

DYAL SINGH PUBLIC LIBRARY

ROUSE AVENUE, NEW DELHI-1

Class No. 294. 382

Book No. F 27 T

Accession No. 6806

V.R.

DYAL SINGH PUBLIC LIBRARY

ROUSE AVENUE, NEW DELHI-1.

Cl. No. 2,94-382

F275 V.2.

Ac. No. 6806

Date of release for loan

This book should be returned on or before the date last stamped below.
An overdue charge of 0.6 P. will be charged for each day the book
is kept overtime.

JĀTAKATTHAVANNĀNĀ

BY

V. FAUSBOLL.

THE
JĀTAKA
TOGETHER WITH ITS COMMENTARY
BEING
TALES OF THE ANTERIOR BIRTHS
OF
GOTAMA BUDDHA.

FOR THE FIRST TIME EDITED IN THE ORIGINAL PĀLI
BY
V. FAUSBØLL
AND TRANSLATED
BY
T. W. RHYS DAVIDS.

TEXT. VOL II.

Published for the Pali Text Society
by
LUZAC & COMPANY LTD.
46 Great Russell Street, London, W.C.1
1963

First published, (by Trübner & Co.) 1879
Reprinted (Pali Text Society) - - - 1963

All rights reserved

DEDICATED
TO THE MEMORY OF
THE SAGACIOUS INTERPRETER OF ANTIQUITY
NIELS LUDVIG WESTERGAARD.

PRELIMINARY REMARKS 3.

While working at this volume, a sunbeam glided into my study; on the 14th of February 1878 I received as a present from Colonel Duncan, the British Resident at Mandalay, who had heard of my troubles from the Rev. C. H. Chard S. P. G. Missionary, a Burmese MS. of the whole Jātaka in 7 volumes, splendidly got up. This was indeed a liberal gift for which I cannot sufficiently thank the noble donor.

Duncan's MS. agrees nearly throughout with Bⁱ, so it seems evident that the Burmese MSS. in fact represent a redaction different from the Cingalese, and in some cases have most likely preserved the true readings, but notwithstanding this I shall, as I have once resolved, still continue to give the Cingalese Redaction in the text and put the Burmese readings in the footnotes.

Being now furnished with two MSS. of the whole Jātaka and having had the promise of a continuation of a transcript from the Rev. W. Subhūti, I hope to work with a little more ease, provided my good friends in Ceylon do not fail me.

As it will appear from the Various Readings, I have, besides the Kopenhagen MS. (C^k), had a Transcript from Subhūti (C^s) and the Burmese MS. of the India Office (Bⁱ) for the Jātakas 151—160. For J. 161—220 I had only C^k and Bⁱ, but as before M. L. Feer was good enough to give me the readings of the Parisian MS. (B^p) in some of the difficult passages. For J. 221—300 I have again had Subhūti's transcript besides C^k and Bⁱ, and up to J. 250 the continued assistance of M. Feer. For J. 251—300 I have had the MS. presented to me by Colonel Duncan (B^d) besides C^k C^s and Bⁱ.

Kopenhagen, Febr. 26, 1879.

CORRECTIONS AND ADDITIONS.

- Page 17 l 29 for C read C^k.
— 17 l 30 for B read B^t.
— 17 l 31 for C read C^k.
— 23 l 25 cfr infra p. 314 l 21
— 49 l 14 for ne va read te va
— 49 l 30 for K neva read K ne va
— 97 l 5 add (Dhp p. 275).
— 125 l 10 cfr. infra p. 206.
— 326 l. 9 for kamarena read kumarena
— 383 l 2 for uâssa read nâssa
— 410 l 1 for Khadirañga- read Khadirangara-
— 412 l 12 for bhuñjissamîti read bhuñja sâmiti
— 427 l 3 for ippam read sippam.
— 275 l. 10 fr. the b of Vol I for ekamsam yojanam read ekam sam-
yojanam.

Formerly published:

Dhammapadam. Ex tribus codicibus hauniensibus palice edidit, latine vertit, excerptis ex commentario palico notisque illustravit V. Fausbøll. Hauniae 1855. 8 Danish crowns.

Five Jātakas, containing a Fairy Tale, a Comical Story, and Three Fables. In the Original Pali Text, with a Translation and Notes, by V. Fausbøll. Copenhagen 1861. 3 Danish crowns.

Two Jātakas. The original Pali Text, with an English Translation and Critical Notes. By V. Fausbøll. 1870. (From the Journal of the R. A. S.). 1 Danish crown.

The Dasaratha-Jataka, being the Buddhist Story of King Rāma. The Original Pali Text with a Translation and Notes by V. Fausbøll. Copenhagen 1871. 1 crown 33 ører Danish.

Ten Jātakas. The Original Pali Text with a Translation and Notes by V. Fausbøll. Copenhagen 1872. 4 Danish crowns.

II. D U K A N I PĀTA.

1. DALHAVAGGA.

1. Rājovādajātaka.

Dalham dalhassa khipatiti¹. Idam Satthā Jetavane vi-
haranto rājovādām ārabba kathesi. So Tesakunajātake āvibhavissati. 5
Ekasmin pana divase Kosalarājā ekām gatigataṁ² dubbinicchayam
atṭam vinicchinītvā³ bhuttapātarāso allohattho va alamkatarathām abhi-
ruyha Satthu santikām gantvā phullapadumasassiriksesu pādesu Satthā-
ram vanditvā ekamantam nisidi. Atha nam Satthā etad avoca: „handa,
kuto nu tvām mahārāja āgacchasi divādivassā“⁴ ti. „Bhante, ajja 10
ekām gatigataṁ⁵ dubbinicchayam atṭam vinicchināto okāsam alabhitvā⁶
idāni tam tīretvā⁷ bhuñjitvā allahattho va tumhākam upaṭṭhānaṁ āgato
‘mhīti. Satthā „mahārāja, dhammena samena atṭavinicchayam⁸ nāma
kusalam, saggamaggo esa, anacchariyam kho pan’ etam yam tumhe
mādisassa sabbaññussa⁹ santikā ovādām labhamānā dhammena samena¹⁰ 15
atṭam vinicchineyyātha, etad eva acchariyam yam¹⁰ pubbe rājāno asab-
baññūnam¹¹ pi panditānam vacanām sutvā dhammena samena atṭam
vinicchinātā cattāri agatigamanāni vajjetvā dasarājadhamme akopetvā
dhammena rajjam kāretvā saggapadaṁ pūrayamānā agamamsū“¹² ‘ti
vatvā tena yācito atītam āhari:¹³ 20

1. Cfr. Ten Jāt. by V. Fausbell 1872 p. 1 and the following. ¹ Ck khipatiti, Bi khippatiti ² Bi agatigataṁ. ³ Bi suvinicchitvā ⁴ Bi āgatiagataṁ. ⁵ Ck C^a Cp labhitvā. ⁶ Bi virodetvā. ⁷ C^a Cp Bi atṭamvini-. ⁸ Bi sappaññussa buddhassa, Ck sabbaññūtassa. ⁹ Bi omits samena. ¹⁰ Ck Cp C^a omit yam. ¹¹ Cp C^a asab-
baññūnam.

Atite Bārāṇasiyām Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto tassa aggamaheسيā kucchismi¹ paṭisañdhim gahetvā laddhagabbhaparihāro sotthinā mātukuccimhā nikkhami. Nāmagahañadivase pan' assa Brahmadattakumāro tv-eva 5 nāmañi akaiñsu. So anupubbena vayappatto solasavassakāle Takkasilām gantvā sabbasippesu nipphattim patvā pitu accayena rajje patiṭṭhāya dhammena samena rajjam kāresi. Chandādivasena agantvā vinicchayañi anusāsi. Tasmiñ evam dhammena rajjam kārente amaccāpi dhammen' eva vohārañi vinicchinimis. 10 Vohāresu dhammena vinicchayamānesu² kūṭatṭakārakā nāma nāhesuñ³. Tesam abhāvā aṭṭatthāya rajañgane uparavo⁴ pacchijji. Amaccā divasam pi vinicchayaṭṭhāne nisīditvā kañci vinicchayatthāya āgacchantam adisvā pakkamanti. Vinicchayaṭṭhānam chaddetabbabhāvajī⁵ pāpuñi. Bodhisatto cintesi: 15 „mayi dhammena rajjam kārente vinicchayatthāya āgacchantā nāma n' atthi, uparavo pacchijji, vinicchayaṭṭhānam chaddetabbabhāvam pattañ, idāni mayā attano aguṇam pariyesitum vatṭati“, ‘ayam nāma me aguṇo’ ti¹⁰ ñatvā¹¹ tam pahāya guñesu yeva vattissāmīti“. Tato paṭṭhāya „atthi nu kho me koci 20 aguṇavādīti“ parigañhanto antovalañjakānam antare kañci aguṇavādim adisvā attano gunakatham eva sutvā „ete mayhañi bha-yenāpi aguṇam avatvā gunam¹² eva vadeyyun“ ti hahivalañjanake parigañhanto tatrāpi adisvā antonagaram parigañhi, bahinagare catusu dvāresu dvāragāmake parigañhi. Tatrāpi kañci aguṇa- 25 vādinī adisvā attano gunakatham eva sutvā „janapadañi parigañhissāmīti“ amacce rajjam paṭicchāpetvā rathañ āruyha sārathim eva gahetvā aññātakavesena nagarā nikkhamitvā jana-padañi parigañhāmāno yāva paccantabhbūmiñ¹³ gantvā kañci

¹ Bi kucchimhi. ² Ck C^a āgantvā, C^b² anāgantvā. ³ so all four MSS. instead of vinicchi-? ⁴ Bi ahesuin, Ck hesuin. ⁵ Bi uppaddavo. ⁶ Bi chaddetabba-, C^a C^b chaddhetabba-. ⁷ Bi adds na. ⁸ Bi chātētabba-, C^a chāñhetabba-. ⁹ Bi vatṭatīti. ¹⁰ C^a C^b add ca. ¹¹ Bi sutvā. ¹² C^a C^b gunakatham. ¹³ Bi pacchantañ gāmām.

agunavādīm adisvā attano gunakatham eva sutvā paccantasimato mahāmaggena nagarābhimukho yeva nivatti. Tasmiṁ pana kāle Malliko nāma Kosalarājāpi¹ dhammena rajjam kārento agunagavesako² hutvā antovalañjakādisu³ agunavādīm adisvā attano gunakatham eva sutvā janapadam parigaṇhanto tam 5 padesaṁ agamāsi. Te ubho pi ekasmiṁ ninne sakata magge abhimukhā ahesuṁ. Rathassa ukkamanatthānam n' atthi. Atha⁴ Mallikarañño sārathi Bārāṇasirañño sārathim „tava rathaṁ ukkamāpehī“ āha. So pi „ambho⁵ sārathi, tava rathaṁ ukka- māpehi, imasmiṁ rathe Bārāṇasirajjasāmiko Brahmadattamahā- 10 rājā nisinno“ ti āha. Itaro⁶ pi „ambho⁷ sārathi, imasmiṁ rathe Kosalarajjasāmiko Mallikamahārājā nisinno, tava rathaṁ ukka- māpetvā amhākam rañño rathassa okāsaṁ dehī“ āha. Bārā- 15 ḥasirañño sārathi „ayam pi kira rājā yeva, kin nu kho kātabban“ ti cintento „atth' esa upāyo⁸: vayam pucchitvā daharatarassa rathaṁ ukkamāpetvā mahallakassa okāsaṁ dāpessāmīti“ san- 20 niṭṭhānam katvā tam sārathim Kosalarañño vayam pucchitvā parigaṇhanto ubhinnam pi samānavayabhāvam ūnatvā rajjapari- mānam balam dhanam yasam jātigottakulapadesan⁹ ti sabbaṁ pucchitvā „ubho pi tiyojanasatikassa rajjassa sāmino, samāna- 25 baladhanayasajātigottakulapadesā“ ti ūnatvā „sīlavantatarassa“ okāsaṁ dassāmīti“ cintetvā so sārathi „tumhākam rañño sīlā- cāro kiđiso“ ti pucchi. So „ayañ ca ayañ ca amhākam rañño sīlācāro“ ti attano rañño agunam eva gunato pakāsento paṭha- mānam gātham āha:

1. Daļham daļhassa khipati¹⁰ Malliko mudunā muduṁ,
sādhum pi sādhunā jeti asādhum pi asādhunā.
Etādiso ayaṁ rājā, maggā uyyāhi sārathīti. 1.

¹ Bi omits pi. ² Bi agunakathāni vesato, Ck agunavesako. ³ Ck antovalañjanakādisu, Cp antovalañjakādisu, Bi antovalañcakādisu. ⁴ Ck omits atha. ⁵ Ck amho. ⁶ Ck Cp C⁷ itarasmi. ⁷ Bi adds ti. ⁸ Bi jātigottam-. ⁹ Bi sīlavantassa, Cp sīla- vanantarassa. ¹⁰ Bi khippati.

Tattha dañham dañhassa khipatiti yo dañbo hoti balavadañhena pahārena vā¹ vacanena vā jinitabbo tassa dañham eva pahārañ vā vacanari vā khipati² evam dañho va hutvā tam jinātiti dasseti, Malliko ti tassa rañño nāmañ, mudunā mudun u mudupuggalari sayam pi mudu hutvā mudunā va upāyena 5 jināti, sādhum pi sādhunā jeti asādhum pi asādhunā ti ye sādhū³ sapurisā te⁴ sayam pi sādhu hutvā sādhunā va upāyena, ye pana asādhū⁵ te⁴ sayam pi asādhu hutvā asādhunā va upāyena jinātiti dasseti; etādiso ayam rājā ti ayam amhākām Kosalarājā sīlācārena evarūpo, maggā uyyāhi sārathīti attano rathañ maggā ukkamāpetvā⁶ uyyāhi uppathera yāhīti⁷ amhākām 10 rañño maggam dehīti vadati.

Atha tam Bārānasirañño sārathi „ambho, kiñ pana tayā attano rañño gunā kathitā“ ti vatvā „āmā“ ’ti vutte „yadi ete gunā agunā pana kīdisā“ ti vatvā „ete tāva agunā hontu, tumhākām pana rañño kīdisā gunā“ ti vutte „tena hi suñāhīti“ duti- 15 yam gātham āha:

2. Akkodhena jine kodham, asādhūm sādhunā jine,
jine kadariyam dānena saccena alikavādinam⁸.

Etādiso ayam rājā, maggā uyyāhi sārathīti. 2. (Dhp. v. 228.)

Tattha etādiso ti etehi akkodhena jine kodham-ti-ādivasena vuttehi 20 gunehi samannāgato, ayam hi kuddhami puggalari sayam akkodho hutvā akkodhena jināti, asādhūm pana⁹ sayam sādhu hutvā sādhunā, kadariyam thaddhamaccharim sayam¹⁰ dāyako hutvā dānena, alikavādinam¹¹ musāvādim sayam saccavādi¹² hutvā saccena jināti; maggā uyyāhīti saunma sārathi maggato apagaccha evamvidhasīlācāragunayuttassa¹³ amhākām rañño maggam 25 dehīti¹⁴ amhākām rājā maggassa anuechaviko ti.

Evam vutte Mallikarājā¹⁵ ca sārathi ca ubho pi rathā otaritvā asse mocetvā rathañ apanetvā Bārānasirañño maggam adamsu. Bārānasirājā Mallikarañño nāma „idañ c’ idañ ca

¹ Ck Cp Cs omit vā. ² Bī khippati. ³ all the MSS. sādhu. ⁴ Ck Cp Cs tesam.

⁵ all the MSS. asādhu. ⁶ all the MSS. except Cp² ukkāpetvā. ⁷ Bī yāhī.

⁸ Bī alikavāparū, Cp Cs alikavādinim. ⁹ Ck janam. ¹⁰ Cp Cs omit sayam. ¹¹ Ck Cp Cs alikavādinim. ¹² Ck -vādim, Cp Cs -vādi. ¹³ Ck evamvidham-, Bī evam vividatvam-. ¹⁴ Bī dehi. ¹⁵ Ck Cp Cs here and in the following malliya-

kātum vattatīti“ ovādām datvā Bārāṇasim gantvā dānādīni puññāni katvā jīvitapariyosāne saggapadam pūresi. Mallikarājāpi tassa ovādām gahetvā janapadam pariggahetvā¹ attano agunavādīm adisvā va sakanagaram gantvā dānādīni puññāni katvā² jīvitapariyosāne saggapadam eva pūresi.

Satthā Kosalarājassa ovādadānatthāya imam desanam³ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā Mallikarañño sārathi Moggallāno ahosi, rājā Ānando, Bāraṇasirāñño sārathi Sāriputto ahosi⁴, rājā pana aham evā“⁵ ‘ti. Rājovādajātakam.

2. Sigālajātaka.

Asamekkhitakammantam ti. Idam Satthā Kūṭāgārasālāyam viharanto Vesāli-vāsikam nahāpitaputtam⁶ ārabba kathesi. Tassa kira pitā rājūnañ⁷ rājorodhānam rājakumārānam rājakumārīnañ ca massukaraṇakesasāñthāpanaañthāpanātthāpanādīni⁸ sabbakiccāni karoti saddho pasanno tisaranagato samādinnapañcasilo, 15 antarantarena Sātthu dhammadī suñanta kālam vīñāmeti. So ekadivasam rājanivesane kammam kātum gacchanto attano puttām gaheṭvā gato. So tattha ekañ devaccharapañthāgām alamīkatapañiyattam Licchavikumārikam disvā kilesavasena pañibaddhacitto⁹ hutvā pitarā sadhīm rājanivesanā nikkhāmitvā „etam kumārikam labhamāno jīvissāmi, 20 alabhamānassa me eth¹⁰ eva marañan“ ti āhārūpacchedam¹¹ katvā mañcakam parissajitvā nipajji. Atha nañ pitā upasamkamitvā „tāta, avatthumhi chandarāgam mā kari¹¹, hinajacco tvam nahāpitaputto¹², Licchavikumārikā khattiyyadhitā jātisampannā, na sā tuyham anucchavikā, aññan te jātigottehi satisakumārikam ānessāmīti“ āha. So pitu 25 kathāna te gāñhāti. Atha nañ mātā bhātā bhagini cullamātā¹³ cullapitā¹⁴ ti sabbe pi ñātakā c’ eva mittasuñhajjā ca sannipatitvā saññāpentāpi¹⁵ saññāpetum nāsakkhiṁsu. So tatth¹⁶ eva sussitvā parisussitvā jīvitakkhayam pāpuni. Ath’ assa pitā sarirakiccapetakiccāni katvā

¹ Bi pariggānetvā. ² Bi datvā. ³ Bi dhammadesanam. ⁴ Bi omits ahosi. ⁵ Bi adds pañhamām. ⁶ Bi hnāpita-. ⁷ Bi rājunam. ⁸ Bi masukaraṇakesayañthāpana-attarūpañthānādāna, BP -sañthāpanaañthāparūpañthānādīni. ⁹ Bi pañibandha-

¹⁰ Bi āhārūpacchedakam, Ck āhārūpacchedam, CP āhārūpacchedam. ¹¹ Ck CP kari.

¹² Bi hnāpita-. ¹³ Bi dhūla-. ¹⁴ Bi cūla-. ¹⁵ Bi BP saññāpentō pi.

tanuttam gate soke „Satthāram vandissāmīti“ bahum gandhamālavilepanam¹ gahetvā Mahāvanam gantvā Satthāram pūjetvā vanditvā ekamantam nisinno „kin nu kho upasaka imāni divasāni na dissasīti“² utte tam atthañ ārocesi. Satthā „na kho upasaka idān’ eva tava
5 putto avatthusmīm³ chandarāgām uppādetvā vināsām pāpuni, pubbe pi patto yevā“ ’ti vatvā tena yācito atītam āhari:

Atīte Bārāṇasiyām Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto Himavantapadese⁴ sīhayoniyām nibbatti. Tassa kanīṭhā cha bhātaro⁵ ekā ca bhaginī ahosi. Sabbe pi Kañcanaguhāyām vasanti. Tassā pana guhāya avidūre Rajatapabbate ekā phalikaguhā atthi. Tatth’ eko sigālo vasati. Aparabhāge sīhānam mātāpitaro kalam akaṁsu. Te bhaginim sīhapotikam Kañcanaguhāyām ṭhāpetvā gocarāya nikhamitvā⁶ maṁsām āharitvā tassā denti. So sigālo tam sīhapotikam disvā
15 paṭibaddhacitto⁷ ahosi. Tassā⁸ pana mātāpitunnam dharamānakāle okāsam na lattha⁹. So sattannam pi tesam gocarāya pakkantakāle Phalikaguhāya otaritvā Kañcanaguhādvāram gantvā sīhapotikāya purato lokāmisapaṭisamyuttam evarūpam rahassakathām¹⁰ kathesi¹¹: „sīhapotike, aham pi catuppado tvam pi
20 catuppadā¹², tvam me pajāpatī¹³ hohi¹⁴ ahan¹⁵ te pati bhavisāmi, te mayam samaggā sammadamānā vasissāma, tvam ito paṭṭhāya mām kilesavasena saingaṇhāhīti¹⁶. Sā tassa vacanam sutvā cintesi: „ayam sigālo catuppadānam¹⁷ antare hīno patikutṭho caṇḍālasadiso, mayam uttamarājakulasammatā, esa kho
25 mayā ca saddhiṁ asabbham ananucchavikam¹⁸ katheti, aham evarūpam¹⁹ kathām sutvā jīvitena kiṁ karissāmi, nāsāvātam sannirumhitvā²⁰ marissāmīti²¹. Ath’ assā etad ahosi: „mayham evam eva marañam ayuttam, bhātikā tāvā me āgacchanti²², tesam

¹ Ck gandhavilepanam. ² Bi Ck dissatīti. ³ Bi avatumhi. ⁴ Bi -ppadese. ⁵ Bi tassa cha kanīṭhabhātaro. ⁶ Bi pakkamitvā. ⁷ Bi paṭibandha. ⁸ Bi tassa. ⁹ Bi nāladdham, Cp Cs na alattha. ¹⁰ Cp C^a rahassāṅkathām. ¹¹ Bi katheti. ¹² Bi catuppādo. ¹³ Bi Cp C^a pajāpati. ¹⁴ Bi hoti, Ck hoha. ¹⁵ Bi ahati. ¹⁶ Bi catuppādānam. ¹⁷ Bi adds kathām. ¹⁸ Cp C^a evanirūpam. ¹⁹ Bi saunirujhitvā. ²⁰ Bi BP āgacchantu.

kathetvā marissāmīti“. Sigālo pi tassā santikā paṭivacanām alabhitvā „na idāni¹ esā mayi sambajjhatīti²“ domanassappatto Phalikaguham³ pavisitvā nipajji⁴. Ath’ eko sīhapotako mahisavāraṇādisu⁵ aññataram vadhitvā maṁsam khāditvā bhaginiyā bhāgam āharitvā „amma maṁsam khādassū“ ti āha. „Bhātika, nāham maṁsam khādissāmi“, marissāmīti“. „Kimkāraṇā⁶“ ti. Sā tam pavattim ācikkhi „idāni kahaṁ so sigālo“ ti ca vutte Phalikaguhāyam nipannasigālam⁷, ākāse nipanno⁸ ti maññāmēā „bhātika, kiṁ na passasi“, eso Rajatapabbate ākāse nipanno⁹“ ti”. Sīhapotako tassa Phalikaguhāyam¹⁰ nipannabhāvam ajānanto „ākāse nipanno“ ti saññī hutvā „māressāmi¹¹“ nan¹²“ ti sīhavegena pakkhanditvā Phalikaguham hadayen¹³ eva pahari. So hadayena phaliten¹⁴ tatth’ eva jīvitakkhayam patvā pabbata-pāde pati. Athāparo āgañchi¹⁵. Sā tassa pi tath’ eva kathesi. So pi tath’ eva katvā jīvitakkhayam patvā pabbata-pāde pati. Evam chasu pi bhātikesu matesu sabbapacchā Bodhisatto āgañchi¹⁶. Sā tassa pi¹⁷ tañ kāraṇam ārocetvā „idāni so kuhin“ ti vutte „eso Rajatapabbatamatthake ākāse nipanno“ ti āha. Bodhisatto¹⁸ cintesi: „sigālānam ākāse patiṭṭhā nāma n’ atthi, Phalikaguhāya¹⁹ nipannako²⁰ bhavissatīti“. So pabbata-pādam otaritvā cha bhātike mate disvā „ime attano bālatāya pariganhanapaññāya²¹ abhāvena Phalikaguhābhāvam ajānitvā hadayena paharitvā matā bhavissanti, asamekkhitaatituritaṁ karontānam kāmmain nāma evarūpam hotīti“ ñatvā²² pathamam gātham āha:

25

1. Asamekkhitakammantam turitābhini-pātinam sāni²³ kammāni tappenti²⁴ uñham v’ ajjhohitam mukhe ti. 3.

¹ Bi Cp Ce na dāni. ² Bi samijjhati. ³ Bi -guhāyam. ⁴ Bi nippajjati. ⁵ Bi nādisu. ⁶ Bi khādāmi. ⁷ Bi nipannanī sigālam. ⁸ Bi kiṁ pana na passasi, Ck kiṁ panassisi. ⁹ Ck omits ti. ¹⁰ Cp Ce -guhāya. ¹¹ Bi māressāmi. ¹² Cp phaliten¹³ Bi āgacchi, Ck and Cp agacchi corrected to āgañchi. ¹⁴ Bi āgacchi, Ck āgacchi corrected to āgañchi. ¹⁵ Cp Ce omit pi. ¹⁶ Cp Ce add evari. ¹⁷ Bi -guhāyam. ¹⁸ Bi adds ca. ¹⁹ Bi saññāya ²⁰ Bi vatvā ²¹ Bi tāni. ²² Bi kappenti.

Tattha asamekkhitakammantam turitābhini pātinan ti yo puggalo
 yaṁ¹ kammaṁ kātukāmo hoti tattha dosam asamekkhitvā anupadhāretvā turito
 hutvā vegeñ' eva tam kammañ kātuñ abhinipatati pakkhandati patipajjati tam
 5 asamekkhitakammantam turitābhini pātinan tāni evam katāni sāni kammāni tap-
 penti² socenti³ kilamenti, yathā kiñ: unhaṁ v' ajjhohitam mukhe⁴ yathā
 bhuñjanterā⁵ „idam aītalā idam⁶ unhan' ti anupadhāretvā unhaṁ ajjhoharani-
 yam⁷ mukhe ajjhohitam ṭhapitam mukham pi kanṭham pi kucchim pi dahati⁸
 10 soceti kilameti evaih tathārūpān puggalān tāni kammāni tappenti⁹.

Iti so siho imam gātham vatvā „unama bhātikā anupāya-
 10 kusalā¹⁰ ‘sigālam māressāmā¹¹’ ti ativegena pakkhanditvā sayam¹¹
 matā, aham pana evam akatvā sigālassa Phalikaguhāyam ni-
 pannass' eva hadayaṁ phālessāmī¹² so sigālassa ārohanaoro-
 hanamaggam sallakkhetvā¹³ tadabhimukho hutvā tikkhatum
 15 sīhanādām nadi¹⁴. Paṭhaviyā¹⁴ saddhim ākāsam ekaninnādām
 ahosi. Sigālassa Phalikaguhāya¹⁶ nipannakass' eva¹⁶ bhītatas-
 tassa hadayaṁ phali¹⁷. So tatth' eva jīvitakkhayam pāpuṇi.

Satthā „evam so sigālo sīhanādām sutvā jīvitakkhayam patto“
 ti vatvā abhisambuddho hutvā dutiyam gātham āha:

2. Siho ca sīhanādena Daddaram abhinādayi¹⁸,
 20 sutvā sīhassa nigghosam sigālo Daddare vasam
 bhīto santāsam āpādi, hadayañ c' assa apphaliti. 4.

Tattha siho ti cattāro sīhā: tipasīho pandusīho kālasīho¹⁹ surattahattha-
 pādo kesarasīho ti, tesu kesarasīho idha adhippeto, daddaram abhinādayīti
 tena asanisatasaddabheravatarena sīhanādena tam Rajatapabbatañ abhinādayi
 25 ekanādām²⁰ ākāsi, daddare vasan ti phalikamissake Rajatapabbate vasanto,
 bhīto santāsam āpādīti maraṇabhayena bhīto cittutrāsam āpādī²¹, hadayañ
 cassa apphaliti tena c' assa bhayena hadayañ phalitam.

¹ C^k omits yaṁ. ² Bⁱ kappenti. ³ Bⁱ socatani, C^k socaneti. ⁴ Bⁱ adds ti. ⁵ Bⁱ
 bhuñjante. ⁶ C^k C^p C^s omit idam. ⁷ Bⁱ ajjhoharani, C^k ajjhoharaniyam. ⁸ Bⁱ
 adds tappeti. ⁹ Bⁱ -kusalatāya. ¹⁰ Bⁱ māressāmī. ¹¹ Bⁱ sayam pl. ¹² Bⁱ sallak-
 khitvā. ¹³ Bⁱ nadati. ¹⁴ Bⁱ pathaviyā. ¹⁵ Bⁱ balikaguhāyam, C^p phalikaguhā.
¹⁶ C^p C^s nipannasseva, Bⁱ nippannasseva. ¹⁷ C^p phali. ¹⁸ Bⁱ abhinādayi. ¹⁹ C^k
 omits kālasīho, C^p C^s kālasīho corrected to kālasīho. ²⁰ Bⁱ ekaninnādām.
²¹ C^k apādi, Bⁱ apādī.

Evarñ siho sigālam¹ jīvitakkhayam pāpetvā bhātare ekasmim
thāne paṭicchādetvā tesam matabhāvam bhaginiyā ācikkhitvā tam
samassāsetvā yāvajivam Kañcanaguhāya² vasitvā yathākam-
mān gato.

Satthā imam desanam³ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam samo-
dhānesi: (Saccapariyosāne upāsako sotāpattiphale patiṭṭhahi) „Tadā
sigālo nahāpitaputto ahosi, sihapotikā Licchavikumārikā, cha⁴ kanīṭha-
bhātaro⁵ aññatarattherā ahesun, jetthabhātikasīho⁶ pana aham evā“
’ti. Sigālajātakam.

3. Sūkarajātaka.

10

Catuppado⁷ aham sammā ’ti. Idam Satthā Jetavane viha-
ranto aññataram mahallakattheram ārabba kathesi. Ekasmim hi
divase rattim⁸ dhammasavane vattamāne Satthari gandhakutiḍvāre⁹
manisopānaphalake thatvā bhikkhusaṅghassa Sugatovādām datvā gandha-
kutim¹⁰ pavīṭhe dhammasenāpati Satthāram vanditvā attano parive-
nam¹¹ agamāsi¹². Mahāmoggallāno pi¹³ parivenam¹¹ eva gantvā
muhattam vissamitvā¹⁴ therassa santikam āgantvā¹⁵ pañham pucchi.
Pucchitapucchitam dhammasenāpati gaganatale candaṁ¹⁶ utṭhpento¹⁷
viya vissajjetvā¹⁸ pākataṁ akāsi. Catasso pi parisā dhammaṁ suna-
māna nisidimsu. Tatr’ eko mahallakatthero cintesi: „sac’ āham imissā¹⁹
parisāya majjhe Sāriputtam āluento²⁰ pañham pucchissāmi ayam me
parisā ‘bahussuto ayan’ ti ñatvā sakkārasammānaṁ karissatī“ pari-
santarā utṭhāya theram upasamkamitvā ekamantam thatvā²¹ „āvuso
Sariputta, mayam pi tam ekam pañham pucchāma, amhākam pi okā-
sam karohi, dehi me vinicchayaṁ āvedhikāye²² vā nibbedhikāye²³ vā²⁴
niggahe vā paṭiggahe vā visese vā paṭivisese vā“ ti āha. Thero tam²⁴
oloketvā „ayam mahallako icchācāre thito tuccho na kiñci jānātīti“
tena saddhiṁ akathetvā va lajjamāno vijanīm thapetvā āsanā otaritvā

¹ Bi sigālassa. ² Bi -guhāyam, Cp -guhāyaiñ corrected to -guhāya. ³ Bi dhamma-
desanam. ⁴ Cp C^a omit cha. ⁵ Cp C^a kanīṭha-bhātaro. ⁶ Bi jetthabhā-. ⁷ Bi
catuppādo. ⁸ Bi ratti. ⁹ Bi -kuṭī-. ¹⁰ Bi -kuṭī, C^k -kuṭim. ¹¹ C^k Cp C^a pari-
venam. ¹² Bi āgamāsi. ¹³ C^k Cp C^a omit pi. ¹⁴ Bi visametvā vasametvā. ¹⁵ Bi
gaṇtvā. ¹⁶ Bi puṇṇacanta. ¹⁷ Bi upathapento. ¹⁸ C^k visajjetvā. ¹⁹ Bi imissāya.
²⁰ Bi āluento, C āluento. ²¹ Bi thapetvā. ²² Bi aveṭhikāye, C^a āveṭhikāye.
²³ Bi nippeṭhikāye, C^a nibbeṭhikāye. ²⁴ Bi omits tam.

parivenam¹ agamāsi². Moggallānatthero pi attano parivenam³ eva agamāsi. Manussā utṭhāya „gānhat” etam dutṭhamahallakam, madhuradhammasavanam no sotum na adāsiti⁴ anubandhiṁsu⁵. So palāyanto vihārapaccante bhinnapadarāya vaccakuṭiyā patitvā gūthamakkhito 5 utṭhāsi. Manussā tam disvā vippatisārino hutvā Satthu santikam agamānsu. Satthā te disvā „kiṁ upāsakā aveśaya āgatā atthā”⁶ ‘ti pucchi. Manussā tam⁷ attham ārocesum. Satthā „na kho upāsakā idān’ ev’ esa mahallako ubbillāpito⁸ hutvā attano balam ajānitvā mahābalehi saddhiṁ payojetvā gūthamakkhito jāto, pubbe p’ esa ubbillāpito⁹ hutvā attano balam ajānitvā mahābalehi saddhiṁ payojetvā gūthamakkhito ahositi¹⁰ vatvā tehi yācito atītam āhari:

Atīte Bārāṇasiyaṁ Brahmā datte rajjam kārente Bodhisatto sīho hutvā Himavantapadese pabbataguhāya¹¹ vāsam kappesi. Tassāvidūre ekaṁ saram nissāya bahusūkarā 15 nivāsam kappesum. Tam eva saram nissāya tāpasāpi paññasālāsu¹² vāsam kappesum. Ath’ ekadivasam sīho mahisavāraṇādisu¹³ aññataram vadhitvā yāvadattham māṁsam khāditvā tam saram otaritvā pāñiyam¹⁴ pivitvā uttari. Tasmin khaṇe eko thullasūkaro taṁ saram nissāya gocaram gānhati¹⁵. Sīho 20 taṁ disvā „aññam ekadivasam imam khādissāmi”¹⁶, mām kho pana disvā puna nāgaccheyyā¹⁷ ‘ti tassa anāgamanabhayena¹⁸ sarato uttaritvā ekena passena gantum ārabhi. Sūkaro oloketvā „esa mām disvā mama bhayena upagantum asakkonto bhayena palāyati, aija mayā iminā sīhena saddhiṁ payojetum vattatīti”¹⁹ 25 sīsam ukhipitvā tam yuddhatthāya avhayanto²⁰ paṭhamam²¹ gātham āha:

1. Catuppado aham samma, tvam pi samma catuppado;
ehi sīha²⁰ nivattassu, kin nu bhīto palāyasīti²¹. 5.

¹ Ck Cp Cs parivenam. ² Bi pāvīsi. ³ Ck Cp Cs parivenam. ⁴ Bi nādāsiti. ⁵ Bi anubandhiṁsu. ⁶ Bi āgatattā. ⁷ Ck nam. ⁸ Bi uppilāpito. ⁹ Bi pappataguhāyam. ¹⁰ Bi -sālesu. ¹¹ Bi mahisavāraṇādisu. ¹² Bi pāñiyam, Cs pāñiyam. ¹³ Bi gānhati. ¹⁴ Bi khādissāmiti. ¹⁵ Bi na nāgaccheyyā. ¹⁶ Bi anāgatabhayena. ¹⁷ Ck Cp Cs vaddhatīti. ¹⁸ Bi avhāyanto. ¹⁹ Bi pathamam. ²⁰ Bi samma. ²¹ Bi pi tena.

Sīho tassa kathām sutvā „samma sūkara, ajja amhākām
tayā saddhim saṅgāmo n' atthi, ito pana sattame divase imasmiṁ
yeva ṭhāne saṅgāmo hotū“ 'ti vatvā pakkāmi. Sūkaro „sī-
hena' saddhim saṅgāmessāmī“ tuṭṭhapahaṭṭho tam' pavattim
ñātakānam ārocesi. Te tassa kathām sutvā bhītatasitā „idāni 5
tvām sabbe pi amhe nāsessasi, attano balām ajānitvā sīhena
saddhim saṅgāmām kātukāmo' si, sīho āgantvā sabbe pi amhe
jīvitakkhayām pāpessati, sāhasikakammaṁ mā karīti“ āhaṁsu.
So bhītatasito „idāni kim karomīti“ pucchi. Sūkarā „etesaṁ
tāpasānam ukkārabhūmim“ gantvā pūtigūthe sattadivasāni sarī- 10
raṁ vattetvā' sarīraṁ⁸ sukkhāpetvā sattame divase sarīraṁ
ussāvabindūhi temetvā sīhassa āgamanato purimataram āgantvā¹⁰
vātayogaṁ ñatvā uparivāte tiṭṭha¹¹, sucijātiko sīho tava¹² sarīra-
gandham ghāyitvā tuyham jayaṁ datvā gamissatiti¹³“ āhaṁsu.
So tathā katvā sattame divase tattha atṭhāsi. Sīho tassa 15
sarīragandham ghāyitvā gūthamakkhitabhāvām ñatvā „samma
sūkara, sundaro te lesō cintito, sace tvām¹⁴ gūthamakkhito nā-
bhavissa¹⁵ idh' eva tam¹⁷ jīvitakkhayām apāpessam¹⁶, idāni
pana te sarīraṁ n' eva mukhena dasitum na pādena paharitum
sakkā¹⁹, jayan te dammīti“ vatvā dutiyām gātham āha: 20

2. Asūci pūtilomo si, duggandho vāsi sūkara;
sace yujjhitukāmo²⁰ si jayaṁ samma dadāmi te ti. 6.

Tattha putilomo sīti muṭhamakkhitattā²¹ duggandhalomo, duggandho
vāsīti anīṭṭhajegucchapaṭīkūlagandho hutvā vāyasi, jayaṁ samma dadāmi te
ti tuyham jayaṁ demi, ahaṁ parājito, gaccha tvaṁ ti vatvā 25

Sīho nivattitvā²² gocaram gahetvā sare pāṇiyam²³ pivitvā
pabbataguham eva gato. Sūkaro pi „sīho me jito“ ti ñātakānam

¹ Bi pi tena. ² Bi saṅgāmissāmīti, Cp Cs saṅgāmessāmīti. ³ Bi Ck omit tam.

⁴ Bi saṅkamamākātukāme, Ck saṅgāmo kātukāmo, Cp Cs saṅgāmetukāmo. ⁵ Bi
adds samma tvām. ⁶ Bi uccārabhūmīyam. ⁷ Ck Cp Cs vaddhetvā, Bi vattetvā.

⁸ Bi omits sarīraṁ. ⁹ Bi agamato. ¹⁰ Bi gaṁtvā. ¹¹ Bi tiṭṭhāhi. ¹² Bi tam.

¹³ Bi sarīramgandham. ¹⁴ Bi bhavissatiti. ¹⁵ Bi omits tvām. ¹⁶ Bi na bhavissasi.

¹⁷ Bi omits tam. ¹⁸ Bi pāpeyyum. ¹⁹ Bi adds sūkara. ²⁰ Ck yajjhitu-, Bi ku-

jhitu-. ²¹ Bi mūlha-. ²² Bi sīho tato ca nivattetvā. ²³ Bi pāṇiyam.

ārocesi. Te bhītatasitā „puna ekadivasam āgacchanto sīho sabbe va amhe jīvitakkhayam pāpessatīti“ palāyitvā aññattha agamam̄su.

Satthā imān desanām¹ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā² sūkaro mahallako ahosi, sīho pana aham evā“ ti. Sūkarajātakam.

4. Uragajātaka.

Idhūragānam pavaro paviñño ti. Idam Satthā Jetavane viharanto senibhañḍanam ārabba kathesi. Kosalarañño kira sevakā senipamukhā dve mahāmacca³ aññamañnam ditthatthāne⁴ kala-10 haññ karonti. Tesam veribhāvo sakalanagare pākato jāto. Te n' eva rājā na nātimittā samagge kātum sakkhim̄su⁵. Ath' ekadivasam Satthā paccūsasamaye bodhaneyyabandhave olokento tesam ubhinnam pi sotā-pattimaggassa upanissayañ disvā punadivase ekako va Sāvatthim⁶ piññāya pavisitvā tesu ekassa gehadvāre aṭṭhāsi⁷. So nikkhāmitvā pattam gahe-15 tvā Satthāram antonivesanām pavesetvā āsanam paññāpetvā⁸ nisidāpesi. Satthā nisiditvā¹⁰ tassa mettābhāvanāya ānisamāsañ kathetvā kallacittatam ñatvā saccāni pakāsesi. Saccapariyosāne sotāpattiphale patiññhahi. Satthā tassa sotāpannabhāvam ñatvā tam eva pattam gāhāpetvā¹¹ utthāya itarassa gehadvāram agamāsi. So¹² nikkhāmitvā Satthāram vanditvā „pavisatha bhante“ ti gharan̄¹³ pavesetvā nisidāpesi. Itaro pi pattam ga-20 hetvā Satthārā¹⁴ saddhiṁ yeva¹⁵ pāvisi. Satthā tassa ekādasa mettāni-samse vannetvā cittakalyatam ñatvā saccāni pakāsesi. Saccapariyosāne so pi sotāpattiphale patiññhahi. Iti te ubho pi sotāpannā hutvā aññamañ-nām accayam desetvā¹⁷ khamāpetvā samaggā sammodamānā ekajjhāsayā 25 ahesum. Tam divasam yeva¹⁸ Bhagavato sammukhā va ekato bhuñ-jim̄su. Satthā bhattakiccam niññhapetvā vihāram agamāsi. Te pi bahūni mālāgandhavilepanādīni¹⁹ c' eva sappimadhpahānitādīni²⁰ ca ādāya Satthārā saddhiṁ yeva²¹ nikkhām̄su. Satthā bhikkhusamghena

¹ Ck Cp Ce pāpessatīti. ² Bi dhammadesanām. ³ Bi omits tadā. ⁴ Bi mahā-mattā. ⁵ Bi dinañhāne. ⁶ Bi kātu nāsikkhisu, Ck kātum na sakkhim̄su. ⁷ Bi si-vatthiyam. ⁸ Bi thāsi. ⁹ Ck paññāpetvā, Cp Ce paññāpetvā. ¹⁰ Cp Ce add va. ¹¹ Bi āhārāpetvā. ¹² Bi adds pl. ¹³ Ck gharan̄. ¹⁴ Ck adds va. ¹⁵ Bi saddhi-raññeva. ¹⁶ Ok omits tassa ¹⁷ Bi dassetvā. ¹⁸ Bi divasaññeva, Cp Ce divasam yeva ca. ¹⁹ Bi -vilepanāni. ²⁰ Ck Cp Ce -phānitādīni. ²¹ B saddhi ñeva.

vatte¹ dassite Sugatovādām datvā gandhakutīm pāvisi. Bhikkhū sā-yanhasamaye dhammasabhāyam kathām² samutthāpesum: „āuso, Satthā adantadamako, ye³ nāma dve mahāmacce⁴ cirām vāyamamāno⁵ pi n' eva rājā samagge kātum asakkhi⁶ na nātimittādayo⁷ te ekadi-vasen⁸ eva Tathāgatena damitā⁹ ti. Satthā āgantrā „kāya nu 'ttha 5 bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti puchhitvā „imāya nāmā“ ti vutte „na bhikkhave idān¹⁰ evāham ime dve jane samagge akāsiñ, pubbe p'ete¹¹ mayā samaggā katā yevā“ ti vatvā atitām āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmādatte rajjam kārente Bārāṇasiyarān ussave ghosite mahāsamajjam ahosi. Bahū ma- 10 nussā ca devanāgasupanñādayo ca samajjadassanatthām sanni-patiṁsu. Tatr' ekasmīm thāne eko nāgo ca supanñno ca¹² samajjam passamānā ekato atthāṁsu. Nāgo supanñassa su-panñabhāvām ajānanto amse hattham thapesi. Supanñno „kena me amse hattho ṭhapito“ ti nivattitvā olokento nāgam sañjāni. 15 Nāgo pi olokento supanñam sañjānitvā marañabhayatajjito na-garā nikkhomitvā nadīpiṭṭhena palāyi. Supanñno pi¹³ „taṁ gahessāmīti“ anubandhi. Tasmīm samaye Bodhisatto tāpaso hutvā tassā nadiyā tīre paññasālāya¹⁴ vasamāno divādarathām¹⁵ paṭippassambhanatthām¹⁶ udakasāṭikam nivāsetvā vakkalam bahi 20 thapetvā nadīm otaritvā nahāyati¹⁷. Nāgo „imam pabbajitam nissāya jīvitam labhissāmīti“ pakatīvanñam vijahitvā manik-kandhavaṇñam māpetvā vakkalantaram pāvisi. Supanno anu-bandhamāno tam tattha paviṭṭham disvā vakkale garubhāvena agahetvā Bodhisattam āmantetvā „bhante, shām chāto, tumhā- 25 kam vakkalam gān̄hatha, imam nāgam khādissāmīti“ imam attham pakāsetum¹⁸ paṭhamam gāthrū āha:

¹ Bi vitte. ² Bi satthu gunakatham. ³ Bi ye va. ⁴ Bi mahāmattā. ⁵ Ck Bi vāya-māno. ⁶ Bi nāsi. ⁷ Bi adds sikkhisum. ⁸ Bi puppe pi te, Ck pubbe te. ⁹ Bi adds iti dve. ¹⁰ Bi omits pi. ¹¹ Bi paññasālāyam. ¹² Bi divāradaratha, Bp divā-daratha and sariradaratha, Ck divārathām. ¹³ Bi paṭipass-. ¹⁴ Bi hnāyati. ¹⁵ Bi pakāsento.

1. Idh' ūragānam pavarō paviṭṭho
selassa vannena pamokkham icchām,
brahmañ ca vanṇam apacāyamāno
bubhukkhito no visahāmi bhottun ti. 7.

5 Tattha idhūragānam pavarō paviṭṭho ti imasminn vakkalo¹ uragānam
pavarō nāgarājā paviṭṭho, selassa vanṇenā 'ti manivannena² manikkhandho
hutvā paviṭṭho ti attho, pamokkham icchan ti mama santikā mokkham icchā-
māno, brahmañ ca vanṇam apacāyamāno ti abhī pana tumhākām brahma-
vanṇam seṭṭhavannam pūjento³ garukaronto, bubhukkhito no visahāmi
10 bhottun ti etam⁴ nāgam vakkalantaram paviṭṭham⁵ chāto pi samāno bhak-
khitum na sakkomīti.

Bodhisatto udake ṭhito yeva supanṇarājassa thutim katvā
dutiyam gātham āha:

15 2. So Brahma-gutto ciram eva jīva,
dibbā⁶ ca te pātubhavantu⁷ bhakkhā,
so brahmavannam apacāyamāno
bubhukkhito no vitarāsi⁸ bhottun⁹ ti. 8.

Tattha so brahmagutto ti so tvarī Brahma-gopito Brahma-rakkhito
hutvā, dibbā ca te pātubhavantu¹⁰ bhakkhā ti devatānai paribhogārahā
20 bhakkhā ca tava pātubhavantu¹¹, mā pāṇātipātai katvā nāgamaṁsakhādako ahsosi.

Iti Bodhisatto udake ṭhito va anumodanam katvā uttaritvā
vakkalam nivāsetvā te ubho pi gahetvā assamapadaṁ gantvā
mettābhāvanāya vanṇam kathetvā dve pi jane samagge akāsi.
Te tato paṭṭhāya samaggā sammodamānā sukhām vasim̄su¹².

25 Satthā imam dhammadesanam āharitvā jātakam samodhānesi:
. Tadā nāgo ca supanno ca ime dve mahāmattā ahesum, tāpaso pana
abham evā 'ti. Uragajātakam¹³.

¹ Ck Cp Cs vakkalam. ² Gk omits manivannena. ³ Bi pūjayanto. ⁴ Bi ekam. ⁵ Ck Cp Cs paviṭṭho, Bi paviṭṭham. ⁶ Bi dibyā. ⁷ Cp C¹ pātubhavanti. ⁸ Bi visahāmi. ⁹ Bi sottun. ¹⁰ Ck Cp Cs pātubhavanti. ¹¹ Bi sukhavāsaiṁ vasim̄su. ¹² Bp brahmaguttajātakam, Bi adds ratuttham.

5. Gaggajātaka.

Jīva vassasatam Gaggā 'ti. Idam Satthā Jetavana-samipe Pasenadiraññā kārite Rājakārāme¹ viharanto attano khipi-takam ārabba kathesi. Ekasmim hi divase Satthā Rājakārāme² catuparisamajjhe nisiditvā dhammām desento khipi. Bhikkhū „jīvatu bhante Bhagavā, jīvatu Sugato“ ti uccāsaddā³ mahāsaddam akamsu. Tena saddena dhammakathāya antarāyo ahosi. Atha kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: „Api nu kho bhikkhave khipite ‘jīvā’ ‘ti vutte tappaccayā jīveyya vā⁴ mareyya⁵ vā“ ti. „No h' etam bhante“. „Na⁶ bhikkhave khipite ‘jīvā’ ‘ti vattabbo, yo⁷ vadeyya āpatti dukkatassā“ ‘ti. Tena kho pana samayena manussā bhikkhūnām khipite „jīvatha⁸ bhante“ ti vadanti. Bhikkhū kukkuccāyantā nālapanti. Manussā ujjhāyanti: „kathaṁ hi nāma samaññā Sakyaputtiyā ‘jīvatha bhante’ ‘ti vuccamānā nālapissantī“⁹. Bhagavato etam attham ārocesum. „Gihī bhikkhave iṭṭhamañgalikā¹⁰; anujānāmi bhikkhave gihinām ‘jīvatha bhante’ ‘ti vuccamānena ‘ciraṁ jīvā’ ‘ti vattun ti¹¹. Bhikkhū Bhagavantam pucchinisu: „bhante, jīvapatijīvam nāma kadā uppanan ti. Satthā „bhikkhave, jīvapatijīvam nāma porānakāle¹² uppannan“ ti vatvā atitam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente Bo-dhisatto Kāsiratthe¹³ ekasmim brāhmaṇakule nibbatti. Tassa pitā voḥāram katvā jīvikam¹⁴ kappeti¹⁵. So solasavassapadesikam Bodhisattam maṇikabhandām ukkhipāpetvā gāmanigamādisu caranto Bārāṇasiṁ¹⁶ patvā dovārikassa ghare bhattam pacāpetvā bhuñjitvā nivāsanātthānam alabhanto „avelāya āgatā āgantukā kattha vasantī“ pucchi. Atha nam manussā „bahinagare ekā sālā atthi, sā pana amanussapariggahitā¹⁷, sace icchatha tattha¹⁸ vasathā“ ‘ti āhamsu. Bodhisatto „etha tāta, gacchāma, mā yakkhassa bhāyittha, ahan tam dametvā tumhākām pādesu

¹ Bi rājikā-. ² Bi uccāsaddam, Cp Ce uccāsadda. ³ Bi adds dhareyya vā. ⁴ Bi cāreyya. ⁵ Bi adds hi. ⁶ Cp Ce yo. ⁷ Bi Ck jīvata. ⁸ Bi lapissantī. ⁹ Bi Rp omit iṭṭha. ¹⁰ Bi Rp vattum vattatiti. ¹¹ Cp Ce porānakakāle. ¹² Bi kāsikaraṭhe. ¹³ Bi jīvitam. ¹⁴ Bi kappesi. ¹⁵ Bi bārāṇasi, Ck Cp Ce bārāṇasiyam. ¹⁶ Bi Cp Ce -parig-gahitā. ¹⁷ Ck Cp Ce omit tattha. ¹⁸ Cp Ce abam.

pātessāmīti“ pitaram gahetvā tattha gato. Ath’ assa pitā phalake nipajji, sayam pitu pāde sambāhamāno¹ nisidi. Tattha adhivattho yakkho pana dvādasa vassāni Vessavaṇam² upatṭhahitvā tam sālam labhanto „imam sālam paviṭṭhamanussesu yo³ khipite ‘jīvā’ ti vadati yo⁴ ca ‘jīvā’ ti vutte ‘paṭijīvā’ ti vadati te jīvapaṭijīvabhāṇino ṭhapetvā avasese khādeyyāsīti“ labhi. So piṭṭhavamsathūṇāya vasati. So „Bodhisattapitaram⁵ khipāpessāmīti“ attano ānubhāvena sukhumacūṇnam vissajjesi. Cunno āgantvā tassa nāsāpuṭesu pāvisi. So phalake nipannako va khipi. Bodhisatto na⁶ ‘jīvā’ ti āha. Yakkho tam khāditum thūṇāya otarati. Bodhisatto tam otarantaṁ disvā „imina me pitā khipāpito bhavissati“, ayam so khipite ‘jīvā’ ti avadantaṁ khādakayakkho bhavissatīti“ pitaram ārabba paṭhamam gātham āha:

1. Jīva vassasataṁ Gagga aparāni ca vīsatim⁷,
mā mām pisācā khādantu⁸, jīva tvam sarado⁹ satan ti. 9.

Tattha Gaggā¹⁰ ti pitaram nāmena ālapati, āparāni ca vīsatiti aparāni ca vīsat vassāni jīva, mā mām pisācā khādantū¹¹ ti mām pisācā mā khādantu, jīva tvam sarado⁹ satan ti tvam pana visuttaram vassasataṁ jīvā¹² ti¹⁰, saradasataṁ hi¹¹ gaṇhiyamānam vassasataṁ eva hoti, tam purimehi vīsāya¹²
20 saddhiṁ visuttaram idha adhippetam.

Yakkho Bodhisattassa vacanām sutvā „imam tāva māna-vām ‘jīvā’ ti vuttattā khāditum na sakkā¹³, pitaram pan’ assa khādissāmīti“ pitu santikam agamāsi. So tam āgacchantam disvā cintesi: „ayam so ‘paṭijīvā’ ti abhanantānam khādana-yakkho bhavissati, patijīvam karissāmīti“ so puttām ārabba dutiyām gātham āha:

2. Tvam pi vassasataṁ jīva aparāni ca vīsatim¹⁴,
visam¹⁵ pisācā khādantu, jīva tvam sarado¹⁶ satan ti. 10.

¹ Bi samābanto. ² Bi vassavaṇam, Ck CP Cs vessavanam. ³ Ck so. ⁴ Bi bodhisattassa pitaram, Ck bodhisattā pitaram. ⁵ Bi bodhisattā nam, Ck bodhisatto nam. ⁶ Ck bhavissatīti. ⁷ Bi vīsat, Ck vīsatim. ⁸ Bi adantu. ⁹ Bi BP parato. ¹⁰ Bi hi. ¹¹ Bi parato satañ hi, BP parato satan ti. ¹² Bi visāhi, Ck vīsāya. ¹³ Ck adds ti. ¹⁴ Bi vīsat. ¹⁵ Ck CP vis-. ¹⁶ Bi BP parato.

Tattha visam¹ pisācā² ti pisācā halāhalavisañ khādantu.

Yakkho tassa vacanam sutvā „ubho p’ ime na sakkā khāditun“ ti paṭinivatti. Atha nam Bodhisatto pucchi: „bho yakkha, kasmā tvam imam³ sālam paviṭṭhamanusse khādasitī“. „Dvādasa vassāni Vessavaṇam upaṭṭhahitvā laddhattā“ ti. „Kiñ pana sabbe va khāditum labhasitī“. „Jīvapaṭijīvabhāñino ṭha-petvā avasese khādāmīti“. „Yakkha, tvam pubbe pi akusalam katvā kakkhaļo⁴ pharuso paravihimsako hutvā nibbatto, idāni pi tādisam kammañ katvā tamotamaparāyano bhavissasi⁵, tasmā ito paṭṭhāya pāñatipātādīhi viramassū“ ’ti tam yakkhañ dame- 10 tvā nirayabhayena tajjelvā pañcasu silesu patiṭṭhāpetvā yakkhañ pesanakārakan viya akāsi. Punadivase sañcarantā ma-nussā yakkhañ disvā Bodhisattena c’ assa damitabhāvam ūnatvā rañño ārocesum: „deva, eko māñavo tañ yakkhañ dametvā pesanakārakan viyā katvā ṭhito“ ti. Rājā Bodhisattam pakko- 15 sāpetvā senāpatiṭṭhāne⁶ ṭhapesi pitu c’ assa mahantam yasan adāsi. So yakkhañ balipaṭiggāhakan katvā Bodhisattassa ovāde ṭhatvā dānādīni puññāni katvā saggapadam⁷ pūresi.

Satthā imam dhammadesanam ēharitvā „jīvapaṭijīvam¹⁰ nāma tasminm kāle uppannan“ ti vatvā jātakam samodhānesi: „Tadā rājā 20 Ānando ahosi, pitā Kassapo, putto pana aham evā“ ’ti. Gagga-jātakam¹¹.

6. Alīnacittajātaka.

Alīnacittam nissāyā ’ti. Idam Satthā Jetavane viha-ranto ekam ossaṭṭhaviriyam bhikkhum ārabba kathesi. Vatthum²⁵ Ekādasanipāte Saṁvarajātakē āvibhavissati¹². So pana bhikkhu Sat-thāra „saccam kira tvam bhikkhu viriyam ossajjiti¹³“ vutte „saccam

¹ Bi visam. ² Bi adds khādantu. ³ Ck omits imam. ⁴ Bi adds so. ⁵ Bi Cp Ck kakkhalo. ⁶ Bi bhavissati, Ck bhavissatī. ⁷ Bi tam yakkhañ. ⁸ C sotā-pattiṭṭhāne. ⁹ B saggapuram. ¹⁰ B jīvapaṭijīvan. ¹¹ B adds pañcamam. ¹² Bi āvi-. ¹³ Bi ossajjiti, C ossajiti.

Bhagavā¹ 'ti āha. Atha nam Satthā „nanu tvaṁ bhikkhu pubbe viriyam katvā māṁsapesisadisassa daharakumārassa dvādhasayojanike Bārāṇasinagare rajjam gahetvā adāsi, idāni kasmā evarūpe sāsane pabbajitvā viriyam ossajasi²“ vatvā atītam āhari:

5 Atīte Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente Bārāṇasito avidūre vadḍhakigāmo³ ahosi. Tattha pañcasatā⁴ vadḍhakī⁵ vasanti. Te nāvāya⁶ uparisotam gantvā araññe⁷ gehasambhāradārūni⁸ koṭṭetvā tath' eva ekabhūmikadvibhūmi-kādibhede gehe⁹ sajjetvā thambhato paṭṭhāya sabbadārūsu¹⁰ saññam katvā nadītiram netvā nāvam āropetvā anusotena nagaṇam āgantvā ye yādisāni gehāni ākāmkhanti tesam tādisāni katvā kahāpane gahetvā puna tath' eva¹⁰ gantvā gehasambhāre āharanti. Evam tesam jīvikaṁ¹¹ kappentānam ekasmim kāle khandhāvāram bandhitvā¹² dārūni¹³ koṭṭentānam avidūre eko 15 hatthi¹⁴ khadirakhānukam¹⁵ akkami. Tassa so khānuko¹⁶ pādam vijjhī, balavavedanā vattanti, pādo uddhumāyitvā pubbam gaṇhi. So vedanāmatto¹⁷ tesam dārukoṭṭanasaddam sutvā „ime vadḍhakī nissāya mayham sotthi bhavissatī“ maññamāno tīhi pādehi tesam santikam gantvā avidūre nipajji. Vadḍhakī tam 20 uddhumātapādam disvā upasamkamitvā pāde khānukam¹⁸ disvā tikhīnavāsiyā¹⁹ khānukassa²⁰ samantato odhim katvā rajjuyā bandhitvā ākādḍhantā²¹ khānukam²² nīharitvā pubbam mocetvā²³ unphodakena dhovitvā tadanurūpehi bhesajjehi²⁴ nacirass' eva 25 vaṇam phāsukam kariṁsu. Hatthi¹⁴ ārogo²⁵ hutvā cintesi: „mayā ime vadḍhakī nissāya jīvitam laddham, idāni tesam mayā upakāram kātum vattatī“ so tato paṭṭhāya vadḍhakīhi

¹ Bi osajita. ² Bi vadḍhakī-, Ck CP vadḍhakī-. ³ Bi pañcasata. ⁴ Bi vadḍhakim, CP Cs vadḍhaki. ⁵ Bi nāgāya, Ck nācāya. ⁶ Bi araññe pavīsīsu. ⁷ Bi gehasambhāradārūni, CP Cs gehasambhāradārūni. ⁸ Bi gehasambhāre. ⁹ all MSS. -dārusu. ¹⁰ CP Cs tatheva. ¹¹ Bi jīvitam. ¹² Bi bandhetvā. ¹³ Bi CP Cs dārūni. ¹⁴ so all MSS. ¹⁵ Bi ekaṁ khadirakhānukam. ¹⁶ Bi khānuko. ¹⁷ Bi vedanāpatto. ¹⁸ Bi khānukam. ¹⁹ Bi tāmkiṇīpāsavāsiyā, Ck tikhīnavāsiyā, CP tikhīnivāsiyā. ²⁰ Bi CP Cs khānukassa. ²¹ Bi ākāmīdhantā, CP Cs akādḍhantā. ²² Bi CP khānukam. ²³ Bi pucchitvā. ²⁴ Bi adds makkhitvā. ²⁵ Bi arogo.

saddhim rukkhe nīharati, tacchentānām¹ parivattetvā² deti, vā-
siādīni upasāmharati, sōṇḍaya vēṭhetvā kālasuttakoṭiyām³ gaṇ-
hāti. Vadḍhakī pi 'ssa bhojanavelāya ekekam̄ piṇḍaiñ dentā
pañca piṇḍasatāni denti. Tassa pana hatthissautto sabbaseto
hatthājāniyapotako⁴ atthi. Ten' assa etad ahosi: „ahañ etarahi
mahallako, idāni mayā imesam̄ kammakaraṇatthāya puttām datvā
gantum vāṭṭatāti“ so vadḍhakīnañ anācikkhitvā va araññām
pavisitvā puttām ānetvā „ayañ hatthipotako mama putto, tum-
hehi mayhaiñ jīvitam dinnaiñ, aham vo vejjavetanatthāya imaiñ
dammi, ayañ tumhākam̄ ito paṭṭhāya kammāni karissatāti“⁵
vatvā „ito paṭṭhāya yañ pana mayā kattabbam̄ kammāni tvaiñ
karohāti“ puttām ovaditvā vadḍhakīnañ datvā sayam̄ araññām
pāvisi. Tato paṭṭhāya hatthipotako vadḍhakīnañ vacanakaro⁶
ovādakkhamo hutvā sabbakiccāni karoti. Te pi tañ pañcahi
piṇḍasatehi posenti. So kammañ katvā nadiñ otaritvā⁷ kīlitvā⁸
āgacchati. Vadḍhakidārakāpi⁹ tañ sōṇḍādīsu¹⁰ gahetvā udake
pi thale pi tena saddhiñ kīlanti. Ajāniyā¹¹ pana hatthino pi
assāpi purisāpi udake uccāraim vā passāvaiñ vā na karonti.
Tasinā so pi udake uccārapassāvaiñ akatvā bahi nadītire eva¹²
karoti. Ath' ekasmiñ divase upari nadiyā devo vassi. Addha-¹³
sukkham¹⁴ hatthilanḍam¹⁵ udakena nadiñ otaritvā gacchantañ
Bārāṇasinaṅgaratitthe ekasmīñ gumbe laggitvā aṭṭhāsi. Atha
rañño hatthigopakā „hatthī¹⁶ nahāpessāmā“ ti pañca hatthi-
satāni nayiñsu¹⁷. Ajāniyalanḍassa¹⁸ gandhañ ghāyitvā eko pi
hatthi nadīm otaritum na ussahi, sabbe nañguṭṭham ukkhipitvā¹⁹
palāyitum ārabhiñsu. Hatthigopakā hatthācariyānām ārocesum.
Te „udake paripanthena²⁰ bhavitabban“ ti udakam̄ sodhāpetvā

¹ Bi tacchentānām. ² Bi parañvavāṭṭetvā. ³ C^k kāla-. ⁴ Bi hatthājāniya-

⁵ Bi vacanām karoti. ⁶ Bi adds nhāyitvā or hnāyitvā. ⁷ C^k C^o vaḍḍhakī-,
Bi vadḍhakīndā-, ⁸ C^k sōṇḍādīsu. ⁹ C^o ajāniyā, C^k ajāniyā, Bi ajāniyā.

¹⁰ Bi yeva. ¹¹ Bi atha sukkham. ¹² Bi hatthilenuñ, C^o hatthiladdhañ.

¹³ Bi C^k hatthi, C^o C^o batthiñ. ¹⁴ Bi nhāyisu or hnāyisu. ¹⁵ Bi ajāniya, C^k

Op ajāniya-, C^o ajāniyaladīhassa. ¹⁶ Bi makābandhena, C^k paripatthena.

tasmin gumbe ājāniyalandām¹ disvā „idam ettha kāraṇan“ ti
ñatvā cātiṁ āharāpetvā udakassa pūretvā tam tattha madditvā
hatthīnam sarīre² siñcāpesum³. Sarīrāni sugandhāni ahesum. Tasminī kāle te nadim otaritvā nahāyimsu⁴. Hatthācariyā rañño
5 tam pavattii ārocetvā „tam hatthājāniyam⁵ pariyesitvā ānetum
vat̄tati devā“ ‘ti āhaṁsu. Rājā nāvāsaṁghātehi nadim pak-
khanditvā uddhagāmīhi saṁghātehi⁶ vadḍhakīnam⁷ vasanaṭ-
thānam sampāpuṇi. Hatthipotako nadiyām kīlanto bheri-
saddām sutvā gantvā vadḍhakīnam⁸ santike atthāsi. Vadḍhakī
10 rañño paccuggamanām katvā „deva, sace dārūhi⁹ attho kiṁ-
kāraṇā āgat¹⁰ attha, kiṁ pesetvā āharāpetum na vat̄tati¹¹“
āhaṁsu. „Nāham bhaṇe dārūnam¹² atthāya āgato, imassa pana
hatthissa atthāya āgato ‘mhīti“. „Gāhāpetvā gacchatha“ devā¹³
‘ti. Hatthipotako gantum na icchi. „Kiṁ kārāpesi¹⁴ bhaṇe
15 hatthīti“. „Vadḍhakīnam posāvanikam¹⁵ āharāpehi¹⁶ devā“ ‘ti.
„Sādhu bhaṇe“ ti rājā hatthissa catunnam pādānam¹⁷ sondāya
nañgut̄thassa¹⁸ santike satasahassasatas¹⁹ hassam²⁰ kahāpaṇe ṭha-
pāpesi. Hatthi²¹ ettakenāpi agantvā²² sabbavaḍḍhakīnam²³ dussa-
yugesu vadḍhakībhariyānam²⁴ nivāsanasāṭakesu dinnesu saddhi-
20 kīlitadārakāna²⁵ ca dārakaparihāre kate²⁶ nivattitvā vadḍhakī²⁷
ca²⁸ itthiyo ca dārake ca oloketvā rañña saddhim²⁹ agamāsi³⁰.
Rājā tam ādāya nagaram³¹ gantvā nagaram³² ca hatthisāla³³ ca
alamkārāpetvā³⁴ hatthim³⁵ nagaram³⁶ padakkhiṇam³⁷ kāretvā hatthi-
sālam³⁸ pavesetvā sabbālañkārehi alañkaritvā³⁹ abhisekam datvā
25 opavayhaṁ⁴⁰ katvā attano sahāyat̄thāne⁴¹ ṭhapetvā upadḍharaṇajam

¹ Bi ājāniyalendām, Ck ajāniyalandām, Cp ajāniyalandām.

² Bi hatthīnam sariresu. ³ Bi makkhāpesum ⁴ Bi nhāyisu ⁵ Ck hatthājāni-
yam. Bi tathājāniyam. ⁶ Bi uddhuṇi gūmīnāvāsanighātehi ⁷ Cp Ce dārūhi.

⁸ Bi dārūnam Cp Ce dārūnam. ⁹ Bi gaccha ¹⁰ Bi karomi ¹¹ Bi posāvaniyam.

¹² Bi āhārāpehi, Ck āhārāpeti, Cp Ce āhārāpeti. ¹³ Cp Ce padānam. ¹⁴ Bi adda-
ca. ¹⁵ Bi omits satasahassa ¹⁶ Bi omits hatthi. ¹⁷ Ck gantvā, Cp āgantvā,
Ce āgantvā corrected to agantvā ¹⁸ Bi kīlitadārānam, Ck kīlitadārakānam.

¹⁹ Ck Cp Ce add vadḍhakīm ²⁰ Ck Cp Ce omit vadḍhakī ca. ²¹ Bi agamāsi.

²² Bi alañkārāpetvā. ²³ Bi sabbālañkārehi alañkaretvā. ²⁴ Cp Ce opavayhaṁ.

²⁵ Bi sahāyat̄thāne

hatthissa datvā attano samānaparihāram akāsi. Hatthissa āgatakālat¹ paṭṭhāya rañño sakala-Jambudipe rajjam̄ hatthagatam eva ahosi. Evaṁ kāle gacchante Bodhisatto tassa rañño aggamahesiya kucchismim² paṭisandhim gaṇhi. Tassā gabbhaparipākakāle rājā kālam akāsi. Hatthi³ pana sacē rañño s kālakatabhāvaṁ⁴ jāneyya tatth⁵ ev⁶ assa hadayaṁ phāleyya⁷, tasmiṁ hatthim̄ rañño kālakatabhāvaṁ⁸ ajānāpetvā va upaṭṭha-him̄su⁹. Rañño pana kālakatabhāvaṁ¹⁰ sutvā „tucchaṁ kira rājjan¹¹“ ti anantarasāma¹² Kosalarājā mahatiyā senāya āgantvā nagaraṁ parivāri¹³. Te¹⁴ nagaradvārāni pidahitvā Kosalarañño¹⁵ sāsanam pahiṇimsu¹⁶: „amhākām̄ rañño aggamahesi¹⁷ paripūṇṇa-gabbhā, ‘ito kira sattame divase puttam vijāyissatī’ aṅgavijjā-pāṭhakā āham̄su, sacē sā puttam vijāyissati mayam sattame divase yuddham̄ dassāma, na rājjam̄, ettakām̄ kālam̄ āgamethā¹⁸ ‘ti. Rājā „sādhū¹⁹“ ‘ti sampaticchi. Devī sattame divase puttam vijāyi. Tassa nāmagahaṇadivase²⁰ „mahājanass²¹ alinām cittam²²“ paggaṇhanto jāto²³“ ti Alinacittakumāro t’ ev²⁴ assa²⁵ nāmaṁ akām̄su. Jātadivasato yeva pan²⁶ assa paṭṭhāya²⁷ nāgarā Ko-salaraññā saddhiṁ yujjhim̄su²⁸. Ninnāyakattā²⁹ saṅgāmassa mahantam pi balaṁ yujjhānam̄ thokathokam³⁰ osakkati. Amaccā deviyā tam atthān ārocetvā „mayam evam osakka-māne bale parajhanabhbāvassa³¹ bhāyāma, amhākām̄ pana rañño kālakatabhāvaṁ³² puttassa jātabhāvāṁ Kosalarañño āgantvā yujjhānabhbāvā³³ ca rañño sahāyako mañgalahatthi na jānāti, jānāpema nan³⁴“ ti pucchimsu. Sā „sādhū³⁵“ ‘ti sampaticchitvā puttam alamkaritvā dukūlacumbaṭe³⁶ nipajjāpetvā pāsādā oruhyā amaccagaṇaparivutā hatthisālam̄ gantvā Bodhisattam̄ hatthissa

¹ Cp C^a Bⁱ kucchimbi. ² so all MSS. ³ Bⁱ kālañkata-. ⁴ Cp C^a phāleyya ⁵ Bⁱ upaṭṭhahisum. ⁶ Bⁱ parivāresi ⁷ Bⁱ omits te ⁸ Bⁱ pahiṇimsu, Cp pahiṇimsu, C^a pahiṇimsu. ⁹ so all MSS. ¹⁰ Bⁱ nāmagahaṇadivase panassa. ¹¹ Bⁱ omits linām̄ cittam. ¹² Bⁱ tvevassa. ¹³ Bⁱ jātadivasato paṭṭhāya pana. ¹⁴ C^k yud-dhīmsu. ¹⁵ Bⁱ nināya-. ¹⁶ Bⁱ thokam̄ thokam. ¹⁷ so C^k Cp C^a; Bⁱ parajassa āvassa (parājayabhāvassa?). ¹⁸ Bⁱ yujjhākāraṇā. ¹⁹ Cⁱ nakulacumpitaké.

pādamule nipajjāpetvā „sāmi, sahāyo te kālakato¹, mayam tuy-
ham hadayaphālanabhayena² nārocimha, ayan te sahāyassa putto,
Kosalarājā āgantvā nagaram parivāretvā tava puttena saddhiṁ
yujjhati, balam osakkati, tava puttam tvam ñeva mārehi rajjam
5 vāssa³ gaṇhitvā dehīti⁴ ūha. Tasmim kāle hatthi⁵ Bodhisattam
sonḍaya parāmasitvā ukkhipitvā kumbhe ṭhapetvā roditvā pari-
devitvā Bodhisattam otāretvā deviyā hatthe nipajjāpetvā „Ko-
salarājānam⁶ gahessāmīti⁷ hathislato nikkhami. Ath' assa
amaccā vammaṁ paṭimūñcitvā alamkaritvā nagaradvāram avā-
10 puritvā tam parivāretvā nikkhamiṁsu. Hatthi⁸ nagarā nikkha-
mitvā koñcanādaṁ katvā mahājanam santāsetvā palāpetvā⁹
balakoṭṭakam¹⁰ bhinditvā Kosalarājānam cūlāya gahetvā ānetvā¹¹
Bodhisattassa pādamule nipajjāpetvā māraṇatthāy¹² assa' uṭṭhite
vāretvā „ito paṭṭhāya appamatto hohi, 'kumāro daharo' ti sañ-
15 ñam¹³ mā karīti¹⁴ ovaditvā¹⁵ uyyojesi. Tato paṭṭhāya sakala-
Jambudipe rajjam Bodhisattassa hatthagatam eva jātam, añño
paṭisattu¹⁶ nāma uṭṭhahitum samatto¹⁷ nāhosī. Bodhisatto
sattavassikakāle abhisekaṁ patvā Alinacittarājā nāma hutvā¹⁸
dhammena rajjam kāretvā jīvitapariyosāne saggapadaṁ¹⁹ pūresi.

90 Satthā imam atitam āharitvā abhisambuddho hutvā imam gātha-
dvayam ūha²⁰:

1. Alinacittam nissāya pahaṭṭhā mahatī camū²¹
Kosalam senāsantuṭṭham jīvagāham agāhayi²². 11.
2. Evam nissayasampanno²³ bhikkhu āraddhvīriyo²⁴
bhāvayam kusalam dhammaṁ yogakkhemassa pattiya²⁵
pāpuṇe anupubbenā sabbasamyojanakkhayān ti. 12.

¹ Bi kālañkato ti. ² Bi tumhākam hadayaphalitabhadayena. ³ Bi vā tassa. ⁴ so all MSS. ⁵ Cp Bi kosalarājām, C^a kosalarājām. ⁶ C^k balam koṭṭakam. ⁷ C^a maraṇatthāyassa, Bi maraṇatthāya. ⁸ C^k Cp C^a saññam, Bi aññā. ⁹ Bi ovā-
ditvā, Cp ovāditvā corrected to ovaditvā. ¹⁰ Bi patisattu. ¹¹ Bi samatto,
C^k adds nāma. ¹² Bi saggapūram. ¹³ Bi imam gātham abhāsi. ¹⁴ Cp C^a agā-
hasi. ¹⁵ Bi nissāya-, C^k nissāya- corrected to nissaya.

Tattha alinacittam nissaya¹ ti Alinacittarājakumāram² nissaya, pa-
baṭṭhā mahatī camū ti pavenirajam³ no dīṭhan ti baṭṭhatuṭṭhā hutvā
mahatī senā, kosalam senasantuṭṭhan ti Kosalarājānam⁴ sena⁵ rajjena
asantuṭṭham pararajjalobhena āgatam, jīvagāham agāhayitī amāretvā va sā
camū tam rājānam hatthinā jīvagāham gaṇhpesi. Evam nissayasampanno 5
ti yathā⁶ sā camū evam añño pi kulaputto nissayasampanno kalyānamittam
Buddham vā Buddhasāvakam vā⁷ nissayaṁ labhitvā, bhikkhū ti parisuddhā-
dhivacanam etam, āraddhavīriyo⁸ ti pagghatavīriyo⁹ catudosāpagatena viri-
yena samannāgato, bhāvayam kusalam dhamman ti kusalam nirāmisam¹⁰
sattatiinsabodhapakkhiyasamkhātam dhammam bhāvento, yogakkhemassa pat- 10
tiyā ti catūhi¹¹ yogobi khemassa nibbānassa pāpuṇanathāya¹² tañ dhammam
bhāvento, pāpuṇe anupubbena sabbasamyojanakkhayam ti evam vi-
passanato paṭṭhaya imam kusaladhammam¹³ bhāvento so kalyānamittupanissaya-
sampanno bhikkhu anupubbena vipassanāñānī ca hetṭhimamaggaphalāni ca
pāpuṇanto pariyośāne dasannam pi samyojanānam khayante uppānattā sabbā- 15
samyojanakkhayasamkhātarū arabhattam pāpuṇāti, yasmā vā nibbānam āgammā
samyojanā¹⁴ khīyanti tasmā tam pi sabbasamyojanakkhayam eva, evam anu-
pubbena nibbānasamkhātarū sabbasamyojanakkhayam pāpuṇāti¹⁵ attho

Iti Bhagavā amatamahānibbānena¹⁶ dhammadesanāya kūtam ga-
hetvā uttarim pi saccāni pakāsetvā jātakam samodhānesi: (Saccapari-
yośāne ossaṭṭhavīriyo bhikkhu arahatte¹⁷ patiṭṭhahi) „Tadā mātā 20
Mahāmāyā, pitā Sudhodanamahārājā ahosi, rājām gahetvā dinna-
hatthi¹⁸ ayam ossaṭṭhavīriyo bhikkhu, hathissa pitā Sāriputto, Alina-
cittakumāro pana aham evā“ ti. Alinacittajātakam¹⁹.

7. Gunajātaka.

Yenakāmam pañāmetiti²⁰. Idam²¹ Satthā Jetavane viha-
ranto Ānandatherassa sāṭakasahassapaṭilābhām²² ārabba ka-
thesi. Therassa Kosalarañño antepure dhammavācanavatthum²³ hetṭhā Ma-
hāsārājātakē²⁴ āgatam eva. Iti there²⁵ rāñño antepure dhammām vācente

¹ Bi alinacittam-. ² Bi pavenī-. ³ Bi kosalam-. ⁴ Bi senam, Cp C^a sakena.
⁵ Bi adds ca. ⁶ Bi adds paccekabuddham vā. ⁷ Bi C^k Cp āraddhavīriyo.
⁸ C^a -vīriyo. ⁹ Bi nirālayam dhammam. ¹⁰ all MSS. catuhī? ¹¹ Bi pāpuṇat-
tāya, C^k Cp C^a pāpuṇanathāya. ¹² Bi Cp kusalam-. ¹³ Bi sabbasamyojanā.
¹⁴ Bi pāpuṇāti, C^k pāpuṇāti, Cp C^a pāpuṇāti pl. ¹⁵ Bi amatanibbānena,
¹⁶ Bi arahathphale. ¹⁷ so all MSS. ¹⁸ Bi adds chaṭham. ¹⁹ C^k panāmatiti,
Cp C^a panāmatiti, Bi panametiti. ²⁰ Bi imah. ²¹ Bi -sahassalābhām. ²² Bi
vatthu. ²³ Bi mahāsāṭakajātakē. ²⁴ Bi therō.

rañño sahassagghaṇakānam¹ sātakānam sahassam āhariyittha². Rājā tato pañca sātakasatāni pañcannam devisatānam³ adāsi. Tā sabbapi te sātakē thapetvā punadivase Ānandatherassa⁴ datvā sayam purāna-sātakē yeva pārupitvā⁵ rañño pātarāsañthānam āgamānsu⁶. Rājā „mayā tumhākām sahassagghaṇakā⁷ sātakā dāpitā, kasmā tumhe te apārupitvā⁸ va āgatā⁹ ti pucchi. „Deva, te amhehi therassa dinnā¹⁰“ ti¹¹. „Ānandatherena sabbe gahitā¹² ti. „Āma devā¹³“ ti. „Sammāsambuddhena ticīvaram anuññātam¹⁴, ‘Ānandathero dussavanijjam¹⁵ maññe karissatī¹⁶’ atibhū tena sātakā gahitā¹⁷ ti¹⁸ therassa kujjhītvā bhuttapātarāso vibhā-
 10 ram gantvā therassa parivenām pavisitvā theram vanditvā nisinno¹⁹ pucchi: „Api²⁰ bhante amhākām ghare itthiyo tumhākām santike dham-
 mām uggāñhanti vā sunānti vā²¹“ ti. „Āma mahārāja, gahetabbayuttakām
 15 gāñhanti sotabbayuttakām sunantīti²². Kin tā sunānti yeva udāhu tumhā-
 kām nivāsanām vā pārupanām²³ vā dadantīti²⁴. „Ajja²⁵ mahārāja²⁶ sa-
 20 hassagghaṇakāni²⁷ pañca sātakasatāni adamānsu²⁸“ ti. „Tumhehi gahitā-
 tāni²⁹ bhante“ ti. „Āma mahārāja³⁰“ ti. „Nanu bhante Satthārā
 25 ticīvaram eva anuññātan³¹“ ti. „Āma mahārāja, Bhagavatā³² ekassa
 bhikkhuno ticīvaram eva paribhogasisenā anuññātam, patiggahanām³³
 pana avāritām, tasmā mayāpi aññesām jinnacīvarakānam³⁴ dātum te
 sātakā patiggahitā³⁵“ ti. „Te pana bhikkhū³⁶ tumhākām santikā
 30 sātakē labhitvā purānacīvarāni³⁷ kiñ karissantīti³⁸. „Porānakacīvaram³⁹
 uttarāsañgām karissantīti⁴⁰. „Porānakauttarāsañgām⁴¹ kiñ karissantīti⁴². „Antaravāsakām karissantīti⁴³. „Porānakaantaravāsakām kiñ
 karissantīti⁴⁴. „Paccattharañam karissantīti⁴⁵. Porānakapaccattha-
 35 rañam⁴⁶ kiñ karissantīti⁴⁷. „Bhummattharañam karissantīti⁴⁸.“

¹ Ck sahassagghanakānam, Bi sahassāthikānam. ² Bi āharayittha, Cp Ce āhari-yittha. ³ Cp Ce devi-. ⁴ Bi Cp Ce ānandatheresa. ⁵ Bi pāruñpetvā.

⁶ Bi āgamānsuṁ ⁷ Bi sahassanikā, Ck sahassagghanaka ⁸ Bi apārupitvā.

⁹ Bi adds āhaṁsu āhaṁsu. ¹⁰ Ck Cp Ce anuññātam, Bi anuññāta anuññāta.

¹¹ Ck Cp -vanijjam. Bi -vāñijjam. ¹² Bi karissati. ¹³ Ck ti corrected to ni.

¹⁴ Bi adds va. ¹⁵ Bi adds nu ¹⁶ Ck nivāsanapārupanām, Bi pārumpanām.

¹⁷ Bi dentīti. ¹⁸ Bi omits ajja. ¹⁹ Bi adds tā. ²⁰ Ck Cp Ce -gghanakāni, Bi -gghanikā. ²¹ Ck Cp Ce add tāni. ²² Bi bhagavato ²³ Bi patiggahanām, Cp Ce patiggahanām. ²⁴ Bi jinna-, Ck jinnacīvarakāñam. ²⁵ Bi patiggahitā, Ck pariggahitā, Cp Ce pariggahitā. ²⁶ all the MSS. bhikkhu. ²⁷ Bi porāna-, Ck purāna-. ²⁸ Bi porānasañghāti, Ck porānakacīvaram. ²⁹ Ck porānaka-, Bi porānauṭtarasañgām. ³⁰ all the MSS. karissanti. ³¹ Bi porānapaccattarañam.

„Porānakabhummatthapañam¹ kim karissantīti“ „Pādapañchanam² karissantīti³“. „Porānakapādapañchanam kim karissantīti⁴“. „Mahārājā, saddhādeyyam nāma⁵ vinipātetum na labhati, tasmā porānakapādapañchanam⁶ vāsiyā⁷ koṭṭetvā mattikāyā pakkhipitvā senāsanesu mattikālepañam⁸ dassentīti⁹“. „Bhante, tumhākam dinnam yāva pādapañchanāpi¹⁰ nassitum na labhatīti“. „Āma mahārājā amhākam dinnam nassitum na labhati¹¹ paribhogam eva hotīti“. Rājā tuṭṭho somanassappatto hutvā itarāni pi gehe¹² ṭhapitāni pañca sātakasatāni āharāpetvā therassa datvā anumodanam sutvā theram vanditvā padakhiṇam katvā pakkāmī¹³. Thero pāthamaladdhāni pañca sātakasatāni jinnaçivarakānam¹⁴ adāsi. Therassa pana pañcamattāni saddhivihāri-kasatāni. Tesu eko daharabhikkhu therassa bahūpakāro¹⁵ parivenam sammajjati pānīyaparibhojanīyam¹⁶ upaṭṭhapeti¹⁷ dantakaṭṭhamukhodañam¹⁸ deti vaccakuṭṭijantāgharasenāsanāni¹⁹ paṭijaggati hatthapari-kammapādaparikamma-piṭṭhiparikammādīni karoti. Thero pacchāladdhāni pañca sātakasatāni „ayam me²⁰ bahūpakāro²¹“ ti yuttavasena sab-bāni²² tass' eva adāsi. So pi sabbe te sātakē bhājetvā attano samā-nupajjhāyānām adāsi. Evam sabbe pi te laddhasātakā bhikkhū²³ sātakē chinditvā rāñjityā²⁴ kaṇikārapupphavannāni kāsāyāni nivāsetvā ca pārūpitvā ca²⁵ Satthāram upasamkamitvā vanditvā ekamantām nisīditvā evam āhaṁsu²⁶: „Bhante, sotāpannassa ariyasāvakassa mukholokanā-dānan²⁷ nāma atthīti“. „Na bhikkhave ariyasāvakānam mukholokanā-dānan nāma atthīti“. „Bhante, amhākam²⁸ upajjhāyena dhamma-bhāṇḍāgārikattherena sahassagghanakānam²⁹ sātakānam³⁰ pañca satāni ekass' eva daharabhikkhuno dinnāni, so pana attanā laddhe bhājetvā amhākam adāsīti³¹“, „Na bhikkhave Ānando mukholokanabхikkham

¹ Bi porānabh-, Ck porānakabb-. ² Bi puñcanam, Cp Cs -puñjanam? Ck -puñ-canam corrected to puñchanam. ³ all the MSS. karissanti. ⁴ Bi omits porā-naka . . . karissantīti. ⁵ Bi omits nāma ⁶ Bi -puñcanam, Cp Cs -puñjanam? Ck -puñcanam corrected to -puñchanam. ⁷ Bi vāsiyāyo. ⁸ Bi -lepanam ⁹ Bi karissanti. ¹⁰ Bi yāva puñcanam, Cp -puñjanāpi, Ck yāva pādapañcanāni pi corrected to -puñchanāni pi ¹¹ Bi labhatīti ¹² Bi geha. ¹³ Bi Ck Cs pakkhāmī. ¹⁴ Ck jinna-, Bi adds bhikkhunam. ¹⁵ Bi Cp Cs bahupakāro. ¹⁶ Bi pānīya-paribhojana ¹⁷ Bi upaṭṭhesi ¹⁸ Bi nhānhodakāmī. ¹⁹ Bi -senāsanam. ²⁰ Bi ayameva, Ck ayameva corrected to ayame ²¹ Bi babuñpskāro, Cp Cs ba-hupakāro. ²² Bi sappāni pi. ²³ all the MSS. bbikkhu. ²⁴ Bi Cp Cs rajitvā. ²⁵ Bi nivāsetvā pārūnipitvā vā. ²⁶ Bi āhaṁsu. ²⁷ Bi -dānam ²⁸ Bi omits amhākam. ²⁹ Bi -gghanikāni ³⁰ Bi sātakāni. ³¹ Bi adāsi.

deti¹, so pan' assa bhikkhu bahūpakāro², tasmā attano upakārassa upakāravasena gunavasena yuttavasena³ 'upakārassa nāma paccupakāro kātum vat̄atitī' kataññūkatavedibhāvena adāsi, porānakapanditāpi hi attano upakārānam⁴ yeva⁵ paccupakāram karimū⁶ 'ti vatvā tehi yācito 5 atītam āhari:

Atite⁷ Bārāṇasiyām Brahmadatte raijam kārente Bodhisatto sīho hutvā pabbataghāyām vasati. So ekadi-vasam guhāya⁸ nikkhāmitvā⁹ pabbatapādaṁ olokesi. Tam pana pabbatapādaṁ parikkhipitvā¹⁰ mahāsaro ahosi. Tassa ekasmīm 10 unnataṭhāne upari thaddhakaddamapiṭhe mudūni haritatiñāni jāyiṁsu, sasakā c' eva harinādayo ca¹¹ sallahukamigā¹² kaddamamatthake vicarantā tāni khādanti. Tam divasam pi eko migo tāni tiñāni¹³ khādanto vicarati. Sīho pi 'tam migām gaṇhissamīti' pabbatamathakā uppatisvā sīhavegena pakkhandi. 15 Migo marañabhayatajjito viravanto palāyi. Sīho vegam sandhāretum asakkonto kalalapiṭhe nipatitvā osiditvā uggantum¹⁴ asakkonto cattāro pāde thambhe viya otāretvā sattāham nirāhāro atīthāsi. Atha eko¹⁵ sigālo gocarapasuto tam disvā bhayena palāyi. Sīho tam pakkositvā „bho sigāla, mā palāyi, aham 20 kalale laggo, jīvitam me dehīti“ āha. Sigālo tassa santikam gantvā „ahaṁ tam uddhareyyam, ‘uddhaṭo¹⁶ pana mām khādeyyāsīti’ bhāyāmīti“. „Mā¹⁷ bhāyi, nāhan tam khādissāmi“, mahantam pana te¹⁸ gunām karissāmi¹⁹, eken' upāyena mām uddharāhīti²⁰. Sigālo paṭiññām gahetvā²¹ catunnam²² pādānam 25 samantā kalale apanetvā catunnam pi pādānam catasso mātikā²³

¹ Bi mukholokano bhikkhu na deti. ² Bi Cv C^a bahu-. ³ Bi upakāravasena ca yuttavasena ca. ⁴ Ck upakārānam, Cv C^a upakārakānam, Bi upakārakānañ.

⁵ Bi neva. ⁶ Bi adds bhikkhave. ⁷ Bi kuharām. ⁸ Bi adds pappatamuddhani thatvā. ⁹ Bi paṭikkhipitvā ¹⁰ Bi sasakādayo ceva bīlārasīṅgālādayo ca. ¹¹ Bi adds ca.

¹² Bi omits tiñāni. ¹³ Bi upagantuṁ. ¹⁴ Bi atheko. ¹⁵ Bi siñgālo here and in the following. ¹⁶ Bi uddhato. ¹⁷ Bi omits bhāyāmīti mā. ¹⁸ Bi takhādissāmiti. ¹⁹ Bi te pana. ²⁰ Bi karissāmīti. ²¹ Ck adds ca. ²² Bi adds pi.

²³ Bi mātikāyo.

khanitvā udakābhīmukham akāsi, udakam pavisitvā kalalam mudum akāsi. Tasmiṁ khaṇe sigālo¹ sīhassa udarantaram pavisitvā „vāyānam karohi sāmīti“ uccāsaddam karonto sīsena udaram pahari. Sīho vegam janetvā kalalā uggaṇtvā pak-khanditva thale atthāsi. So muhuttam vissamitvā saram oruyha kaddamaṁ dhovitvā nahāyitvā² atha ekam³ mahisam vadhitvā dātāhāhi⁴ ovijjhitvā māṁsam ubbatettvā „khāda sammā“⁵ ti⁶ sigālassa purato ṭhapetvā tena khādite pacchā attanā khādi. Puna sigālo ekam manisapesim ḍasitvā gaṇhi „idam kimatthāya sammā“⁷ ti ca⁸ vutte „tumhākam dāsī⁹ atthi, tassā¹⁰ bhavissa-titi“ āha. Sīho „gaṇhāhīti¹¹“ vatvā sayam pi sīhiyā atthāya¹² māṁsam gaṇhitvā „ehi samma, amhākaṁ pabbatamuddhani thatvā¹³ sakhiyā vasanaṭṭhānam gamissāmā“¹⁴ ti vatvā tattha gantvā māṁsam khādāpetvā sigālañ ca sigāliñ ca assāsetvā tato paṭṭhāya „dāni¹⁵ aham tumhe paṭjaggissāmīti¹⁶“ attano¹⁷ vasanaṭṭhānam netvā guhādvāre¹⁸ aññissā guhāya vasāpesi¹⁹. Tato²⁰ paṭṭhāya gocarāya gacchanto sīhiñ ca sigāliñ ca ṭhape-tvā sigālena saddhim gantvā nānāmige vadhitvā ubho pi tatth' eva māṁsam khāditvā itarāsam pi²¹ dvinnam āharitvā denti. Evam kāle gacchante sīhi²² pi dve putte vijāyi sigāli²³ pi²⁴. Te sabbe pi samaggavāsam vasimsu. Ath' ekadivasam sīhiyā etad ahosi: „ayam sīho sigālañ ca sigāliñ ca sigālapotake ca ativiya piyāyati, nūnam assa sigāliyā saddhim santhavo²⁵ atthi, tasmā evam sineham karoti, yan nūnāham imam pīletvā tajje-tvā ito palāpeyyan“ ti sā sīhassa sigālam gahetvā²⁶ gocarāya gatakāle sigālim pīlesi tajjesi: „kimkāraṇā imasmiṁ ṭhāne

¹ Bi siṅgāleva. ² Bi nhāyitvā daratham patipasambhettvā. ³ Bi athekam

⁴ Bi atthāsi. ⁵ Bi ada sampāti. ⁶ Bi omits ca. ⁷ Bi Cp C^a dāsi. ⁸ Bi tayā-

vabbāvām. ⁹ Ck Cp C^a gaṇhāsiti, Bi gaṇbāhīti. ¹⁰ Ck sīhiyātthāya, Bi sīhiyā

attāya. ¹¹ Bi pappamuddhani gantvā, Ck Cp C^a pabbatamuddhane thatvā.

¹² Bi ito pathāya idāni. ¹³ Bi adds vatvā. ¹⁴ Bi guhāya dvāre ¹⁵ Bi vassa-

peti. ¹⁶ Bi so tato. ¹⁷ Bi omits pi. ¹⁸ Bi Ck sīhi. ¹⁹ Bi siṅgāli. ²⁰ Bi adds

dve putte vijāyi. ²¹ Bi kim numimassa siṅgālassa siṅgāliyā saddhi sanhavo, Ck Cp C^a nunam, Cp santavo ²² Bi omits gahetvā.

vasasi ¹a palāyasi¹“. Puttāpi ‘ssā’ sigāliputte² tath’ eva tajjayim̄su. Sigālī³ tam atthān sigālassa kathetvā „sīhassa vacanena etāya evam̄ katabhāvam pana⁴ jānāma, ciram̄ vasim̄hā, nāpāpeyyāpi no⁵, amhākam̄ vasanaṭṭhānam eva gacchāmā“ ti āha. Sigālo tassā vacanam̄ sutvā sīham̄ upasam̄kamitvā āha. „Sāmi, ciram̄ amhehi tumhākam̄ santike vutthām̄, aticiram̄ vasantā nāma appiyā honti, amhākam̄ gocarāya pakkanta-kāle sīhī⁶ sigālim̄ vihetheti ‘inasmīn̄ tlāne kasmā vasatha palāyathā’ ti tajjeti⁷, sīhapotakāpi sigālapotake⁸ tajjenti, yo nāma yassa attano santike vāsam̄ na roceti¹⁰ tena ‘yāhīti’ nī-haritabbo va¹¹, evam̄¹² vihethanam̄ kimatthiyan¹³ ti vatvā paṭha-mām̄ gātham̄ āha:

1. Yenakāmarān pañāmeti¹⁴, dhammo balavataṁ, migī¹⁵
unnadanti, vijānāhi¹⁶, jātam̄ saraṇato bhayan ti. 13.

Tattha yenakāmarān pañāmeti¹⁷ dhammo balavatan ti balavā nāma
15 issaro attano sevakam̄ yena disūbhāgena icchatī tena disūbhāgena so pañāmeti¹⁸
nīharati, esa dhammo balavataṁ, ayam̄¹⁹ issarānām̄ sabhāvo pavenidhammo²⁰
va, tasmā sacce amhākān̄ vāsam̄ na rocetha ujukam eva no nīharatha, vihethanena
ko attho ti dīpento evam̄ āha, migīti sīham̄ ālapati, so hi migarājatāya migā
assa atthīti migī²⁰, unnadantīti pi²¹ tam eva ālapati, so hi unnatānām²² dan-
20 tānām̄ atthītāya unnatā²³ dāntā assa atthīti unnadanti²⁴, unnatadantīti²⁵ pi
pāṭho yeva, vijānāhīti esa issarānām dhammo ti evam̄ jānāhi, jātam̄ sara-
ṇato bhayan ti amhākam̄ tumhe patiṭṭhāthena²⁶ saraṇam̄, tumhākān̄ yeva²⁷
santikā bhayam̄ jātam̄, tasmā attano vasanaṭṭhānam eva gamissāmā ‘ti dīpeti;
aparo nayo: tava²⁸ migī sīhī²⁹ unnadanti²⁰ mama puttadārām̄ tajjeti³¹ yena-
25 kāmarān pañāmetīti³² yena yenākārena³³ icchatī tena pañāmeti³⁴ pavatteti³⁵

¹ Bi palāyasi, Ck Cp Cs palāyasi   ² Bi omits pissā.   ³ Ck sigālī-, Bi siṅgāla-

⁴ Ck sigālli, Bi siṅgālli.   ⁵ Bi -bhāvan̄ pina.   ⁶ Bi nāpāpeyyāsi no.   ⁷ Bi Ck sīhī.

⁸ Bi tajjesi.   ⁹ Bi siṅgālapotake pi.   ¹⁰ Bi na rocas, Ck nakaroceti.   ¹¹ Ck omits

va   ¹² Bi omits evam̄.   ¹³ Ck pañāmati, Cp Cs panamati.   ¹⁴ so all the MSS.

¹⁵ Bi vijānāti.   ¹⁶ Ck panāmati, Cp Cs panamati.   ¹⁷ Bi Cp Cs panāmeti.

¹⁸ Ck omits ayam̄.   ¹⁹ Cp Cs paveni-.   ²⁰ Cp Bi migī.   ²¹ Ck omits pi,

Bi unnadanti sīham eva ālapati.   ²² Cp Cs unnatānām.   ²³ Cp Cs unnatā,

Bi unna.   ²⁴ Bi unnadatha, Cp Cs unṇadanti.   ²⁵ Cp Cs unṇadantīti, Bi danti.

²⁶ Bi patiṭṭhāthena.   ²⁷ Bi tambākañ ñova.   ²⁸ Bi tāva.   ²⁹ Bi Ck sīhī.

³⁰ Ck Cp Bi unnadanti.   ³¹ Ck Cp Cs tajjenti.   ³² Ck panāmati, Cp Cs panamati.

³³ Bi yena kāraṇena, Cp Cs yenākāreṇa.   ³⁴ Ck panāmati, Cp Cs panamati.

³⁵ Ck Cp Cs pavattati.

vihetheti¹, evam tvarni vijānāhi, tatra kīm sakkā amhehi kātuṁ, dhammo balavataṁ esa, balavantānam sahāvo, idāni mayam gamissāmā 'ti yasmā jātañ saraṇato bhayan ti.

Tassa vacanām sutvā sīho sīhim āha: „bhadde, asukasmim nāma kāle mama gocaratthāya gantvā sattame divase sigālena ca² imāya ca sigāliyā saddhim āgatabhāvam sarasīti“. „Āma sarāmīti“. „Jānāsi pana mayham sattāham anāgamanassa kārapan“ ti. „Na jānāmi sāmīti“. „Bhadde, aham ‘ekam̄ migam̄ gaṇhissāmīti virajjhitvā kalale laggo tato nikkhamituṁ asakkonto sattāham̄ nirāhāro atṭhāsim̄, sv-āham̄ imam̄ sigālam̄ nis-sāya jīvitam̄ labhim̄, ayaṁ me jīvitadāyako sahāyo, mittadhamme thātum̄ sāmattho hi mitto dubbalo nāma n' atthi, ito paṭṭhāya mayham̄ sahāyassa ca sahāyikāya ca puttakānañ ca evarūpañ avauvānañ mā akāsīti“ vatvā sīho dutiyam̄ gātham̄ āha:

2. Api ce pi³ dubbalo mitto mittadhammesu tiṭṭhati
so nātako ca bandhu ca so mitto so ca me sakħā;
dāṭhini⁴, mātimāññittho⁵, sigālo mama pāṇado ti. 14. 15

Tattha api ce pīti eko pi-saddo⁶ anuggahattho eko sambhāvanattho, tatrāyam̄ yojanā: dubbalo ce pi mitto mittadhammesu api tiṭṭhati sace thātum̄ sakkoti so nātako ca bandhu ca so⁷ mittacittatāya⁸ mitto so ca me sahāyatthena⁹ sakħā, 20 dāṭhini¹⁰ mātimāññittho¹¹ bhadde dāṭhāsampanne¹² sīhi¹³ mā mayham̄ sahāyam̄ vā sahāyim̄ vā atimāññi¹⁴ ayaṁ¹⁵ hi sigālo mama pāṇado ti

Sā sīhassa vacanām sutvā sigālim¹⁶ khamāpetvā tato paṭṭhāya saputtāya tāya¹⁷ saddhim̄ samaggavāsām vasi¹⁸, sīha-potakāpi sigālapotakehi saddhim̄ kīlamānā¹⁹ mātāpitunnām 23

Bⁱ adds palāpeti pi. ² Bⁱ iminā ca siṅgālena. ³ Bⁱ omits pi ⁴ Bⁱ dāniṭhi, C^k dāṭhini. ⁵ Bⁱ mātimāñhivo, C^k mātimāññittho, C^s mātimāññittho, C^p mātimāññitto. ⁶ Bⁱ eko apisaddo. ⁷ Bⁱ omits so. ⁸ C^k mittamittatāya, Bⁱ mittacittatāyam̄. ⁹ Bⁱ sahāyatthena, C^p C^s sahāyatthena. ¹⁰ Bⁱ ddāṭhiti, C^s dāṭhini, C^p dāṭhini. ¹¹ Bⁱ mātimāññivhoti, C^k mātimāññittho. ¹² C^k C^p dāṭhāsampanne, C^s dāṭhāsampanne altered to sampannena, Bⁱ dāṭhāsampannā ¹³ C^p C^s sīhi. ¹⁴ C^k C^p atimāññi, C^s atimāññi, Bⁱ atimāñhivo. ¹⁵ Bⁱ ayañ. ¹⁶ C^k C^p C^s sigālam̄, Bⁱ sigāli. ¹⁷ Bⁱ saputtadārāya ¹⁸ Bⁱ vasisutūm̄ ¹⁹ C^k kīlamānā, Bⁱ C^p C^s kīlamāno sammodamānā.

atikkantakāle pi mittabhāvam abhinditvā sammodamānāpi va-sim̄su. Tesam̄ kira satta kulaparivatte¹ abhijjamānā² metti³ agamāsi⁴.

Satthā imam̄ dhammadesanām āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam̄
5 samodhānesi: (Saccapariyosāne keci sotāpannā, keci sakadāgāmino,
keci anāgāmino, keci arahantā ahosum.) „Tadā sigālo Ānando ahosi,
sīho pana aham evā 'ti. Gunajātakam⁵.

8. Suhanujātaka.

Na-y-idam̄ visamasilenā 'ti. Idam̄ Satthā Jetavane
10 viharanto dve cañḍabhikkhū⁶ ārabba kathesi. Tasmim̄ hi samaye Jetavane pi eko bhikkhu cañḍo ahosi pharuso sāhasiko, janapade pi. Ath' ekadivasam̄ jānapado bhikkhu kenacid eva karaniyena Jetavanaṁ agamāsi⁷. Sāmanerā c' eva daharabhikkhū ca tassa cañḍabhāvam̄ jānanti, „tesam̄⁸ dvinnam̄ cañḍānam̄ kalaham̄ passissāmā“ 'ti kutūhalā⁹
15 tam bhikkhum Jetavana-vāsikassa pariveṇam¹⁰ pahiñīm̄su. Ubbo¹¹ cañḍā aññamaññām disvā va sāmsandīm̄su sameṣum¹² hatthapādapiṭṭhi-sambāhanādīni akam̄su. Dhammasabhbāyam bhikkhū katham̄ samut-thāpesum: „Avuso, cañḍā bhikkhū aññesam̄ upari cañḍā pharuso sāhasikā, aññamaññām pana ubho pi¹³ samaggā sammodamānā piya-
20 samvāsā jātā“ ti. Satthā āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ 'ti vutte „na bhikkhave idān' eva, pubbe p' ete aññesam̄ cañḍā pharuso sāhasikā aññamaññām pana samaggā sammodamānā piyasamvāsā va¹⁴ ahesun“ ti vatvā atītam̄ āhari:

25 Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjanī kārente Bodhisatto tassa sabbatthako¹⁵ atthadhammānusāsaka-amacco¹⁶ ahosi. So pana rājā thokam̄ dhanalobhapakatiko.

¹ Bi sattakālaparivatto. ² Bi abhijjamāno. ³ Ck mettim, Cp Ce metti, Bi mitti.

⁴ Bi āgamāsi. ⁵ Bi sīhajātakam̄ sattamām. ⁶ Bi cañḍebhi-. ⁷ Bi āgamāsi.

⁸ Ck Cp Ce tam. ⁹ Bi kutuhalena ¹⁰ Ck parivenam. ¹¹ Bi te ubho pi.

¹² Bi yasamvāsamvāsusmodisū. ¹³ Bi adds te. ¹⁴ Ck omits va, Bi ca.

¹⁵ Bi pappatasādhako. ¹⁶ Bi -sāsako amacco.

Tassa Mahāsoṇo¹ nāma kūtaasso² atthi. Atha³ uttarāpathakā assavāñijā pañca assasatāni ānesum. Assānam āgatabhāvam raññō ārocesum. Tato pubbe pana Bodhisatto asse agghāpetva mūlam aparihāpetvā dāpesi. Rājā tam asukhāyamāno⁴ aññām amaccaṁ pakkositvā „tāta, asse agghāpehi, agghāpetvā“ ca paṭhamānā Mahāsoṇam⁵ yathā tesam assānam antaram pavisati tathā vissajjetvā asse ḍasāpetvā⁶ vanite kārāpetvā dubbalakāle mūlam hāpetvā agghāpeyyāsīti⁷ āha. So „sādhū“ ti sampaṭicchitvā tathā akāsi. Assavāñijā anattamanā hutvā tena katakiriyaṁ Bodhisattassa ārocesum. Bodhisatto „kiṁ pana tumhākaṁ⁸ nagare kūtasso⁹ n' attihī¹⁰“ pucchi. „Atthi sāmi Suhanu¹¹ nāma kūtasso¹² caṇḍo pharuso“ ti. „Tena hi puna āgacchantā nam¹³ assam āneyyāthā“ ti. Te „sādhū“ ti paṭisuṇitvā puna āgacchantā tam¹⁴ kūtassam¹⁵ gāhāpetvā āgacchim. Rājā „assavāñijā āgatā“ ti sutvā sīhapañjaraṁ ugghātetvā asse oloketvā Mahāsoṇam¹⁶ vissajjāpesi. Assavāñijāpi Mahāsoṇam¹⁷ āgacchantam disvā Suhanum vissajjesum¹⁸. Te aññamaññām patvā sarirāni lehentā¹⁹ aṭṭhamiṁsu. Rājā Bodhisattam pucchi: „Vayassa, ime dve kūtassā²⁰ aññesaṁ caṇḍā pharusā sāhasikā aññe asse ḍasitvā²¹ gelāññām pāpenti, aññamaññām pana sarīram²² lehentā²³ sammodamānā aṭṭhamiṁsu, kiṁ nām' etan“ ti. Bodhisatto „na-y-ime mahārāja visamasilā, samasilā samadhātukā²⁴ etc“ ti vatvā imam gāthadvayam āha:

1. Na-y-idam visamasilena Soṇena Suhanus sahā²⁵,Suhanu pi²⁶ tādiso yeva yo Soṇassa sagocaro²⁷. 15.

25

¹ Ck Cp Cs mahāsono. ² Bi Cp kuṭa-. ³ Bi adds dve. ⁴ Bi parihāyamāno. ⁵ Bi pakkosāpetvā. ⁶ Bi agghāpento. ⁷ Bi mahāseparām, Ck Cp Cs mahāsonam. ⁸ Bi ḍaiusāpetvā ⁹ Bi asse agghāpessasiti. ¹⁰ Bi kūtasso, Ck Cp kutasso. ¹¹ Bi attiti. ¹² Bi suhanu ¹³ Bi kuṭaasso, Ck Cp kātaasso. ¹⁴ Bi tam. ¹⁵ Cp Cs nam. Bi ta ¹⁶ Bi kutaassam. ¹⁷ Ck mahāsonam. ¹⁸ Cp Cs mahāsonam. ¹⁹ Ck vissajjāpesum ²⁰ Bi lepanto samodamānā. ²¹ Bi kuṭaasata ²² Bi dām-setvā. ²³ Bi idāni pana aññamaññāni sarirām. ²⁴ Bi Ck lehantā. ²⁵ Bi visamasilā visamadhātukā, Ck visamasilā samadhātukā. ²⁶ Bi suhanu saba. ²⁷ Bi suhanu pi, Ck suhanu pi. ²⁸ Bi yo sobhanassa gocaro.

2. Pakkhandinā pagabbhena niccaṁ¹ sandānakhādinā sameti pāpāṁ pāpena sameti asatā asan² ti. 16.

Tattha nayidaṁ visamasilena Soṇena Suhanussahā³ ti yaṁ idam
 Subanu⁴ kūṭasso⁵ Sonena⁶ saddhīni pemāni karoti idam na attano visamasilena,
 5 atha kho attano samasilēnā' eva⁷ saddhīni karoti, ubbo pi h' ete attano anārāra-
 tāya dussilatāya samasilā samadhatukā, Suhanu pi⁸ tādiso yeva yo Soṇassa
 sagocaro ti yādiso hi Soṇo Suhanu⁹ pi tādiso yeva, yo Soṇassa¹⁰ sagocaro¹¹,
 yaṁgocaro Soṇo¹² taṁgocaro yeva, yath' eva hi Soṇo assagocaro asse dasanto¹³
 carati tathā Suhanu pi, iminā nesāni samānagocaratāni dasseti; te pana ācāra-
 10 gocare¹⁴ ekato katvā dassetum pakkhandinā ti ādi vuttam, tattha pakkhan-
 dinā ti assānai upari pakkhandanagocarena, pagabbhenā¹⁵ ti kāyapāgabbhi-
 yādisamanūhagatena dussilena, niccaṁ sandānakhādinā ti sadā attano
 bandhanayottāni khādanasilena khādanagocarena ca, sameti pāpāṁ pāpenā
 'ti etesu aññatarena pāpena saddhīni aññatarassa pāpāṁ dussiliyam sameti,
 15 asatā asan ti etesu aññatarena asatā anācāragocarasampannena saha¹⁶ itarassa
 asan¹⁷ asādhukammāni saineti gūthādīni viya¹⁸ gūthādīhi ekato sāmsandati¹⁹
 sadisāni nibbisēsam eva hotiti

Evaṁ vatvā ca pana Bodhisatto „mahārāja, raññā nāma
 na atiluddhena bhavitabban ti, parassa santakam nāma nāse-
 20 tum na vattatītī²⁰ rājānam ovaditvā²¹ asse agghāpetvā bhūtam
 eva mūlam²² dāpesi.

Assavāñijā yathāsabhāvam eva mūlam labhitvā haṭṭhatutthā
 agamaṁsu²³. Rājāpi Bodhisattassa ovāde ṭhatvā yathā-
 kammaṁ gato.

25 Satthā imām dhammadesaṇām āharitvā jātakam samodhānesi:
 „Tadā dve assā ime dutṭhabhikkhū ahesū, rājā Ānando, paññitā-
 macco²⁴ pana aham evā²⁵ 'ti. Suhanujātakam²⁶.

¹ Bi nicea   ² Bi asabban   ³ Bi suhaṇu sabū.   ⁴ Bi suhaṇu   ⁵ Bi kūtaasso.
⁶ Ck sonena.   ⁷ Ck C^a visamasileneva, CP visama- corrected to sama-.   ⁸ Bi su-
 haṇu pi   ⁹ Bi suhaṇu.   ¹⁰ Ck sonassa.   ¹¹ Bi adds ti.   ¹² Ck sono.   ¹³ Bi daṁ-
 sento.   ¹⁴ Bi anācāragocare.   ¹⁵ Ck pāgabbhenā.   ¹⁶ C^a sahā.   ¹⁷ Ck CP C^a ayam.
¹⁸ Ck omits gūthādīni viya, CP has added gūthādīni viya.   ¹⁹ Bi ekako sandati.
²⁰ Bi vattati.   ²¹ Bi ovāditva, CP ovāditvā corrected to ovaditvā.   ²² Bi bhūta-
 mūlam, Ck CP C^a bhūtam eva mūle.   ²³ Bi āgamisu.   ²⁴ Bi paññitaamacco.
²⁵ Bi adds aṭhamam.

9. Morajātaka.

Udet' ayam cakkhumā ti. Idam Satthā Jetavane viharante ekam ukkaṇṭhitabhikkhum' ārabba kathesi. So² bhikkhu bhikkhūhi Satthu santikam nito „saccam kira tvaṁ bhikkhu ukkaṇṭhito“ ti vutte „saccam³ bhante“ ti vatvā „kim disvā“ ti vutte „ekam alamīkatapātiyattasarīrāni⁴ mātugāmāni oloketvā“ ti āha⁵. Atha nam Satthā „bhikkhu, mātugāmo⁶ nāma tumhādisānam yeva kasnā⁷ cittam nālulessati⁸, porānakapanḍitā nam⁹ pi hi mātugāmassa saddam sutvā sntta vassasatāni asamudāciṇṇakilesā okāsam labhitvā khafen' eva samudācarinsu, visuddhāpi sattā samkiliṣanti, uttamnyasasamañgino pi 10 ayāsakyam pāpuṇanti pag eva aparisuddhā¹⁰ ti vatvā atītam āhari:

Atite Bārānasiyam Brahmādatte rājjam kārente Bodhisatto morayoniam paṭisandhiin gahetvā aṇḍakāle pi kaṇikāramakulavaṇṇa-aṇḍakoso¹¹ hutvā aṇḍam bhinditvā nik-khanto suvaṇṇavaṇṇo ahosi dassaniyo pāsādiko pakkhānam¹⁵ antare surattarājivirajito. So attano jīvitam rakkhanto tisso pabbatarājiyo atikkamma catutthāya pabbatarājiyā ekasmiñ Dāṇḍakahiraññapabbatatale vāsam kappesi. So pabhatāya rattiya pabbatāmatthake nisinno suriyam¹² uggacchantaññ oloketvā attano gocarabhūmiyam rakkhāvaraṇatthāya¹³ Brahmamantam¹⁴ ban- 20 dhanto „udet' ayan“ ti ādim āha:

. Udet' ayam cakkhumā ekarājā
harissavaṇṇo paṭhavippabhāso¹⁵;
taññ tam namassāmi harissavaṇṇam pathavippabhāsam¹⁶,
tay' ajja guttā viharemu¹⁷ divasan¹⁸ ti. 17.

¹ Bi ukkaṇṭhitam. ² Bi adda hi. ³ Ck saccam ⁴ Ck Cp C^a -;atiyattam sarīrami. ⁵ Bi mātugāmāni disvā ukkaṇṭhiti. ⁶ Cp mātugāmā corrected to mātugāmo.

⁷ Bi kasnā tumhādisānam yeva. ⁸ Ck Cp C^a nālulessanti, Bp nālulesi. ⁹ Bi nam.

¹⁰ Cp C^a kanikāra-, Bi kanikāramakulavaṇṇo viya antakoso, Ck kanikāramukulavaṇṇa aṇḍakoso. ¹¹ Bi Cp suriyam. ¹² Ck Cp C^a rakkhāvaraṇa-, Bi rakkhāyat-thāya. ¹³ Bi paṭhavi. ¹⁴ all the MSS. add this word, Bi pathavippabhāsam, Bp pathavi-. ¹⁵ Bi ratta vihāremu. ¹⁶ so all the MSS.

Tattha udetiti pācīnalokadhātuto uggechati, cakkhumā ti sakalacakka-vālavāsinai¹ andhakāraṇī vidhamitvā cakkhupatiññabhakaraṇena yañu tena² tesam dinnam cakkhuñu tena³ cakkhunā cakkhumū, ekarūjū ti sakalacakkavāle⁴ aloka-karānāti antare setthavisitthaththena ekarūjā, harissavañño ti harisamānavanño suvajñavanno ti attho, pañhavim pabhāsetiti⁵ pañhavippabhbāso⁶; tam tam namassāmīti tasmiñu tam⁷ evarūpam bhavantam namassāmi, tayajja guttā viharemu divasan ti tayā ajja rakkhitagopitā⁸ hutvā imam divasam catniriyā-pathavibārena⁹ sukham vihareyyāma.

Evañ Bodhisatto imāya gāthāya suriyam¹⁰ namassitvā
10 dutiyagāthāya atite parinibbute Buddhe c' eva Buddhaguṇe ca
namassati:

2. Ye brāhmaṇā vedagū¹¹ sabbadhamme
te me namo te ca maiñ pālayantu;
nam' atthu Buddhanam, nam' atthu bodhiyā,
15 namo vimuttānam, namo vimuttiyā. 18.

Imam so parittam katvā moro carati¹² esanā ti.

Tattha ye brāhmaṇā ti ye bāhitapāpū visuddhibrāhmaṇā, vedagū ti vedānam pāram gatā ti pi vedagū, vedehi pāram gatā ti pi vedagū¹³, idha panu sabbe sanikhatāsainkhataññadhamme vidite pākate katvā gatā ti vedagū¹⁴, ten' evāha 20 sabbadhamme ti, sabbe khandhāyananadhātudhanime salakkhaṇasāmaññalakkhaṇavasena attano nāñassa vidite pākate¹⁵ katvā gatā, tinnam Mārānam¹⁶ matthakanī madditvā dasasahassilokadhātuñi unnādetvā bodhitale samuññasambodhim patvā saṁsārami vā atikkantū ti attho, te me namo ti te mama imam namakāraññi pañcchantu, te ca maiñ pālayantū 'ti evam mayā namassitā ca¹⁷ te 95 bhagavanto¹⁸ maiñ pālentu¹⁹ rakkhantu gopentu, namattu buddhanam namattu bodhiyā namo vimuttānam namo vimuttiyā ti ayanī mama

¹ Bi -cakkavālavāsinai, Cp -cakkavāla- corrected to -cakkavāla-. ² Bi yan-tena, Ck yañu yena. ³ Bi dinnam cakkhupatiññabhakaraṇena. ⁴ Ck C^a sakala-, Bi sakalacakkavāle, CP sakalacakkavāle. ⁵ Cp pañhavippabhbāsetiti. ⁶ Bi attho pathavippabhbāso ti pathavībhāso. ⁷ Bi tam tasmiñu. ⁸ Bi rakkhitā-. ⁹ Ck -vi-hareṇa, Bi catuhī iriyapathehi. ¹⁰ Bi Cp sūriyam. ¹¹ Bi Cp C^a vedagu. ¹² Bi calati. ¹³ Bi devagū ti devānam pāram gatā ti pi vedagū vedehi pāram gatā ti vedagū. ¹⁴ Ck Cp C^a veda.u. ¹⁵ Bi pākate. ¹⁶ all the MSS. mārānam. ¹⁷ Bi onits ca. ¹⁸ Bi bhavanto. ¹⁹ Bi pāyalantu.

namakkārō atītānām parinibbutānām Buddhānām atthu, tesāñ yeva¹ catusu maggesu catusu phalesu nāñasāñkhātāya bodhiyā² atthu, tathā tesāñ yeva³ arahattaphalavimuttiyā vimuttānām atthu, yā ca tesāñ tadañgavimuttivikkham-bhanavimuttisamucchedavimuttipatipassaddhivimuttiñssarapavimuttitī⁴ pañca-vidhā vinutti tassā tesāñ⁵ vimuttiyāpi ayanī maybhāñ namakkārō atthū ti; imāñ so parittāñ katvā moro carati esāñ ti idāñ pana padadvayām Satthā abhisambuddho hutvā āha, tass' attho: bhikkhave so moro⁶ imāñ parittāñ imāñ rakkhañ katvā attano gocarabhūmiyām pupphaphalādinam⁷ atthāya nāñappakārūya⁸ esāñāya⁹ carati.

Evañ divā sañcaritvā sāyam pabbatamatthake nisīditvā atthāñ gacchantañ suriyam¹⁰ olokento Buddhaguṇe āvajjetvā nivāsanatthāne rakkhāvaraṇapatthāya¹¹ puna Brahmamantāñ bādhanto „apet' ayan“ ti ādim āha:

1. Apet' ayan cakkhumā ekarājā
harissavañño pañhavippabhāso¹²;

15

tañ tain namassāñi harissavaññām pañhavippabhāsam¹³,
tay' ajja guttā viharemu rattīñ. 17^b.

2. Ye brāhmañā vedagū¹⁴ sabbadhamme
te me nāmo te ca māriñ pālayantu;
nam' atthu buddhānām, nam' atthu bodhiyā,
namo vimuttānām, namo vimuttiyā. 18^b.

20

Imam so parittāñ katvā moro vāsam akappayīti.

Tattha apetiti apayāti atthāñ gacchati; imāñ so parittāñ katvā moro vāsam akappayīti idāñ¹⁵ pi abhisambuddho hutvā āha, tass' attho: bhikkhave, so moro imāñ parittāñ imāñ¹⁶ rakkhañ katvā attano nivāsanatthāne vāsam akappayittha, tassa rattīñ vā divā¹⁷ vā imassa parittassāñubhāvena n' eva bhayāñ¹⁸ na lomahañiso¹⁹ ahosi.

¹ Bi tesaññ ūeva. ² Cp C^a sambhodiyā. ³ Bi tadagi- -pañtipassaddhi-, C^k ta-dāñgi- -vikkhamhana- -patipassaddhi-. ⁴ Bi tassa nesāñ. ⁵ Bi adds tada-

⁶ Bi pupphaphalādi, Cp pupphalādinam. ⁷ Bi nāñappakārā-. ⁸ C^k omits esāñāya, Bi esāñā. ⁹ Bi suriyam. ¹⁰ Bi rakkhācaraṇa-. ¹¹ Bi pathavi-. ¹² all the MSS. add this word, Bi pathavi-. ¹³ Cp C^a vedagu-. ¹⁴ Bi idāñ. ¹⁵ Bi C^a omit imāñ. ¹⁶ Cp C^a divāñ, C^k divāñ corr. to divasām. ¹⁷ Bi adds vā.

Ath' eko Bārāṇasiyā avidūre nesādagāmavāsī nesādo Himavantapadese¹ vicaranto tasmiñ Dāññakahiraññapabbatamatthake nisinnnaṁ Bodhisattam disvā āgantvā² puttassa ārocesi. Ath' ekadivasam̄ Khemā nāma Bārāṇasirañño³ devī supinena suvaññavaṇṇam̄ moram̄ dhammam̄ desentaṁ disvā rañño ārocesi: „Ahaṁ deva suvaññavaṇṇassa morassa dhammam̄ sotukāmo“ ti. Rājā amacce pucchi. Amaccā „brāhmaṇā jānissantitī“ āhaṁsu. Brāhmaṇā⁴ „suvaññavaṇṇā⁵ morā nāma hontitī“ vatvā „kattha hontitī“ vutte „nesādā jānissantitī“ āhaṁsu. Rājā nesāde sannipātētā pucchi. Atha so nesādaputto „āma mahārāja, Dāññakahiraññapabbato nāma atthi, tattha suvaññavaṇṇamoro⁶ vasatitī“. „Tena hi taṁ moram̄ na māretvā⁷ bandhitvā va¹⁰ ānehitī“. Nesādo gantvā¹¹ tassa gocarabhūmiyam̄¹² pāse oddesi¹³. Morena akkantaṭṭhāne pi pāso na sañcarati. Nesādo gañhituiñ asakkonto satta vassāni vicaritvā tath' eva kālam akāsi. Khemāpi devī¹⁴ patthitam̄ alabhamānā kālam akāsi. Rājā „moram̄ me¹⁵ nissāya devī kalakatā¹⁶“ ti kujjhītivā¹⁷ „Himavantapadese¹⁸ Dāññakahiraññapabbato nāma atthi, tattha suvaññavaṇṇamoro vasati, ye tassa¹⁹ māmsam̄ khādanti te ajaramāra²⁰ hontitī“ suvaññapaṭṭe²¹ likhāpetvā paṭṭam̄²² mañjūsāya nikklipāpesi. Tasmim̄ kālakate²³ añño rājā rajjam̄ patvā suvaññapaṭṭam̄ vācetvā „ajaramaro bhavissāmītī“ aññam̄ nesādam̄ pesesi²⁴. So pi gantvā²⁵ Bodhisattam̄ gahetuñ asakkonto tath' eva kālam akāsi. Eten' eva²⁶ niyāmena cha rājaparivatṭā²⁷ gatā. Atha sattamo rājā rajjam̄ patvā ekaiñ nesādam̄ pahiñi. So gantvā²⁸ Bodhisattena akkantaṭṭhāne pi pāsassa asañcaranabhbāvam̄

¹ Bi -ppadese. ² Bi āgantvā. ³ Bi bārāṇasirañño, Ck Cp C s bārāṇasirañño.

⁴ Bi adds sutvā. ⁵ Cp C s suvaññavaṇṇa. ⁶ Ck nāma nāhontitī. ⁷ Ck omits vatvā kattha hontitī. ⁸ Bi suvaññavaṇṇo moro. ⁹ Bi omits na māretvā and adds āharitvā ca. ¹⁰ Bi ca. ¹¹ Bi gañitvā. ¹² Bi -bhummisayam̄. ¹³ Bi oṭṭesi

¹⁴ Bi omits devī. ¹⁵ Bi omits me. ¹⁶ Bi kālañka-. ¹⁷ Bi kuechitvā. ¹⁸ Bi -ppadese. ¹⁹ Ck nassa. ²⁰ Bi ajara. ²¹ Bi -patte. ²² Bi pattam̄. ²³ Bi kālakate.

²⁴ Bi pāhesi. ²⁵ Bi gañitvā. ²⁶ Bi etena. ²⁷ Bi parivattā.

attano parittam kātvā gocarabhūmigamanabhāvāñ c' assa ñatvā paccantaiñ otaritvā ekam morim gahetvā yathā hatthatālana-saddena¹ naccati accharāsaddena ca vassati evam sikkhāpetvā² tain ādāya gantvā³ morena pariite akate pāto yeva pāsayatthiyo ropetvā pāse odhetvā morim vassāpesi. Moro visabhāgam⁴ mātugāmasaddam sutvā kilesāturo hutvā parittam kātuñ asak-kunītvā⁵ gantvā pāse bajjhi. Atha nañ nesādo gahetvā gantvā⁶ Bārānasirāñño⁷ adāsi. Rājā tassa rūpasampattiñ disvā tuṭṭha-mānaso āsanam⁸ dāpesi. Bodhisatto paññattasane nisīditvā „mahārāja, kasmā mām⁹ gañhāpesitī“ pucchi. „Ye kira tava mānsam khādanti te ajarāmarā honti, sv-āham¹⁰ tava mānsam khādītvā ajarāmaro hotukāmo tam gāhāpesin¹⁰“ ti āha¹¹. „Mahārāja, mama tāva mānsam khādantā ajarāmarā hontu¹², aham pana marissāmīti¹³. „Āma marissasitī“. „Mayi marante pana¹³ mama mānsam eva¹⁴ khādītvā kinti¹⁵ kātvā na marissan-tīti¹⁶. „Tvam suvannavāṇṇo¹⁶, tasmā kira tava mānsam khā-dakā ajarāmarā bhavissantīti¹⁷. „Mahārāja, aham na akārañā¹⁷ suvannavāṇṇo jāto, pubbe panāham imasmim yeva nagare cakka-vattirajā hutvā sayam¹⁸ pi pañca sīlāni rakkhim, sakalacakka-vālavāsino pi rakkhāpesim, sv-āham kālam kātvā Tāvatiñ-sabhadvane nibbatto, tattha yāvatāyukam¹⁹ thatvā¹⁹ tato cuto aññass²⁰ ekassa akusalassa²⁰ nissandena morayoniyam nibbatti-tvā²¹ porānasīlānubhāvena²² suvannavāṇṇo jāto²²“ ti. „Tvam²³ cakkavattī²⁴ hutvā²⁵ sīlam rakkhitvā sīlaphalena suvannavāṇṇo jāto²⁶“ ti katham idam amhehi saddhātabbam, atthi no koci²⁶

¹ Bi - tālasaddena, Cp - tālanasaddena, Cs - tālatasaddena. ² Cp Cs sikkhāpepetvā.

³ Bi gamtvā. ⁴ Bi visabhāga. ⁵ Bi adds vegena. ⁶ Bi omits gantvā. ⁷ Ck bā-rānasirāñño, Cp Cs bārānasirāñño. ⁸ Ck āsanam. ⁹ Cp Cs mā. ¹⁰ Ck gāhā-pesen, Bi gañhāpesin. ¹¹ Bi omits āha. ¹² Bi honti. ¹³ Bi omits pana.

¹⁴ Bi omits eva. ¹⁵ Ck nanti. ¹⁶ Bi adds abosi. ¹⁷ Bi ahām pana sakārañāni.

¹⁸ Bi sayam. ¹⁹ Bi thapetvā. ²⁰ Bi akusalakkamassa. ²¹ Ck Cp Cs nibbattetvā, Bi nippattivā.

²² Ck porānasīlānubhāvena, Cp Porānaka-, Cs porānaka-. ²³ Ck Cp Cs tam. ²⁴ Bi cakkavattirajā. ²⁵ Bi omits hutvā. ²⁶ Ck keci.

sakkhīti“. „Atthi mahārājā“ ti. „Ko nāmā“ 'ti. „Mahārāja, aham cakkavattikāle ratanamaye rathe nisīditvā ākāse vicariin, so me ratho mañgalapokkharaniyā¹ antobhūmiyām nidahāpito, tam mañgalapokkharanīto² ukkhipāpehi, so me sakkhi³ bhavissa-
5 tīti“. Rājā „sādhū“ 'ti patisūnitvā pokkharanīto⁴ udakām harā-
petvā rathām⁵ niharāpetvā Bodhisattassa saddahi. Bodhisatto
„mahārāja, thapetvā amatamahānibbānam avasesā sabbe sañ-
khata dharmā⁶ hutvā abhāvino⁷ anicca khayavayadhammā yevā“
'ti vatvā⁸ rañño dhammām desetvā rājānam pañcasu sīlesu
10 patiññāpesi. Rājā pasanno Bodhisattam rajjena pūjetvā ma-
hantam sakkāram akāsi. So rajjam tass' eva datvā katipāham⁹
vasitvā va¹⁰ „appamatto hohi mahārājā“ 'ti ovaditvā¹¹ ākāse
uppatitvā Danḍakahiraññapabbatam eva agamāsi. Rājāpi¹²
15 Bodhisattassa ovāde thito dānādīni puññāni katvā yathā-
kammam¹³ gato.

Satthā imam dhammadesanaṁ āharitvā saccani pakāsetvā¹⁴ jāta-
kām samodhānesi: (Saccapariyosāne ukkanñhitabhikkhu arahatte pa-
tiññāhi) „Tadā rājā Ānando ahosi, suvanñamoro¹⁵ pana aham evā“
'ti. Morajātakām¹⁶.

Evam eva nūna rājānan ti. Idam Satthā Veļuvane vi-
haranto Devadattassa Sugatālayam ārabba kathesi. Devadatte
Gayāsisam āgatānam dvinnam aggasāvakanām Sugatālayam dasetvā
nipanne ubho pi therā dhammām desetvā attano nissitake ādāya Veļu-
25 vanām agamimusu¹⁷. Te Satthārā „Sāriputta, Devadatto tumhe disvā

¹ Cp C^a marñgala-, all the MSS. -pokkharaniyā. ² Cp C^a marñgala-, Cp C^a-pokkharanīto. ³ C^k Cp C^a sakkhiṁ, Bⁱ sakkhi. ⁴ C^k Cp C^a pokkharanīto.

⁵ Bⁱ omits rathām. ⁶ Bⁱ sañkhata-. ⁷ C^k abhāvitā. ⁸ Bⁱ omits vatvā. ⁹ Bⁱ tassomarlyādetvā. ¹⁰ Bⁱ omits va. ¹¹ Bⁱ ovāditvā, Cp ovāditvā corrected to ovaditvā. ¹² Bⁱ rājā. ¹³ Bⁱ yathākkamām. ¹⁴ C^k omits saccāni pakāsetvā.
¹⁵ Bⁱ suvappavappo moro. ¹⁶ Bⁱ adds navamām. ¹⁷ Bⁱ āgamimusu.

kim akāsiti“ puṭṭhā „bhante Sugatālayam dassetvā mahāvināsām pā-puṇīti“ ārocesunī. Satthā „na kho Sāriputta Devadatto idān’ eva mama anukiriyām karonto vināsām papuni, pubbe pi patto yevā“ ‘ti vatvā therena yācito atitām āhari:

Atīte Videharatthe Mithilāyam Videhe rajjam kārente , Bodhisatto tassa aggamahesiyā kucchismim' nibbattitvā va-yappatto Tākkasilāyam sabbasippāni uggaṇhitvā¹ pitu accayena rajje patitthāsi. Tadā ekassa suvaṇṇarājahamsassa gocara-bhūmiyām kākiyā saddhiṁ saīnvāso ahosi. Sā puttām vijāyi. So n’ eva mātu patirūpako² ahosi na pitu³. Ath’ assa vinīla-kadhātukattā Vinīlako tv-eva nāmām akāinsu⁴. Haiṁsarājā abhiñ-ham gantvā puttām passati. Apare pan’ assa dve⁵ haṁsapotakā puttā ahesuṁ. Te pitaraṁ abhiñham manussapathaṁ gacchantaṁ⁶ disvā pucchiṁsu: „tāta, tumhe kasmā abhiñham manussapathaṁ gacchathā“ ‘ti. „Tāta, ekāya⁷ me kākiyā saddhiṁ saīnvā- sam anvāya eko putto jāto, Vinīlako ti ’ssa nāmām, taṁ aham datthuṁ gacchāmīti“. „Kahaṁ pana te⁸ vasantīti“. „Videharatthe Mithilāyam⁹ avidūre asukasmiṁ nāma ṭhāne ekasmiṁ tālagge vasantīti“. „Tāta, manussapatho nāma sāsaṁko sappati bhayo, tumhe mā gacchatha, mayam gantvā¹⁰ taṁ ānessāmā“ ‘ti dve haṁsapotakā pitarā ācikkhitasaññāya tattha gantvā¹¹ taṁ Vinīlakam ekasmiṁ daṇḍake nisidāpetvā mukhatuṇḍakena daṇḍakotiyan ḍasitvā¹² Mithilanagaramatthakena pāyim̄su. Tas-mim khaṇe Videharājā sabbasetacatusindhavayuttarathavare ni-siditvā nagaram padakkhiṇam karoti. Vinīlako taṁ disvā cintesi: „mayham Videharaññā saddhim kiñ nānākaraṇam, eso¹³ catu-sindhavayuttarathe ni-siditvā nagaram anusañcarati, aham pana haiṁsayuttarathe ni-siditvā gacchāmīti“ so ākāsenā gacchanto¹⁴ paṭhamam gātham āha:

¹ Bi gucehimbi, CP C^s kucchimbi. ² C^k uggaṇhi, Bi uggaṇhetvā. ³ Bi pati-rūpako. ⁴ Bi adds tīrūpako. ⁵ Bi karisu. ⁶ Bi aparena dve ca. ⁷ C^k āgac-chantam. ⁸ Bi tāta etāya. ⁹ Bi panete. ¹⁰ so all the MSS. ¹¹ Bi gaṁtvā. ¹² Bi ḍaṁs-petvā. ¹³ Bi esa. ¹⁴ Bi adds va.

1. Evam eva nūna rājānam Vedeham Mithilaggaham
assā vāhanti ājaññā yathā hamsā Vinīlakan“ ti. 19.

Tattha evam evā ‘ti evam eva, nūnā ‘ti parivitakke nipāto ekainse pi
vattati¹ yeva, Vedeham ti Videharaṭṭhissaram, Mithilaggahan ti Mithile
5 geham² Mithilāyam³ gharām pariggahetvā vasamānam ti attho, ājaññā ‘ti kā-
raṇākāraṇājānanakā, yathā hamsā Vinīlakan ti yathā ime hamsā matu Vinī-
lakanā vahanti evam eva vahantiti.

Hamsapotakā tassa vacanām sutva kujjhītvā „idh’ eva nam
pātētvā gamissāmā“ ‘ti cittaṁ uppādetvāpi „evam kate pitā
10 no kiñ vakkhatiti“ garahabhayena pitu santikām netvā tena
katakiriyaṁ pitu ācikkhiinsu. Atha nam pitā kujjhītvā „kiñ
tvām mama puttehi adhikataro yo⁴ mama putte abhibhavitvā
rathe yuttasindhave viya karosi, attano pāmānam na jānāsi,
imamī ṭhānam tava agocaro, attano mātu vasanaṭṭhānam eva
15 gacchā⁵ ‘ti tajjetvā dutiyanī gātham āha:

2. Vinīla, duggam bhajasi, abhūmīm tāta sevasi,
gāmantakāni sevassu, etam mātālayam⁶ tavan⁷ ti. 20.

Tattha Vinīlā ‘ti tam nāmenālapati, duggam bhajasīti imesai vasena
giriḍuggam bhajasi, abhūmīm tāta sevasītī tāta girivisaman⁸ nāma tava
20 abhūmīm tam sevasi upagacerhasi, etam mātālayam⁹ tavan⁷ ti etam gāmantam
ukkanākāraṇāmākāsusānatṭhānam ca tava mātu ālayam geham vāsanaṭṭhā-
nam, tattha gacchā⁵ ‘ti.

Evan tam tajjetvā „gacchatha, nam Mithilanagarassa uk-
kārabhūmiyam yeva¹⁰ otāretvā ethā“ ‘ti putte āñāpesi¹¹. Te
25 tathā akaiinsu.

Satthā imamī dhammadesanam¹² āharityā jātakam samodhānesi:
„Tadā Vinīlako Devadatto ahosi, hamsapotakāpi¹³ dve aggasāvakā,
pitā Anando, Videharājā pana aham evā¹⁴ ‘ti. Vinīlakajātakam¹⁴.
Daṭṭhavaggo pathamo.

¹ Bi vattati, Cp Cs vaddhati. ² Bi mithilaggahan. ³ Bi Cp Cs mithilāya.

⁴ Bi adhikataro ti so tvām. ⁵ Bi gacchāhi. ⁶ Cp Cs mātālayan. ⁷ Bi tavā.

⁸ Bi girisamanī. ⁹ Bi mātālayan. ¹⁰ Bi -bhūmīyañ ūeva. ¹¹ Ck Cp Cs āñāpesi.

¹² Cp Cs omits dhamma. ¹³ Bi omits pi. ¹⁴ Bi adds dasamamī.

2. SANTHAVAVAGGA.

1. Indasamānagottajātaka.

Na santhavām kāpurisena kayirā ti. Idam Satthā Jeta-vane viharanto ekām dubbacajātikām ārabhabha kathesi, tassa ca¹ vatthum Navanipāte Gijjhajātakē āvibhavissati. Satthā pana tam bhikkhum „pubbe pi tvām bhikkhu dubbacatāya pāṇḍitānam vacanām akatvā mattahatthipādehi² sañcūṇito“ ti vatvā atitam āhari:

Atite Bārānasiyām Brahmadatte rajaīn kārente Bodhisatto brāhmaṇakule nibbattitvā vuddhippatto³ gharā-vāsam pahāya isipabbajām pabbajitvā pañcannām isisatānam⁴ gaṇasatthā hutvā Himavantapadese⁵ vāsam kappesi. Tadā tesu tāpasesu Indasamānagotto⁶ nāmen⁶ eko tāpaso ahosi dubbaco anovādako. So ekām hatthipotakām posesi. Bodhisatto sutvā taīm pakkositvā⁷ „saccām kira tvām⁸ hatthipotakām posesīti“ pucchi. „Saccām ācariya matamātikām ekām hatthipotakām posemīti“. „Hathino nāma vuddhipattā⁹ posake yeva mā-renti, mā tam posehīti¹⁰“. „Tena vinā vattitum na sakkomi ācariyā¹¹ ti. „Tena hi paññāyissasīti¹²“. So tena posiyamāno aparabhāge mahāsarīro ahosi. Ath' ekasmīm kāle te¹³ isayo vanamūlaphalāphalatthāya dūram gantvā tatth' eva katipāham¹⁴ vasiinsu. Hatthī¹⁵ pi aggadakkhiṇavāte pabhinnamado hutvā „tassa paññasālam viddhamsetvā pāniyaghaṭām¹⁶ bhinditvā pā-sāṇaphalakām¹⁷ khipitvā ālambanaphalakām luñcitvā¹⁸ tam tāpasām māretvā va¹⁹ gamissāmīti“ ekām gahanaṭṭhānam pavisitvā āgamanamaggām olokento atṭhāsi. Indasamānagotto tassa²⁵

¹ Bi omits ca. ² Bi adds sarirām. ³ Bi vuḍḍi-. ⁴ Bi -ppadese. ⁵ K indasagotto. ⁶ Bi nāma. ⁷ Bi pakkosāpetvā. ⁸ Bi tam. ⁹ Bi vuḍḍhi-. ¹⁰ Bi posemīti. ¹¹ Bi -yissatīti. ¹² K ne. ¹³ Bi hatthi. ¹⁴ K pāniyā-, Bi pāniyā. ¹⁵ K pāsāṇaphalakām, Bi pāsāṇaphalikām. ¹⁶ K luñcitvā. ¹⁷ Bi omits va.

gocarami gahetvā sabbesamī purato va āgacchanto¹ taṁ disvā pakatisañño² yev' assa santikamī agamāsi³. Atha naṁ so hatthi gahanaṭṭhānā nikkhomitvā soṇḍaya parāmasitvā bhūmiyamī pātētvā sīsamī pādena akkamitvā jivitakkhayamī pāpetvā madditvā koñcanādāmī katvā araññamī pāvisi. Sesatāpasa⁴ tamī pavattini Bodhisattassa ārocesumī. Bodhisatto „kāpurisehi saddhimī saṁsaggo na kātabbo“ ti vatvā imā gāthā āha:

- 10   1. Na santhavaṁ kāpurisena kayirā⁵
                ariyo anariyena pajānam atthanī
                cirānuvuttho pi karoti pāpamī
                gajo yathā Indasamānagottamī. 21.
- 15   2. Yaṁ tv-eva⁶ jaññā sadiso maman ti
                silena paññāya sutena cāpi
                ten' eva mettiṁ kayirātha saddhimī,
                sukhāvaho sappurisena saṅgamo ti. 22.

Tattha „na santhavaṁ kāpurisena kayirā“ ti kucchitena⁸ kodhāpurisena saddhimī taññāsanthavaṁ vā mittasanthavaṁ vā na kayirātha, ariyo anariyena pajānam atthanī ti, ariyo ti cattāro ariyā: ācaraariyo liṅgaariyo dassanaariyo paṭivedhaariyo ti, tesu ācāraariyo idha adhippito, so pajānam atthanī atthanī pajānanto atthānatthakusalo ācāre ṛhito ariyapuggalo anariyena villojrena dussilena saddhimī santhavaṁ⁹ na kareyā ti attho, kiñkārajanā: cirānuvuttho pi karoti pāpan ti yasmā anariyō ciramī ekato anuvuttho pi taṁ¹⁰ ekatonivāsamī agaṇetvā karoti pāpakanī lāmakamī kammarā karoti yeva, yathā kiñ: gajo yathā Indasamānagottamī yathā so gajo Indasamānagottamī¹¹ mārento pāpamī akāsīti attho; yamī tveva¹¹ jaññā sadiso maman ti ādisu yamī tveva¹¹ puggalāmī ayamī mama sīlādihi sadiso ti jāneyya ten' eva saddhimī kariyātha, sappurisena saddhimī¹² samāgamo sukhāvaho ti¹³.

¹ Bi gacchanto. ² Bi -sañcā. ³ Bi āg-. ⁴ Bi sesā-. ⁵ Bi kayirātha. ⁶ so Bp; K yattheva, Bi yatveva. ⁷ Bi kayirāthā. ⁸ K cchitena, Bi kujjhitena. ⁹ Bi taññā-santavamī vā mittasanthavaṁ vā. ¹⁰ Bi etamī. ¹¹ so Bp; K Bi yatveva. ¹² K has added kayirātha sappurisena saddhimī, Bi omits these words. ¹³ K sukhāvahotīti, Bi sukhovahotīti.

Evam Bodhisatto „anovādakena nāma na bhavitabbain, susikkhitena bhavitum vattatitī“ isigañaiñ ovaditvā Indasamāna-gottassa sarirakiccañ kāretvā¹ Brahmavilhārañ² bhāvetvā brahmalokūpago ahosi.

Satthā imaiñ dhammadesanam āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā Indasamānuagotto ayam dubbaco ahosi, gañasatthā pana aham evā³ ‘ti. Indasamānagottajātakam⁴.

2. Santhavajātaka.

Na santhavasmā param atthi pāpiyo ti. Idam Satthā Jetavane viharanto aggijuhanañ ārabbha kathesi. Vatthum hetthā¹⁰ Nañgutthajātake kathitasadisam eva. Bhikkhū te aggim⁴ juhante disvā „bhante, jañilā nānappakārami micchātapañi karonti, atthi nu kho ettha vadḍhīti⁵.. Bhagavantam puechiñsu. Satthā „na bhikkhave ettha kiñci vadḍhī⁶ nāma atthi, porāñakapanḍitāpi ‘aggijuhane vadḍhī⁷ at-thīti” saññāya⁸ ciram aggim juhitvā⁹ tasmiñ kanme avadḍhim¹⁰ eva¹⁵ disvā aggim udakena nibbāpetvā sākhādīhi pothetvā pothetvā puna ni-vattityāpi na olokesun“ ti vatvā atītam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto brāhmaṇakule nibbatti. Mātāpitaro tassa jātaggiñ gahetvā tañ soñsavassapadese¹¹ ṭhitaiñ āhañsu: „kim tāta jātaggiñ gahetvā araññe aggiñ paricarissasi¹² udāhu tayo vede uggañhitvā¹³ kuṭumbañ santhapetvā gharāvāsam vasissati“. So „na me gharāvāsen’ attho¹⁴, araññe aggim paricaritvā Brahmaloka-parāyanō bhavissāmīti“ jātaggiñ gahetvā mātāpitaro vanditvā araññaiñ pavisitvā paññasālāya vāsam kappetvā²⁵ aggim paricari. So ekadivasam nimantitaṭhānañ gantvā sappinā pāyāsam labhitvā „imam pāyāsam Mahābrahmuno yajissāmīti“

¹ Bi katvā. ² Bi -vihāre. ³ Bi adda pathamanī. ⁴ both MSS. aggī. ⁵ Bi vuḍḍhīti. ⁶ Bi vuḍḍhī. ⁷ K vadḍhīñ, Bi vuḍḍhī. ⁸ K saññāya, Bi paññāya. ⁹ Bi juhetvā. ¹⁰ Bi avudḍhim. ¹¹ Bi -vassupa-. ¹² K -carassasi. ¹³ Bi -hetvā. ¹⁴ Bi -vāsenā attho.

pāyāsañ¹ āharitvā aggiñ jāletvā² „Aggiñ tāva Bhagavantam³ sappiyuttaiñ⁴ pāyāsañ pāyemīti⁵“ pāyāsañ aggimhi pakkhipi. Bahusinehe pāyāse aggimhi pakkhittamatte yeva aggi accuggatāhi aggihī⁶ paññasālaiñ jhāpesi. Brāhmaño bhītatasito⁷ palā-⁸ yitvā bahi thatvā „kāpurisehi⁹ nāma santhavo na kātabbo, idāni me iminā agginā kicchena katā paññasālā jhāpitā“ ti vatvā pañhamāñ gātham āha:

1. Na santhavasmā param atthi pāpiyo
yo santhavo kāpurisena hoti,
10 santappito sappinā pāyasena¹⁰
kicchā katañ paññakuñtiñ¹¹ adañthahīti¹². 23.

Tattha na santhavasmā ti tañhāsanthavā mittasanthavāpi ca 'ti duvidhāpi¹³ etasmā santhavā param uttaraiñ aññaiñ pāpataraiñ lāmakataran¹⁴ nāma n' atthīti attho, yo santhavo kāpurisenā ti yo pāpakena kāpurisenā saddhiñ¹⁵ duvidho pi santhavo¹⁶ tato pāpataraiñ aññaiñ n' atthīti, kasnū: santappito -pe-¹⁷ adañthahīti¹⁸ yasmā sappinā ca pāyāsenā ca¹⁹ santappito pi ayaiñ²⁰ aggi mayā kicchena katañ paññasālam jhāpesitī attho.

So²¹ evaiñ vatvā „na me tayā²² mittadūbhīnā²³ attho“ ti tañi aggiñ udakena nibbāpetvā sākhāhi pothetvā anto Hinnavantaiñ pavisanto ekañ sāmāñigīm²⁴ sīhassa ca vyagghassa²⁵ ca dīpino²⁶ ca²⁷ mukhaiñ lehantiñ²⁸ disvā „sappurisehi sad-dhīm santhavā param²⁹ seyyo nāma n' atthīti“ cintetvā dutiyam gātham āha:

2. Na santhavasmā param atthi seyyo
yo santhavo sappurisena hoti,
25

¹ Bi mahābrahmañāñaiñ dassāni ti tañi pāyāsañ. ² K jalitvā. ³ Bi bhavantaiñ.
⁴ Bi rappayutta. ⁵ Bi adds so. ⁶ Bi sacchīhi. ⁷ Bi -tassāto. ⁸ Bi kūpūri-. ⁹ Bi pāyāsenā. ¹⁰ Bi -kuñti ¹¹ Bi adañthahīti, Bz adañdīhāhi. ¹² Bi omits ti duvidhāpi.
¹³ Bi omits lāmakataran. ¹⁴ K sasanthavo, Bi ekasanthavo. ¹⁵ K omits pe, Bi pa ¹⁶ K adañdīhahīti, Bi adañthahīti. ¹⁷ K adds tañi. ¹⁸ Bi eso. ¹⁹ K nayā. Bi tassā. ²⁰ K -dubhītā, Bi -duppīnā. ²¹ K sākhamigīm, Bi sāmañi nāñā migī. ²² Bi byagghassa. ²³ K dīpiko. ²⁴ Bi omits ca. ²⁵ Bi lehanañ. ²⁶ Bi paramaiñ.

sīhassa vyagghassa' ca dīpino ca
sāmā mukhain lehati santhavenā 'ti. 24.

Tattha sāmā mukham lehati santhavenā 'ti sāmā² migī imesaiñ tīṇyām³ janānām santhavena sinehena mukham lehatīti⁴.

Evaṁ vatvā Bodhisatto anto Himavantaṁ pavisitvā isi- 5
pabbajjām⁵ pabbajitvā abhiññā ca sāmāpattiyo ca nibbattetvā
jīvitapariyosāne brahma-lokūpago ahosi.

Satthā imam dhammadesanam⁶ āharitvā jātakam samodhānesi:
. Tena samayena tāpaso aham eva ahosin⁷ 'ti. Santhava-jātakam⁸.

3. Susimajātaka.

10

Kājāmigā⁹ setadantā tava ime ti. Idam Satthā Jetavane viharanto chandakadānam ārabba kathesi. Sāvathiyam hi kadāci ekam eva kulan buddhapamukkhassa bhikkhusaṅghassa dānam deti, kadāci aññatitthiyānam denti, kadāci¹⁰ gaṇabandhanena¹¹ bahū ekato hutvā denti, kadāci vithisabhāgena, kadāci sakalanagaravāsino 15 chandakam saṁharitvā¹² dānam denti. Imasmīni pana kāle sakala-nagaravāsino chandakam saṁharitvā¹³ sabbaparikkhāradānam aññatitthiyānam dassāmā¹⁴ 'ti āhaṁsu ekacce „buddhapanukhassa bhikkhusaṅghassā¹⁴ 'ti. Evam punappuna¹⁵ kathāya vattamānāya aññatitthiyasāvakehi¹⁶ aññatitthiyānam ūya Buddhasāvakehi buddhapamukhassa bhikkhusaṅghassa¹⁷ cā 'ti vutte „sambahulam karissāmā¹⁸ 'ti sambahula-tāya katāya „buddhapamukhassa saṅghassa dassāmā¹⁹ 'ti vadantā yeva bahū¹⁸ jātā, tesañ ūya¹⁹ kathā patiññāsi, aññatitthiyasāvakanā Buddhamā dātabbadānassa antarāyam kātum nāsakkhiṁsu. Nāgarā buddha-panukhain saṅgham nimantetvā sattāham mahādānam pavattetvā sattame 25 divase sabbaparikkhāre²⁰ adaṁsu. Satthā anumodanam katvā mahājanam

¹ Bi byagghassa. ² K sāmām. ³ both K and Bi tinnam. ⁴ Bi lehīti. ⁵ Bi isip-pajjām. ⁶ K desanām. ⁷ Bi abāminta samayena tāpaso ahosin. ⁸ Bi adds dutiyām. ⁹ both K and Bi kāla.. ¹⁰ Bi gaṇabandhena. ¹¹ K omits aññatitthiyānam denti kadāci. ¹² so Bi; K saṅgharitvā, Bi haritvā. ¹³ so Bi Bi; K saṅgharitvā. ¹⁴ K saṅghassā. ¹⁵ Bi -punnam. ¹⁶ Bi casāvakehi. ¹⁷ K saṅghassa. ¹⁸ Bi bahukā. ¹⁹ K tesayeva. ²⁰ Bi sabbe.

maggaphalehi bodhetvā Jetavanavihāram eva gantvā bhikkhusaṅghena¹ vatte dassite gandhakuṭipamukhe² ṭhatvā³ Sugatovādām datvā gandha-kuṭīm pāvisi. Sāyaṇhasamaye bhikkhū dhammasabhbhāyām sannipatitvā kathām samutthāpesum: „āvuso aññatitthiyasāvakā Buddhānam dātabba-⁴ dānassa⁵ antarāyakaraṇatthāya vāyamantāpi antarāyām kātum nāsak-⁶ khīnsu, taṁ sabbaparikkhāradānām⁷ Buddhānam yeva pādamūlam⁸ āgatam, aho Buddhabalan⁹ nāma mahantan¹⁰ ti. Satthā āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā¹¹ ti pucchitvā „imāya nāmā¹² 'ti vutte „na bhikkhave ete aññatitthiyasāvakā idān¹³ 10 eva mayham dātabbadānassa antarāyakaraṇatthāya¹⁴ vāyamanti, pubbe pi vāyamīnsu, so pana parikkhāro sabbakāle¹⁵ pi mam' eva¹⁶ pādamū-¹⁷ lam¹⁸ āgacchatīti¹⁹ vatvā atitām āhari:

Atīte Bārāṇasiyām Susīmo nāma rājā ahosi. Tadā Bodhisatto tassa purohitassa brāhmaṇiyā kucchismiṁ²⁰ 15 paṭisandhiṁ gaṇhi. Tassa sojasavassakāle pitā kālam akāsi. So pana dharamānakāle rañño hatthimaṅgalakārako ahosi, hatthīnām²¹ maṅgalakāraṇatthāne²² ābhataṁ²³ upakaraṇa-²⁴ bhanḍāñ²⁵ ca hatthālāmkārañ ca sabbam so yeva alat-²⁶ tha²⁷. Evam assa ekekasmīm maṅgale²⁸ koṭimattam²⁹ 20 dhanam uppajjati³⁰. Atha tasmiṁ kāle hatthimaṅgalachaṇo sampāpuṇi. Sesabrāhmaṇā³¹ rājānam upasamkamitvā „mahā-³² rāja, hatthimaṅgalachaṇo sampatto, maṅgalām kātuñ vattati³³, purohitabrāhmaṇassa putto pana³⁴ atidaharo n' eva tayo vede³⁵ jānāti na hatthisuttam, mayam hatthimaṅgalam karissāmā³⁶ ti 25 āhamsu. Rājā „sādhū³⁷ 'ti sampaṭicchi. Brāhmaṇā „purohit-³⁸ puttassa hatthimaṅgalam kātum adatvā hatthimaṅgalam katvā mayam dhanām gaṇhissāmā³⁹ 'ti haṭṭhatutṭhā vicaranti⁴⁰. Atha „catutthe divase maṅgalam⁴¹ bhavissatīti⁴² Bodhisattassa

¹ Bi saṅghe. ² Bi -kuṭī-. ³ Bi katvā. ⁴ Bi dātabbassa-. ⁵ Bi sabbam-

⁶ Bi mūle. ⁷ Bi balam. ⁸ Bi antarāyām. ⁹ Bi sajjapakālam. ¹⁰ Bi mayham

eva. ¹¹ K -mūle. ¹² Bi kucchamhi. ¹³ Bi hatthi. ¹⁴ K -karana-. ¹⁵ K ābhata,

Bi ātām? ¹⁶ Bi upakaraṇaṇḍāñ. ¹⁷ Bi alattha-. ¹⁸ Bi manḍa. ¹⁹ Bi -matta

²⁰ Bi uppaji. ²¹ Bi sesā-. ²² Bi vattatīti. ²³ Bi panautto. ²⁴ Bi bede.

²⁵ Bi karissāmā. ²⁶ Bi virenti. ²⁷ Bi hatthimaṅgalam.

mātā tam pavattiṁ sutvā „hatthimañgalakaraṇam¹ nāma yāva
sattamā kulaparivatṭā² amhākam, vaṁso ca no osakkhisati³
dhanā ca parihāyissāmā⁴ ‘ti anusocamānā parodi. Bodhisatto
„kasmā amma rodasīti⁵ vatvā tam kāraṇam sutvā „nanu amma
aham mañgalam karissāmīti⁶ āha. „Tāta tvam n’ eva tayo
vede⁷ jānāsi na hatthisuttam, katham mañgalam karissa-
sīti⁸“. „Amma kadā pana hatthimañgalam karissantīti⁹“.
„Ito catutthe divase tātā¹⁰ ‘ti. „Amma tayo pana vede¹¹ pa-
guṇe katvā hatthisuttaṁ jānanakā ācariyā¹² kaham vasantīti¹³“.
„Tāta evarūpo disāpāmokkhācariyo¹⁴ ito vīsayojanasataṁatthake¹⁵ 10
Gandhāraratthe Takkasilāyam vasatīti¹⁶. „Amma amhākam
vaṁsaṁ na nāsessāmi, sve ekadivasen’ eva Takkasilam¹⁷ gantvā
ekaratten’ eva tayo vede¹⁸ ca¹⁹ hatthisuttaṁ ca uggañhitvā²⁰
punadivase āgantvā catutthe divase hatthimañgalam karissāmī,
mā rodīti²¹ mātaram samassāsetvā Bodhisatto punadivase pāto 15
va bhuñjitvā ekako va nikkhemitvā ekadivasen’ eva Takkasilam
gantvā ācariyam vanditvā ekamante²² nisidi. Atha nām āca-
riyo „kuto āgato si tātā²³ ‘ti pucchi. „Bārānasito ācariyā²⁴ ‘ti.
„Ken’ atthenā²⁵ ‘ti. „Tumhākam santike tayo²⁶ vede²⁷ ca hathi-
suttaṁ²⁸ ca uggañhanatthāyā²⁹ ‘ti. „Sādhu tāta, uggañhā³⁰“ 20
‘ti. Bodhisatto „ācariya mayham kamnam accāyikan³¹ ti sab-
bam pavattim arocetvā „aham ekadivasen’ eva vīsayojanasataṁ³²
āgato, ajj’ ekarattam³³ mayham yeva³⁴ okāsaṁ karotha, ito ta-
tiye³⁵ hatthimañgalam³⁶ bhavissati, aham eken’ eva uddesa-
maggena sabbam uggañhissāmīti³⁷ vatvā ācariyam okāsaṁ 25
kāretvā ācariyassa pāde dhovitvā sahassatthavikam purato

¹ so Bp; K -karaṇam, Bi -kāraṇam. ² K -vaddhā, Bi -vattā. ³ K cano osak-
khi-, Bp chinno osakki-, Bi chanō osakki-. ⁴ K -yissāmī, Bi yissāmā. ⁵ Bi bede.

⁶ Bi karissatīti. ⁷ Bi karissasīti. ⁸ K -kaācariyā, Bi kācariyo. ⁹ Bi vasatīti.

¹⁰ Bi -kkho ācariyo. ¹¹ K vīsayojana-, Bi satiyojanasataṁatthake. ¹² K -lāyam.

¹³ Bi omits ca. ¹⁴ Bi -hetvā. ¹⁵ Bi rodasīti. ¹⁶ Bi -tam. ¹⁷ K omits tayo.

¹⁸ K -suite. ¹⁹ Bi uggañhatthāyā. ²⁰ Bi -hāhi. ²¹ K visamī-. ²² K -rittih,
Bi -rattham. ²³ Bi mayhañ ñeva. ²⁴ K -ya. ²⁵ Bi -lam.

ṭhapetvā vanditvā ekamantam nisinno pariyattim ṭhapetvā aruṇe
 uggačchante uggačchante tayo vede' hatthisuttañ ca niṭṭha-
 petvā „aññam̄” pi atthi ācariyā“ 'ti pucchitvā „n” atthi tāta,
 sabbañ niṭṭhitān“ ti vutte „ācariya imasmin ganthe⁴ ettakain⁵
 5 padam paccābhaththam⁶ ettakain⁷ sajjhāyamūlhatthānaiñ, ito
 patthāya antevāsike evam vāceyyāthā“ 'ti ācariyassa sippam⁸
 sodhetvā pāto va bhuñjitvā ācariyam vanditvā ekadivasen⁹ eva
 Bārāṇasiñ paccāgantvā mātaram vanditvā „uggaṇhitā te tāta
 sippam“ ti vutte „āmā“ 'ti vatvā mātaram paritosesi. Puna-
 10 divase hatthinam mañgalachaño⁹ paṭiyādiyittha¹⁰. Satamatte¹¹
 hatthī¹² sonṇālamkāre sonṇadhadaje¹³ hemajālasañchanne¹⁴ katvā
 ṭhapesum, rājañgaṇam alamkarim̄su. Brāhmañā „mayam̄ hatthi-
 mañgalam karissāma, mayam̄ karissāmā¹⁵“ ti maṇḍitapasādhitā
 aṭṭham̄su. Susīmo pi rājā sabbālamkārapatimāṇḍito¹⁶ abhara-
 15 nañbhanḍaiñ¹⁷ gāhāpetvā mañgalatthānam agamāsi. Bodhisatto
 pi kumāraparihārena alamkato attano parisāya purakkata-
 parivārito raññō santikam̄ gantvā „saccañ kira mahārāja tumhe
 ambākam̄ vañsañ¹⁸ nāsetvā aññehi brāhmaṇehi hatthimañgalam
 kāretvā ‘hatthālamkārañ ca upakaraṇāni ca tesaiñ dāssāmā¹⁹
 20 'ti avacutthā“ 'ti vatvā paṭhamam gātham āha:

1. Kālā²⁰ migā setadantā tava ime²¹
 parosatañ hemajālābhichannā²²,
 te te²³ dadāmīti Susīma brūsi
 anussarañ pettipitāmahānan²⁴ ti. 25.

25 Tathā te te²⁵ dadāmīti Susīma brūsīti te etc²⁶ tava santake²⁷
 kālā²⁰ migā setadantā ti evam̄ samikhāñ gatañ parosatañ sabbālamkāra-

¹ Bi bede. ² Bi niṭṭhā-. ³ K aññe, Bi araññam̄. ⁴ Bi gakkhe. ⁵ Bi ekain. ⁶ K paccābhāñdaiñ, Bi paccābhaththaiñ. ⁷ Bi eththakan̄. ⁸ Bi ācariyasibbañ. ⁹ K -echano.
¹⁰ Bi pariyādiyitta. ¹¹ Bi sattamatte. ¹² so Bp; both K and Bi hatthi. ¹³ Bi so-
 vanṇadhadaje. ¹⁴ Bi temajālapatiçchanne. ¹⁵ Bi ouñts mayam̄ karissāmā. ¹⁶ Bi -paṭi-.
¹⁷ Bi upakaraṇabhanḍaiñ. ¹⁸ Bi vañsañ ca attano ca vañsañ. ¹⁹ Bi tassāmī.
²⁰ Bi kālā. ²¹ so all three MSS. ²² K Bp -bhisañchanne, Bi -bhichandā. ²³ K only
 one te. ²⁴ K penti-, Bi mettam̄-. ²⁵ K nete. ²⁶ K adds tevā. ²⁷ Bi santike

patimandite hatthi¹ aññesam brāhmañānam dadāmīti saccam kira bho Susīma evam brūsīti attho, anussaram pettipitāmahānan ti amhākañ ca attano ca vanuse² pitupitāmahānan³ acinñam saranto yeva, idam vuttam hoti: mahārāja⁴, yāva sattamā⁵ kulaparivatā⁶ tumhākam pitupitāmahānan⁷ amhākañ pitupitāmahā⁸ hatthimañgalam karonti⁹, so tvam evam anussaranto pi amhākañ ca at-tano ca vanisam nāsetvā saccam kira tvam¹⁰ evam brūsīti.

Susīmo rājā¹¹ Bodhisattassa vacanam sutvā dutiyam gā-tham āha:

2. Kälā¹² migā setadantā mama ime
parosatañ hemajälabhichannā¹³,
te te dadāmīti vadāmi māñava¹⁴
anussaram pettipitāmahānan ti. 26.

10

Tattha te te¹⁵ dadāmīti te ete hatthi¹ aññesam brāhmañānam dadāmīti saccam eva māñava vadāmi ne va¹⁶ hatthi¹ brāhmañānam dadāmīti¹⁷ attho¹⁸, anussaram pettipitāmahānan¹⁹ ti pitupitāmahānam pi²⁰ kiriyam anussaram yeva 15 no nānussarami, amhākam pitupitāmahānam²¹ hatthimañgalam tumhākam pitupitā-mahā²² karontiti pana anussaranto pi evam vadāmi yeva 'ti adhippāyen' evam āha.

Atha nam Bodhisatto etad avoca: „Mahārāja amhākañ ca attano ca²³ vamsam anussaranto yeva kasmā mam thapetvā aññehi hatthimañgalam kārāpethā“ 'ti. „Tvañ kira tāta tayo 20 vede²⁴ hatthisuttañ ca na jānāsīti mayham ārocesum, tenāham aññehi brāhmañehi kārāpemīti“. „Tena hi mahārāja etha-kesu²⁵ brāhmañesu ekabrāhmaño pi vedesu²⁶ vā hatthisutesu vā ekadesam pi yadi mayā saddhim kathetum samatho atthi utthahatu, tayo pi vede²⁷ hatthisuttañ ca saddhim hatthimañ- 25 galakarañena mam thapetvā añño sakala-Jambudipe pi jānanto

¹ both K and Bi hatthi. ² Bi attano pese. ³ Bi petti-. ⁴ K omits mahārāja.

⁵ K adds hi. ⁶ K -vaddhā. ⁷ Bi petti-. ⁸ Bi pettipitāmahā va. ⁹ Bi -to.

¹⁰ K omits tvam. ¹¹ K omits rājā. ¹² Bi kälā. ¹³ K -bhisañchannā. ¹⁴ K mā-

nava. ¹⁵ K tene. ¹⁶ K neva, Bi te, Bi tetava. ¹⁷ Bi vadāmīti. ¹⁸ Bi adds te

brāhmañe saccam eva vadāmi ti attho. ¹⁹ K omits pettipitāmahānan. ²⁰ Bi omits

pitupitāmahānam pi. ²¹ Bi pettipitā-, Bi pittipitā-. ²² Bi pittipitā-, Bi adds

mañgalam. ²³ K omits ca. ²⁴ Bi bede. ²⁵ so both K and Bi. ²⁶ Bi bedesu.

nāma n' atthīti¹ sīhanādām nadi. Ekabrāhmaṇo pi paṭisattu² hutvā utthātum nāsakkhi. Bodhisatto attano kulavaṁsaṁ³ patitthāpetvā mañgalam̄ katvā bahum̄ dhanam̄ ādāya attano⁴ nive-
sanam̄ agamāsi.

5 Satthā imam̄ dhammadesanam̄ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam̄ samodhānesi: (keci sotāpannā ahesum̄ keci sakadāgāmino keci anā-
gāmino, keci arahattam̄ pāpuṇīṁsu) „Tadā mātā Mahāmāyā ahosi, pitā
Suddhodano mahārājā, Susīm̄ rājā Anando⁵, disāpāmokkhācariyo⁶ Sāri-
putto, mānavo pana aham evā⁷ ‘ti. Susīmajātakam̄⁸.

10

4. Gijjhajātaka.

Yām nu gijjho yojanasatan ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekam̄ mātuposakabbhikkhum̄ ārabba kathesi. Vatthum⁹ Sāmajātakē āvibhavissati. Satthā pana tām bhikkhum „saccām̄ kira tvām bhikkhu gīhi¹⁰ posesiti¹¹ „pucchitvā „saccan“ ti vutte „kim pana 15 te hontīti¹² pucchitvā¹³ „mātāpitaro me bhante“ ti vutte „sādhū sā-
dhū“ ‘ti sādhukāram datvā „mā bhikkhave imam bhikkhum ujjhāyittha,
porāṇakapāṇḍitāpi gunavasena aññātakānam pi upakāram akāmu, innassa pana mātāpitunnam bhāro¹⁴ yevā¹⁵ ‘ti vatvā atītam̄ āhari:

Atīte Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam̄ kārente Bo-
20 dhisatto Gijjhapabbate gijjhayoniyam nibbattitvā mātāpitaro poseti. Ath' ekasmim̄ kāle mahatī¹⁶ vātavutthi¹⁷ ahosi. Gijjhā vātavutthim̄ sahitum asakkontā sītabhayena Bārāṇasiṁ gantvā pākārasamīpe¹⁸ parikhāsamīpe ca sītena kampamānā nisidim̄su. Tadā Bārāṇasiisetthi nagarā nikkhāmitvā nahāyitum gacchanto 25 te gijjhe kilamante disvā ekasmim̄ anovassakaṭṭhāne sannipāte-
tvā aggiṁ kārāpetvā gosusānam¹⁹ pesetvā gomam̄saṁ āharape-
tvā tesam̄ dāpetvā ārakkham̄ ṭhapesi. Gijjhā vūpasantāya

¹ Bi patisatthu. ² Bi kularīvaṁsaṁ. ³ K omits attano. ⁴ Bi adds ahosi. ⁵ Bi -mokkha ācariyo. ⁶ Bi adds tatiyam̄. ⁷ Bi vatthu. ⁸ Bi gīhi. ⁹ K positi, Bi posesi. ¹⁰ Bi kim pana tvām̄ posesiti. ¹¹ Bi pucchi. ¹² Bi upakāram̄ nam̄ thāro. ¹³ Bi -ti. ¹⁴ K -vutthi. ¹⁵ Bi adds ca. ¹⁶ so Bp; K gosusātai, Bi pūrisesūsānam̄.

vātavuṭṭhiyā kallasarīrā hutvā pabbataṁ eva agamamīsu¹. Tatth' eva² sannipatitvā evam̄ mantayim̄su: „Bārāṇasiseṭṭhinā amhākam̄ upakāro kato, ‘katupakārassa³ nāma paccupakāraṁ kātum̄ vatṭatīti’, tasmā ito paṭṭhāya tumbesu yo yam̄ vattham̄⁴ vā ābharaṇam̄⁵ vā labhati tena tam̄⁶ Bārāṇasiseṭṭhissa⁷ gehe⁸ ākāsañgaṇe pātētabban“ ti. Tato paṭṭhāya gijjhā manussānaṁ vatthābharaṇāni⁹ ātāpe sukkhāpentānaṁ pamādaṁ oloketvā senā viya māṁsapesim̄ sahasā¹⁰ gahetvā Bārāṇasiseṭṭhissa gehe¹⁰ ākāsañgaṇe pātentī. So gijjhānaṁ ābharaṇabhbāvam̄¹¹ ñatvā¹² sab-bāni tāni visum̄ yeva ṭhapāpesi¹³. „Gijjhā nagaram̄ vilumpa-nīti¹⁴“ rañño ārocesum̄. Rājā „ekam̄ gijjhām̄ pi tāva gaṇhatha, sabbaṁ āharāpessāmīti“ tattha tattha pāse c' eva¹⁵ jālāni¹⁶ ca oddāpesi¹⁷. Mātuposakagijjhō pāse bajjhī. Tam̄ gahetvā „rañño dassesāmā¹⁸“ 'ti nenti¹⁹. Bārāṇasiseṭṭhi rājupaṭṭhānaṁ gac-chanto te²⁰ manusse gijjhām̄ gahetvā gacchante disvā „mā imam̄ gijjhām̄ bādhayim̄su²¹“ ti saddhiṁ ñeva agamāsi²². Gijjhām̄ rañño dassesum̄. Atha naṁ rājā pucchi: „tumhe²³ nagaram̄ vilumpitvā²⁴ vatthādīni gaṇhathā“ 'ti. „Āma mahārājā“ 'ti. „Kassa²⁵ dinnānīti“. „Bārāṇasiseṭṭhissā“ 'ti. „Kimkāraṇā“ 'ti. „Amhākam̄ tena jīvitam̄ dinnam̄, upakārassa²⁶ nāma paccupa-kāraṁ kātum̄ vatṭati, tasmā adamhā²⁷“ 'ti. Atha naṁ rājā „gijjhā kira yojanasatamāthake ṭhatvā²⁸ kuṇapāni passanti, kasmā tvam̄ attano odditaiṁ pāsaṁ na passasīti“ vatvā paṭha-mām̄ gātham̄ āha:

1. Yan²⁹ nu gijjhō yojanasataṁ kuṇapāni avekkhati

25

kasmā jālañ ca pāsañ³⁰ ca āsajjāpi na bujjhasīti.

27.

¹ Bi āgamamīsu. ² Bi adds te. ³ Bi adds ca. ⁴ Bi vattam̄. ⁵ Bi ābharaṇāni
⁶ Bi labhatain tena sañ. ⁷ Bi -siseṭṭhissa. ⁸ K vatthābharaṇāti, Bi vatthābharaṇā-
 nīsi. ⁹ K sahayasū, Bi sahassa. ¹⁰ K omits gehe. ¹¹ Bi āharapa-. ¹² Bi ñūñā-
 tvā. ¹³ Bi thapesi. ¹⁴ K vilumpantī, Bi viluppantī. ¹⁵ K ca. ¹⁶ K jālāni,
 Bi jāle. ¹⁷ Bi ottāpesi. ¹⁸ Bi dassissāmi. ¹⁹ Bi nanti. ²⁰ K omits te. ²¹ K -su.
 Bi mārayisu. ²² Bi ḥg-. ²³ K omits tumhe. ²⁴ K vilum-. ²⁵ Bi adds vā.
²⁶ Bi upakārakassa. ²⁷ K amīha. ²⁸ Bi katvā. ²⁹ Bi yam̄. ³⁰ Bi pālañ.

Tattha yan ti nīpātamattam, nū 'ti nāmatthe nīpāto, gijjho nāma yo-janasataṁ atikkamitvā ṛhitāni kūṇapāni avekkhati passatīti attho, āsajjāpīti
āsādetvāpi saṁpāpūnitvāpīti attho, tvam attano atthāya oḍḍitam jālañ ca pāsañ'
ca patvāpi kasmā na bujjhasiti pucchi².

5 Gijjho tassa vacanam sutvā dutiyam gātham āha:

9. Yadā parābhavo hoti poso jīvitasaṁkhaye
atha jālañ ca pāsañ ca āsajjāpi³ na bujjhatīti. 28.

Tattha parābhavo ti vināso, poso ti satto.

Gijjhassa vacanam sutvā rājā setṭhim pucchi: „saccam mā-
10 hāsetthi gijjhehi tumhākam gehe vatthādini ābhataññi“. „Sac-
cam devā“ 'ti. „Kahañ tānīti“. „Deva mayā sabbāni visum
ṭhapitāni, yam yesam santakañ tam⁴ tesam dassāmi, imam
gijjhām vissajjethā“ 'ti gijjhām vissajjāpetvā mahāsetthi⁵ sabbe-
sam santakāni dāpesi.

15 Satthā imam dhammadesanam āharitvā⁶ saccāni pakāsetvā jāta-
kam samodhānesi: (Saccapariyosāne mātiposakabхikkhu⁷ sotāpattiphale
patitthahī) „Tadā rājā Ānando ahosi, Bārāṇasīsetthi Sāriputto, māti-
posakagijjho¹⁰ pana aham evā“ 'ti. Gijjhajātakam¹¹.

5. Nakulajātaka.

20 Sandhim¹² katvā amittenā 'ti. Idam Satthā Jetavane¹³
viharanto seṇibhaṇḍanam ārabba kathesi, Vatthum¹⁴ hetṭhā Uragan-
jātakē¹⁵ kathitasadisam eva. Idhāpi Satthā „na bhikkhave ime dve
mahāmattā idān¹⁶ eva mayā samaggā katā, pubbe p' āhamime sa-
magge akāsiṁ yevā“ 'ti vatva atītam āhari:

25 Atite Bārāṇasiyam Brahmādatte rajjam kārente Bo-
dhisatto ekasmim gāmake brāhmaṇakule nibbattitvā vayappatto

¹ Bi pālañ. ² Bi puechati attho. ³ K asajjāpi, Bi āpajjāpi. ⁴ so BP; K āhatāññi.

⁵ K sattakam? ⁶ tam struck out in K. ⁷ Bi omits gijjheli . . . mahāsetthi.

⁸ K desanam. ⁹ Bi mātiposaka-, K mātiposakabхikkhu. ¹⁰ Bi mātiposakagijjho.

¹¹ Bi adds catuttham. ¹² Bi saddhi. ¹³ Bi Veluvane. ¹⁴ Bi vatthu. ¹⁵ K uraṅga-, Bi urabha-.

Takkasilāyai¹ sabbasippāni uggahetvā gharāvāsam pahāya isi-pabbajjam pabbajitvā abhiññā ca samāpattiyo ca nibbattetvā uñchācariyāya² vanamūlaphalāhāro Himavantapadese³ vāsam kappesi. Tassa cañkamanakotiyam⁴ ekasmim vammike nakulo vasati⁵, tass' eva ca⁶ santike ekasmim rukkhabile⁷ sappo vāsam⁸ kappesi. Te ubho pi ahinakulā niccakālam kalaham karonti. Bodhisatto tesam kalahe ādīnavañ ca mettābhāvanāya ca ānisam-sam kathetvā „kalaham nāma akatvā samaggavāsam vasitum vatṭatīti⁹“ ovaditvā ubho pi te samagge akāsi. Atha sappassa bahinikkhantakāle nakulo cañkamanakotiyam vammikassa bila-dvāre sīsam katvā mukham vivaritvā nipanno assasanto passa-santo niddam upagañchi¹⁰. Bodhisatto tam tathā nipajjivtā¹¹ niddāyamānam disvā „kin nu kho te nissāya bhayañ uppan-nan“ ti pucchanto pañhamam gātham āha:

1. Sandhim katvā amittena añdajena jalābuja
vivariya dātham sayasi¹², kuto te¹³ bhayam āgatan ti. 29. 15

Tattha sandhim¹⁴ katvā ti mittabhāvan karitvā¹⁵, añdajena ti anda-kose nibbattena nāgena, jalābuju ti nakularūpañati, so hi jalābumhi jātattū jalābujo ti vuccati, vivariyā ti vivaritvā.

Evañ Bodhisattena vutto¹⁶ nakulo „ayya, paccāmitto nāma na avajānitabbo āsamkitabbo yevā“ ti vatvā dutiyam gātham āha:

2. Samketh' eva amittasmim, mittasmim pi na vissase.
abhayā bhayam uppannam api mūlāni kantatīti. 30.

Tattha abhayā bhayam uppannam ti na ito te¹⁷ bhayam uppannam ti abhayo, ko so¹⁸: mitto yamhi mittasmim pi vissase ti tato bhayañ uppajjati, tam mūlam pi¹⁹ nikantatīti²⁰ mittassa sabbarandhānam²¹ veditattū mūla-ghaccāya²² samvattatīti²³ attho.

¹ Bi adds gamtvā. ² so K and Bp; Bi -cariya. ³ Bi -ppadese. ⁴ Bi cañkamanaya.

⁵ K omits vasati, Bi puts vasati after santike. ⁶ K tasdevava, Bi tasdeva. ⁷ Bi ruk-khamüle. ⁸ Bi vattati. ⁹ Bi-gacchi. ¹⁰ K nipajji, Bi nippajjivtā. ¹¹ Bi sassasi.

¹² K nam. ¹³ Bi saddhi. ¹⁴ Bi katvā. ¹⁵ K vutte. ¹⁶ Bi omits te. ¹⁷ Bi so ko.

¹⁸ so K and Bi; Bp mūlā. ¹⁹ K nikantati. ²⁰ Bi sappadantānam. ²¹ Bi mūla-ghāsajhāya. ²² Bi pavattatīti.

Atha nam̄ Bodhisatto „mā bhāyi, yathā sappo¹ tayi na dubbhati² ev̄ āham̄ akāsiṁ, tvam̄ ito patthāya tasmin̄ āśān-kaṁ mā karīti³ ovaditvā cattāro Brahma-vihāre bhāvetvā Brahma-loka-parāyano ahosi. Te pi yathākammam̄ gatā.

Satthā imam̄ dhammadesanam̄ āharitvā⁴ jātakam̄ samodhānesi: „Tadā sappo ca nakulo ca ime dve mahāmattā ahesum̄, tāpaso pana aham̄ evā⁵ ‘ti. Nakulajātakam̄⁶.

6. Upasālha-jātaka.

Upasālha-kānamānan ti. Idain Satthā Jetavane viharanto
 10 ekam̄ Upasālha-kān̄ nāma susānasuddhikām̄ brāhmaṇām̄ ārabba kathesi. So kira addho ahosi mahaddhano, dīṭṭhigatikattā⁷ pana dhuravihāre vasantānam̄ pi Buddhānam̄ saṃgahām̄ nāma na akāsi. Putto pan̄ assa pañḍito ahosi aññāsampanno. So mahallakakāle puttām̄ āha: „mā kho mām̄ tātā aññāssa vasalassa jhāpitāsusāne jhāpehi⁸,
 15 ekasmim̄ pana anucchiṭṭhasusāne⁹ yeva mani jhāpeyyāsīti“. „Tātā, aham̄ tumhākām̄ jhāpetabbayuttakām̄ thānām̄ na jānāmi, sādhu vata mani ādāya gantvā ‘imasmin̄ thānē mani jhāpeyyāsīti’ tumhe va ācikkha-thā¹⁰ ‘ti. Brāhmaṇo „sādhu tātā“ ‘ti tam̄ ādāya nagarā¹¹ nikkhami-tvā Gijjhakūṭamatthakām̄ abhirūhitvā „tātā idam̄¹² aññāssa vasalassa
 20 na jhāpitaṭṭhānām̄¹³, ettha mani jhāpeyyāsīti“ vatvā puttena saddhiṁ pabbatā otaritū ārabhi. Satthā pana tam̄ divasām̄ paccūsakāle bodha-neyyabandhave olokento tesam̄ pitāputtānam̄ sotāpattimaggassa upanis-sayam̄ addasa, tasmā tam̄¹⁴ maggām̄ gahetvā ṛthaluddako¹⁵ viyu pabbatapādām̄ gantvā tesam̄ pabbatamatthakā otarantānam̄ āgamaya-nāno nisidi. Te otarantā Satthāram̄ addasaiṣu. Satthā paṭisanthāram̄ karonto „kahām̄ gamithu brāhmaṇā“ ti pucchi. Mānavo tam̄ atthām̄ ārocesi. Satthā „tena hi ehi, tava pitarā ācikkhitāṭṭhānām̄ gacchāmā“ ‘ti ubho pitāputte gahetvā pabbatamatthakām̄ āruyha „kataram̄¹⁶ thā-nām̄“ ti pucchi. Mānavo „imesam̄ tinñām̄ pabbatānam̄ antaram̄ ācikkhi-

¹ Bi sabbo. ² Bi duppati. ³ Bi adds saccāni pakāsetvā. ⁴ Bi adds pañcamāni.

⁵ Bi -kām̄. ⁶ Bi dīṭṭhigahitattā, Bi dīṭṭhigatipattā ⁷ Bi jhāpesi. ⁸ Bi anucchi-

vītha-, K anuciṭṭha-. ⁹ Bi tumhe āgacchathā. ¹⁰ Bi gharā. ¹¹ Bi omits idain.

¹² Bi vasalassa ajhāpitaṭṭhānām̄. ¹³ K omits tam̄. ¹⁴ K thitam̄luddako, Bi mi-

galuddako. ¹⁵ Bi katara.

bhante“ ti āha. Satthā „na kho māṇava¹ tava pītā² idān³ eva susāna-suddhiko⁴, pubbe pi susānasuddhiko va⁵, na c’ eso⁶ idān⁷ eva ‘imas-mim⁸ yeva thāne mām jhāpeyyāsīti⁹ tava ācikkhati, pubbe pi imasmīm yeva thāne attano jhāpanabhāvām ācikkhitī¹⁰ vatvā tena yācito atitām āhari:

5

Atite imasmīm yeva Rājagahe ayam eva Upasālhako brāhmaṇo ayam eva c’ assa putto ahosi. Tadā Bodhisatto Magadharatthe brāhmaṇakule nibbattitvā paripunṇasippo isi-pabbajjam pabbajitvā abhiññā ca samāpattiyo ca nibbattetvā jhānakilāni kīlanto Himavantapadese¹¹ cirañ vasitvā loṇambilase-vanatthāya Gijjhakūte paññasālāyam¹² vihāsi. Tadā so brāhmaṇo iminā va niyāmena puttāni vatvā puttena „tuñhe yeva me tathārūpam thānam ācikkhathā“ ‘ti vutte idam¹³ eva thānam¹⁴ ācikkhitvā puttena saddhim otaranto Bodhisattam disvā tassa santikam upasāṅkami¹⁵ Bodhisatto ca¹⁶ iminā va niyāmena pucchitvā māṇavassa vacanam sutvā „ehi, tava pitarā¹⁷ ācikkhitātthānassa ucchitthabhbhāvam¹⁸ vā anucchitthabhbhāvam¹⁹ vā jānis-sāmā“ ‘ti tehi saddhim pabbatamatthakam āruyha „idam²⁰ tiñ-ṇam pabbatānām antarañ anucchiṭṭhaṭṭhānan²¹“ ti māṇavenā vutte „māṇava, imasmīm yeva thāne jhāpitakānam²² pamāṇam²³ n’ atthi, tav’ eva pītā imasmīm yeva Rājagahe brāhmaṇakule yeva²⁴ nibbattitvā Upasālhako yeva nāma²⁵ hutvā imasmīm pabbatantare cuddasajātisahassāni jhāpito, pathaviyam hi²⁶ ajjhā-pitātthānam vā asusānatthānām vā sisānam anivethitaṭṭhānam²⁷ vā laddhum na sakkā“ ti pubbenivāsaññena paricchinditvā imam²⁸ gāthadvayam āha:

¹ Bi sattā so māṇava. ² Bi adds na. ³ Bi adds yeva. ⁴ Bi omits pubbe - - - ko va. ⁵ Bi cesa. ⁶ Ci adds yeva. ⁷ Bi himmavantappa-. ⁸ K pannasālāya. ⁹ Bi idham. ¹⁰ Bi thānanti. ¹¹ K upasāṅkamitvā. ¹² Bi omits ca. ¹³ Bi pituno. ¹⁴ Bi ucchiṭṭha-, K ucchiṭṭha-. ¹⁵ Bi anucchiṭṭha-, K anucchiṭṭha-. ¹⁶ Bi imesām. ¹⁷ Bi jhāpitamatthānam. ¹⁸ Bi adds nāma. ¹⁹ Bi omits yeva. ²⁰ K nāmam. ²¹ Bi pathaviyamhi. ²² Bi sisānam aniṭṭhaveṭhitātthānam, Bp anivitṭhitātthānam omitting sisānam.

1. Upasālhakanāmānam¹ sahassāni catuddasa
asmin padese dadhdhāni, n' atthi loke anāmatam. 31.
2. Yamhi saccāñ ca dhammo ca ahimsā saññamo² damo*
etad³ ariyā⁴ sevanti, etam loke anāmatan ti. 32.

5 Tattha anāmatan ti mataṭṭhanāni hi upacāravasena⁵ amatan ti vuccati,
tam paṭisedhento anāmatan ti āha, anamatam⁶ ti pi pāṭho, lokasmīn hi ana-
mataṭṭhanāni⁷ asusānaṭṭhanāni nāma n' atthiti⁸ attho; yamhi saccāñ ca
dhammo cā 'ti yasmin⁹ puggale catusaccavathukani¹⁰ pubbabhāgasaccāñānāñ
ca lokuttaradhammo c' eva atthi, ahimsā ti paresam avilhesā¹¹ arilhetṭhanā¹²,
10 samyamo ti sīlasamyamo, damo ti indriyadamanam idam ca¹³ gunajātam yas-
min puggale atthi, etadariyā¹⁴ sevantīti ariyā buddhā ca paccekabuddhā ca
buddhasavakā ca etam thānāni sevanti, evarūpāni puggalañ upasāñkamanti¹⁵
bhajantīti attho, etam loke anāmatan ti etam gunajātam loke amatabhāva-
sādhanato¹⁶ amatam¹⁷ nāma¹⁸.

15 Evam Bodhisatto pitāputtānam dhammām desetvā cattāro
Brahnavihāre bhāvetvā Brahma-loka-parāyano ahosi.

Satthā imam dhammadesanam āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam
samodhānesi: (Saccapariyosāne ubho pitāputtā sotāpatti-phale patiṭṭha-
hiṁsu) „Tadā pitāputtā va¹⁹ etarahi pitāputtā ahesum, tāpaso pana
20 aham evā“ 'ti. Upasālhajātakam²⁰.

7. Samiddhijātaka.

Abhutvā bhikkhasi bhikkhū 'ti. Idam Satthā Rajagahañ
nissāya Tapodārāme viharanto Samiddhitherañ ārabba kathesi.
Ekadivasam hi āyasmā Samiddhi sabbarattim padhānam²¹ padahitvā
25 aruṇugamanavelāya nahātvā²² suvanṇavaṇṇam attabhāvam sukkhāpayā-
māno antaravāsakam nivāsetvā uttarāsaṅgām hatthena gahetvā atiṭhāsi.
Suparikammakatā viya²³ suvanṇapatiñmā attabhāvasamiddhiyā²⁴ yeva

¹ Bi -nāmāni. ² K samñamo, Bi yainyamo *Dhp. v. 261. ³ Bi etam. ⁴ Bi āca-
riyā. ⁵ K mataṭṭhanāni upamācāravacanena. ⁶ Bi amatan. ⁷ Bi amataṭṭhanāni.
⁸ Bi atthiti. ⁹ Bi yamhi ¹⁰ Bi catusaccāñ ca vatthuka. ¹¹ Bi avilhesā. ¹² Bi ya-
viheṭṭhanā. ¹³ Bi catu. ¹⁴ Bi etam ariyā. ¹⁵ Bi upasāñkamitvā. ¹⁶ Bi anāmata-
¹⁷ Bi anāmata. ¹⁸ Bi nāmā ti attho. ¹⁹ Bi ca. ²⁰ adds chathamam. ²¹ Bi pa-
ṭhānam. ²² Bi nhatvā. ²³ Bi adds hi. ²⁴ K attabhāvam-.

hi 'ssa Samiddhīti nāmarū ahosi. Ath' assa sarīrasobhaggam disvā ekā devadhitā paṭibaddhacittā theram evam āha: „tvam̄ kho si bhikkhu daharo yuvī susu kālakeso bhadro yobbanena samannāgato abhirūpo dassaniyo pāsādiko, evarūpassa tava kāme aparibhuñjītvā ko attho pabbajjāya, kāme tāva paribhuñjassu, pacchā pabbajītvā samañādhammaim karissasīti“¹. Atha naim therō āha: „devadhitē, asukasmim nāma vaye thito marissāmīti mama marañakālam na jānāmi, esa me kālo paṭicchanno, tasmā tarunakāle yeva samanādhammaim katvā dukkhass' antam karissāmīti“. Sā therassa santikā paṭisanthāram alabhitvā tath' ev' antaradhāyi². Thero Satthāram upasamākamitvā etam attham 10 ārocesi. Satthā „na kho Samiddhi tvam̄ ñeva etarahi devadhitāya palobhito, pubbe pi devadhitāro pabbajite palobhesum yevā“ 'ti vatvā tena yācito atītam̄ āhari:

Atīte Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam̄ kārente Bodhisatto ekasmiin Kāsigāmake³ brāhmaṇakule nibbattitvā 15 vayappatto sabbasippesu⁴ nipphattim patvā isipabbajam pabbajītvā abhiññā ca samāpattiyo ca nibbattetvā Himavanta-padese ekam̄ jātassaram nissāya vāsañ kappesi. So sabbarattim padhānam̄ padahitvā aruṇuggamanavelāya nahātvā ekam̄ vakklam̄ nivāsetvā ekam̄ hatthena gahetvā sarīram nivodakam⁵ 20 karonto atthāsi. Ath' assa rūpaggappattai attabhāvam oloketvā paṭibaddhacittā⁶ ekā devadhitā Bodhisattam̄ palobhayamānā imam̄ paṭhamam̄ gātham̄ āha:

1. Abhutvā bhikkhasi bhikkhu, na hi bhutvāna bhikkhasi,
bhutvāna bhikkhu bhikkhassu, mā tam̄ kālo upaccagā ti. 33. 25

Tattha abhutvā bhikkhasi bhikkhū⁷ ti tvam̄ dabarakāle kilesakāmavasena vatthukāme abhuñjītvā va bhikkhāya carasi, na hi bhutvāna bhikkhasit⁸ nanu nāma pañcakāmagune bhuñjītvā bhikkhāya caritabbañ, na hi bhutvāna bhikkhasi, kāme abhutvā va bhikkhācariyam upagato si, bhutvāna bhikkhu bhikkhassū⁹ ti bhikkhu daharakāle tāva kāme bhuñja¹⁰, bhutvāna¹¹ pacchā ma- 20 hallakakāle bhikkhassu, mā tam̄ kālo upaccagā ti ayam̄ kāme bhuñjanakālo daharakālo tam̄ mā atikkamatū¹² 'ti.

¹ Bi -ssatīti. ² Bi tatheva antaraṭhāyi. ³ Bi gāmake. ⁴ K -sippe. ⁵ so Bi Br; K vodakam. ⁶ Bi paṭibandha-. ⁷ Bi omits bhuñja. ⁸ Bi bhuñjā¹³

Bodhisatto devadhītāya vacanam sutvā attano¹ ajjhāsayam pakāsento dutiyam gātham āha:

2. Kālam vo 'ham na jānāmi, channo kālo na dissati,
tasmā abhutvā bhikkhāmi, mā maiñ² kālo upaccagā ti. 34.

5 Tattha kālam vo ham na jānāmīti vo ti nipātamattam, aham paṭhamavaye vā mayā maritabbanī majjhimavaye vā pacchimavaye vā ti evam attano marañakālam na jānāmi, atipaññitēnāpi³ hi puggalena

jīvitam vyādhī kālo⁴ ca dehanikkhepanam⁵ gati
panca te⁶ jīvalokasminī animittā na nāyare⁷,

10 channo kālo na dissatīti yasmā⁸ asukasmīni nāma vassakāle⁹ vā hemantādiutukāle¹⁰ vā mayā maritabbanī ti mayham p'esa¹¹ channo kālo na dissati, supatje-channo hutvā tīto¹² na paññāyati, tasmā abhutvā bhikkhāmīti tena kārañena kāmagune¹³ abhutvā va¹⁴ bhikkhāmīti¹⁵, mā maiñ kālo upaccagā ti maiñ samāpañadhammassa¹⁶ karañakālo mā atikkamatu¹⁷, iminā kārañena daharo 15 vasamāno pabbajitvā samāpañadhammanī karomiti¹⁸.

Devadhītā¹⁹ Bodhisattassa vacanam sutvā tatth' ev' antaradhāyī²⁰.

Satthā imain dhammadcesanam āharitvā jātakam samodhānesi:
. Tadā devadhītā ayam devadhītā ahosi²¹, aham eva tena samayena 20 tāpaso ahosin²² ti. Samiddhijātakam²³.

8. Sakunaggihjātaka.

Seno balasā patamāno ti. Idam Satthā Jetavane viharanto attano²⁴ ajjhāsayam sakunovādasuttam ārabhabha kathesi. Ekadi-vasam²⁵ hi Satthā bhikkhū āmantetvā „gocare bhikkhave caratha 25 sake pettike visaye“ ti imam samyuttam Mahāvagge suttantam²⁶

¹ K adds ca. ² Bi ham. ³ Bi itipaññitena. ⁴ Bi vyādhī-. ⁵ Bi deyānikkhamanam. ⁶ Bi pañcete. ⁷ Bi jāraveti. ⁸ K tasnā. ⁹ K vayekāle. ¹⁰ Bi hemantādiutam-. ¹¹ K -pesam, Bi mayham esa. ¹² Bi tīto. ¹³ Bi pañcakāma-. ¹⁴ Bi omits va. ¹⁵ K -mi. ¹⁶ K savana-. ¹⁷ Bi adds ti attho. ¹⁸ Bi adds vatvā. ¹⁹ K devatā. ²⁰ Bi tathēvaantarathāyī. ²¹ K omits tadā - - - ahosi. ²² Bi adds sattamāni. ²³ K omits attano. ²⁴ Bi -sañ. ²⁵ Bi suttanti, K adds vantam

kathento „tumhe tāva titthatha, pubbe tiracchānagatāpi sakam pettikam visayaṁ pahāya agocare carantā paccāmittānaiṁ hatthapathaiṁ gantvā¹ attano paññāsampattiyyā² upāyakosallena paccāmittānaiṁ hathā muc-cimśū³ ‘ti vatvā atītam āhari:

Atite Bārāṇasiyām Brahmādatte rajaṁ kārente Bodhisatto lāpa sakuṇayoniyām nibbattitvā nañgalakaṭṭhakaraṇe ledḍutṭhāne⁴ vāsam kappesi. So⁵ ekadivasam sakavisaye gocaragahaṇam⁶ pahāya „paravisaye gocaraṁ gahessāmīti“ aṭavipariyantaṁ agamāsi. Atha nām tattha gocaraṁ gaṇhantam disvā sakuṇagghi sahasā ajjhappattā aggahesi. So sakuṇagghi yā⁷ hariyamāno evam paridevesi: „mayam“ eva mahāalakkhikā, mayam appapuññā yeva, mayam agocare carimha paravisaye, sac’ ajja mayam gocare careyyāma sake pettike visaye na kho⁹ my-āyam¹⁰ sakuṇagghi alam abhavissa yadidaṁ āgato¹¹ yuddhāyā¹² ‘ti. „Ko pana te lāpaka gocaro sako pettiko visayo“ ti. „Yad idam nañgalakaṭṭhakaraṇam¹³ ledḍutṭhānan¹⁴“ ti. Atha nām sakuṇagghi sake bale atthaddhā¹⁵ amuñci: „gaccha kho tvam lāpa, tatthāpi¹⁶ gantvā na mokkhasīti“. So tattha gantvā ma-hantam ledḍuiñ¹⁷ abhirūhitvā¹⁸ „ehi kho dāni sakuṇagghīti“ so taṁ avhayanto¹⁹ aṭṭhāsi. Sakuṇagghi sake bale thaddhā²⁰ ubho pakkhe sandhāya lāpakasakuṇam²¹ sahasā ajjhappattā²², yadā pana tañi lāpo „bahumāgato²³ kho my-āyam sakuṇagghīti“ aññāsi atha parivattitvā tass’ eva ledḍussa²⁴ antaram paccā-pādi²⁵. Sakuṇagghi vegam sandhāretum asakkonto²⁶ tatth’ eva uram peccatālesi²⁷, evam so bhinnena²⁷ hadayena akkhīhi nikkhantehi²⁸ jīvatakkhayam pāpuṇi.

¹ Bi hatthagatañ patvā. ² Bi nānāsampattiyyā. ³ Bi muñcīsū. ⁴ Bi lettūthāne. ⁵ Bi eso. ⁶ K -nām. ⁷ Bi sakuṇagghainssā. ⁸ Bi ayam. ⁹ K omits kho. ¹⁰ K mayam. ¹¹ so Br; K Bi omit āgato. ¹² Bi -na. ¹³ Bi lettūthānan. ¹⁴ Bi ap-pattaddhā, Br apathaddo. ¹⁵ Bi tatrāpi, K tatthāpime. ¹⁶ Bi lettū. ¹⁷ Bi abhirūhitvā¹⁸ Bi avhayanto. ¹⁹ Bi appattaddhā, Br apathaddhā. ²⁰ Bi lāpasakuṇam. ²¹ K ajjhapatā, Bi ajjhāphattā, Br ajjhappatto. ²² K bahūgato. ²³ Bi lettūtussa. ²⁴ so Br; K paccāpasādi, Bi paccāthāsi. ²⁵ so K Br; Bi asakonti. ²⁶ so Br; K uecatālesi, Bi paccatthālesi. ²⁷ K subhinnena, Bi sostinena. ²⁸ Bi nik-khantehi akkhīhi.

Satthā imam atitām dassetvā „evam¹ bhikkhave tiracchānagatāpi agocare carantā sapattahatthām gacchanti. gocare pana sake pettike visaye carantā sapatte nigganhanti, tasmā tumhe pi mā agocare carittha paravisaye², agocare bhikkhave³ carantānam⁴ paravisaye lacchatī⁵. Māro otāram⁶ lacchatī Māro ārammaṇam, ko ca bhikkhave bhikkhuno agocaro paravisayo: yadidam pañcakāmaguṇā, katame pañca: cakkhuvineyyā rūpā, ayaṁ bhikkhave bhikkhuno agocaro paravisayo⁷ ti vatvā abhisambuddho hutvā paṭhamam gātham āha:

1. Seno balasā patamāno lāpañi gocaraṭṭhāyinam
10 sahasā ajjhappatto⁸ va⁹, maraṇam¹⁰ ten' upāgamīti. 35.

Tattha balasā patamāno ti lāpañi ganhissāmiti balena thāmena⁹ patamāno, gocaraṭṭhāyinān ti sakavisayā nikkhāmitvā gocarāya¹⁰ atavipariyante thitam, maraṇam¹¹ tenupāgamīti tena kāraṇena maranam patto.

- 15 Tasmiṁ pana maraṇam upagate lāpo nikkhāmitvā „ditṭhā vata me paccāmittassa piṭṭhitī“ tassa hadaye¹² thatvā udānam udānento dutiyam gātham āha:

2. So 'haṁ nayena sampanno pettike gocare rato
apetasattu¹³ modāmi¹⁴ sampassam¹⁵ attham¹⁶ attano ti. 36.

Tattha nayenā 'ti upāyena, attam¹⁷ attano ti attano arogabhāvasaṁ-
20 khātam vajjhīhi¹⁸.

Satthā imam dhammadesanam āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam samodhānesi: (Saccapariyosāne bahū bhikkhū sotāpattiphalādīni pāpuṇīmsu) „Tadā seno Devadatto ahosi, lāpo pana aham evā“ 'ti. Sakuṇagghijātakam¹⁹.

25

9. Arakajātaka.

Yo ve mettena cittenā 'ti. Idam Satthā Jetavane viha ranto mettasuttaṁ ārabba kathesi. Ekaśnuṁ hi²⁰ samaye Satthā bhikkhū āmantetvā „mettāya bhikkhave cetovimuttiyā āsevitāya

¹ Bi adds kho. ² Bi agocare paravisaye caratha. ³ K omits bhikkhave. ⁴ K caratām. ⁵ Br okasati. ⁶ so Br; K ajjhappatto, Bi ajjhappatto. ⁷ K omits va. ⁸ Bi maraṇam. ⁹ Bi va-tamena. ¹⁰ Bi gocarātthāya. ¹¹ Bi adds va. ¹² Bi -satthu. ¹³ K medāmīm. ¹⁴ K sampassamān. ¹⁵ both MSS attam. ¹⁶ Bi attam. ¹⁷ Br vuddhiṁ, Bi vuḍhitī attho. ¹⁸ Bi adds aṭhamam. 9. Cfr. L. Feer in Journ. As. 1875 Tom. VI p. 295. ¹⁹ K omits hi.

bhāvitāya bahulikatāya yānikatāya vatthukatāya anuttīhitāya susam-
āraddhāya ¹ ekādasānisaṁsāpātikāmkhā, katame ekādasa: sukham supati²
sukham patibujjhati, na pāpakaṁ supinam passati, manussānaṁ piyo
hoti, devatā³ rakkhanti, nāssa aggi vā visam vā sattham vā kamati⁴,
tuvatām⁵ cittam samādhīyatī, mukhavaṇṇo⁶ vippasidati, asammūlho
kālam karoti, uttarim appatīvijjhanto⁷ brahmañkūpago hoti⁸, mettāya
bhikkhave cetovimuttiyā āsevitāya -pe⁹ ime ekādasa ānisamā pāti-
kāmkhā ti, ime¹⁰ ekādasa ānisamīse gahetvā thitain mettābhāvanām
vannetvā bhikkhave bhikkhunā nāma sabbasattesu odissakaanodissaka-
vasena mettā bhāvetabbā, hito pi hitena pharitabbo¹¹, ahito pi hitena
pharitabbo¹¹, majjhatto pi hitena pharitabbo evam sabbasattesu odissaka-
anodissakavasena¹² mettā bhāvetabbā, karuṇā muditā upekhā¹³ bhāve-
tabbā, catusu Brahmavihāresu kammaṁ kātabbam eva, evam karonto
hi¹⁴ maggām vā phalam vā alabhanto pi¹⁵ Brahmañkopa-parāyano hoti¹⁶,
porāṇakapāṇḍitāpi sattavassāni mettām bhāvetvā sattasāmivatavivatta-
kappe Brahmañkosaṁmin yeva vasimūsū “ti vatvā atitām āhari:

Atite ekasminī kappe Bodhisatto ekasmīm brāhmaṇakule
nibbattivā vayappatto kāme pahāya isipabbajjaīn pabbaji-
tvā catunnai Brahnavihārānai lābhi¹⁷ Arako nāma satthā
hutvā Himavantapadese¹⁸ vāsamī kappesi. Tassa mahāparivāro 20
ahosi. So isigaṇai ovadanto „pabbajitena nāma¹⁹ mettā
bhāvetabbā, karunā muditā upekhā²⁰ bhāvetabbā, mettacittam
hi²¹ nām’ etai appanāpattai²² Brahma-loka-parāyanai tam²³
sādhethiti²⁴ mettāya ānisamsām pakāsento imā gāthā avoca:

1. Yo ve mettena cittena sabbalok' ānukāmpati
uddhañ adho ca tiriyañ ca appamāñena sabbaso. 37.
2. Appamāñai hitai cittai paripuṇṇai subhāvitai,
yam pamānakatai²⁵ kammañ na tam tatrāvasissatī²⁶. 38.

¹ K äsevitüya -pe- susamärraddhäya. ² so K Bi; Bp suppati. ³ Bi deva. ⁴ Bi makati. ⁵ Bi kuťain. ⁶ Bi sukhavaiṇo. ⁷ Bi appati-. ⁸ Bi ahosi. ⁹ Bi äsevitüya gha susamärraddhäya. ¹⁰ K imāni. ¹¹ Bi pari-. ¹² K odissakānōd-. ¹³ Bi upekkhā. ¹⁴ Bi iti. ¹⁵ Bi pihī. ¹⁶ Bi abosi. ¹⁷ so all three MSS. ¹⁸ Bi himavantappa-. ¹⁹ Bi adda iha. ²⁰ Bi upekkhā. ²¹ Bi mettācittāñhi-. ²² K apapanāpanāni. ²³ K -parayattāni corr. to -parayatain. ²⁴ Bi bhūvehiti. ²⁵ K pamāna-, Bi pamānāni. ²⁶ K satthāvasissasati.

Tattha yo ve mettēna cittēna sabbalokānukampati ti khattiyādīsu¹ vā samaijabrāhmañesu vā yo koci appamāñamettēna² cittēna sakalāni³ sattalokān anukampati, uddhan ti pañhavito yāva n'-eva-saññā-nāsaññāyatana brahmañalokā⁴, adho ti pañhaviyā heñthā⁵ ussade mahāniraye⁶, tiriyan ti manussaloke, yatta-
 5 kāni cakkavāñjāni tesu sabbesu ettake thāne⁷ sabbe⁸ sattā averā hontu abyā-
 pajjhā anīghā sukhām attānān pariharantū 'ti evam bhāvitena mettēna¹⁰
 cittēna ti attho, appamāñenā 'ti appamāñasattā¹⁰ appamāñārammañattā¹¹
 appamāñena, sabbaso ti sabbākārena¹² uddhan adho tiriyan ti evam
 sabbasugatiduggativasenā 'ti attho, appamāñam hitam cittān ti appa-
 10 māñanī katvā bhāvitān sabbasattēsu hitam cittān, paripūññān ti avikalāni¹³,
 subhāvitān ti suvaddhītāni¹⁴, appamāñacittān¹⁵ etān¹⁵ nāmān, yaññā pamā-
 ñakataññān¹⁶ kammanān ti yaññā appamāñam appamāñārammañanā¹⁷ ti evam
 ārammañāntikavasena¹⁸ ca vasibhāvappattavasena¹⁹ ca avaddhetvā²⁰ kātam parit-
 tam kāmāvacarakammāni, na tām tatrāvassissatāti tām parittām kammāni yan
 15 tām appamāñam hitāni cittān ti saññham gataññā rūpāvacarakammāni tatra nā-
 vasissatī²², yathā nāma mahoghenā ajjhottarāni²³ parittodakāni oghassa abbhan-
 tare tena asaññhiramānāni nāvasissatī na tiññhati atha kbo mahogho va²⁴ tām
 vikkhambhethvā²⁵ tiññhati evam eva tām parittakammāni tassa mahaggatakanūmassa
 abbhantare tena mahaggatakammēna acebhinditvā²⁶ agahitavipākokāsāni hutvā na
 20 avasissatī na tiññhati²⁷ na sakkoti attano vipākāni dātuññi atha kbo mahaggata-
 kammāni eva²⁸ tām ajjhottaritvā²⁹ tiññhati vipākāni detiti.

Evam Bodhisatto antevāsikānām mettābhāvanāya ānisam-
 sain kathetvā aparibhīnajjhāno Brahmañloke nibbattitvā sattasāñ-
 vattavivattakappe na imām lokām punar āgamāsi³⁰.

25 Satthā imām dhammadesanām āharityvā jātakām samodhānesi:
 „Tadā isigano Buddhaparisā ahosi, Arako pana satthā³¹ aham evā^{..}
 'ti. Arakajātakām³².

¹ K -disu. ² Bi appamāñanamettēna? K appamāñappamāñattēna corr. to appa-
 māñappanattēna? ³ Bi sakala. ⁴ K -loko, Bi nevasaññāyatana brahmañalokū.
⁵ Bi adds yāva. ⁶ Bi ussaddamahānirayo. ⁷ K adds nibbānāyattā corr. to nib-
 bāttā. ⁸ Bi omits sabbe. ⁹ Bi omits mettēna. ¹⁰ Bi appamāñāñāni? ¹¹ Bi āramma-
 nattā. ¹² Bi sappappakārena. ¹³ Bi avekallāni. ¹⁴ Bi suvuññhitāni. ¹⁵ K appa-
 nācittasetāni. ¹⁶ Bi pamāñam-. ¹⁷ Bi kārañān. ¹⁸ Bi ārammanatikena ca corr.
 to -nattika. ¹⁹ Bi vasi-. ²⁰ K āvajjhethvā corr. to āvajjetvā, Bi avañhetvā,
 Bp avaññhitvā. ²¹ Bi saññkhātāni. ²² Bi avasissatī. ²³ Bi ajjhottatāni. ²⁴ K va.
²⁵ Bi ajjhottaritvā. ²⁶ Bi paricchinditvā. ²⁷ Bi omits na tiññhati. ²⁸ Bi adds ca.
²⁹ K ajjhottaritvā, Bp ajjhethtaritvā. ³⁰ Bi puna agamāsi. ³¹ Bi sattā pana.
³² Bi adds navamāni.

10. Kakanṭakajātaka.

Nāyam pure onamatīti¹. Idam Kakanṭakajātakam² Mahā-unmaggajātakē āvibhavissati. Kakanṭakajātakam³. Santhava-vaggo⁴ dutiyo.

3. KALYĀΝADHAMMAVAGGA.

5

1. Kalyāṇadhammajātaka.

Kalyāṇadhammo ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekaṁ badhirasassum ārabba kathesi. Sāvatthiyam hi eko kuṭumbiyo⁵ saddho pasanno tisaraṇagato⁶ pañcasilasamannāgato. So ekadivasam bahūni sappiādhibhesajjāni⁷ c' eva pupphagandhvavatthādīni ca gahetvā „Jetavane Satthu santike dhammam sossāmīti“ agamāsi. Tassa tattha gatakāle sassu khādaniyabhojanīyam⁸ gahetvā dhītarām datthukāmā tam geham agamāsi, sā ca thokam badhiradhātukā hoti. Sā dhītarā saddhiṁ⁹ bhuttabhojanā bhattasammadām¹⁰ vinodayamānā dhītarām pucchi: „kim amma bhattā te sammodanāno¹¹ piyasamvāsam vasatīti“. „Amma kim¹² kathetha, yādiso tumhākām jāmātā¹³ silena c' eva ācārasampadāya ca tādiso pabbajito pi dullabho ti¹⁴..“ Upāsikā dhītu vacanām sādhukām asallakkhetvā „pabbajito“ ti¹⁵ padam¹⁶ eva gahetvā „amma kasmā te bhattā pabbajito“ ti mahāsaddam akāsi. Tam sutvā sakalagehavāsino „amhākām kira kuṭumbiko pabbajito“ ti viravim̄su. Tesam saddam¹⁷ sutvā dvārena¹⁸ sañcarantā¹⁹ „kim nāma kir' etan“ ti pucchim̄su. „Imasmiṁ kira gehe kuṭumbiko pabbajito“ ti. So pi kho kuṭumbiko Dasabalassa dhammam sutvā vihārā nikkhamma nagaram pāvisi. Atha naṁ antarāmagge yeva eko puriso disvā „samma tvām kira pabbajito ti, tava gehe puttadāraparijano²⁰ paridevatīti²¹“ āha.

¹ Bi oramatīti. ² Bi kakanṭaka-. ³ K omits kakanṭakajātakam, Bi kakanṭakajātakam dasamāni. ⁴ Bi sautavaggo. ⁵ Bi -biko. ⁶ Bi -naṅgato. ⁷ Bi sabbi-ādīni bhes-. ⁸ Bi -niyānbhojanīyam. ⁹ Bi adds nisajja. ¹⁰ Bi -sampadām. ¹¹ Bi adds avivadadamāno avivadamāno. ¹² Bi kim anuma. ¹³ Bi jāmātaro. ¹⁴ K dullabho pi, Bi duppabho ti. ¹⁵ K pabbajitopini corr. to pabbajito ni, Bi pabbajito pi. ¹⁶ Bi padem. ¹⁷ K omits saddam. ¹⁸ K dvārane. ¹⁹ K sañcaranta. ²⁰ Bi -janā. ²¹ Bi -devantīti.

Ath' assa etad ahosi: „ayam apabbajitam eva kira mām 'pabbajito' ti vadati, uppanno kho pana me' kalyāṇasaddo na antaradhāpetabbo, ajj' eva mayā pabbajitum vattatīti“ tato va¹ nivattitvā Satthu santi-kam gantvā² „kiñ³ nu kho upāsaka idān' eva Buddhupatīthānam katvā⁴ gantvā⁵ idān' eva⁶ paccāgato sīti“ vutte tam attham ārocetvā „bhante kalyāṇasaddo nāma uppanno na antaradhāpetum vattati⁷, tasmā pabbajitukāmo hutvā āgato 'smīti⁸“ āha. So pabbajañ ca upasampadañ ca labhitvā sammā paṭipanno nacirass' eva arahattam pāpuṇi. Idam kira⁹ kāraṇam bhikkhusamghe pākatañ¹⁰ ahosi¹¹. Ath' ekadivasam¹² bhikkhū dhammasabhāyam katham¹³ samuttāpesum: „āvuso, asuko nāma kuṭumbiko 'uppanno kalyāṇasaddo na antaradhāpetabbo' ti pabbajitvā idāni arahattam patto“ ti. Satthā āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ ti vutte „bhikkhave porāṇakapāṇḍitāpi 'uppanno kalyāṇasaddo virādhetum¹⁴ na vattatīti¹⁵“ pabbajimsu yevā“ 'ti vatvā atitam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto setthikule nibbattitvā vayappatto pitu accayena setthi¹⁶thānam pāpuṇi. So ekadivasam nivesanā nikhamitvā rājupaṭṭhānam¹⁷ agamāsi. Ath' assa sassu „dhītaram passissā-mīti“ tam geham agamāsi. Sā thokam badhiradhatukā¹⁸ ti sabbam paccuppannavatthusadisam eva. Tam pana rājupaṭṭhānam¹⁹ katvā²⁰ attano gharam āgacchantañ disvā eko puriso „tumhe kira pabbajitā ti, tumhākam gehe mahāparidevo pavat-tīti²¹“ āha. Bodhisatto „uppanno kalyāṇasaddo nāma na antaradhāpetum vattatīti“ tato va²² nivattitvā rañño santikam gantvā „kiñ mahāsetthi idān' eva gantvā puna āgato sīti“ vutte „deva gehe janō kira māri²³ apabbajitam eva pabbajito ti vatvā paridevati“, uppanno kho pana kalyāṇasaddo na antaradhāpetabbo, pabbajissām' aham, pabbajam me anujānāhiti“ no etam attham pakāsento imā gāthā avoca:

¹ K omits me. ² Bi omits va. ³ Bi gamtvā. ⁴ Bi kiñ. ⁵ Bi gantu. ⁶ K neva.

⁷ K vadhati, Bi vattati. ⁸ Bi miti. ⁹ K omits kira. ¹⁰ Bi pākatañ. ¹¹ Bi jū-tam. ¹² Bi dhammasabhāyam bhikkhu. ¹³ Bi vināsetum. ¹⁴ Bi vattatīti.

¹⁵ Bi -ūpa-. ¹⁶ K thoka badhirā-. ¹⁷ Bi gañtvā. ¹⁸ Bi vattatīti. ¹⁹ Bi ca.

²⁰ K me. ²¹ Bi parideviti.

1. Kalyāṇadhammo ti yadā janinda
loke samaññam anupāpuṇāti
tasmā na hiyyetha naro sapañño¹,
hiriyyāpi santo dhuram ādiyanti. 39.

2. Sāyam samaññā idha m' ajja pattā²:
kalyāṇadhammo ti janinda loke,
t' āham³ samekkham⁴ idha pabbajissam⁵,
na hi m' atthi⁶ chando idha kāmabhoge ti. 40.

Tattha kalyāṇadhammo ti sundaradhammo, samaññanī⁷ anupāpuṇāti⁸ yadā sīlavā kalyāṇadhammo pabbajito ti idam paññattivohāram pāpuṇāti⁹, tasmā na hiyyetha ti tato samaññato na parihayetha, hiriyyāpi santo⁹ dhuram ādiyantī mahārāja sappurisā nāma ajjhattasamuṭṭhitaya hiriyyā bahiddhā samuṭṭhitena ottappenāpi¹⁰ etam¹¹ pabbajjādhuram¹² ganhanti, idha majjā ti¹³ idha mayā ajja¹⁴, tāham samekkhan ti tañ¹⁵ aham gūnavasena laddhasāmaññanī¹⁶ samekkhanto sampassanto¹⁷, na hi matthi chando ti na 15
hi me atthi chando, idha kāmabhoge ti imasmīni loke kilesakāmenavatthukāma-paribhoge¹⁸ ti.

Bodhisatto evam vatvā rājānam pabbajjam anujānāpetvā
Himavantapadesam¹⁹ gantvā isipabbajjai pabbajitvā abhiññā
ca samāpattiyo ca nibhattetvā Brahma-loka-parāyano ahosi. 20

Satthā imam dhammadesanam āharitvā jātakam samodhānesi:
, Tadā rājā Ānando ahosi, Bārāṇasīsetthi pana aham evā[“] ti. Kalyāṇadhammajātakam²⁰.

2. Daddarajātaka.

Ko nu saddena mahatā ti. Idam Satthā Jetavane viharante Kokālikam ārabba kathesi. Tasmin hi kāle bahū²¹ bahusutā bhikkhū Manosilātale²² nadamānā²³ taruṇasihā viya Ākāsagāmgam

¹ so Bp; K pañño, Bī pamañño. ² K idhamanīnapattā, Bī idhamajhappattā. ³ K tūsāni. ⁴ Bī samakkha. ⁵ Bī sabbajissa. ⁶ Bī matti. ⁷ K samaññanī, Bī samaññam. ⁸ Bī pāpuṇāti. ⁹ K hiriyyābhisantha, Bī hiriyyāpisandho. ¹⁰ K -nāti. ¹¹ Bī ekañi. ¹² Bī papāpajitaduram¹³ Bī idha majhappattā ti. ¹⁴ Bī ajhappattā. ¹⁵ K tañi tati. ¹⁶ K -sa-. ¹⁷ Bī sampassento. ¹⁸ K -kāmenavatthu-. ¹⁹ Bī -ppadese. ²⁰ Bī adds sattamāni. ²¹ Bī omits bahū. ²² Bī adds nisinnū. ²³ Bī sibhanūdāni nadantā.

otārentā¹ viya ca saṃghamajjhē padabhāṇām² bhaṇanti. Kekāliko tesu padabhāṇām³ bhaṇantesu attano tucchabhāvām⁴ ajānītvā „aham pi⁵ padabbhāṇām⁶ bhaṇissāmīti“ bhikkhūnām antaraim pavisitvā „amhākam padabhāṇām⁷ na pāpenti. sace amhākam pi pāpeyyum⁸ mayam⁹ pi bhaṇeyyāmā“ ’ti¹⁰ bhikkhusaṃghassa nāmām agahetvā va tathā tathā kathento āhīndati. Tassa sā kathā bhikkhusaṃghē pākātā jātā. Bhikkhū „vīmaṇissāmā tāvā nan“ ti saññāya¹¹ evam āhaṇsu: „āvuso Kokālika¹², ajja saṃghassa padabhāṇām¹³ bhaṇā¹⁴“ ’ti. So attano balam ajānītvā¹⁵ va „sādū“ ’ti sampaticchitvā „ajja padabhāṇām¹⁶ bhaṇissāmīti“ attano sappāyam yāgum pivi¹⁷, khajjakaṃ khādi, sappāyen’ eva¹⁸ sūpēna bhuñji. Suriye¹⁹ atthaingate²⁰ dhammasavanassa kāle ghosite bhikkhusaṃgho sannipati. So kāntakurandavaṇṇām²¹ kāsāvām nivāsetvā kannikārapupphavaṇṇām pārupitvā²² saṃghamajjhām²³ pavisitvā there²⁴ vanditvā alamkataratanamaṇḍape paññattadhammāsanām abhirūhitvā vicitravijanīm²⁵ gabetvā „padabhāṇām²⁶ bhaṇissāmīti“ nisidi. Tāvad ev’ assa sarīrā sedā muccīmu²⁷, sārajjani okkāni. Pubbagāthāya paṭhamapadam udāharitvā²⁸ anantaram²⁹ na passi. So kampamāno āsanā oruyha lajjito saṃghamajjhā²⁵ apakkamma attano pariveṇam agamāsi. Añño³⁰ bahussutabikkhu²⁷ pada-
bhāṇām²⁸ bhaṇi²⁹. Tato paṭṭhāya bhikkhū tassa tucchabhāvāni jāniṇsu³⁰. Ath’ ekadivasam bhikkhū dhammasabhāyām³¹ kathāni samutthāpesum: „āvuso, paṭhamām Kokālikassa tucchabhāvo dujjāno, idāni pan’ esa sayam naditvā³² pākāto³³ jāto“ ti. Satthā āgantvā „kāya nu ’ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ ’ti vutte „na bhikkhave idān’ eva Kokāliko³⁴ naditvā³⁵ pākāto³³ jāto, pubbe pi naditvā pākāto³³ ahositi“ vatvā atitam āhari:

Atīte Bārāṇasiyām Brahmādatte rajjam kārente
Bodhisatto Himavantapadese³⁶ sīhayoniyām nibbattitvā³⁷

¹ Bi otaranto, K otārento. ² K padabbhāṇām, Bi sarabhāṇām. ³ B sarabhāṇām.

⁴ K tucchakucchibhāvām. ⁵ Bi ahi. ⁶ Bi amhākām pāpuṇeyya. ⁷ Bi mayam.

⁸ Bi vā. ⁹ K saññāya, Bi paññāya. ¹⁰ K kokāliya. ¹¹ Bi bhaṇāhi. ¹² K jānitvā, Bi ajānītvā. ¹³ K khīpi. ¹⁴ K sampāneva. ¹⁵ B sūriye. ¹⁶ Bi atthaingamite.

¹⁷ K kāntakaranḍa-, Bi kōṇḍikarāṇām, B kurāṇḍakapupphavaṇṇām. ¹⁸ Bi pāruṇ-petvā. ¹⁹ Bi -majhe. ²⁰ Bi theram. ²¹ Bi cittabījāni. ²² Bi muñcisu. ²³ Bi udāharetvā. ²⁴ Bi antarām. ²⁵ K -majjhām. ²⁶ K añño, Bi aññe. ²⁷ K bahussuta-bikkhū, Bi bāhussuta bhikkhu. ²⁸ Bi sarabhāṇām. ²⁹ Bi bhaṇīsu. ³⁰ Bi janīsu. ³¹ Bi dhammasabhāyam bhikkhu. ³² Bi disvā. ³³ Bi pākāto. ³⁴ Bi Kokāliko idāneva. ³⁵ Bi nadisvā. ³⁶ Bi Himavantapadese. ³⁷ K nibbattetvā.

bahunnam¹ sīhānam rājā ahosi. So anekasīhāparivāro² Rātaguhāyam vāsam kappesi. Tassa³ avidūre ekissā guhāya eko sigālo pi vasati. Ath' ekadivasam deve⁴ vassitvā vigate sabbe sīhā⁵ sīharājass' eva⁶ guhādvāre sannipatitvā sīhanādam nadantā sīhakilām kilim̄su. Tesam⁷ evam naditvā kilanakāle so pi sigālo vassi⁸. Sīhā tassa saddam sutvā „ayam pi⁹ sigālo amhehi saddhim nadatī“ lajjitā tuṇhī ahesum. Tesam tuṇhībhūtakāle Bodhisattassa putto sīhapotako „tāta, ime sīhā naditvā¹⁰ sīhakilām kilantā etassa saddam sutvā lajjāya tuṇhī jātā, ko nām' eso attano saddena attānam jānāpetī“ pitaram puc- 10 chanto pathamaṁ gātham āha:

1. Ko nu saddena mahatā abhinādeti Daddaram,
kim¹¹ sīhā na-ppaṭinandanti¹², ko nām'eso migādhibhū¹³ ti. 41.

Tattha abhinādeti Daddara¹⁴ ti Daddarapabbataṁ¹⁵ ekanādam karoti, migādhibhū¹⁶ 'ti¹⁷ pitaram alāpati, ayam h' ettha¹⁸ attho: migādhibhū¹⁹ 15 migajetībhāka sīharāja, pucchāmi tan̄ „ko nām' eso“ ti.

Ath' assa vacanam sutvā pitā dutiyam gātham āha:
2. Adhamo migajātānam sigālo tāta vassati,
jātim assa jīgucchantā tuṇhī sīhā samacchare ti. 42.

Tattha samacchare ti, san ti upasaggamattai²⁰, acchanti²¹ attho, tunhī 20 acchanti, tuṇhī hutvā niśāntī vuttai²² hoti, potthakesu pana samacchare ti likhanti.

Satthā „na bhikkhave Kokāliko idān' eva attano nādena²³ attānam pākātam²⁴ karoti, pubbe pi akāsi yevā²⁵ 'ti²⁶ desanam āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā sigālo Kokāliko ahosi, sīhapotako Rāhulo, 25 sīharāja pana aham evā²⁷ 'ti. Daddarajātakam²⁸.

¹ Bi babunam. ² K anekahi sīhehi sīhāparivāro. ³ Bi tassā. ⁴ K devo.

⁵ Bi omits sīhā. ⁶ Bi sīharājassa. ⁷ K tesu. ⁸ Bi so siṅgālo pi nadati.

⁹ Bi ayam and omits pi. ¹⁰ K repeats naditvā. ¹¹ Bi tan̄. ¹² Bi sīha nappatinandanti. ¹³ Bi magādhibhū. ¹⁴ K daddaram. ¹⁵ Bi rajatapappataṁ.

¹⁶ Bi migādhibhū. ¹⁷ Bi adds tan̄. ¹⁸ Bi ayam etta. ¹⁹ Bi migādhibhū ti.

²⁰ add acchare ti? ²¹ Bi omits attano nādena. ²² Bi pākataṁ. ²³ Bi adds va-
tvā imāni dhamma. ²⁴ Bi adds dutiyam.

3. Makkaṭajātaka.

Tāta māṇavako eso ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekam kuhakanū¹ ārabbhā kathesi. Vatthum Pakiṇṇakanipāte Uddāla-jātake āvibhavissati. Tadā pana Satthā „bhikkhave nāyam bhikkhu idān’ eva kuhako, pubbe pi makkaṭo hutvā aggissa kāraṇā kohāññān akāsi yevā“ ti vatvā atitām āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmādatte rājjam kārente Bodhisatto ekasmīm Kāsigāmake² brāhmaṇa kule nibbattitvā vayappatto Takkasilāyam sippam uggaṇhitvā gharāvāsaṁ sanṭha-pesi. Ath’ assa brāhmaṇī ekanī puttām vijāyitvā puttassa ādhā-vitvā³ paridhāvitvā vicaraṇakāle kālam akāsi. Bodhisatto tassā petakiccam katvā „kiṁ me dāni⁴ gharāvāsenā“ ’ti puttām gahe-tvā „pabbajissāmā⁵“ ’ti assumukham nātimittavaggam pahāya⁶ puttām ādāya Himavantam pavisitvā isipabbajjam pabbajitvā tattha vanamūlaphalāhāro vāsam kappesi. So ekadivasam vas-sānakāle⁷ deve vassante sāradārūni jāletvā aggim visīvento⁸ phalakatthare nipajji⁹. Putto pi ’ssa tāpasakumārako pitu¹⁰ pāde sambāhanto¹¹ nisidi. Ath’ eko vanamakkaṭako¹² sītena pīliyamāno tassa paññasālāya¹³ tam aggim disvā „sac’ āham ettha pavissāmī ‘makkaṭo makkaṭo’¹⁴ ti maṁ pothetvā nīharissanti, aggim visīvetuṁ¹⁵ na labhissāmīti, atthi dāni me upāyo“ ti „tāpasavesaiṁ gahetvā kohāññān katvā pavisissāmīti“ cintetvā ekassa matatāpasassa¹⁶ vakkalam nivāsetvā pacchiñ ca arīkusa-kayatthiñ ca gahetvā paññasāladvāre ekam tālarukkham nissāya samkutiko¹⁷ atṭhāsi. Tāpasakumārako tam disvā makkaṭabhāvam ajānanto „eko mahallakatāpaso sītena pīlito aggim¹⁸ visīvetuṁ¹⁹

¹ Bi adds bhikkhu. ² Bi kāsikagā-. ³ Bi bhāvitva? ⁴ Bi idāni. ⁵ Bi -ssāmi.

⁶ Bi adds ādhāvitāni. ⁷ K vassāya-, Bi vassana-. ⁸ K jāletvā visivanto, Bi jā-

litvā aggi vissabbanto, Bi aggi jāletvā vasibbanto. ⁹ Bi palakattare nippajji, Bp phalakaṭhanture. ¹⁰ K omits pitu. ¹¹ K samībhento, Bi samāhanto. ¹² Bi -to.

¹³ Bi -yaṁ. ¹⁴ Bi omits the one makkaṭo. ¹⁵ K aggim visīvetuṁ, Bi aggī visip-

petuṁ, Bp aggim visibbituṁ. ¹⁶ Bi -tāpasa. ¹⁷ so Bp; Bi sakutiko, K sam-

kuṭito. ¹⁸ K omits aggim, Bi aggi. ¹⁹ i. i visuppituṁ. Bi vasibbituṁ

āgato bhavissatī tāpasassa¹ kathetvā etam² paññasālam³ pave-setvā⁴ visivāpessāmīti⁵ cintetvā pitarañ ālapanto pathamam⁶ gātham āha:

1. Tāta mānavako⁷ eso tālamūlam⁸ apassito,
agārakañ⁹ c idam¹⁰ atthi, handa dem¹¹ ass¹² agārakan ti. 43. 5

Tattha mānavako⁷ eso⁸ ti sattādhivacanam, tena tāta eso eko mānavako⁹ satto eko¹⁰ tāpaso¹¹ ti, tālamūlam⁸ apassito ti tālakkhandham¹² nissāya ihitō¹³ agārakañ cidañ atthīti idañ¹³ ca ambākam¹⁴ pabbajitāgāram¹⁵ atthi, paññasālam sandhaya vadati, handā 'ti vavassaggatthe¹⁶ nipāto, demassa-gārakan ti etassa¹⁵ ekamante vasanathāya¹⁶ agārakan deina

10

Bodhisatto puttassa vacanam sutvā utthāya paññasāladvare
thatvā olokento tassa makkatābhāvam ñatvā „tāta manussānam
nāma evarūpam mukham na¹⁷ hoti, makkāto esa, na idha¹⁸ pak-kositabbo“ ti vatvā dutiyam gātham āha:

2. Mā kho tam tāta pakkosi, dūseyya no agārakan,
n' etādisam mukham hoti brāhmaṇassa susīlino ti. 44. 15

Tattha dūseyya no agārakan ti ayam idha pavītho samāno imam kic-chena katam paññasālam agginā vā jhāpento uccārādīni vā karonto dūseyya, netādisam ti etādisam brāhmaṇassa susīlino mukham na hoti, makkāto eso ti vatvā

20

Bodhisatto ekam ummukam¹⁹ gahetvā „kim ettha titthā-siti“ khipitvā tam palāpesi. Makkāto vakkalāni chaddetvā rukkham abhirūhitvā vanasandam pāvisi. Bodhisatto cattāro Brahmavihāre bhāvetvā brahmalokūpago ahosi.

Satthā imam desanam²⁰ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā 25
makkāto ayam kuhabhikkhu ahosi, tāpasakumāro Rāhulo²¹, tāpaso pana aham evā“ 'ti. Makkatajātakam²².

¹ Bi pitu. ² so Br; K Bi ekam. ³ Bi pavisitvā. ⁴ Bi visippāpessāmīti, Br visibbā-pessāmī. ⁵ Bi pathamam. ⁶ K mānavako. ⁷ Bi agārakiñ. ⁸ K omits eso. ⁹ Bi mānavo. ¹⁰ Bi eso. ¹¹ Bi tapasso. ¹² Bi niñthito. ¹³ Bi imam. ¹⁴ Bi usaggatthe. ¹⁵ Bi tassa. ¹⁶ Bi vasanathāna. ¹⁷ K omits na. ¹⁸ Bi nassidha. ¹⁹ K ummukam. ²⁰ Bi dhammadesanam. ²¹ Bi adds ahosi. ²² Bi adds tatiyam.

4. Dūbhiyamakkaṭajātakē.

Adamha' te vāri bahūtarūpan ti. Idam Satthā Veju-vane viharanto Devadattam ārabba kathesi. Ekasmim hi divase dhammasabhāyam bhikkhū Devadattassa akataññutam mittadūbhībhā-⁵ vām² kathentā nisidimsu. Satthā „na bhikkhave Devadatto idān' eva akataññu mittadūbhī³, pubbe pi evarūpo ahositi“ vatvā atitam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmādatte rajjam kārente Bodhisatto ekasmim Kāsigāmake⁴ brāhmaṇakule nibbattitvā vayappatto gharāvāsam santhapesi. Tasmin pana samaye ¹⁰ Kāsiratthe⁵ vattanimahāmagge eko gambhīro udapāno hoti anotaraṇīyo⁶. Tiracchānānam maggam patipannā puññatthikā manussā⁷ dīgharajjuvārakena⁸ udakam ussiñcītvā ekissā doniyā⁹ pūretvā tiracchānānam pānīyam¹⁰ denti. Tassa samantato mahantaṁ araññam, tattha bahū¹¹ makkaṭā vasanti. Atha tas-¹⁵ min magge dve tīni divasāni manussasañcāro¹² pacchiji. Tiracchānā pānīyam na labhīmsu¹³. Eko makkaṭo pipāsāturo¹⁴ pānīyam¹⁵ pariyesanto udapānasantike¹⁶ vicarati. Bodhisatto kenacid eva karāṇīyena tam maggam patipajjītvā tattha gacchanto pānīyam¹⁷ ukkācetvā¹⁸ pivitvā hatthapādaṁ¹⁹ dhovitvā ²⁰ ṭhito²⁰ tam makkaṭam addasa²¹. Ath' assa pipāsitabhāvarin ñatvā pānīyam ussiñcītvā doniyam ākirītvā adāsi, datvā ca pana „vissamissāmīti“ ekasmim rukkhamūle nipajji. Makkaṭo pānīyam¹⁵ pivitvā avidūre nisiditvā mukhamakkaṭikam karonto Bodhisattam bhiṁsāpesi²². Bodhisatto tassa tam²³ kiriyan disvā „are dutṭhamakkaṭa²⁴, ahan²⁵ tava pipāsitassa kilantassa²⁶

¹ Bi adammi   ² Rp Bi -dubbhi-.   ³ K -dūbhi, Bi -dubbhi.   ⁴ Bi kāśikagā-

⁵ Bi kāśikaratthe.   ⁶ Bi anottara-.   ⁷ K manussa.   ⁸ Bi dīgharajjukena.   ⁹ K

donyā, Bi donyo.   ¹⁰ K pānīyam, Bi pānīyam.   ¹¹ Bi bahu.   ¹² Bi manussā-

namṣāñcāro.   ¹³ K pānīyam alabhiṁsu, Bi pānīyam na labhīsu.   ¹⁴ Bi add-

hutvā.   ¹⁵ Bi pānīyam.   ¹⁶ Bi udapānassa santike.   ¹⁷ Bi hatthapānīyam.   ¹⁸ Bi usiñ-

ctvā.   ¹⁹ Bi yatthapāde.   ²⁰ Bi omits ṭhito.   ²¹ Bi attaddasa.   ²² Bi bhiṁsāpesi,

K himsāpesi.   ²³ Bi omits tam.   ²⁴ K omits dutṭhamakkaṭa.   ²⁵ Bi ashā-

²⁶ Bi omits kilantassa.

bahum pāniyam¹ adāsim, idāni tvaṁ mayhaṁ mokhamakkatikam karosi, aho pāpajanassa nāma kato upakāro niratthako² ti vatvā paṭhamam³ gātham āha:

1. Adamha⁴ te vāri bahūtarūpam
ghammābhittattassa⁵ pipāsitassa,
so dāni pītvāna⁶ kikim karosi,
asam̄gamo pāpajanena seyyo ti. 45.

5

Tattha so dāni pītvāna⁶ kikim karositi so idāni tvaṁ mayā dinnam pāniyam⁷ pivitvā mukhamakkatikam karonto kikin ti saddam⁷ karosi⁸, asam̄gamo pāpajanena seyyo ti pāpajanena saddhiṁ saingamo na seyyo asam̄gamo va seyyo ti.

Tam sutvā so mittadūbhimakkaṭo¹⁰ „tvaṁ ettaken” eva¹¹ tam niṭhitān ti saññam karosi, idāni te sīse vaccam¹² pātetvā gamissāmīti¹³ vatvā dutiyam gātham āha:

2. Ko te suto vā diṭṭho vā sīlavā nāma makkaṭo,
idāni kho tam ūhacca¹⁴, esā amhāka¹⁴ dhammatā ti. 46.

15

Tatrāyam saṅkhepattho¹⁵: bho brāhmaṇa, makkaṭo kaṭaguṇajāṇanako ācārasampanno sīlavā nāma atthīti kahānī tayā¹⁶ suto vā diṭṭho vā ti, idāni kho ahan tam ūhacca¹⁷ vaccan te sīse¹⁸ katvā pakkamissāmī, amhākānī¹⁹ hi makkaṭānī nāma esā²⁰ dhammatā ayan jātisabhāvo yadidāni upakārakassa²¹ sīse²⁰ vaccam²² kātabban ti.

Tam sutvā Bodhisatto uṭṭhāya gantum ārabhi. Makkatō tam khaṇāñ ñeva²³ uppatitvā sākhāya nisiditvā olambakam otārento²⁴ viya tassa sīse vaccam²⁵ pātetvā viravanto²⁶ vanasandam pāvisi. Bodhisatto nahātvā agamāsi.

25

¹ Bi bahupāniyam. ² Bi patha-. ³ Bi adumhi. ⁴ Bi sammāsittattassa. ⁵ Bi pītvāna, K patvāna. ⁶ K pivitvāna, Bi pītvāna. ⁷ Bi pāniyam. ⁸ Bi kikimsaddam. ⁹ K karoti. ¹⁰ Bi -dubbhī-. ¹¹ Bi etthakeneva ¹² Bi vajjam. ¹³ Bi ūhaccam. ¹⁴ Rp uhaccam. ¹⁵ Bi esa amhākānī. ¹⁶ Bi dhammasaṅkhepattho. ¹⁷ Bi tassā. ¹⁸ Bi ūhacca. ¹⁹ Bi ūhaccam. ²⁰ Bi esa. ²¹ Bi upakārassa. ²² Bi vajjam. ²³ K khaṇam ñeva. ²⁴ Bi otaranto. ²⁵ K vi-varavanto corr. to viravanto, Bi vivaranto.

Satthā „na bhikkhave idān’ eva Devadatto, pubbe pi mayā kātaṁ¹ guṇam na jānāti yevā“ ’ti vatvā² imam desanam³ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā makkaṭo Devadatto ahosi, brāhmaṇo pana aham evā“ ’ti. Dūbhiyamakkatājātakam⁴.

5. Adiccupatthānajātaka.

Sabbesu kira bhūtesū ’ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekam kubakam⁵ ārabba kathesi⁶.

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto Kāsiratthe⁷ brāhmaṇakule nibbattitvā vayappatto Takkasilāyam⁸ sabbasippam⁹ uggañhitvā¹⁰ isipabbajjam pabbajitvā abhiññā ca samāpattiyo ca nibbattetvā mahāparivāro ganasatthā hutvā Himavante vāsam kappesi. So tattha ciram vasitvā loṇambilasevanatthāya pabbatā oruha paccante ekam gāmarū nissāya paññasālāya vāsam upagañchi. Ath’ eko 15 lolamakkaṭo isigane bhikkhācāraṁ gate assamapadam āgantvā pañnasālāya¹¹ uttīṇāni karoti pāñiyaghaṭesu¹² udakam chaddeti¹³ kuṇḍikā¹⁴ bhindati aggisālāya vaccain¹⁵ karoti. Tāpasā vassam vasitvā „idāni Himavanto pupphaphalasamiddho ramanīyo, tath’ eva gamissāmā“ ’ti paccantagāmavāsike āpucchiṁsu. Manussā 20 „sve bhante mayam bhikkhami gahetvā assamapadam āgamissāma, tam paribhuñjitvā va¹⁶ gamissathā¹⁷ ’ti vatvā¹⁸ dutiyadivase¹⁹ pahūtam²⁰ khādanīyabhojanīyai²¹ gahetvā tattha agamāṁsu²². Tam disvā so makkaṭo cintesi: „kohaññām katvā manusse ārādhetvā mayham pi²³ khādanīyabhojanīyam²¹ āharā- 25 pessāmīti“ so tapacaraṇam²⁴ caranto viya sīlavā viya hutvā

¹ Bi kata. ² K omits vatvā. ³ Bi dhammadesanam. ⁴ K dutiyamakkatājātakam, Bi BP dubbhiyamakkatājātakam catutthain. ⁵ Bi adds bhikkhum. ⁶ Bi adds vatthu heṭhākathitasadisam eva. ⁷ Bi kāsikarathē. ⁸ both MSS. -sīlāyam. ⁹ Bi omits sabba. ¹⁰ K uggañhitvā corr to uggañhetvā. ¹¹ K -sālā. ¹² Bi pāñiyagatesu. ¹³ Bi chattaṭesi. ¹⁴ Bi -kam. ¹⁵ Bi paccain. ¹⁶ K omits va. ¹⁷ K bhavissathā. ¹⁸ K vatvā ti. ¹⁹ Bi dutiyam-. ²⁰ Bi bahutain. ²¹ K khādanīyabhojanīyam, Bi khādaniyaiṁbhojanīyam. ²² Bi äg-. ²³ Bi omits pi. ²⁴ Bi so tāpasassa caraṇam.

tāpasānam avidure suriyam¹ namassamāno aṭṭhāsi. Manussā tam disvā „sīlavantānam santike vasantā silavanta hontīti“ vatvā paṭhamam gātham āhaṁsu²:

1. Sabbesu kira bhūtesu santi sīlasamāhitā,
passa sākhāmigam jammam³, ādiccam upatīthatīti. 47. 5

Tattha santi sīlasamāhitā ti sileña samannagatā sañvijjanti, sīlavanta⁴ ca samāhitā ca ekaggacittā sañvijjantīti pi attho, jammam⁵ ti lamakai, ādiccam upatīthatīti suriyam namassamāno titthati.

Evaṁ te manusse tassa guṇe kathente disvā Bodhisatto „tumhe imassa lolamakkaṭassa sīlācāraṁ ajānitvā⁶ avatthusmiṁ 10 yeva⁷ pasannā⁸ ti vatvā dutiyam gātham āha:

2. Nāssa⁹ sīlam vijānātha, anaññāya pasamisatha,
aggihuttañ ca ūhanti, tena bhinnā¹⁰ kamaṇḍalū ti. 48.

Tattha anaññāya¹¹ ajānitvā, ubantīti¹² iminā papakamakkaṭūna ūhanti¹³, kamaṇḍalū ti kundlikā, dve ca kundlikā tena hi bhinnū ti evam assāgūnam 15 kathesi.

Manussā makkaṭassa kuhakabhāvanī ūtavā ledḍū ca yaṭṭhiyo ca gahetvā¹⁴ pothetvā¹⁵ isiganassa bhikkham adamsu. Isayo pi Himavantam eva gantvā aparihinajjhānā Brahma-loka-parāyanā ahesuṁ. 20

Satthā imam dhammadesanam āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā makkato ayam kuhako¹⁶ ahosi, isigano¹⁷ Buddhaparisā, gaṇa-satthā pana aham evā¹⁸ ti. Adiccupatīhānajātakam¹⁹.

¹ Bi pūrissain. ² Bi āhasuṁ. ³ K cammanī. ⁴ K sīlavanto. ⁵ K jamavanī.

⁶ Tattha santi . . . upatīthatīti wanting in Bi. ⁷ Bi ajānantā. ⁸ Bi avatthus-miñneva ⁹ K tāssā. ¹⁰ K ūceca bhinnū, Bi tena sinnā. ¹¹ K ūhantīti corr. to ūhanti, Bi ūhananti. ¹² K ūhantīm corr. to ūhanam, Bi ūhanam. ¹³ ūhantīti . . . gahetvā wanting in Bi. ¹⁴ Bi palāpetvā. ¹⁵ Bi adds bhikkhu.

¹⁶ Bi -gaṇā. ¹⁷ Bi adds pañcamati.

6. Kalāyamutthijataka.

Bālo vatāyām dumasākhagocaro ti. Idam Satthā Jetavane viharanto Kosalarājānam ārabba kathesi. Ekasmim hi samaye vassakāle Kosalarañño paccanto kuppi¹. Tattha thitā yodhā dve tīni yuddhāni katvā paccatthike abhibhavitum asakkontā² rañño 5 sāsanām pesesuṁ. Rājā akāle vassāne yeva nikkhomitvā Jetavanasamipe khandhāvāram bandhitvā cintesi: „aham akāle nikkhanto, kandara-padarādayo udakapūrā, duggamo maggo, Satthāram upasāmkamissāmi, so mām ‘kaham gacchasi mahārājā’ ‘ti pucchissati, athāham etam attham ārocessāmī³, na kho pana⁴ mām Satthā samparāyiken’ ev⁵ 10 atthena⁶ anugāñhāti ditthadhammikenāpi anugāñhat’ eva⁷, tasmā sace me gamanena⁸ avaddhi⁹ bhavissati ‘akālo mahārājā’ ‘ti vakkhati, sace pana vaddhi¹⁰ bhavissati tuñhī¹¹ bhavissatiti“ so Jetavanām pavisitvā Satthāram vanditvā ekamantam nisidi. Satthā „handa kuto nu tvam mahārāja āgacchasi divādivassā¹²“ ‘ti pucchi. „Bhante aham paccan- 15 tam vūpasametum nikkhanto tumhe¹³ vanditvā gamissāmīti āgato ‘mhīti“. Satthā „pubbe pi¹⁴ mahārājāno senāya abbhuggacchamānāya¹⁵ pañditānam kathaṁ sutvā akāle abbhuggamānam nāma nāgamim̄su“ ‘ti vatvā tena yācito atītam āhari:

Atite Bārāṇasiyām Brahmādatte rajjam kārente Bo- 20 dhisatto tassa atthadhammānusāsako¹⁶ sabbatthakaamacco ahosi. Atha rañño paccante kupite¹⁷ paccantayodhā pañnam pesesuṁ. Rājā vassakāle nikkhomitvā uyyāne¹⁸ khandhāvāram bandhi. Bodhisatto rañño santike atthāsi. Tasmim khaṇe assānam kalāye sedetvā āharitvā doñiyām pakkhipim̄su. Uyyāna- 25 makkatesu¹⁹ eko makkaṭo rukkhā otaritvā tato kalāye gahetvā mukham pūretvā hatthehi pi gahetvā uppatitvā rukkhe nisiditvā khāditum ārabhi. Ath’ assa khādamānassa hatthato eko kalāyo²⁰ bhūmiyām pati. So mukhena²¹ ca hatthehi ca gahite

¹ Bi paccante kuppite. ² Bi -to. ³ Bi adds ti. ⁴ Bi passa. ⁵ K -rāyinevatthena, Bi -rāyikenevattena. ⁶ K anugāñhateva, Bi anugāñhāti. ⁷ Bi gamane. ⁸ Bi avud-
dhi. ⁹ Bi yuddhi. ¹⁰ Bi tuñhī. ¹¹ Bi divassā. ¹² Bi adds va. ¹³ K omits pi. ¹⁴ K abbhuggamānā, Bi abbhuggacchamānāya. ¹⁵ K atthadhammaanu-. ¹⁶ Bi kumpite. ¹⁷ Bi adds thatvā. ¹⁸ Bi uyyāne-. ¹⁹ both MSS. kalāye. ²⁰ Bi ka-
lāyo. ²¹ K mukheli.

sabbe kalāye' chaddetvā² rukkhā³ oruyha tam eva kalāyam⁴ olokento tam kalāyam⁵ adisvā va⁶ puna rukkham abhirūhitvā⁷ atte⁸ sahassam⁹ parājito viya socamāno dummukho rukkha-sākhāya nisidi. Rājā makkaṭassa kiriyañ disvā Bodhisattam āmantetvā „vayassa, kim¹⁰ nām' etam makkatena katan¹¹ ti pucchi. Bodhisatto „mahārāja, bahuñ anavaloketvā appam oloketvā¹² dubbuddhino bālā evarūpam karonti yevā“ 'ti vatvā pathamam¹³ gātham āha:

1. Bālo¹⁴ vatāyam dumasākhagocaro,
paññā janinda na imassa¹⁵ vijjati,
kalāyamuṭṭhim¹⁶ avakiriya kevalam
ekam kalāyam¹⁷ patitam gavessatiti. 49.

10

Tattha dumasākhagocaro ti makkaṭo, so hi dumasākhasu gocaranī gan-hāti, ta va assa gocaro sañcaraṇabhūmi bhūtā¹⁸ ti¹⁹ tasnā dumasākhagocaro ti vuccati, janindā ti rājānam ālapati²⁰, paramissariyabhāvena janassa indo ti²¹, 15 kalāyamuṭṭhin ti varakamuṭṭhim²², kālarājamāsamutṭhin²³ ti pi vadanti yeva, avakiriya²⁴ ti avakirityā, kevalan ti sabbam, gavessatiti bhūmiyanī patitam ekam eva pariyesatiti²⁵

Evanī vatvā puna Bodhisatto tam upasamkamitvā rājānam āmantento dutiyam gātham āha:

20

2. Evam eva mayam rāja ye c' aññe atilobhino
appena bahum²⁶ jiyyāma kalāyenēva²⁷ vānaro ti. 50.

Tatrāyāñ saṅkhepattho: mahārāja, evam eva mayāñ ca²⁸ ye c' aññe lobhābhībhūta janā sabbe pi appena babum jiyyama, mayam hi etarahi²⁹ akāle vassānasamaye³⁰ maggaiñ gacchānta appakassa atthassa kāraṇā bahukā³¹ atthā³² 25 parihāyāma, kalāyenēva³³ vānaro ti yathā ayāñ vānaro ekam kalāyam³⁴ pariyesamāno ten' ekena³⁵ kalāyena³⁶ sabbakalāyehi³⁷ paribhino evam mayam³⁸

¹ Bi kalāye. ² Bi chatteṭvā. ³ K rukkhāya. ⁴ Bi talāya. ⁵ Bi kalāyam. ⁶ Bi omits va. ⁷ Bi abhirūhyhitvā. ⁸ Bi atta. ⁹ Bi BP sahassa. ¹⁰ Bi phussakati. ¹¹ Bi sabbam olokento. ¹² Bi padhamam. ¹³ K bālā. ¹⁴ Bi nayapassa. ¹⁵ K kulāyamuṭṭhim, Bi kalāyumuthi. ¹⁶ both MSS. kalāyam. ¹⁷ Bi bhāgā. ¹⁸ K ni. ¹⁹ Bi adds rājānam hi. ²⁰ Bi omits ti. ²¹ K vanaka-. ²² Bi kāla-rājamāsamutṭhi. ²³ Bi -yesati. ²⁴ K bahu. ²⁵ K kalāyenēva. ²⁶ K yañ ca, Bi mayam va. ²⁷ Bi omits etarahi. ²⁸ K vassana-. ²⁹ so BP; K Bi bahuno. ³⁰ so BP; K atthāya, Bi attā. ³¹ K kālā-, Bi kalā-. ³² Bi tena. ³³ K -kālā-, Bi -kalā-. ³⁴ Bi mayam.

pi¹ akālena kandarapadarādisu² pūresu³ gacchamānā appamattakanī atthām pari-yesamānā bahūhi hathivāhanaassavāhanādīhi c' eva balakāyena ca pariḥāyissāma, tasmā akāle gantū na vattatīti rāñño ovādaññ adāsi.

Rajā tassa kathām sutvā tato paṭinivattitvā⁵ Bārāṇasīna-
5 garami eva pāvisi. Corāpi⁶ „rājā kira⁷ ‘coramaddanām karissā-
mīti’ nagarā nikkhanto“ ti sutvā paccantato palāyiṁsu.

Paccuppanne pi corā „Kosalarājā kira nikkhanto“ ti sutvā palā-
yimṣu. Rajā Satthu dhammadesanām sutvā utthāyāsanā vanditvā
padakkhiṇām katvā⁸ Sāvatthim eva pāvisi.

10 Satthā imām dhammadesanām āharitvā jātakām samodhānesi:
„Tadā rājā Anando ahosi, pañditāmacco⁹ pana aham evā“ 'ti. Ka-
lāyamuṭṭhijātakām¹⁰.

7. Tiṇḍukajātaka.

Dhanuhatthakalāpehīti. Idam Satthā Jetavane viha-
15 ranto paññāpāramiṁ ārabba kathesi. Satthā hi Mahābodhijātakē
viya Ummaggajātakē viya ca attano paññāya vannamī vannitamī sutvā
„na bhikkhave idān' eva Tathāgato paññavā, pubbe pi¹¹ paññavā
upāyakusalo yevā“ 'ti vatvā atitām āhari:

Atite Bārāṇasiyām Brahmādatte rajjamī kārente
20 Bodhisatto vānarayoniyām nibbattitvā asītisahassavānara-
parivāro¹² Himavantapadese¹³ vāsaññ kappesi. Tassāsanne¹⁴ eko
paccantagāmako kadāci vasati kadāci ubbisati¹⁵. Tassa pana
gāmassa majjhe sākhāviṭapasampanno madhuraphalo eko tiṇḍu-
karukkho atthi. Vānaragaṇo¹⁶ ubbisitakāle¹⁷ āgantvā tassa
25 phalāni khādati¹⁸. Athāparasmīm phalavāre so gāmo pana ma-
nussavāso¹⁹ ahosi naṭaparikkhitto²⁰ dvāragutto. So pi rukkho

¹ Bi adds etarahi. ² K -disu. ³ Bi omits pūresu ⁴ K vaddhatiti, Bi vattatīti.

⁵ Bi nivattetvā. ⁶ Bi therō pi. ⁷ Bi kira rājā. ⁸ Bi adds dakkhiṇām. ⁹ Bi pañ-
ditō amacco ¹⁰ both MSS. kalāya-, Bi adds chaṭṭhamī. ¹¹ Bi omits pi.

¹² Bi -vānaragaṇaparivuto ti. ¹³ Bi -ppadese. ¹⁴ Bi tassavasanne. ¹⁵ so Rp; K ubbisati, Bi uppissati. ¹⁶ Bi gaṇā. ¹⁷ so Rp; K ubbasita-, Bi uppasita-.

¹⁸ Bi khādati. ¹⁹ K omits manussa. ²⁰ K naṭaparikkhitto, Rp daṭṭhaparikkhitto.

phalabhāraṇamitasaṅkho¹ atthāsi. Vānaragaṇo cintesi: „maya in pubbe asukagāme tiṇḍukaphalāni khādāma, phalito nu kho so² etarahi rukkho udāhu no³, āvāsiko so gāmo udāhu no⁴“ ti, eva in ca pana cintetvā „gaccha, imam pavattim jānāhīti“ ekam vānarām pesesi. So gantvā rukkhassa ca⁵ phalitabhāvam gālha-vāsabhāvam nātvā āgantvā⁶ ārocesi. Vānarā tassa phalitabhāvam sutvā „madhurāni tiṇḍukaphalāni khādissāmā“⁷ ‘ti ussāhajātā bahuvānarā⁸ vānarindassa tam attha in ārocesum. Vānarindo „gāmo āvāso anāvāso“⁹ ti pucchi. Avāso devā¹⁰ ‘ti. „Tena hi na gantabbain, manussā hi bahumāyā¹¹ hontīti“. „Deva manussāna in patisallānāvelāya“ adūharattasamaye khādissamā¹² ‘ti bahū gantvā vānarindai sampaṭicchāpetvā Himavantā otaritvā tassa gāmassa avidūre manussānam patisallānakālam āgamayāmānā mahāpāsāṇapitī¹³ he sayitvā majjhilimayāme manussesu niddam okkamantesu rukkham āruyha phalāni khādīmsu. Ath’ eko¹⁴ puriso sarīrakiccena gehā nikkhomitvā gāmamajjhām gato vānare disvā manussānam ācikkhi. Bahū manussā dhanukalāpa in sannayhitvā nānāvudhahatthā ledḍudāṇḍādīni ādāya „pabhātāya rattiyā vānare gaṇhissāmā“¹⁵ ‘ti rukkham parivāretvā atthāmsu. Asītisahassavānarā¹⁶ manusse disvā maraṇabhayatajjitā „n’ atthi¹⁷ no aññam paṭisaraṇam¹⁸ aññatra vānarindā¹⁹“ ‘ti tassa santi-ka in gantvā paṭhamam gātham āhaṁsu:

**1. Dhanuhatthakalāpehi nettiṁsavaradhbāribhi
saṁantaraparikin̄ṇ amhā, kathām mokkho bhavissatīti. 51.**

Tattha dhanuhatthakalāpehī dhanukalāpahatthehi²⁰ dhanūni²¹ c²² eva sarakalape ca gahetvā ṭhitehī attho, nettiṁsavaradhbāribhī nettiṁsā vuccati khaggā²³, uttamakhaggadhbāribhī²⁴ attho, parikin̄ṇamhā ti parivarit²⁵ amhā, kathān ti kena nu kho upāyena amhāka in mokkho bhavissatīti

¹ Bi phalavānapitasākho. ² K omits so. ³ Bi adds ti. ⁴ Bi omits ca. ⁵ Bi adds nañānam instead of vānarām? ⁶ Bi omits bahū vānarā. ⁷ K bahumāyā. ⁸ Bi paṭisallānāvelāyām. ⁹ K -sahassā-. ¹⁰ Bi aññu paṭisaraṇo. ¹¹ Bi -vānarindenā. ¹² Bp dhanukalābhatthehi, K dhanūmālāpahatthehi, Bi omits this word. ¹³ K dhanūhi, Bi dhanuni. ¹⁴ K omits khaggā, Bi nettissā vuccati khaggām.

Tesañ katham sutvā vānarindo „mā bhāyatha, manussā nāma bahukiccā, ajjāpi majjhimayāmo vattati, api nām' etesam 'amhe māressāmā' ti thitānam imassa kiccaſa' antarāyakaram aññam kiccaṁ uppādeyyāmā“ 'ti vānare samassāsetvā dutiyam
5 gātham āha:

2. App-eva bahukiccānam attho jāyetha koci naṁ,
atthi rukkhassa acchinnam, khajjataṁ ñeva tiṇḍukan ti. 52.

Tattha nan ti nipātamattaiñ, app-eva bahukiccānam manussānam añño koci attho uppajjeyyā 'ti, ayam ev' ettha attho, atthi rukkhassa acchinnan
10 ti³ imassa rukkhassa phalānam ākāldhanaparikañdhanavasena acchinnam babūni ṭhānam⁴ atthi, khajjataṁ ñeva tiṇḍukan⁵ ti tiṇḍukaphalaṁ khajjatu⁶ yeva tumhehi⁷, yāvatakena⁸ vo attho atthi tattakam khādatha, amhākam paharaṇakālam⁹ jānissāmā 'ti

Mahāsatto kapigaṇam samassāsesi¹¹. Ettakam¹² hi assā-
15 saṁ¹³ alabhamāna sabbe pi te phalitenā hadayena¹⁴ jīvitak-
khayam pāpuṇeyyuñ¹⁵. Mahāsatto pana evam vānaraganam
assāsetvā „sabbe vānare samānethā“ 'ti āha. Samānentā tassa
bhāgineyyam Senakanā nāma vānarain adisvā „vānaraganassa
Senako nāgato“ ti ārocesuñ. „Sace Senako anāgato¹⁶ tumhe
20 mā bhāyittha, idāni vo so sotthim¹⁷ karissatī“ . Senako pi
kho vānaraganassa gamanakāle¹⁸ niddāyitvā pacchā pabuddho
kañci¹⁹ adisvā padānupadiko hutvā āgacchante²⁰ manusse disvā²¹
„vānaraganassa bhayaṁ uppannan“ ti ñatvā ekasmim pariyan-
gehe aggim jaletvā suntakantiyā²² mahallakitthiyā santikam
25 gantvā khettaṁ gacchanto gāmadārako viya ekaṁ ummukam²³

¹ Bi omits tūti tesaiñ . . . kiccaſa. ² Bi uppajjeyyā. ³ Bi omits khajjataṁ ñeva . . . acchinnan ti. ⁴ Bi bahutarām, Bp bahuphalām. ⁵ K khajjataṁ ñevā ti tiṇḍukan ti, Bi khajjatha raññieva taṇḍukan ti. ⁶ Bi khajjatha. ⁷ Bi tumhe. ⁸ Bi yāvathakena. ⁹ Bi tatthakām. ¹⁰ K pahāraṇa-, līlī paharaṇakāle. ¹¹ Bi samassā-
setvā. ¹² Bi ethakām. ¹³ K assādām. ¹⁴ Bi phalitebhadayehi. ¹⁵ K pāpuṇey-
yam, Bi pāpuṇeyya. ¹⁶ Bi nāgato. ¹⁷ K vo sotthim, Bi vo so sotthi. ¹⁸ K āga-
manakāle. ¹⁹ K kaci, Bi kiñci. ²⁰ K -to. ²¹ Bi adda vānaraganassa disvā.
²² K kantantiyā. ²³ K ummukkām, Bi umhukkām

gahetvā uparivāte ḥatvā¹ gāmaīn padipesi². Manussā makkate chaddetvā aggiīn nibbāpetuīn agamaīnsu³. Vānarā palāyantā senakassa atthāya ekekamī phalamī gahetvā palāyiīnsu.

Satthā imamī dhammadesanam āharitvā jātakamī sanodhānesi: ..Tadā bhāgīneyyasenako⁴ Mahānāmo⁵ Sakko ahosi, vānaragāṇo⁶ Bud-dhapharisā, vānarindo pana aham evā⁷ ‘ti. Tiṇḍukajātakamī⁸.

8. Kacchapa-jātaka.

Janittamī me bhavittamī me ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekamī ahivātakarogamuttakamī⁹ ārabbla kathesi. Sā-vatthiyamī kira ekasmīmī kule ahivātakarogo¹⁰ uppajji. Mātāpitaro put-tamī āhainsu: „tāta, nā imasmiī gehe vicari, bhittimī bhinditvā palā-yitvā¹¹ yattha katthaci gantvā jīvitamī rakkha, pacchāgantvā¹² imasmiī¹³ ḥāne mahānidhānamī atthi, tamī uddharitvā kuṭumbamī saṇṭhapetvā sukhena jīveyyāsīti“ vutto¹⁴ putto¹⁵ tesamī vacanamī sampaticchitvā bhittimī¹⁶ bhinditvā palāyitvā attano roge vūpasante āgantvā mahāni-dhānamī uddharitvā gharāvāsanī vasi. So ekadivasamī sappitelādīni c’ eva vatthachādanādīni ca gāhāpetvā Jetavanamī gantvā Satthāramī vanditvā nisidi. Satthā tena saddhiī paṭisanthāramī katvā „tumhākamī gehe ahivātakarogo¹⁷ uppanno ti assumhā¹⁸, kin ti katvā mutto sīti“ pucchi. So tamī pavattimī ācikkhi. Satthā ..pubbe pi kho upāsaka bhaye uppanne attano vasanātthāne ālayamī katvā aññattha agatā¹⁹ jīvitakkhayamī pāpuñīnsu, ālayamī pana²⁰ akatvā aññattha gatā²¹ jīvitamī labhiīnsu“ ‘ti vatvā tena yācito atitamī āhari:

Atite Bārāṇasiyamī Brahmādatte rajjamī kārente Bodhisatto gāmake²² kumbhakārakule nibbattitvā kumbha-kārakammaīn katvā puttadārāmī posesi. Tadā pana Bārāṇasi-mahānadiyā saddhiī ekābaddho mahājātassaro ahosi. So bahūda-kakāle nadiyā saddhiī ekodako hoti²³, udake mandibhūte visumī

¹ Bi thatvā. ² Bi sadiseti. ³ Bi agamaīnsu. ⁴ Bi bhāgīneyyo-. ⁵ Bi -nāma ⁶ Bi -gāṇa. ⁷ Bi adds sattakanī. ⁸ Bi ahivātarogaphuttamīkamī, Br̄ ahivātakarogaput-tamī. ⁹ Bi -vātarogo. ¹⁰ omits palāyitvā. ¹¹ Bi pacchā āgantvā. ¹² Bi adds nāma. ¹³ Bi vutto. ¹⁴ Bi omits putto. ¹⁵ Bi titthi. ¹⁶ Bi assumha. ¹⁷ Bi gatā te. ¹⁸ Bi ye pana ālayamī. ¹⁹ Bi adds te. ²⁰ Bi kāsikagāmake. ²¹ Bi ahosi.

hoti. Macchakacchapā pana „imasmiṁ saṁvacchare suvutṭhikā bhavissati¹, imasmiṁ² dubbuṭṭhikā“ ti jānanti. Atha tasmīm sare nibbattamacchakacchapā „imasmiṁ saṁvacchare dubbuṭṭhikā bhavissatīti³“ ñatvā udakassa ekābaddhakāle yeva tamhā⁴ sārā nikhamitvā nadim āgamiṁsu. Eko pana kacchapo „idam īne jātaṭṭhānam vaddhitatṭhānam mātāpitūhi vasitaṭṭhānam, na sakkomi imam jahitun“ ti nadim na agamāsi. Atha nidāghasamaye tattha udakam chijji⁵. So kacchape Bodhisattassa mattikaganhānaṭṭhāne⁶ bhūmiṁ khaṇitvā pāvisi. Bodhisatto¹⁰ „mattikām gahessāmīti“ tattha gantvā mahākuddālena bhūmiṁ khananto⁷ kacchapassa piṭṭhim bhinditvā mattikāpiṇḍam⁸ viya nam⁹ kuddālen¹⁰ eva¹¹ uddharitvā thale pātesi. So vedanāpatto hutvā „vasanaṭṭhāne ālayam jahitum asakkonto evam vināsaṁ pāpuṇin“ ti vatvā paridevamāno imā gāthā avoca:

- 15   1. Janittam¹² me bhavittam me, iti pāmke avassayim,
tam mam pañko ajjhobhavi¹³ yathā dubbalakam tathā¹⁴,
tam tam vadāmi bhaggava, sunohi vacanam mama: 53.
- 20   2. Gāme vā yadi vāraññe sukham yatrādhigacchati
tam janittam¹⁵, bhavittañ¹⁶ ca purisassa pajānato
yamhi¹⁷ jīve tamhi¹⁷ gacche, na niketahato siyā ti. 54.

Tattha janittam¹⁸ me bhavittam me ti idam mama¹⁹ jātaṭṭhānam idam mama valiṭṭhitaṭṭhānam²⁰, iti pāmke avassayin ti iminā kāraṇena 'mhi²¹ imasmiṁ kādame avassayim nipajjim vāsam kappesin ti attho, ajjhobhavīti²² adhibhavī vināsañ pāpesi, bhaggavā ti kumbhakāram alapati, kumbhakārānam hi²³ gottapaññatti²⁴ esū yadidam bhaggavā ti, sukhān ti kāyikacetasikasādām²⁵,

¹ Bi -ssanti. ² Bi adds saṁvacchare. ³ Bi bhavissantī. ⁴ Bi bhijji. ⁵ Bi -gaganhānaṭṭe. ⁶ Bi gahessāmīti. ⁷ K khananto. ⁸ Bi mattika-. ⁹ Bi omits nam. ¹⁰ Bi kuṭālena. ¹¹ K chattam. ¹² Bi ajjhobhavi. ¹³ K -kathā, Bi duppalarikatathā. ¹⁴ K chanittam. ¹⁵ K -ttam, Bi -tañ. ¹⁶ K yamhi, ¹⁷ K tamhi. ¹⁸ K chanittam, Bi dhanittam. ¹⁹ Bi omits mama. ²⁰ K idam mama jātaṭṭhānam, Bi idam valiṭṭhitaṭṭhānam. ²¹ so both MSS. instead of ahāni? ²² Bi ajjhobhavīti. ²³ K gottapaññatti. ²⁴ Bi -cetasikasukhasātām.

taṁ janittam¹ bhavittañ cā 'ti tañ jātathānañ ca vadḍhitatthānañ ca, jānittam bhāvittan² ti dīghavasenāpi³ pāṭho, so yev' attho, pajānato ti atthā-natthañ kāraṇakāraṇam jānantassa, na niketabato⁴ siyā ti nikete ālayati katvā aññatra⁵ agantvā⁶ niketena hato, evarūpam marañadukkham pāpito⁷ na bhaveyyā 'ti.

5

Evaṁ so Bodhisattena saddhiṁ kathento kathento⁸ kālam akāsi. Bodhisatto taṁ gahetvā sakalagāmavāsino sannipātā-petvā te manusse ovadanto evam āha: „passath⁹“ imam kacchapaṁ, aññesam macchakacchapānam mahānadim¹⁰ gamanakāle attano vasanaṭṭhāne ālayai chinditum asakkonto tehi saddhiṁ agantvā¹¹ mama mattikagahanaṭṭhānam¹² pavisitvā nipajji, ath assāham mattikam gaṇhanto mahākuddālena piṭṭhiṁ bhinditvā mattikāpiṇḍaiñ¹³ viya nañ¹⁴ thale pātesim, ayaiñ attanā¹⁵ kata-kammam saritvā dvīhi gāthāhi paridevitvā kālam akāsi, evam esa attano vasanaṭṭhāne ālayaiñ katvā marañapatto, tumhe pi mā iminā kacchapena sadisā ahuvattha¹⁶, ito paṭṭhāya ‘mayham rūpaṁ mayham saddo mayham gandho mayham raso mayham potṭhabbo¹⁷ mayhamutto mayham dhītā mayham¹⁸ dāsadāsi-paricchedo¹⁹ mayham²⁰ hiraññasuvanñnam ti taṇhāvasena upabhoga-vasena mā gaṇhittha²¹, ekako v' esa satto tisu bhavesu parivatta-tīti²²“ evam Buddhalilhāya²³ mahājanassa ovādam adāsi. So ovādo sakala-Jambudīpani²⁴ pattharitvā sattamattāni vassasahassāni atthāsi. Mahājano Bodhisattassa ovāde ṣhatvā dānādīni puññāni katvā²⁵ saggapadam²⁶ püresi.

Satthā imam dhammadesanam āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam samodhānesi: (Saccapariyosāne so kulaputto sotāpattiphale patiṭṭhāsi) „Tadā kacchapo Anando ahosi, kumbhakārako²⁷ pana aham evā“ 'ti. Kacchapa-jakam²⁸.

¹ Bi jā-. ² K jānitam bhāvitam. ³ Bi -visenāpi ⁴ Bi aniketa-. ⁵ Bi aññatta. ⁶ Bi agacchanto. ⁷ K pāpiṇo. ⁸ Bi only one kathento. ⁹ Bi passatha. ¹⁰ Bi -nadi. ¹¹ Bi āgaṇtvā, K āgantvā corr. to ag-. ¹² Bi mattikāya gahaṇaṭhānam. ¹³ Bi mattika-. ¹⁴ Bi omits nañ. ¹⁵ Bi Bp attano. ¹⁶ Bi ahutta. ¹⁷ so Bi Bp; K potṭhabba. ¹⁸ Bi adds mātā mayham pitā mayham. ¹⁹ Bi dāsidāsa-, Bp dāsi mayham dāsa-. ²⁰ so Bp; K Bi omit mayham. ²¹ so K Bp; Bi gaṇhatha. ²² Bi buddhalilhāya. ²³ Bi -dipe. ²⁴ Bi adds āyuhapariyosāne. ²⁵ Bp Bi saggapūram. ²⁶ Bi -kāro. ²⁷ Bi adds aṭhamatiñ.

9. Satadhammajātaka.

Tañ ca appan ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekavisativedham¹ anesanām ārabbha kathesi. Ekasmim hi kāle bahū bhikkhū vejjakammēna² dūtakammēna pahenagamanena³ jainghapesa-
5 nikena⁴ piñḍapatiñdenā⁵ 'ti evarūpāya ekavisativedhāya anesanāya jīvikām⁶ kappesum. Sā Sāketajātakē āvibhavissati. Satthā tesam tathā jīvikām kappanabhāvam ūtvā „etarahi bahū bhikkhū anesanāya jīvikām kappenti⁷, te pana evam jīvikām kappetvā yakkhattā vā pettā vā na muccissanti, dhuragonā⁸ hutvā⁹ nibbattissanti, niraye 10 pañisandhiṁ gaphissanti, etesam hitatthāya sukhatthāya attajjhāsayam sakapañibhānam¹⁰ ekam dhammadesanām kathetum vattatī¹¹ bhikkhu-saṅghām sannipatāpetvā „na bhikkhave ekavisativedhāya anesanāya paccayā uppādetabbā, anesanāya hi uppanno¹² piñḍapāto ādittaloha-gulasadiso halāhalavisupamo, anesanā hi nām' esā Buddhapaccekabuddha-
15 sāvakehi garahitā patikuṭṭhā¹³, anesanāya uppannam¹⁴ piñḍapātam bhuñjantassa. hi hāso¹⁵ vā somanassam vā n' atthi, evam uppanno hi piñḍapāto mama sāsane cāñḍalassa¹⁶ ucchiṭṭhabhojanasadiso¹⁷, tassa paribhogo Satadhammamāṇavassa¹⁸ cāñḍaluucciṭṭhabhattaparibhogo¹⁹ viya hotīti²⁰ vatvā atitām āhari:

20 Atite Bārāṇasiyām Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto cāñḍalayoniyām nibbattitvā vayappatto kenacid eva karaṇiyena pātheyyatañdule ca bhattapuṭañ²¹ ca gahetvā maggām pañipajji. Tasmim²² kāle Bārāṇasiyām eko māṇavo atthi Satadhammo nāma²³ udiccabrāhmaṇamahāsālakule²⁴ nibbatto, so pi kenacid eva karaṇiyena tañdule vā bhattapuṭam²⁵ vā agahetvā maggām pañipajji. Te ubho pi mahāmagge samāgacchiñsu. Māṇavo Bodhisattam „kimjātiko sīti“ pucchi. So „aham²⁶ cāñḍalo“ ti vatvā „tvam kimjātiko“ ti māṇavam²⁷

¹ so Bp; K ekavisati, Bi ekamvisatavitham. ² Bi vajja-. ³ Bi pahaṇa-, Bp pahinakammēna. ⁴ K -pesañkena. ⁵ Bi -piñḍakenā, Bp -pañipidēnā. ⁶ both MSS. jīvitam. ⁷ K kappeti. ⁸ both MSS. dhūra-. ⁹ Bi adds va. ¹⁰ Bi Bp -bhānam. ¹¹ K uppanna. ¹² Bi pañikuthā. ¹³ K uppanna. ¹⁴ Bi tāso. ¹⁵ Bi cāñḍapessa. ¹⁶ K ucchiṭṭha-, Bi ucchiṭṭhabhojanasadiso va. ¹⁷ K sanadhamma-. ¹⁸ Bi cāñḍala ucchittatutthaparibhogo, K cāñḍaluucciṭṭha-. ¹⁹ Bi -mūtañ. ²⁰ Bi adds hi. ²¹ Bi adds nāmena. ²² Bi uddicca-. ²³ Bi bhattapabhuṭam corr. to bhattabhuṭam. ²⁴ K hain. ²⁵ K māṇavam, Bi omits māṇavam.

pucchi. So „aham udiccabrāhmaṇo“¹ ti vatvā „sādhu gacchāmā“² 'ti ubho pi³ maggām agamamīsu⁴. Bodhisatto pātarāsavelāya udakaphāsukaṭṭhāne nisiditvā hatthe⁵ dhovitvā bhappuṭam mocetvā māṇavam⁶ „bhattam bhuñjāhīti“ āha.
„N' atthi re⁷ caṇḍāla mama bhattena attho“⁸ ti. Bodhisatto „sādhū“⁹ 'ti puṭakabhattam¹⁰ ucchiṭṭham akatvā va attano¹¹ yāpanamattam aññasimī panne pakkhipitvā puṭakam¹² bandhitvā ekamante¹³ ṭhapetvā bhuñjitvā pāṇīyam¹⁴ pivitvā dhotahattha-pādo taṇḍule ca sesabhatañ ca ādāya „gacchāma māṇavā“¹⁵ 'ti maggām paṭipajji. Te sakaladivasam gantvā sāyam ubho pi¹⁶ ekasmīm udakaphāsukaṭṭhāne¹⁷ nahātvā paccuttarīmu. Bodhisatto phāsukaṭṭhāne nisiditvā bhappuṭam¹⁸ mocetvā māṇavam anāpucchitvā¹⁹ bhuñjituṁ ārabhi. Māṇavo sakaladivasam maggagamanena kilanto chāṭajjhutto²⁰ „sace me bhattam das-sati bhuñjissāmīti“ olokento atṭhāsi. Itaro kiñci avatvā bhuñ-jat' eva²¹. Māṇavo cintesi: „ayañ caṇḍālo mayham avatvā va sabbam bhuñjati, nippiletvā²² piṇḍam gahetvā upariucchiṭṭhabhattam²³ chaḍḍetvā sesam bhuñjituṁ vaṭṭatīti²⁴“. So tathā katvā ucchiṭṭhabhattam²⁵ bhuñji. Ath' assa bhuttamatte²⁶ „mayā attano jātigottakulapadesānam ananucchavikam²⁷ katan, caṇḍālassa nāma me ucchiṭṭhabhattam²⁸ bhuttan“²⁹ ti³⁰ balava-vippatisāro³¹ uppajji, tāvad ev' assa salohitabhattam mukhato uggacchi. So „appamattakassa³² vata me kāraṇā ananucchavikam kammañ katan“³³ ti uppannabalavasokatāya paridevamāno paṭhamam gātham āha:

¹ K has instead of so aham udiccabrāhmaṇo only brāhmaṇo aban. ² Bi omits ubho pi. ³ Bi āgamisu. ⁴ Bi hattham. ⁵ Bi māṇava. ⁶ Bi kare. ⁷ Bi pū-.
⁸ Bi attanā. ⁹ Bi ekamantam. ¹⁰ Bi pāṇīyam. ¹¹ Bi udakathāne. ¹² Bi -pūṭam.
¹³ Bi adds va. ¹⁴ K jātajjhutto, Bi chāṭajjhutto, Br chāṭattā. ¹⁵ K bhuñjaneva, Bi bhuñjato. ¹⁶ K nippiletvā, Bi nippilitvā. ¹⁷ K -uccīṭṭha-, Bi -ucciththa-.
¹⁸ Bi vattatīti. ¹⁹ Bi icchita-. ²⁰ K bhuttamanta. ²¹ Bi -ka. ²² K ucciṭṭha-.
²³ Bi bhuttaninti. ²⁴ Bi omits balava. ²⁵ Bi appamattassa.

1. Tañ ca appañ ca¹ ucchiṭṭham² tañ ca kicchena no³ adā,
so 'ham brāhmaṇajātiko, yañ bhuttam⁴ tam pi⁵ uggetan
ti. 55.

Tatrāyāñ samkhepattho: yañ mayā bhuttam⁶ tam appañ ca ucchiṭṭhañ⁷
5 ca, tañ ca no so candalo na attano ruciya adāsi⁸, atha kho nippiliyamāno⁹
kicchena kasirena adāsi, so 'ham parisuddhabrāhmaṇajātiko ten' eva me¹⁰ yañ
bhuttam¹¹ tam pi¹² saddhiñ lobitena uggetan ti.

Evāñ mānavo paridevitvā „kim¹³ dāni me evarūpañ ana-
nucchavikām kammām katvā jīvitena“ 'ti araññāñ pavisitvā
10 kassaci attānam adassetvā¹⁴ anāthamarāṇam patto¹⁵.

Satthā imām atītam dassetvā „seyyathāpi bhikkhave Satadhamma-
mānavassa tam candālucchiṭṭhakam¹⁶ bhuñjītvā¹⁷ attano ayuttabhojanā-
bhuttattā¹⁸ eva¹⁹ n' eva hāso na somanassaiñ uppajji evāñ evāñ²⁰
yo imasmim sāsane pabbajito anesanāya jīvikām kappento yathāladdha-
15 paccayām²¹ paribhuñjati²² tassa buddhapatikuṭṭhāya²³ garahitajīvi-
kāya²⁴ jīvitabhāvato n' eva hāso na somanassaiñ uppajitatī²⁵ vatvā
abhisambuddho hutvā dutiyām gātham āha:

2. Evāñ dhammām nirāmkatvā yo adhammena²⁶ jīvati
Satadhammo va lābhena laddhena pi na nandatīti. 56.

20 Tattha dhamman ti ājīvaparisuddhisiladhammām²⁷, nirāmkatvā ti ni-
haritvā²⁸ chaḍdetvā²⁹, adhammenā 'ti ekavīsatiyā anesanasañkhātena micchā-
jīvena³⁰, Satadhammo ti tassa nāmām, Santadhammo ti³¹ pi pāṭho, na nan-
datīti yathā Satadhammo mānavo candālucchiṭṭhakam³² me laddhan ti tena
lābhena na nandati evāñ imasmim pi sāsane pabbajito kulaputto anesanāya
25 laddham³³ lābhām paribhuñjanto na nandati na tussati, garahitajīvikāya³⁴ jīvā-
mīti domanassappatto va hoti, tasmā anesanāya jīvikām kappentassa Satadhamma-
mānavass' eva araññāñ pavisitvā anāthamarāṇam maritum varan³⁵ ti.

¹ K appañtañ ca. ² K ucchiṭṭham. ³ Bi neva. ⁴ Bi bhuttam.. ⁵ Bi tam tam.

⁶ Bi mahābhuttam. ⁷ K uechiccītha corr. to ucchiṭṭha. ⁸ K omits adāsi. ⁹ K

-liyamāno, Bi nippiliyamāno. ¹⁰ Bi mayā. ¹¹ Bi bhuttam. ¹² Bi vāpi. ¹³ Bi

adds nu. ¹⁴ Bi adds vi. ¹⁵ K anāthamarāṇamato. ¹⁶ K -lucci-. ¹⁷ Bi bhuñ-
jītvā. ¹⁸ Bi -bhojanassa-. ¹⁹ Bi omits eva. ²⁰ Bi evameva. ²¹ K tathāladdha-.

²² K -bhūñjiti. ²³ Bi -pati-, K -patikutṭhāsa. ²⁴ Bi garahita. ²⁵ K adhamme,

Bi dhammena. ²⁶ K -sīlam-. ²⁷ Bi omits tinīharitvā. ²⁸ Bi chaṭṭetvā. ²⁹ K

adds pana. ³⁰ Bi omits ti. ³¹ K -lucciṭṭha-. ³² Bi laddha. ³³ Bi buddha-

garahita-. ³⁴ Bi vadān.

Evam Satthā imam¹ dhammadesanam desetvā² cattāri saccāni pakāsetvā jātakam samodhānesi: (Saccapariyosāne bahū bhikkhū sotā-pattiphalādīni pāpuṇim̄su) „Tadā aham eva cañḍālaputto ahośin“ ti. Satadhammajātakam³.

10. Duddadajātaka.

5

Duddadam dadamānānam ti. Idam Satthā Jetavane viharanto gaṇadānām ārabhba kathesi. Sāvatthiyām kira dve sahā-yakā kuṭumbiyaputtā⁴ chandakam saṁharitvā⁵ sabbaparikkhāradānam sajjetvā buddhapamukham bhikkhusaṁgham⁶ nimantetvā sattāham mahādānam pavattetvā sattame divase sabbaparikkhāre adam̄su. Tesu 10 ganajetthako Satthāram vanditvā⁷ ekamantaṁ nisiditvā „bhante imas-miṁ dāne bahudāyakāpi atthi appadāyakāpi, tesam sabbesam pi idam dānam mahapphalam hotū“ ti dānam niyyādesi. Satthā „tumhehi kho upāsakā buddhapamukkhassa saṁghassa dānam datvā evam niyyāden-tehi mahākammaṁ kataṁ, porānakapanḍitāpi dānam datvā evam evam⁸ 15 niyyādesun“ ti vatvā tena yācito atītam āhari:

Atite Bārāṇasiyām Brahmadatte rajjaṁ kārente Bodhisatto Kāsirat̄he⁹ brāhmaṇakule nibbattitvā vayappatto Takkasilām¹⁰ gantvā sabbasippāni uggaṇhitvā gharāvāsam pa-hāya isipabbajjām pabbajitvā gaṇasatthā hutvā Himavanta-padese¹¹ cirām vasitvā loṇambilasevanatthāya janapadacārikam¹² caramāno Bārāṇasiṁ patvā rājuyyāne vasitvā punadivase dvāra-gāme sapariso¹³ bhikkhācāraīn cari. Manussā bhikkham adam̄su. Punadivase Bārāṇasiyām cari. Manussā sampiyāyamānā bhik-kham datvā gaṇabandhanena chandakam saṁkaddhitvā¹⁴ dānam²⁵ sajjetvā isigaṇassa mahādānam pavattayim̄su. Dānapariyosāne ganajetthako evam eva vatvā iminā va niyāmena dānam niyyādesi. Bodhisatto „āvuso cittappasāde sati appakam nāma dānam n' attīti“ vatvā anumodanam karonto imā gāthā avoca:

¹ Bi idam. ² Bi dassetvā. ³ Bi adda navamām. ⁴ Bi kuṭumpissamittā. ⁵ so Bi; K Bp saṁgharitvā. ⁶ K omits bhikkhu. ⁷ Bi parivanditvā. ⁸ Bi evameva. ⁹ Bi kāsi-karañ. ¹⁰ K -sīlāya, Bp -sīlam, Bi takkasīlāyām. ¹¹ Bi himavantappa-. ¹² Bi -kañ. ¹³ Bi sapariyo. ¹⁴ Bi Bp saṁharitvā.

1. Duddadam dadamānānam dukkaram kamma¹ kubbataṁ asanto nānukubbanti, sataṁ dhammo durannayo. 57.
2. Tasmā satañ ca asatañ ca nānā hoti itogati, asanto nirayaṁ yanti, santo saggaparāyanā ti. 58.

5   Tathā duddadan ti dānam nāma lobhādidosavasikehi apanditehi dātum na sakkā, tasmā duddadan ti vuccati, tam dadamānānam kubbantī tad eva dānam kammām sabbehi kātum na sakkā ti dukkaram tam kurumānānam, asanto ti apanditā bälā, nānukubbantīti tam kammām nānukaronti, sataṁ dhammo ti paññitānam sabhāvo, dānam sandhāy' etam vuttam, durannayo ti phala-

10 sambandhavasena dujjāno, evarūpasa dānassa evarūpo phalavipāko hotiti² duranubodho api³ ca durannayo ti durabhigamo⁴, apanditehi dānam datvā dānapahalam nāma laddhūm na sakkā⁵ ti pi attho, nānā hoti itogatīti ito cavitvā paralokam gacchantānam patisandhigahaṇam⁶ nānā hoti, asanto nirayaṁ yāntīti apanditā dussilā dānam adatvā sīlam arakkhitvā nirayaṁ gacchanti, santo

15 saggaparāyanā ti paññitā pana dānam datvā sīlam rakkhitvā uposathakammaṁ katvā⁷ tīpi sucaritāni püretvā saggaparāyanā honti, mahantam saggasukhasampattiṁ anubhavantīti.

Evam Bodhisatto anumodanām katvā cattāro vassike māse tath' eva vasitvā vassatikkame Himavantām gantvā jhānāni⁸ nibbattetvā aparihīnajjhāno brahmalokūpago⁹ ahosi.

Satthā imām desanām¹⁰ āharitvā jātakām samodhānesi: „Tadā isigano¹¹ Buddhaparisā ahosi¹², ganasatthā pana abham evā“ 'ti. Duddadajātakām¹³. Kalyāṇadhammavaggo tatiyo.

4. ASADISAVAGGA.

25

1. Asadisajātaka.

Dhanuggaho Asadiso ti. Idam Satthā Jetavane viharanto mahānekhammām¹⁴ ārabba kathesi. Satthā „na bhikkhave Tathāgato idān’ eva mahābhinnikkhamanām nikkhanto, pubbe pi setacchattām pahāya nikkhanto yevā“ 'ti vatvā atītam āhāri:

¹ Bī kamāmām. ² Bī adds durannayo. ³ Bī pi. ⁴ Bī durādhigamo. ⁵ Bī sakko. ⁶ Bī -gaṇhanam? ⁷ Bī karitvā. ⁸ Bī jhānam. ⁹ Bī -ku-. ¹⁰ Bī dhamma-desanām. ¹¹ Bī -ñā. ¹² Bī ahesum. ¹³ K duddejātakām, Bī dudadajātakām dasamām. ¹⁴ Bī mahābhinnikkhamanām.

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto tassa aggamahesiyā kucchismim' patisandhim gaṇhi. Tassa sotthinā jätassa² nāmagahaṇadivase Asadisakumāro ti nāmam akāṁsu. Ath' assa³ ādhāvitvā⁴ paridhāvitvā vicaraṇakāle⁵ añño puññavā satto deviyā kucchimhi pati-sandhim gaṇhi. Tassa sotthinā jätassa² nāmagahaṇadivase Brahmadattakumāro ti⁶ nāmam akāṁsu. Tesu Bodhisatto sośasavassakāle Takkasilām⁷ gantvā disāpāmokkhassa ācariyassa santike tayo vede⁸ atthārasa sippāni ca uggaṇhitvā issāsasippe asadiso hutvā Bārāṇasiṁ paccāgami. Rājā kālam⁹ kurumāno¹⁰ „Asadisakumārassa rajjam datvā Brahmadattassa oparajjam¹⁰ dethā“ 'ti vatvā kālam akāsi. Tasminī kālakate¹¹ Bodhisatto attano¹² rajje diyyamāne¹³ „mayhaṁ rajjen‘ attho n‘ atthīti¹⁴“ paṭikkhipi. Brahmadattam rajjena abhisicciṁsu. Bodhisatto „mayhaṁ yasena¹⁵ attho n‘ atthīti¹⁶“ kiñci¹⁶ pi na icchi. Kanitthe rajjam kārente pakatiyā va¹⁷ rājākāren‘ eva¹⁸ vasi¹⁹. Rājapādamūlikā „Asadisakumāro rajjam patthetīti“ vatvā rañño santike Bodhisattam paribhindiṁsu. So pi tesam vacanam gahetvā paribhinnacitto „bhātaram²⁰ me gaṇhathā“ 'ti manusse payojesi. Ath' eko Bodhisattassa attacarako²¹ taṁ kāraṇai²² Bodhisattassa ārocesi. Bodhisatto kaniṭṭhabhātikassa kujjhītvā aññam ratṭham gantvā „eko dhanuggaho āgantvā rājadvāre ṛhito“ ti rañño ārocāpesi. Rājā „kittakam bhogam icchatīti²³“ pucchi. „Ekasāmīvaccharena satasahassan²⁴“ ti. „Sādhu, āgacchatū“ 'ti. Atha nam āgantvā samīpe ṛhitam pucchi: „tvaṁ dhanug-gaho²⁵“ ti. „Ama devā“ 'ti. „Sādhu, mām upaṭṭhahassū“ 'ti. So²⁶ tato paṭṭhāya rājānai upaṭṭhahati²⁷. Tassa paribbayam

¹ Bi kucchimhi. ² Bi tattha sotthinā jätattī tassa. ³ Bi tassa instead of athassa. ⁴ Bi adhāvitvā. ⁵ Bi vivarāṇa-. ⁶ Bi titissa. ⁷ Bi takkasilāyam. ⁸ Bi bede. ⁹ Bi rājakulam. ¹⁰ Bi uparajjam. ¹¹ Bi kālañkate. ¹² Bi no. ¹³ K diyyamāne, Bi diyyamānenā. ¹⁴ Bi rajjenatho ti. ¹⁵ Bi rajjena. ¹⁶ Bi kiñcā. ¹⁷ Bi Bp ca. ¹⁸ K sañkāreñeva. ¹⁹ Bi Bp vasati. ²⁰ Bi -rañ. ²¹ Bi attacariyako. ²² K omits bodhisattassa. ²³ Bi kittamkam sokam icchasi. ²⁴ Bi omits sata. ²⁵ Bi adds sī. ²⁶ Bi raññā. ²⁷ Bi upaṭṭhahi.

diyyamānam disvā „atibahulaṁ¹ labhatī“ porāṇakadha-nuggahā ujjhāyim̄su. Ath² ekadivasaṁ rājā uyyānam gantvā mañgalasilāpattasamīpe sāñipākāram parikkhipāpetvā ambarukkhamūle mahāsayane nipanno uddham̄ olokento rukkhagge
 5 ekam̄ ambapiṇḍim disvā „imam̄ na sakkā abhirūhitvā gaṇhitun“ ti dhanuggahe pakkosāpetvā „imam̄ ambapiṇḍim sarena chinditvā pātetum sakkhissathā“ 'ti āha. „Na etam³ deva amhākam̄ garu⁴, devena pana⁵ amhākam̄ bahuvāre⁶ kammaṁ dittha-pubbaṁ, adhunā āgato⁷ dhanuggaho amhehi bahukataram⁸
 10 labhati, taṁ pātāpethā“ 'ti. Rājā Bodhisattam pakkosāpetvā „sakkhissasi tāta etam pātetun“ ti pucchi. „Ama mahārāja, ekam̄ okāsaṁ labhamāno sakkhissāmīti“. „Katarokāsan“ ti.
 „Tumhākam̄ sayanassa antokāsan⁹“ ti. Rājā sayanam harape-tvā¹⁰ okāsaṁ kāresi. Bodhisattassa hatthe dhanum n' atthi,
 15 nivāsanantare¹¹ sannayhitvā vicarati¹², tasmā¹³ „sāñim laddhum vattatīti“ āha. Rājā „sādhū“ 'ti¹⁴ sāñim āharāpetvā parikkhipāpesi. Bodhisatto antosānyiam pavisitvā uparinivatthasetavattham haritvā¹⁵ ekam̄ rattapaṭam nivāsetvā kacchaṁ bandhitvā ekam̄ rattapaṭam udare bandhitvā pasibbakato sandhiyuttam
 20 khaggam̄ nīharitvā vāmapasse¹⁶ sannayhitvā suvanṇakañcu-kam̄¹⁷ paṭimuñcītvā cāpanāli¹⁸ piṭhiyam̄ sannayhitvā sandhi-yuttam¹⁹ mendakamahādhanum²⁰ ādāya pavālavannam jiyam²¹ āropetvā uṇhīsaṁ sīse paṭimuñcītvā tikhīṇakhurappam²² nakhehi parivattayamāno sāñiñ²³ dvidhā katvā paṭhavim phāletva²⁴
 25 alamkatanāgakumāro viya nikhamitvā saram khipanaṭṭhānam gantvā khurappam sannayhitvā rājānam āha: „Kim mahārāja etam ambapiṇḍam²⁵ uddham̄ ārohanakanḍena pātemi udāhu adho

¹ Bi -bahum̄. ² Bi tam̄. ³ Bi guru. ⁴ Bi omits pana. ⁵ Bi amhe. ⁶ K bahum̄ vāre. ⁷ Bi adhunāgato. ⁸ Bi BP bahutaram. ⁹ so Bi BP; K athatokāsan. ¹⁰ Bi paharāpetvā. ¹¹ Bi nivāsanare thanum. ¹² Bi vicarita ¹³ so BP; K tasmin, Bi sā. ¹⁴ K omits rājā sādhū ti. ¹⁵ Bi uparinivattam nīharitvā. ¹⁶ Bi vāmas-sena. ¹⁷ K -kanḍukam̄. ¹⁸ so Bi; BP cāpanāli, K āvāpanāliyan. ¹⁹ Bi yutta. ²⁰ Bi mendika-. ²¹ Bi vanṇi jayam. ²² Bi -rappa. ²³ Bi sāpitvā. ²⁴ K phāletvā. ²⁵ so all three MSS.

orohanakanḍena“ ’ti. „Tāta, bahū mayā ārohanakanḍena pātentā ditṭhapubbā, orohanakanḍena pana pātentā mayā na ditṭhapubbā, orohanakanḍena pātehīti“. „Mahārāja, idam kandam dūram ārohissati, yāva Cātummahārājikabhavanā¹ tāva gantvā sayaiḥ orohissati, yāv² assa³ orohanan tāva⁴ tumhehi adhivāsetuṁ vattatīti⁵. Rājā „sādhū“ ’ti sampaticchi. Atha nām puna āha: „Mahārāja, idam kandam pa...⁶ ārohamānam ambapindīvantam yāvamajjhām kantamānam ārohissati⁷, orohamānam kesaggamattam pi ito vā etto vā agantvā⁸ odhiyam ūneva patitvā ambapindīn gahetvā otarissati, passa mahārājā“ ’ti vegam¹⁰ janetvā kandam khipi. Taṁ kandam ambapindīvantam yāvamajjhām kantamānam abhirūhi⁹. Bodhisatto „idāni nām¹¹ kandam yāva Cātummahārājikabhavanam gataṁ bhavissatīti“ ūnatvā paṭhamam khittakandato adhikatarām¹² vegam janetvā aññam kandam khipi. Taṁ gantvā purimakanḍapuṇkhe paharitvā ni-¹⁵ vattitvā sayaiḥ Tāvatiṁsabhavenam abhirūhi¹³. Tattha nām devatā aggahesuṁ. Nivattanakanḍassa¹⁴ vātam¹⁵ chindanassaddo¹⁶ asanisaddo viya ahosi. Mahājanena „kiṁsaddo eso“ ti vutte Bodhisatto „nivattanakanḍassa saddo“ ti vatvā attano attano sarire kandassa patanabhayaṁ¹⁷ ūnatvā¹⁸ bhītatasitam²⁰ mahājanam „mā bhāyathā¹⁹“ ’ti assāsetvā „kandassa bhūmiyam patitum na dassāmīti“ āha. Kandam otaramānam kesaggamattam pi ito vā etto vā agantvā²⁰ odhiyam¹⁹ ūneva patitvā ambapindīn chindi. Bodhisatto ambapindīyā ca kandassa ca bhūmiyam patitum adatvā ākāse va²⁰ sampaticchanto ekena hatthena ambapindīn ekena²² kandam aggahesi. Mahājano²² taṁ acchariyam disvā „na no evarūpam ditṭhapubban“ ti mahāpurisam

¹ Bi -nam. ² Bi tāvassa. ³ Bi omits tāva. ⁴ Bi vattibhuti. ⁵ Bi kanda dūram.

⁶ Bi abhirūyhissati. ⁷ so Br; K Bi āg-. ⁸ Bi abhirūyhi. ⁹ Bi omits nam. ¹⁰ K adhikarapām¹¹ K -ruhi, Bi -rūyhi. ¹² Bi nivattakanḍassa. ¹³ Bi vāti.

¹⁴ Bi chandana-. ¹⁵ K patanabhāvam, Bi pathanabhayena. ¹⁶ Bi omits ūnatvā.

¹⁷ Bi bhāyitthā. ¹⁸ K Bi āg-. ¹⁹ Bi -yañ. ²⁰ Bi yeva. ²¹ Bi adds hatthena.

²² Bi -janā.

pasam̄sati¹ unnadati² appoṭheti³ aṅguliyo vidhūnati⁴, celukkhe-pasahassāni⁵ pavattanti⁶. Rājaparisāya tuṭṭhapahatthāya⁷ Bodhisattassa dinnadhanam̄ koṭimattam̄ ahosi. Rājāpi 'ssa dhana-vassam̄⁸ vassanto viya ca⁹ bahuṁ¹⁰ dhanam̄ mahantañ ca yasañ¹¹ adāsi. Evam̄ Bodhisatte¹² tena¹³ raññā sakkate¹⁴ garukate¹⁵ tattha vasante „Asadisakumāro kira Bārāṇasiyam̄ n' atthīti“ satta rājāno ḁagantvā Bārāṇasiṁ¹⁵ parivāretvā „rajjam̄ vā detu¹⁶ yuddham̄ vā“ ti rañño pannam̄ pesesuṁ. Rājā maranabhayabhīto „kaham̄¹⁷ me bhātā vasatīti“ pucchitvā „ekam̄ sāmanta· 10 rājānam̄¹⁸ upaṭṭhahatīti“ sutvā „mama bhātike anāgacchante mayham̄ jīvitam̄ n' atthi, gacchatha, tassa¹⁹ mama vacanena pāde vanditvā khamāpetvā gaṇhitvā²⁰ ḁagacchathā“ 'ti dūte pā-hesi. Te gantvā Bodhisattassa tañ pavattim̄ ārocesuṁ²¹. Bodhisatto tam̄ rājānam̄ āpucchitvā Bārāṇasiṁ paccāgantvā 15 rājānam̄ „mā bhāyīti“ samassāsetvā kaṇḍe akkharāni chinditvā „ahañ Asadisakumāro ḁagato, ahañ ca²² ekam̄ kaṇḍam̄ khipanto sabbesam̄ vo jīvitam̄ harissāmi, jīvitena atthikā²³ palā-yantū²⁴“ 'ti attālakē thatvā²⁵ sattannam̄ rājūnam̄²⁶ bhuñjantānam̄ kañcanapātiṇaktle²⁷ yeva kaṇḍam̄ pātesi. Te akkharāni disvā 20 maranabhayabhītā sabbe va²⁸ palāyim̄su. Evam̄ Mahāsatto khuddakamakkhikāya pivanamattam²⁹ pi lohitam̄ anuppādetvā satta rājāno palāpetvā kaniṭṭhabhātaram̄³⁰ oloketvā³¹ kāme pa-hāya isipabbajjam̄ pabbajitvā abhiññā ca samāpattiyo ca nibbatte-tvā jīvitapariyosāne brahma lokūpago ahosi.

¹ Bi -santi. ² Bi -danti. ³ Bi apātentī. ⁴ Bi vidhunanti. ⁵ K celukhepa-, Bi velukkhepa-. ⁶ Bi pavattento. ⁷ Bi tattha pahatthāya. ⁸ Bi ghanavassam̄. ⁹ Bi omits ca. ¹⁰ Bi bahu. ¹¹ Bi sayam̄. ¹² both MSS. -tto. ¹³ K omits tena. ¹⁴ K sakkata. ¹⁵ Bi nagaram̄. ¹⁶ Bi desu. ¹⁷ Bi kuhi. ¹⁸ Bi mahantañ rājānam̄. ¹⁹ K gacchathassa. ²⁰ Bi kanṭitvā? ²¹ Bi ārocayisum̄. ²² so Br; Bi ti ahañbi, K aññam̄. ²³ Bi attikā. ²⁴ K -tu, Bi -ta. ²⁵ Bi thatvā. ²⁶ so Bi Br; K rājūnam̄. ²⁷ so K Br; Bi kañcapātimā-. ²⁸ K omits va. ²⁹ K pivanamattam, Bi pivanamattam. ³⁰ both MSS. kaniṭṭha-. ³¹ K apaloketvā.

Satthā „evam bhikkhave Asadisakumāro satta rājāno palāpetvā vijitasāngāmo¹ isipabbajam pabbajito“ ti abhisambuddho hutvā imā gāthā avoca:

1. Dhanuggaho Asadiso rājaputto mahabbalo
dūrepāti² akkhanavedhi³ mahākāyappadālano⁴. 59. 5
2. Sabbāmitte rānam katvā na ca kiñci vihethayi,
bhātarām sotthim katvāna⁵ saññamam⁶ ajjhupāgamitī. 60.

Tattha Asadiso ti na kevalam nāmen⁷ eva balaviriyapaññāhi pi asadiso va, mahabbalo ti kāyabala pi nāyabala⁸ pi mahabbalo, dūrepātīti yāva Cātummahārājikabhavanā Tāvatimsabhavanā ca kandam pesetvā samatthatāya 10 dūrepāti⁹, akkhanavedhītī¹⁰ avirādhitavedhī¹¹, atha vā akkhanam¹² vuccati vijju, yāva ekā vijju nīcharati¹³ tāva ten¹⁴ obhāsenā sattatīhavare kanḍāni gahe-tvā vijjhātītī¹⁵ akkhanavedhī¹⁶, mahākāyappadālano¹⁷ ti mahante kāye padāleti, cammakāyo¹⁸ dārukāyo lohakāyo ayokāyo¹⁹ vālukakāyo²⁰ udakakāyo phalakāyo²¹ ti ime satta kāyā nāma, tattha añño cammakāyapadālano²² mahāsacammam²³ 15 vinivijjhāti²⁴ yeva, añño atthaṅgulabahalam²⁵ udumbarapadaram caturaṅgula-bahalam²⁶ asanapadaram vinivijjhāti²⁷, so pana phalakasatam²⁸ pi ekato bad-dhami vinivijjhāti, tathā²⁹ dvaṅgulabahalam³⁰ tambalohapāṭṭam³¹ aṅgulabahalam³² 20 ayapāṭṭam³³, vālukasakatassa³⁴ padarasakatassa palālasakatassa vā pacchābhāgena³⁵ kandam pavesetvā purebhāgena abhipāteti pakatiyā udake catuusabhaṭṭhānam³⁶ 25 kandam peseti³⁷ thale atthasabhan ti, evam imesam sattannam mahākāyānam padā-lanato mahākāyappadālano³⁸, sabbāmitte ti sabbe amitte rānam³⁹ katvā⁴⁰ palāpesitī⁴¹ attho, na ca kiñci vihethayitī⁴² ekam pi na vihethesi⁴³, avi-hethayanto⁴⁴ yeva pana tehi saddhiin kandapesanen⁴⁵ eva rānam⁴⁶ katvā, saññā-mam⁴⁷ ajjhupāgamitī sīlasaññamam⁴⁸ pabbajam⁴⁹ upagato. 25

¹ K vijitasāngāmo, Bī jivitasāngāmo. ² K -patī, Bp -pāti, Bī -pāti. ³ K akkhanavedhi, Bī akkhanavehi, Bp akkhanavedhi. ⁴ K -lato, Bī mahokāyappadālino, Bp mahākāyappadālino. ⁵ Bī katvā. ⁶ K saññamam, Bī sañyamam. ⁷ K nāna-, Bī paññā-. ⁸ K Bī Bp patī. ⁹ K akkhanā-, Bī akkhanavehītī. ¹⁰ K Bp -vedhi, Bī avirādhavethī. ¹¹ K akkhanam, Bī akkhanam. ¹² K niechanīti. ¹³ so Bp; K Bī vijjātītī. ¹⁴ K akkhanavedhi, Bī akkhanavethī. ¹⁵ Bī mahākāyampadālino, Bp mahākāyappadālino. ¹⁶ K camahākāyo. ¹⁷ Bī ayakāyo. ¹⁸ K vālukakāyo, Bī vāli-akāyo. ¹⁹ Bī phalālkāyo. ²⁰ K -padālino, Bī -padālento. ²¹ Bī cammarī pi vijhati. ²² Bī -cammarīti. ²³ Bī vinijjhāti. ²⁴ Bī taṭhaṅgu-. ²⁵ K -lambahalam. ²⁶ Bī vijhati. ²⁷ Bī kaphalakasatam. ²⁸ Bī kathā. ²⁹ Bī aṭhaṅgulapalam. ³⁰ so Bp; K na olahapaddham, Bī sampolahapāṭṭam. ³¹ Bī aṭhaṅgula-. ³² K -paddham. ³³ K vālu-, Bī vālukasakassā. ³⁴ pacchābhāge. ³⁵ K pesesi, Bī pesesi, Bp pa-veseti. ³⁶ Bī -yapadālino, Bp -yapadālino. ³⁷ K rānam. ³⁸ Bī adds ti yuddham katvā. ³⁹ K adds ca. ⁴⁰ K vihethā-. ⁴¹ K vihethesi. ⁴² K aviheṭṭha-. ⁴³ K saññamam, Bī sañyamam. ⁴⁴ K -saññā-, Bī -sañya-. ⁴⁵ K paddhajam.

Evam Satthā imam dhammadesanaṁ āharitvā jātakam samodhānesi;
,,Tadā kaniṭṭhabhātā Anando ahosi, Asadisumāro pana abham evā“
’ti. Asadisajātakam¹.

2. Saṅgāmāvacarajātaka.

5 Saṅgāmāvacaro sūro ti. Idam Satthā Jetavane viharanto Nandatheram² ārabba kathesi. Satthari hi paṭhamagamanena Kapilapuram ganṭvā kaniṭṭhabhātikam Nandam rājakumāram pabbājetvā Kapilapurā nikkhama ma anupubbena Sāvatthim ganṭvā viharante³ āyasmā Nando⁴, Bhagavato⁵ pattam ādāya Tathāgatena saddhiṁ gehā nikkhama manakāle „Nandakumāro kira Satthārā saddhiṁ gacchatī“ sutvā adḍhullikhitehi⁶ kesehi⁷ vātapānantarena oloketvā „tuvatām kho⁸ ayyaputta āgaccheyyāsīti“ idam Janapadakalyāṇiyā⁹ vuttavacanam¹⁰ anussaranto, ukkanthito¹¹ anabhirato uppāṇḍuppaṇḍukajato dhamanisanthatagatto¹² ahosi. Satthā tassa tam pavattim nātvā „yan¹³ nūnāham Nandam arahatte patitthapeyyan“ ti cintetvā tassa vasanaparivenām¹⁴ ganṭvā paññattasane nisinno¹⁵ „kacci Nanda imasmiṁ sāsane abhiramasīti¹⁶“ pucchi. „Bhante Janapadakalyāṇiyā⁹ paṭibaddhacitto hutvā nābhiramāmīti“. „Himavantacārikaiṁ gatapubbo si Nandā“¹⁷ ti. „Na gatapubbo bhante“¹⁸ ti. „Tena hi gacchāmā“¹⁹ ti. „N“ atthi me 20 bhante iddhi, kath’ āham²⁰ gamissāmīti“. Satthā „ahaī“²¹ tam Nanda mama iddhibalena nessāmīti²² theram hatthe gahetvā ākāsam pakkhanto antarāmagge ekain²³ jhāmakkhettam dassetvā jhāmakhaṇuke²⁴ nisinnam chinnanāsanañguṭham²⁵ jhāmalomam²⁶ chinnachavim²⁷ tacamattam²⁸ lobitapalikunṭhitam²⁹ ekam makkatiṁ dassesi. „Passasi no³⁰“ Nanda 25 etam makkati³¹ ti. „Ama bhante“³² ti. „Sutthu paccakkhamū karohiti“. Atha naṁ gahetvā saṭṭhiyojanikam³³ Manosilātalam Anottadahādayo sattamahāsare³⁴ pañcamahānadiyo Suvaṇṇapabbata-Rajatapabbata-Manipabbata-patiñāditam anekasatarāmaneyyakanī Himavantapabbatañ ca dassetvā „Tāvatiṁsabhavānam te Nanda ditthapubban“³⁵ ti pucchitvā

¹ Bi adds paṭhamam. ² K ānanda-. ³ Bi -to. ⁴ Bi āyasmā Ānando, K āyasmato nandassa. ⁵ K omits bhagavato. ⁶ Bi adḍhuli-, Bp adḍhali-. ⁷ Bi omits kesehi.

⁸ K tuvataṁko. ⁹ K -niyā, Bi -niyā. ¹⁰ Bi -namī. ¹¹ K ukkanthito, Bi ukkattito.

¹² Bi vamanisandhatagatto. ¹³ Bi yaṁ. ¹⁴ Bi omits vasana. ¹⁵ Bi nisiditvā.

¹⁶ Bi atiramāsīti. ¹⁷ Bi kathāyam. ¹⁸ Bi ahan. ¹⁹ Bi eka. ²⁰ K jhāmakhaṇuke.

²¹ Bi chinnakalupanāsanañguṭha ²² K jhāmaloca ²³ K chavim, Bi Bp chinna-

chavi. ²⁴ K - tacamatta, Bp cammamattam. ²⁵ K omits lohita, Bi lohitapatikunti-

taṁ, Bp -palikuntitam. ²⁶ Bi Bp omit no. ²⁷ Bi chaṭhi-. ²⁸ Bi -carā.

„na ditṭhapubbam bhante“ ti vutte „ehi Nanda, Tāvatiṁsabhavanam te dassessāmīti¹“ tattha netvā Pañḍukambalasilāsane² nisīdi. Sakko devarājā dvīsu devalokesu devasamghena saddhiṁ āgantvā vanditvā ekamantam nisīdi. Aḍḍhatiyakotisaṁkhā tassa³ paricārikā⁴ pañcasatā ca kakuṭapādā⁵ devaccharāpi āgantvā vanditvā ekamantam nisīdiṁsu. 5 Satthā āyasmantam Nandam tā pañcasatā accharā kilesavasena punapuna olokāpesi. „Passasi Nanda imā kakuṭapādiniyo⁶ accharāyo“ ti. „Āma bhante“ ti. Kin nu kho⁷ etā sobhanti udāhu Janapadakalyāṇīti⁸. „Seyyathāpi bhante Janapadakalyāṇim upanidhāya⁹ sā palutṭhamakkati¹⁰ evam eva imā¹¹ upanidhāya Janapadakalyāṇīti“. 10 „Idāni kiṁ karissasi Nandā“ ti. „Kiṁ kammanī katvā bhante imā accharā labhantīti“. „Samaṇadhammamāni katvā ti sace me bhante imāsaṁ¹² paṭilābhāya¹³ Bhagavā pāṭibhogo hoti aham samaṇadhammamāni karissāmīti“. „Karohi Nanda, ahan te¹⁴ pāṭibhogo“ ti. Evam therō deva- 15 samghamajjhe¹⁵ Tathāgataṁ pāṭibhogam gahetvā „mā bhante atipa- pañcamī¹⁶ karotha, etha gacchāma, aham samaṇadhammamāni karissāmīti“ āha. Satthā tam¹⁷ ādaya Jetavanam¹⁸ eva paccāgami. Therō samaṇa- dhammamāni kātum ārabhi. Satthā dhammasenāpatiṁ āmantetvā „Sāri-putta, mayham kaniṭṭhabhātā Nando Tāvatiṁsadevaloke devasamghassa 20 majjhe devaccharānam kāraṇā māni pāṭibhogam aggaheśiti“ tassa ācikkhi. Eten¹⁹ upāyena Mahāmoggallānattherassa Mahākassapatthe- rassa Anuruddhattherassa dhammabhandāgārika-Anandattherassā ti asītiyā mahāsāvakānam yebhuyyena ca²⁰ sesabhikkhūnam ācikkhi. Dhammasenāpati Sāriputtathero Nandattheram²¹ upasamkamitvā „sac- 25 camī kira tvām āvuso Nanda Tāvatiṁsadevaloke devasamghassa majjhe devaccharā labhanto samaṇadhammamāni karissāmīti“ Dasabalam pāṭi- bhogam gaṇhitī“ vatvā „nanu evam sante tava brahmacariyavāso mātugāmasannissito²² kilesasanissito²³, tassa te itthīnām athāya sa- manadhammamāni karontassa²⁴ bhatiyā²⁵ kanūmāni karontena kammakārena 30

¹ Bi dassayissāmīti. ² Bi -kampalainsilātale. ³ Bi tāyaparisāya. ⁴ Bi paricāritā.

⁵ Bi kukkanṭapādiniyo, Bp kukkanṭapādaniyo. ⁶ Bi kukkapādinayo, Bp kukkutapādā- niyo.

⁷ Bi kiṁ kho. ⁸ K -ṇinī. ⁹ Bi omits janapada --- dhāya. ¹⁰ Bi Bp pa- luddhamakkati. ¹¹ Bi imāsaṁ. ¹² Bi imāsaṁ. ¹³ Bi paṭilābhātāya. ¹⁴ Bi na- daññamahante. ¹⁵ Bi -saṅghāssamajjhe. ¹⁶ Bi aticāpapañcamī. ¹⁷ K nañ. ¹⁸ K -nañ. ¹⁹ Bi teneva. ²⁰ Bi omits ca. ²¹ Bi naudamī. ²² K -saunisino, Bi sanis- sito. ²³ Bi kilesiko. ²⁴ so Bp; K Bi omit samāna --- karontassa. ²⁵ Bi gatiyā.

saddhim kim nānākaranan“ ti theram lajjāpesi nittejam akāsi. Eten’ upāyena sabbe pi asitimahāsāvakā avasesabhikkhū ca tam āyasmantam lajjāpayimsu. So „ayuttam vata me katan“ ti hiriya ca¹ ottappena ca viriyam dālham pagganhitvā vipassanam vadžhento arahattam patvā

3 Satthāram² upasamkamitvā „aham³ bhante Bhagavato paṭissavaṁ muñcāmīti“ āha. Satthāpi „yadā tvam Nanda arahattam patto tadā yevāham paṭissavā mutto“ ti āha. Etam attham viditvā dhammasabhāyam bhikkhū katham samuṭṭhāpesum: „yāva ovādakkhamo vāyam āvuso Nandathero ekovāden’ eva hirottappam paccupatthāpetvā samanadham-

10 maṁ katvā⁴ arahattam patto“ ti. Satthā āgantvā „kāya nu ‘ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ ‘ti vutte „na bhikkhave idān’ eva, pubbe pi Nando ovādakkhamo yevā“ ‘ti vatvā atītam āhāri:

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente
 15 Bodhisatto hatthācariyakule nibbattitvā vayappatto hatthācariyasippe nipphattim patto ekam Bārānasirañño sapattarājānam upaṭṭhāsi. So tassa mañgalahatthim susikkhitai katvā sikkhāpesi. Rājā⁵, „Bārāṇasirajjam gaṇhissāmīti“ Bodhisattam gahetvā mañgalahatthim āruyha mahatiyā senāya Bārāṇasim
 20 gantvā parivāretvā „rajjam vā detu“ yuddham vā“ ti rañño pannam⁶ pesesi. Brahmadatto „yuddham dassāmīti“ pākāra-dvāraṭṭalakagopuresu⁷ balakāyaṁ āropetvā⁸ yuddham adāsi. Sapattarājā mañgalahatthim vammetvā¹⁰ sayam pi vammam¹¹ paṭimūñcitvā hatthikkhandhagato tikhinamkusam ādāya „naga-
 25 ram bhinditvā¹² paccāmittam jivitakkhayam¹³ pāpetvā rajjam hatthagataṁ¹⁴ karissāmīti“ hatthim nagarābhimukham pesesi. So unhakalalāni¹⁵ c’ eva yantapāsāne¹⁶ ca nānappakārāni ca paharapāni vissajjente¹⁷ disvā marañabhayabhīto upasamkamitum¹⁸ asakkonto paṭikkami. Atha naṁ hatthācariyo upasamkamitvā „tāta tvam sūro saṅgāmāvacaro, evarūpe¹⁹ ṭhāne

¹ Bi omits ca. ² K omits satthāram. ³ Bi svāham. ⁴ K nātvā? ⁵ Bi so rājā.

⁶ Bi dentu ⁷ K pannam, Bi omits pannam. ⁸ K -puresi, Bi -pūresu.

⁹ Bi āharāpetvā. ¹⁰ Bi dhammena chādetvā, Bp cammena chādetvā. ¹¹ Bi cam-

marā. ¹² Bi bhanditvā. ¹³ Bi -ye. ¹⁴ Bi tatthaṅgataṁ. ¹⁵ so Bi Bp; K -lādinī.

¹⁶ K sattapāsānena. ¹⁷ Bi visajjante. ¹⁸ K -mitvā. ¹⁹ K -po nāma,

paṭikkamanam nāma tuyham nānucchavikan¹ ti vatvā hatthim ovadanto² imā gāthā avoca:

1. Saṅgāmāvacaro sūro balavā iti vissuto
kin³ nu toraṇam āsajja paṭikkamasi⁴ kuñjara. 61.
2. Omadda khippam paligham esikāni ca abbaḥ⁵,
toraṇāni pamadditvā khippam pavisa kuñjarā 'ti. 62.

Tattha iti vissuto ti tāta tvañ pavattasampahāraṁ⁶ saṅgāmaṁ⁶ madditvā avacarapato saṅgāmāvacaro thirahadayatāya sūro thānasampattiā balavā ti evam vissuto paññāto⁷ pākaṭo, toraṇam āsajjā 'ti nagaradvārasamīghātaṁ⁸ patvā⁹, patikkamasiti kin¹⁰ nu kho osakkasi¹¹, kena kāraṇana nivattasiti, 10 omaddā ti avamadda adho pātaya¹², esikāni ca abbaḥā ti nagaradvāre so-ļasaratanaṁ atṭharatanam¹³ bhūmiyāṁ pavesetvā niccalanī katvā uikhātā esi-katthambhā honti, te khippam uddharatha¹⁴ cā 'ti ānāpeti¹⁵, toraṇāni madditvā nagaradvārassa piṭṭhasamīghāte madditvā khippam pavisa ti sīghām nagaraṇī pavisa, kuñjarā ti nāgām ālapati. 15

Tam sutvā nāgo Bodhisattassa ekovāden' eva nivattitvā esikatthambhe sonḍāya¹⁶ palivethetvā ahicchattakāni viya luñ-ctivā toraṇam madditvā paligham osādetvā¹⁷ nagaradvāraṁ bhinditvā nagaraṇī pavisitvā rajjam gahetvā adāsi.

Satthā imām dhammadesanaṁ āharitvā jātakam samodhānesi: 20 „Tadā hatthi Nando ahosi, rājā Anando¹⁸, hatthācariyo pana aham evā¹⁹ 'ti. Saṅgāmāvacarajātakam²⁰.

3. Vālodakajātaka.

Vālodakam apparasam nihinan ti. Idam Satthā Jeta-vane vihararanto pañcasate vighāsāde ārabhma kathesi, Sāvatthiyam 25 kira pañcasatā upāsakā gharapalibodhaṁ²¹ puttadārassa niyyādetvā

¹ Bi ovadento. ² Bi kiṁ. ³ Bi -māsi. ⁴ Bi appuha. ⁵ Bi -pakāra. ⁶ K sañ-gamam. ⁷ Bi omits paññāto. ⁸ Bi -saṅghattatoraṇam. ⁹ K pavatvā. ¹⁰ Bi kiṁ. ¹¹ Bi opakkamasi. ¹² Bi atthopatāya. ¹³ Bi omits atṭharatanam, Bp atṭhārasara-tanam. ¹⁴ K uddharanthaṁ, Bi udaralaṁ. ¹⁵ K ānāpeti, Bi ānāpesi. ¹⁶ K sonḍā. ¹⁷ Bi osāretvā. ¹⁸ Bi adds ahosi. ¹⁹ Bi adds dutiyam. ²⁰ Bi gharavāsabali-bodham, gharavāsapalibodham.

Satthu dhammadesanām suṇṭā ekato va vicaranti. Tesu keci sotā-pannā keci sakadāgāmino keci anāgāmino, eko pi puttujano n' atthi. Satthāram nimantentāpi te upāsake antokaritvā va nimantenti. Tesaṁ pana dantakaṭṭhamukhodakagandhamāladāyakā pañcasatā cullupaṭṭhākā¹ vighāsādā hutvā vasanti. Te bhuttapātarāsā niddāyitvā utṭhāya Aciravatim gantvā nadītire unnadantā Mallayuddham yujjhanti. Te pana² pañcasatā upāsakā appasaddā appanigghosā³ patisallānam anuyuñjanti. Satthā tesam vighāsādānam uccāsaddam sutvā „kiṁsaddo esa Ananda“⁴ „ti theram⁵ pucchitvā „vighāsādasaddo bhante“ ti vutte 10 „na kho Ānanda ime vighāsādā idān⁶ eva vighāsam khāditvā unnadanti yeva, pubbe pi unnadanti yeva“, ime cāpi⁷ upāsakā na idān⁸ eva sannisinnā⁹ pubbe pi sannisinnā yevā¹⁰ „ti vatvā therena yācito atītamā āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmādatte rajjam kārente
15 Bodhisatto amaccakule nibbattitvā vayappatto rañño attha-dhammānusāsako ahosi. Ath' ekasmīn kāle so rājā „pac-canto kupito“ ti sutvā pañcasate sindhave kappāpetvā caturañ-giniyā senāya gantvā paccantam vūpasametvā Bārāṇasiṁ yeva⁹ paccāgantvā „sindhavā¹⁰ kilantā¹¹, allarasam eva nesam muddi-
20 kapānam dethā¹² „ti āñāpesi¹³. Sindhavā gandhapānam¹⁴ pivitvā assasālaṁ patvā attano attano ṭhānesu atṭhamis. Tesaṁ pana dinnāvasiṭṭhakam¹⁵ apparasam¹⁶ bahukasaṭam¹⁷ ahosi. Manussā „idam kiṁ karomā“¹⁸ ti rājanam pucchimis. Rājā „udakena madditvā makkhipilotikāhi¹⁹ parissāvetvā ye gadrabhā²⁰ sindha-
25 vānam nivāpam²¹ vahimis tesam dāpethā²² „ti dāpesi. Gadrabhā kasaṭam²³ udakam pivitvā mattā²⁴ viravamānā²⁵ rājañgaṇe vicariṁsu²⁶. Rājā mahāvātāpānam vivaritvā rājañgaṇam oloka-yamāno samīpe ṭhitam Bodhisattam āmantetvā va²⁷ „passa,

¹ Bi culupathakā, K cullupaṭṭhākā. ² Bi omits pana. ³ Bi -nīghosā, Bp appa-tisaddā appatīghosā. ⁴ Bi ki ānanda saddo. ⁵ Bi omits theram. ⁶ K omits pubbe pi unnadanti yeva ⁷ Bi pi. ⁸ K omits sannisinnā. ⁹ K -si yeva, Bi sīmeva. ¹⁰ Bi -vānam. ¹¹ Bi -tānam. ¹² K āñāpesi. ¹³ so Bp; Bi kāḍam-, K ganda-. ¹⁴ Bi ninnāvasiṭṭhakam, Bp dinnāvasiṭṭhakam. ¹⁵ so Bi Bp; K sarasam. ¹⁶ so Bi Bp; K babusakaṭam. ¹⁷ Bi Bp makacipi-. ¹⁸ K gadābhā. ¹⁹ K nivāsam. ²⁰ K sakataṁ, Bp sakataṁ, Bi kasada. ²¹ Bi adds hutvā. ²² Bi viravantā vicara-māna. ²³ Bi picarisu. ²⁴ Bi omits va.

ime gadrabhā kasaṭodakam¹ pivitvā mattā hutvā viravantā² uppatantā vicaranti³, sindhavakule jātasindhavā pana gandha-pānam⁴ pivitvā nissaddā sannisinnā na uppilavanti, kin⁵ nu kho kāraṇan⁶ ti pucchanto paṭhamam gātham āha:

1. Vālodakam apparasam nihīnaṁ
pītvā mado jāyati gadrabhānaṁ,
imañ ca pītvāna rasaṁ pañītam⁶
mado na sañjāyati sindhavānan ti. 63.

5

Tattha vālodakan ti makkhvālehi⁷ parissāvitaudakam⁸, vālūdakan⁹ ti pi pāṭho, nihīnan ti nihīnarasabhbhāvena¹⁰ nihīnaṁ, na sañjāyatīti sindhava- 10 vānam mado na jāyati¹¹, kin¹² nu kho kāraṇan ti pucchi.

Ath' assa kāraṇam ācikkhanto Bodhisatto dutiyam gā-tham āha:

2. Appam pivitvāna nihīnajacco
so majjatī tena janinda puṭṭho,
dhorayhasilī¹³ ca kulamhi jāto
na majjatī aggarasam pivitvā ti. 64.

15

Tattha tena janinda puṭṭho ti janinda uttamarāja yo¹⁴ nihīnajacco tena nihīnenā jaccabhāvena puṭṭho majjati¹⁵ pamajjati¹⁶, dhorayhasilīti¹⁷ dhorayhasilo dhuravahanakaśācārena sampanno jātisindhavo, aggarasan ti sabba- 20 paṭhamam gahitam¹⁸ muddikārasam¹⁹ pivitvā na majjatī.

Rājā Bodhisattassa vacanam sutvā gadrabhe rājaṅganā nīharāpetvā tass' eva ovāde ṭhito dānādīni puññāni katvā yathā-kammam gato.

Satthā imam dhammadesanam āharitvā jātakam samodhānesi: 25 ..Tadā pañcasatā gadrabhā ime vighāsādā ahesum, pañcasatā sindhavā ime upāsakā, rājā Anando, amaccapāṇḍito pana aham evā²⁰ 'ti. Vālo-dakajātakam²⁰.

¹ K kasakaṭo-, Rp sakāṭo-. ² K vicarantā, Bi vivaranto. ³ Bi vivaranti. ⁴ K Bi gaṇḍapānam, Rp rasagandhapānam. ⁵ Bi kim. ⁶ K pañītam, Bi pañītam. ⁷ Bi Rp makacivā-. ⁸ Bi parissāvitam-. ⁹ Bi vāludakan. ¹⁰ Bi omits nihīnara. ¹¹ Bi sañ-cayati. ¹² Bi kim. ¹³ Bi dodayhasile. ¹⁴ K so. ¹⁵ Bi majjate. ¹⁶ Bi omits pa-majjati. ¹⁷ Bi dayhasile ti. ¹⁸ Bi gahita. ¹⁹ Bi muddika-. ²⁰ Bi adds tatiyam.

4. Giridantajātaka.

Dūsito¹ giridantenā² 'ti. Idam Satthā Veļuvane viharanto ekam vipakkhasevim³ ārabba kathesi. Vatthum hetṭhā Mahilāmukhajātakē⁴ kathitam eva. Satthā pana „na bhikkhave ayaṁ 5 bhikkhu idān̄ eva vipakkhasevakō⁵, pubbe p' esa vipakkhasevakō yevā“ 'ti vatvā atītam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Sāmarājā⁶ nāma rajjam kāresi. Tadā Bodhisatto amaccakule nibbattitvā vayappatto tassa atthadhammānusāsako ahosi. Rañño pana Pañdavo⁷ nāma 10 mañgalasso, tassa Giridanto⁸ nāma assabandho, so khañjo⁹ ahosi. Asso mukharajjuke gahetvā tam purato purato¹⁰ gacchantam disvā „mañ esa¹¹ sikkhāpetīti“ saññāya tassa¹² anusikkhanto khañjo ahosi. Tassa khañjabhāvam rañño ārocesum. Rājā vejje pesesi. Te gantvā assassa sarire rogam 15 apassantā „rogam assa na passāmā“ 'ti rañño kathayimsu. Rājā Bodhisattam pesesi: „gaccha vayassa¹³, ettha kāraṇam jānāhīti“. So gantvā khañjaassabandhasamsaggena tassa¹⁴ khañjabhūtabhāvam ñatvā rañño tam attham ārocetvā „saṁ- 20 saggadosena nāma evam hotīti“ dassento pathamam gātham āha:

1. Dūsito¹ Giridantena¹⁵ hayo Sāmassa Pañdavo
porāṇam pakatim hitvā tass' eva¹⁶ anuvidhīyatīti¹⁷. 65.

Tattha hayo Sāmassā 'ti Sāmassa rañño mañgalasso, porāṇam pakatim hitvā ti attano porāṇapakatim¹⁸ siṅgārabhāvam pahāya, anuvidhīyatīti¹⁷ 25 anusikkhati¹⁹.

Atha nam rājā „idāni vayassa kiṁ kattabban“ ti pucchi. Bodhisatto „sundaram assabandham²⁰ labhitvā yathāporāṇo²¹ bhavissatīti“ vatvā dutiyam gātham āha: .

¹ Bi dusito. ² Bi giridavattanā. ³ Bi -sevibhikkhum. ⁴ Bi -lā-, cfr. supra J. 26.

⁵ K -sevati, Bi vāpakkhasevi. ⁶ Bi sāmantarājā. ⁷ Bi pañduvo. ⁸ Bi giridatto.

⁹ Bi khañco. ¹⁰ Bi omits one purato. ¹¹ Bi etha. ¹² K kassa, Bi bhassa.

¹³ Bi passa. ¹⁴ so Bi Bp; K -saggenassa. ¹⁵ Bi giridattena. ¹⁶ Bi asseva.

¹⁷ Bi -dhiyyatīti. ¹⁸ Bi pubbe pipakati. ¹⁹ Bi -tīti attho. ²⁰ so Bi Bp; K

-bandhavam. ²¹ Bi omits yathā.

2. Sace va t' anujo¹ poso² sikhārākārakappito³
 ānane⁴ tam gahetvāna⁵ mandale parivattaye
 khippam eva pahatvāna⁶ tass' eva anuvidhiyatīti. 66.

Tattha tanujo ti tassa anujo anurūpajāto ti anujo, tassa anujo t' anujo,
 idam vuttam hoti: sace hi mahārāja tassa siṅgārassa ācārasampannassa assassa⁷ 5
 anurūpajāto⁸ siṅgārākārasampanno⁹ poso, sikhārākārakappito¹⁰ ti sikhā-
 rena¹¹ sundarena¹² ākarena kappitokesamassu¹³, tam assam ānane gahetvā¹⁴
 assamanḍale parivatteyya¹⁵, khippam ev' esa tam khañjabhāvam pahāya ayam
 siṅgāro ācārasampanno assagopako mani sikkhāpetiti saññaya khippam ev' etassa¹⁶
 anuvidhiyati¹⁷ atianusikkhissati¹⁸ pakatibhāve yeva thassatiti¹⁹. 10

Rājā tathā kāresi. Asso pakatibhāve patitthāsi. Rājā²⁰,
 ,tiracchānānam pi nāma āsayam jānissatīti²⁰ tuṭṭhacitto Bo-
 dhisattassa mahantam yasam adāsi.

Satthā imam desanam²¹ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā
 Giridanto²² Devadatto ahosi, asso vipakkhasevako bhikkhu, rājā¹⁵
 Anando²³, amaccapāṇḍito pana aham evā“ 'ti. Giridantajātakam²⁴.

5. Anabhiratijātaka.

Yathodake āvile appasanne ti. Idam Satthā Jetavane
 viharanto aññataram brāhmaṇakumāram ārabba kathesi. Sāvat-
 thiyam kir'²⁵ eko brāhmaṇakumāro tinnam vedānam pāragū bahū²⁶ 90
 khattiyakumāre ca brāhmaṇakumāre ca mante vācesi. So aparabhāge
 gharāvāsamān sañthāpetvā vatthālāmākāradāsadāsikhettagathugomahisa-
 puttadārādīnam atthāya cintayamāno rāgadosamohavasiko hutvā āvila-
 citto ahosi, mante paṭipātiyā parivattetum nāsakkhi²⁷, ito c' ito ca
 mantā na paṭibhānsu²⁸. So ekadivasam bahū²⁹ gandhamālādīm³⁰ 95
 gahetvā Jetavanam gantvā Satthāraṁ pūjetvā vanditvā ekamantam

¹ K va nanujo, Bi ca tanuke, Rp ca tanujo. ² K pāso. ³ K-kappino. ⁴ Bi ānanena.
⁵ Bi gahetvā. ⁶ Bi pahantvāna. ⁷ Bi assa. ⁸ Bi anurūpajā ayam. ⁹ Bi siṅgā
 ayo ājāyasampanno. ¹⁰ Bi akhayākārakampito. ¹¹ Bi sikhayona. ¹² Bi omits
 sundarena. ¹³ Bi kappito-. ¹⁴ Bi śnena gahetvāna. ¹⁵ K -yyam. ¹⁶ Bi evatassa.
¹⁷ K -dhissati. ¹⁸ Bi anusikkhāyati. ¹⁹ Bi adds attho. ²⁰ Bi āyasam rājātūti, Rp
 ajjhayasam jānāti. ²¹ Bi dhampadesanam. ²² Bi giridattho. ²³ Bi adds ahosi.
²⁴ Bi giridatthajātakam catuttham. ²⁵ Bi kira. ²⁶ both MSS. bahu. ²⁷ Bi nā-
 sakki. ²⁸ K ni paṭibhānsu, Bi na patisamīsu. ²⁹ Bi bahu. ³⁰ Bi -lādīhi.

nisīdi. Satthā tena saddhiṁ paṭisanthāram kattvā „kim māṇava mante vācesi, paguṇā te mantā“ ti pucchi. „Pubbe me bhante mantā paguṇā, gharāvāsassa pana gahitakālato paṭṭhāya cittam me āvilam jātam, tena me mantā na paguṇā“ ti. Atha nam Satthā „na kho māṇava 5 idān’ eva pubbe pi te cittassa anāvilakāle tava mantā paguṇā ahesum, rāgādīhi pana āvilakāle tava mantā na paṭibhāmsū“ ’ti vatvā tena yācito atītam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto brāhmaṇa mahāsālakule nibbattitvā vayappatto 10 Takkasilāyam mante uggaṇhitvā disāpāmokkho ācariyo hutvā Bārāṇasiyam bahū khattiya brāhmaṇakumāre² mante vācesi. Tassa santike eko brāhmaṇamāṇavo tayo vede³ paguṇe akāsi, ekapade pi nikkaṁkho piṭṭhiācariyo⁴ hutvā mante vācesi. So aparena samayena gharāvāsam gahetvā gharāvāsacintāya⁵ āvila- 15 citto mante parivattetuṁ nāsakkhi. Atha nam ācariyo attano santikam āgatam „kim māṇava paguṇā te mantā“ ti pucchitvā „gharāvāsam gahitakālato paṭṭhāya me cittam āvilam jātam, mante parivattetuṁ na sakkomīti“ vutte „tāta āvile⁶ cittamhi⁷ paguṇāpi mantā na paṭibhanti⁸, anāvile pana appaṭibhānam⁹ 20 nāma n’ attīti“ vatvā imā gāthā¹⁰ āha:

1. Yathōdake āvile appasanne
na passati sippikasambukam¹¹
sakkharām¹² vālukam macchagumbam
evaṁ āvilamhi¹³ citte
na passati attadattham parattham. 67.
2. Yathōdake acche vippasanne
so passati sippi¹⁴ ca macchagumbam¹⁵

¹ K paṭibhāmsū. ² K bahukhattiyābrāh-, Bi bahukhattiyāyākumāre bahubrāhmaṇakumāre. ³ Bi bede. ⁴ so K Bp; Bi ekapade si nikakho piṭhi ācaripsha. ⁵ K sagharāvāsacittāya. ⁶ Bi āvila. ⁷ K cittamhi. ⁸ K paṭibhanti. ⁹ K apaṭibhānam, Bi apaṭibhānam. ¹⁰ Bi imam gāthadvayam. ¹¹ Bi sippisappukam, K sippisambuka, Bp sibbikasambukam ca; read na passati sambukam ca? ¹² K omits sakharām. ¹³ so Bp; K āvile, Bi āvilamhi. ¹⁴ K sippi. ¹⁵ Bi passati kasampukam sakharām vālukam macchagumpam.

evam anāvilamhi¹ citte
so passati² attadattham paratthan ti. 68.

Tattha āvile ti kaddamālūlitē³, appasanne ti tāya eva⁴ āvilatāya avippasanne⁵, sippikasambukan⁶ ti sippikañ ca sambukañ ca⁷, macchagumban ti macchaghātāni, evam āvile⁸ ti evam evam⁹ rāgādīhi āvile citte, attadattham paratthan ti na¹⁰ attatthāni na paratthāni¹¹ passatīti attho, so passatīti evam evam anāvile citte so puriso attatthāni ca paratthāni ca passatīti¹².

Satthā imam atitām¹³ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam samodhānesi: (Saccapariyosāne brāhmaṇakunārō sotāpatti phale patiṭṭhahī) „Tadā ayam eva māṇavo ahosi, ācariyo pana aham evā“ ti. Ana- 10 bhiratijātakam¹⁴.

6. Dadhvāhanajātaka.

Vaṇṇagandharasopeto ti. Idam Satthā Veļuvane viharanto vipakkhaseviṁ ārabba kathesi. Vatthum hetṭhākathita-sadisam eva. Satthā pana: „bhikkhave asādhusannivāso nāma pāpo 15 anatthakaro, tattha manussabhūtānam tāva pāpasannivāsassa anatthakarāya kiñ vattabbañ, pubbe pana asātena amadhurena nimbarukkhena saddhiñ¹⁵ sannivāsam āgamma madhuraraso dibbarasapaṭi-bhāgo acetano ambarukkho pi amadhuro tittako jāto“ ti vatvā atitām āhari:

20

Atite Bārāṇasiyam Brahmādatte rajjañ kārente Kā-siratthe¹⁶ cattāro bhātaro brāhmaṇā isipabbajjañ pabbajitvā Himavantapadese¹⁷ paṭipātiyā pannasālā¹⁸ katvā vāsain kappesum. Tesam¹⁹ jetṭhabbhātā kālaiñ katvā Sakkattaiñ pāpuṇi. So tam kā-rupam ñatvā antarantarā sattatthadivasaccayena tesam upaṭṭhā- 25 nam gacchanto ekadivasaiñ jetṭhakatāpasaiñ vanditvā ekamantam

¹ K -latthi. ² Bi apassati. ³ K -lulite, Bi -lulite. ⁴ Bi thāya yeva. ⁵ Bi appasanne. ⁶ K sippikasambukan. ⁷ Bi sippañ ca kasamimakāñ ca. ⁸ Bi āvilamhi. ⁹ Bi evameva. ¹⁰ Bi neva. ¹¹ Bi attadattaparattām. ¹² Bi pūriso passati atta attām parattan ti attho. ¹³ Bi dhammadesanām. ¹⁴ Bi adds pañcamānithitain. ¹⁵ Cfr. Five Jāt by V. Fausbøll 1861 p. 1 ¹⁶ Bi omits saddhiñ. ¹⁷ Bi kāsikaratthe. ¹⁸ Bi himavantapadese ¹⁹ Bi pallasālaiñ. ²⁰ K nesam.

nisiditvā „bhante kena te attho“ ti pucchi. Pañdurogatāpaso „agginā me attho“ ti āha. So tassa vāsipharasukam¹ adāsi. (Vāsipharasuko² nāma dāñe pavesanavasena³ vāsi pi hoti pharasu pi.) Tāpaso „ko me imam̄ ādāya dārūni 5 āharissatī“ āha. Atha nam̄ Sakko evam̄ āha: „yadā⁴ te bhante dārūhi attho imam̄ pharasuṁ hatthena⁵ pahāmsitvā⁶ ‘dārūni me āharitvā aggim̄ kareyyasitī’ vadeyyāsi. dā- rūni āharitvā aggim̄ katvā dassatī“. Tassa vāsipharasukam⁷ datvā dutiyam pi upasamkainitvā „bhante kena te attho“ ti 10 pucchi. Tassa paññasālāya hatthimaggo hoti. So hatthihī upadduto „hatthīnam̄ me vasena dukkham̄ uppajjati⁸, te palā- pehīti“ āha. Sakko tassa ekam̄ bheriṁ upanāmetvā „bhante imasmīn tale pahaṭe tumhākaiṁ paccāmittā palāyissanti, imas- mīm̄ pahaṭe mettacittā hutvā caturaṅginiyā senāya⁹ parivā- 15 ressantī“ vatvā taiṁ bheriṁ datvā kaniṭṭhassa santikaiṁ gan- tvā „bhante kena te attho“ ti pucchi. So pi pañdurogadhātuko va, tasmā „dadhinā me attho“ ti āha. Sakko tassa ekam̄ dadhīghaṭaiṁ datvā „sace tumhe icchamānā imam̄ āvajjessatha¹⁰ mahānadī hutvā mahogham pavattetvā tumhākaiṁ rajaiṁ gahetvā 20 dātūn samattho pi bhavissatī“ vatvā pakkāmi. Tato paṭṭhāya vāsipharusuko¹¹ jetṭhabhātikassa aggim̄ karoti, itarena¹² bheri- tale pahaṭe hatthī palāyanti¹³, kaniṭṭho dadhīm paribhuñjati. Tasminīn kāle eko sūkaro ekasmīn purāṇagāmaṭṭhāne caranto¹⁴ ānubhāvasampannaiṁ ekam̄ maṇikkhandhaiṁ¹⁵ addasa. So tam̄ 25 maṇikkhandhaiṁ mukhena qasitvā¹⁶ tassānubhāvena ākāse uppatti- tvā samuddamajjhē ekam̄ dīpakaṁ gantvā „ettha dāni mayā vasitum vattatī¹⁷“ otaritvā phāsukaṭṭhāne¹⁸ udumbararukkhassa

¹ Bi vāsiparasum. ² Bi vāsiparasiko. ³ K pavesanāvasena, Bi omits vasena.

⁴ Bi yadi. ⁵ Bi hattena, K hatthe. ⁶ Bi paharitvā. ⁷ Bi kārābiti. ⁸ Bi hatthi- nām̄ ayena me dukkham uppajjiti. ⁹ Bi caturaṅgīni senā. ¹⁰ Bi āsiñceyyātha.

¹¹ Bi vāsipharasum. ¹² Bi itaro. ¹³ Bi batthi palāyati. ¹⁴ Bi vicaranto.

¹⁵ Bi anubhāvasampannamāṇikkhandham. ¹⁶ Bi damisitvā. ¹⁷ Bi vattatī.

¹⁸ Bi adds ekassa.

heṭṭhā vāsam kappesi. So ekadivasam tasmin rukkhamūle maṇikkhandham purato ṭhapetvā niddam okkami. Ath' eko Kāsiratṭhavāsimanusso¹ „nirūpakāro² esa amhākan“ ti mātā-pitūhi gehā nikkaḍḍhito ekaṁ paṭṭanagāmaṁ³ gantvā nāvikānam kammakaro⁴ hutvā nāvam āruyha⁵ samuddamajjhe bhinnāya 5 nāvāya phalake nipanno tain dīpañ patvā phalāphalāni pariye-santo tam sūkaram niddāyantaṁ disvā sanikam⁶ gantvā maṇikkhandhaiḥ gaṇhitvā tassa ānubhāvena ākāse uppatitvā udum-bararukkhe nisiditvā cintesi: „ayañ sūkaro imassa maṇikkhan-dhassa ānubhāvena ākāsacāriko⁷ hutvā idha vasati maññe, mayā 10 pana⁸ paṭhamam eva imaiñ māretvā maiñsañ khāditvā pacchā gantuñ vaṭṭatīti⁹“. So ekañ dandakaiñ bhañjitvā tassa sīse pātesi. Sūkaro pabujjhītvā maññiñ apassanto ito c' ito ca kampamāno vidhāvati. Rukkhe nisinnapuriso¹⁰ hasi. Sūkaro olokento tañ disvā rukkhaiñ sīsena paharitvā tatth¹¹ eva mato. 15 So puriso otaritvā aggiñ katvā tassa maiñsañ pacitvā khāditvā ākāse uppatitvā Himavantamatthakena gacchanto assamapadaṁ disvā jetṭhatāpasassa¹² assame¹³ otaritvā dvīhatihām vasitvā tāpasassa vattapaṭivattaiñ akāsi vāsipharasukassa ānubhāvañ ca passi. So „imaiñ mayā gahetuñ vaṭṭatīti“ maṇikkhandhassa 20 ānubhāvaiñ¹⁴ tāpasassa dassetvā „bhante imaiñ me gahetvā vāsipharasukaiñ¹⁵ dethā“ 'ti āha. Tāpaso ākāsenā caritukāmo tam gahetvā vāsipharasukaiñ adāsi. So tañ gahetvā thokaiñ gantvā vāsipharasukaiñ pahañsitvā¹⁶ „vāsipharasuka¹⁷ tāpasassa sīsañ chinditvā¹⁸ maṇikkhandhaiñ me āharā“ 'ti āha. So gan- 25 tvā tāpasassa sīsañ chinditvā maṇikkhandham āhari. So vāsi-pharasukaiñ¹⁹ patiechhannaṭhāne ṭhapetvā majjhimatāpasassa²⁰

¹ Bi kāsikaratha-, K kāsiratṭhe. ² so both MSS. ³ K paddhanagāmañi. ⁴ Bi kammakāro. ⁵ Bi abbiruyha. ⁶ Bi sanikam. ⁷ Bi sākassavāro. ⁸ Bi omits pana. ⁹ Bi vaddhatīti. ¹⁰ Bi nisino-. ¹¹ Bi jetṭhabhātikassa tāpassa. ¹² Bi asa-mam. ¹³ Bi anubhāvaiñ. ¹⁴ K vāsipharasum. ¹⁵ Bi vāsipharasum pharahitvā. ¹⁶ Bi omits this word. ¹⁷ Bi sīse bhinditvā. ¹⁸ K vāsipharasum. ¹⁹ Bi majhi-matāpasa.

santikam gantvā katipāham vasitvā bheriyā ānubhāvam disvā maṇikkhandham datvā bherim gaṇhitvā¹ purimanayen' eva tassa pi sīsam chindāpetvā kaniṭṭham upasamkamitvā dadhigaṭassā-nubhāvam disvā maṇikkhandham datvā dadhigaṭam gahetvā² purimanayen' eva tassa sīsañ chindāpetvā³ maṇikkhandhañ ca vāsipharasukañ ca bheriñ ca dadhigaṭañ ca gahetvā ākāse uppativā Bārānasiyā avidūre ṭhatvā Bārānasirañño „yuddhañ vā me⁴ detu rajjam vā“ ti ekassa purisassa hatthe pannam pāhesi. Rājā sāsanam sutvā va „corañ gaṇhissāmā“ 'ti nik-¹⁰ khami. So ekañ bheritalaiñ pahari, caturaṅginī⁵ senā parivāresi. Rañño avattharanabhāvam⁶ nātvā dadhigaṭam vis-sajjesi⁷, mahānadī pavatti⁸, mahājano dadhimhi osīditvā nikkhāmitum⁹ nāsakkhi. Vāsipharasukam pahaṁsitvā¹⁰ „rañño sīsam āharā“ 'ti¹⁰ āha, vāsipharasuko gantvā sīsam āharitvā¹¹ pādamūle nikhipi, eko pi āvudham ukkhipitum nāsakkhi¹¹. So mahantena balena parivuto nagaram pavisitvā abhisekam kāretvā Dadhvāhano nāma rājā hutvā dhammena rajjam kāresi. Tass' ekadivasam mahānadiyam jälakaraṇḍake¹² kīlan-tassa Kannamuṇḍadahato devatāparibhogam ekañ ambapakkam²⁰ āgantvā jāle laggi. Jälaiñ ukkipantā tam disvā rañño adaiñsu. Tam mahantañ ghaṭappamāñaiñ parimandalam¹³ suvanṇavannam ahosi. Rājā „kissa phalam nām' etan“ ti vanacārake pucchitvā „ambaphalan“ ti sutvā pariluhūñjītvā tassa atṭhīni attano uyyāne rop̄petvā khīrodakena siñcāpesi. Rukkho nibbattitvā tatiye²⁵ saṁvacchare phalam adāsi. Ambassa sakkāro¹⁴ mahā ahosi: khīrodakena siñcanti, gandhapañcañgulikaiñ denti, mālādāmāni parikkhipanti, gandhatelena dīpañ jälenti, parikkhepo pan' assa pattasāñiyā¹⁵ ahosi. Phalāni madhurāni suvanṇavannāni ahesum. Dadhvāhanarājā aññesam rājūnañ ambaphalam pesento atṭhito

¹ Bi gahetvā. ² Bi chinditvā. ³ Bi omits me. ⁴ Bi caturaṅginī. ⁵ Bi āvattha-ruṇa-. ⁶ Bi visajjesi. ⁷ Bi pavattati. ⁸ Bi nisitum. ⁹ Bi paharitvā. ¹⁰ Bi āha-rāhīti. ¹¹ Bi na sakkhi. ¹² Bi jälakadaṇḍake, K jälakaraṇḍake. ¹³ K parimandalam. ¹⁴ Bi pakaro. ¹⁵ Bi paṭasāñiyā, K paddhasāñiya.

rukkhaniabbattanabhayena aīkuranibbattanatthānāmī mandukāñ-
takena vijjhitvā pesesi. Tesaṁ ambaṁ khāditvā atthi ropitam
na sampajjati¹. Te „kin nu kho ettha kāraṇan“ ti pucchantā
tam kāraṇam jāniṁsu. Ath' eko rājā uyyānapālam pakkositvā
„Dadhivāhanassa ambaphalānāmī rasam nāsetvā tittakabhāvām
kātum sakkhissasāti²“ pucchitvā „āma devā“ 'ti vutte „tena hi
gacchā“ 'ti sahassaiḥ datvā pesesi. So Bārāṇasiṁ gantvā
„eko uyyānapālo āgato“ ti rañño ārocūpetvā tena pakkosāpito
pavisitvā rājānāmī vanditvā „tvam uyyānapālo“ ti puṭho „āma
devā“ 'ti vatvā attano ānubhāvām vanṇesi. Rājā „gaccha,
amhākāmī uyyānapālassa santike hohiti³“ āha. Te tato paṭ-
thāya dve janā uyyānāmī paṭijagganti. Adhunāgato uyyānapālo
akālapupphāmī pupphāpento akālaphalāmī gaṇhāpento uyyānam
ramāṇiyām⁴ akāsi. Rājā tassa pasiditvā porāṇakauyyānapālam
nīharitvā tass' eva uyyānāmī adāsi. So uyyānassa attano hattha-
gatabhāvāmī nītvā ambarukkham parivāretvā nimbe ca pagga-
vavalliyo⁵ ca ropaesi. Anupubbena nimbā vaddhiṁsu. Mūlehi
mūlāni sākhāhi ca sākhā⁶ saṁsaṭṭhā onaddhā vinaddhā ahesum.
Tena⁷ asātaamadhusaṁsaggena tāva madhuraphalo ambo
tittako jāto nimbapaññasādisaraso. Ambaphalānāmī tittakabhā-
vāmī nītvā uyyānapālo palāyi. Dadhvāhano⁸ uyyānāmī gantvā
ambaphalām⁹ khādanto mukhe pavitthāmī ambayūsamī nimba-
kasatām¹⁰ viya¹¹ ajjhoharitum asakkonto kakkāretvā¹² nuṭhubhi¹³.
Tadā Bodhisatto tassa atthadhammānusāsako ahosi. Rājā
Bodhisattām āmantetvā „pañḍita, imassa rukkhassa porāṇaka-
parihārato¹⁴ parihiṇām n' atthi, evam sante pi 'ssa phalam
tittakam jātaṁ, kin¹⁵ nu kāraṇan“ ti puchhanto pathamaṁ
gātham āha:

¹ K sampajjati. ² K sakkhissatī, Bi sakkhissasati. ³ Bi gacchahiti. ⁴ both MSS. hotiti. ⁵ Bi rammaniyām, K ramāṇiyām. ⁶ Bi aggavalliyo. ⁷ K sākhāhi ca sākhāhi, Bi sākhēhi sākhāni. ⁸ Bi adds gandhaphalānām rukkhānām. ⁹ Bi adds paṭyāna-
tam uyyānāsālam (read -pālam) sutvā. ¹⁰ Bi ampaphale. ¹¹ Bi nimbakarasam,
Bi nimbarasam. ¹² Bi adds ahosi. ¹³ Bi takkhādetvā. ¹⁴ Bi nuṭhaka. ¹⁵ Bi po-
rāṇaparihārato. ¹⁶ Bi klin.

1. Vaṇṇagandharasūpēto¹ amb' āyam ahuvā pure,
tam eva pūjam labhamāno ken' ambo kaṭukapphalo ti. 60.

Ath' assa kāraṇam ācikkhanto Bodhisatto dutiyam gā-tham āha:

5 2. Pucimandaparivāro ambo te Dadhvāhana,
mūlam mūlena saṁsaṭṭham, sākhā sākhā nisevare²,
asataṁ sannivāsenā ten' ambo kaṭukapphalo ti. 70.

Tattha pucimanda-parivāro ti nimbarukkhaṁparivāro³, sākhā sākhā
nisevare⁴ ti pucimandassa sākhā ambarukkhassa sākhāyo nisevanti, asataṁ
10 sannivāsenā 'ti amadhurehi pucimandehi⁵ saddhiū sannivāsenā, tenā 'ti tena
kāraṇena ayati ambo kaṭukapphalo asātaphalo tittakaphalo jāto ti.

Rājā tassa vacanam sutvā sabbe pi pucimande ca paggave
ca⁶ chindāpetvā mūlāni uddharāpetvā samantā amadhuram paṁ-
suṁ harāpetvā madhuram⁷ paṁsuṁ pakkipāpetvā khīrodaka-
15 sakkharodakagandhodakehi ambaiṁ paṭijaggāpesi. So madhura-
rasasaṁsaggena⁸ puna madhuro va ahosi. Rājā pakatiuyyāna-
pālakass' eva uyyānam niyyādetvā yāvatāyukam īthatvā yathā-
kainmaṁ⁹ gato.

Satthā imam dhammadedesanam āharitvā jātakam samodhānesi:
20 „Tadā aham eva pañḍitaamacco ahosin“ ti. Dadhvāhanajāta-
kam¹⁰.

7. Catumaṭṭajātaka.

Ucce viṭabhim āruyhā 'ti. Idam Satthā Jetavane viha-
ranto aññataram mahallakabhippum¹¹ ārabba kathesi. Ekadi-
25 vasaṁ kira dvīsu aggasāvakesu aññamaññam pañham pucchanavissajja-
kathāya nisinnesu eko mahallako¹² tesam santikam gantvā tatiyo hutvā

¹ Bi -rasopeto. ² Bi sākhā sākhām nisevane ¹ so both MSS. ⁴ Bi nivesane.

⁵ Bi pucimantehi, K pucimandena. ⁶ Bi pucimandena ca aggivalliyo ceva.

⁷ Bi madhura. ⁸ Bi madhurasasaṁsaggena. ⁹ Bi yathākkamam. ¹⁰ Bi adds

chaṭham. ¹¹ Bi mahallakam-, K -ka. ¹² Bi adds bhikkhu.

nisiditvā „bhante mayam pi tumhe pañhami puchissāma, tumhe pi attano kamkham amhe pi¹ pucchathā“ 'ti āha. Therā tam² jigu-chitvā utthāya pakkamīsu. Therānam dhammāni sotum nisinnaparisā samāgamassa bhinnakāle³ Satthu santikam gantvā „kim akāle āgat' atthā“ 'ti vutte tām kāraṇam ārocayīsu. Satthā „na bhikkhave idān' eva Sāriputta-Moggallānā etāni jiguchitvā akathetvā pakkamanti, pubbe pi pakkamīsu“ 'ti vatvā atitām āhari:

Atite Bārāṇasiyān Brahmādatte rajjaiñ kārente Bodhisatto araññayatane rukkhadevatā ahosi. Atha dve hamsapotakā Cittakūṭapabbatā nikhamitvā tasmiñ rukkhe nisiditvā gocarāya gantvā nivattantāpi tasmiñ ñeva vissamitvā Cittakūṭaiñ gacchanti. Gacchante gacchante⁴ kāle tesaiñ Bodhisattena saddhiñ vissāso ahosi, gacchantā ca āgacchantā ca aññamaññaiñ sammoditvā dhammakathañ kathetvā pakkamīsu. Ath' ekadivasaiñ tesu rukkhagge nisiditvā Bodhisattena saddhiñ kathentesu eko sigālo tassa rukkhassa hetthā thatvā tehi hamsapotakehi saddhiñ mantento pañhamaiñ gātham āha:

1. Ucce viṭabbim aruyha mantayavho rahogatā,
nīce oruyha mantavho, migarājāpi sossatīti. 71.

Tattha ucce viṭabbim aruyha 'ti pakatiyāpi ucce imasmīm rukkhe uccataran ekañi viṭapani abhiruhitvā⁵, mantayavho ti mantethā⁶, nīce oruyhā 'ti otaritvā nīce thāne thatvā mantayatha⁷, migarājāpi sossatīti attānam migarājanam katva āha.

Haiñsapotakā⁸ jiguchitvā utthāya Cittakūṭam eva gatā. Tesam gatakāle Bodhisatto sigālassa dutiyaiñ gātham āha: 25

2. Yam supanno supannena devo devena mantaye
kim tattha catumattassa, bilam pavisa jambukā 'ti. 72.

Tattha supanno ti sundarapanño, supannenā 'ti dutiyena hanisapotakena, devo devenā 'ti te yeva dve deve⁹ katvā katheti¹⁰, catumattassā¹¹ 'ti

¹ Bi omits pi. ² K nañ. ³ Bi bhinnā-. ⁴ Bi only one gacchante, Bp kāle gacchante atikante. ⁵ Bi -rūyhitvā. ⁶ Bi adds kathetha. ⁷ Bi mantassatha. ⁸ Bi adds tassa, Bp hamsapotakā kujjhitvā. ⁹ K dve. ¹⁰ Bi kathesi. ¹¹ K catumaddhā, Bi catumathassā.

sarīrena jātiyā sarena guṇenā 'ti imehi catuhī¹ maṭṭassa² suddhassā³ ti akkharattho, asuddhami yeva⁴ pana tam pasainsāvacanena n'ndanto evam āha, catuhī⁵ lāmakassa kiñ ettha sigālassā 'ti ayam ettha adhippāyo, bilam pavisa 'ti idam Bodhisatto bheravārammaṇam dassetvā tam palāpentō āha.

5 Satthā imam dhammadesanam āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā mahallako sigālo ahosi, dve hanisapotakā Sāriputta-Moggallānā, rukkhadevatā pana aham evā“ 'ti. Catumatta-jātakam⁶.

8. Sīhakotthukajātaka.

10 Sīhaṅgulī sīhanakho ti. Idam Satthā Jetavane vihāranto Kokālikam ārabba kathesi. Ekadivasam kira Kokāliko aññesu bahussutesu dhammam kathentesu sayam pi kathetukāmo ahositi sabbam heṭṭhāvuttanayen' eva vitthāretabbam. Tam pana pavattim sutvā Satthā „na bhikkhave Kokāliko idān' eva attano saddena pākaṭo⁷ jāto, pubbe pi pākaṭo ahositi“ vatvā atitam āhari:

15 Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte raijam kārente Bodhisatto Himavantapadese⁸ sīho hutvā ekāya sigāliyā saddhim samvāsam anvāya puttām patilabhi. So aṅgulīhi na-khehi kesarena vanṇena sañthānenā ti imehi ākārehi pitusadiso ahosi, saddena mātusadiso. Ath' ekadivasam deve vassitvā 20 vigate⁹ sīhesu naditvā sīhakilām kīlantesu so pi tesam antare naditukāmo hutvā sigālikam nādañ nadi. Ath' assa saddam sutvā sīhā tuñhī ahesun. Tassa saddam sutvā aparo Bodhisattassa sajātiputto¹⁰ „tāta, ayañ sīho vanṇādīhi amhehi sa-māno, saddo pan' assa aññādiso, ko nām' eso“ ti pucchanto 25 pañhamam gātham āha :

1. Sīhaṅgulī sīhanakho sīhapādapatiṭṭhito
so sīho sīhasaṅghamhi eko nadati aññathā ti. 73.

¹ K catu. ² K maddhassa, Bⁱ matthasā. ³ Bⁱ omits suddhassa. ⁴ Bⁱ asuddho so ca. ⁵ Bⁱ adds mattassa. ⁶ Bⁱ catumatta-jātakam sattamañ. ⁷ Bⁱ -to. ⁸ Bⁱ -ppadese. ⁹ Bⁱ vikate. ¹⁰ Bⁱ pajātiputte

Tattha sīhapādapatitthito ti sīhapādeb' eva patitthito. eko nadati aññathā ti eko va avasesasihēhi asadisena sigālasaddena nadanto aññathā nadati.

Tam sutvā Bodhisatto „tāta esa tava bhātā sigāliyā putto rūpena mayā sadiso saddena mātarā sadiso“ ti vatvā sigāli-puttaiñ āmantetvā „tāta, tvaiñ ito patīthāya idha vasanto appa-⁵ saddrō vasa¹, sace puna nadissasi sigālabhāvan² te jānissantīti³ ovadanto⁴ dutiyaiñ gātham āha:

2. Mā tvam nadi¹ rājaputta, appasaddo vane vasa,
sarena kho tam jāneyyuñi, na hi te⁵ pettiko saro ti. 74.

Tattha rājaputtā⁶ ti sīhassa migarañño putto⁷.

10

Imañ ca pana ovādaiñ sutvā puna so nadituñ nāma na ussahi.

Satthā imam desanaiñ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā si-gālo Kokāliko ahosi, sajātiputto⁸ Rahulo, migarājā pana aham evā“⁹ ti. Sīhakotthukajātakam¹⁰.

15

9. Sīhacammajātaka.

N' etam sīhassa naditan ti. Idam pi Satthā Jetavane viharante Kokālikaiñ ārabbha kathesi. So imasmīñ kāle sara-bhaññaiñ¹¹ bhanitukāmo¹² ahosi. Satthā tam pavattim¹³ sutvā atītamā āhari:

20

Atite Bārāṇasiyaiñ Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto kassakakule¹⁴ nibbattitvā vayappatto kasikammena jīvikaiñ kappesi. Tasmin kāle eko vāñijo gadrabhabhārakena volhārañ karonto vicarati. So gatagatañhāne gadrabhassa pitthito bhanḍikaiñ otāretvā gadrabham sīhacammena pārupitvā¹⁵ 25

¹ Bi va assa. ² Bi -vaiñ. ³ Bi ovādento. ⁴ Bi nadī. ⁵ Bi na pavīhe. ⁶ K -tto. ⁷ so Bi Bp; Kutta. ⁸ Bi dhammadesanaiñ. ⁹ Bi sīhassa-. ¹⁰ Bi sīhakotthukaiñ athamaiñ. 6. Cfr. V. Fausbøll, Five Jāt. 1861 p. 14. ¹¹ K sarabhamiñaiñ, Bi sarasaññaiñ. ¹² K bhanitum-. ¹³ Bi omits p.vattim. ¹⁴ Bi kasika-. ¹⁵ Bi parunipetva.

sāliyavakhette¹ vissajjeti². Khettarakkhakā³ tam⁴ disvā sīho ti saññāya upasainkamitum na sakkonti. Ath' ekadivasam so vāñijo ekasmiñ gāmadvāre nivāsam gahetvā⁵ pātarāsam pacā-pento tato gadrabham sīhacammam pārupitvā⁶ yavakhettam⁷ vissajjesi. Khettarakkhakā sīho ti saññāya tam upagantum⁸ asakkontā geham gantvā ārocesuñ. Sakalagāmavāsino āvudhāni gahetvā sañkhe dhamentā bheriyo vādentā khettasamīpam gantvā unnadiñsu. Gadrabho marañabhayabhito gadrabharavañ ravi. Ath' assa gadrabhabhāvañ ñatvā Bodhisatto pañhamam 10 gātham āha:

1. N' etam sihassa naditam na vyagghassa⁹ na dīpino, pāruto sīhacammañ jammo nadati gadrabho ti. 75.

Tattha jammo ti lāmako.

Gāmavāsino pi tassa gadrabhabhāvam ñatvā aṭhīni bhañ-15 jantā pothetvā sīhacammam ādāya agamam̄su. Atha so¹⁰ vāñijo āgantvā tam vyasanappattam¹¹ gadrabham disvā dutiyam gātham āha:

2. Ciram pi kho tam¹² khādeyya gadrabho haritañ yavañ pāruto sīhacammañ, ravamāno ca¹³ dūsayīti. 76.

20 Tattha tan¹⁴ ti nipātamattam, ayam gadrabho attano gadrabhabhāvam ajānāpetvā sīhacammañ pāruto¹⁵ ciram¹⁶ pi kālam haritañ yavañ khādeyyā 'ti attho, ravamāno ca¹³ dūsayīti attano pana gadrabharavañ ravamāno c' esa¹⁷ atiñnam dūsayi, n' atth' ettha sīhacammassa doso ti.

Tasmim evam vadante yeva gadrabho tatth' eva¹⁸ mari.

25 Vāñijo pi tam pahāya pakkāmi¹⁹.

Satthā imam desanam²⁰ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā gadrabho Kokāliko ahosi, pañditakassako²¹ pana aham evā“ ti. Sīhacammajātakam²².

¹ Bi -khettesu. ² Bi vissajjesi. ³ K -rākkhanakā, Bi -rakkhikā. ⁴ so Bi Rp; K nañ.

⁵ Bi katvā. ⁶ Bi pāruñpetvā. ⁷ Bi yavakhette. ⁸ Bi upasainkamitum. ⁹ Bi byagghassa. ¹⁰ Bi atheso. ¹¹ Bi ta byasana-. ¹² so Bi Rp; K nañ. ¹³ K va.

¹⁴ so Rp; K nañ, Bi san. ¹⁵ K pārupato. ¹⁶ Bi ciram. ¹⁷ Bi ravamānevacea.

¹⁸ Bi adds nippanno. ¹⁹ so Rp; K pakkami, Bi pakkammi. ²⁰ Bi dhammadesanaiñ.

²¹ Bi -kasako. ²² Bi adds navamati.

10. Sīlānisāmsajātaka.

Passa saddhāya¹ sīlassā 'ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekaṁ saddham upāsakam ārabbha kathesi. So kira saddho pasanno ariyasāvako ekadivasam Jetavanam gacchanto sāyam Aciravatitirām² gantvā nāvike nāvam tīre ṭhapetvā dhammasavanatthāya gate tithe³ nāvam adisvā buddhārammaṇam pītiṁ gahetvā nadim otari. Pādā udakamhi na osidiṁsu. So paṭhavītale gacchanto viya vemajjhām⁴ gatakāle vici⁵ passi. Ath' assa buddhārammaṇā pīti mandā jātā, pādā osidituin ārabhiṁsu. So pana buddhārammaṇam pītiṁ dalhaiṁ katvā udakapiṭṭhen⁶ eva gantvā Jetavanam pavisitvā Satthāram vanditvā ekamantaṁ nisidi. Satthā tena saddhiṁ paṭisanthāram katvā „upāsaka kacci maggaiṁ āgacchanto appakilamathena āgato sīti“ pucchitvā „bhante buddhārammaṇam pītiṁ gahetvā udakapiṭṭhe patiṭṭhami labhitvā paṭhavim maddanto viya āgato 'mhiṭi“ vutte „na kho upāsaka tvaṁ ñeva Buddhaguṇe anussaritvā patiṭṭham laddho, pubbe pi upāsakā⁷ samuddamajjhe nāvaya bhinnāya Buddhaguṇe anussarantā patiṭṭham labhiṁsu“ 'ti vatvā tena yācito atītaṁ āhari:

Atīte Kassapasammāsambuddhakāle sotāpanno ariyasāvako ekena nahāpitakuṭumbikena saddhiṁ nāvam abhirūhi⁸. Tassa nahāpitassa bhariyā „ayya imassa sukhadukkham tava bhāro“ ti nahāpitam tassa⁹ upāsakassa hatthe nikhipi. Atha sā¹⁰ nāvā sattame divase samuddamajjhe bhinuā. Te pi dve janā ekasmin phalake nipannā ekaṁ dīpakam pāpuṇiṁsu. Tattha so nahāpito sakune māretvā pacitvā khādanto upāsakkāpi deti. Upāsako „alaṁ mayhaṁ“ ti na khādati. So cintesi „imasmin ṭhāne amhākam ṭhapetvā tīṇi saraṇāni aññā patiṭṭhā¹¹ n' attihī“ so tiṇṇaiṁ ratanānam guṇe anussari¹². Ath' assa anussarantassa anussarantassa tasmin dīpake nibbatto Nāgarājā attano sarīram mahānāvam katvā māpesi.

10. Cfr. L. Feer in Journ. Asiat. 1875 VI, 260. ¹ Bi saddāya, K sabbā. ² Bi avivaratinaditirām. ³ Bi titte. ⁴ Bi vemajhe. ⁵ Bi vigi. ⁶ Bi -ka. ⁷ K -ruhi, Bi -rūhi. ⁸ so Bi; K nahāpitassa, Bi nhāpitam. ⁹ Bi athassa. ¹⁰ Bi adds nāma. ¹¹ Bi anussarati.

Samuddadevatā niyāmako¹ ahosi. Nāvā sattahi ratanehi pūra-yittha. Tayo kūpakā indanilamānimayā ahesum, sovaṇṇamayo lakārō², rajatainayāni yottāni, suvaṇṇamayāni padarāni³. Samuddadevatā nāvāya ṭhatvā „atthi Jambudipagāmikā“ ti ghosesi.

5 Upāsako „mayam gamissāmā“ 'ti āha. „Tena hi ehi, nāvām abhirūhā“ 'ti. So nāvām abhirūhitvā nahāpitam pakkosi. Samuddadevatā⁴ „tuyhaṁ yeva⁵ labbhati na etassā“ ti āha. „Kiṁ-kāraṇā“ ti. „Etassa sīlaguṇācāro n' atthi, tam kāraṇam, aham hi⁶ tuyhaṁ nāvām āharim na etassā“ ti. „Hotu, aham attanā⁷

10 dinnadāne⁸ rakkhitasile⁹ bhāvitabhāvanāya etassa pattim dammīti“. Nahāpito „anumodāmi sāmīti“ āha. Devatā „idāni gaṇhissāmīti“ tam hi¹⁰ āropetvā ubho pi Jane samuddā nikhametvā¹¹ nadiyā Bārāṇasiṁ gantvā attano ānubhāvena dvinnam pi tesam gehe dhanam patiṭṭhāpetvā „pañḍiteh' eva nāma¹²

15 saddhim saṁsaggo nāma kātabbo ti, sace hi imassa¹³ nahāpit-tassa iminā upāsakena saddhim saṁsaggo na¹⁴ bhavissa samuddamajhe yeva nassissatī¹⁵ pañḍitasamsaggassa¹⁶ guṇam kathayamānā imā gāthā¹⁷ avoca:

1. Passa saddhāya sīlassa cāgassa ca ayaṁ phalam:
20 nāgo nāvāya vanṇena saddham vahati upāsakan. 77.
2. Sabbhir eva samāsetha, sabbhi kubbetha santhavaṁ,
sataṁ hi sannivāsenā sotthim gacchatī nahāpito ti. 78.

Tattha passā 'ti kañci¹⁸ aniyāmetvā¹⁹ passathā 'ti ālapati, saddhāyā 'ti lokiyalokuttarāya sile, pi es' eva nayo, cāgassā 'ti deyyadhamma-paricāgassa c' eva kilespariccāgassa ca, ayaṁ phalan ti idam phalagunam ānisamāsan ti attho, atha vā cāgassa ca phalam passa: ayaṁ nāgo nāvāya vanṇenā 'ti evam p' ettha attho datthabbo, nāvāya vanṇenā ti nāvāya sañdhā-nena, saddhan ti tisu ratanesu²⁰ patiṭṭhitasaddham²¹, sabbhir evā 'ti pañḍitehi

¹ Bi niyāmako manavo. ² Bi sovaṇṇamayā lañkāro. ³ Bi piyanipiyani. ⁴ K -ruhā, Bi -rūyhā. ⁵ K -ruhitvā, Bi -rūyhitvā. ⁶ K -tāya. ⁷ Bi tuyhaññe. ⁸ Bi omits hi. ⁹ Bi attano. ¹⁰ Bi Bp -nena. ¹¹ Bi Bp -lena. ¹² Bi pi. ¹³ Bi -mitvā. ¹⁴ Bi omits nāma. ¹⁵ K vassa. ¹⁶ Bi nā. ¹⁷ both MSS. -ssati. ¹⁸ Bi pañḍitassa-. ¹⁹ Bi gāthāyo. ²⁰ Bi kiñci. ²¹ Bp aniyametvā. ²² Bi saranesu. ²³ Bi patiṭṭhatāṁsaddham.

yeva, samāsethā ti ekato āvaseyya upavaseyya¹ vaseyyā² 'ti attho, kubbethā 'ti kareyya, santhavan ti mittasanthavaṁ, tañhāsanthavo pana kenaci saddhiṁ na kātabbo, nahāpito ti nahāpitakuṭumbiko, nahāpito³ ti pi pātho.

Evaṁ samuddadevatā ākāse ṛhatvā dhammaṁ desetvā ova-
ditvā Nāgarājānam gaṇhitvā attano vimānam eva agamāsi. 5

Satthā imām dhammadesanam āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam samodhānesi: (Saccapariyosāne upāsako sakadāgāmiphale patiṭṭhahi) „Tadā sotapannaupāsako parinibbāyi, Nāgarājā Sāriputto ahosi⁴, sa-
muddadevatā aham evā⁵ 'ti. Sīlānisāmsajātakam⁶. Asadisa-
vaggo catuttho. 10

5. RUHAKAVAGGA.

1. Ruhakajātaka.

Api ruhakacchinnāpiti⁷. Idam Satthā Jetavane viharanto purāṇadutiyikapalobhanam ārabba kathesi. Vatthum Atthani-pāte Indriyajātake āvibhavissati. Satthā pana tam bhikkhum „ayan 15 te bhikkhu itthī⁸ anathakārikā, pubbe pi te esā sarājikāya⁹ parisaya majjhe lajjāpetvā gehā¹⁰ nikkhamaṇakāraṁ¹¹ kāresīti“ vatvā atī-tam āhari:

Atīte Bārānasiyam Brahmādatte rajaṁ kārente Bodhisatto tassa aggamahesiya kucchimhi nibbattitvā va- 20 yappatto pitu accayena rajje patiṭṭhāya dhammena rajaṁ kāresi. Tassa Ruhako¹² nāma purohito ahosi, Ruhakassa purāṇī brāhmaṇī bhariyā. Rājā brāhmaṇassa assabhaṇḍa-kena alamkaritvā assam adāsi. So tām assam āruyha rañño upaṭṭhānam gacchatī. Atha nam alaiṅkatassa assassa 25 pitthe nisīditvā gacchantam disvā taham taham ṛhitā manussā „aho¹³ assassa¹⁴ rūpam, aho asso sobhatī“ assam eva pasam-santi. So geham āgantvā pāsādam āruyha bhariyam āmantesi:

¹ Bi āvaseyya upavaseyya. ² Bi omits vaseyyā. ³ so K; Bi nhā-. ⁴ K omits ahosi.
⁵ Bi adds dasamam. ⁶ Bi ambho duhakacchannāpiti. ⁷ Bi iti. ⁸ both MSS. -kāraṁ.
⁹ Bi gehe. ¹⁰ K anikkha-. ¹¹ Br rūha-, Bi duha-. ¹² Bi ambho. ¹³ Bi assa-

,bhadde amhākām asso ativiya sobhati, ubhosu passesu thitā manussā amhākām assam eva vanṇentīti“. Sā pana brāhmaṇī thokaṁ chinnikā¹ dhuttikadhātukā, tena nam evam āha: „ayya tvāṁ assassa sobhanakāraṇam na jānāsi, ayaṁ asso attano 5 alamkataṁ assabhaṇḍakām nissāya sobhati, sace tvam pi asso viya sobhitukāmo assabhaṇḍakām pilandhitvā² antaravīthim oruyha asso viya pāde koṭṭayamāno³ gantvā rājanām passasi⁴ rājāpi tam vanṇayissati manussāpi tam ñeva vanṇayissantīti“. So ummattakajātiko⁵ brāhmaṇo tassā vacanām sutvā „iminā 10 nāma kāraṇen’ esā“ vadatīti“ ajānitvā tathāsaññī⁶ hutvā tathā akāsi. Ye ye passanti te te parihāsam karontā „sobhati ācariyo“ ti vadiṁsu. Rājā pana nam „kim⁷ ācariya pittan te kupitām⁸, ummattiko si jāto“ ti ādīni vatvā lajjāpesi. Tasmim kāle brāhmaṇo „ayuttakām mayā katan“ ti lajjito⁹ brāhmaṇiyā 15 kujjhītvā „tāy¹⁰ amhi sarājikāya senāya antare lajjāpito ti¹¹, pothetvā tam nikkaḍḍhīssāmīti“ geham agamāsi. Dhutibrāhmaṇī tassa kujjhītvā āgamanabhāvam ñatvā puretaram ñeva culladvārena nikkhāmitvā rājanivesanām gantvā catuhapañcāham tath¹² eva ahosi. Rājā tam kāraṇām ñatvā purohitām pakko- 20 sāpetvā „ācariya mātugāmassa nāma doso hoti yeva, brāhmaṇiyā khamitum vaṭṭatīti“ khamāpanatthāya paṭhamām gātham āha:

1. Api¹³ Ruhaka-cchinnāpi¹⁴ jiyā¹⁴ sandhiyyate¹⁵ puna,
sandhiyyassu¹⁶ purāṇiyā¹⁷, mā kodhassa vasam̄ gamīti. 79.

Tatthāyām saṅkhepattho: bho Ruhaka nanu chinnāpi¹⁸ dhanujiyā puna 25 sandhiyyati¹⁹ ghaṭiyati²⁰, evam tvam pi purāṇiyā saddhi²¹ sandhiyyassu²², kodhassa vasam̄ mā gamīti²³

¹ Bi chindikā chindihiotabbā, Bp chindikā. ² Bi pil-. ³ K koṭṭhayamāno, Bi koṭṭiyamāno, Bp koṭṭiyamāno. ⁴ both MSS. passa. ⁵ K ummatti-. ⁶ Bi kārapenasā. ⁷ K tathasainī, Bi tathāsaññī. ⁸ Bi kiñci. ⁹ Bi kupitām. ¹⁰ Bi adds so. ¹¹ so both MSS. ¹² Bi ambho, Bp abhi. ¹³ K Bp rūhakacchinnāpi, Bi duhakiechannāsi. ¹⁴ Bi jiyā. ¹⁵ Bp sandhiyate, Bi saddhiyāte. ¹⁶ K Bp sandhiyyassu, Bi saddhiyyassu. ¹⁷ so Bp; K Bi -niya. ¹⁸ Bi nunacchannāsi. ¹⁹ K Bp sandhiyati, Bi saddhiyati. ²⁰ Bi ghaṭiyati. ²¹ Bi sandhi. ²² K Bi sandhiyyassu, Bp ramassu. ²³ Bi adds attho.

Tam sutvā Ruhako¹ dutiyam² gātham āha:

2. Vijjamānāsu marūdvāsu³ vijjamānesu kārisu
aññam jiyam karissāma⁴, alam ñeva purāniyā ti. 80.

Tass' attho: mahārāja marucavākesu⁵ ca jiyakāresu⁶ ca manussesu vijjamānesu aññam jiyah karissāma⁷, imāya jinñāya⁸ purāñiyā jiyāya alam,⁹
u' atthi me koci attho ti.

Evañ ca pana vatvā tam nīharitvā aññam brāhmañim ānesi.

Satthā imam dhammadesanam āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam samodhānesi: (Saccapariyosāne ukkañthitabhikkhu sotāpattiphale patiñ-thahi) „Tadā purāñi purāñadutiyakā ahosi, Ruhako ukkañthitabhikkhu, 10 Bārānasirājā pana aham evā“ 'ti. Ruhakajātakam¹⁰.

2. Sirikālakanñijātaka.

Itthi siyā rūpavatitī. Idam Sirikālakanñijātakam Mahā-ummaggajātakē āvibhavissatī⁹. Sirikālakanñijātakam¹⁰.

3. Cullapadumajātaka.

15

Ayam eva sā aham pi so anañño ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ukkañthitabhikkhum ārabba kathesi. Vatthum¹¹ Unmadantijātakē āvibhavissati. So pana bhikkhu Sat-thārā „saccam kira tvam bhikkhu ukkañthito“ ti vutte „saccam Bhagavā“ 'ti vatvā „ko pana tam¹² ukkañthāpetiti“ vutte „aham 20 bhante ekam alamkatapatiyyattam mātugāmam disvā kilesānuvattako hutvā ukkañthito“ ti āha. Atha nañ Satthā „bhikkhu, mātugāmo nāma akataññū mitadūbhī¹³, thaddhahadayā porānakapanḍitāpi attano dakkhiṇajannulohitain¹⁴ pāyetvā¹⁵ yāvajīvitam¹⁶ dānam pi datvā mātu-gāmassa cittam na labhiññusū“ 'ti vatvā atitam āhari:

25

¹ Bi nuhato, Br rūhako. ² Bi nutiyam. ³ Br muduvākesu, Bi vijjamānesu mudūsu.

⁴ Bi -mi. ⁵ Br muduvākesu, Bi dhanukāramudukesu ⁶ Bi jiyakārakesu. ⁷ Bi chinñāya, K jinnāya. ⁸ Bi duhakajātakam pañhamaram. ⁹ K -ssati. ¹⁰ K omits Sirikālakanñijātakam, Bi Sirikālakanñijātakam dutiyam. ¹¹ Bi vatthu. ¹² Bi tvam.

¹³ K dubht, Bi -dubbhi. ¹⁴ Bi -janñu-. ¹⁵ Bi pātetvā. ¹⁶ both K and Bi vita.

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente
 Bodhisatto tasmiṁ aggamahesiā kucchimhi nibbatti, nāma-
 gahaṇadivase c' assa¹ Padumakumāro ti nāmam akāṁsu.
 Tassa aparena² cha kaniṭṭhabhātikā ahesum. Te satta pi janā
 5 anupubbena vuddhippattā gharāvāsam gahetvā rāñño sahāyā
 viya vicaranti. Ath' ekadivasam rājā³ rājaṅgaṇam olokento
 ṭhito te mahāparivārena rājūpaṭṭhānam⁴ āgacchante⁵ disvā „ime
 mam vadhītvā rajjam pi gaṇheyun“ ti āsamkam uppādetvā te
 10 pakkosāpetvā „tātā“, tumhe imasmim nagare vasitum na la-
 bhatha, aññattha⁶ gantvā mam' accayena āgantvā kulasantakam
 rajjam gaṇhathā⁷ ‘ti āha. Te pitu vacanam sampatičchitvā
 rodītvā kanditvā⁸ attano gharāni gantvā pajāpatiyo ādāya
 „yattha vā tattha vā gantvā jīvissāmā“ ‘ti nagarā nikkhāmitvā
 maggam gacchantā ekaṁ kantāram patvā annapānam alabha-
 15 mānā khudam adhvāsetum asakkontā „mayam jīvamānā itthiyo
 labhissāmā“ ‘ti kaniṭṭhassa¹⁰ bhariyam māretvā terasa koṭṭhāse¹¹
 katvā maṁsaṁ khādiṁsu. Bodhisatto ca¹² attano bhariyā ca
 laddhakoṭṭhāsesu ekaṁ ṭhapetvā ekaṁ dve pi khādiṁsu. Evam
 cha divase cha itthiyo māretvā maṁsaṁ khādiṁsu. Bodhisatto
 20 punadivase ekekam ṭhapetvā cha koṭṭhāse ṭhapesi. Sattame
 divase „Bodhisattassa bhariyam māressāmā“ ‘ti vutte Bodhisatto
 te cha koṭṭhāse tesam datvā¹³ „ime cha koṭṭhāse¹⁴ khādatha,
 sve jānissāmīti¹⁵“ vatvā tesam maṁsaṁ khāditvā niddāyanakāle
 bhariyam gahetvā palāyi. Sā thokam gantvā „gantum na sak-
 25 komi sāmīti¹⁶“ āha. Atha naṁ Bodhisatto khandhenādāya
 aruṇuggamanavelāya kantārā nikkhāmi. Sā suriye uggate „pi-
 pāsitāmhi¹⁷ sāmīti“ āha. Bodhisatto „bhadde udakaṁ n' at-
 thīti“ vatvā punappunaṁ¹⁸ kathite khaggena dakkhinajannum¹⁹

¹ K vassa. ² Bi apare. ³ Bi omits rājā. ⁴ K rāju-. ⁵ Bi gacchante. ⁶ Ii tātā.

⁷ Bi aññatra. ⁸ Bi gaṇhathā. ⁹ Ii omits kanditvā. ¹⁰ Bi kaniṭṭha. ¹¹ Bi koṭṭhānam.

¹² Bi omits ca. ¹³ Bi adds sajjatāva. ¹⁴ Bi adds ye. ¹⁵ Bi -māti.

¹⁶ Bi omits sāmī. ¹⁷ K pipāsitā. ¹⁸ K -na. ¹⁹ K dakkhinajannum, Bi padak-

khaṇajanum.

paharitvā¹ „bhaddē pānīyam n’ atthi, idam pana me dakkhiṇa-jannulohitam² pivamānā nisīdā“ ’ti āha. Sā tathā akāsi. Te anupubbena Mahāgañgam patvā pivitvā³ ca nahātvā ca phalā-phalām khāditvā phāsukatthāne⁴ vissamitvā ekasmim Gañgāni-vattane assamapadam māpetvā vāsam kappesum. Ath’ ekadi-vasam⁵ upari Gañgāya rājaparādhikam⁶ coram hatthapāde ca kaṇṇanāsañ ca chinditvā⁷ ekasmim ammaṇake⁸ nipajjāpetvā⁹ Mahāgañgāya pavāhesum. So mahantam aṭṭassaram¹⁰ karonto tam thānam pāpuni. Bodhisatto tassa karuṇam paridevita-saddam sutvā „dukkhappatto satto mayi thite mā nassiti“¹¹ 10 Gañgātiram gantvā tam uttāretvā assamapadam ānetvā kāsā-vadhopanalepanādīhi¹² vaṇapatiḍikamam akāsi. Bhariyā pan’ assa „evarūpaṁ nāma konṭham¹³ Gañgāya āvāhetvā¹⁴ paṭi-jagganto¹⁵ vicarati¹⁶“ vatvā tam¹⁶ konṭham¹⁷ jiguḍhamānā nuṭhubhantī¹⁸ vicarati. Bodhisatto tassa vaṇesu samvi- 15 rūlhesu¹⁹ bhariyāya saddhim tain assamapade katvā aṭavito phalāphalāni āharitvā tañ ca bhariyāñ ca poseti²⁰. Etesu evam vasantesu sā itthi²¹ tasmiṁ kunṭhe²² paṭibaddhacittā hutvā tena saddhim anācāraṇi caritvā eten’ upāyena Bodhisattam māretukāmā hutvā evam āha: „sāmi, aham tumhākam amse nisīditvā²³ 20 kantārā nikhamamānā etam pabbataṁ oloketvā ‘ayye pabbate²⁴ nibbattadevate sace aham sāmikena saddhim ārogā jīvitam labhissāmi balikammam²⁵ te karissāmīti’ āyācīm²⁶, sā mām idāni uttāseti²⁷, karom’ assā balikamman²⁸ ti. Bodhisatto tam māyam ajānanto sādhū ’ti sampaticchitvā balikammam sajjetvā tāya 25 balibhājanam gāhāpetvā pabbatamatthakam abhirūhi²⁹. Atha

¹ Bi pasāretvā. ² K -jantu-, Bi -janṭu-. ³ K pitvā. ⁴ Bi -kaṭhānesu. ⁵ K athekam. ⁶ K rājaparādhikam, Bi rājaparājādhikam. ⁷ Bi bhinditvā. ⁸ Bi am-panake. ⁹ Bi nissajjāpetvā. ¹⁰ Bi aṭṭasaram. ¹¹ Bi tasāvasocanale-. ¹² K konṭham corr. to koṭam, Bi konṭha, lit. kunṭham. ¹³ K adds chaṭṭitam, Bi pa-vāhetvā. ¹⁴ Bp parijag-. ¹⁵ K vicaranti^{ti} ¹⁶ K nam. ¹⁷ Bi konṭham, K konṭham corr. to koṭam. ¹⁸ K -tīti, Bi nuṭhatantī. ¹⁹ Bi vakesu virūlesu. ²⁰ Bi posesi. ²¹ K itthi. ²² so K Bp; Bi konṭha. ²³ Bi pabbatamhi. ²⁴ Bi -kaun-pante. ²⁵ Bi -ci. ²⁶ Bi uttāpeti. ²⁷ K -ruhi, Bi -rūyhi.

naṁ sā evam āha: „sāmi, devatā no pi tvām ūeva uttama-devatā, paṭhamam tāva tam¹ vanapupphēhi pūjetvā padakkhiṇam katvā vanditvā pacchā devatāya balikammaṁ karissāmīti“² sā Bodhisattam papātābhimukham ṭhapetvā vanapupphēhi pūjetvā³ padakkhiṇam katvā vanditukāmā viya hutvā pitthipasse thatvā pitthiyam paharitvā papāte pātetvā „ditthā me va⁴ paccāmit-tassa pitthīti“ tuṭṭhamānasā pabbatā orohitvā konṭhassa⁵ santi-kām agamāsi. Bodhisatto pi papātānusārena⁶ pabbatā patanto⁷ udumbararukkhamatthake ekasmim akantake⁸ pattasañchanne⁹ 10 gumbe laggi, hetṭhāpabbataṁ pana orohitum na sakkā, so udumbarāni khāditvā sākhantare nisidi. Ath' eko mahāsariro godharājā hetṭhāpabbatapādato abhirūhitvā¹⁰ tasmin udumbare phalāni khādati. So tam divasam Bodhisattam disvā palāyi. Punadivase āgantvā ekasmim passe phalāni khāditvā pakkāmi.
 15 Evam punappunaṁ¹¹ āgacchanto Bodhisattena saddhim vissāsam āpajjītvā „tvām¹² imam ṭhānam katham āgato sīti“ pucchitvā „imīnā nāma kāraṇenā“¹³ ti vutte „tena hi mā bhāyīti“ vatvā Bodhisattam attano pitthiyam nipajjāpetvā otāretvā araññato nikhamitvā mahāmagge¹⁴ ṭhapetvā „imīnā maggena gaccha-thā¹⁵“¹⁶ ti uyyojetvā araññam eva pāvisi. Bodhisatto ekam gāmakam gantvā tattha vasanto pitu kālakatabhāvam¹⁷ sutvā Bārāṇasiṁ gantvā kulasantake rajje patiṭṭhāya Padumarājā nāma hutvā dasarājadhamme akopetvā dhammena raijam kārente ca-tusu nagaradvāresu nagaramajjhē nivesanadvāre ti cha dāna-
 25 sālāyo kāretvā devasikam cha satasahassāni vissajjetvā dānam adāsi. Sāpi kho pāpitthi tam konṭham¹⁸ khandhe nisidāpetvā araññā nikhamitvā manussapathe bhikkham caramānā yāgu-bhattam samharitvā¹⁹ tam konṭham¹⁸ posesi²⁰. „Ayam²¹ te kiṁ

¹ Bi tvarū. ² Bi -ssāmā ti. ³ Bi Bp omit va. ⁴ Bp kunṭhassa, Bi konṭhamkassā, K konṭassa. ⁵ K papātataṭānu-, Bp pabbatānu-. ⁶ K papatanto. ⁷ Bi atanḍake. ⁸ Bi -rūyhitvā. ⁹ K -na. ¹⁰ K omits tvām. ¹¹ Bi -maggena. ¹² Bi gacchāhi. ¹³ Bp kālañkata-. ¹⁴ Bp kunṭham, K konṭam. ¹⁵ so Bp; K saṅgharitvā, Bi sañ-gharitvā. ¹⁶ so K Bp; Bi poseti. ¹⁷ Bi manussāyan, Bp manussā ayam.

hotīti“ pucchiyamānā „aham etassa¹ mātuladhītā“, pitucchā-putto me esa, etass² eva mām adāmsu, sāham vajjhappattam³ pi attano sāmikam ukkhipitvā pariharanti⁴ bhikkham caritvā posemiti⁵ āha⁶. Manussā „ayam patibbatā“ ti tato paṭṭhāya bahutaram yāgubhattam adāmsu. Apare nam⁷ evam āhamsu: „tvam mā evaih vicari, Padumarajā Bārāṇasiyaih rajjaṁ kāreti⁸, sakala-Jambudipam sāmkhobhetvā dānam deti, so tam disvā tussissati, tuttho te⁹ bahum dhanam dassati, tava sāmikam idha nisidāpetvā gacchathā¹⁰“ ‘ti thiram katvā vettapacchim adāmsu. Sā anācārā tam¹¹ konṭham¹² vettapacchiyam nisidāpetvā pacchim¹³ ukkhipitvā Bārāṇasim gantvā dānasālāsu bhuñjamānā vicarati. Bodhisatto alamkatahatthikkhandhavaragato dānaggam gantvā atthannaṁ vā dasannam vā sahatthā dānam datvā puna geham gacchati. Sā anācārā tam¹⁴ konṭham¹⁵ pacchiyam nisidāpetvā pacchim¹⁶ ukkhipitvā tassa gamanamagge atthāsi. Rājā disvā „kim etan“ ti pucchi. „Ekā deva patibbatā“ ti. Atha nam pakkosāpetvā sañjānitvā¹⁷ konṭham¹⁸ pacchito niharāpetvā¹⁹ „ayam te kim hotīti“ pucchi. Sā²⁰ „pitucchāputto me deva kuladattiyo²¹ sāmiko“ ti āha. Manussā tam²² antaram ajānātā „aho patidevatā“ ti ādīni vatvā tam anācāritthiṁ vanṇayim̄su. Puna rājā tam²³ „ayan²⁴ te konṭho²⁵ kullaḍattiko²⁶ sāmiyo²⁷“ ti pucchi. Sā rājānam asañjānāntī „āma devā“ ‘ti sūrā hutvā kathesi. Atha nam rājā „kim esa Bārāṇasirañño putto, nanu tvam Padumakumārassa bhariyā asukarañño dhītā, asukā nāma mama januñlohitam²⁸ pivitvā²⁹ imasmim konṭhe³⁰ paṭibaddhacittā mainā papāte pātesi, sā dāni tvam nalāṭena maccum gahetvā mam³¹ mato ti maññamānā imam tħānam āgatā, nanu aham

¹ Bi tassa ² Bi mātulassadhītā, K mātuladhītā ti. ³ Bi vayappattā ⁴ Bi pariharanti, K pariharitvā. ⁵ K omits āha. ⁶ Bi janā. ⁷ Bi kāresi. ⁸ K omits te. ⁹ Bi gacchā ¹⁰ K nam. ¹¹ so Bi; K konṭam, Bz kunṭham. ¹² Bi omits pacchim. ¹³ Bi sāmja-. ¹⁴ so Bz; K konṭam, Bi konṭha. ¹⁵ both MSS. ni. ¹⁶ Bi sāmi. ¹⁷ Bi kulaḍathiko. ¹⁸ K omits tam. ¹⁹ Bi ayam. ²⁰ so Bz, K kunṭo, Bi konṭhe. ²¹ Bi sāmiko. ²² K jantu-, Bi jannu-. ²³ Bi -tvāna. ²⁴ so Bz Bi; K konte. ²⁵ Bi mam.

jīvāmīti¹ vatvā amacce āmantetvā „bho amaccā, nanu aham¹ tumhehi puṭṭho evam kathesi²: ‘mama cha kaniṭṭhabhātikā cha itthiyo māretvā māṃsaṃ khādīṃsu, aham pana mayham bhariyam ārogam katvā Gaṅgātiram netvā³ assamatapade vasanto 5 ekam vajjhappattai konṭham⁴ uttāretvā patijaggini, sā itthi patibaddhacittā mām pabbatapāde papātesi⁵, aham attano metta-cittatāya⁶ jīvitam labhin” ti, yāya aham pabbatā pātito na sā⁸ aññā esā⁹ dussilā¹⁰, so pi vajjhappatto¹¹ konṭho¹² na añño ayam evā¹³ ‘ti vatvā imā gāthā avoca:

- 10   1. Ayam eva sā¹³ aham pi so anañño,
              ayam eva so¹⁴ hatthacchinno anañño
              yam āha¹⁵ ‘komārapati¹⁶ maman’ ti,
              vajjh’ itthiyo¹⁷, n’ atthi itthīsu saccam. 81.
- 15   2. Imañ ca jammanī musalena hantvā
              luddam¹⁸ chavañ paradārūpasevīm
              imissā ca namī pāpapatibbatāya
              jīvantiyā chindatha kanṇanāsan ti. 82.

Tattha yam āha¹⁵ komārapati¹⁹ maman ti yain ca sā²⁰ ayam me²¹ komārapati¹⁹ kuladattiyo²² sāmiko ti āha²³ ayam eva so anañño²⁴, yam āhu 20 komārapati ti pi pāṭho, ayam eva²⁵ hi potthakesu likhito, tassāpi²⁶ ayam ev’ attho, vacanavipallāso pan’ ettha veditabho, yain²⁷ hi²⁸ raññā vuttañ tad eva idha āgatām, vajjhītthiyo ti itthiyo nāma vajjhā vadhitabbā, evānī n’ atthi itthīsu saccan ti etāsu sabhāvo nām’ eko n’ atthi, imamī jamman ti ādi ubhinnam pi tesam dandāropanavasena²⁹ vuttañ, tattha jamman ti lāmakan, 25 musalena hantvā ti musalena hanitvā³⁰ pothetvā atthīni bhañjantā³¹ cuṇṇa-vicuṇṇam katvā, luddanti dāruṇam, chavañ ti guṇābhāvena nijjivam matasadisam,

¹ Bp ayam. ² so all three MSS. ³ Bi gaṇtvā. ⁴ so Bp Bi; K kontam. ⁵ Bi pātesi. ⁶ K cittāya. ⁷ Bi labhan. ⁸ Bi bi. ⁹ Bi esāsā. ¹⁰ Bi adds ti. ¹¹ Bi pajjhappatto. ¹² so Bi; K konṭo, Bp kunṭho. ¹³ Bi assamevosā. ¹⁴ Bi assamevaso. ¹⁵ Bi yamāhu. ¹⁶ Bi komārapati. ¹⁷ Bi vijhītthiyo. ¹⁸ Bi luddham. ¹⁹ Bi kounāripati. ²⁰ Bi yam esā. ²¹ Bi ayameva. ²² Bi kuladattiyo. ²³ Bi āha. ²⁴ Bi na añño. ²⁵ Bi sayam-evā. ²⁶ so Bi; K tasmā pi, Bp so pi. ²⁷ K omits yam. ²⁸ Bi adds tena. ²⁹ so Bp; K dandānāpanavasena, Bi dantāropana-. ³⁰ Bi paharitvā. ³¹ Bi atthini bhuñjanto.

imissā ca nan ti etha nan ti nipātamattam imissā ca pāpapatibbatāya anā-
cārāya dussilāya jīvantiyā va kanīmanāsañ chindathā 'ti attho.

Bodhisatto kodham adhvāsetuṁ asakkonto evam tesam
dañḍam ānāpetvāpi na tathā kāresi, kopam¹ pana mandam
katvā yathā sā pacchiin̄ sīsato oropetuṁ² na sakkoti evam
gālham³ bandhāpetvā konṭham⁴ tattha pakkhipāpetvā attano
vijitā⁵ nīharāpesi.

Satthā imam dhammadesanam āharitvā saccāni pakāsetva jātakam
samodhānesi: (Saccapariyosāne ukkaṇṭhitabhikkhu sotāpatti phale patiṭ-
ṭṭhahi) „Tadā cha bhātaro aññatarā⁶ therā ahesum⁷, bhariyā Ciñcamāna-¹⁰
vikā⁸, konṭho⁹ Devadatto¹⁰, godharājā Anando¹¹, Padumarājā pana aham
evā¹² 'ti. Cullapadumajātakam¹³.

4. Maṇicorajātaka.

Na santi devā pavasanti nūnā 'ti. Idam Satthā Veļu-
vane viharanto parisakkanam Devadattam ārabba kathesi.¹⁵ 15
Devadatto vadhāya parisakkati sutvā „na bhikkhave idān' eva pubbe
pi Devadatto mayham vadhāya parisakkati yeva, parisakkanto pi pana
mam vadhutum na sakkhīti“ vatvā atitām āhari:

Atite Bārāṇasiyām Brahmadatte rajjam kārente Bo-
dhisatto Bārāṇasito avidūre gāmake gahapatikule nibbatti.²⁰
Ath' assa vayappattassa Bārāṇasito kuladhitarañ ānesum. Sā
piyā¹¹ ahosi abhirūpā dassaniyā devaccharā viya pupphalatā
viya lajāmānā¹² mattakinnarī viya ca Sujātā¹³ ti nāmena
patibbatā silācārasampannā vattasampannā, niccakālam pi
'ssā pativattaiñ¹⁴ sassuvattaiñ¹⁵ sasuravattañ ca katañ eva¹⁶ 25
hoti, sā Bodhisattassa piyā ahosi manāpā¹⁷. Iti te ubho

¹ Bi Bp kodham. ² K oropetuṁ. ³ so Bp Bi; K konṭam. ⁴ Bi jīvitā. ⁵ Bi aññatarā.

⁶ Bi ahesanti. ⁷ Bi ciñcamānadhiñkā, K ciñcamānavikā. ⁸ K konṭo. ⁹ Bi adds
ahosi. ¹⁰ Bi adds tatiyam. ¹¹ Bi suvannavaññā. ¹² Bi vilāsamānā. ¹³ Bi catu-
jātādiñ. ¹⁴ Bi piyātipatipattaiñ, K piśāpanivattaiñ, Bp sū patibbatā. ¹⁵ Bi
sassu. ¹⁶ Bi katamo. ¹⁷ Bi piyā manāpā shoti.

pi pamodamānā ekacittā samaggavāsaṁ vasim̄su. Ath' ekadi-
 vasam̄ Sujātā¹ „mātāpitaro daṭṭhukām̄” mhīti²“ Bodhisattassa
 ārocesi. So „sādhu bhadde, maggapātheyyam̄³ pahonakam̄⁴
 paṭiyādehīti⁵ khajjakavikatiṁ pacāpetvā khajjakādīni yānake
 5 thapetvā yānakam̄ pājento⁶ yānakassa purato ahosi, itarā pac-
 chato. Te nagarasam̄ipām̄ gāntvā yānakam̄ mocetvā nahātvā⁷
 bhuñjiṁsu. Puna Bodhisatto yānakam̄ yojetvā purato nisidi,
 Sujātā⁸ vatthāni parivattetvā alam̄karitvā pacchato nisidi.
 Yānakassa antonagaram̄ pavīṭṭhakāle Bārāṇasirājā hatthik-
 10 kandhavaragato nagaraṁ padakkhiṇam̄ karonto⁹ tam̄ padesaṁ¹⁰
 agamāsi. Sujātā⁷ otaritvā yānakassa pacchato padasā¹¹ pāyāsi.
 Rājā tam̄¹² disvā tassā rūpasampatti� ākāḍḍhīyamānalocano
 paṭibaddhacitto hutvā ekaṁ amaccam̄¹³ „gaccha¹⁴ etissā sassā-
 mikabhāvam̄ vā assāmikabhāvam̄ vā¹⁵ jānāhīti¹⁶ pesesi¹⁷. So
 15 gāntvā tassā sassāmikabhāvam̄¹⁸ ūnatvā „sassāmikā¹⁹ kira²⁰
 deva²¹, yānake nisinno puriso etissā sāmiko²² ti āha. Rājā
 paṭibaddhacittatam̄²³ vinodetum̄ asakkonto kilesāturo hutvā
 „ekena naṁ upāyena mārāpetvā itthim̄ gahessāmīti²⁴ cintetvā
 ekaṁ purisam̄ āmantetvā „gaccha bho, imam̄ cūlāmaṇim̄ vīthim̄
 20 gacchanto viya hutvā etassa purisassa yānake pakkhipitvā ehīti²⁵“
 cūlāmaṇim̄ datvā uyyojesi. So „sādhū²⁶ ‘ti tam̄ gahetvā gāntvā²⁷
 yānake thapetvā „thapito me devā²⁸ ‘ti āgantvā ārocesi²⁹. Rājā
 „cūlāmaṇi³⁰ me naṭho³¹“ ti āha. Manussā ekakolāhalam̄
 akam̄su. Rājā „sabbadvārāni pīdahitvā sañcāram̄ chinditvā
 25 coram̄ pariyesathā³² ‘ti āha. Rājapurisā tathā akam̄su. Na-
 garam̄ ekaṁ³³ saṁkhobhaiṁ ahosi. Itaro puriso manusse gahetvā
 Bodhisattassa santikam̄ gāntvā „bho, yānakam̄ thapehi, rañño

¹ Bi sujātāpi, K sujā. ² K -kānoomahīti, Bi daṭṭhukāmamhīti. ³ K omits bhadde maggapātheyyam̄. ⁴ K paheṇakam̄. ⁵ Bi pācanto. ⁶ Bi omits nahātvā.

⁷ Bi sujā. ⁸ Bi katvā. ⁹ Bi nagaraṁpadesaṁ. ¹⁰ Bi adds va. ¹¹ K naṁ.

¹² Bi adds āpāpesi. ¹³ Bi adds tvam̄. ¹⁴ Bi omits vā. ¹⁵ Bi pesehi. ¹⁶ K sāsamī-, Bi asāmī-. ¹⁷ Bi asāmīkā. ¹⁸ Bi omits kira ¹⁹ Bi devāti. ²⁰ Bi paṭi-

bandhacittam̄. ²¹ Bi adds vatvā. ²² Bi omits gāntvā. ²³ Bi devāti āha. ²⁴ K -ṇīm̄. ²⁵ Bi naṭṭhā. ²⁶ Bi eka.

cūlāmaṇī naṭṭho¹, yānakam sodhessāmā² ‘ti so yānakam so-dhento attanā³ ṭhapitamaṇīm gahetvā Bodhisattam gahetvā „maṇicoro“⁴ ti hatthehi ca pādehi ca pothetvā pacchābāham bandhitvā netvā⁵ „ayam maṇicoro“ ti rañño dassesum⁶. Rājā⁷ „sīsam assa chindathā“⁸ ‘ti ānāpesi. Atha nam rājapurisā⁹ catukke¹⁰ kasāhi tālentā dakkhiṇadvārena nāgarā nikhamā-pesum¹¹. Sujātāpi yānakam pahāya bāhā paggayha paridevamānā „sāmi“, mām nissāya imam dukkham patto sīti¹² paridevamānā pacchato pacchato¹³ agamāsi. Rājapurisā „sīsam assa chindissāmā“¹⁴ ‘ti Bodhisattam uttānam nipajjāpesum¹⁵. Tam disvā Sujātā attano sīlaguṇam āvajjītvā¹⁶ „n’ atthi vata¹⁷ maññe imasmīm loke sīlavantānam vihethanake¹⁸ pāpasāhasika-manusse nisedhetuṁ samatthā devatā¹⁹ nāmā“²⁰ ‘ti ādīni paridevamānā paṭhamam gātham āha:

1. Na santi devā, pavasanti²¹ nūna,
na hi¹⁹ nūna santi idha lokapālā,
sahasā karontānam asaññatānam²⁰
na hi¹⁹ nūna santi paṭisedhitāro ti. 83.

15

Tattha na santi devā ti imasmīm loke sīlavantānam olakanakā pāpānaṁ ca nisedhanakā na santi nūna devā ti, pavasanti nūnāti evarūpesu vā kiccesu²⁰ uppānesu nūna pavasanti²¹ pavāsaṁ gacchanti, idha lokapālā ti imasmīm loke lokapālakasammataṁ samāyabrahmanāpi²² sīlavantānam anuggahakā²³ na hi²⁴ nūna santi, sahasā karontānam asaññatānam²⁵ ti sahasā avimaihsitvā²⁶ sāhasikam kammaṁ karontānam dussīlānam, paṭisedhitāro ti „evarupam kammaṁ mā karittha, na labbhā etam katu“²⁷ paṭisedhentā²⁸ ti²⁹.²⁵

Evaṁ tāya silasampannāya paridevamānāya Sakkassa deva-
rañño nisinnāsanam uṇhākāram dassesi. Sakko „ko nu kho

¹ Bi naṭṭhāti. ² Bi sothessāmī. ³ Bi attano ⁴ so K Bp; Bi adds si. ⁵ Bi omits netvā.
⁶ Bi dassesi. ⁷ Bi rājāpi. ⁸ K -so. ⁹ K repeats catukke. ¹⁰ Bi nikhamisu.
¹¹ Bi sāmiko. ¹² Bi only one pacchato. ¹³ Bi nisajjā-. ¹⁴ Bi Bp āvajjettvā. ¹⁵ Bi tava. ¹⁶ Bi viṭhehaṭhake, Bp vihethake. ¹⁷ Bi devā. ¹⁸ Bi pavasanti. ¹⁹ so K Bp;
Bi ha. ²⁰ Bi asaññitānam. ²¹ K pasavanti. ²² K brahmuno. ²³ Bi anuggāhakā.
²⁴ so Bp; K Bi ha ²⁵ Bi asaññitānam. ²⁶ Bp avi-, K avamaihsitvā, Bi āmāsītvā.
²⁷ Bi ta. ²⁸ Bi paṭisedhento, K paṭisedhantā. ²⁹ Bi adds attho.

mām Sakkattato cāvetukāmo¹ ti āvajjanto imām kāraṇam īnatvā „Bārānasirājā atipharusain kammaṁ karoti, sīlasampannam Sujātam kilameti², gantuṁ dāni me³ vattatīti⁴ devalokā oruyha attano ānubhāvena hatthipiṭṭhe nisīditvā gacchantaṁ⁵ pāpa-
 5 rājānam hatthito⁶ otāretvā dhammagandikāya⁷ uttānam⁸ nipajjā-
 petvā⁹ Bodhisattaiṁ ukkhipitvā sabbālāṅkārehi alāṅkaritvā rājavesam gāhāpetvā hatthikhandhe visidāpesi. Pharasum ukkhipitvā sīsaṁ chindantā rañño sīsaṁ chindim̄su, chinnakāle¹⁰ yeva c' assa rañño sīsabhāvam jāniinsu. Sakko devarājā dissā-
 10 mānakasarīren' eva Bodhisattassa santikam gantvā Bodhisattassa rājābhisekam katvā¹¹ Sujātāya ca¹² aggamaheśiṭṭhānam¹³ dā-
 pesi. Amaccā c' eva brāhmaṇagahapatikādayo ca Sakkam¹⁴ devarājānam disvā „adhammikarājā mārito, idāni amhehi sakka-
 dattiko dhammikarājā laddho¹⁵ ti somanassappattā ahesum.
 15 Sakko pi ākāse ṭhatvā „ayam vo sakkadattiko rājā¹⁶ ito paṭ-
 ṭhāya dhammena rajjaṁ kāressati¹⁷, sace hi rājā adhammiko hoti devo akāle vassati kāle na vassati, chātakabhayaṁ roga-
 bhayaṁ satthabhyayan ti imāni tīṇi bhayāni upagatān' eva¹⁸ hontīti¹⁹ ovadanto dutiyam gātham āha:

20   2. Akāle vassatī tassa, kāle tassa na vassati,
             saggā ca cavati ṭhānā, nanu so tāvatā hato ti. 84.

Tattha akāle ti adhammikassa rañño rajje ayutte kāle sassānam pakkakāle vā lāyanamaddauādikāle vā devo vassati, kāle ti yuttapayuttakāle²⁰ vapanakāle taruṇasassakāle gabbhagahaṇakāle ca na vassati, saggā cavati ṭhānā ti saggasāmīkhātū ṭhānā devalokā ti attho, adhammikarājā hi appaṭilābhavasena devalokā cavati nāma, sagge pi vā²¹ rajjaṁ karonto²² adhammikarājā tato cavatīti pi attho, nanu so tāvatā hato ti nanu so adhammikarājā ettakena²³ hato hotīti,

¹ Bi kilamāpeti. ² Bi me dāni. ³ Bi vattatīti. ⁴ Bi tam. ⁵ Bi hatthikhandhato. ⁶ so K Bp; Bi dhammabhaṇḍi-. ⁷ Bi utthānam. ⁸ Bi uppajjāpetvā. ⁹ K chindakāle. ¹⁰ K omits katvā ¹¹ Bi sujātāyeva, Bp sūjātam yeva. ¹² Bi -siṭhāne. ¹³ Bi sakka. ¹⁴ Bi adds laddho ti parisānam ārocesi mahārāja tunhe pi. ¹⁵ Bi kāretha. ¹⁶ K anupagatāneva, Bi anuvatāne. ¹⁷ Bi adds pana. ¹⁸ Bi Bp omit vā. ¹⁹ Bi kārento. ²⁰ Bi ettha-.

atha vā ekāṁsavācī¹ ettha nukāro: n' eso² ekāṁsenā ettāvatā hato, atthasū pana mahānirayesu solasasu³ ussadaniroyesu dīgharattai so haññissatītī ayam ettha attho.

Evam Sakko mahājanassa ovādām datvā attano devatthānam eva agamāsi. Bodhisatto pi dhammena rajjaṁ kāretvā sagga- 5 padām⁴ pūresi.

Satthā imam dhammadesanām āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā adhammikarājā Devadatto ahosi, Sakko Anuruddho, Sujātā Rā-hulamātā, sakkadattiyarājā⁵ pana aham evā 'ti. Maṇicorajātakam⁶.

5. Pabbatūpattharajātaka.

10

Pabbatūpatthare ramme ti. Idam Satthā Jetavane vi-haranto Kosalarājānam ārabba kathesi. Kosalarañño kira eko amacco antepure⁷ padussi⁸. Rājā parivimānsamāno tam tattato⁹ ñatvā „Satthu ārocessāmīti“ Jetavanām gantvā Satthāram vanditvā „bhante, amhākāni antepure eko amacco padussi¹⁰“, tassa kiṁ kātum vattatīti¹¹“ 15 pucchi. Atha nam Satthā „upakārako¹² te mahārāja so ca amacco¹³ sā ca itthi piyā“ ti pucchitvā „āma bhante, ativiya¹⁴ upakārako, sa-kalam rājakulam sandhāreti. sāpi me¹⁵ itthī¹⁶ piyā“ ti vutte „mahā-rāja, ‘attano upakāresu¹⁷ sevakesu piyāsu ca itthisu¹⁸ dubbhitum na sakkā“ ti pubbe pi rājāno¹⁹ paññitānam kathaṁ sutvā majjhattā²⁰ va 20 ahesun“ ti vatvā tena yācito atītam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmādatte rajjam kārente Bodhisatto amaccakule nibbattitvā vayappatto tassa attha-dhammānusāsako ahosi. Ath' assa rañño eko amacco ante-pure padussi²¹. Rājā tam tattato²² ñatvā²³ „amacco pi me 25 bahūpakāro²⁴, ayam itthī¹⁶ pi²⁵ piyā, dve pi ime nāsetum na

¹ Bi -ci. ² Bi na so ³ K solasesu. ⁴ Bi Bp saggapuram. ⁵ Bi sakkadattissarājā. ⁶ Bi adds catuttham. ⁷ K -pura, Bi -püre. ⁸ both MSS. padussi. ⁹ Bi Bp ta-thato. ¹⁰ Bi -ssi. ¹¹ Bi vattatī. ¹² Bi upakāro. ¹³ K omits so ca amacco. ¹⁴ Bi atipiya. ¹⁵ Bi omits me. ¹⁶ Bi itthi. ¹⁷ Bi upakarañyesu. ¹⁸ K itthī, Bi itthisu. ¹⁹ K omits rājāno. ²⁰ so Bp; K majjhantā, Bi amajhattā. ²¹ Bi -ssi. ²² K tatthato corr. to tattato, Bi tatthato, Bp tathato. ²³ Bi jānitvā. ²⁴ Bi Bp bahūpakāro. ²⁵ Bi omits pi.

sakkā, pāṇḍitāmaccam pañham¹ pucchitvā sace sahitabbam bhavissati sahissāmi, noce na sahissāmīti“ Bodhisattam pakko-sāpetvā āsanam datvā „pāṇḍita, pañham pucchissāmīti“ vatvā „puccha mahārāja, vissajjissāmīti“ vutte pañham pucchanto 5 pathamaṁ gātham āha:

1. Pabbatūpatthare² ramme jātā pokkharaṇī sivā,
tam sigālo³ apāpāsi⁴ jānam sīhena rakkhitā ti. 85.

Tattha pabbatūpatthare⁵ ti Himavantapabbatapāde⁶ patharitvā⁷ thite⁸ aṅgaṇaṭhāne ti attho, jātā pokkharaṇī sivā ti sītalā madhurodakapokkharaṇī 10 nibbattā, api ca pokkharaṇāñchannā nadī pi pokkharaṇī yeva, apāpāsīti⁹ apa iti upasaggo apāstīti¹⁰ attho, jānam sīhena rakkhitān ti sā pokkharaṇī sīhaparibhogā sīhena rakkhitā, so pi tam sigālo¹¹ sīhena rakkhitā ayan ti jānanto va¹² apāsi, tvarī kiṁ maññasi sigālo sīhassa abhāyitvā piveyya evarūpaṁ pokkharaṇī¹³ ti ayam ettha adhippāyo.

15 Bodhisatto „addhā etassa¹⁴ antepure eko amacco paduṭṭho bhavissatīti“ ñatvā dutiyam gātham āha:

2. Pivanti va¹⁵ mahārāja sāpadāni mahānadīm,
na tena anadī hoti, khamassu yadi te piyā ti. 86.

.Tattha sāpadānīti na kevalam sigālo va avasesāni¹⁶ pi¹⁷ sunakhassa-
20 bilālamigādīni¹⁸ sabbasāpadāni tam¹⁹ pokkharaṇāñchannattā pokkharaṇīti laddhanāmaṁ nadīm pivant' eva, na tena anadī hotīti nadīyam pi²⁰ dipadacatuppādāpi²¹ ahimacchāpi sabbe pipāsītā pāniyam²² pivanti, na sā tena kāraṇena anadī
nāma hoti, nāpi²³ ucchiṭhanadī²⁴, kasmā: sabbesāni sādhāraṇattā, yathā ca²⁵ nadī
yena kenaci pītā na dussati evam itthī²⁶ pi kilesavasena sāmikām atikkamitvā
25 aññena saddhim sāmvasām gata n' eva anittī²⁷ hoti, kasmā: sabbesāni sādhāraṇabhävena, nāpi ucchitthiththī²⁸, kasmā: odakantikatāya²⁹ suddhabhävena,
khamassu yadi te piyā ti yadi pana te sā itthī³⁰ piyā so ca amacco bahū-
pakāro³⁰ tesam ubhinnam pi khamatha, majjhattabhäve³¹ tiṭṭhathā 'ti.

¹ Bi puññam. ² Bi pappatupattare. ³ Bi siṅgālo. ⁴ Bi apapāpi, Bp apapāyi. ⁵ Bi pappatupattare ramme. ⁶ K -do. ⁷ Bi pattaretvā. ⁸ K thito, Bi tīte. ⁹ Bi apapāpiti. ¹⁰ Bi pāpiti, Bp papāyi. ¹¹ Bi siṅgālo pi. ¹² Bi ca. ¹³ Bi -ñī. ¹⁴ Bi hi-tessa. ¹⁵ Bi Bp ce. ¹⁶ K avasesādī. ¹⁷ Bi omits pi. ¹⁸ Bi sukhapasadāsīlā-. ¹⁹ K nam. ²⁰ K hi. ²¹ Bi dvipada-. ²² K pāniyam, Bi pāniyam. ²³ K na pi. ²⁴ K ucchiṭha-. ²⁵ Bi omits ca. ²⁶ Bi itthī. ²⁷ Bi anatthī. ²⁸ K ucchiṭhitthī, Bi ucchiṭhītī. ²⁹ Bi -kathāya. ³⁰ Bi bahu-. ³¹ K majjhattha-, Bi majhatta-.

Evaṁ Mahāsatto rañño ovādaṁ adāsi. Rājā tassa ovāde
thatvā „puna evarūpaṁ pāpakammain mā karitthā“ 'ti vatvā¹
ubhinnam pi khami. Tato paṭṭhāya te oramiṁsu. Rājāpi dā-
nādīni puññāni katvā jīvitapariyosāne saggapadaṁ' pūresi.

Kosalarājāpi imam dhammadesanaṁ sutvā tesam uhinnam pi 5
khamitvā majjhatto ahosi.

Satthā imam dhammadesanaṁ āharitvā jātakam samodhānesi:
„Tadā rājā Anando ahosi, paṇḍitāmacco pana aham evā“ 'ti. Pabba-
tūpattharajātakam².

6. Valāhassajātaka.

10

Ye na kāhanti ovādan ti. Idam Satthā Jetavane viha-
ranto ekam ukkantithabhikkhum ārabba kathesi. So hi bhikkhu
Satthārā „saccam kira tvam bhikkhu ukkantitho“ ti puṭṭho „saccan“³
ti vatvā⁴ „kiñkaraṇā“ ti vutte „ekam alamkatamātugāmam disvā⁵
kilesavasenā“ 'ti āha. Atha nam Satthā „itthiyo nām' etā bhikkhu 15
attano rūpasaddagandharasaphoṭṭhabbehi c' eva itthikuttavilāsehi ca
purise⁶ palobhetvā⁷ attano vase katvā⁸ vasam upagatabhāvam ītvā
sīlavināsañ c' eva dhanavināsañ⁹ ca pāpanaṭṭhena¹⁰ yakkhiniyo ti vuc-
canti, pubbe pi¹¹ hi yakkhiniyo itthikuttena ekam¹² purisasthām upa-
samkamitvā vāñjake¹³ upalobhetvā¹⁴ attano vase katvā puna aññe 20
purise disvā te sabbe pi¹⁵ jīvitakkhayam pāpetvā ubhohi hanukapassehi
lohitena paggharanteua¹⁶ murumurāpetvā khādiṁsū¹⁷ ti vatvā atītam āhari:

Atite Tambapaññidipe Sirisavatthun¹⁸ nāma yakkhana-
garam ahosi. Tattha yakkhiniyo vasimsu. Tā bhinnanāvānam¹⁹ āga-
takale alamkatapatiyattā²⁰ khādaniyam²¹ bhojaniyam gāhāpetvā 25
dāsigaṇaparivutā dārake amkenādāya vāñije²² upasaṁkamanti²³

¹ Bi saggapuraṁ. Bp -pūraṁ. ² Bi adds pañcamam. ³ i:i vutte. ⁴ Bi vāñjjaka.

⁵ K upalāpetvā, Bp upalobhetvā. ⁶ K omits attano vase katvā. ⁷ Bi dhana-
khayañ. ⁸ Bi papuñathena, Bp pāpuñatthena. ⁹ Bi omits pi. ¹⁰ Bi eka. ¹¹ K
vāñi-. ¹² K upalājetvā. ¹³ Bi byaggha-. ¹⁴ Bi sīrisavatthu, Bp sīrivatthu,
sīrisavatthu. ¹⁵ Bi Bp add vāñjānam. ¹⁶ so Bp; Bi -yatta, K -yattam. ¹⁷ Bi Bp
-niya. ¹⁸ K vāñije, Bi vāñjake. ¹⁹ Bi -kamitvā.

Tesam¹ „manussavāsam² āgat’ amhā“ ‘ti sañjānanattham³ tattha tattha⁴ kasigorakkhādīni karonte” manusse gogane sunakhe ti⁵ evam ādīni dassenti, vānijānam santikam⁷ gantvā „imam yāgum pivatha⁸, bhattam bhuñjatha⁹, khādaniyam khādathā“ ‘ti vadanti.

5 Vānijā ajānantā tāhi¹⁰ dinnam paribhuñjanti. Atha tesam khāditvā bhuñjitvā¹¹ vissamitakāle¹² paṭisanthāram karonti. „Tumhe katthavāsikā, kuto āgatā, kahaṁ gacchissatha, kena kammena idhāgat’ atthā“ ‘ti pucchanti, „bhinnanāvā hutvā idhāgat’ amhā“ ‘ti vutte ca „sādhu ayyā, amhākam pi sāmikānam nāvam¹³

10 abhirūhitvā¹⁴ gatānam tīni saṁvaccharāni atikkantāni¹⁵, te matā bhavissanti, tumhe pi vānijā yeva, mayam tumhākan pādapari-cārikā bhavissāmā“ ‘ti vatvā te vānije itthikuttabhāvavilāsehi¹⁶ palobhetvā yakkhanagaram netvā sacce paṭhamagahitā manussā atthi te devasām̄khalikāya bandhitvā kāraṇaghare¹⁷ pakkipanti.

15 Attano vasanaṭṭhāne bhinnanāvamanusse¹⁸ alabhamiyo pana parato Kalyāṇim orato Nāgadīpan ti evam samuddatirām anuvicaranti, ayaṁ tāsaṁ dhammadatā. Ath’ ekadivasam pañcasatā bhinnanāvā vānijā tāsaṁ nagarasamipe uttarīmsu. Tā tesam santikam gantvā palobhetvā yakkhanagaram ānetvā paṭhamagahitamanusse devasām̄khalikāya bandhitvā kāraṇaghare pakkipitvā jetṭhayakkhini¹⁹ jetṭhakavānijam²⁰ sesā sese ti tā pañcasatā yakkhiniyo te pañcasate vānije attano sāmike akāmsu. Atha sā jetṭhayakkhini rattibhāge vānije niddam gate utṭhāya gantvā kāraṇaghare manusse māretvā maṁsaṁ khāditvā āgacchat. Sesāpi tath’ eva karonti. Jetṭhayakkhiniyā manussamamsam khāditvā āgatakāle sarīram sītalām hoti. Jetṭhavānijo pariganhanto tassā yakkhinibhāvam ūnatvā „imā pañcasatāpi

¹ Bi te. ² K manussā-. ³ K saṁñājananattham, Bi sañcājananattham. ⁴ Bi only one tattha. ⁵ Bi kārente. ⁶ Bi gonesurukkhantesu ti. ⁷ Bi -ke. ⁸ Bi adds imam. ⁹ K nāhi. ¹⁰ Bi adds pivitvā. ¹¹ Bi visa-. ¹² Bi nāvā. ¹³ K -ruhitvā, Bi -rūyhitvā. ¹⁴ K atikantāti, Bi abhkikkatanāni. ¹⁵ K -kuttuhāvabhāva-, Bi -kutta-vāsavilā-, Br itthikuṭahāsavilāsehi. ¹⁶ Bi kāraṇam-. ¹⁷ both MSS. -nāvā-. ¹⁸ Bi jetṭhayakkhini. ¹⁹ Bi jetṭhavā.

yakkhiniyo bhavissanti, amhehi palāyitum vattatī¹“ punadivase pāto va mukhadhovanathāya² gantvā sesavānijjānam ārocesi: „imā yakkhiniyo na mānusiyō³, aññesañ bhinnanāvānaiñ āgata-kāle te sāmike katvā amhe khādissanti, etha⁴ amhe palā-yāmā⁵“ ’ti tesu addhateyyasatā „mayañ etā vijahitum na sak-khissāma, tumhe gacchatha, mayañ na palāyissāmā⁶ ‘ti āhaṁsu. Jetṭhavānijō attano vacanakare addhateyyasate gahetvā tāsañ bhīto palāyi. Tasniñ pana⁷ kāle Bodhisatto valāhassayoni-yām⁸ nibbatti, sabbaseto kākasīso muñjakeso iddhimā vehāsañ-gamo ahosi. So Himavantato ākāse uppatitvā Tambapaññidipam⁹ 10 gantvā tattha Tambapanñisare pallale sayañjātasāliñ khāditvā gacchati, evam gacchanto va¹⁰ „janapadañ gantukāmā⁹ atthi, janapadañ gantukāmā¹⁰ atthīti¹¹ tikkhattum karuṇāya¹¹ paribhāvitam¹² mānusivācāñ bhāsati. Te tassa vacanaiñ sutvā upasam-kamitvā añjalim paggayha „sāmi mayañ janapadañ gamissāmā¹² 15 ‘ti āhaṁsu. „Tena hi mayhañ piṭṭhiñ abhirūhathā¹³ ‘ti. Ath ekacce¹³ abhirūhiñsu ekacce vāladhiñ gañhiñsu ekacce añjalim paggahetvā aṭṭhaiñsu yeva. Bodhisatto antamaso¹⁴ añjalim paggahetvā ṭhite sabbe pi¹⁵ te addhateyyasate vāñije attano ānubhāvena janapadañ netvā sakasakaṭṭhānesu¹⁶ patiṭṭhā- 20 petvā attano vasanaṭṭhānaiñ agamāsi. Tāpi kho yakkhiniyo aññesañ āgatakāle te tattha ohinake addhateyyasate manusse vadhitvā khādiñsu.

Satthā bhikkhū āmantetvā „bhikkhave, yathā te yakkhinānam vasāñ gatā vāñjā jivitakkhayāñ pattā vālāhassarājassa¹⁷ vacanakarā²⁵ sakasakaṭṭhānesu¹⁸ patiṭṭhitā evam evam Buddhānam ovādanī akarontā¹⁹ bhikkhū¹⁹ pi bhikkhuniyo¹⁹ pi upāsakāpi²⁰ upāsikāyo²¹ pi catusu

¹ K vaddhatiti. ² K mukhain-. ³ Bi Bp manussitthiyo. ⁴ K omits etha. ⁵ Bi pa-lāyissāmā. ⁶ Bi omits pana. ⁷ Bi valāhakassa-, Bp valāhakaassa-. ⁸ Bi ca so, Bp so. ⁹ Bi gantukāmo. ¹⁰ Bi omits atthi janapadañ gantukāma. ¹¹ K karuna. ¹² Bi -ta. ¹³ Bi tathekacce. ¹⁴ Bi adds pi. ¹⁵ Bi adds lā. ¹⁶ Bi only one saka. ¹⁷ Bi Bp valāhakassa. ¹⁸ K -ne. ¹⁹ Bi -to. ²⁰ Bi bhikkhu. ²¹ Bi bhikkhuni.

apāyesu pañcavidhabandhanakammakaraṇaṭṭhānādīsu¹ mahadukkham pā-
puṇanti, ovādakarā pana tisso kulasampattiyo cha² kāmasagge³ visati
brahma-loke ti imāni c' eva ṭhānāni patvā Amatamahānibbānam sacchi-
katvā mahantam sukham anubhavantīti⁴ vatvā abhisambuddho hutvā
5 imā gāthā avoca:

1. Ye na kāhanti ovādām narā Buddhena desitam
vyasanan⁵ te gamissanti rakkhasīhi va⁶ vāṇijā. 87.
2. Ye ca kāhanti ovādām narā Buddhena desitam
sotthim⁷ pāram gamissanti vālāhenēva⁸ vāṇijā ti. 88.

10 Tattha ye na kāhantīti ye na karissanti, vyasanan⁹ te gamissantīti
te mahāvināśam pāpuṇissantīti, rakkhasīhi va¹⁰ vāṇijā ti rakkhasīhi palo-
bhītavāṇijā¹¹ viya, sotthim¹² pāram gamissantīti anantarāyena nibbānam
pāpuṇissantīti, vālāhenēva¹³ vāṇijā ti vālāhen¹⁴ eva¹⁵ āgacchathā 'ti vuttā¹⁶
tassa vacanakarā¹⁷ vāṇijā viya, yathā hi te samuddajāraṇī gantvā sakāṭhānāni
15 agamāniṣu¹⁸ evaṁ Buddhānam ovādakarā saṁsārapāram nibbānam gacchantīti
Amatamahānibbānena dhammadesanāya kūṭāni gaṇhi.

Iti Satthā imāni dhammadesanām āharitvā saccāni pakāsetvā jāta-
kam samodhānesi: (Saccapariyosāne ukkaiṭhitabbikkhu sotāpattiphale
20 patiṭṭhahi, aññe pi bahū sotāpattisakadāgamiṇāgāmiarahattaphalāni
pāpuṇimū) „Tadā vālāhassarājassa¹⁹ vacanakarā adīphateyyasatā
vāṇijā Buddhaparisā ahesum, vālāhassarājā²⁰ pana aham evā²¹ 'ti.
Vālāhassajātakam²².

7. Mittāmittajātaka.

Na nām umhayate disvā ti. Idam Satthā Sāvatthiyām
25 vibaranto aññataram bhikkhum ārabba kathesi. Aññataro bhikkhu
„mayā²³ gahite mayham upajjhāyo na kujjhissatīti²⁴ upajjhāyena ṭha-
pitāni vissāsenā ekam vattakhandam²⁵ gahetvā upāhanatthavikām²⁶
katvā pacchā²⁷ upajjhāyam āpucchi. Atha nām upajjhāyo „kimkāranā

¹ K pañcavinibān--disu. ² Bi ca. ³ Bi khātāpasage, Bp kāmasaggesu. ⁴ Bi
vyasanam. ⁵ both MSS. ca. ⁶ Bi sotthi. ⁷ Bi Bp valā-. ⁸ Bi ca. ⁹ Bi lobhitā-.
¹⁰ both MSS. sotthi. ¹¹ Bi Bp valā-. ¹² Bi vutte. ¹³ -kārā. ¹⁴ Bi āgamisu.
¹⁵ Bi valāhaka, Bp valāhakaassa. ¹⁶ Bi valāhakassa, Bp valāhakaassa. ¹⁷ Bi valā-
hakassa-, Bp valāhaka-, Bi adds chaṭhamī. ¹⁸ Bi mayam. ¹⁹ Bi vatta-. ²⁰ Bi upā-
hanatthavikām. ²¹ Bi omits pacchā.

gaṇhitī” vatvā „mayā gahite na kujjhissatī¹ tumhākām vissāsenā” ‘ti vutte „ko mayā saddhim tuyham vissāso nāmā” ‘ti vatvā kuddho utṭhahitvā pahari. Tassa sā kiriya bhikkhūsu pākata jātā. Ath’ eka-divasām bhikkhū dhammasabhāyām katham sanuṭṭhāpesum: „āvuso asuko kira daharako upajjhāyassa vissāsena vatthakhaṇḍam² gahetvā upāhanatthavikām³ akāsi, atha nām upajjhāyo ‘ko mayā saddhim tuyham vissāso nāmā” ‘ti vatvā kuddho utṭhahitvā paharīti”. Satthā āgantvā „kāya nu ‘ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā” ti pucchitvā „imāya nāmā” ‘ti vutte „na bhikkhave idān’ ev’ esa⁴ bhikkhu⁵ attano saddhivihārikena⁶ saddhim avissāsiko, pubbe pi avissāsiko yevā” ¹⁰ ‘ti vatvā atītam āhari:

Atīte Bārāṇasiyām Brahmadatte rajjaṁ kārente Bodhisatto Kāsiratthe⁷ brāhmaṇakule nibbatitvā vayappatto isipabbajjām pabbajitvā abhiññā ca samāpattiyo ca nibbattetvā gaṇasatthā hutvā Himavantapadese⁸ vāsam kappesi. Tasmiin 15 isigaṇe eko tāpaso Bodhisattassa vacanām akatvā ekaṁ mata-mātikām hatthipotakām patijaggi. Atha nām so vuddhippatto⁹ māretvā araññaiñ pāvisi. Tassa sarirakiccam kātā isigaño¹⁰ Bodhisattam parivāretvā „bhante kena nu kho kāraṇena mittabhbāvo vā amittabhbāvo vā sakkā jānitun” ti pucchi¹¹. Bodhi-satto¹² „iminā va¹³ kāraṇenā¹⁴” ‘ti ācikkhanto imā gāthā avoca:

1. Na nām umhayate disvā na ca nām¹⁵ paṭinandati cakkhūni c’ assa na dadāti paṭilomañ ca vattati. 89.
2. Ete bhavanti ākārā amittasmim patiṭṭhitā yehi amittam jāneyya disvā ca sutvā ca paṇḍito ti. 90. 25

Tattha na nām umbhayate disvā ti yo hi¹⁶ yassa amitto hoti so¹⁷ tam puggalām disvā na umhayate¹⁸ hasitam¹⁹ na karoti pahaṭṭhukāram na dasseti,

¹ Bī kujjhissasi. ² Bī vatta-. ³ Bī upāhanathavikām. ⁴ Bī evaso. ⁵ both MSS. bhikkhū. ⁶ Bī vibūrikena. ⁷ Bī kusikaraṭhe. ⁸ Bī -ppadese. ⁹ Bī adds so. ¹⁰ Bī -pā. ¹¹ Bī pucchisu. ¹² K ca, Bī vā. ¹³ Bī omits kāraṇenā. ¹⁴ Bī va ca nām. ¹⁵ Bī ha. ¹⁶ K omits so. ¹⁷ K umhate. ¹⁸ Bī sāpitām.

na ca nām paṭinandatī tassa¹ vacanām sutvāpi tam² puggalām na paṭinandati sādhū subhāsitan³ ti⁴ nābbhanumodati⁵, cakkhūni cassa na dadātīti cakkhunā cakkhūnā āharitvā pamukho⁶ hutvā na oloketi, aññato cakkhūni harati, paṭilomañ ca vattatīti tassa kāyakammam vacīkammam pi na rocati⁷ paṭilomam⁸ gāham gānhati paccanikām⁹ gāham, ākārā ti kāraṇāni, yehi amittan ti yehi kāranehi, tāni kāraṇāni disvā ca sutvā ca pañjito puggalo ayañ me¹⁰ amitto ti jāneyya, tato vipaiṭtehi pana mittabhāvo¹¹ jānitabbo ti.

Evañ Bodhisatto mittāmittabhāvakāraṇāni ācikkhitvā Brahmavihāre¹² bhāvetvā brahmałokūpago ahosi¹³.

10 Satthā imam desanām¹⁴ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā hatthiposakatāpaso saddhivihāriko ahosi, hatthi¹⁵ upajjhāyo, isigano Buddhaparisā, gaṇasatthā pana aham evā¹⁶ ‘ti. Mittāmitta-jātakam¹⁷.

8. Rādhajātaka.

15 Pavāsā¹⁸ āgato tātā ‘ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekañcū ukkaṇṭhitabhippukkhum ārabba kathesi. So kira Satthārā „saccam kira tvam bhikkhu ukkanthito“ ti puṭṭho „saccam bhante“ ti vatvā „kiṁkāraṇā“ ti vutte „ekam alamkataitthim¹⁹ disvā kilesavasenā“ ti āha. Atha nañ Satthā „mātugāmō nāma bhikkhu²⁰ na 20 sakkā rakkhitum, pubbe²¹ dovārike ṭhāpetvā²² rakkhantāpi rakkhitum na sakkhimāsu, kin te itthiyā²³, laddhāpi rakkhitum na sakkā“ ti²⁴ vatvā atītām āhari:

Atīte Bārāṇasiyām Brahmādatte rajjanā kārente Bodhisatto sukayoniyām nibbatti, Rādho ti ‘ssa nāmām, 25 kaniṭṭhabhātā pan’ assa Pottapādo nāma. Te ubho pi taruṇakāle yeva eko luddako gahetvā Bārāṇasiyām aññatarassa brāhmaṇassa adāsi. Brāhmaṇo te puttaṭṭhāne ṭhāpetvā²⁵ paṭijaggi.

¹ Bi paṭi. ² K nañ. ³ Bi -tañ. ⁴ Bi omits ti. ⁵ Bi nu cānumodanti. ⁶ Bi paṭimukho. ⁷ Bi rocati. ⁸ Bi -ma. ⁹ K paccanikām, Bi pañcanika. ¹⁰ Bi omits me. ¹¹ K mittāmitta-. ¹² Bi brahmaṇa-. ¹³ K ahositi. ¹⁴ Bi dhammadesanām. ¹⁵ so both MSS. ¹⁶ Bi adds sattamāñ niṭhitam. ¹⁸ Cfr. supra Vol. I p. 495. ¹⁷ Bi savāsām. ¹⁸ Bi alañkatañ-. ¹⁹ K bhikkhū. ²⁰ Bi adds pi. ²¹ Bi ṭhāpetvā. ²² Bi Bp -yo. ²³ Bi sakotiti.

Brāhmaṇassa pana brāhmaṇī arakkhitā¹ dussilā. So² vohāra-karaṇatthāya³ gacchanto te sukapotake āmantetvā „tāta, aham vohāratthāya gacchāmi, kāle vikāle vā tumhākām mātu karaṇakammarūpa olokeyyāthā ti, aññassa purisassa⁴ gamana-bhāvaiñ vā āgamanabhāvam⁵ vā jāneyyāthā⁶ 'ti brāhmaṇim⁵ sukapotake⁶ paṭicchāpetvā⁷ agamāsi. Sā tassa⁸ nikkhanta-kalato paṭhāya anācārañ cari, rattim pi divāpi āgacchantānañ ca gacchantānañ ca pamāṇam n' atthi. Tam disvā Poṭṭhapādo Rādhanū pucchi: „brāhmaṇo imam brāhmaṇim amhākām niyyā-detvā gato, ayañ ca pāpakammarūpa karoti, vadāmi nan⁹ ti. 10 Rādho „mā vadīti“ āha. So tassa vacanaiñ agahetvā „amma kiñkārañ pāpakammarūpa karositī“ āha. Sā tam māretukām hutvā „tāta, tvam nāma mayham putto, ito paṭhāya na karissā-mīti, ehi tāta tāvā¹⁰“ 'ti piyāyamānā viya nañ¹¹ pakkositvā agatañ gahetvā „tvam māriñ ovadasi“, attano pāmāṇam na 15 jānasitī¹² givam gahetvā māretvā¹³ uddhanantaresu pakhipi. Brāhmaṇo āgantvā vissamitvā Bodhisattam „kim tāta Rādha mātā vo¹⁴ anācārañ karoti na¹⁵ karositī“ pucchanto paṭhamam gātham āha:

1. Pavāsā¹⁶ āgato tāta idāni na cirāgato, 20
kaccin nu tāta te mātā¹⁷ na aññam upasevatīti. 91.

Tass' attho: ahāni tata¹⁸ pavasa āgato so c' ambi¹⁹ idāni eva āgato na cirāgato, tēna pavattini ajananto tañ pucchani: kaccin²⁰ nu²¹ tāta te²² mātā aññam²³ purisam na upasevatīti.

Rādho „tāta pañditā²⁴ nāma bhūtam vā abhūtam vā aniy-yānikam nāma na²⁵ kathentīti“ nāpento dutiyañ gātham āha:

¹ Bi arakkhitā. ² K omits so. ³ Bi -kāra-. ⁴ so Bp; Bi aññapurisā, K aññam purisantaranū. ⁵ K aga-, Bi āmāna-, Bp āgamanabhāvam anāgamanabhāvam vā.

⁶ Bi -kānam. ⁷ Bi paṭicchādetvā. ⁸ Bi cāsa. ⁹ K vadīti, Bi cariti. ¹⁰ Bi tāva tātā. ¹¹ K omits nañ. ¹² Bi vadasi. ¹³ Bi vidhāni parivattetvā. ¹⁴ Bi te mātā.

¹⁵ Bi omits karoti na. ¹⁶ Bi savāsā. ¹⁷ Bi kicci nu kho tāta mātā. ¹⁸ Bi adds rādha. ¹⁹ Bi sodhamhi. ²⁰ Bi kicci. ²¹ Bi adds kho ²² Bi omits te. ²³ K añña. ²⁴ Bi -to. ²⁵ Bi omits na.

2. Na kho pan' etam subhaṇam¹ giram saccupasāmhitam ,
sayetha Poṭṭhapādo va mummure² upakūsito³. 92.

Tattha giran ti vacanam⁵ hi yathā idāni girā evam tadā giran ti
vuccati, so hi⁶ sukapotako liñgam⁷ anādīyitvā⁸ evam āha, ayam pan' ettha attho:
5 tāta paññitena⁹ nāma saccupasāmhitam¹⁰ yathābhūtañ atthayuttam¹¹ sabhāva-
vācam¹² pi aniyāñikam¹³ na subhaṇam¹⁴, aniyāñikañ ca saecam bhananto
sayetha Poṭṭhapādo va mummure¹⁵ upakūsito¹⁶ ti¹⁷ yathā Poṭṭhapādo
kukkule¹⁸ jhāmo¹⁹ sayati evam sayeyyā ti, upakūjito²⁰ ti pi pātho, ayam ev'
attho.

10 Evam Bodhisatto brāhmaṇassa dhammam desetvā „mayāpi
imasmiñ thāne vasitum na sakkā“ ti brāhmaṇam āpucchitvā
araññam eva pāvisi.

Satthā imam desanam¹⁹ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam samo-
dhānesi: (Saccapariyosāne ukkañthitabhiikkhu sotāpattiphale patiññhahi)
15 „Tadā Poṭṭhapādo Ānando ahosi, Rādho pana aham evā“ 'ti. Rādha-
jātakam²⁰.

9. Gahapatijātaka.

Ubhayam me na khamatiti. Idam Satthā Jetavane vi-
haranto ukkañthitam eva²¹ ārabba kathesi²², kathento²³ ca²⁴
20 „mātugāmo nāma arakkhiyo²⁵, pāpam²⁶ katvā yena ten²⁷ upāyena
sāmikam vāñceti²⁸ yevā“ 'ti vatvā atitam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte raijam kārente
Bodhisatto Kāsiratthe²⁹ gahapatikule nibbattitvā vayap-
patto gharāvāsam gañhi. Tassa bhariyā dussilā gāmabhōjan-
25 kena saddhim anācāram carati. Bodhisatto ñatvā parigañhanto

¹ K subhanam, Bi purāṇam. ² so Rp; K paccū-, Bi paccu-. ³ Bi summena.

⁴ Bi upakupo. ⁵ Bi vacanam. ⁶ Bi omits hi. ⁷ Bi anāda-. ⁸ Bi paññito. ⁹ K yathābhūtañ tatthayuttam, Bi yathābhutattayutta, Rp attayutta. ¹⁰ Bi Rp sabhā-
vavacanam. ¹¹ Bi ane-. ¹² Bi purāṇam. ¹³ Bi suppanne. ¹⁴ Bi upakumatto.

¹⁵ K omits ti. ¹⁶ Bi -je. ¹⁷ Bi cabhamo. ¹⁸ Bi upakūhito. ¹⁹ Bi dhamma-
desanam. ²⁰ Bi adds aṭhamam niñhitam. ²¹ Bi ukkañthitabhbāvabhiikkhum.

²² K omits kathesi. ²³ K kathento. ²⁴ Bi va. ²⁵ Bi -ko. ²⁶ Bi pākammam.
²⁷ Bi yenakenaci. ²⁸ Bi sāmikeñceti, K vāñcenti. ²⁹ Bi kāsikarāthe.

carati. Tadā pana antovasse bījesu nīhatesu¹ chātakam ahosi, sassānām gabbhagahaṇakālō² jāto, sakalagāmavāsino „ito māsadvayena³ sassāni uddharitvā vīhim dassāmā“ ‘ti ekato hutvā gāmabhojakassa hatthato ekam jaragonam gahetvā mām-sam khādimsu. Ath’ ekadivasam gāmabhojako khanam oloketvā Bodhisattassa bahigatavelāya⁴ gehām pāvisi. Tesam sukhani-pannakkhaṇe⁵ yeva Bodhisatto gāmadvārena pavisitvā gehābhī-mukho pāyāsi⁶. Sā itthi⁷ gāmadvārbhimukhī⁸ tam disvā „ko nu kho“ ti ummāre ṭhatvā⁹ olokenti¹⁰ „so yevā“ ‘ti nātvā gāmabhojakassa ācikkhi. Gāmabhojako bhīto pakampi. Atha naii sā „mā bhāyi, atth’ eko upāyo, amhehi tava hatthato go-māmsam khāditam, tvam māmsamūlam sodhento viya hohi, aham koṭṭham āruhya koṭṭhadvāre ṭhatvā ‘vīhi n’ atthīti’ vakkhāmi, tvam gehamajjhe ṭhatvā ‘amhākaṁ ghare dārakā jātā, māmsa-mūlam¹¹ dehīti’ punappuna¹² codeyyāsīti¹³ vatvā koṭṭham āruhya koṭṭhadvāre nisidi¹⁴. Itaro gehamajjhe ṭhatvā „māmsamūlam dehīti“ vadati, sā koṭṭhadvāre nisinnā „koṭṭhe vīhi n’ atthi, sasse uddhaṭe dassāmi, gacchā“ ‘ti āha. Bodhisatto gehām pavisitvā tesam kiriyan disvā¹⁴ „imāya pāpāya kataupāyo¹⁵ esa bhavissatīti“ nātvā gāmabhojakam¹⁶ āmantetvā „bho gāma-bhojaka¹⁷ amhe hi¹⁸ tava jaragonassa¹⁹ māmsam khādantā ‘ito māsadvayena²⁰ vīhim²¹ dassāmā‘ ‘ti khādimha²², tvam addhamā-sam²³ pi anatikkamitvā idān’ eva kasmā āharāpesi, na tvam iminā kāraṇenāgato²⁴, aññena kāraṇena āgato bhavissasi²⁵, may-ham tava kiriya²⁶ na ruccati, ayam pi anācārā pāpadhammā²⁷ koṭṭhe vīhinaṁ abhāvam jānāti, sā dāni koṭṭham āruhya ‘vīhi²⁷

¹ Bī hanikesu. ² both MSS. -gahana-. ³ Bī dvayaccayena. ⁴ Bī -gatakālavelāya.

⁵ Bī sukanisinna-. ⁶ Bī ahosi. ⁷ Bī itthi. ⁸ Bī -khaṇi. ⁹ Bī ṭhatvā. ¹⁰ K olo-kenti, Bī oloketi. ¹¹ māmsamūlam --- māmsamūlam wanting in Bī. ¹¹ Bī pu-nappanam. ¹³ Bī nisiditvā. ¹⁴ itaro --- disvā wanting in Bī. ¹⁶ Bī katha-

¹⁴ Bī -bhojanakam. ¹⁷ Bī -bhojanaka-. ¹⁸ Bī BP omit hi. ¹⁹ K jaragonassa, Bī jaragonassa. ²⁰ Bī -dvayaccayena. ²¹ Bī vīhi. ²² Bī -bā. ²³ K adha-, Bī aṭha-.

²⁴ Bī -ñena āgato. ²⁵ Bī omits bhavissasi. ²⁶ Bī -yam. ²⁷ Bī vīhī.

n' atthīti' vadati¹ tvam pi 'dehīti' ubhinnam pi vo kāranañ mayhañ na ruccatīti² etam atthaiñ pakāsento imā gāthā avoca:

1. Ubhayam me na khamati, ubhayam me na ruccati:
yā cāyam koṭṭham otinñā 'na dassaiñ' iti bhāsatī, 93.
2. Tam tain gāmapati brūnī: kadare appasmiñ jīvite
dve māse kāram³ katyāna⁴ mañsañ jaraggavañ kisan
appattakāle⁵ codesi, tam pi mayhañ na ruccatīti. 94.

Tattha tam tain gāmapati brūmīti ambo⁶ gāmajetīthaka tēna kārañena tam vadāni, kadare appasmiñ jīvite ti amhākāni jīvitaiñ nāma kadañ⁷
10 c' eva thaddhañ lukhañ kasiraiñ⁸ appañ va mandaiñ parittaiñ, tasmiñ no eva-
rūpe jīvite vattamāne dve māse kāram⁹ katvāna mañsañ jaraggavañ kisan dubbalañ jarā-
goñaiñ dadamāno tvam dvīhi māsehi mulaiñ dātabban ti evaiñ dve māse kāram¹⁰
15 saṅgaraparicchedaiñ¹¹ katvā appattakāle codesi tasiñ kāle asampatte
antarā va codesi, tam pi mayhañ na ruccatīti yā cāyaiñ pāpadhammā dus-
sila antokoṭhe vīñaiñ natthibhāvaiñ jānamānañ va ajānanti¹² viya hutvā koṭṭham
otinñā koṭṭhadhvārena¹³ thatvā¹⁴ na dassaiñ iti bhāsatī tvam pi yañ ca¹⁵ akāle
codesi tam tam pīti idaiñ ubhayam mama n' eva khamati na ruccatīti.

Evam so kathento va¹⁶ gāmabhojakam cūlāya gahetvā¹⁷
20 kaddhitvā¹⁸ gehamajjhe pātētvā¹⁹ „gāmabhojako 'mhitī²⁰“ „par-
rassa rakkhitagopitabhanḍe²¹ aparajjhāsīti²²“ ādihi paribhāsitvā²³
pothetvā dubbalañ katvā gīvāya²⁴ gahetvā gehā nikkaḍḍhitvā²⁵
tañ duṭṭhaithīm²⁶ kesesu gahetvā koṭṭhā otāretvā nippothetvā²⁷
„sace puna evarūpam karosi jānissasīti²⁸“ santajesi. Tato
25 patṭhāya gāmabhojako²⁹ tam gehān oloketum pi³⁰ na visahi,
sāpi pāpā puna³¹ manasāpi aticaritum nāsakkhi.

¹ K vadasi. ² Bi omits tvam pi dehīti. ³ Bi sañkarati. ⁴ Bi katvā. ⁵ K -lām.
⁶ K ambo. ⁷ K kadare ⁸ both MSS. kasiraiñ. ⁹ Bi siñkarati. ¹⁰ Bi katvā.
¹¹ Bi omits mañsañ. ¹² Bi omits kāram. ¹³ Bi sañkaraiñ-, K saṅgaraiñ-, Br sañkara. ¹⁴ Bi sajānanti. ¹⁵ Bi koṭṭhadhvāre. ¹⁶ Bi thatvā. ¹⁷ Bi appīyañ ca tvam. ¹⁸ Bi ca. ¹⁹ Bi kesekadḍhetvā. ²⁰ Bi pothetvā. ²¹ Bi gāmabhojanakam-
hitī. ²² Bi -gopitepissabhanḍe. ²³ Bi aharejjasīti. ²⁴ Bi parissayitvā. ²⁵ Bi -yañi
²⁶ K nikkaḍḍhitvā corr. to nikka-, Bi nikkaḍḍhetvā. ²⁷ Bi duṭṭhai. ²⁸ Bi nipo
thetvā. ²⁹ K jānissasīti, Bi jānissatīti. ³⁰ Bi -janako. ³¹ Bi omits pi. ³² Bi
Br; K sāpi pā puna, Bi puna pāpā.

Satthā imam dhammadesanam āharitvā saccāni pakāsesi: (Sacca-pariyosane ukkaṇṭhitabhikkhu sotāpattiphale patiṭṭhahi) „Tadā gāma-bhojakassa niggahakārako gahapati aham eva ahosin“ ti¹. Gaha-patijātakam².

10. Sādhusilajātaka.

5

Sarīradavyan³ ti. Idam Satthā Jetavane viharanto aññataranī⁴ brāhmaṇam ārabba kathesi. Tassa kira catasso dhītaro ahesum. Tā cattāro janā patthenti, tesu eko abhirūpo sarīrasampanno, eko vayappatto mahallako, eko jātisampanno, eko silavā ti. Brāhmaṇo cintesi: „dhītaro nivesentena⁵ patiṭṭhāpentena⁶ kassa nu⁷ kho dātabbā⁸, kiṁ rūpasampannassa udāhu vayappattassa, jātisampannasilavantānam⁹ aññatarassā¹⁰ ti so cintento pi ajānitvā¹¹ „imain kārajanī Sammāsam-buddho jānissati, tañc pucchitvā etesam antare anucchavikassa dassāmā¹².. ti gandhamālādīni gāhāpetvā vihāram gantvā Satthāram vanditvā eka-mantāni nisinno ādito paṭṭhayā tam athām ārocetvā „bhante imesu catusu¹³ janesu kassa dātumi vatṭatī¹⁴“ pucchi. Satthā „pubbe pi¹⁴ paññitā etam paññam kathayimsu, bhavasamkhepagatattā pana sallak-khetuui na sakkotī¹⁵“ vatvā tena yācito atītaim āhari:

Atīte Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjañ kārente Bodhisatto brāhmaṇakule nibbattitvā vayappatto Takka-silāyaiñ sippaiñ gaṇhitvā āgantvā Bārāṇasiyam disāpāmokkho ācariyo ahosi. Ath' ekassa brāhmaṇassa catasso dhītaro ahe-suñ. Tā evam eva cattāro janā patthayimsu. Brāhmaṇo „kassa nu kho dātabbā¹⁵“ ti ajānanto „ācariyanī pucchitvā dātabba-yuttakassa dassāmīti¹⁶“ tassa santikām gantvā tam athām puc-chanto pathamañ gātham āha:

1. Sarīradavyam vaddhavyam¹⁷ sojaccam sādhusiliyam,
brāhmaṇan te va¹⁷ pucchāma: kam¹⁸ nu tesam vanimhase¹⁹
ti. 95.

¹ Bi aham evā ti. ² Bi adds navamaiñ uṭṭhitam. ³ Bi sariradappavudhabyan.

⁴ Bi aññatura. ⁵ Bi nivesane. ⁶ Bi patiṭṭhap-. ⁷ Bi omits nu. ⁸ K -bbo, Bi dātappa. ⁹ K -sampannassa sīla-. ¹⁰ Bi ajānetvā. ¹¹ Bi -mi. ¹² K catu-

¹³ K vaddhatīti. ¹⁴ K adds te. ¹⁵ K -bbo. ¹⁶ Bi vuddhapyam. ¹⁷ Bi ca.

¹⁸ Bi kiṁ. ¹⁹ Bi vanimhase.

Tattha sariradavyan¹ ti ādīhi tesam catunnām vijjamāne gunē pakāseti², ayam h' ettha³ adhippāyo: dhītaro me cattārō janā patthenti, tesu ekassa sariradavyam atthi sarirasampadā⁴ abhirūpabhbāvo samvijjati, ekassa vaddhavyam⁵ vuddhabhbāvo⁶ mahallakatā atthi, ekassa⁷ sojaccam sujātisampadā⁸ atthi, su-
5 jaccam⁹ ti pi pātho, ekassa sādhusilīyam¹⁰ sundarasilabhāvo sīlasampadā atthi, brāhmaṇan te va¹¹ pucchāmā 'ti tesu asukassa nām' etā¹² dātabbā ti ajā-
nantā¹³ mayaṁ bhavantam brāhmaṇaṁ ūeva¹⁴ pucchāma, kam¹⁵ nu tesam
vaṇimhase¹⁶ ti tesam catunnām janānam kam¹⁵ vaṇimhase kam icchāma kassa
tā kumārikā dadāmā 'ti pucchatī¹⁷.

10 Tam sutvā ācariyo „rūpasampadādisu vijjamānāsu pi vipanna-
silo gārayho, tasmā tam¹⁸ na-ppamānam, amhākam¹⁹ sīlavanta-
bhāvo ruccatītī²⁰“ imam attham pakāsento dutiyam gātham āha:

2. Attho atthi sarirasmīm, vaddhavyassa²⁰ namo kare,
attho atthi sujātasmin, sīlam asmāka²¹ ruccatītī. 96.

15 Tattha attho atthi sarirasmīn ti rūpasampanne pi sarire²² attho viseso
vaddhī²³ atthi yeva, n' atthīti na vadāmi, vaddhavyassa²⁴ namo kare ti
vuddhabhbāvassa²⁵ pana namakkāram eva karomi, vuddhabhbāvo²⁶ hi vandana-
mānanām²⁷ labhati, attho atthi sujātasmin ti sujāte pi purise²⁸ vadī²⁹
atthi, jātisampatti³⁰ hi pi³¹ icchitabbā yeva, sīlam asmāka ruccatītī³² am-
20 hākam¹⁸ pana³³ sīlam eva rucciati³⁴, sīlavā hi ācārasampanno sariradavyavira-
hito³⁵ pi³⁶ puutto pasamso³⁷ ti.

Brāhmaṇo tassa vacanam sutvā sīlavantass' eva dhītaro adāsi.

Satthā imam dhammadesanām āharitvā sacčāni pakāsetvā jātakām
samodhānesi: (Saccapariyosāne brāhmaṇo sotāpattiphale patitthahi)
25 „Tadā ayam eva brāhmaṇo ahosi, disāpāmokkhācariyo³⁸ pana aham
evā“ 'ti. Sādhusilajātakam³⁹. Ruhakavaggo⁴⁰ pañcamo.

¹ Bi sariradabyan. ² K -tu. ³ Bi ayam ettha. ⁴ K -padā. ⁵ Bi vuddhabhyam.
⁶ Bi vuddhatāvo. ⁷ Bi kassa. ⁸ K sujātisampadā, Bi sujātājātisampadā. ⁹ K
sujan. ¹⁰ Bi -sīlissa. ¹¹ Bi tveva. ¹² K etam. ¹³ Bi jānantā. ¹⁴ K -nañ ceva.
¹⁵ Bi kim. ¹⁶ Bi gaṇhimatesa. ¹⁷ Bi pucchatītī attho. ¹⁸ Bi tā. ¹⁹ K asmā-
kam. ²⁰ Bi vuddhibyasa. ²¹ K assāka, Bi amhākam. ²² Bi sarire pi.
²³ vuddhī. ²⁴ Bi vuddhabhyasa. ²⁵ Bi vuddhambhāvassa. ²⁶ Bi vuddhabhbāvo.
²⁷ Bi vantamānanām. ²⁸ Bi sujāte paripūrite. ²⁹ Bi vuddhiva. ³⁰ K -sampati.
³¹ Bi pi hi. ³² Bi amhākam rujjatītī. ³³ K omits pana. ³⁴ Bi rujjati.
³⁵ Bi sariradabya-. ³⁶ Bi omits pi. ³⁷ Bi -pāsamso. ³⁸ Bi -mokkho ācariyo.
³⁹ Bi adds dasamam. ⁴⁰ Bi duhasavaggo.

6. NATAMDALHAVAGGA.

1. Bandhanāgārajātaka.

Na tam dañham bandhanam āhu dhīrā ti. Idam Satthā Jetavane viharanto bandhanāgāram ārabba kathesi. Tasmim kira kāle bahū¹ sandhicchedakapanthaghātakamanussaghaṭakacore² ānetvā Kosalarañño dassesum. Te rāja andubandhanarajjubandhanasām-khalikabandhanehi bandhāpesi. Timsamattā jānapadā³ bhikkhū Satthāram datthukāmā āgantvā disvā vanditvā punadivase piṇḍaya carantā bandhanāgāram gantvā⁴ te core disvā piṇḍapāṭapāṭikkantā sāyanha-samaye Tathāgataṁ upasām̄kamitvā „bhante ajja⁵ amhehi piṇḍaya carantehi bandhanāgāre bahū corā andubandhanādīhi baddhā mahā-dukkham anubhavantā diṭṭhā, te tāni bandhanāni⁶ chinditvā palāyitum na sakkonti, atthi nu kho tehi bandhanehi thirataram nāma aññām bandhanan⁷ ti pucchiṁsu. Satthā „bhikkhave⁷ bandhanāni nām' etāni, yām pan' etām dhanadhaññaputtadārādīsu⁸ taṇhāsām̄khātarām kilesa-bandhanām etām ettehi⁹ bandhanehi¹⁰ sataguṇena sahassaguṇena thirataram, evam¹¹ mahantam pi pan' etām¹² ducchindiyaṁ bandhanām porānakapanḍitā chinditvā Himavantām pavisitvā pabbajimsū¹³ 'ti vatvā¹⁴ atitām āhari:

Atite Bārānasiyām Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto ekasmim duggatagahapatikule nibbatti. Tassa vayappattassa pitā kālam akāsi. So bhatin katvā mātarām posesi. Ath' assa mātā¹⁴ anicchamānass' eva ekaṁ kuladhī-taram gehe katvā¹⁵ aparabhāge kālam akāsi. Bhariyāya pi 'ssa kucchiyām gabbho patitthāsi¹⁶. So gabbhassa patitthītabhāvarām ajānanto „bhaddde tvām bhatin¹⁷ katvā jīva, aham pabbajissāmīti¹⁸ āha. Sāpi¹⁹ „gabbho me patitthito¹⁹,

¹ Bi bahu. ² Bi -manussā-. ³ Bi ja-. ⁴ Bi gatvā. ⁵ Bi ajjeva. ⁶ Bi bandhāni. ⁷ Bi adds kiññ. ⁸ K -disu. ⁹ Bi etebi. ¹⁰ K omits bandhanehi. ¹¹ so all three instead of evārūpāni. ¹² Bi omits pi panetām. ¹³ K omits vatvā. ¹⁴ Bi adds pi. ¹⁵ Bi -dhītarām gahetvā. ¹⁶ Bi patitthati. ¹⁷ K adds vā vatīm vā. ¹⁸ Bi nāmi. ¹⁹ K me nam gabbho patitthito.

mayi vijātāya dārakam disvā pabbajissasīti¹ āha². So „sādhū“
 ‘ti sampaṭicchitvā tassā vijātakāle „bhadde, tvam sotthinā vi-
 jātā³, idān’ āham⁴ pabbajissāmīti⁵“ pucchi. Atha naṁ sā
 „puttassa⁶ tāva thanapānato⁷ apagamanakāle āgamehīti⁸ vatvā
 5 puna gabbham gaṇhi. So cintesi: „imam sampaticchāpetvā gan-
 turū na sakkā⁹, imissā anācikkhitvā va palāyitvā pabbajissāmīti¹⁰
 so tassā anācikkhitvā¹¹ rattibhāge utthāya palāyi. Atha naṁ¹⁰
 nagaraguttikā aggahesum. So „ahaṁ sāmi mātuposako nāma,
 vissajjetha man¹² ti tehi attānam vissajjāpetvā ekasmiñ ṛhāne
 10 vasitvā aggadvāren’ eva¹³ nikhamitvā¹⁴ Himavantaṁ pavisitvā
 isipabbajjaṁ pabbajitvā abhiññā ca samāpattiyo ca nibbattetvā
 jhānakilāya kīlanto vihāsi. So tattha vasanto¹⁵ „evarūpam pi
 nāma me¹⁶ ducchindiyam¹⁷ puttadārabandhanam kilesabandha-
 nam chindin¹⁸“ ti udānam udānento imā gāthā avoca:

- 15 1. Na tam dañham bandhanam āhu dhīrā¹⁷ (Dhp. v. 345-36.)
 yad āyasam dārujam pabbajañ ca,
 sārattarattā mañkuṇḍalesu
 puttesu dāresu ca yā apekhā¹⁸. 97.
2. Etam dañham bandhanam āhu dhīrā
 ohārinam sithilam dūppamuñcam,
 etam pi¹⁹ chetvāna²⁰ vajanti dhīrā²¹
 anapekhino kāmasukham pahayā 'ti. 98.

Tattha dhīrā²² ti dhitimā ti dhīrā dhikkitatpāti²³ dhīrā²⁴, athavā dhi²⁵
 vuccati paññā, tāya paññāya²⁶ samannāgatā ti dhīrā, Buddhā Pacceka-buddhā²⁶

¹ Bi pabbajissatīti. ² Bi omits āha. ³ Bi pijatā. ⁴ Bi idānī ahām ⁵ Bi pappaj-
 jissāmā ti äpucci. ⁶ Bi puttakassa. ⁷ Bi thanateva. ⁸ Bi sakkomi. ⁹ Bi anā-
 rochetvā. ¹⁰ K omits naṁ. ¹¹ Bi -dvāre. ¹² Bi niggamitvā. ¹³ Bi omits vi-
 hāsi so tattha vasanto. ¹⁴ Bi omits pi nāma me. ¹⁵ Bi ducchandiyam. ¹⁶ Bi
 chinditan. ¹⁷ Bi tirā. ¹⁸ Bi apekkhā. ¹⁹ Bi ekām pi ²⁰ K jetvāna. ²¹ Bi thirā.
²² K omits dhīrā, Bi thirā. ²³ Bi dhitimā vikkhittapāti ti vā dhīrā. ²⁴ both
 MSS. dhi. ²⁵ Bi omits paññāya. ²⁶ Bi omits pacceka-buddhā.

Buddhasāvakā Bodhisattā¹ ca ime va² dhīrā nāma, yadāyasān ti ādīsu³ yaṁ
saṁkhalikasainkhātaṁ ayasā nibbattai⁴ āyasai⁵ yaṁ⁶ andubandhanasainkhātaṁ⁷
dārujaṁ yañ ca pabbajatineht⁸ vā aññehi vā vākādihi rajjukam⁹ katvā katarajju-
bandhanai¹⁰ taṁ dhīrā daļhaiu thiran¹⁰ ti nābu na kathenti, sārattarattā ti
sārattā hutvā rattā¹¹ bahalarūgarattā¹² ti attho, manikuṇḍalesū 'ti manīsu ca
kundalesu ca¹³ maniyuttesu¹⁴ vā kundalesu¹⁵, etam daļhan ti ye¹⁶ mani-
kuṇḍalesu sārattarattā tesai¹⁷ yo ca¹⁷ rāgo¹⁸ yū ca tesai¹⁹ puttadāresu apekkhā²⁰
tañhā etam²¹ kilesamayañ bandhanai²² daļhaiu thiran²² ti dhīrā āhu, ohāriñan
ti ākādḍhitvā catusu apāyesu patanato²³ avaharati heṭṭhā²⁴ haratīti ohāriñan,
sīthilan ti bandhanatīhāne chavicamunamāniñāna na chindati lohitai²⁵ na nīha-
ratī bandhanabhāvam pi na jānāpotiti²⁵ sīthilan, duppamuñcan ti tañhālobha-
vasena hi ekāvāram pi uppānaiñ kilesabandhanai²⁶ daļthaṭhānato kacchapo viya
dummcocayai hotiti dujjamūñcañ, etam pi²⁶ chetvānā 'ti etam evam²⁷ dal-
ham pi kilesabandhanai²⁸ nāyakhaggena chinditvā ayadāmāni²⁹ chetvā matta-
varavārañai³⁰ viya pañjare bhinditvā³¹ sīhapotakā³² viya ca³³ dhīrā ca vattho-
kāmakilesakāme ukkārabhūmiyai³⁴ jigucchamāna anapekkhino³⁵ hutvā kāmasukhañ
pahāya vajanti pakkamanti, pakkamitvā ca pana Ilimavantam pavisitva isipabbaj-
jañ³⁶ pabbajitvā jhānasukhena³⁷ vītināmentiti³⁸.

Evam Bodhisatto imam udānam udānetvā aparibhājjhāno
Brahmaloka-parāyano ahosi.

20

Satthā imam dhammadesanam āharitvā saccāni pakāsesi³⁹: (Sacca-
pariyosāne keci sotāpannā keci sakadāgāmino keci anāgāmino keci
arāhantā abesuñi) „Tadā mātā Mahāmāyā ahosi, pitā Suddhodana-
mahārājā, bhariyā Rāhulamātā, putto Rāhulo, puttadāram pahāya
nikkhamitvā pabbajitapuriso⁴⁰ pana aham evā 'ti. Bandhanāgāra-
jātakam⁴¹.

¹ Bi -tto. ² Bi omits va. ³ K ādisu. ⁴ K nibbattai, Bi nippattai. ⁵ Bi aya-
satā. ⁶ K omits yañ. ⁷ Bi anubandhana-. ⁸ K babbaja-, Bi pappaja-.
⁹ Bi rajjam. ¹⁰ Bi -dhanaiñ ayañ sādihi chindituni sakkupeyyabhāvena thīrā-
dani utiran. ¹¹ Bi omits rattā. ¹² K bahalavāga-, Bi balavarāgatata. ¹³ Bi omits
manīsu ca kundalesu ca. ¹⁴ K manisuktisu. ¹⁵ Bi adds ca. ¹⁶ K yo.
¹⁷ Bi ye va. ¹⁸ Bi sārāgo. ¹⁹ Bi yā va tesu. ²⁰ Bi apekkhā. ²¹ K evam.
²² Bi dhīran. ²³ Bi pātanato. ²⁴ K repeats heṭṭhā. ²⁵ Bi adds thalapadajala-
tādīsu kammiñi kātūni na detiti. ²⁶ K evam tam pi, Bi etam pi. ²⁷ Bi omits
evam. ²⁸ Bi -dhāni. ²⁹ Bi assadādhāni. ³⁰ Bi mattavārano. ³¹ K chinditvā
³² Bi -ko. ³³ Bi omits ca. ³⁴ Bi uttare bhumi viya ³⁵ Bi anapekkhino.
³⁶ K omits isipabbajaiñ. ³⁷ K nāyakasukhena. ³⁸ Bi adds attho. ³⁹ Bi -setvā
⁴⁰ Bi -topuriso. ⁴¹ Bi adds pañhamānu.

2. Kelisilajātaka.

Hamsā koñcā mayūrā ti. Idam Satthā Jetavaue viharanto āyasmantam Lakuṇṭakabhaddikam¹ ārabba kathesi. So kirāyasmā Buddhasāsane pākaṭo ahosi saññāto² madhurassaro madhura-
 5 dhammākathiko patisambhidāppatto mahākliññāsavo asītiyā therānam³ abbhantare pamānenā⁴ omako⁵ Lakuṇṭako sāmanero⁶ viya khuddako⁷ kīlanathāya kato⁸ viya. Tasmiṁ ekadivasam⁹ Tathāgataṁ vanditvā Jetavanakoṭṭhakam¹⁰ gate jānapadā timsamattā bhikkhū „Dasabalaṁ vandissāmā“ 'ti Jetavanam pavasantā vihārakoṭṭhake¹¹ theram disvā¹⁰ „sāmanero cso“ ti saññāya¹² theram cīvarakanne gañhantā hatthe gañhantā sise¹³ gañhantā nāsāya¹⁴ parāmasantā kāññesu gahetvā cāletvā¹⁵ hatthakukkuccaiṁ¹⁶ katvā pattacīvaraṁ patisāmetvā Satthāraṁ npasāmkamitvā vanditvā nisīditvā Satthārā madhurapañsanthāre kate pucchiṁsu: „bhante Lakuṇṭakabhaddiyatthero kira nām' eko tumhākaiṁ
 15 sāvako madhuradhanāmakathiko atthi, kahaṁ so idānīti“. „Kiṁ pana bhikkhave daṭṭhukām¹⁷ atthā“ 'ti. „Āma bhante“ ti¹⁸. „Yām bhikkhave tumhe dvārakoṭṭhake disvā cīvarakanñādisu¹⁹ gañhantā hatthakukkuccaiṁ katvā āgatā esa so“ ti. „Bhante evarūpo patthitapātthano abhinihārasampanno sāvako kiñkāraṇā appesakkho jāto“ ti. Satthā²⁰ „attanā¹⁹ katapāpam²⁰ nissāyā“ 'ti yatvā tehi yācito atītān āhari:

Atīte Bārāṇasiyām Brahmādatte rajaṁ kārente Bodhisatto Sakko devarajā ahosi. Tadā Brahmādattassa jinṇam jarāppattam²¹ hatthim vā assam vā goṇam vā dassetum na sakkā, kelisilo hutvā tathārūpam disvā va²² anubandhāpeti,
 25 jarasakatam²³ pi disvā bhindāpeti, jinṇamātugāme disvā pakkosāpetvā udare pahārāpetvā²⁴ pātāpetvā puna uṭṭhāpetvā bhāyāpeti, jinṇapurise disvā laṅghake viya bhūmiyān samparivattakādikilām kīlāpeti, apassanto „asukaghare kira mahallako atthīti“

¹ Bi lakuṇṭakabhaddiyam² Bi saññāto. ³ Bi mahātherānam. ⁴ Bi adds pana.

⁵ Bi brahmako⁶ K lakuṇṭasamanero, Bi lakuṇṭako-, Bp lakuṇṭalosū-. ⁷ Bi bandhako. ⁸ Bi gato. ⁹ K ekanū-. ¹⁰ K -koddhakam, Bi -koṭṭhakam. ¹¹ K -koṇḍake, Bi -koṭṭhake. ¹² Bi maññāya. ¹³ K Bp sīsaṁ. ¹⁴ Bi -yām. ¹⁵ Bi jāleutā. ¹⁶ Bi hattham-. ¹⁷ Bi omits āma bhante ti. ¹⁸ Bi -dīsu. ¹⁹ Bi attano. ²⁰ Bi kattupāpakammai. ²¹ Bi jarāputtam. ²² Bi ca and adds manusse. ²³ Bi jinṇasakatam. ²⁴ Bi daharāpetvā.

sutvâpi pakkosâpetvâ kîlati. Manussâ lajjantâ attano mâtâ-pitaro tiro râttâhâni pesenti. Mâtupatthânadhammo pitupatthânadhammo pacchijji. Râjasevakâ kejisilâ va ahesum¹, matamatâ² cattâro apâye pürenti, devaparisâ parihâyati³. Sakkô abhinavadevaputte apassanto „kin nu kho kârajan“ ti âvajjanto⁴ ñatvâ⁵ „damessâmi nan“ ti mahallakavañnam abhinimminitvâ jinna-yânake dve takkacâtiyo âropetvâ dve jaragone⁶ yojetvâ ekasmim chanadivase⁷ alamkatahatthim abhirûhitvâ⁸ Brahmadatte alamkatanagaram padakkhiñam karonte pilotikanivattho tañ⁹ yânakanam pâjento¹⁰ rañño abhimukho agamâsi. Râjâ jinnyanâ-kañ disvâ „etañ yânakanam apanethâ¹¹“ ti vadati. Manussâ „kaham deva, na passâmâ“ ti âhamsu, Sakkô attano ãnubhâvena rañño yeva dassesi. Atha nam bahusampatte tasmin tassa uparibhâgena pâjento rañño matthake ekañ cätiñ¹² bhinditvâ ni-vattâpento dutiyañ bhindi. Ath' assa sîsato pañthâya¹³ ito c' ito ca takkarñ paggharati. So tena attiyati¹⁴ harayati¹⁵ jigucchatî. Ath' assa tañ upaddutabhâvam ñatvâ Sakkattabhâvam mâtpetvâ vajirahattho âkâse thatvâ „pâpa adhammikarâja, kiñ tvam mahallako na bhavissasi tava sarîrañ jarâ na¹⁶ paharissati, kejisilo¹⁷ hutvâ¹⁸ vuddhe¹⁹ viheñhanakammañ karosi, tañ ekakañ²⁰ nissâya etañ²¹ kam-mam katvâ matamatâ²² apâye paripürenti, manussâ mâtâpitaro pañjaggitum na labhanti, sace imamhâ kammâ na viramissasi vajirena te sîsam padâlessâmi, mâ ito pañthây' etañ²³ kammañ akatthâ²⁴ ti santajjetvâ mâtâpitunnam gunam kathetvâ vaddhâ- pacâyikakammassa²⁵ ânisamñsañ pakâsetvâ ovaditvâ sakatthânam eva agamâsi. Râjâ tato pañthâya tathârûpam²⁶ kammañ kâtum cittam pi na uppâdesi.

¹ Bi assesum. ² Bi mâtamatâ. ³ Bi -hâyanti ⁴ K âvajjento. ⁵ Bi tañ kârajanam ñatvâ. ⁶ Bi jaragone. ⁷ K chanadivase, Bi chanavadise. ⁸ K -ru-. ⁹ Bi omits tañ. ¹⁰ Bi pâcento. ¹¹ Bi ânethâ. ¹² Bi jâti. ¹³ K omits pañthâya. ¹⁴ K addhî-yati, Bi attiyati. ¹⁵ Bp hirâti. ¹⁶ Bi omits na. ¹⁷ K kiliñilo. ¹⁸ Bi adds bahu. ¹⁹ Bi vuddha. ²⁰ Bi ekam. ²¹ Bi tañ. ²² Bi matamatâ. ²³ Bi pañthayatañ. ²⁴ Bi akâsi. ²⁵ Bi buddhâpajâyi-, Bp vuññhâ-. ²⁶ K -rûpa.

Satthā imam atitam āharitvā abhisambuddho hutvā imā gāthā avoca:

1. Hañsa koñcā mayūrā ca hatthiyo pasadā migā
sabbe sīhassa bhāyanti, n' atti kāyasmī tulyatā. 99.

2. Evam evam¹ manussesu daharo ce pi paññavā,
so hi tattha mahā hoti, n' eva bālo sarīravā ti. 100.

Tattha pasadā migā ti pasadasañkhātā² migā, pasadā ca³ avasesā⁴ migā
ca ti pi attho yeva⁵, pasadānigū⁶ ti pi pātho, pasadā⁷ migā ti⁸ attho, n' atti
kāyasmīn tulyatā ti sarīre⁹ pamāyān nāma¹⁰ n' atti, yadi bhaveyya mahā-
sarīrā hatthino c' eva pasadamiñgā ca sīhanī māreyyūn¹¹, sīho hañsañdāyo khuddaka-
10 sarīre yeva māreyya¹², khuddakū yeva sīhassa bhāyeeyūn¹³ na mahantā, yasna
pan¹⁴ etam u' atti tasnā sabbe pi te sīhassa bhāyanti, sarīravā ti bālo mahā-
sarīro pi mahā nāma na hoti, tasnā Lakunṭakabbaddiko sarīrena khuddako ti¹⁵
mā tamīññena¹⁶ pi khuddako ti maññitthā ti attho¹⁷.

Satthā imam dhammadesanām āharitvā¹⁸ saccāni pakāsetvā¹⁹
15 jātakām samodhānesi: (Saccapariyosāne tesu bhikkhūsu keci sotāpannā
keci sakadāgāmino keci arahantā²⁰ ahesum) „Tadā rājā Lakuñṭaka-
bhaddiko ahosi, so²¹ tāya kelisilatāya paresam kelinissayo jāto, Sakko
pana aham evā 'ti. Kelisilajātakām²².

3. Khandhavattajātaka.

20 Virūpakkhehi me mettan ti. Idam Satthā Jetavane
viharanto aññataram bhikkhuñ ārabbha kathesi. Tam kira jantā-
gharadvāre kaññhāni²³ phālentam²⁴ pūtirukkhantarā nikhamitvā eko
sappo pādañguliyam dasi²⁵, so tatth' eva mato. Tassa tathāmatabhāvo
sakalavihāre pākaṭo²⁶ ahosi. Dhammasabhāyam bhikkhū kathaṇ
25 samuññhāpesum: „āvuso asuko kira bhikkhu jantāgharadvāre kaññhāni²⁷
phālento²⁸ sappena dattho tatth' eva mato“ ti²⁹. Satthā āgantvā

¹ Bi Bp eva. ² K padasāñkhātā, Bi passadasañkhātā ³ so Bi Bp; K tā. ⁴ Bi ava-
sesa. ⁵ Bi omits yeva. ⁶ Bi pasada-. ⁷ Bi pasada. ⁸ Bi adds pi. ⁹ Bi sarīram.

¹⁰ Bi omits nāma, K nāva. ¹¹ K māreyya. ¹² Bi adds di evam. ¹³ Bi bhāyeeyūn.

¹⁴ Bi hoti. ¹⁵ K nānena. ¹⁶ K vatvā. ¹⁷ K dassetvā. ¹⁸ Bi omits saccāni
pakāsetvā. ¹⁹ K -to. ²⁰ K omits so. ²¹ Bi adds dutiyaññi nīthitam. ²² Bi -nañ.

²³ K phālentam. ²⁴ Bi dassi. ²⁵ Bi -to. ²⁶ Bi kanīñhāni. ²⁷ K phāleuto,
Bi halento. ²⁸ Bi adds kathayisu.

„kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ 'ti vutte „sace so bhikkhave bhikkhu cattāri ahirājakulāni ārabbbha mettam abhāvayissa¹ na nām² sappo ḍaseyya³, porānakatāpasāpi⁴ hi anuppanne Buddhe⁵ catusu ahirājakulesu mettam bhāvetvā tāni ahirājakulāni nissāya uppajjanakabhayato⁶ mucciṁsū⁷“ 5
‘ti vatvā atītam āhari:

Atīte Bārāṇasiyām Brahmādatte rājjam kārente Bodhisatto Kāsiraṭṭhe⁸ brāhmaṇakule nibbattitvā vayappatto kāme pahāya isipabbajjaiṁ pabbajitvā abhiññā ca samāpattiyo ca nibbattetvā Himavantapadese⁹ ekasmīn Gaṅgānivattane ,¹⁰ assamapadaṁ māpetvā jhānakilāṁ kīlanto isigaṇaparivuto vihāsi. Tadā tam Gaṅgātire nānappakārā dīghajātikā isīnaṁ¹⁰ paripantham¹¹ karonti, yebhuyena isayo jīvitakkhayam pāpuṇanti. Tāpasā tam atthaṁ Bodhisattassa ārocesuṁ. Bodhisatto sabbe tāpase sannipātētvā „sace tumhe catūsu ahirājakulesu 15 mettam bhāveyyāthā na vo sappā ḍaseyyūm, tasmā ito paṭṭhāya catūsu¹² ahirājakulesu evam̄ mettam bhāvethā“ 'ti vatvā imam̄ gātham āha:

1. Virūpakkhehi me mettam, mettam erāpathehi me,
chabbiyāputtehi¹³ me mettam, [mettam¹⁴] kañhāgotamakehi 20
cā 'ti. 101.

Tathā virūpakkhehi me mettan ti virūpakkhanāgarājakulehi saddhiṁ mayham̄ mettam, erāpathādisu¹⁵ pi es' eva nayo, etāni pi hi¹⁶ erāpathanāgarājakulāni chabbiyāputtanāgarājakulāni¹⁷ kañhāgotamakanāgarājakulāni¹⁸ ti nāgarājakulāni eva¹⁹. 25

Evam̄ cattāri nāgarājakulāni dassetvā „sace tumhe etesu mettam bhāvetum sakkhissatha dīghajātikā vo na ḍasissanti na vihethessantīti“ vatvā dutiyaṁ gātham āha:

¹ Bi abhāvissa. ² Bi nām na ³ Bi ḍaseyya. ⁴ Bi porānakapanditatāpaso pi.
⁵ Bi adds pi. ⁶ Bi uppajjanabhayato. ⁷ Bi pucchisū. ⁸ Bi kāsikarāṭṭhe. ⁹ Bi -padese. ¹⁰ Bi isigaṇatā. ¹¹ Bi parimantām. ¹² K catusu. ¹³ Bi chāpyā-.
¹⁴ so all three MSS. ¹⁵ K -disu. ¹⁶ Bi omits hi. ¹⁷ Bi chabbiyā-. ¹⁸ K -makam-,
Bi ma nāga-. ¹⁹ Bi -lāñi ti attho.

2. Apādakehi me mettam, mettam dipādakehi¹ me,
catuppadehi me mettam, mettam bahuppadehi me ti. 102.

Tattha paṭhamapadena odissakam kātva sabbesu² apādakesu³ dīghajātikesu
c' eva macchesu ca⁴ mettābhāvanā dassitā, dutiyapadena manussesu c' eva
5 pakkhijātesu⁵ ca, tatiyapadena⁶ hatthiassādīsu⁷ ca⁸ sabbacatuppadesu⁹, catuttha-
padena vicchikasatapadiuccalīngapāṇikamakkaṭakādīsu¹⁰.

Evam sarūpena mettābhāvanam dassetvā idāni āyācana-
vasena dassento imam gātham āha:

10 a. Mā mām apādako hiṁsi, mā mām hiṁsi dipādako¹¹,
mā mām catuppado hiṁsi, mā mām hiṁsi bahuppado ti. 103.

Tattha mā man ti evaī ca tesu¹² apādakādīsu¹³ koci eko pi mā vibim-
satu mā vihehetū 'ti evam āyācantā¹⁴ mettam bhavethā¹⁵ 'ti attho.

Idāni anodissakavasena bhāvanam dassento imam gā-
tham āha:

15 4. Sabbe sattā sabbe pāṇā sabbe bhūtā ca kevalā
sabbe bhadrāni passantu, mā kañci¹⁶ pāpam āgamā ti. 104.

Tattha taṇhādiṭṭhivasena vatte¹⁷ pañcasu khandhesu āsattā visattā laggā-
laggitā¹⁸ ti sattā assāsapassāsapavattanasuṅkhātēna pāpanavasena¹⁹ pāṇā ti bhūtā
bhūvitā nibbattanavasena²⁰ bhūtā ti evam²¹ vacanamattaviseso veditabbo, avि-
20 sesena pana sabbāni p' etāni padāni sabbasattasaṅgahakān' eva²², kevalā ti
sakalā, idam sabbasattass' eva²³ pariyyavacanam, bhadrāni passantū 'ti sabbe p'
ete sattā bhadrāni sādhūni kalyāṇān' eva passantu, mā kañci¹⁶ pāpam āgamā
'ti etesu²⁴ kañci¹⁶ ekaī²⁵ sattam pi pāpam lāmakam dukkham mā āgamā²⁶ mā
āgacchatu mā pāpūjātu, sabbe averā abyāpajjhā²⁷ sukhī niddukkhā hontū 'ti²⁸.

¹ Bi dvipātakehi   ² Bi sappesu.   ³ Bi adds ca.   ⁴ Bi omits macchesu ca.

⁵ Bi sesapakkhi-, K pakkhijātesu corr. to -tisu.   ⁶ K tatiyena.   ⁷ K -disu.

⁸ Bi omits ca.   ⁹ Bi sabbesu catuppadesu.   ¹⁰ K -disu, Bi -kasahapadī---pā-

naka-, Bp -pākaka-.   ¹¹ Bi dvipā-.   ¹² Bi ti etesu.   ¹³ K -disu.   ¹⁴ Bi -to.

¹⁵ Bi bhāveyyā.   ¹⁶ Bi kiñci.   ¹⁷ K vaddhe.   ¹⁸ K laggālagitā, Bi vilaggā-.

¹⁹ Bi pāpanam vasena.   ²⁰ Bi omits vasena.   ²¹ Bi etāni.   ²² Bi sappasattisaṅ-

gahakāneva.   ²³ K sabbasaddasseva.   ²⁴ Bi evam tesu.   ²⁵ K eka.   ²⁶ so Bp;

K agamma, Bi omits āgamā.   ²⁷ Bi abyāpajjhā, K abyāpajjhā.   ²⁸ Bi omits ti.

Evaṁ „sabbasattesu anodissakamettāṁ bhāvethā“ ti vatvā puna tiṇṇām ratanānām guṇe anussarāpetūm „appamāṇo Buddho appamāṇo Dhammo appamāṇo Saṅgho“ ti āha.

Tattha pamāṇakarānām¹ kilesānām abhāvena guṇānām ca pamāṇabhāvena Buddharatanām² appamāṇam, dhammo ti navavidho lokuttaro³ dhammo, tassāpi⁴ 5 pamāṇām nāma kātuṁ na sakka⁵ ti appamāṇo, tena appamāṇena dhammena samannāgatattā saṅgho pi appamāṇo.

Iti Bodhisatto „imesaṁ tiṇṇām ratanānām guṇe anussa-
rathā“ ti vatvā tiṇṇām ratanānām appamāṇaguṇataṁ⁶ dasse-
tvā sappamāṇe⁷ satte dassetuṁ „pamāṇavantāni sirīṁsapāni⁸ 10
ahi vicchikā⁹ satapadī¹⁰ uṇṇānābhi sarabū¹¹ mūsikā“ ti āha.

Tattha sirīṁsapānīti¹² sabbadīghajātikānām¹³ nāmaṁ, te hi sarantā gac-
chanti sirenā¹⁴ vā sapantīti¹⁵ sirīṁsapā¹⁶, ahīti¹⁷ ādi tesāṁ sarūpato nidassa-
nām, tattha uṇṇānābhīti¹⁸ makkaṭako, tassa hi nābhito uṇṇāsadiśām¹⁹ suttāni
nikkhamati, tasmā uṇṇānābhīti¹⁸ vuccati, sarabū²⁰ ti gharagolikā. 15

Iti Bodhisatto „yasmā etesaṁ antorāgādayo pamāṇakarā
dhammā atthi tasmā etāni²¹ sirīṁsapāni²² pamāṇavantānīti“
dassetvā „appamāṇānām tiṇṇām ratanānām²³ ānubhāvena ime
no²⁴ pamāṇavantā²⁵ rattīndivam²⁶ parittakammāni²⁷ karontū“
‘ti evaṁ „tiṇṇām ratanānām guṇāni²⁸ anussarathā“ ti vatvā 20
tato uttarī²⁹ kattabbam dassetuṁ imāṁ gātham āha:

5. Katā me rakkhā, katā me parittā,
paṭikkamantu bhūtāni,
so ‘ham namo Bhagavato
namo sattānām Sammāsambuddhānan ti. 105. 25

¹ Bi pamāṇānkarānām, K Bp pamāṇakarānām. ² Bi-ratanānām. ³ Bi lokuttara. ⁴ so Bp; Tissāpi, Bi tassa. ⁵ Bi sakko. ⁶ Bi appamāṇataṁ, ⁷ Bi appamāṇe. ⁸ Bi sarisa-
pāni. ⁹ Bi-kā. ¹⁰ Bi-di. ¹¹ Bi Bp-saraphū. ¹² Bi sarisapāni ti. ¹³ Bi-jātika-
sattānām. ¹⁴ Bi sarena. ¹⁵ Bi palantī. ¹⁶ Bi sarirasapā. ¹⁷ Bi abinti. ¹⁸ Bi Bp
uṇṇānābhīti. ¹⁹ Bi Bp uṇṇa-. ²⁰ Bi saphūraphū. ²¹ Bi toni. ²² Bi sarisapāni. ²³ Bi
omits tiṇṇānānām ratanānām. ²⁴ K no, Bi nā. ²⁵ Bi adds patthā. ²⁶ Bi rattīndivam.
²⁷ Bi parittān-. ²⁸ Bi tiṇṇānānām guṇām. ²⁹ Bi uttarī. ³⁰ Bi omits me.

Tattha katā me rakkhū ti mayā ratanattayagune anussarantena attano rakkhū gutti katā, katā me parittā ti parittānam pi me¹ attano katañi, paṭikkamantu bhūtānīti mayi abitajjhāsayāñi² bhūtāni paṭikkamantu apagacchantu, so hañi namo Bhagavato ti so ahañi evam̄i kataparitto atitassa parinibbuta 5 tassa sabbassāpi Buddhassa bhagavato namo karomi, namo sattannam Sammāsambuddhānāñi ti visesena pana atīte patipāṭiyā³ parinibbutānāñi sattannāñi Sammāsambuddhānāñi namo karomīti.

Evam „namakkārañi karontāpi⁴ satta buddhe anussarathā“ ’ti⁵ Bodhisatto isigañassa imam̄i parittāñi bandhitvā adāsi.

¹⁰ Ādito pana paṭṭhāya⁶ dviñi gāthāhi catusu ahirājakulesu⁷ mettāya dīpi-tattā odissakāñodissakavasena vā dvinnāñi mettābhāvanānāñi dīpi-tattā idam̄i parittāñi idha vuttan ti veditabbañi, aññāñi vā kāraṇāñi pariyesitabbañi.

Tato paṭṭhāya isigaño Bodhisattassa⁸ ovāde thatvā mettam̄ bhāvesi, Buddhaguṇe anussari. Evam̄i tesu Buddhaguṇe anussa-¹⁵ rantesu yeva sabbe dīghajātikā paṭikkamiñsu. Bodhisatto pi Brahmavihāre bhāvetvā Brahmaloka-parāyano ahosi.

Satthā imam̄i dhammadedesanāñi āharitvā jātakāñi samodhānesi: „Tadā isigaño Buddhaparisā ahosi, gañasatthā pana aham evā“ ’ti. Khandhavattajātakāñi⁹.

4. Vīrakajātaka.

Api Vīraka passesitī¹⁰. Idam Satthā Jetavane viharanto Sugatālayāñi ārabba kathesi. Devadattassa¹¹ parisam̄i gahetvā āgatesu hi¹² theresu Satthā „Sāriputta, Devadatto tumhe disvā kiṁ akāśitī“ pucchitvā „Sugatālayāñi dassesitī“ vutte „na kho Sāriputta 25 idāñi eva Devadatto mama anukiriyāñi karonto vināsam¹³ patto, pubbe pi pāpuñitī“ vatvā therena yācito atītañi āhari:

¹ Bⁱ omits me. ² Bⁱ abitajjhāsayanāñi. ³ Bⁱ -yo. ⁴ Bⁱ B^p -to pi. ⁵ Bⁱ adds atho.

⁶ K omits paṭṭhāya. ⁷ K ahirājakulesu. ⁸ Bⁱ omits odissaka---bodhisattassa.

Bⁱ B^p khandhajātakāñi, Bⁱ adds tatiyāñi. ¹⁰ so Bⁱ B^p; K passehiñi. ¹¹ K deva-dattāñi. ¹² Bⁱ omits hi. ¹³ Bⁱ -sa

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto Himavantapadese udakakākayoniyaṁ nibbattitvā¹ ekam saram upanissāya vasi². Vīrako ti 'ssa nāmam ahosi. Tadā Kāsiraṭṭhe³ dubbhikkhami ahosi. Manussā kākabhattam vā dātum⁴ yakkhanāgabalikammarūpā kātum⁵ nāsakkhiṁsu⁶. Chātakaraṭṭhato kākā yebhuyyena araññaiṁ pavisiṁsu. Tatth' eko⁶ Bārāṇasivāsi⁷ Saviṭṭhako⁸ nāma kāko kākiṁ ādāya Vīrakassa vasanaṭṭhānam gantvā taṁ saram nissāya ekamante⁹ vāsam kappesi. So ekadivasaiṁ tasmiṁ sare gocarani gaṇhanto Vīrakam saram otaritvā macche khāditvā¹⁰ pacuttaritvā sarīram sukkhāpentam¹⁰ disvā „imam kākam¹¹ nissāya sakkā bahū¹² macche laddhum, imam upatṭhahissāmīti“ taṁ upasamīkamitvā „kiṁ sammā“ ti vutte „icchāmi taṁ sāmi upatṭhātu“ ti vatvā „sadhu“ 'ti tena¹³ sampaticchite tato paṭṭhāya upatṭhāsi. Vīrako pi tato paṭṭhāya attano yāpanamattam khāditvā macche uddharitvā Saviṭṭhakassa¹⁴ deti. So pi attano yāpanamattam khāditvā sesam kākiyā deti. Tassa aparabhāge māno uppajji: „ayam pi udakakāko kālako, aham pi kālako, akkhituṇḍapādehi pi etassa ca mayhañ ca¹⁵ nānattam n' atthi¹⁶, ito paṭṭhāya iminā gahitamacchēhi¹⁷ mayham kam-mam n' atthi, aham eva gaṇhissāmīti“ so Vīrakam upasamīkamitvā „samma ito paṭṭhāya aham eva saram otaritvā macche gaṇhissāmīti“ vatvā „na tvam samma udakam otaritvā macche gaṇhanakākakule¹⁸ nibbatto, mā nassiti“ tena vāriyamāno pi vacanaiṁ anādiyitvā saram oruyha¹⁹ udakam pavisitvā ummuju-janto²⁰ sevālam chinditvā²¹ nikhamitum nāsakkhi²², sevālantare laggi, aggatuṇḍam eva paññayi, so nirussāso²³ anto udake²⁴

¹ K nibbattetvā. ² K vasī. ³ Bi kāsikaraṭṭhe. ⁴ Bi kātum. ⁵ Bi nasakkhisu.

⁶ Bi tatreko. ⁷ K bārāṇasivāsi, Bi bārāṇasivāsi. ⁸ Bi pavīthako. ⁹ so K Bp; Bi eka-kammantam. ¹⁰ Bi sakkhāp-. ¹¹ Bi udakakākam. ¹² Bi Bp bahu. ¹³ Bi omits tena.

¹⁴ Bi pavīthakassa. ¹⁵ Bi etassa mayhañ. ¹⁶ Bi nānākāraṭthi. ¹⁷ K-macche. ¹⁸ K gaṇhanakakule. ¹⁹ Bi otaritvā. ²⁰ Bi ummājjantu, Bp ummujjamāno. ²¹ so K Bp; Bi bhinditvā. ²² Bi na sakki. ²³ so Bp; Bi nirussāhe, K nirassāso. ²⁴ K udakam corr. to udake.

yeva jīvitakkhayam pāpuṇi. Ath' assa bhariyā āgamanam¹ apasamānā² pavattim jānanattham Vīrakassa santikam gantvā „sāmi Saviṭṭhako³ na paññāyati⁴, kaham nu kho“ ti pucchamānā pāthamān gātham āha:

- 5   1. Api Vīraka passesi⁵ sakuṇam mañjubhāṇakam⁶ (Dhp. p. 146.) mayūragīvasaṁkāsam patim mayham Saviṭṭhakan⁷ ti. 106.

Tattha api Vīraka passesitī⁸ sāmi Vīraka api passesi⁹, mañjubhāṇakan ti¹⁰ mañjubhāṇinaṁ, sā hi rāgavasena madhurassaro me patiti maññati, tasmā evam āha, mayūragīvasaṁkāsan ti moragīvasaṁnāvanṇam¹¹.

- 10   Tām sutvā Vīrako „āma jānāmi te sāmikassa gataṭṭhānan“ ti vatvā dutiyam gātham āha:

2. Udkathalacarassa pakkhino
niccam āmakamacchakabhojino
tassānukaram Saviṭṭhako
sevāle paliguṇṭhito¹² mato ti. 107.

Tattha udkathalacarassā 'ti udake ca¹³ thale ca caritum samathassa, pakkhino ti attānam sandhāya vadati, tassānukaran ti tassa anukaronto¹⁴, paliguṇṭhito¹² mato ti udkaram pavisitvā sevālam chinditvā nikhamitum asakkonto sevālapariyonaddho¹⁵ anto udake yeva mato, passa etassa¹⁶ tunḍam 20 dissatīti¹⁷.

Tām sutvā kākī¹⁸ paridevityā Bārāṇasim eva agamāsi.

Satthā imam dhammadesanam āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā Saviṭṭhako¹⁹ Devadatto ahosi, Vīrako pana aham evā“ 'ti. Vīrakajātakam²⁰.

¹ so Bⁱ B^p; K āgatam. ² Bⁱ adds taṁ. ³ Bⁱ pavīṭhako. ⁴ Bⁱ paññāyati, K paññāyati. ⁵ so Bⁱ B^p; K passehi. ⁶ Bⁱ mañjubhāṇinam. ⁷ Bⁱ satamamham pavīṭhatin. ⁸ K passehiṭi. ⁹ K passehi, Bⁱ massasi. ¹⁰ K omits mañjubhāṇakanti, Bⁱ mañjubhāṇikanti. ¹¹ K -samānāvanṇam, Bⁱ -samānāvanti attho. ¹² Bⁱ palikuṇṭito? B^p patikundito. ¹³ Bⁱ omits ca. ¹⁴ Bⁱ tassānuk-. ¹⁵ K -naddho corr. to -naṭṭho. ¹⁶ Bⁱ ekassa. ¹⁷ Bⁱ dassatīti attho. ¹⁸ Bⁱ kākīm. ¹⁹ Bⁱ pavīṭhako. ²⁰ Bⁱ adds catuttham.

5. Gañgeyyajātaka.

Sobhanti macchā gañgeyyā¹ ti. Idam Satthā Jetavane viharanto dve daharabhikkhū² ārabba kathesi. Te kira dve³ Sāvatthī-vāsino kulaputtā sāsane pabbajitvā asubhabhāvanām⁴ anuyūjītvā⁵ rūpapasaṁsakā⁶ hutvā rūpam upalātentā⁷ vicariṁsu. Te ekadivasam „tvam̄ sobhasi, aham̄ sobhāmīti“ rūpam nissāya uppannavigādā avidūre nisinnam̄ ekam̄ mahallakatheram̄ disvā „eso amhākam̄ sobhanabhbāvam⁸ vā asobhanabhbāvam⁹ vā jānissatīti“ tam¹⁰ upasam̄kamītī „bhante ko amhesu sobhano¹¹“ ti pucchiṁsu. „Āvuso tumhehi aham̄ eva sobhanataro¹²“ ti āha. Daharā „ayam̄ mahallako¹⁰ amhehi pucchitam̄ akathetvā apucchitam̄ kathesi¹³“ tam̄ paribhbāsitvā¹⁴ pakkamīnsu. Sā¹⁵ tesam̄ kiriyā bhikkhusaṅghe pākaṭā jātā. Ath̄ ekadivasam dhammasabhbāyam̄ kathaṁ samuṭṭhāpesum̄ „āvuso mahallakathero kira te rūpanissitake dahare lajjāpesitī“. Satthā ḡantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ ti vutte „na bhikkhave ime daharā idān̄ eva rūpapasaṁsakā¹⁶, pubbe p' ete¹⁷ rūpam eva upalātentā¹⁸ vicariṁsu“ ti vatvā atitam̄ āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto Gañgātire rukkhadevatā¹⁹ ahosi. Tadā Gañgā-²⁰ Yamunānam̄ samāgamanaṭṭhāne²¹ gañgeyyo ca yāmuneyyo ca dve macchā „aham̄ sobhāmi, tvam̄ sobhasitī“ rūpam nissāya vivadamānā²² avidūre Gañgāya taṭe²³ kacchapam̄ nipannaṁ disvā „eso amhākam̄ sobhanabhbāvam⁸ vā asobhanabhbāvam̄ vā jānissatīti“ tam̄ upasam̄kamītī „kin²⁴“ nu kho samma kacchapa²⁵ gañgeyyo sobhati²² udāhu yāmuneyyo“ ti pucchiṁsu. Kacchapō „gañgeyyo pi sobhati yāmuneyyo pi, tumhehi pana dvihi aham̄ eva atirekataram̄ sobhāmīti“ imam̄ attham̄ pakāsento paṭhamam̄ gātham̄ āha:

¹ Bi sobhati maccho gaveyyo. ² Bi daharasahāyake bhikkhu. ³ Bi omits dve. ⁴ so K Bp; Bi asubhabhbāvam̄. ⁵ K ananu-, Bi anuyūcītvā. ⁶ K rūpasam̄sakā. ⁷ Bi upaṭhālento, Bp -lālento. ⁸ Bi sobhāja-. ⁹ Bi asobhāja-. ¹⁰ K omits tajī. ¹¹ Bi sobhāno. ¹² Bi -setvā. ¹³ Bi omits sā. ¹⁴ K rūpam̄pas-. ¹⁵ Bi pi te. ¹⁶ K upalātentā, Bi upalālento, Bp upalālento. ¹⁷ Bi rukkhām̄devatā. ¹⁸ Bi samāgamāṭṭhāne. ¹⁹ all three MSS. vivā-. ²⁰ Bi gañgāṭhale. ²¹ Bi kin̄. ²² K sabhati, Bi sobhatu

1. Sobhanti macchā gañgeyyā¹, atho sobhanti yāmunā²,
catuppād' āyam³ puriso nigrodhaporimandalo
īsakāyatagīvo ca⁴ sabbe va atirocatīti. 108.

Tattha catuppādāyan⁵ ti catuppado ayañ, puriso ti attānam sandhāya
5 vadati, nigrodhaporimandalo ti sujāto nigrodho viya parimandalo, īsakā-
yatagīvo⁶ ti rathisā⁷ viya āyatagīvo⁸, sabbe va atirocatīti evam̄ sañhā-
nasampanno kacchapo sabbe⁹ atirocati, aham̄ eva sabbe tumhe atikkamitvā so-
bhāmīti¹⁰.

Macchā tassa kathañ sutvā „ambho¹¹ pāpakacchapa
10 amhehi pucchitam̄ akathetvā aññam̄ eva kathesīti“ vatvā du-
tiyañ gāthani āhañsu:

2. Yam pucchito na tam akkhā¹², aññam akkhāti pucchito,
attappasam̄sako poso nāyam̄ asmāka¹³ ruccatīti. 109.

Tattha attappasam̄sako¹⁴ ti attānam̄ pasam̄sanāsilo attukkam̄sako¹⁵
15 poso¹⁶, nāyam̄ amhākam̄ ruccatīti ayam̄ pāpakacchapo amhākam̄ na ruccati
na khamasīti kacchapassa upari udakañ khipitvā sakatīhanam̄ eva agamīñsu.

Satthā imam̄ desanam̄¹⁷ āharitvā jātakam̄ samodhānesi: „Tadā
dve macchā daharabhikkhū ahesum̄, kacchapo mahallako¹⁸, imassa
pana kāraṇassa paccakkhakārikā Gañgātire nibbattarukkhadevatā pana
so aham̄ evā“ 'ti. Gañgeyyajātakam̄¹⁹.

6. Kuruñgamigajātaka.

Iñgha vaddhamayam²⁰ pāsan ti. Idam Satthā Veluvane
viharanto Devadattam̄ ārabba kathesi. Tadā hi Satthā „Debadatto
vadhāya parisakkatīti“ sutvā „na bhikkhave idān' eva Devadatto
25 mayham̄ vadhāya parisakkati, pubbe pi parisakki²¹ yevā“ 'ti vatvā
atītam̄ āhari:

¹ Bi sobhata maccho gañgeyyo. ² Bi sobhati yamuno ³ Bi catuppādāyan. ⁴ K va. ⁵ Bi catuppādāyan pūriso. ⁶ Bi adds cā. ⁷ Bi sisikā. ⁸ Bi adds ca. ⁹ Bi adds va. ¹⁰ Bi adds vadati. ¹¹ K amho. ¹² Bi akkho. ¹³ Bi amhākam̄. ¹⁴ Bi atthapasam̄sako. ¹⁵ Bi atthukam̄sako. ¹⁶ K pāpo. ¹⁷ Bi dhammadesañam̄. ¹⁸ Bi adds bhikkhū ahosi. ¹⁹ Bi adds pañcamam̄. 6. Cfr. Journal R. A. S. 1870 V. p. 8. ²⁰ Bi vatta-. ²¹ Bi -sakkati.

Atite Bārānasiyam Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto kurungamigo hutvā araññe ekassa sarassa avidūre ekasmim gumbe vāsam kappesi. Tass' eva¹ sarassa avidūre ekasmim rukkhagge satapatto nisidi. Sarasmim pana kacchapo vāsam kappesi. Evaṁ te tayo pi sahāyā aññamaññam piya-⁵ samvāsam vasiṁsu. Ath'eko migaluddako araññe caranto² pāni-yatitthe³ Bodhisattassa padavalañjaṁ⁴ disvā lohanigalaśadisam⁵ vaddhamayam⁶ pāsam oddetvā⁷ agamāsi. Bodhisatto pāniyam⁸ pātum āgato paṭhamayāme yeva⁹ pāse bajjhitvā baddharāvam¹⁰ ravi. Tassa tena saddena rukkhaggato¹¹ satapatto udakato ca¹⁰ kacchapo āgantvā „kin nu kho kātabban“ ti mantayiṁsu. Atha satapatto kacchapam āmantetvā „samma tava dantā atthi, tvam imam pāsam chinda, aham gantvā yathā so nāgacchati tatha karissāmi, evam amhehi dvīhi pi¹² kataparakkamena sahāyo no. jivitam labhissatīti“ imam atthaṁ pakāsento paṭhamam¹⁵ gātham āha:

1. Iṅgha vaddhamayam pāsam chinda dantehi kacchapa,
aham tathā karissāmi yathā n' ehitī¹³ luddako ti. 110.

Kacchapo cammavarattam khāditum ārabhi. Satapatto luddassa vasanagāmam gato¹⁴. Luddo paccūsakāle yeva sattim²⁰ gahetvā nikkhami. Sakuno tassa nikhamanabhāvam ñatvā vassitvā pakkhe pappoṭhetvā¹⁵ tam puredvārena¹⁶ nikhamautam mukhe pahari. Luddo¹⁷ „kālakanṇisakūyen' amhi pahaṭo“ ti nivattitvā thokam sayitvā puna sattim gahetvā utthāsi. Sakuno „ayam paṭhamam puredvārena¹⁸ nikkhanto, idāni pacchima-²⁵ dvārena nikhamissatīti“ ñatvā gantvā¹⁹ pacchimagehe nisidi.

¹ Bi tassa. ² Bi vicaranto. ³ Bi pāniyatitte. ⁴ K -lañcharā, Bi -lañcaṁ. ⁵ both MSS. -nigala-. ⁶ Bi vattasuyam. ⁷ Bi ḥetvā. ⁸ Bi pāniyam. ⁹ K va. ¹⁰ Bi bandharavam. ¹¹ K rukkhato. ¹² Bi omits pi. ¹³ K nehitī, Bi nehihi. ¹⁴ Bi adds avidūre rukkhe nisidi. ¹⁵ Bi pappoṭetvā. ¹⁶ Bi pūrima-. ¹⁷ K luddako. ¹⁸ Bi purima-. ¹⁹ Bi omits gantvā.

Luddo¹ pi „puredvārena² me nikhamantena kālakaññisakuṇo
diṭṭho, idāni pacchimadvārena nikhamissāmīti“ pacchima-
dvārena nikhami. Sakuno puna vassitvā gantvā³ mukhe pahari.
Luddo puna pi kālakaññisakuṇena pahaṭo⁴ „na me esa⁵ nikha-
s mitum detīti“ nivattitvā yāva arunuggamanā sayitvā arunavelāya⁶
sattim gahetvā nikhami. Sakuno vegena gantvā „luddo
āgacchatīti“ Bodhisattassa kathesi. Tasmin khaṇe kacchapena
ekam eva vaddham⁷ ṭhapetvā sesavarattā⁸ khāditā honti. Dantā
pan’ assa patanākārappattā jātā, mukham lohitamakkhitā⁹.
10 Bodhisatto luddaputtaṁ sattim gahetvā asanivegena āgacchan-
tam disvā tam vaddham¹⁰ chinditvā vanam pāvisi. Sakuno ru-
khagge nisidi. Kacchapō pana dubbalattā¹¹ tatth’ eva nipajji.
Luddo kacchapaṁ¹² pasibbake pakkipitvā ekasmiṁ khānuke
laggesi. Bodhisatto nivattitvā olokento kacchapassa¹³ gahita-
15 bhāvam ūnatvā „sahāyassa jīvitadānam dassāmīti“ dubbalo viya
hutvā luddassa attānam dassesi. So „dubbalo esa bhavissati,
māressāmi nan“ ti sattim ādāya anubandhi. Bodhisatto nāti-
dūre nāccāsanne gacchanto tam ādāya araññam pāvisi, dūram
gatabhāvam ūnatvā padam¹⁴ vañcetvā aññena maggena vātavegena
90 gantvā siñgena pasibbakam ukhipitvā bhūmiyam pātetvā phale-
tvā¹⁵ kacchapaṁ nihari. Satapatto pi rukkhā otari. Bodhisatto
dvinnam pi ovādam dadamāno „ahaṁ tumhe nissāya jīvitam
labhim, tumhehi pi¹⁶ sahāyassa kattabbaṁ mayham kataṁ, idāni
luddo¹ āgantvā tumhe gaṇheyya, tasmā samma satapatta tvam
25 attano puttakē gahetvā aññattha yāhi, tvam hi samma kacchapa
udakam pavisā¹⁷ ‘ti āha. Te tathā akāmsu.

Satthā abhisambuddho hutvā dutiyam gātham āha:

¹ Bi luddho. ² Bi purima-. ³ Bi omits gantvā. ⁴ Bi pahato. ⁵ Bi na dāni
mesa. ⁶ so K Bp; Bi arunuggamanavelāya. ⁷ Bi vattam. ⁸ Bi sessā-. ⁹ Bi muk-
hato lohitam paggarati. ¹⁰ K baddham, Bi bandhanam, Bp bandham. ¹¹ Bi duppa-
latāya. ¹² Bi Bp add gahetvā. ¹³ so Bi Bp; K kacchapaṁ. ¹⁴ so K Bp; Bi param. ¹⁵ Bi omits phāletvā, K phāletvā. ¹⁶ Bi omits pi. ¹⁷ Bi pavisāhi.

2. Kacchapo pāvisī vārim, kuruñgo pāvisī vanam,
satapatto dumaggamhā dūre putte apānayiti. 111.

Tattha apānayiti apānayi, gahetvā agamāsiti¹.

Luddo taṁ thānam āgantvā² kañci³ apassitvā chinnapasibba-
kam gahetvā domanassappatto attano geham agamāsi. Te pi 5
tayo sahāyā yāvajīvam vissāsaṁ acchinditvā yathākammam gatā.

Satthā imam desanam āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā luddo Devadatto ahosi, satapatto Sāriputto, kacchapo Moggallāno, kuruñga-
migo⁴ pana aham eva“ ’ti. Kuruñganigajātakam⁵.

7. Assakajātaka.

10

Ayam assakarājenā ’ti. Idam Satthā Jetavane viharanto purāṇadutiyikapalobhanam⁶ ārabbhā kathesi. So hi bhikkhu Satthārā „saccam kira tvam bhikkhu⁷ ukkanṭhito“ ti puṭho „saccan“ ti vatvā „kena ukkanṭhāpito sīti“ vutte „purāṇadutiyikāya“ ’ti āha. Atha nām Satthā „na idān’ eva⁸ tassā bhikkhu itthiyā sineho tayi⁹ 15 atthi, pubbe pi tvam taṁ nissāya mahādukkham patto¹⁰“ ti vatvā atitam āhari:

Atite Kāsiratthe¹¹ Potalināmanagare¹² Assako nāma rājā rajjam kāresi. Tassa Ubbarī¹³ nāma aggamaheśi¹⁴ piyā ahosi¹⁵ manāpā abhirūpā dassanīyā¹⁶ atikkantā¹⁷ mānusam¹⁸ 20 vanṇam appattā dibbavaṇṇam. Sā kālam akāsi. Tassā kālakiri-yaya rājā sokābhībhūto ahosi dukkhī¹⁹ dummano. So tassā sariram doniyam nipajjāpetvā telakalale²⁰ pakkhipāpetvā hetṭhā-mañce ṭhapāpetvā²¹ nirāhāro rodamāno paridevamāno nipajji.

¹ Bi agamāsi aññatara gacchatīti attho. ² so K Bp; Bi patvā. ³ Bi kiñci. ⁴ Bi kuruñgarājā. ⁵ Bi adds chaṭham. ⁶ Bi -ṇam, K -dū-. ⁷ K omits bhikkhu. ⁸ K omits idāneva. ⁹ K sineho nahi, Bi Bp tayi sineho. ¹⁰ Bi -dukkhapatto. ¹¹ Bi kāsikaratthe. ¹² K potale-, Bi Bp pātali-. ¹³ Bi Bp upari. ¹⁴ so Bi Bp; K -siyā. ¹⁵ Bi omits ahosi. ¹⁶ Bi adds ahosi. ¹⁷ K -ta. ¹⁸ Bi manussāka. ¹⁹ K Bi dukkhi. ²⁰ Bi Bp -lam. ²¹ Bi omits hetṭhā - - tvā.

Mātāpitaro avasesaññatakā mittāmaccā¹ brāhmañagahapatikādayo² pi „mā soci mahārāja, anicca saññhārā“ ti ādīni vādantā saññāpetum nāsakkhiṁsu. Tassa vilapantass’ eva satta divasā atikkantā. Tadā Bodhisatto pañcābhīññāttha samā-
 5 patti lābhītā pañso³ hutvā Himavantapadese viharanto ālokam vaddhetvā dibbena cakkhunā Jambudīpaṁ olokento tam rājānam tathā paridevamānam disvā „etassa mayā avassayena bhavitabban“ ti iddhānubhāvena ākāse uppatisitvā rañño uyyāne otaritvā mañgalasilāpatte kañcanapañimā viya nisidi. Ath’ eko Potali-
 10 nagaravāsī⁴ brāhmañamāñavo uyyānaii gato Bodhisattai disvā vanditvā nisidi. Bodhisatto tena saddhim patisanthāram katvā „kiṁ māñava rājā dhammiko“ ti pucchi. „Āma bhante dhañmiko rājā, bhariyā pan’ assa kālakatā, so tassā sarīram doniyāni pakkhipāpetvā vippalapamāno nipanno, ajj’ assa⁵
 15 sattaino divaso, kissa tumhe rājānam evarūpā dukkhā na mocetha, yuttam nu kho tumhādisesu sīlavantesu vijjamānesu rañño evarūpām dukkham anubhavitun“ ti. „Na kho aham⁶ niñnavā rājānam jānāmi, sace pana so āgantvā mām puccheyya aham ev’ assa tassā nibbattaññānam ācikkhitvā rañño santike
 20 yeva’ tam kathāpeyyan“ ti. „Tena hi bhante yāva rājānam ānemi tāva idh’ eva nisidathā“ ’ti⁷ māñavo Bodhisattassa paññānam gahetvā rañño santikām gantvā tam attham ārocetvā „tassa dibbacakkhukassa santikām gantum vattatīti“ āha. Rājā „Ubbarim⁸ kira datthum labhissāmīti“ tutthamānaso ratham
 25 abhirūhitvā⁹ tattha gantvā Bodhisattam vanditvā ekamantam nisinno „saccām kīta tumhe deviyā nibbattaññānam jānāthā“ ’ti pucchi. „Āma mahārājā“ ’ti. „Kattha nibbattā“ ti.. „Sā kho mahārāja rūpasmiñ ñeva¹¹ mattā pamādam āgamma kalyāñ-
 kamām akatvā imasmiñ ñeva¹¹ uyyāne gomayapāñakayoniyam

¹ Bi mittāmaccassa. ² Bi brahmañassa-. ³ Bi pañca abhiññā-. ⁴ Bi Bp pātali - vāsi. ⁵ Bi ajja. ⁶ Bi hañ. ⁷ Bi ca. ⁸ Bi adds so. ⁹ K ubharī, Bi upari. ¹⁰ K -rubitvā, Bi -rūyhitvā. ¹¹ K -smīm ñeva, Bi -smī yeva.

nibbattā“ ti. „Nāham saddahāmīti“. „Tena hi te dassetvā kathāpemīti“¹. „Sādhu kathāpethā“² ti. Bodhisatto attano ānubhāvena „ubho pi gomayapiṇḍam³ vattayamānā⁴ rañño purato⁵ āgacchantū“ ti tesam āgamanam akāsi. Te tath’ eva āgamīmsu⁶. Bodhisatto tam dassento „ayan te mahārāja Ubbarī devī, tam jahitvā⁷ gomayapāṇakassa⁸ pacchato āgacchatī, passa⁹ nan“ ti āha. „Bhante ‘Ubbarī nāma gomayapāṇakayoniyaṁ⁹ nibbattissatī¹⁰ na saddahām’ ahan“ ti. „Kathāpemi nam mahārājā“¹¹ ti. „Kathāpetha bhante“ ti. Bodhisatto attano ānubhāvena tam kathāpentō „Ubbarī“ āha. Sā mānusa-bhāsāya¹² „kiṁ bhante“ ti āha. „Tvaṁ atītattabhbāve¹³ kā nāma ahosīti“. „Bhante Assakarañño aggamaheśī¹⁴ Ubbarī¹⁵ nāma ahosin“ ti. „Kiṁ pana te idāni Assakarājā piyo udāhu gomayapāṇako“ ti. „Bhante sā¹⁶ mayhaṁ purimajāti¹⁷, tadā aham imasmiṁ uyyāne tena saddhiṁ rūpasaddagandharasa-phoṭṭhabbe¹⁸ anubhavamānā vicarīm, idāni pana me bhavasam-khepagatakālato¹⁹ paṭṭhāya so kiṁ hoti²⁰, aham hi idāni Assakarājānam māretvā tassa galalohiteva mayhaṁ sāmikassa gomayapāṇakassa pāde makkheyyan“ ti vatvā parisamajjhe manussabhāsāya imā gāthā avoca:²¹

1. Ayam Assakarājena deso vicarito mayā anukāmayānukāmena²⁰ piyena patinā saha. 112.
2. Navena sukhadukkhena porāṇaiḥ apithiyati²¹, tasmā Assakaraññā va²² kiṭo piyataro maman ti. 113.

Tattha ayam Assakarājena deso vicarito mayā ti ayām ramaṇīyo²³ uyyānapadeso pubbe mayā Assakarājena saddhiṁ vicarito, anukāmayānukāmenā²⁰ ti anū ‘ti nipātamattam, mayā tam kāmayamānāya tena matī

¹ Bi Bp -pessāmiti. ² Bi -piṇḍiya. ³ K vaddhamānā, Bp vattamānā, Bi vattiya-mānā. ⁴ Bi adds gomayapāṇakena saddhi. ⁵ Bi āgamīmsu te. ⁶ Bi jahetvā. ⁷ Bi -pāṇassa. ⁸ Bi passatha. ⁹ K -pāṇayoniyaṁ. ¹⁰ Bi nippattāti ¹¹ Bi Bp manussa-. ¹² Bi abhittabhbāvena. ¹³ Bi -si. ¹⁴ Bi uppari. ¹⁵ Bi bhamanta so. ¹⁶ Bi -jātiyā sāmiko. ¹⁷ Bi -saddam-. ¹⁸ Bi -gatattakā-. ¹⁹ Bi so ki hotiti. ²⁰ Bi anukāmassakāmena. ²¹ K -thītyiya, Bi -dhiyati. ²² Bi -raññocca

kāmayamānenā 'ti attho¹, piyena 'ti tasminn attabhāve piyena, navena sukha-dukkhena porānam apithiyatī² bhante navena hi sukhenā porānam sukhanā navena ca³ dukkhena porānam dukkham pithiyati⁴ paṭicchādiyati⁵, esā lokassa⁶ dhammatā ti dīpeti, tasmā Assakaraññā va⁷ kiṭo piyataro man⁸ man ti yasmā navena porānam pithiyati⁹ tasmā mama Assakarājato satagunenā sahassaguṇena kiṭo va¹⁰ piyataro ti¹¹.

Taṁ sutvā Assakarājā vippaṭisāri¹¹ hutvā tattha ṭhito va kūṇapām nīharāpetvā sīsamī nahātvā Bodhisattam vanditvā nagaram pavisitvā aññām aggamaheśīm katvā dhammena rajjam¹² kāresi. Bodhisatto pi rajānam ovaditvā nissokaiñ katvā Himavantam eva agamāsi.

Satthā imām dhammadesanām āharitvā saccāni pakāsetvā jātakām samodhānesi: (Saccapariyosāne ukkanṭhitō¹³ sotāpattiphale patitthahi) „Tadā Ubbarī¹⁴ purānadutiyikā ahosi, Assakarājā ukkanṭhitō¹⁵, mā¹⁶ nāvo Sāriputto¹⁶, tāpaso pana abham evā¹⁷ 'ti. Assakajātakām¹⁸.

8. Sumsumārajātaka.

Alam etehi ambehīti. Idam Satthā Jetavane¹⁹ viharanto Devadattassa vadhāya parisakkanām ārabba kathesi. Tadā hi Satthā „Devadatto vadhāya parisakkati“ sutvā „na bhikkhave idān’ eva Devadatto mayham vadhāya parisakkati, pubbe pi parisakkati yeva, santāsamattam pi pana kātum na sakkhīti“ vatvā atītam āhari:

Atīte Bārāṇasiyām Brahmadatte rajjam kārente Himavantapadeṣe Bodhisatto kapiyoniyām nibbattitvā nāgabalo thāmasampanno mahāsarīro sobhaggappatto hutvā Gaṅgā-nivattane²⁰ arāññāyatane vāsam kappesi. Tadā Gaṅgāya eko surīsumāro²¹ vasi. Ath' assa bhariyā Bodhisattassa sarīram

¹ K -nena attho, Bⁱ -nena pahāti attho. ² Bⁱ apidhiyatī. ³ Bⁱ omits ca. ⁴ K pithiyati, Bⁱ pithiyati. ⁵ K -dīyati, B^p -diyyati. ⁶ Bⁱ lokasmī. ⁷ Bⁱ ca. ⁸ K piyathiyati, Bⁱ pithiyatti. ⁹ Bⁱ omits va. ¹⁰ Bⁱ adds attho. ¹¹ so all three MSS.

¹² Bⁱ adds bhikkhū. ¹³ K ubbarī, Bⁱ upari. ¹⁴ Bⁱ ukkanṭhitabhikkhu ahosi.

¹⁵ Bⁱ adds ahosi. ¹⁶ Bⁱ sattamām. ¹⁷ Bⁱ veļu. ¹⁸ Bⁱ gaṅgāya ni-. ¹⁹ Bⁱ susu-.

disvā tassa¹ hadayamāmse² dohalam³ uppādetvā suṁsumā-
raṁ⁴ āha: „aham sāmi etassa kapirajassa hadayamāmsam⁵
khāditukāmā“ ti. „Bhadde, mayam jalagocarā, esa thalagocaro,
kin ti tam⁶ gaṇhitum⁷ sakkhissāmā⁸“ ’ti. „Yena tena⁹ upā-
yena gaṇha, sace na labhissāmi marissāmīti“. „Tena hi mā
bhāyi¹⁰, atth’ eko upāyo ti khādāpessāmi tam¹¹ tassa hadaya-
māmsan¹²“ ti suṁsumārim¹³ samassāsetvā Bodhisattassa Gañ-
gāya pāniyām¹⁴ pivitvā Gañgātire nisinnakāle santikām gantvā
evam āha¹⁵: „vānarinda imasmiṁ padese kasaṭaphalāni¹⁶ khā-
danto kiṁ tvam ciṇṇatāhāne¹⁷ yeva carasi, pāragaṅgāya am-
balabujādīnām¹⁸ madhuraphalānam anto n’ atthi, kin te tattha
gantvā phalāphalam khāditum na vattatāti¹⁹“. „Kumbhilarāja
Gañgā mahodikā²⁰ vittiṇṇā²¹, kathaṁ tattha gamissāmīti“.
„Sace gacchasi ahaṁ tam mama piṭṭhim āropetvā nessāmīti“.
So tam²² saddahitvā „sādhū“ ’ti sampaticchitvā²³ „tena hi ehi,
piṭṭhim me abhirūhā“ ’ti ca vutte tam²⁴ abhirūhi. Suṁ-
sumāro²⁵ thokaṁ netvā udake osidāpesi. Bodhisatto „samma
udake mām osidāpesi, kin²⁶ nu kho etan“ ti āha. „Nāhan
taṁ dhammesu dhammatāya gahetvā gacchāmi, bhariyāya pana
me²⁷ tava hadayamāmse dohaļo uppanno, tam ahaṁ tava hada-
yām khādāpetukāmo“ ti. „Samma, kathentena te sundaraṁ
kataṁ, sace hi amhākaṁ udare hadayaṁ bhaveyya sākhaggesu
carantānam ciṇṇavicusūṇam bhaveyyā“ ’ti. „Kahaṁ pana
tumhe ṭapethā²⁸“ ’ti. Bodhisatto avidūre ekām udumbaram²⁹
pakkaphalapindisampannaṁ³⁰ dassento „pass’ etāni amhākaṁ
hadayāni ekasmiṁ udumbare³¹ olambantīti³²“. „Sace me

¹ K omits tassa. ² Bi hadayaṁ māmse. ³ Bi dohalam. ⁴ Bi susu-. ⁵ Bi hadayaṁ.
⁶ so Bp; K kittinaṁ, Bp kathaṁ. ⁷ Bi gaṇhitum. ⁸ Bi -ssāmī. ⁹ Bi kenaci. ¹⁰ Bi so-
citta. ¹¹ K omits tam. ¹² Bi hadayan. ¹³ Bi suṁsumāri. ¹⁴ Bi pāniya. ¹⁵ Bi ahaṁ.
¹⁶ Bi kadaliphalāni. ¹⁷ so K Bp; Bi asampannathāne. ¹⁸ Bi ampampalapujā-.
¹⁹ K vaddhatīti. ²⁰ Bi -dakā. ²¹ K vittinna, Bi vittarāmnā. ²² Bi omits tam. ²³ K
-cchi. ²⁴ so Bi Bp; K omits tam. ²⁵ Bi kiṁ. ²⁶ K omits me. ²⁷ Bi ṭapethā.
²⁸ Bi udumpara. ²⁹ Bi pakkaphalapindipudakasāñcannām, Bp phalapindasanchannām
ekaiścī udumbarapakkai. ³⁰ Bi udumpararukkhe. ³¹ Bi olampantīti, K olambantīti.

hadayaṁ dassasi ahan tam na māressāmīti“., „Tena hi ettha
nehi maṁ, ahan te rukkhe olambantaṁ dassāmīti“. So tam
ādāya tattha agamāsi¹. Bodhisatto tassa piṭṭhito uppatitvā
udumbararukkhe nisīditvā „,samma bālasumsumāra² imesam
5 sattānam hadayaṁ nāma rukkhagge hotīti saññī³ ahosi, bālo
si⁴, ahan tam vañcesim⁵, tava phalāphalaṁ tam eva⁶ ‘hotu,
sarīram eva pana te⁷ mahantaṁ, paññā pana⁸ n’ atthīti“ vatvā
imam atthām pakāsento imā gāthā avoca:

1. Alam etehi ambehi jambūhi panasehi ca
10 yāni pāraṁ samuddassa, varām⁹ mayham udumbaro. 114.
2. Mahatī vata te¹⁰ bondi, na ca¹¹ paññā tadūpikā,
suṁsumāra¹² vañcito me si¹³, gaccha dāni yathāsukhan ti. 115.

Tattha alam etehīti yāni tayā dīpake dīṭṭhāni etehī¹⁴ mayham alam,
varām mayham udumbaro ti mayham¹⁵ ayam eva udumbararukkho varām,
15 bondīti sarīram, tadūpikā ti paññā pana te tadūpikā tassa sarīrassa anuc-
chavikā n’ atthi, gaccha dāni yathāsukhan ti idāni yathāsukham gaccha¹⁶,
n’ atthi te hadayan¹⁷ ti¹⁸.

- Suṁsumāro¹⁹ sahassam²⁰ parājito viya²¹ dukkhī dummano
pajjhāyanto²² attano nivesanatthānam²³ eva gato.
20 Satthā imam desanam²⁴ āharitvā jātakam samodhanesi: „Tadā
suṁsumāro²⁵ Devadatto ahosi, suṁsumāri²⁶ Cīncamāṇavikā²⁷, kapirājā
pana aham evā²⁸ ‘ti. Suṁsumārajātakam²⁷.

9. Kakkarajātaka.

Dīṭṭhā mayā vane rukkhā ti. Idam Satthā Jetavane
25 viharanto dhammasenāpati-Sāriputtatherassa saddhivihārikadahara-
bhikkhum ārabbha kathesi. So kira attano sarīrassa guttikamme

¹ Bi ḍāg-. ² Bi -susu-. ³ so Bp; K saññā, Bi sañi. ⁴ Bi pi. ⁵ Bi vañcemi. ⁶ K
taveva? Bp tavameva. ⁷ omit pana? K Bp omit te. ⁸ Bi manain. ⁹ Bi camaram.
¹⁰ K no. ¹¹ Bi va. ¹² Bi susu-. ¹³ K sīni. ¹⁴ K catehi. ¹⁵ Bi omits mayham.
¹⁶ Bi gacchābhi. ¹⁷ Bi hadayamānsagahanupāyo. ¹⁸ Bi adds attho. ¹⁹ Bi susu-
māra. ²⁰ Bi sahassa. ²¹ K omits viya. ²² so K Bp; Bi pacchāyanto. ²³ Bi
vāsanathānam. ²⁴ Bi dhammadesanam. ²⁵ Bi susumāri. ²⁶ Bi adds ahosi.
²⁷ Bi susumārajātakam aṭhamam.

cheko ahosi, „sarīrassa me¹ na sukhām bhaveyyā“ 'ti bhayena atisī-
tam accuñhaṁ paribhogam na karoti, „sītuñhehi sarīram kilameyyā“
'ti bhayena bahi na nikhamati, atikilinnauñtañdulāni² na bhuñjati.
Tassa sarīraguttikusalatā³ sañghamajjhē pākaṭā jātā. Dhammasa-
bhāyām bhikkhū⁴ kathām samuññāpesuñi: „āvuso asuko⁵ daharo kira
sarīraguttikanne cheko“ ti. Satthā āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave
etarahi kathāya sannisinnā“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ 'ti vutte „na
bhikkhave ayām daharo idān' eva sarīraguttikamme⁶ cheko, pubbe pi
cheko ahositi⁷“ vatvā atītam āhari:

Atīte Bārānasiyām Brahmādatte rajañi kārente¹⁰
Bodhisatto araññāyatane rukkhadevatā ahosi. Ath' eko
sakuñaluddako ekañi dīpakakakkaram⁸ ādāya vālarajjuñ⁹ ca
yatthiñ ca gahetvā araññe kakkare¹⁰ bandhianto ekām palā-
yitvā araññām paviññham purāñakakkaram¹¹ bandhitum ārabhi.
So vālapāse¹² kusalatāya attānam bandhitum na deti, utthāy¹³
utthāya niliyati¹⁴. Luddako attānam sākhāpallavehi pañcchā-
detvā punappuna¹⁵ yatthiñ ca pāsañ ca oddeti¹⁶. Kakkaro¹⁶
tarī lajjāpetukāmo mānusijñ¹⁷ vācañ nicchāretvā pañhamām
gātham āha:

1. Dīññā mayā vane rukkhā assakaññavibhīñtakā¹⁸,
na tāni evañi sakkanti¹⁹ yathā tvañi rukkha²⁰ sakkasiti²¹. 116.

Tass' attho: samma luddako, maya imasmīni vane jātā bahū²² assakaññā ca
vibhīñtakā²³ ca rukkha²⁴ dīññapubbā, tāni pana rukkhāni yathā tvañi sakkasi²⁵ sañkā-
masi²⁶ ito c'ito ca vicarasi evañi na sakkanti²⁷ na sañkamanti²⁸ na vicarantī²⁹.

Evañi vatvā puna so kakkaro¹⁶ palāyitvā aññattha aga-²⁵
māsi. Tassa palāyitvā gatakāle³⁰ luddako dutiyām gātham āha:

¹ Bi mā ² Bi -kilinām utuñdalādīni, Bp -linnauñtañduladīni. ³ Bi -tāya ⁴ Bi
bhikkhu dhammasabhbāyi. ⁵ Bi -ka. ⁶ Bi -guttikakanmesu ⁷ Bi omits pubbe pi
cheko ahosi. ⁸ Bi -kukkuram, Bp -kukkuñam. ⁹ Bi vālarecuñ ¹⁰ K kakkaro,
Bi kakkure, Bp -kukkuñe. ¹¹ Bi pūrāñani kukkura ¹² Bi vāla-. ¹³ Bi niliyati,
Rp niliyati. ¹⁴ Bi puna. ¹⁵ Bi oñtesi. ¹⁶ Bi kukkuro. ¹⁷ K -sī, Bi -si. ¹⁸ K
-vibhīññakā, Bi assakaññāvibhedakā. ¹⁹ Bi sakkonti. ²⁰ Bi rukkhāni. ²¹ K
sakkasiti, Bi pakkasiti. ²² both MSS. bahu ²³ Bi Bp vibhedakā. ²⁴ K omits
rukkhā. ²⁵ Bi sakkasiti. ²⁶ Bi sañkāmāsi. ²⁷ Bi sakkonti. ²⁸ K sakkamanti,
²⁹ Bi omits na sañkamanti na vicarantī ³⁰ Bi -lena

2. Purānakakkaro¹ ayañ bhetvā² pañjaram³ āgato,
kusalo⁴ vālapāsānam⁵ apakkamati bhāsatīti. 117.

Tattha kusalo vālapāsānan⁶ ti vālamayesu⁷ pāsesu kusalo attānam
bandhitum adatvā pakkamati c' eva bhāsatī ca bhāsitvā ca pana palāto⁸ ti.

5 Evarū vatvā luddako araññe caritvā⁹ yathāladdham¹⁰ ādāya
gehañ eva gato.

Satthā imam desanam āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā lud-
dako Devadatto ahosi, kakkaro kāyaguttikusalo daharabhikkhu, tassa
pana kārañassa paccakkhato¹¹ diṭṭharukkhadevatā¹² aham evā“ 'ti.
10 Kakkarajātakam¹³.

10. Kandagalakajātaka.

Ambho ko nāmayam rukkho ti. Idam Satthā Veļuvane
viharanto Sugatālayam ārabba kathesi. Tadā hi Satthā „Deva-
datto Sugatālayam akāsīti“ sutvā¹⁴ „na bhikkhave idān' eva Devadatto
15 mayham anukaronto¹⁵ vināsam patto¹⁶, pubbe pi pāpuṇi yevā“ 'ti vatvā
atītam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmādatte rajjam kārente
Bodhisatto Himavantapadese¹⁷ rukkhakoṭṭhasakunañayoni-
yam¹⁸ nibbatti. Khadiravane va gocaram gaṇhi, Khadiravaniyo
20 ti 'ssa nāmam ahosi¹⁹. Tass' eko Kandagalako²⁰ nāma sahāyo
ahosi, so phālibhaddakavane²¹ gocaram gaṇhati. So ekadivasam
Khadiravaniyassa santikam agamāsi. Khadiravaniyo „sahāyo
āgato“ ti Kandagalakam²² gahetvā khadiravanam pavisitvā
khadirakhandhañ ca²³ tuñdena paharitvā rukkhato pāñake nī-
25 haritvā adāsi. Kandagalo²⁴ dinne²⁵ dinne madhurapūve viya
chinditvā²⁶ khādi. Tassa khādantass' eva māno uppajji: „ayam

¹ Bi -kukkuro. ² Bi bhutvā. ³ Bi sañcaram. ⁴ Bi sugato. ⁵ Bi vāla-. ⁶ Bi vāla-
pāsānam. ⁷ K palāyato. ⁸ Bi vicaritvā. ⁹ Bi paccakkharikātā. ¹⁰ Bi omits
diṭṭha. ¹¹ Bp kukkuṭa-, Bi kukkurajātakam navamam. ¹² Bi vatvā. ¹³ Bi anu-
kiriyan karonto. ¹⁴ Bi vināsappatto. ¹⁵ Bi -ppadesse. ¹⁶ Bi -kotṭakasatuna-
yoniyam. ¹⁷ Bi nippatti khadiravaniyo tissa nāmam ahosi khadiravane yeva
gocaram gaṇhi. ¹⁸ Bi kanṭarālako. ¹⁹ Bi pātalibhaddaka-, Bp sippalipāli- and
sippalipātali-. ²⁰ Bi kaudarālakam. ²¹ Bi -dham. ²² Bi kaudarālako. ²³ K dinnā.
²⁴ Bi cchinditvā, K chinditvā chinditvā.

pi¹ rukkhakoṭṭhakayoniyam² nibbatto, aham pi, kim me etena dinnagocarena³, sayam eva khadiravane gocaram gaṇhissāmīti⁴ so Khadiravaniyam āha: „samma, mā tvam dukkham anubhavi, aham eva khadiravane gocaram gaṇhissāmīti“. Atha naṁ so āha: „tvam samma simbaliphālibhaddakādivane⁵ nissāre⁶ go- caragahaṇakule⁷ samutṭhitō⁸, khadirā nāma jātasārā⁹ thaddhā¹⁰ ti vatvā¹¹ „mā te evam¹² ruccatitī“. Kandagalako¹³ „kim dān¹⁴ āham¹⁵ na rukkhakoṭṭhakayoniyam¹⁶ nibbatto“ ti tassa vacanam anādiyitvā vegena gantvā khadirarukkham tuṇḍena pahari. Tāvad ev' assa¹⁷ tuṇḍam¹⁸ bhijji, akkhīni nikhamānākārapattāni¹⁹ jātāni, sīsaṁ phalitam. So khandhe²⁰ patiṭṭhātum asakkonto bhūmiyam patitvā paṭhamam gātham āha:

1. Ambho ko nām' ayam²¹ rukkho sītappatto²² sakāntako yattha ekappahārena uttamañgam visāṭitan²³ ti. 118.

Tattha ambho ko nāmayam²⁴ rukkho ti bho Khadiravaniya ko nāma ayam rukkho ti²⁵, konāmo²⁶ so ti pi pātho, sītappatto²⁷ ti sukhumappatto, yattha ekappahārenā ti yasminn rukkhe eken' eva pahārena, uttamañgam visāṭitan²⁸ ti' sīsaṁ bhinnam, na kevalān ca²⁹ sīsaṁ tuṇḍam pi chinnam³⁰, so³¹ vedanāpattatāya³² khadirarukkham³³ kinirukkho nām' eso ti jānitum asakkonto vedanāpattro³⁴ hutvā imāya gāthāya vippalapi³⁵. 20

Tam³⁶ sutvā Khadiravaniyo dutiyam gātham āha:

2. Acār' utāyam³⁷ vitudam vanāni (Dhp. p. 146.)
kaṭṭhaṅgarukkhesu asārakesu,
athāsadā khadiram jātasāram³⁸
yatth' abbhidā garulo uttamañgan ti. 119. 25

¹ Bi ayam. ² Bi -koṭṭaka-. ³ Bi dinnena gocarena. ⁴ Bi pimpalipātalibhadda-.
⁵ Bi nissāyana. ⁶ so Rp; K -gahaṇam, Bi gocaranakāle ⁷ K samuciko, Bi sa- muṭhitō, Rp jāto. ⁸ Rp jātsārā, Bi jātaka. ⁹ Bi omits thaddhā ti vatvā. ¹⁰ Bi mā vo etam. ¹¹ Bi kandarālako. ¹² Bi kininnānāhain. ¹³ Bi koṭṭaka-. ¹⁴ Bi eva cassa. ¹⁵ K tuṇḍo. ¹⁶ Bi nikhamānā-. ¹⁷ Bi rukkhakhandhe. ¹⁸ Bi nāmyam. ¹⁹ Bi sīnhatpatto, Rp sīnnapatto. ²⁰ Bi vimālitān. ²¹ K omits ti. ²² Bi konāma. ²³ Bi viphālitān, Rp vibhūjītan. ²⁴ Bi kevalān. ²⁵ Bi Rp bhinnam. ²⁶ Bi yo. ²⁷ K vedanāmattāya. ²⁸ Bi -rukko. ²⁹ Bi vedanāpattro, K vedanāmatto. ³⁰ Bi vilapasi. ³¹ Bi tassa vacanam. ³² Bi acārithabhyain? Rp acārīvatāyain. ³³ K athāsadām - -, Bi athāsadā khadira jūtisādām.

Tattha acārūtāyan¹ ti acāri vata² ayam, vitudam³ vanānīti nissāra-simbaliphālibhaddakavanādīni⁴ vitudanto vijjhanto, katthaīgarukkhesu asā-rakesū 'ti nissāresu phālibhaddakasimbalidīsu⁵, athāsadā khadiram jāta-sāran ti⁶ atha potakākālato⁷ patthāya⁸ jātasāram⁹ khadiram āsadā¹⁰ sampāpuni,
5 yatthabhbhidā¹¹ garulo uttamañgan ti yatthabhbhidā¹² ti yasmīm khadire abbindi padālayi, gārulo ti sakunesu¹³ sabbasakuñanam h' etam¹⁴ sagārava-sappatisavacanam¹⁵.

Iti Khadiravaniyo vatvā „bho Kandagalaka¹⁶ yattha tvam uttamañgam abhbhidā¹⁷ khadiro nām' eso¹⁸ sārarukkho“ ti āha.
10 So tatth' eva jīvitakkhayam pāpuṇi.

Satthā imam desanām¹⁹ āharityā jātakam samodhānesi: „Tadā Kandagalako²⁰ Devadatto ahosi, Khadiravaniyo pana²¹ abam evā“ 'ti. Kandagalakajātakam²². Natañdañhavaggo chattho.

7. BIRANATTHAMBHAKAVAGGA.

15

1. Somadattajātaka.

Akāsi yoggan ti. Idam Satthā Jetavane viharanto Lālu-dāyitheram²³ ārabba kathesi. So hi dvinnam²⁴ tīṇam janānam antare ekavacanam pi sampādetvā kathetum na sakkoti, sārājjababulo „aññānam kathessāmīti“ aññānam eva kathesi. Tassa tam²⁵ pavattim 20 bhiikkhū dhammasabhāyam kathentā nisidīmsu. Satthā āgantvā „kāya

¹ Bi avārivatāyan, Bp acārīvatāyan. ² so Bp; Bi tā, K tava. ³ K vituñdam. ⁴ Bi nissāyāni sippali pātslibhaddaka-. ⁵ K -disu, Bi pātalibhaddakasimbalipi-.

⁶ K omits athā---ti, Bi athasadākhadīrajatisāranti. ⁷ Bi pothaka-, K pothaka corr to potaka-. ⁸ Bi pejāya. ⁹ Bi jātamāsārañu, Bp jātisāram. ¹⁰ K āsadām, Bp omits āsadā, Bi sārañu. ¹¹ Bi yattagidā. ¹² so Bp; K yattha bhidā, Bi yatta-gidā. ¹³ Bi sakuno. ¹⁴ Bi sotam. ¹⁵ so K Bp; Bi sagārasappatiśā vādhivaca-nam. ¹⁶ Bi kandarāla-ka. ¹⁷ Bi abbindi. ¹⁸ Bi nāma so, K nāmesā. ¹⁹ Bi dhammadesanām. ²⁰ Bi kandarāla-ko. ²¹ K omits pana. ²² K kandagalajātakam, Bi kandarāla-ka-jātakam dasamām. 1. Cfr. Dhp. p. 317 & Five Jāt. p. 8. ²³ K lālu-. ²⁴ K diñnam. ²⁵ K nam.

nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ ti vutte „na bhikkhave Lāludāyī“ idān’ eva sārājjabahulo pubbe pi sārājjabahulo yevā“ ti vatvā atitām āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmādatte rajjam kārente Bodhisatto Kāsiratṭhe aññatarasmīm brāhmaṇakule nib-⁵ battitvā vayappatto hutvā Takkasilāyam sippam² uggaṇhitvā puna gehām āgantvā mātāpitunnam duggatabhāvam ñatvā „pari-
hīnam kulaṁ patiṭṭhapessāmīti“ mātāitaro āpucchitvā Bārā-
ṇasim gantvā rājānam upaṭṭhāsi. So rañño piyo ahosi manāpo.
Ath' assa pitu³ dvihi yeva goṇehi kasinī katvā jīvikam kappen-¹⁰
tassa eko goṇo mato. So Bodhisattam upasāṅkāmitvā „tāta eko goṇo mato, kasikammati na-ppavattati“, rājānam ekaṁ goṇam yācāhīti“ āha. „Tāta nacirass' eva me rājā diṭṭho, idān'
eva goṇe⁴ yācitum na yuttaṁ, tumhe yācathā“ 'ti. „Tāta tvam mayham sārājjabahulatai⁵ na jānāsi, aham hi dvinnam tiṇṇam¹⁵
sammukhe⁶ katham sampādetum na sakkomi⁷, sace aham rañño santikam goṇam yācitum gamissāmi imam pi datvā āgamissā-
mīti“. „Tāta, yaṁ hoti tam hotu, na sakkā mayā rājānam yācitum, api⁸ kho panāham tumhe yoggam kāressāmīti“. „Tena hi sādhu⁹ mam yoggam kārehīti“¹⁰. Bodhisaito pitaram ādāya²⁰
bīraṇatthambhakam¹¹ susānam gantvā tattha tattha tiṇakalāpe bandhitvā „ayam rājā ayaṁ uparājā ayaṁ senāpatīti“ nāmāni katvā paṭipātiyā pitu dassetvā „tāta tvam rañño santikam gantvā ‘jayatu mahārājā‘ 'ti¹² vatvā¹³ evam imam gātham vatvā goṇam yāceyyāthā¹⁴ 'ti gātham uggaṇhāpesi:²⁵

Dve me goṇā mahārāja yehi khettam kasāmase,
tesu eko mato deva, dutiyam dehi khattiyā 'ti.

¹ all three MSS. -yi. ² Bi takkasilāyam gaṇitvā sappañu ³ Bi pituno. ⁴ Bi na pavattati. ⁵ Bi goṇam. ⁶ Bi sārājjabahulabhāvam. ⁷ Bi mukhe ⁸ Bi sakkomīti. ⁹ Bi adds ca. ¹⁰ Bi sādhukam. ¹¹ Bi karohiti. ¹² Bi -ttambhakam, K -sthambhakam. ¹³ K omits ti. ¹⁴ Bi omits vatvā. ¹⁵ K yāceyyathā.

Brāhmaṇo ekena saṁvacchareṇa imam gāthām pagunām
katvā Bodhisattam āha: „tāta Somadatta, gāthā me pagunā
jātā¹, idāni tam aham yassa kassaci santike vattum sakkomi,
rañño mām² santikam nehīti“. So „sādhū tātā“ 'ti tathārūpam
5 pannākāram gāhāpetvā³ pitaram rañño santikam nesi⁴. Brā-
hmaṇo „jayatu mahārājā“ 'ti vatvā pannākāram adāsi. Rājā
„ayan⁵ te Somadatta brāhmaṇo kiṁ hotīti“ āha. „Pitā me
mahārājā“ 'ti. „Ken' atthenāgato“ ti. Tasmiṁ khane brā-
hmaṇo goṇam⁶ yācanatthāya gāthām vadanto:

10   Dve me goṇā mahārāja yehi khettam kasāmase,
          tesu eko mato deva, dutiyam gaṇha khattiya 'ti
āha. Rājā brāhmaṇena virajjhitvā kathitabhāvam ñatvā sitam⁷
katvā „Somadatta tumhākām gehe bahū maññe⁸ goṇā“ ti āha.
„Tumhehi dinnā bhavissanti mahārājā“ 'ti. Rājā Bodhisattassa
15 tussitvā brāhmaṇassa solasa⁹ goṇe alamkārabhaṇḍake nivāsana-
gāmām c' assa brahmadeyyam¹⁰ datvā mahantena yasena brā-
hmaṇam uyyojesi. Brāhmaṇo sabbasetasindhavayuttam ratham
āruyha¹¹ mahantena parivārena gāmām agamāsi. Bodhisatto pi-
tarā saddhim rathe nisīditvā gacchanto „tāta, aham tumhe saka-
20 lasaṁvaccharām yoggam kāresim¹², sannīthānakāle pana tum-
hākām goṇam rañño adatthā“ 'ti vatvā pathamām gātham āha:

1. Akāsi yoggam dhuvam appamatto
saṁvaccharām bīraṇatthambhakasmīm,
vyākāsi saññām¹³ parisam vigayha,
na niyyamo¹⁴ tāyati appapaññan ti. 120.

Tattha akāsi yoggam dhuvam appamatto saṁvaccharām bīraṇat-
thambhakasmīn ti¹⁵ tvām niccaṁ appamatto bīraṇatthambhake susāne yoggam

¹ Bi omits jātā. ² Bi omits mām. ³ so Bi Bz; K gāhāpetvā. ⁴ Bi neti. ⁵ K ayam. ⁶ Bi goṇa. ⁷ Bi pitam. ⁸ K māmñeti. ⁹ Bi solasa. ¹⁰ Bi brahmadeyyam. ¹¹ Bi abhiruyha. ¹² all three MSS. kāresi. ¹³ K yākāsi saññām, Bi byākāsi aññām. ¹⁴ Bi niyyamo, K nissamo. ¹⁵ Bi adds tāta.

akāsi, vyākāsi¹ saññām parisaṁ vigayhā ti atha ca² pana parisam vigā-
hitvā tam saññairiñ viakāsi³ vikāraiñ akāsi⁴ parivattayiti⁵ attho, na niyyamo⁶
tāyati appapaññān ti appapaññām⁷ nāma puggalaiñ niyyamo⁸ yoggā⁹ cippa-
caranam¹⁰ na tāyati na rakkhati.

Ath' assa vacanam sutvā brāhmaṇo dutiyaiñ gātham āha: 5

2. Dvayaṁ yācanako tāta Somadatta nigacchati:
alābhām dhanalābhāñ ca¹¹, evaīndhammā hi yācanā ti. 121.

Tattha evaīndhammā hi yācanā ti yācanā hi¹² evaīnsabhāvā ti.

Satthā „na bhikkhave Lāludāyi¹³ idān' eva sārājjabahulo pubbe pi
sārājjabahulo“ ti imām dhammadesanām āharitvā jātakam samodhānesi: 10
„Tadā Somadattassa pitā Lāludāyi¹³ ahosi, Somadatto pana aham evā“
‘ti. Somadattajātakam¹⁴.

2. Ucchiṭṭhabhattajātaka.

Añño uparimo vaṇṇo ti. Idam Satthā Jetavane viharanto
purāṇadutiyikapalobhām ārabba kathesi. So hi bhikkhu Sat- 15
thārā „saccam kira tvām bhikkhu ukkanṭhito“ ti puṭṭho „saccan“
ti vatvā „ko tam ukkanṭhāpesitī“ yutte „purāṇadutiyikā“ ti āha.
Atha nām Satthā „bhikkhu¹⁵, ayan¹⁶ te itthi anathakārikā pubbe pi
attano jārassa¹⁷ ucchiṭṭhakam¹⁸ bhojesitī“ vatvā atitām āhari:

Atiṭe Bārāṇasiyam Brahmādatte rājjam kārente 20
Bodhisatto ekasmīm bhikkhaṁ caritvā jīvikakappake¹⁹ ka-
pane naṭakakule²⁰ nibbattitvā vayappatto duggato dūrūpako²¹
hutvā bhikkhaṁ caritvā jīvikam kappesi. Tadā Kāśiratṭhe²²
ekasmīm gāmake ekassa brāhmaṇassā brāhmaṇī dussilā pāpa-
dhammā atitacāram²³ carati. Ath' ekadivasam kenacid eva 25

¹ Bi byākāsi. ² Bi omits ca. ³ Bi piakāsi. ⁴ K apādesi. ⁵ Bi parivattesiti.
⁶ Bi niyyamo, K nissamo. ⁷ Bi appamaññā, K appapaññā. ⁸ Bi niyyamo, K
niyyāya. ⁹ Bi yogo. ¹⁰ K cinnācaranam. ¹¹ Bi -lābhāñ vā. ¹² Bi omits yā-
canā hi. ¹³ so Bp; K Bi -yi. ¹⁴ Bi adds paṭhamam. ¹⁵ both MSS. bhikkhū. ¹⁶ K
ayam. ¹⁷ Bi rājassa. ¹⁸ K ucchiṭṭhakam. ¹⁹ Bi omits bhikkhaṁ --- kappake, K
jīvikam-. ²⁰ Bi kapanatākule, K kapane naṭakakule. ²¹ K durupeto, Bp dūrū-
pato, Bi durupako. ²² Bi kāśikaraṭhe. ²³ Bi abhicāram.

karaṇiyena brāhmaṇe bahigate tassā jāro tam khaṇam oloketyā tam geham pāvisi. Sā tena saddhiṁ caritvā „muhuttaṁ bhuñ-jitvā va gamissāmī“ bhattam sampādetvā sūpabyañjanasam-pannam uñhabhattam vadḍhetvā „tvam bhuñjā“ 'ti' tassa datvā 5 sayam brāhmaṇassa āgamanam olokayamānā dvare atthāsi. Bodhisatto brāhmaṇiyā jārassa bhuñjanatthāne piṇḍam paccāsim-santo atthāsi. Tasmīm khaṇe brāhmaṇo gehābhimukho āgacchati. Brāhmaṇī tam āgacchantam disvā vegena pavisitvā „utthehi, brāhmaṇo āgacchatī“ jārañ³ koṭṭhe otāretvā brāhmaṇassa pavisi-10 tvā nisinnakāle phalakam upanetvā hatthadhovanaṁ datvā itarena bhuttāvasitthassa sītabhattassa upari uñham bhattam vadḍhetvā brāhmaṇassa adāsi. So bhatte hattham otāretvā upari uñham hetthā bhattam sītalam disvā cintesi „iminā aññassa⁴ bhuttādhi-kena ucchiṭṭhabhattena bhavitabban“ ti so brāhmaṇīm pucchanto 15 paṭhamam gātham āha:

1. Añño uparimo⁵ vanño añño vanño ca hetthimo⁶,
brāhmaṇi tv-eva pucchāmi: kiṁ hetthā kiñ ca ūpariti⁷. 122.

Tattha vanño ti ākāro, ayam hi uparimassa uñbabhbāvam hetthimassa ca sītalabhbāvam pucchanto evam āha, kiṁ hetthā kiñ ca uparīti vadḍhitabhat-20 tena nāma upari sītalaṇa hetthā uñhena bhavitabbam, idañ ca na tādisam, tena tam pucchām⁸: kena kāraṇena uparibhattam uñham hetthimam sītalan ti.

Brāhmaṇī attano katakammassa uttānabhāvabhayena brāhmaṇe punappunam kathente pi tuñhī yeva ahosi. Tasmīm khaṇe naṭaputtassa etad ahosi: „koṭṭhe nisidāpitapurisena jā-25 rena bhavitabbam, iminā gehasāmikena, brāhmaṇī pana attanā katakammassa pākaṭabhbāvabhayena kiñci na kathesi, handā-ham⁹ imissā kammaṁ pakāsetvā jārassa koṭṭhake nisidā-pitabhāvam brāhmaṇassa kathessāmīti“ so brāhmaṇassa gehā

¹ add vutte? ² Bi bhi. ³ Bi rājām. ⁴ so Bp; Bi imissā aññissa bhuttāvitena
⁵ Bi upariso. ⁶ Bi ahetthimo, Bp adhoṭṭhito. ⁷ Bi upariti. ⁸ so Bp; Bi sāhantāham.

nikkhantakālato paṭṭhāya itarassa gehapavesanam aticaraṇam¹ aggabbhattabhuñjanam brāhmaṇiyā dvāre ṭhatvā maggam olokanam itarassa koṭṭhe otāritabhāvan² ti sabban tam pavattim ācikkhitvā dutiyam gātham āha:

2. Aham naṭo³ 'smi bhaddante, bhikkhako 'smi idhāgato, 5
ayam hi koṭṭham otinno ayam so yam gavesasiti⁴. 123.

Tattha aham naṭo smi 'bhaddante ti sāmi abam naṭajātiko, bhikkhako smi idhāgato ti svāhaṇi imam thānain bhikkhako bhikkhaṇi pariyesamāno āgato 'smi, ayam hi koṭṭham otinno ti ayam pana etissā jāro imam bhattam bhuñjanto bhayena koṭṭham otinno, ayam so yam gavesasiti yam 10 tvaṇi kassa nu⁵ kho iminā ucchiṭṭhakena⁶ bhavitabban ti gavesasi ayam so.

Cūlāya nam gahetvā koṭṭhā nīharitvā yathā ca⁷ na pun' evarūpam pāpam karoti tathā assa satiṁ Janehīti⁸ vtvā pak-kāmi. Brāhmaṇo ubho pi te yathā na pun' evarūpam pāpam karonti⁹ tajjanapothanehi tathā sikkhāpetvā yathākamnam gato. 15

Satthā imam dhammadesanam āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam samodhānesi: (Saccapariyosāne ukkaṇṭhito¹⁰ sotāpattiphale patiṭṭhahī) „Tadā brāhmaṇī purāṇadutiyikā¹¹ ahosi, brāhmaṇo ukkaṇṭhito, nata-putto pana aham eva¹² ti. Ucchiṭṭhabhättajātakam¹³.

3. Bharujātakam.

20

Isinam antaram katvā ti. Idam Satthā Jetavane viharanto Kosalarājānam ārabba kathesi. Bhagavato hi¹⁴ bhikkhu-samghassa ca lābhasakkāro mahā ahosi, yathāha: Tena kho pana samayena Bhagavā sakkato hoti garukato mānito pūjito apacito lābhi¹⁵ cīvaraṇīḍapātasesanāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānam, bhikkhu-samgho pi kho sakkato hoti -pe¹⁶ parikkhārānam, aññatitthiyā pana¹⁶ paribbājakā na sakkatā honti -pe¹⁶ parikkhārānan ti. Te evam parihinalābhasakkārā ahorattam gūlhasannipātam¹⁷ katvā mantayanti: „sama-nassa Gotamassa uppannakālato patṭhāya mayam hatalābhasakkārā

¹ so Rp; Bi abbivāraṇam. ² both Bi and Rp otarita-. ³ Bi nito. ⁴ Bi bhavesatiti.

⁵ khaṇam (p. 168, l. 1) --- kassa nu wanting in K. ⁶ K uccittha-. ⁷ Bi omits ca.

⁸ Bi tathā tajjanapothanehi ti. ⁹ Bi karoti. ¹⁰ Bi adds bhikkhu. ¹¹ K -dutīyikā.

¹² K uccittha-, Bi ukkaṇṭhitabhättajātakam dutiyam. ¹³ K omits hi. ¹⁴ both MSS. lābhi. ¹⁵ Bi pa. ¹⁶ K omits pana. ¹⁷ K gūlha-, Bi vulha-.

jātā¹, samāno ca Gotamo lābhaggayasaggapatto² jāto, kena nu kho kāraṇen' assa esā sampattiti³. Tath' eko⁴ evam āha⁵: „samāno Gotamo sakala-Jambudīpassa uttamaṭṭhāne bhūmisise vasati, ten' assa lābhassakkāro uppajjaṭiti⁶, sesā: „atth' etam kāraṇam, mayam pi 5 Jetavanapiṭṭhe titthiyārāmām kārema, evam lābhino bhavissāmā“ 'ti āhamisu. Te sabbe pi „evam etan“ ti sannīṭṭhānām katvā „sace pana mayam rañño anārocetvā ārāmām kāressāma bhikkhū vāressanti, lābhāni⁷ labhitvā abhijjanako⁸ nāma n' atthi, tasmā rañño lañcam datvā ārāmaṭṭhānām gānhiſsāmā“ 'ti sammantetvā upatthāke yācītvā rañño 10 sataśahassām datvā „mahārāja mayam Jetavanapiṭṭhiyām titthiyārāmām karissāma, sace bhikkhū 'kātum na dassāmā' 'ti tumhākām ārocenti⁹ tesam paṭīvacanām na dātabban“ ti āhamsu. Rājā lañcalobhena „sādhū“ 'ti sampaṭīcchi. Titthiyā rājānām saṃgānhiſtā vadḍhakim pakkosāpetvā kammām paṭṭhapesuṁ. Mahāsaddo ahosi. Satthā „ke 15 pan' ete Ananda uccāsaddā mahāsaddā“ ti pucchi „aññatitthiyā bhante Jetavanapiṭṭhiyām titthiyārāmām kārenti, tath' eso saddo“ ti „Ananda na tam ṭhānam titthiyārāmassa anucchavikām, titthiyā uccāsaddakāmā, na sakkā tehi saddhiṁ vasitun“ ti vatvā bhikkhusaṃghām sannipātēt vā „gacchatha bhikkhave rañño ācikkhitvā titthiyārāmakaraṇām 20 nivārethā“ 'ti āha. Bhikkhusaṃgho grantvā rañño nivesanadvāre atṭhāsi. Rājā saṃghassa āgatabhāvām sutvāpi¹⁰ „titthiyārāmām nissāya āgatā bhavissantiti¹¹“ lañcassa gahitattā „rājā gehe n' atthiti“ vadāpesi. Bhikkhū gantvā Satthu ārocesuṁ. Satthā „lañcam nissāya evam karo-titi“ dve aggasāvake pesesi. Rajā tesam pi āgatabhāvām sutvā tath' eva 25 vadāpesi. Te pi āgantvā Satthu ārocesuṁ. Satthā „na idāni Sāriputta rājā gehe nisīditum labhissati, bahi nikkhampissaṭiti“ punadivase pubbañhasamayam nivāsetvā pattacīvaram¹² ādāya pañcahi bhikkhusatehi saddhiṁ rañño nivesanadvāram agamāsi¹³. Rājā sutvā¹⁴ pāsāda otaritvā pattaṁ ga-hetvā Satthāram¹⁵ pavesetvā Buddha-pamukhassa saṃghassa yāgukhaj-30 jakām datvā Satthāram vanditvā ekamantaṁ nisīdi. Satthā rañño ekaṁ¹⁶ pariyyāyadhammadesaṇām ārabhanto¹⁷ „mahārāja porānakarājāno lañcam gahetvā sīlavante aññamaññām¹⁸ kalahām kāretvā attano rāṭṭhassa asā-mino¹⁹ hutvā mahāvināsaṁ pāpuṇīmsū“ 'ti vatvā tena yācito atitām āhari:

¹ Bi adds ti. ² Bi -ppatto. ³ Bi eke. ⁴ Bi āhamsu. ⁵ Bi Bp lañcam. ⁶ so all three MSS. ⁷ so K Bp; Bi ārocessanti. ⁸ Bi ñatvāpi. ⁹ Bi āgatena bhavi-tabban ti. ¹⁰ Bi -ram. ¹¹ Bi agamāsi. ¹² Bi adds va. ¹³ K -vā. ¹⁴ Bi eka. ¹⁵ Bi āhāranto. ¹⁶ K aññavaṇṇām, Bi aññamukham. ¹⁷ K āsā.

Atite Bharuratthe Bharurājā¹ nāma rajjam kāresi.
 Tadā Bodhisatto pañcābhīññātthasamāpattilābhī² gañasatthā
 tāpaso hutvā Himavantapadese³ ciram vasitvā loñambilase-
 vanathāya pañcasatatañpasaparivuto Himavantā⁴ otaritvā anu-
 pubbena Bharunagaram⁵ patvā tattha pindāya caritvā nagarā⁵
 nikhamitvā uttaradvāre sākhāviñapasampannassa vātarukkhassa
 mūle nisiditvā bhattakiccam⁶ katvā tatth' eva rukkhamūle vāsam
 kappesi. Evam tasmin isigane tatth' eva⁶ vasante addhamā-
 saccayena añño gañasatthā pañcasataparivāro āgantvā nagare
 bhikkhāya caritvā nagarā nikhamitvā dakkhinadvāre⁷ tādisass'¹⁰
 eva vātarukkhassa⁸ mūle nisiditvā bhattakiccam⁹ katvā tatth'
 eva¹⁰ vāsam kappesi. Iti te¹¹ dve pi isiganā tattha yathā-
 bhirantam viharitvā Himavantam eva agamañsu¹². Tesam gata-
 kāle dakkhiñadvāre vātarukkho sukki. Punavāre tesu āgac-
 chantesu¹³ dakkhiñadvāre vātarukkhavāsino pañhamataram¹⁵
 āgantvā attano vātarukkhassa¹⁴ sukhabhāvam ñatvā bhikkhāya
 caritvā¹⁵ nagarā nikhamitvā uttaradvāre vātarukkhamūlam
 gantvā bhattakiccam¹⁶ katvā tattha vāsam kappesum. Itare pana
 isayo pacchā¹⁶ āgantvā nagare bhikkhāya caritvā attano rukkha-
 mūlam eva gantvā bhattakiccam¹⁷ katvā vāsam kappesum. Te „na²⁰
 so¹⁷ tumhākam rukkho, amhākam rukkho¹⁸“ ti rukkham nissāya
 aññamañnam kalaham karim̄su. Kalaho mahā ahosi: eke „am-
 hākam pañhamavasitañtānam tumhe na labhissathā“ 'ti vadanti,
 eke „mayañ imasmin vāre¹⁹ pañhamataram idhāgatā, tumhe
 na labhissathā“ 'ti vadanti. Iti te „mayañ sāmino, mayañ²⁵
 sāmino²⁰“ ti kalaham karontā rukkhamūlass' athāya rājakulam
 agamañsu²¹. Rājā pañhamam²² vutthaisigañāñ²³ ñeva sāmikam

¹ Bi kururāthe kururājā, Ba kururātthe kururājā. ² Bi pañcābhīññātthasamāpatti-
 läbhino. ³ Bi -ppadese. ⁴ Bi himavatā. ⁵ Bi Ba kurunagaram. ⁶ Bi tattha. ⁷ Bi
 adds thatvā, Brñ thatvā. ⁸ Bi pañtrukkhāsa. ⁹ Bi sattakiccam. ¹⁰ Bi tatheva.
¹¹ K ne. ¹² Bi āgamisu. ¹³ K punavāresu āg-. ¹⁴ Bi omits vāta. ¹⁵ Bi
 bhikkhācariyā. ¹⁶ Bi pacca. ¹⁷ K Brñ omit na so. ¹⁸ Bi repeats amhākam rukkho.
¹⁹ Bi Brñ thāne. ²⁰ Bi does not repeat mayañ sāmino. ²¹ Bi āgamisu. ²² Bi
 pañhama. ²³ Bi vutthaisigañāñ.

akāsi. Itare „na ‘idāni mayam imehi parājita’ ti attānam vādāpessāmā“ ti dibbacakkunā oloketvā¹ ekaṁ² cakkavatti-paribhogam rathapañjaram³ disvā āharitvā⁴ rañño lañcam datvā „mahārāja amhe pi sāmike karohīti“ āhamsu. Rājā lañcam 5 gahetvā „dve pi gañā vasantū“ ’ti dve pi sāmike akāsi. Itare isayo tassa rathapañjarassa ratanacakkān⁵ āharitvā⁶ lañcam datvā „mahārāja amhe yeva⁶ sāmike karohīti“ āhamsu. Rājā tathā akāsi. Isigañā „amhehi vatthukāme ca kilesakāme ca pahāya pabbajitehi rukkhamūlassa kārañā kalahaṁ karontehi 10 lañcam dadantehi ayuttam⁷ katan⁸ ti vippatīsārino hutvā vegena palāyitvā Himavantam eva agamaṁsu⁹. Sakala-Bharurattha-vāsiniyo¹⁰ devatā ekato hutvā „sīlavante kalahaṁ karontena raññā ayuttam⁷ katan⁸ ti Bharurañño⁹ kujjhitvā tiyojanasatikam Bharurattham¹⁰ samuddam ubbattetvā arattham¹¹ akāmsu. Iti 15 ekaṁ Bharurājānam¹² nissāya sakalaratthavāsino vināsam¹³ pattā ti.

Satthā idam¹⁴ atītam¹⁵ āharitvā abhisambuddho hutvā imā gāthā avoca:

1. Isinam antaram¹⁶ katvā Bharurājā¹⁵ ti me sutam
ucchinno, saha ratthena¹⁶ sa rājā vibhavaṁ gato. 124.
2. Tasmā hi chandāgamanam na-ppasāṁsanti pañditā,
aduṭṭhacitto bhāseyya giram saccūpasaṁhitān ti. 125.

Tattha antaram¹⁷ katvā ti chandāgativasena vivarañ¹⁸ katvā, Bharurājā¹⁹ ti Bharuratthe¹⁹ rājā, iti me sutān ti iti mayā pubbe etaiṁ sutam, tasmā hi chandāgamanan ti yasmā hi²⁰ chandāgamanam gantvā²¹ Bharurājā¹⁹ saha ratthena uchchinno tasmā chandāgamanam pañditā na-ppasāṁsanti, aduṭṭhacitto ti kilesehi adusitacitto hutvā bhāseyya²², saccūpasaṁhitān ti 25

¹ Bi olokento. ² K evam. ³ K -garatha-, Bp -gam- rathapañcaram, Bi cakkavatti-paribhogam rathapañcaram. ⁴ Bi uppattitvā. ⁵ K tassa ratanapañjarassa cakkā-nāharitvā, Bi tassa rathapañcarassa ratanacakkāni niharitvā. ⁶ so Bi Bp; K heva. ⁷ Bi āgamisu. ⁸ Bi -kururājha-, Bp kururātthavāsino. ⁹ Bi karurañño, Bp kururañño. ¹⁰ Bp kuru-, Bi kururājham. ¹¹ so K Bp; Bi anaṭham. ¹² Bi Bp kuru-. ¹³ Bi vināsam. ¹⁴ Bi imam. ¹⁵ Bi gururājā. ¹⁶ Bi rathehi. ¹⁷ Bi isinamantaram. ¹⁸ K vicaram, Bi vivāda. ¹⁹ Bi kuru-. ²⁰ Bi omits hi ²¹ katvā. ²² Bi bhāseyya.

sabhāvanissitam̄ atthanissitam̄¹ kāraṇanissitam̄² eva girām bhāseyya³, ye hi tattha Bharurañño⁴ lañcam̄ gañhantassa ayuttañ etan̄ ti pañikkosantā saccūpasam̄-bitain̄⁵ girām bhāsiñsu tesam̄ titthañnam̄ Nālikeradīpe ajjāpi⁶ dīpakasahassaiñ⁸ paññāyatitī.

Satthā imām dhammadesanam̄ āharitvā „mahārāja, chandavasikena
nāma na bhavitabbam̄, dve pabbajitagañe kalahañ kāretum na vattā-
titī“ vatvā jātakam̄ samodhānesi: „Aham̄ tena samayena jetthakaisi⁸
ahosin“ ti. Rājā Tathāgatassa bhattakiccam̄ katvā gatakāle manusse
pesetvā titthiyārāñnam̄ viddhamsāpesi, titthiyā appatiñthā ahesum.
Bharujātakam̄“. 10

4. Puṇṇanadījātaka.

Puṇṇam̄ nadin̄ ti. Idam̄ Satthā Jetavane viharanto paññā-
pāramim̄ ārabba kathesi. Ekasmim̄ hi⁹ sainaye¹¹ dhanūmasabhāyam̄
bhikkhū Tathāgatassa paññam̄ ārabba kathāni samutthāpesunī: „āvuso Sammāsambuddho mahāpañño puthupañño hāsupañño¹² javanapañño 15
tikkhapañño nibbedhikapañño¹³ upāyapaññāya samannāgato“ ti. Satthā
āgantvā „kāya nu ‘ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti
pucchitvā „imāya nāmā“ 'ti vutte „na bhikkhave idān̄ eva pubbe pi
Tathāgato paññavā upāyakusalo yevā“ 'ti vatvā atitam̄ āhari:

Atite Bārāṇasiyam̄ Brahmādatte rajjam̄ kārente 20
Bodhisatto purohitakule nibbattitvā vayappatto Takkasilāyam̄
sabbasippāni uggañhitvā pitu accayena purohitatthānam̄ la-
bhītvā Bārāṇasirañño atthadhammānusāsako ahosi. Aparabhāge
rājā paribhedakānam̄ kathañ gahetvā¹⁴ kuddho „mā mama
santike¹⁵ vasīti“ Bodhisattam̄ Bārāṇasito pabbājesi. Bodhisatto 25
puttadāram̄ gahetvā ekasmim̄ Kāsigāmake¹⁶ vāsam̄ kappesi.
Aparabhāge rājā tassa gunām̄ saritvā „mayhañ kañci¹⁷ pesetvā
ācariyam̄ pakkositum̄ na yuttam̄, ekam̄ pana gāthām̄ bandhitvā

¹ Bi assanissatam̄. ² Bi attakārauissitam̄, Br kāraṇissatam̄. ³ Bi bhāseyya. ⁴ Bi tatta kururathe rañño. ⁵ K paccūpa-, Bi paccupa-. ⁶ Bi ajju. ⁷ Bi dīpikasah-
hassa. ⁸ Bi eththakaisi. ⁹ Bi kurujātakam̄ tatiyanū. ¹⁰ Bi omits hi. ¹¹ Bi divase.
¹² Bi hāsupañño. ¹³ Bi nippethika-. ¹⁴ Bi adds bodhisattassa. ¹⁵ Bi santi-
kena. ¹⁶ Bi kasikaga-. ¹⁷ Bi kiñci.

paññam likhitvā kākamam̄saṁ pacāpetvā paññañ ca māṁsañ
ca setavatthena¹ paliveṭhetvā rājamuddikāya lañchettvā² peses-
sāmi, yadi pāñdito bhavissati paññam vācetvā kākamam̄sa-
bhāvam̄ ñatvā āgamissati, noce nāgamissatī³ so „puññam̄⁴
5 nadīn“ ti imam̄ gātham̄ panne likhi:

1. Puññam̄ nadīm yena ca peyyam āhu
jātam̄ yavañ yena ca guyham āhu
dūram̄ gatañ yena ca avhayanti
so ty-āgato handa ca bhuñja⁵ brāhmañā 'ti. 126.

10 Tattha puññam̄ nadīm yena ca peyyamāhū ti kākapeyyā nadīti va-
dantā yena punñam̄ nadīm peyyam āhu⁶, na hi apuññā nadī⁷ kākapeyyā ti vu-
cati, yadāpi nadī tīre⁸ thatvā gīvam̄ pasāretvā kākena pātuñ sakkā hoti tadā
nañ kākapeyyā ti⁹ vadanti¹⁰, jātam̄ yavañ yena ca guyhamāhū 'ti yavan¹¹ ti
desanāśisamattam̄¹², idha pana sabbam pi jātam̄ uggratañ¹³ sampannam̄ taruna-
15 sassam̄ adhippotam̄, tam̄¹⁴ hi yadā antopavitthakākam̄¹⁵ paṭicchādetum¹⁶ sakkoti
tadā guyhatiti guyham, kiñ gūhati¹⁷ kākam iti kākassa guyham kākaguyhan ti
tañ vadāmānā kākena guyhavacanassa kāranabhūtena guyhan ti vadanti, tena
vuttaiñ: yera ca guyham ābū 'ti, dūram̄ gatañ yena ca avhayantītī dūram̄
gatañ vippavuttham̄¹⁸ pliyapuggalāñ yanī āgantvā nilinām¹⁹ disvā sace itthan-
20 nāmo²⁰ āgacchatī vasee kākā ti vā vassantañ ñeva²⁰ vā sutvā yathā kāko²¹
vassati itthannāmo āgamissatītī evam̄ vadantā yena ca avhayanti kathenti man-
tentī udāharantītī attho, so tyāgato ti so te āñito²², handa ca bhuñja²³
brāhmañā ti gañha brāhmañā bhuñjassu²⁴ nam̄ khāda²⁵ kākamam̄sañ²⁶ ti attho.

Iti rājā imam̄ gātham̄ panne likhitvā Bodhisattassa pesesi.
25 So paññam̄ vācetvā „rājā mañ datthukāmo“ ti vatvā²⁷ duti-
yam̄ gātham̄ aha:

¹ Bi setavettana. ² Bi valañcītvā. ³ K punña. ⁴ Bi bhuñca ca. ⁵ Bi kāka-
peyyāmātu. ⁶ K apuññam̄ nadī, Bp apuññam̄ nadī, Bi apuññam̄ nadī. ⁷ K yadāpi
nañ tīre, Bi yadāpi nadītitire. ⁸ K omits ti. ⁹ Bi vadantā. ¹⁰ Bi vadān.
11 Bi desanāśisamattam̄, K Bp desanāśisamattam̄. ¹² Bi omits uggratañ. ¹³ Bi tañ.
14 K -kānām̄. ¹⁵ Bi paṭicchāpetum. ¹⁶ Bi Bp guyhati. ¹⁷ Bi vippavuttham̄.
18 K nilinām̄, Bi nisinnām̄. ¹⁹ Bi itthānāmo. ²⁰ K -tam̄ ñeva, Bp vassantassa
21 Bi adds ca. ²² K atito, Bi āñito. ²³ Bi bhuñjañca. ²⁴ Bi bhuñcassa.
25 Bi khādatu. ²⁶ K imesan. ²⁷ Bi omits vatvā.

2. Yato mām saratī¹ rājā vāyasam pi pahetave
hamśā koñcā mayūrā ca asati² yeva pāpiyā ti. 127.

Tattha yato mām saratī³ rājā vāyasam pi pahetave ti yadā rājā vāyasamamāmī⁴ labhitvā tam pahetuṁ⁵ mām sarati, hamśā koñcā mayūrā cā 'ti yadā pan'assa ete hamśādayo upanītā bhavissanti etāni hamśādīnī⁶ lacchatī tadā mām kasmā na sarissatiti⁷, Atthakathāyām pana hamśakoñca-mayūrānam ti⁸ pātho, so sundarataro, imesamī hamśādīnam māmam labhitvā kasmā mām na sarissatī c' ev' assa attho⁹, asatī¹⁰ yeva pāpiyā ti yamī vā tam vā labhitvā saraṇam¹¹ sundaram, lokasminī pana asati¹² yeva pāpiyā, asaraṇam¹³ yeva hīnām lāmākām, tañ ca amhākām rañño n' atthi, sarati mām rājā, 10 āgamanam me paccāsīmī¹⁴, tasmā gamissāmīti

yānam yojāpetvā gantvā rājānam passi. Rājā tussitvā purohitātthāne yeva patiṭṭhāpesi¹⁵.

Satthā imām desanām¹⁶ āharityā jātakam samodhānesi: „Tadā rājā Anando ahosi, purohito pana¹⁷ aham evā“ 'ti. Puṇyanadī- 15 jātakam¹⁸.

5. Kacchapa-jātaka.

Avadhī vata attānan ti. Idam Satthā Jetavane viharanto Kokālikam ārabba kathesi. Vatthum Mahātakkārijātake āvi-bhavissati¹⁹. Tadā pana Satthā „na bhikkhave Kokāliko idān' eva 20 vācāya hato pubbe pi hato yevā“ 'ti vatvā atītam āhari:

Atīte Bārāṇasiyām Brahmādatte rajjam kārente Bodhisatto amaccakule nibbattitvā vayappatto tassa attha-dhammānusāsako ahosi. So pana rājā bahubhāñī²⁰ ahosi, tasminī kathente aññesamī vacanassa okāso nāma n' atthi. 25

¹ Bi sasari. ² Br asati, Bi asabhi. ³ Bi sarati. ⁴ Bi vāyasam-. ⁵ Bi omits pahetuṁ. ⁶ so Br; K hamśādīnam, Bi hamśamamāmī. ⁷ Bi adds attho. ⁸ so Br; K Bi hamśā koñcā-, Bi adds pi. ⁹ Bi sarissatiyevā ti attho. ¹⁰ Bi Br asati. ¹¹ Bi adds nāma. ¹² so both MSS ¹³ K asatikāraṇā. ¹⁴ Bi āgamanameva pac-cāsi. ¹⁵ Bi purohita tħāpesi. ¹⁶ Bi dhammadesanām. ¹⁷ Bi omits pana. ¹⁸ Bi punnamī nadījātakam catutthām. 5. Cfr. Five Jāt. p. 16., Dhp. p. 418. ¹⁹ Bi āvi-. ²⁰ Bi -bhāñī.

Bodhisatto tassa tam bahubhāṇitam hāretukāmo¹ ekaṁ upāyam upadhārento vicarati. Tasmim ca kāle Himavantapadese² ekasmin sare kacchapo vasati. Dve haṁsapotakā gocarāya carantā tena saddhiṁ vissāsam akāṁsu. Te daļhavissāsikā hutvā ekaṁ divasam kacchapaṁ³ āhaṁsu: „samma kacchapa, amhākam Himavante⁴ Cittakūṭapabbatatale Kañcanaguhāya⁵ vasanatthānam ramaṇīyo⁶ padeso, gacchasi amhākam saddhin“ ti. „Aham kin ti katvā gamissāmīti“. „Mayaṁ tam⁷ gahetvā gamissāma, sace tvam mukham rakkhitum sakkhissasi⁸ kassaci kiñci na 10 kathessasitī⁹“. „Rakkhissāmī¹⁰, gahetvā maiṁ gacchathā“ ‘ti. Te¹¹ „sādhū“ ‘ti vatvā ekaṁ daṇḍakam kacchapena dasāpetvā¹² sayam¹³ tassa ubho kotiyo dasitvā¹⁴ ākāsaṁ pakkhadiṁsu. Tam tathā haṁsehi nīyamānam gāmadārakā disvā „dve haṁsā kacchapaṁ daṇḍakena harantī¹⁵“ āhaṁsu. Kacchapo 15 „yadi mām sahāyakā nenti tumhākam ettha kiṁ dutthacetakā“ ‘ti vattukāmo haṁsānaṁ sīghavegatāya Bārāṇasīnagare¹⁶ rājanivesanassa uparibhāgam sampattakāle daṭṭhatthānato daṇḍakam vissajjetā ākāsaṅgaṇe patitvā dvebhāgo ahosi. „Kacchapo ākāsaṅgaṇe¹⁷ patitvā dvedhā bhinno“ ti ekakolāhalam ahosi. Rājā Bodhisattam ādāya amaccaparivuto¹⁸ tam¹⁹ thānam gantvā kacchapaṁ disvā Bodhisattaṁ pucchi: „pañita kin ti katva esa patito“ ti. Bodhisatto „cirapatīkamkho²⁰ ‘haṁ’²¹ rājanām ovaditukāmo²² upāyam upadhārento carāmi, iminā kacchapena haṁsehi saddhiṁ vissāso kato bhavissati, tehi ‘imām Himavantam nessāmā‘ ‘ti daṇḍakam dasāpetvā¹² ākāse²³ pakkhantehi bhavitabbaṁ, atha iminā kassaci vacanam sutvā arakkhitamukhatāya kiñci vattukāmena daṇḍako vissaṭṭho bhavissati,

¹ Bī vāretukāmo. ² Bī himavantacittakūṭapappatadele. ³ Bī omits kacchapaṁ, K kacchapa. ⁴ Bī himavanta. ⁵ Bī -gūhāyain. ⁶ K ramaṇīyo, Bī ramaṇīyo. ⁷ K te.

⁸ K rakkhissasi, Bī sikkhissati. ⁹ Bī kathesi ki. ¹⁰ K rakkhissāmī sāmī.

¹¹ K ne. ¹² Bī daṇḍāpetvā. ¹³ Bī passan. ¹⁴ Bī daṇḍitvā. ¹⁵ Bī pa harantī.

¹⁶ K bārāṇasi-. ¹⁷ Bī ākāsatoto. ¹⁸ Bī amaccagāṇaparivuto. ¹⁹ Bī omits tam

²⁰ Bī cirām patīkamkhamāno ²¹ Bī tam. ²² K oditu-, Bī ovāditu-. ²³ Bī

ākāsaṁ.

evam ākāsato patitvā jīvitakkhayam patten' etena¹ bhavitabban"
ti cintetvā „āma mahārāja atimukharā nāma apariyantavacanā
evarūpam dukkhaṁ pāpuṇanti yevā“ 'ti vatvā imā gāthā avoca:

1. Avadhī vata attānam

kacchapo vyāharam² giram³,
suggahitasmin kāṭhasmin
vācāya sakiyā vadhi⁴. 128.

5

2. Etam pi disvā naraviriyasettha

vācam pamuñce kusalam nātivelam,
passasi bahubhāñena
kacchapaṁ vyasanaṁ⁵ gatan ti. 129.

10

Tattha avadhī vatā 'ti ghātesi⁶ vata⁷, vyāharan⁸ ti vyāharanto⁹, sugga-
hitasmīn¹⁰ kāṭhasmin ti mukhena suṭhu¹¹ dhasitvā¹² gahite danḍake,
vācāya sakiyā vadlīti mukharatāya¹³ akāle vācam nicchārente daṭṭhatthānam¹⁴
vissajjetvā tāya sakāya vācāya¹⁵ attānam vadhi ghātesi⁶, evam esa jīvitakkhayam 15
patto na aññathā¹⁶; etam pi disvā ti etam pi¹⁷ kāraṇam disvā, naraviriy-
settha¹⁸ 'ti naresu viriyena settha uttamavirya rājavara¹⁹, vācam pamuñce¹⁹
kusalam nātivelan ti saccādipaṭisaññuttam²⁰ kusalam eva pandito puriso
muñceyya nicchāreyya, tam pi hitam kālayuttam na ativelam atikkantakāle apari-
yantavācam na bhañeyya, passasiti nanu paccakkhato passasi, bahubhāñenā 20
'ti bahubhāñena, kacchapaṁ vyasanaṁ gatan ti etam kacchapaṁ jīvitakkha-
yam pattan ti.

Rājā „maiñ sandhāya²¹ bhāsatīti“ ñatvā „amhe sandhāya
kathesi pañditā“ 'ti āha. Bodhisatto „mahārāja, tvam vā hoti²²
añño vā yo koci, pamāñatikkantaṁ bhāsanto evarūpam vyasa- 25
nam²³ pāpuṇatīti“ pākaṭam katvā kathesi. Rājā tato paṭṭhāya
viramitvā mandabhāñī ahosi.

¹ Bi omits etena. ² Bi kacchapo yo pabyāharaiñ. ³ Bi omits giram. ⁴ K vadhi. ⁵ Bi byasanaṁ. ⁶ Bi ghātesi. ⁷ Bi tā. ⁸ K pavyāharan, Bi sabyāharan. ⁹ Bi sabyāharanto. ¹⁰ Bi sugatitasmī, K suggahitasmin. ¹¹ Bi suṭhum. ¹² Bi dhasitvā. ¹³ Bi atimukharatāya. ¹⁴ Bi daṭṭham thānam. ¹⁵ Bi sakavācāya. ¹⁶ Bi adds ti. ¹⁷ Bi omits pi. ¹⁸ Bi rājavvara. ¹⁹ K pamuñca. ²⁰ Bi -paṭisamuyutta. ²¹ In my transcript of Bi one line (from na ativelam to sandhāya) is wanting. ²² Bi hohi, Bi hotu. ²³ Bi byasanaṁ.

Satthā imam̄ desanam̄¹ āharitvā jātakam̄ samodhānesi: „Tadā kacchapo Kokāliko ahosi. dve haṁsapotakā dve mahātherā, rājā Ānando, amaccapāñdito pana aham evā“ 'ti. Kacchapa jātakam̄.

6. Macchajātaka.

Na māyam aggī tapatīti. Idam Satthā Jetavane viharanto purāṇadutiyikapalobhanam̄ ārabbha kathesi. Tam hi bhikkhuṁ Satthā „saccam̄ kira tvāṁ bhikkhu ukkanṭhitō“ ti pucchi², „saccam̄ bhante“ ti vutte „kena ukkanṭhāpito sīti“ puṭṭho „purāṇadutiyikāyā“ 'ti āha. Atha naṁ Satthā „ayan te bhikkhu itthi anatthā³ kārikā, pubbe pi tvāṁ etam̄ nissāya sūlena vijjhitvā aṅgāresu pacitvā khāditabbatam̄ patto pāñdite nissāya jīvitam̄ alatthā“ 'ti' vatvā atitam̄ āhari:

Atite Bārāṇasiyam̄ Brahmā datte rajjam̄ kārente Bodhisatto tassa purohito ahosi. Ath' ekadivasam̄ kevaṭṭā⁴ jāle laggam̄ maccham̄ uddharitvā⁵ uṇḍhvālikāpiṭṭhe⁶ ṭhapetvā⁷ „aṅgāresu naṁ pacitvā khādissāmā“ 'ti sūlam̄ tacchesuṁ⁸. Maccho macchim̄ ārabbha paridevamāno imā gāthā avoca:

1. Na m' āyaiṁ aggī tapati na sūlo sādhu tacchito,
yañ ca maṁ maññatī⁹ macchī 'aññam̄ so ratiyā gato' 130.
2. So maṁ dahati rāgaggi cittaiṁ c' ūpatapeti¹⁰ maṁ,
jālino muñcath' ayirā maṁ, na kāme haññate kvacīti. 131.

Tattha na māyamaggi tapatīti na maṁ ayaiṁ aggī tapati na tāpāni janeti, na socayatīti¹¹ attho, na sūlo ti ayaiṁ sūlo pi sādhu tacchito maṁ na tapati, na me sokaiṁ uppādeti, yañ ca maṁ maññatīti¹² yaṁ pana macchī¹³ evam̄¹⁴ maññeti¹⁵: aññam̄ macchim̄ so¹⁶ pañcakāmaguṇaratīyā gato ti bhaṇati¹⁷

¹ Bi dhammadesanam̄. ² In Bi the subscription is wanting; in Dhp. p. 419 the title is Babubhāṇijātakam̄. ³ so B²; K Bi puchitvā. ⁴ Bi labhatīti. ⁵ Bi uttaritvā.

⁶ Bi -vālu-. ⁷ Bi omits ṭhapetvā. ⁸ K tacchesum̄, Bi tacchisu? ⁹ Bi maññate, K maṁñatī. ¹⁰ K vūpatapeti, Bi cupatapeti. ¹¹ K socatīti. ¹² K maṁñatīti, Bi maññateti. ¹³ K Bi macchi. ¹⁴ K eva. ¹⁵ K maññeti, Bi phaṇatti. ¹⁶ Bi sse.

¹⁷ Bi omits bhaṇati, K bhanati.

tad eva mām̄ tapati socayati¹, so mām̄ dahatīti yo pan' esa rāgaggi so mām̄ dahati jhāpeti, cittam̄ cūpatapeti² man̄ ti rāgasampayuttakam̄³ mama cittam̄ eva mām̄ ca⁴ upatapeti kilameti viheṭheti, jālino ti kevattē⁵ ālapati, te hi jā-lassa atthitāya jālino ti vuccanti, muñcatha ayirā⁶ man̄ ti muñcatha⁷ mām̄⁸ sāmino ti yācati, na kāme haññate kvacīti kāme ti⁹ kāme patiṭṭhito kāmena nīyamāno satto na kvaci haññati, na hi tañ tumhādisā hanitum¹⁰ anucchavikā ti paridevati, athavā kāme ti hetuvacane bhummai¹¹, kāmahetu macchim̄ anubandhamāno nāmā na¹² kvaci tumhādisehi haññatīti paridevati.

Tasminm̄ khaṇe Bodhisatto nadītīrañ gato tassa macchassa paridevitam̄ sutvā kevattē upasam̄kamitvā tam̄ macchañ mocesi. 10

Satthā imam̄ desanam¹³ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakanā samodhānesi: (Saccapariyosāne ukkanthīto¹⁴ sotāpttiphale patiṭṭhahī) „Tadā macchi¹⁵ purāṇadutiyikā ahosi¹⁶, ukkanthītabhikkhu maccho¹⁷, purohito pana aham evā“ ’ti. Macchajātakam¹⁸.

7. Seggujātaka.

15

Sabbo loko ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekam̄ pañ-ñikaupāsakam¹⁹ ārabhabha kathesi. Vathuñ²⁰ Ekanipāte vitthāritam̄ eva. Idha pana²¹ Satthā tam̄²² upāsakam²³ „kim̄ upāsaka cirassam̄ āgato sīti“ pucchi²⁴, „dhītā me bhante niccapahasitamukhī²⁵, tam̄ aham̄ vīmañsitvā ekassa kuladārakassa adāsim̄, tattha itikattabbatāya tumhākam̄ dassanāya āgantum̄ okāsam̄ na labhin“ ti āha. Atha nañ Satthā „na kho upāsaka idān' ev' esa sīlavatī pubbe pi sīlavatī, tvañ ca pana na²⁶ idān' ev' etām²⁷ vīmañsasi pubbe pi vīmañsasi yevā“ ’ti vatvā tena yācito atītam̄ āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam̄ kārente 25 Bodhisatto rukkhadevatā ahosi. Tadā ayam eva pannika-upāsako „dhītaram̄ vīmañsissāmīti“ araññam̄ netvā kilesavasena

¹ Bi patisoceti. ² K vūpatapeti, Bi cupatapeti. ³ K rāgam̄-, Bi rāgasampa-yuttam̄. ⁴ Bi omits ca. ⁵ K kevaddhe. ⁶ Bi muñcethāyirā, Bp muñcethāyyirā.

⁷ Bi muñcetha. ⁸ K Bp me. ⁹ Bi omits kāme ti. ¹⁰ Bi mārituñ. ¹¹ Bi bhumma.

¹² Bi omits na. ¹³ Bi dharmadesanam̄. ¹⁴ Bp Bi ukkanthītabhikkhu. ¹⁵ so Bp; K macchi, Bi majhi. ¹⁶ K omits ahosi. ¹⁷ Bi maccho ukkanthītabhikkhū. ¹⁸ Bi adda chaṭham̄. 7. Cfr. vol. I. p. 411. ¹⁹ Bi paññikam̄-. ²⁰ Bi vatthu. ²¹ Bi idhāpi.

²² K nañ. ²³ Bi omits upāsakam̄. ²⁴ both MSS. pucchitvā. ²⁵ Bi -pahāñsika-mukhi.

²⁶ K omits na, Bi omits pana. ²⁷ Bi idānevatañ.

icchanto viya hatthe gaṇhi. Atha naṁ paridevamānaiṁ¹ paṭhamā-
gāthāya ajjhabhāsi:

1. Sabbo loko attamano ahosi,
akovidā gāmadhammassa Seggu²,
komāriko nāma tav' ajja dhammo
yam tvam gahitā pavane parodasīti³. 132.

Tattha sabbo loko attamano ahositi amma sakalo sesasattaloko⁴
etissā kāmasevanaṁya attamano jāto, akovidā gāmadhammassa Seggu⁵ ti⁶
tassā nāmāni, tena tvam pana amma Seggu⁷ akovidā gāmadhammassa imasmīni
10 gāmadhamme vasaṭhadhamme akusalāsīti vuttaṁ hoti, komāriko nāma tavajja
dhammo ti amma kumāriko nām' esa tava ajja sabhāvo, yam tvam gahitā
pavane⁸ parodasīti⁹ tvam mayā imasmīni pavane santhavavasena hatthe gahitā
parodasi na sampaṭicchasi, ko esa tava sabhāvo, kiñc kumārikā¹⁰ yeva¹¹ tvaṁ ti
puechati.

15 Tam sutvā kumārikā „āma¹²“ tāta, kumārikā yevāhaṁ,
nāhaṁ methunadhammān nāma jānāmīti¹³ vatvā paridevamānā
dutiyam gātham āha:

2. Yo dukkhaphuṭṭhāya¹⁴ bhaveyya tāṇaiṁ¹⁵
so me pitā dūbhi¹⁶ vane karoti,
20 sā kassa kandāmi vanassa majjhe,
yo tāyitā¹⁷ so sahasā karotīti. 133.

Sā heṭṭhā kathitā yeva.

Iti¹⁸ so paññiko tadā dhītaram vīmaṁsitvā gehaiṁ netvā¹⁹
kuladārakassa datvā yathākammān gato.

25 Satthā imāni desanāni²⁰ āharitvā succāni pakāsetvā jātakām samo-
dhānesi: (Saccapariyosāne paññikaupāsako sotāpattiphale patiṭṭhahi)
„Tadā dhītā dhītā yeva pitā pitā yeva ahosi, tassa pana kāraṇassa
paccakkhakārikā²¹ rukkhadevatā aham evā“ 'ti. Seggujātakām²².

¹ K Bi -nā, Bp -nāya. ² so K Bp; Bi peggū. ³ Bi sarodasīti. ⁴ Bi sakalo pi loko.

⁵ Bi pe (for peggū) iti. ⁶ Bi savane. ⁷ K rodasī, Bi sarodasīti. ⁸ so Bi Bp;
K kumāri. ⁹ so K Bp; Bi yevāsi. ¹⁰ Bi ampa ¹¹ so Bp; K -putthāya, Bi
dukkhamuṭṭhāya. ¹² Bi kānamī. ¹³ K dūbha, Bi dubbhi, Bp dubbhiṁ. ¹⁴ Bi tā-
yato. ¹⁵ Bi yevā ti. ¹⁶ Bi dhammadesanāni. ¹⁷ so Bi Bp; K -kāri. ¹⁸ Bi adda-
sattamāni.

8. Kūṭavāṇijajātaka.

Suṭhassa sāṭheyyamidan ti. Idam Satthā Jetavanc vi-haranto ekam kūṭavāṇijam ārabba kathesi. Sāvatthivāsino hi kūṭavāṇijo ca¹ pañditavāṇijo ca dve janā pattiā hutvā pañcasakaṭasatāni bhaṇḍassa pūretvā² pubbantato aparantaṁ vicaramānā vohāram katvā³ bahulābhām labhitvā Sāvatthiṁ paccāgamīṁsu⁴. Pañditavāṇijo kūṭavāṇijam āha: „samma bhaṇḍam bhājemā⁴“ ti. Kūṭavāṇijo „ayam digha-rattam dukkhaseyyāya dubbhojanena kilanto attano ghare nānaggarasam⁵ bhattachām bhuñjītvā ajirakena marissati, atha sabbam p' etam⁶ bhaṇḍam mayham⁷ bhavissatī“ cintetvā „nakkhattam na manāpam divaso¹⁰ na manāpo, sve jānissāmi punadivase jānissāmīti“ kālam khepeti. Atha nam pañditavāṇijo nippiletvā bhājetvā⁸ gandhamālam⁹ ādāya Satthu santikam gantvā Satthāram¹⁰ pūjetvā vanditvā ekamantaṁ nisidi. Satthā „kadā āgato sīti“ pucchi¹¹, „addhamāsamatto¹² me bhante āgatassā“ ti vatvā atha „kasmā evam papañcetvā¹³ Buddhupaṭṭhānam¹⁵ āgato sīti“ puttho tam¹⁴ pavattim ārocesi. Satthā „na kho upāsaka idān¹ eva pubbe p' eso¹⁵ kūṭavāṇijo yevā“ ti vatvā tena yācito atītam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmādatte rajjam kārente Bodhisatto amaccakule nibbattitvā vayappatto vinichayā-macco¹⁶ ahosi. Tadā gāmavāsī ca nagaravāsī cā 'ti dve vāṇijā mittā ahesum. Gāmavāsī¹⁷ nagaravāsissa sancte pañca phāla-satāni ṭhapesi. So te phāle vikkiṇitvā mūlam gahetvā phālānam¹⁸ ṭhapitaṭṭhāne mūsikavaccam¹⁹ ākiritvā ṭhapesi. Aparabhāge gāmavāsī¹⁷ āgantvā „phālam me¹⁹ dehīti“ āha. Kūṭavāṇijo²⁵ „phālā te mūsikāhi khāditā“ ti mūsikavaccam¹⁸ dassesi. Itaro „khāditā va hontu, mūsikehi khādite kiṁ sakka kātun“ ti na-hānatthāya²⁰ tassa puttam ādāya gacchanto ekassa sahāya-kassa gehe „imassa²¹ katthaci gantum mā datthā“ ti vatvā

S. Cfr. supra Vol. I p. 404. ¹ Bi omits ca. ² Bi purāpetvā. ³ Bi pacchāgamīsu.

⁴ Bi bhājehi. ⁵ Bi -rasa. ⁶ Bi setam. ⁷ Bi gayhameva. ⁸ Bi bhājepetvā. ⁹ Bi -lā. ¹⁰ K omits satthāram. ¹¹ both MSS. puechitvā. ¹² Bi aqha-. ¹³ Bi pañca.

¹⁴ Bi omits tam. ¹⁵ Bi pi so ¹⁶ Bi ninicchayo. ¹⁷ both MSS. -si. ¹⁸ Bi -ka-vajjani. ¹⁹ K omits me. ²⁰ Bi nānattāya. ²¹ Bi adds dārakassa.

antogabbhe¹ nisidāpetvā sayam nahāyitvā² kūṭavāñijassa geham agamāsi. So „putto me kahan“ ti āha. „Samma, tava puttām tire ṭhapetvā³ mama udake nimuggakāle eko kulalo⁴ āgantvā tava puttām nakhapañjarena gahetvā ākāse pakkhanto, aham pā-
 5 nīm⁵ paharitvā viravitvā⁶ vāyamanto pi mocetuṁ nāsakkhin“ ti.
 „Tvaṁ musā bhañasi⁷, kulalo dārake gāhetvā gantuṁ samattho nāma n' atthiti“. „Samma hotu, ayutte pi honte aham kiṁ⁸ karomi, kulalen' eva⁹ te¹⁰ putto nīto¹¹“ ti¹². So tam santaj-
 10 jetvā¹³ „are dutthacora manussamāraka, idāni tam vinicchayam gantvā kaḍḍhāpessāmīti¹⁴“ nikkhami. So „tava ruccanakam eva karosīti¹⁵“ ten' eva saddhiṁ vinicchayaṭṭhānam agamāsi¹⁶. Kūṭavāñijo Bodhisattam āha: „ayaṁ sāmi mama puttām gahetvā nahāyitum¹⁷ gato¹⁸, ‘kaham me putto’ ti vutte ‘kulalena haṭo¹⁹’ ti āha, vinicchinatha²⁰ me aṭṭan“ ti. Bodhisatto „saccām
 15 bhañe²¹“ ti itaram pucchi. So²² „āma sāmi, aham tam ādāya gato, senena pahaṭabhāvo²³ saccam eva sāmīti“. „Kiṁ pana loke kulalā nāma dārake harantīti“. „Sāmi, aham pi tumhe pucchāmi: kulalā dārake gahetvā ākāsenā gantuṁ na sakkonti, mūsikā pana ayaphāle²⁴ khādantīti“. „Idam kiṁ nāmā“ ’ti.
 20 „Sāmi, mayā etassa ghare pañca phālakasatāni²⁵ ṭhapitāni“, sv-āyari ‘phālā te¹⁰ mūsikāhi khāditā’ ti vatvā ‘idaṁ te phāle khāditamūsikānām vaccan’ ti dasseti²⁷, sāmi mūsikā ce²⁸ phāle khādanti kulalāpi dārake harissanti, sace na²⁹ khādanti senāpi taṁ³⁰ na harissanti, eso pana ‘phālā te mūsikāhi khāditā’ ti
 25 vadeti³¹, tesam³² khāditabhāvām vā akhāditabhāvām vā jānātha,

¹ K antoabbhe. ² Bī ubāyitvā. ³ Bī thapetvā. ⁴ Bī kulilo. ⁵ Bī vāñi. ⁶ Bī omits viravityā.

⁷ K -ñāsi. ⁸ Bī sampayuttā hontu uyuttāpi hontu ahūn.

⁹ Bī kulalena. ¹⁰ K omits te. ¹¹ Bī nikato. ¹² K omits ti. ¹³ Bī tajjetvā.

¹⁴ Bī kathāpessāmīti. ¹⁵ Bī so mama ruccanikam eva kathesīti, Bī so mama ruccam eva karosi. ¹⁶ Bī āg-. ¹⁷ Bī nhā-. ¹⁸ K gate, Bī kato. ¹⁹ Bī hato.

²⁰ Bī vinicchayaṭha. ²¹ K bhaṭo. ²² K omits so. ²³ Bī sena pana abhāvo.

²⁴ Bī assaphāle. ²⁵ Bī phālakasatāni. ²⁶ Bī thap-. ²⁷ Bī dasseti. ²⁸ Bī sace.

²⁹ Bī noce mūsikā. ³⁰ K nam. ³¹ Bī vadati. ³² Bī tesa, K sam.

atṭam¹ me vinicchinathā² 'ti. Bodhisatto „saṭhassa paṭisā-
ṭheyyam³ katvā jinissāmīti iminā cintitam bhavissatīti“ ūnatvā⁴
„suṭṭhu te cintitan“ ti vatvā imā gāthā avoca:

1. Saṭhassa sāṭheyam idam sucintitam,
paccodditam⁵ paṭikūṭassa kūṭam⁶:
phālañ ce adeyyum⁷ mūsikā
kasmā kumāram kulañ no hareyyum. 134.
2. Kūṭassa hi santi kūṭakūṭā,
bhavati cāpi nikatino nikatyā,
dehi puttanaṭṭha phālanatthassa phālam,
mā te puttam ahāsi phālanattho ti. 135.

5

10

Tattha saṭhassā 'ti saṭhabhāvena kerātikena ekañ upāyam katvā para-
santakan khādītum vataṭatiti saṭhassa, sāṭheyam idam sucintitan ti idam
paṭisāṭheyyam cintentena tayā suṭṭhu cintitam, paccodditam⁸ paṭikūṭassa
kūṭan ti kūṭassa⁹ puggalassa tayā paṭikūṭam suṭṭhu paccodditam¹⁰, paṭibhāvaiñ¹¹
katvā oḍḍitasadisam¹² eva katan ti attho, phālañ ce adeyyum¹³ mūsikā¹⁴ 15
yadi mūsikā phālam khādeyyuñ, kasmā kumāram no kulañ¹⁵ no hareyyum¹⁶
ti mūsikāsu phāle khādantisu kulañ¹⁷ kiñkārañā kumārake¹⁸ no hareyyum¹⁹,
kūṭassa hi santi kūṭakūṭā ti tvañ aham mūsikāhi phāle²⁰ khādāpitapuriso
kūṭo ti maññasi, tādisassa pana kūṭassa iwasminnī loke bahukūṭā²¹ santi, kūṭassa 20
kūṭā, kūṭapatiñkūṭanam²² etain nāmañ, kūṭassa paṭikūṭā nāma santīti vuttam hoti,
bhavati cāpi nikatino nikatyā ti nikatino²³ nekatikassa²⁴ vañcanakassa²⁵
puggalassa nikatyā aparo nikatikārako vañcanakapuriso²⁶ bhavati yeva, dehi 25
puttanaṭṭha phālanatthassa phālam ti ambo naṭṭhaputtapurisa etassa
naṭṭhaphālassa²⁷ phālam dehi, mā te puttam ahāsi phālanattho ti sace hi
'ssa phālam na dassasi puttā te harissati, tan te²⁸ esa mā haratu²⁹ phālam
assa dehīti, demi sace me puttam³⁰ detīti, demi sāmi³¹ sace me phāle detīti.

¹ K addham. ² Bi saṭhayapatisāṭheyyam. ³ Bi paccotṭitam. ⁴ K kūṭa. ⁵ Bi khāṭeyam, Bp khādeyyam. ⁶ Bi kūṭa. ⁷ Bi paṭibhāgam. ⁸ Bi oṭṭita-. ⁹ Bi khā-
deyyam. ¹⁰ Bi omits kulañ. ¹¹ K hareyyā, Bi hareyyan. ¹² K kulañ. ¹³ Bi -rañ. ¹⁴ K hareyya, Bi māreyyum. ¹⁵ Bi phālam. ¹⁶ K -ṭa. ¹⁷ Bi kūṭassa kuṭa-
paṭikūṭanam. ¹⁸ so Bp; K Bi nikatino. ¹⁹ Bi nekaṭi-. ²⁰ K vacanaka. ²¹ K
vacanaka-. ²² K omits phālassa. ²³ K tace. ²⁴ so K Bp; Bi āharatu. ²⁵ K
puttan. ²⁶ Bi omits sāmi.

Evaīn naṭṭhaputto puttaīn naṭṭhaphālo ca¹ phālaiñ² paṭilabhitvā ubho pi yathākammaīn gatā.

Satthā imaiñ desanaiñ³ āharitvā jātakuiñ samodhānesi: „Tadā kūṭavāñijo idāni kūṭavāñijo, paññitavāñijo yeva⁴ paññitavāñijo, vimiccha-⁵ yāmacco⁶ pana aham evā“ ti. Kūṭavāñijajātakañ⁶.

9. Garahitajātaka.

Hiraññam⁷ me suvaññam⁸ me ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekam anabhiratiyā ukkaṇṭhitabhikkhum ārabbhā kāthesi. Etassa⁹ hi paccekam¹⁰ gahitam ārammaṇam nāma n' atthi,
10 anabhirativāsam¹¹ vasantam pana tam¹² Satthu santikam ānesum.
So Satthārā „saccam kira ukkaṇṭhito sīti“ puttho „saccan“ ti vatvā „kiṁkāraṇā“ ti vutte „kilesavasenā“ ti āha. Atha nām Satthā „ayam bhikkhu kilesu nāma pubbe¹³ tiracchānehi pi garabito, tvam evarūpo sāsane pabbajiṭo kasmā tiracchānehi pi¹⁴ garahitakilesavasena ukkaṇṭ-
15 thito“ ti vatvā atitam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto Himavantapadese¹⁵ vānarayoniyam nibbatti. Tam enam eko vanacarako gehetvā ānetvā rañño adāsi. So ci-
20 mānaīn kiriyaiñ yebhuyyena aññāsi. Rājā tassa vatte pasīditvā vanacarakaiñ¹⁶ pakkosāpetvā „imaiñ vānaraīn gahitaṭṭhāne yeva vissajjehitī“ āṇāpesi. So tathā akāsi. Vānaragaṇo Bodhisattassa āgatabhāvam ñatvā tassa dassanathāya mahante pāsāṇapiṭṭhe sannipatitvā Bodhisattena saddhiñ sammodaniyaiñ kathaī¹⁷
25 katvā „samma kahaī ettakaiñ kālaī vuttho sīti“ āha. „Bārā-ṇasiyaiñ rājanivesane“ ti. „Atha kathaī mutto sīti“. „Rājā maiñ kelimakkaṭaiñ katvā mama vatte pasanno maiñ vissajjesīti“. Atha nām te vānarā „manussaloke vattanakiriyam nāma tumhe

¹ Bi omits ca. ² both MSS. phalaiñ. ³ Bi dhammadesanaiñ. ⁴ Bi adds idāni.

⁵ Bi -yāmacco. ⁶ Bi adds aṭhamaiñ. ⁷ Bi -ñām. ⁸ Bi -ñām. ⁹ so Bi Bp;

K ekassa. ¹⁰ Bi -ka. ¹¹ Bi yāsañ. ¹² K nañ. ¹³ Bi adds pl. ¹⁴ Bi omits pl.

¹⁵ Bi -ppadese. ¹⁶ Bi -cārikaiñ. ¹⁷ K omits kathaī.

jānissatha, amhākam pi tāva kathetha, sotukām' amhā¹ 'ti'. „Mā mām manussānām kiriyaṁ pucchathā² 'ti³. „Kathetha, sotukām' amhā⁴ 'ti. Bodhisatto „manussā⁵ nāma khattiyāpi brāhmaṇāpi 'mayham mayhan' ti vadanti, hutvā abhāvatthēna aniccatām na jānanti, suṇātha⁶ dāni tesām andhabālānām kā-⁷ ranān⁸ ti vatvā imā gāthā avoca:

1. 'Hiraññam⁹ me suvannam¹⁰ me' esā rattimdivā¹¹ kathā dummedhānām manussānām ariyadhaminām apassatām. 136.

2. Dve dve gahapatayo gehe: eko tattha amassuko¹²
lambatthano¹³ venikato¹⁴ atho aṅkitakanṇako
kīto¹⁵ dhanena bahunā so tam vitudate janan ti. 137. 10

Tattha hiraññam me suvannam me ti desanāśisattam etām, iminā padadvayena dasavīdham pi ratanām sabbain¹⁶ pubbannaparāṇām¹⁷ khettavatthūm¹⁸ dvipadaṁ catuppadañ ca sabbam dassento¹⁹ idam me idam me ti āha, esā rattindivā²⁰ kathā ti esā manussānām rattiñ ca divā ca niccakālām kathā, 15 aññām pana te²¹ pañcakkhandhā aniccāditi²² vā hutvā na bhavantī vā na jānanti²³ evam eva²⁴ paridevantā vicaranti, dummedhānan ti aññānānām²⁵, ariyadhaminām apassatan ti ariyānām Buddhādīnām dhamminām ariyām vā niddosām navavidhām lokuttaradhamminām apassantānām esū va kathā, aññām pana aniccaṁ vā dukkhām vā ti tesām kathā nāma n' atthi, gahapatayo 20 ti gehe adhipatibhūtā, eko tatthā 'ti tesu dvīsu gharasāmikesu eko ti mātugāmām sandhāya vadati tattha, venikato²⁶ ti katavēni nānappakārena sañjhāpitakesakalāpo ti attho, atho aṅkitakanṇako ti atha²⁷ viddhakaṇṇo chiddakaṇṇo²⁸ ti²⁹ lambakanṇatām³⁰ sandhāya āha, kīto³¹ dhanena bahunā ti so pan' esa amassuko lambatthano³² venikato³³ aṅkitakanṇo mātāpitunām bahunā 25 dhanām datvā kīto³⁴ manjvetvā pasādhetvā yānām³⁵ āropetvā³⁶ mahantena pari-vārena gharām ānīto, so tam vitudate janan ti so gahapati āgatakālato

¹ Bi adds āhamsu. ² K -tha. ³ K omits ti. ⁴ Bi manussānām. ⁵ so Bi līp; K sunotha. ⁶ Bi -ñām. ⁷ Bi -ñām. ⁸ Bi rattidivā. ⁹ Bi apassuko, K amanussako. ¹⁰ K lambha-, Bi lampattino. ¹¹ K veni-. ¹² K kite? Bi kiṭo. ¹³ Bi sappa. ¹⁴ Bi puppanñaparāṇā. ¹⁵ Bi parāṇakhettaṁ vatthūm. ¹⁶ Bi dassetvā. ¹⁷ Bi rattidivā. ¹⁸ Bi omits te. ¹⁹ K -dīn, Bi -di. ²⁰ Bi jānanti. ²¹ K evā ti āgantvā. ²² K amīnānām, Bi appaññānām. ²³ Bi adds sveva. ²⁴ Bi chīṇakānṇo. ²⁵ K omits ti, Bi adds lampakaṇṇo ti. ²⁶ K lambakanṇām, Bi lammanñatām, Bi lambakanṇapakām. ²⁷ Bi kiṭo. ²⁸ Bi lampattano. ²⁹ Bi yānakām. ³⁰ Bi āhīrāpetvā.

paṭṭhāya tasmiin gehe dāsakarumakarādibhedai¹ janai are² duṭṭhadāsa duṭṭhadāsi³ idam na karosi⁴ idam na karositi mukhasattihī⁵ vitudati sāmiko viya hutvā mahājanai vicāreti, evam tāva manussaloke ativiya ayuttan ti manussalokam garahi.

5 Tam sutvā sabbe vānarā „mā kathetha mā kathetha, asottabbayuttakam assumhā“ 'ti ubhohi pi⁶ hatthehi kaṇne⁷ daḷham pidahimśu, „imasmiṁ ṭhāne amhehi idam ayuttaṁ sutan“ ti tam ṭhānam pi garahitvā aññattha agamaṁsu⁸. So pitthipāsāno Garahitapitthipāsāno yeva kira nāma jāto.

10 Satthā imam dhammadesanaṁ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam samodhānesi: (Saccapariyosāne so bhikkhu sotāpattiphale patiṭṭhahi) „Tadā vānaragano Buddhaparisā ahosi, vānarindo pana aham evā“ 'ti. Garahitajātakam⁹.

10. Dhammaddhajajātaka.

15 Sukham jivitarūpo sīti. Idam Satthā Veļuvane viharanto vadhäya parisakkanaṁ ārabba kathesi. Tadā hi Satthā „na bhikkhave idān' eva pubbe pi Devadatto mayham vadhäya parisakkat' eva¹⁰, na tāsamattam pi kātuṁ sakkhīti¹¹“ vatvā atitam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Yasapāṇi¹² nāma rājā rajjam
20 kāresi¹³. Kālako nām' assa senāpati ahosi. Tadā Bodhisatto tass' eva purohito ahosi nāmena Dhammaddhajo nāma. Rañño pana¹⁴ sisapasādhanakappako Chattapāṇi nāma. Rājā dhammena rajjam kāreti¹⁵. Senāpati pan' assa vinicchayam karonto lañcaṁ khādati parapiṭṭhimānsiko, lañcaṁ gahetvā asāmike sāmike
25 karoti¹⁶: Ath' ekadivasam vinicchaye parājito manusso bāhā paggayha kandamāno vinicchayā nikkhanto rājupatthānam

¹ Bi dāsasakammakarādibheda, K omits janai. ² Bi bare. ³ K duṭṭhadāsi corr. to -dāsa duṭṭhadāsi, Bi duṭṭhadāsa or -si and omits duṭṭhadāsa. ⁴ Bi omits idam na karosi. ⁵ Bi musasattihī. ⁶ Bi omits pi. ⁷ K kaṇnam. ⁸ K agamāsi, Bi āgamaṁsu. ⁹ Bi adds navamain. ¹⁰ Bi -ti yeva. ¹¹ K eva tāsākāramattam pi na kātuṁ nāsakkhīti. ¹² so Rp; Bi yassa-, K pāyāsapāṇi. ¹³ K karosi. ¹⁴ Bi panassa. ¹⁵ Bi kāresi. ¹⁶ Bi adds sāmike asāmike karoti.

gacchantam Bodhisattam disvā tassa pādesu patitvā „tumhādi-sesu nāma sāmi rañño atthañ ca dhammañ ca¹ anusāsantesu Kālakasenāpati² lañcam gahetvā asāmike sāmike karotīti“ attano parājitabhāvam³ kthesi. Bodhisatto kāruññam uppā-detvā „ehi bhañe, aṭṭan⁴ te vinicchinissāmīti“ tam gahetvā 5 vinicchayatthānam agamāsi⁵. Mahājano sannipati. Bodhisatto tam aṭṭam⁶ paṭivinicchinitvā⁷ sāmikañ⁸ ñeva sāmikam akāsi. Mahājano sādhukāram adāsi. So saddo mahā ahosi. Rājā tam⁹ sutvā „kiṁsaddo nām’ eso“ ti pucchi. „Deva Dhammadhajapāṇḍitena dubbinicchitaat¹⁰ vinicchito¹¹, tatr’ 10 esa sādhukārasaddo“ ti. Rājā tuṭṭho Bodhisattam pakkosā-petvā „at¹² kira te ācariya vinicchito“ ti pucchitvā¹³ „āma mahārāja Kālakena¹⁴ dubbinicchitat¹⁵ vinicchitan“ ti vutte „ito dāni paṭṭhāya tunhe va aṭṭam⁶ vinicchinatha, mayhañ ca kaññasukham bhavissati lokassa ca vadḍhīti¹⁶“ vatvā anic- 15 chantam pi nañ¹⁷ „sattaanuddayāya¹⁸ vinicchaye nisidathā“ ‘ti yācitvā saṁpaṭicchāpesi. Tato paṭṭhāya Bodhisatto vinicchaye nisidati, sāmike yeva¹⁹ sāmike karoti. Kālako²⁰ tato paṭṭhāya lañcam alabhanto lābhato parihāyitvā²¹ „mahārāja Dhammadhajapāṇḍito te rajjam patthetīti“ Bodhisattam rañño antare 20 paribhindi. Rājā asaddahanto „mā evam avacā“ ‘ti paṭikkhi-pitvā puna tena²² „sace me na saddahatha tassāgamanakāle vātapānena oloketha, athānena²³ sakalanagarassa attano hatthe katabhāvam²⁴ passissathā“ ‘ti vutte²⁵ rājā tassa aṭṭakāraka-parisam²⁶ disvā „etass’ eva parisā²⁷“ ti saññāya²⁸ bhijjitvā²⁹ 25 „kiṁ karoma senāpatīti³⁰“ pucchi. „Deva etam māretuin

¹ Bi omits dhammañ ca. ² Bi kālako nāma senāpati. ³ Bi adds bodhisattassa.

⁴ K addhan, Bi attam. ⁵ Bi āg-. ⁶ K addham. ⁷ Bi -nicchitvā ⁸ K -kam.

⁹ K omits tam. ¹⁰ K -addho. ¹¹ Bi -suvinicchito ¹² K addho. ¹³ Bi pucchi.

¹⁴ Bi kālakena. ¹⁵ K -taddham, Bi -cechitam aṭṭam. ¹⁶ Bi vudhitī. ¹⁷ Br tam, Bi omits pi nañ. ¹⁸ Bi saddānudda-. ¹⁹ Bi va. ²⁰ Bi kālako. ²¹ Bi adds bo-

dhisattassa āghātam bandhi. ²² Bi te. ²³ K -ñena, Bi athatena. ²⁴ Bi katābhām.

²⁵ K omits vutte. ²⁶ K addhakā-, Bi attakāraṇapariya. ²⁷ Bi sadisā. ²⁸ Bi pañ-

ñāya. ²⁹ I. bi bhajjitvā. ³⁰ K -patī.

vat̄tatitī¹. „Olārikadosam² apassantā katharin māressāmā“ 'ti.
 „Atth' eko upāyo“ ti. „Katarūpāyo³“ 'ti. „Asayham assa
 kammañ ārocetvā⁴ tam⁵ kātum asakkontam⁶ tena dosena
 māressāmā“ 'ti. „Kiṁ pan' assa⁷ asayhakamman“ ti. „Ma-
 5 hārāja, uyyānam nāma sārabhūmiyam⁸ ropitam⁹ patijaggiya-
 mānam dvihi¹⁰ catuhī¹¹ saṁvaccharehi phalarin deti, tumhe tam
 pakkositvā¹² ‘sve va¹³ uyyānam kīlissāma, uyyānam me māpe-
 hīti¹⁴ vadetha¹⁵, so māpetuñ na sakkhissati, atha nam¹⁶ tas-
 mirī dose māressāmā“ 'ti. Rājā Bodhisattam āmantetvā „pan-
 10 dita mayam purāṇauyyāne cirañ kīlimha, idāni navauyyāne
 kīlitukām' amha¹⁷, sve kīlissāma uyyānam no māpehi, sace
 māpetuñ na sakkhissasi jīvitam te n' atthīti“. Bodhisatto
 „Kālakena¹⁸ lañcam alabhamānenā rājā¹⁹ paribhinno bhavissa-
 titi“ ñatvā „sakkonto jānissāma²⁰ mahārājā“ 'ti vatvā geharī
 15 gantvā subhojanam bhuñjitvā cintayamāno²¹ sayane nipajji.
 Sakkabhavanam uñhākāram dassesi. Sakko āvajjanto²² Bodhi-
 sattassa pīlam²³ ñatvā vegeñgantvā²⁴ sirigabbham pavisitvā
 ākāse ṭhatvā „kiṁ cintesi pañditā“ 'ti pucchi. „Ko si tvan“
 ti. „Sakko ham asmīti“. „Rājā mam 'uyyānam māpehīti²⁵
 20 āha, tain cintemīti²⁶“. „Pañdita, mā cintayi, ahan te Nandana-
 vana-Cittalatāvana-sadisam uyyānam māpessāmi, katarasmiñ
 ṭhāne māpemīti“. „Asukañhāne māpehīti“. Sakko māpetvā
 devapuram eva gato. Punadivase Bodhisatto uyyānam paccak-
 khato²⁷ disvā gantvā rañño ārocesi: „niñthitan²⁸ te mahārāja
 25 uyyānam, kīlassū“ 'ti. Rajā gantvā atthārasahattrena mano-
 silāvanñena pākārena parikkhittam dvārañtālakasampannam²⁹

¹ K vaddhatiti. ² Bi -karin dosam. ³ Bi kataro upāyo. ⁴ Bi aropetvā. ⁵ K
 owits tam. ⁶ Bi adds tam. ⁷ K pana. ⁸ Bi harabhu-. ⁹ Bi -ta. ¹⁰ Bi ti.
¹¹ so both MSS. ¹² Bi pakkosāpetvā. ¹³ Bi Bp omit va. ¹⁴ Bi māpethā. ¹⁵ Bi
 vadatha. ¹⁶ Bi adds ca. ¹⁷ Bi amhā. ¹⁸ Bi kālakena. ¹⁹ Bi rājānam antare.
²⁰ Bi māpissāmi. ²¹ K cintamāno. ²² K āvajjento. ²³ Bi sīlam. ²⁴ Bi vegena
 gantvā. ²⁵ Bi mapehīti, K māpetuñ. ²⁶ Bi kinti katvā māpessāmiti in the place
 of āha tam cintemīti. ²⁷ Bi paccako. ²⁸ K -tam. ²⁹ Bi -nna.

pupphaphalabhbharitam¹ nānārukkhapatimanditam uyyānam disvā Kālakam² pucchi: „paññitenā amhākarā vacanām kataṁ, idāni kiṁ karomā“ 'ti. „Mahārāja ekarattena uyyānam māpetum sakkonto³ rajjam gahetum kiṁ⁴ na sakkotīti“. „Kiṁ dāni karomā“ 'ti. „Aparam pi nam⁵ asayhakammam kāremā“⁶ 'ti. „Kiṁ kammarā nāmā“ 'ti. „Sattaratanamayam pokkharanīm māpemā“⁷ 'ti. Rājā „sādhū“ 'ti Bodhisattam āmantetvā „ācariya uyyānam tāva te māpitam, etassa pana anucchavikaiṁ sat- taratanamayam pokkharanīm māpehi⁸, sacce māpetum na⁹ sakkhissasi jīvitam te n' attīti“ āha. Bodhisatto „sādhu mahā- rāja, sakkonto māpessāmīti“. Ath' assa Sakko pokkharanīm mā- pesi sobhaggappattam¹⁰ satatittham¹¹ sahassavaṁkam¹² pañca- vanṇapadumasañchannam Nandanapokkharanī-sadisam¹³. Puna- divase Bodhisatto tam pi¹⁴ paccakkhaiṁ katvā rañño ārocesi: „māpitā te¹⁵ deva pokkharanīti“. Rājā tam pi disvā „idāni kiṁ karomā“ 'ti Kālakam pucchi. „Uyyānassa anucchavikam geham māpetum āñāpehi devā“ 'ti. Rājā Bodhisattam āmantetvā¹⁶ „idāni ācariya imassa uyyānassa c' eva pokkharanīyā ca anucchavikam sabbadantamayam¹⁷ gehaiṁ māpehi, no ce mā- pessasi jīvitam¹⁸ te n' attīti“ āha. Ath' assa Sakko geham pi māpesi. Bodhisatto punadivase tam pi paccakkhaiṁ katvā rañño ārocesi. Rājā tam pi disvā „idāni kiṁ karomā“ 'ti Kālakam pucchi. „Gehassa anucchavikam mañīm māpetum āñāpehi mahārājā“ 'ti āha. Rājā Bodhisattam āmantetvā „pañ- dita, imassa dantamayassa¹⁹ gehassa anucchavikam²⁰ mañīm māpehi, mañīlokena vicarissāma²¹, sacce māpetum na sakkosi jīvitam²² te n' attīti“ āha. Ath' assa Sakko mañīm pi mā- pesi. Bodhisatto punadivase tam paccakkhaiṁ katvā rañño

¹ Bi pupphaphalapūritam. ² Bi kālakam. ³ Bi asak-. ⁴ K sakkoti. ⁵ K na.

⁶ Bi kārehi. ⁷ Bi māpethā. ⁸ Bi māpetīti. ⁹ both MSS. nā. ¹⁰ Bi -tta.

¹¹ Bi satittam. ¹² Bi -vakīm. ¹³ Bi adds māpesi. ¹⁴ Bi omits pl. ¹⁵ K omits te. ¹⁶ Bi omits bodhisattam āmantetvā. ¹⁷ Bi sapparatanaṁyam. ¹⁸ Bi -tām.

¹⁹ K dantamayagehassa, Bi dañḍamassa. ²⁰ K -ka. ²¹ Bi -ssāmā ti.

ārocesi. Rājā tam pi¹ disvā „idāni kiṁ karissāmā“ 'ti Kālakām² pucchi. „Mahārāja, ‘Dhammaddhajabrahmaṇassa icchitcchitadāyikā devatā atthīti’ maññe, idāni yaṁ devatāpi māpetuṁ na sakkoti³ tam āñapehi, caturañgasamannāgataṁ nāma
 5 manussaṁ devatāpi⁴ māpetum na sakkoti, tasmā ‘caturañgasamannāgataṁ me uyyānapālaṁ māpehīti’ taṁ⁵ vadā⁶“ 'ti. Rājā Bodhisattam āmantetvā „ācariya, tayā amhākām uyyānaṁ pokkharaṇī dantamayapāsādo⁷ tassa ālokakaranātthāya⁸ maniratanaṁ ca māpitaṁ, idāni me uyyānarakkhanakaṁ caturañgasamannāgataṁ uyyānapālaṁ māpehi, no ce māpessasi jīvitante n' atthīti⁹ āha. Bodhisatto „hotu labhamāno¹⁰ jānissāmīti¹⁰“ geham gantvā subhojanam bhuñjitvā nipanno paccūsakāle pabujjhitvā sayanapiṭhe nisinno cintesi: „Sakko devarājā yaṁ attanā sakkā māpetum tam māpesi, caturañgasamannāgataṁ
 15 pana uyyānapālaṁ na sakkā māpetum, evam sante paresam hatthe maraṇato araññe anāthamarāṇam eva varataran¹¹“ ti so kassaci anārocetvā pāsādā otaritvā aggadvāren¹² eva nagarā nikhamitvā araññaiṁ pavisitvā aññatarasmiṁ rukkhamūle satam dhammaṁ āvajjamāno nisidi. Sakko taṁ kāraṇam ñatvā vana-
 20 carako viya hutvā Bodhisattam upasāṅkamitvā „brāhmaṇa, tvam sukhumālo, adiṭṭhapubbadukkho¹³ viya imam araññam pavisitvā kiṁ karonto nisinno sīti¹⁴ imam attham puechanto paṭhamam gātham āha:

1. Sukham jīvitarūpo si raṭṭhā vivanam āgato,

25 so ekako [araññasmiñ]rukhamūle kapaṇo viya jhāyasīti. 138.

Tattha sukhām jīvitarūpo sīti tvaṁ sukhena jīvitasadiso sukhe ṛhito sukhaparihaṭo¹⁵ viya, raṭṭhā ti ākiññamanussaṭṭhānā, vivanam āgato ti nirūḍakaṭṭhānai¹⁶ araññam pavīṭho, rukkhamūle ti rukkhasamīpe, kapaṇo

¹ K omits tam pi. ² K omits kālakām. ³ K sakkoti. ⁴ K devāti. ⁵ Bi omits tam. ⁶ Bi vadāhi. ⁷ Bi dantamassapāsādo. ⁸ Bi tassāloka-. ⁹ Bi Rp-nā. ¹⁰ Bi jānissāmīti. ¹¹ Bi kadacī adiṭṭharūpo. ¹² Bi -pariharako. ¹³ Bi rukkhaṭhānām.

viya jhāyasīti kapaṇo viya ekako nisinno jhāyasi pajjhāyasi, kin¹ nām' etam
cintesiti pucchi.

Taīn sutvā Bodhisatto dutiyām gātham āha:

2. Sukham jīvitarūpo 'smi
raṭṭhā vivanam āgato,
so ekako [araññasmim] rukkhamūle
kapaṇo viya jhāyāmi
sataīn dhammām² anussaran ti. 139.

5

Tattha sataīn dbamman anussaran ti samma saccam etām: aham sukham jīvitarūpo raṭṭhato va³ vivanam āgato, so 'ham⁴ ekako va imasmim 10 araññ rukkhamūle nisiditvā kapaṇo viya jhāyāmi, yaṁ pana vadesi kin¹ nām' etām cintesiti tan⁵ te pavedemi, sataīn dhammām ti⁶ aham hi sataīn dbamman anussaranto idha nisinno, sataīn dhamman ti Buddha-Paccekabuddha-Buddhasavakānām⁷ sataīn sappurisānam paññitānam dhammām: lābho alibho yaso ayaso nindā pasāmēsā sukham⁸ dukkhan ti ayan hi atṭhavido lokadhammino, 15 iminā pana abbhāhatā santo na kampanti na vedhanti⁹, ayam etha akampana-saṅkhāto sataīn dhammo, iti imām sataīn dhammām anussaranto nisituno 'mīhīti dīpeti.

Atha naīn Sakko „evaīn sante brāhmaṇa imasmim thāne kasmā nisinno sīti“. „Rājā caturaṅgasamannāgataṁ uyyāna- 20 pālam āharāpeti, tādisam na sakkā¹⁰ laddhūm, so 'ham 'kim me parassa hatthe maraṇena, araññaiṁ pavisitvā anāthamarāṇaiṁ marissāmīti' cintetvā idhāgantvā nisinno“ ti. „Brāhmaṇa, aham Sakko devarājā, mayā te uyyānādīni māpitāni, caturaṅgasam- 25 annāgataṁ uyyānapālam māpetuṁ na sakkā¹¹, tumhākam rāñño sīsapasādhanakappako Chattapāni nāma caturaṅgasamannāgato¹², uyyānapālena atthe sati etām¹³ kappakam uyyānapālam kātum vadehīti“. Iti Sakko Bodhisattassa ovādaī datvā „mā bhā- yīti“ samassāsetvā attano devapuram eva gato. Bodhisatto

¹ K kin. ² Bⁱ dhammām. ³ K ca, Bⁱ omits va. ⁴ Bⁱ omits ham. ⁵ K taīn.

⁶ K omits sataīn dhammām ti. ⁷ Bⁱ omits buddhapaccekabuddha. ⁸ K sukha.

⁹ Bⁱ paveṭhenti, B^p pavedhenti. ¹⁰ Bⁱ sakkomī. ¹¹ Bⁱ sakkomī. ¹² K -tona? Bⁱ -tena. ¹³ Bⁱ ekāmī.

gehaṁ gantvā bhuttapātarāso rājadadvāram gantvā Chattapāñim
pi hi' tatth' eva disvā hatthe gahetvā „tvam̄ kira samma
Chattapāñi caturañgasamannāgato“² ti pucchi, „ko te mayham
caturañgasamannāgatabhāvam̄ ācikkhīti“ vutte „Sakko deva-
5 rājā“ ti vatvā „kiṁkāraṇā ācikkhīti“ puttho „iminā nāma
kāraṇenā“ 'ti sabbaṁ ācikkhi. So „āma ahaṁ caturañga-
samannāgato“ ti āha. Atha naṁ Bodhisatto hatthe gahetvā va-
rañño santikam̄ gantvā „ayaṁ mahārāja Chattapāñi caturañga-
samannāgato, uyyānapālena atthe sati imam̄ uyyānapālam̄ ka-
10 rothā“ 'ti āha'. Atha naṁ rājā „tvam̄ kira caturañga-
samannāgato“ ti pucchi. „Āma mahārājā“ ti. „Katamehi
caturañgehi samannāgato sīti“.

Anusuyyako⁵ ahaṁ deva amajjapāyako⁶ ahaṁ
nisnehako⁷ ahaṁ deva akkodhanaiṁ adhitthito ti.

15 Mayham hi⁸ mahārāja usuyyā⁹ nāma n' atthi, majjaṁ me na pītāpubbanī¹⁰,
paresu me sneho vā¹¹ kodho vā na bhūtāpubbo, imehi catuhi¹² aṅgehi¹³ sam-
annāgato 'mhitī

Atha naṁ¹⁴ rājā „bho Chattapāñi 'anusuyyako 'smīti' vade-
sīti“. „Āma deva, anusuyyako 'smīti'¹⁵. „Kim̄ ārammaṇam̄
20 disvā anusuyyako¹⁶ jāto sīti“. „Sunāhi¹⁷ devā“ 'ti attano
anusuyyakāraṇaiṁ¹⁸ kathento imam̄ gātham āha:

Itthiyā kāraṇā rājā¹⁹ bandhāpesiṁ purohitaiṁ,
so maiṁ atthe nivesesi, tasmāhaṁ anusuyyako¹⁶ ti.

Tass' attho: ahaṁ¹⁹ deva pubbe imasmiṁ ūnēva Bārāṇasīnagare²⁰ tādiso
25 va rājā hutvā itthiyā kāraṇā purohitaiṁ bandhāpesiṁ

Abaddhū tattha bajjhanti yattha bālā pabhbāsare, (Cfr. vol. I p. 440.)
baddhāpi²¹ tattha muccanti²² yattha dhīrā pabhbāsare ti

¹ Bi omits pi hi. ² Bi adds sī. ³ Bi -gataṁ vācam. ⁴ Bi omits bodhisatto--
āha. ⁵ K anas-. ⁶ K avajja? Bi amacca-. ⁷ Bi nisnehako. ⁸ Bi omits hi.
⁹ Bi usuyya. ¹⁰ Bi pīvitapuppiṇī. ¹¹ K omits vā. ¹² so both MSS. ¹³ Bi
omits aṅgehi. ¹⁴ Bi omits naṁ. ¹⁵ Bi anussuyyakomhitī. ¹⁶ Bi anussu-.
¹⁷ so K Bp; Bi sunohi. ¹⁸ K rājā corr. to rāja, Bi rāja. ¹⁹ Bi adds pi. ²⁰ K
-si-. ²¹ both MSS. bandhāpi. ²² Bi muñcanti.

īmasmiṁ¹ hi jātake āgatanayen' eva ekasmīm kāle ayam Chattapāṇi rājā hutvā catusatthiyā pādamūlakehi saddhiṁ sampadussitvā Bodhisattaiṁ attano manorathāni apūrentain nāsetukāmāya deviyā paribhinnō bandhāpesi, tadā nañ² bandhītvā ānīto Bodhisatto yathābhūtaṁ deviyā dosam̄ ārocetvā sayam̄ mutto raññā bandhāpīte sabbe pi te pādamūlike mocāpetvā etesañ ca deviyā ca aparādhāni khamatha mahārājā 'ti ovadi, sabban̄ heṭṭhāvuttanayen' eva vitthārato veditabbam̄, tam̄ sandhbāyāha:

Itthiyā kāraṇā rājā³ bandhāpesim̄ purohitam̄,
so haṁ atthe nivesesi, tasmāham̄ anusuyyako⁴ ti.

Tadā pana so haṁ cintesim̄⁵: aham̄ solasasahassā⁶ itthiyo pahāya etam̄ 10 ekam̄ eva kilesavasena samgaṇhanto pi sautappetuṁ nāsakkhiṁ, evam̄ duppūraṇiyānāni⁷ itthīnāri kujjabanā nāma, nivatthavatthe⁸ kilissante kasinā kilissatīti kujjhanasadisān hoti, bhuttabhatte gūthabhāvarū āpajjante kasmā etam̄ sabhāvarū āpajjatīti kujjhanasadisān viya⁹ hoti, ito dāni paṭṭhāya yāva arahattaiṁ na pāpuṇāmi tāva kilesam̄ nissāya mayham̄ usūyā¹⁰ mā uppajjatū 'ti adhīṭhahim̄¹¹, 15 tato paṭṭhāya anusuyyako va jāto, idam̄ sandhāya tasmāham̄ anusuyyako¹² ti āha.

Atha nam̄ rājā „samma Chattapāṇi, kiṁ ārammaṇam̄ disvā amajjapo jāto sīti“ pucchi. So tam̄ kāraṇam̄ ācikkhanto imam̄ gātham̄ āha:

20

Matto aham̄ mahārāja puttamaṁsāni khādayin̄,
tassa soken' aham̄ puṭṭho majjapānam̄ vivajjayin̄ ti.

Aham̄ mahārāja pubbe tādiso va Bārānaśīrājā¹³ hutvā majjena vinā vattītuṁ nāsakkhiṁ, amāṁsakabhattam̄¹⁴ pi bhuñjituṁ nāsakkhiṁ, uagare uposatha-divasesu¹⁵ mā ghāto¹⁶ hoti bhattakārako pakkhassa terasiyañ ñeva inaīusam̄ 25 gabetvā ṭhapesi¹⁷, tam̄ dunnikkittaiṁ sunakhā khādiṁsu, bhattakārako uposatha-divase marīsaṁ alabhitvā rañño nānagoggarasabhojanaiṁ pacitvā pāsādām̄ āropetvā upanāmetuṁ asakkonto devim̄ upasāmikamitvā 'devi aja me marīsaṁ na laddham̄ amāṁsabhojanaiṁ¹⁸ upanāmetuṁ na sakkomi kin ti karomīti' āha, 'tāta mayham̄ putto rañño piyo manāpo, puttam̄ me disvā rājā tam̄ eva cumbanto parissajanto 30

¹ Bi -iñ. ² so Bi Bp; K omits nañ. ³ Bp rāja. ⁴ Bi anussu-. ⁵ K so haṁ cintesi, Bi so cintesi. ⁶ Bi -ssa. ⁷ both MSS. -ni-. ⁸ Bi nivatthavatthe. ⁹ Bi adds ca. ¹⁰ Bi ussuya. ¹¹ K Bi -hi, Bp adhīṭhāmi. ¹² K -si-. ¹³ Bi amasakam̄ bhattaiṁ. ¹⁴ Bi -vase. ¹⁵ Bi ghāpito. ¹⁶ Bi dhapemī. ¹⁷ Bi amāṁsakaiṁ bhojanaiṁ.

attano atthibhāvam pi na jānāti, aham puttām mañgetvā rañño ūrumbi nisidā-peyyam¹, tassa puttena saddhim kīlanakāle tvarā bhattām upanāmeyyāsītī², sā evarā vativā attano puttām lalitadārakam³ mañgetvā rañño ūrumbi nisidāpesi, rañño puttena saddhim kīlanakāle bhattakārako bhattām upanesi, rājā surāmadamatto pātiyām māṁsaṁ adisvā ‘māṁsaṁ kahan’ ti pucchitvā ‘ajja deva uposathē māghātātāya⁴ māṁsaṁ na ladhdhan’ ti vutte ‘mayhaṁ māṁsaṁ nāma dullabhan’ ti vatvā ūrumbi nisinnassa piyaputtassa gīvaṁ valetvā⁵ jīvitakkhayām pāpetyā bhattakārakassa purato khipitvā ‘vegena sampādetvā āharā’⁶ ti āha, bhattakārako tathā akāsi, rājā puttamaṁsenā bhattām bhuñji, rañño bhayena eko pi kanditum vā roditum vā kathetum vā⁷ samattho nāma nāhosī, rājā bhuñjītvā sayanapīṭhe niddam upagantvā paccusakāle pabujjhītvā vigatamado ‘puttam⁸ me ānethā’⁹ ti āha, tasmin kāle devī kandampānā pādamūle pati ‘kim bhadde’¹⁰ ti ca vutte ‘deva hiyyo te puttām māretvā puttamaṁsenā bhattām bhuttan’¹¹ ti āha, rājā puttasonēna roditvā kanditvā ‘Idam¹² me dukkham surāpānam nissaya uppānam’¹³ ti surāpāne dosai disvā ‘ito paṭṭhāya yāva arahattām na pāpuñāmi tāvā evarūpām vināsakārakasuran¹⁴ nāma na pivissāmītī¹⁵ paṁsuṁ gahetvā mukham puñchitvā¹⁶ adhitthāsim¹⁷¹⁸, tato paṭṭhāya majjām nāma na pīviṁ, imam atthām sandhāya matto aham mahārājā¹⁹ ti imam gātham āha.

Atha nam rājā „kim pana samma ārammaṇam disvā nisneho
so jāto sīti“ pucchi. So tam kāraṇam ācikkhanto imam gā-tham āha:

Kitavāso nām' aham rājāutto paccekkabodhi me
pattām bhinditvā cavito²⁰ nisneho tassa kāraṇā.

Mahārāja pubbe aham Bārāṇasiyām Kitavāso nāma rājā, tassa meutto
vijāyi, lakkhaṇapāṭhakā tam²¹ disvā ‘mahārāja ayām kumāro pāñiyām²² alabhitvā²³ marissatītī²⁴ āhānsu, Duṭṭhakumāro ti ‘ssa nāmaṁ ahosi, so viññūtaṁ²⁵ patto oparajām kāresi; rājā²⁶ kumāram pacchato vā purato vā katvā vicarati, pāñiyām²⁷ alabhitvā marapabbhayena c’assa catusu dvāresu antonagaresu²⁸ ca tattha tattha pokkharaṇīyo kāresi, catukkādisu mañḍape kāretvā pāñiyacāṭīyo²⁹ so thapāpesi³⁰, so ekadivasaṁ alaṁkatapaṭiyatto sayam eva uyyānām gacchanto antarāmagge Paccekkabuddham passi, mahājano pi Paccekkabuddham disvā tam eva

¹ Bī -pessāmi. ² K lalita-, Bī pliantana-. ³ Bī -ghātarātāya. ⁴ Bī vattetvā.

⁵ K omits vā. ⁶ Bī puttām. ⁷ Bī imam. ⁸ so both MSS. ⁹ Bī nāsakārakam-, R2 -kāraṇam-. ¹⁰ Bī muñcītvā. ¹¹ all three MSS. -si. ¹² Bī vidhito. ¹³ so Bī B2;

K naṁ. ¹⁴ K pāñiyām, Bī pāñiyām. ¹⁵ Bī adds na. ¹⁶ Bī -ttam. ¹⁷ so Bī;

K Bī rāja. ¹⁸ K attanonagaresu. ¹⁹ K pāñiya-, Bī pāñiyapāṭīyo. ²⁰ Bī thapesi.

vandati¹ pasāmsati añjaliñ c'assa paggañhāti², kumāro cintesi: 'mādisena saddhim
gacchantā imamū mundakam vandanti pasāmsanti añjaliñ c'assa³ paggañhantī' so
kupito⁴ hatthito oruya Pacceka-buddham upasainkamitvā 'laddhan'⁵ te samañabhattan'
ti vatvā 'āma kumārā'⁶ ti vutte tassa hatthato pattam gahetvā bhūmiyām pātētvā⁶
saddhim bhattena madditvā pādappahārena cuṇṇaviciṇṇam akāsi, Pacceka-buddho 5
'naṭṭho vatāyām satto' ti tassa mukham olokesi, kumāro 'ahanū samañā Kita-
vāsaraññō putto nāmena Duṭṭhakumāro nāma, tvam me kuddho akkhīmū ummile-
tvā olokento kiñ karissasīti' āha, Pacceka-buddho chinna-bhutto hutvā veħāsañ
abbhuggantvā Uttarahimavante⁷ Nandamūlapabbhāram⁸ eva gato, kumārassāpi
tam khaṇañ⁹ ñeva pāpakañmām paripacci, so 'dayhāmī¹⁰ dayhāmīti' samuggata- 10
sarirādāho¹¹ tath' eva pati¹², tattha tath' eva yattakan pāniyām¹³ tattakan
pāniyām sabbañ chijji, mātikā sussiñsu, tath' eva jīvitakkhayām patvā avicimhi
nibbatti, rājā tam pavattim sutvā putta-sokena abhibhūto cintesi: 'ayām me soko
piyavatthuto uppajji, sace me sineho nābhavissa¹⁴ soko na uppajjisa, ito dāni
me paṭṭhāya saviññānake vā aviññānake vā kismicī¹⁵ vatthusmīm sineho nāma 13
mā uppajjīti¹⁶ adhitthāsi, tato paṭṭhāy' assa¹⁷ sineho nāma n' atthi, tam san-
dhāya Kitavāso nām' ahan¹⁸ ti gātham āha, tattha putto pacceka-bodhi
me pattam bhinditvā cavito ti mama putto pacceka-bodhi-pattam bhindi-
tvā¹⁹ cavito ti attho, nisneho tassa kāraṇā ti tadā uppānassa snehavat-
thussa²⁰ kāraṇā nisneho jāto ti attho. 20

Atha nam rājā „kiñ pana samma ārammañām disvā nik-
kodho jāto sīti“ pucchi. So tam kāraṇām²¹ ācikkhanto²² imam
gātham āha:

Arako hutvā mettacittam satta vassāni bhāvayim²³,
satta kappe Brahma-loke, tasmā akkodhano ahan ti. 25

Tasse' attho: aham mahārāja Arako nāma tāpaso hutvā satta vassāni metta-
cittam bhāvetvā satta samvattavivāṭakappe²⁴ Brahma-loke vasiñ, tasmā aham
dīgharattam mettābhāvanāya āciññapariciṇṇattā akkodhano jāto ti.

Evañ Chattapāñinā attano catusu aṅgesu kathitesu rājā no
parisāya iṅgitasaññām adāsi. Tam khaṇañ²⁵ ñeva amaccā ca

¹ K vandati. ² Bi paggayhati. ³ K omits cassa. ⁴ Bi BP kuppito. ⁵ Bi lad-
dharū. ⁶ Bi pothetvā. ⁷ K -ta. ⁸ Bi -mūlāñkapa-. ⁹ K khaṇam. ¹⁰ Bi omits
dayhāmī. ¹¹ Bi -dāho. ¹² Bi pati. ¹³ K omits tattha --- pāniyām. ¹⁴ K
nābh- corr. to nabh-. ¹⁵ Bi kismimūci. ¹⁶ Bi uppajjatutti. ¹⁷ Bi pathāya.
¹⁸ Bi nāmāhan. ¹⁹ Bi tvāna. ²⁰ Bi smehavatthukassa. ²¹ Bi omits kāraṇām.
²² K pucchanto. ²³ K bhāvayi, Bi bhāvassi. ²⁴ K samvaddhavivaddhākappe, Bi
samvattavivāṭakappe. ²⁵ K khaṇam.

brāhmaṇagahapatikādayo ca utṭhahitvā „are lañcakhādaka¹ duṭṭhacora, tvam lañcam alabhitvā panditaṁ upavaditvā māretukāmo² jāto“ ti Kālakam hatthapādesu gahetvā rājanivesanā otāretvā gahitagahiteh’ eva pāśānamuggarehi sīsam bhinditvā jīvi-⁵ takkhayaṁ pāpetvā pādesu³ gahetvā kaddhantā saṅkāratthāne chaddesum⁴. Tato patṭhāya rājā dhammena rajjam kāretvā⁵ yathākammaṁ gato.

Satthā imam dhammadesanam āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā Kālakasenapati⁶ Devadatto ahosi, Chattapāṇikappako Sāriputto, Dham-¹⁰ maddhajo pana aham evā“ ’ti. Dhammaddhajajātakam⁷. Bī-
raṇatthambhakavaggo sattamo.

8. KĀSĀVAVAGGA.

1. Kāsāvajātaka.

Anikkasāvo kāsāvan ti. Idam Satthā Jetavane viha-¹⁵ ranto Devadattam ārabba kathesi. Vathum⁸ pana Rājagahe samutthitam. Ekasmim samaye dhanimasenāpati pañcahi bhikkhusatehi saddhiṁ Veļuvane viharati. Devadatto pi attano anurūpāya dussila-parisāya parivuto Gayāsise viharati. Tasmin samaye Rājagahavāsino chandakam samharitvā⁹ dānam sajjayimsu. Ath' eko vohāratthāya²⁰ āgatavānijo „idam¹⁰ sātakam vissajjetvā mam pi pattikam¹¹ karothā“ ’ti mahaggham gandhakāsāvam adāsi. Nāgarā mahādānam pavattyimsu. Sabbam chandakena saṅkaddhitam kahāpaneh’ eva nīthāsi. So sātako atireko ahosi. Mahājano sannipatitvā „ayam gandhakāsā-²⁵ vasātako atireko, kassa nam¹² dema, kiṁ¹³ Sāriputtatherassā¹⁴ udāhu Devadattassā“ ’ti mantayimsu. Tatth’ eke¹⁵ „Sāriputtatherassā“ ’ti āhamsu, apare „Sāriputtatherero katipāham vasitvā yathārucim

¹ K lañcam-. ² Bi mārāpetukāmo. ³ so Bi Bp; K pāde. ⁴ Bi chatṭesum, K chaddhesum. ⁵ Bi kārento. ⁶ Bi kāla-. ⁷ Bi dhammaddhajajātakam dasamar. ⁸ Bi vatthu. ⁹ so Bi Bp; Ck saṅgharitva, Ck saṁsarityā. ¹⁰ Bi imam. ¹¹ so Ck Bp; Ck Bi sattikam. ¹² Ck Ck nau. ¹³ Bi adds mayam. ¹⁴ Bi adds dassāma. ¹⁵ Bi tatreke.

pakkamissati, Devadattatthero¹ pana nibaddham² amhākam nagaram eva upanissāya viharati, mañgalāvamañgalesu³ ayam eva amhākam avassayo, Devadattassa dassāmā⁴ 'ti āhaṁsu. Sāmbahulikam⁴ karontesu⁵ pi „Devadattassa dassāmā“ 'ti vattāro bahū⁶ ahesum. Atha naṁ Devadattassa adāṁsu. Devadatto tassa dasā⁷ chindāpetvā ovattikam⁸ sibbāpetvā⁹ rajāpetvā suvannapattavannam¹⁰ katvā pārupi. Tasmim kāle tiṁsamattā bhikkhū¹¹ Rājagahā Sāvatthiṁ gantvā Satthāram vanditvā katapaṭisanthārā tam pavattim ārocetvā „evam bhante Devadatto attano¹² ananucchavikam arahaddhajam¹³ pārupiti“ ārocesum. Satthā „na bhikkhave Devadatto idān’ eva attano ananurūpam arahaddhajam¹⁴ paridahati, pubbe pi paridahi yevā“ 'ti vatvā atitām āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmādatte rajaṁ kārente Bodhisatto Himavantapadese¹⁵ hatthikule nibbattitvā vayappatto asītisahassamattavāraṇaparivāro yūthapati hutvā araññāyatane vasati. Ath' eko duggatamanusso Bārāṇasiyam viharanto dantakāravīthiyam¹⁶ dantakāravalayādīni¹⁷ karonte disvā „hatthidante labhitvā gaṇhissathā“ 'ti pucchi. Te „āma gaṇhissāmā“ 'ti āhaṁsu. So¹⁸ āvudham ādāya kāsāyavatthava-sano Pacceka-buddhavesam¹⁹ gaṇhitvā paṭisīsakam paṭimuñcītvā hatthivīthiyam thatvā²⁰ āvudhena hatthiṁ māretvā dante ādāya Bārāṇasiyam vikkianto jīvikaṁ kappesi. So aparabhāge Bodhisattassa parivārahattiñam²¹ sabbapacchimam hatthiṁ²² māretum ārabhi. Hatthino devasikam hatthisu²³ pariḥāyantesu „kena nu kāraṇena hatthino pariḥāyantī“ Bodhisattassa ārocesum. Bodhisatto parigaṇhanto „Pacceka-buddhavesam gahetvā hatthivīthipariyante eko puriso titthati, kacci²⁴ nu kho so māreti, parigaṇhissāmi nan“ 'ti ekadivasam hattī²⁵ purato katvā

¹ Bi devadatthero, Ck C^a devadattatthero. ² Bi nibandham. ³ C^a Bi mañgalāmañgalesu. ⁴ C^a -likam. ⁵ Bi kathentesu. ⁶ so Br; Ck omits bahū, Bi bahu.

⁷ Bi vassa dasāni. ⁸ Ck C^a ovaddhikam. ⁹ so Br; Bi sippāpetvā, Ck C^a sindhāp-

¹⁰ Ck -paddhavannam, C^a -paddhavannam?, Bi -pattavañnam. ¹¹ Bi bahu. ¹² Bi repeats attano. ¹³ Ck arahaṇḍajam, Bi arahantadhajam. ¹⁴ Bi arahantam dhajam.

¹⁵ Bi -ppadese. ¹⁶ C^a -yā, Bi -vīthiyam dāṇḍakāre. ¹⁷ Bi dandavalayādīni.

¹⁸ Bi adds sādhū ti. ¹⁹ Bi pacceka-sambuddha-. ²⁰ Bi thatvā. ²¹ Bi parivāraṇam hattinam. ²² C^a Bi hattī, Ck hattimam. ²³ so all three MSS. ²⁴ Bi kiñci.

²⁵ all three MSS. hattī.

sayaṁ pacchato ahosi. So Bodhisattam disvā āvudham ādāya pakkhandi¹. Bodhisatto nivattitvā ṭhito „bhūmiyam pothetvā māressāmi nan“ ti sōḍam pasāretvā tena paridahitāni kāsā-yāni disvā „imam arahaddhajam² mayā garum kātum³ vaṭṭatāti“⁴ 5 sōḍam paṭisamharitvā⁵ „ambho purisa, nanu esa arahaddhajo⁶ ananucchaviko tuyham, kasmā etam paridahasiti“ imā gāthā avoca:

1. Anikkasāvo kāsāvan yo vattham paridahessati
apeto damasaccena na so kāsāvam arahati. (Dhp. v. s.) 140.
- 10 2. Yo ca vantakasāv' assa silesu susamāhito
upeto damasaccena sa ve kāsāvam arahatīti. 141.

Tattha anikkasāvo ti kāsāvo vuccati rāgo doso⁷ moho makkho palāso issā macchariyam māyā sāṭheyayam thambho sārambho māno atimāno mado pa-mādo sabbe akusaladhammā sabbe duccaritā sabbam bhavagāmikammāni diyadḍha-15 kilesasahassam, eso kāsāvo nāma, so yassa puggalassa appahino sasanānato⁸ anissaṭtho⁹ anikkhanto so anikkasāvo nāma, kāsāvan ti kasāyarasapitāni¹⁰ arahaddhajabhūtāni¹¹, yo vattham paridahessatiti yo evarūpo hutvā eva-rūpaṁ vattham paridahessati nivāseti ca¹² pārupati ca, apeto damasaccenā¹³ ti indriyadamasamkhātena damena nibbānasamkhātena ca paramatthasaccena apeto 20 parivajjito, nissakkatthe¹⁴ vā karaṇavacanāni, etasmā damasaccā apeto ti attho, saccan ti c' ettha vacisaccam¹⁵ catusaccam pi vaṭṭati¹⁶ yeva, na so kāsāvam arahatīti so puggalo anikkasāvattā arahaddhajain¹⁶ kāsāvan na arahati, an-anucchaviko so etassa, yo ca vantakasāvassā¹⁷ ti yo pana puggalo yathā-vuttassa¹⁷ kasāvassa abhāvā¹⁸ vantakasāvo assa, silesu susamāhito ti magga-25 silesu c' eva phalesu¹⁹ ca sammā āhito, ānetvā ṭhapito viya tesu patiṭṭhitoto²⁰, tehi silehi samañgibhūtassa²¹ etam adhivacanām, upeto ti sampanno samannā-gato, damasaccenāti vuttappakārena damena ca¹² saccena ca, sa ve kāsāvam arahatīti so evarūpo puggalo imam arahaddhajam²² kāsāvam²³ arahati.

¹ Bi pakkhanti, Ck pakkhaṭhe? ² Bi arahanti dhajam. ³ Br gurum-, Ck Cg garu-.
⁴ Ck Cg vaddhatīti. ⁵ so Br; Ck paṭisamgaritvā corr. to -gharitvā, Cg parisam-saritvā corr. to paṭisamgaritvā, Bi paṭisañkhāritvā. ⁶ Bi arahattajo. ⁷ Bi deso.
⁸ Bi sandhānato anupassato. ⁹ Bi omits anissaṭtho. ¹⁰ Bi kāsāya-. ¹¹ Bi arahantajabbutam. ¹² Bi ceva. ¹³ Bi nissakkatte. ¹⁴ Bi omits vacisaccam. ¹⁵ so Bi Br; Ck vuccati, Cg vuccati corr. to vaddhati. ¹⁶ Bi arahantaddhaja. ¹⁷ Bi -ttas-seva, Cg -ttassa tasse. ¹⁸ Bi cantattā (read vantattā). ¹⁹ Bi malasilesu. ²⁰ Bi adds viya ²¹ Bi -bhūtass. ²² Bi arahatthadhajam. ²³ K kasāvam.

Evaṁ Bodhisatto tassa purisassa imam kāraṇam kathetvā „ito patṭhāya mā idhāgami, āgacchasi ce jīvitam¹ te n' atthiti“ tajjetvā palāpesi.

Satthā imam dhammadesanam āharitvā jātakam samodhānsei: „Tadā hathimārakapuriso Devadatto ahosi, yūthapati pana aham evā“ ⁵ ‘ti. Kāsāvajātakam².

2. Cūlanandiyajātaka.

Idam tadācariyavaco ti. Idam Satthā Veļuvane viharanto Devadattam ārabba kathesi. Ekađivasam³ hi bhikkhū dhammasabhāyam katham samuṭṭhāpesum: „Āvuso Devadatto nāma 10 kakkhaļo pharuso sāhasiko Sammāsambuddhe abhimāre⁴ payojesi silam⁵ pavijjhī Nālāgirim⁶ pi⁷ payojesi, khantimettānuddayamattam pi 'ssa Tathāgate n' atthiti“. Satthā āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti pucchitvā „imaya nāmā“ 'ti vutte „na bhikkhave idān⁸ eva pubbe pi Devadatto kakkhaļo pharuso nikāru- 15 niko yevā“ 'ti vatvā atitam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmādatte rajaṁ kārente Bodhisatto Himavantapadese⁹ Nandiyo¹⁰ nāma vānaro ahosi, kaniṭṭhabhātiko pan' assa Cullanandiyo nāma. Te ubho pi asitisaḥassavānaraparivārā Himavantapadese¹¹ andhamātarām patijaggantā vāsam kappesum. Te mātarām sayanagumbe ṭhapetvā¹⁰ arāñnam pavisitvā madhurāni phalāphalāni labhitvā mātu¹¹ pesenti¹², āharanakā¹³ tassā na denti, sā khudāya¹⁴ pīlitā atṭhicammāvasesā¹⁵ ahosi¹⁶. Atha nam Bodhisatto āha: „mayain amma tumhākām madhuraphalāni¹⁷ pesema, tumhe 25 kasmā milāyathā“ 'ti. „Tātāham na¹⁸ labhāmiti“. Bodhisatto

¹ Bi jīvitam. ² Bi adds pathamam. ³ Bi -sañ. ⁴ so Ck Bi Bp; Ce abhimāle corr. to abhimāre. ⁵ Ce Bi silam. ⁶ Ce nālāgirim. ⁷ Ce Bi omit pi. ⁸ Bi -ppadese. ⁹ Bi mahānindyo. ¹⁰ Bi thapetvā. ¹¹ Ck māte corr. to mātu, Bi mātuyā. ¹² Ce Ce posenti. ¹³ Ck āharanakā, Bi āharavānarā. ¹⁴ Ck Ce khudāhi. ¹⁵ Ce atṭhicammā-, Bi atthidhammā-. ¹⁶ Bi hosī. ¹⁷ Bi -phalāphalāni. ¹⁸ Bi tāta nāham.

cintesi: „mayi yūtham parihaarante mātā me nassissati, yūtham pahāya mātarām yeva patijaggissāmīti“ so Cullanandikam¹ pak-kositvā², „tāta, tvam yūtham parihsra, aham mātarām patijaggis-sāmīti“ āha. So pi nam „bhātika, mayham yūthapariharanena 5 kammam n' atthi, aham pi mātarām eva patijaggisāmīti“ āha. Iti te ubho pi ekacchandā hutvā yūtham pahāya mātarām gahetvā Himavantā oruyha paccante nigrodharukkhe vāsam kappetvā mātarām patijaggiṁsu. Ath' eko Bāraṇasi-vāsiko³ brāhmaṇamāṇavo Takkasilāyam⁴ disāpāmokkhassa ācariyassa santike 10 sabbasippāni uggaṇhitvā „gamissāmīti“ ācariyām āpucchi. Āca-riyo aṅgavijjānubhāvena⁵ tassa kakkhalapharusaśasikabhāvam īnatvā „tāta, tvam kakkhaṭo pharuso sāhasiko, evarūpānam⁶ pana na⁷ sabbakālām ekasadisam eva ijjhati⁸, mahāvināsam mahādukkham passanti⁹, tvam mā kakkhaṭo hosi¹⁰, pacchātā-15 panakammaṁ mā karīti“ ovaditvā uyyojesi. So ācariyām vanditvā Bāraṇasim gantvā ghārāvāsam gahetvā aññehi sипpehi jīvikām kappetuṁ asakkonto „dhanukoṭim nissāya jīvissāmīti“ luddakakammaṁ katvā „jīvikām kappessāmīti“ Bā-20 rāṇasito nikkhmitvā paccantagāmake vasanto dhanukalāpa- sannaddho araññām pavisitvā nānāmige māretvā maṁsvikka-yena jīvikām kappesi. So ekadivasam araññe kiñci alabhitvā 25 āgacchanto aṅgaṇapariyante¹¹ ṛhitām nigrodharukkham disvā „api nām' ettha kiñci bhavyeyā“ 'ti nigrodharukkhabhimukho pāyāsi. Tasmim khaṇe ubho pi te bhātarō mātarām phalāni khādāpetvā purato katvā vitapantare nisinnā tam¹² āgacchantam disvā „mātarām no disvāpi kim karissatīti“ sākhantare niliyim̄su. So pi kho sāhasikapuriso rukkhamūlam āgantvā tam tesam mātarām jarādubbalaṁ andham disvā cintesi „kim me tucchahatthagamanena, imaṁ makkaṭīm vijjhīhitvā¹³ gamissāmīti“

¹ Bi -naṇdiyam. ² Bi pakkosāpetvā. ³ Bi -sīvāsi. ⁴ Ok -silāya, Ce Bi -silāyām.

⁵ Ok āhavijjā-, Ce āhavijjā- corr. to aṅgavijjā-. ⁶ Bi evarūpo. ⁷ Ok omits na.

⁸ Bi icchatī. ⁹ Bi pāpuṇissakīm. ¹⁰ Ok Ce hoti. ¹¹ so BP; Bi alaṅgaṇa-, Ok Ce amgaṇa-. ¹² Ok nañ. ¹³ Bi adds gahetvā.

so tassā vijjhanatthāya dhanum gaṇhi¹. Tam disvā Bodhisatto „tāta Cullanandiya, esa me puriso mātaram vijjhukāmo, aham a-sā jīvitadānam dassāmi, tvam mam' accayena mātaram paṭijaggeyyāsīti“ vatvā sākhantarā nikhamitvā „bho purisa, mā me mātaram vijjhī, esā andhā jarādubbalā, aham assā jīvitadānam demi, tvam etam amāretvā mām mārehīti“ tassa paṭīñ-nām gahetvā sarassa² āsannaṭṭhāne³ nisidi. So nikkuṇo Bodhisattam⁴ vijjhutvā pātetvā mātaram pi 'ssa⁵ vijjhutum puna⁶ dhanum sannahi⁷. Tañ disvā Cullanandiko⁸ „ayam⁹ me mātaram vijjhukāmo, ekadivasam pi kho me mātā jīvamānā laddhajīvitā nāma yeva¹⁰ hoti, jīvitadānam assā dassāmīti“ sākhantarā nikhamitvā¹¹ „bho purisa, mā me mātaram vijjhī, aham assā jīvitadānam dammi, tvam mām vijjhutvā anhe dve bhātike gahetvā amhākām mātu jīvitadānam dehīti“ tassa patīñ-nām gahetvā sarassa¹² āsannaṭṭhāne¹³ nisidi. So tam¹⁴ pi¹⁵ vijjhutvā māretvā¹⁶ „ghare dārakānam bhavissatīti“ mātaram pi tesam vijjhutvā pātetvā tayo pi kācenādāya¹⁷ gehābhimukho pāyāsi. Ath' assa pāpapurisassa gehe asani patitvā bhariyāñ ca dve dārake ca gehen' eva saddhim jhāpesi, piṭṭhivāmsa-thūṇamattam avassisī¹⁸. Atha nām gāmadvāre yeva eko puriso disvā tam pavattim ārocesi. So puttadārakānam¹⁹ sokena abhibhūto tasmin yeva ṭhāne maṁsakācañ²⁰ ca dhanuñ ca chaddhetvā²¹ vatthām pahāya naggo bāhā paggayha paridevamāno gantvā gharam pāvisi. Ath' assa sā thūṇā bhijjutvā sīse patitvā sīsam bhindi. Pathavi²² vivaram adāsi, avīcito jālā utṭhahi. So paṭhaviyā²³ giliyamāno²⁴ ācariyassa ovādam saritvā „imam

¹ Bi: ākadaḍḍhi. ² Bi: parassa. ³ so Br; Ck: āsanena, Cs: āsanne, Bi: āsanaṭṭhāne.

⁴ Ck Cs -satto. ⁵ Ck omits ssa. ⁶ Bi: pana. ⁷ Bi: saṇṇayhi. ⁸ Bi: -nandyo.

⁹ Cs: ayam. ¹⁰ Bi: yeva nāma. ¹¹ Ck: nikhami, Cs: nikhami corr. to nikhamitvā.

¹² Bi: sarathassa. ¹³ Bi: āsanaṭṭhāne. ¹⁴ Bi: tam. ¹⁵ Bi: omits pi. ¹⁶ Bi: pātetvā.

¹⁷ Ck: kājenādāya, Bi: kājena ādāya. ¹⁸ Ck: Bi: bhavissati. ¹⁹ Bi: puttadāra. ²⁰ Ck: -kācañca corr. to -kājañca, Cs: -kājañca, Bi: māmkojañca. ²¹ Cs: chaddhetvā, Bi: chaddhetvā. ²² Bi: pathavi. ²³ Bi: pathaviyā. ²⁴ Ck Cs: giliya-, Bi: giliya-.

vata kāraṇam disvā¹ Pārāsariyabrāhmaṇo² mayhaṁ ovādam adāsīti³“ paridevamāno imām gāthadvayam āha:

1. Idam tad ācariyavaco Pārāsariyo⁴ yad abravi:
mā su tvam akarā pāpam yam tvam pacchā kataṁ tape, 142.

5 2. Yāni karoti puriso tāni attani passati
kalyāṇakārī kalyāṇam pāpakārī ca⁵ pāpakaṁ,
yādisam vapate⁶ bijam tādisam harate phalan ti. 143.

Tass' attho: yam Pārāsariyo⁴ brāhmaṇo abravi mā⁷ tvam pāpam⁸ akara⁹ yaṁ kataṁ¹⁰ pacchā¹¹ tam¹² ūeva tapeyyā 'ti¹³ idam tam ācariyassa vacanam¹⁴,
10 yāni kāyavacīmanodvārehī kammāni puriso karoti tesam viñākan paṭilabhamto tāni yeva attani passati kalyāṇakkammakārī kalyāṇam¹⁵ phalam anubhoti pāpakārī ca pāpakaṁ eva lāmakaṁ¹⁶ anīṭham¹⁷ phalam anubhoti, lokasmīm pi hi yādisam vapate bijam tādisam harate phalam bijānurūpaṁ bijānucchavikam eva phalaṁ harati gaṇhāti anubhavatīti.

15 Iti so paridevanto paṭhavim¹⁸ pavisitvā avicimahāniraye nibbatti.

Satthā „na bhikkhave Devadatto idān' eva kakkhalo¹⁹ pharuso pubbe pi kakkhalo²⁰ pharuso nikāruniko yevā²¹ 'ti²² imām dhamma-desanam āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā luddapuriso²³ Devadatto ahosi, disāpāmokkhācariyo²⁴ Sāriputto²⁵, Cullanandiko²⁶ Ānando, mātā Mahāpajāpatī Gotamī, Mahānandiko pana aham evā²⁷ 'ti. Cullanandiyajātakam²⁸.

3. Puṭabhattajātaka.

Name namantassā 'ti. Idam Satthā Jetavane viharanto 25 ekam kuṭumbikam²⁹ ārabba kathesi. Sāvatthinagara-vāsi³⁰ kir' eko kuṭumbiko³¹ ekena jānapadakuṭumbikena³² saddhiṁ vohāram akāsi.

¹ Bi omits disvā. ² Bi porāṇācariyassabrahmaṇo, Bp porāṇācariyabra-. ³ Bi vada-tīti. ⁴ Bi porāṇācariyo, Bp porāṇācariyo. ⁵ Cs va. ⁶ Ck vapato, Bi pappate. ⁷ Bi adds su. ⁸ Ck pāpayaṁ. ⁹ Bi ataram. ¹⁰ Bi tam. ¹¹ Cs Bi paccha. ¹² Bi tvam. ¹³ Bi si. ¹⁴ Bi vacam. ¹⁵ Bi -ṇa. ¹⁶ Bi hinalāmakaṁ. ¹⁷ all three MSS. anīṭha. ¹⁸ Bi pathavī. ¹⁹ Cs Bi -lo. ²⁰ Bi adds vatvā. ²¹ Bi luddakapu-. ²² Bi -kkho ācariyo. ²³ Bi adds ahosi. ²⁴ Bi -cūla-. ²⁵ Cs cullanandijā-, Ck cūlanandijā-, Bi adds dutiyam. ²⁶ Cs kuṭim-. ²⁷ Ck Cs -vāsi. ²⁸ Cs janapada-.

So attano bhariyām ādāya tassa dhāraṇakassa santikām agamāsi. Dhāraṇako „dātum na sakkomīti“ na kiñci adāsi. Itaro kujjhītvā bhattām abhuñjītvā nikkhami. Atha nañi antarāmagge chātājjhattām disvā maggapaṭipannā purisā „bhariyāya pi datvā bhuñjāhīti“ bhatta-putām adamsu. So tam gahetvā tassā adatukāmo hutvā „bhadde, 5 idam¹ corānām tiṭṭhanatthānām², tvām purato yāhīti“ tam³ uyyojetvā sabbam bhattām bhuñjītvā tucchapuṭām dassetvā „bhadde abhattakām⁴ tucchapuṭām eva adamsu“ ‘ti āha. Sā tena ekaken’ eva bhuttabhāvām īnatvā domanassappattā ahosi. Te ubho pi Jetavanapitthivihārena⁵ gacchantā „pāniyām⁶ pivissāmā“ ‘ti Jetavanām pavisiṁsu⁷. Satthāpi 10 tesañ⁸ ñeva ḡagamanām olokento maggām⁹ gahetvā tiṭṭhaluddo¹⁰ viya gandhakuṭicchāyāya nisidi. Te Satthāram disvā upasamkamitvā vandi- 15 tvā nisidimsu. Satthā tehi saddhim paṭisanthāram katvā „kim upāsike ayām¹¹ te bhattā hitakāmo sasneho“ ‘ti¹² pucchi. „Bhante, aham etassa sasnehā¹³, ayām pana mayham nisneho, tiṭṭhantu¹⁴ aññe divasā 15 aji¹⁵ ev’ esa¹⁶ antarāmagge puṭām¹⁶ labhitvā mayham adatvā attanā va bhuñjīti“. „Upāsike niccakālām¹⁷ pi tvām etassa hitakāmā sasnehā ayām nisneho va, yadā pana pandite nissāya tava guṇe jānāti tada te sabbissariyām niyyādetīti“ vatvā tāya yācito atitām āhari:

Atīte Bārāṇasiyām Brahmādatte rajjam kārente 20 Bodhisatto amaccakule nibbattitvā vayappattonna atta-dhammānusāsako ahosi. Tadā¹⁸ rājā „padubbheyyāpi¹⁹ me ayan²⁰“ ti attano puttām āśāmākanto nihari. So attano bhariyām gahetvā nagarā nikhamma ekasmim Kāsikagāmake²¹ vāsam kappesi. So aparabhāgē pitu kālakatabhāvām sutvā 25 „kulasantakām rajjam gaṇhissāmīti“ Bārāṇasim²² paccāgac-chanto²³ antarāmagge „bhariyāya pi datvā²⁴ bhuñjāhīti“ bhatta-putām labhitvā tassā²⁵ adatvā sayam etam²⁶ bhuñji. Sā

¹ Ck imam. ² Bi tiṭṭhana. ³ Ck C^a omit tam. ⁴ Bi abhattāmka. ⁵ Bi -re. ⁶ Bi pā-niyām. ⁷ Bi pavisiṁvā. ⁸ Ck C^a tesām. ⁹ Bi Bp migām. ¹⁰ Bi vitaluddako. ¹¹ Bi ayan. ¹² C^a hoti corr. to hotiti. ¹³ Ck sasneho, Bi sineho. ¹⁴ Bi tiṭṭhatu. ¹⁵ Bi ajjevame. ¹⁶ Bi pūṭabhattām. ¹⁷ so all three MSS. ¹⁸ Bi atha nañi. ¹⁹ Ck padubbheyyapi corr. to padubbheyyāpi, C^a padubbheyyatipi, Bi padubbeyyāsi, Bp padūseyya. ²⁰ Bi ayyan. ²¹ Bi -gāme. ²² Ck C^a -siyām, Bi -si. ²³ Ck C^a pacchā-. ²⁴ C^a dahitvā. ²⁵ Bi tayā. ²⁶ Bi eva.

„kakkhalo¹ vatāyam satto²“ ti domanassappattā ahosi. So Bārānasiyam rajjam gahetvā tam³ aggamaheśitthāne ṭhāpetvā „ettakam⁴ eva etissā alan“ ti na aññam sakkāram vā sammānam vā karoti, „katham yāpēsīti“ pi na nam⁵ pucchati. Bodhisatto cintesi „ayam no⁶ devī⁷ rañño bahūpakārā sasnehā, rājā pan’ etam kismici na maññati, sakkārasammānam assā⁸ kāressāmīti“ tam upasāmkamitvā upacāram⁹ katvā ekamantam ṭhatvā „kin tātā“ ‘ti vutte „katham¹⁰ samutthāpetum mayam devi tumhe upatthahāma, kiṁ nāma mahallakānam pitunnam¹¹ vatthakhaṇḍam vā bhattapiṇḍam vā dātum na vatṭatīti¹²“ āha. „Tāta aham attanā va kiñci na labhāmi, tumhākam kiṁ dassāmi¹³, nanu labhanakāle adāsim, idāni pana me rājā na kiñci deti, titthātu aññam dānam rajjam gaṇhitum āgacchanto antarāmagge bhattapuṭam labhitvā bhattamattam¹⁴ pi me adatvā attanā va bhuñjīti¹⁵“. „Kiṁ pana amma rañño santike evam kathetum sakkhissasīti¹⁶“. „Sakkhissāmi tātā“ ‘ti. „Tena hi ajj’ eva mama rañño santike ṭhitakāle mayi pucchante evam kathetha, ajj’ eva te gunam jānāpessāmīti“ evam vatvā Bodhisatto purimataram gantvā rañño¹⁷ santike atṭhāsi. Sāpi gantvā rañño samipe atṭhāsi. Atha nam Bodhisatto „amma tumhe ativiya kakkhalā, kiṁ nāma¹⁸ pitunnam¹⁹ vatthakhaṇḍam vā bhattapiṇḍam vā dātum na vatṭatīti“. „Tāta, aham eva rañño santikā kiñci na labhāmi, tumhākam kiṁ dassāmīti²⁰“. „Nanu aggamaheśitthānam vo²¹ laddhan“ ti. „Tāta kismici²² sammāne asati aggamaheśitthānam kiṁ karissati, idāni me²³ tumhākam rājā kiṁ dassati, so antarāmagge bhattapuṭam labhitvā tato kiñci

¹ all three MSS. -lo. ² Bi pūriso. ³ Ck Cs omit tam. ⁴ Bi eththakam. ⁵ Cs omits nam. ⁶ Bi omits no. ⁷ Ck Cs devi. ⁸ Ck Cs -sammānassā, Bi sampāni-mayā. ⁹ Bi upathānam. ¹⁰ Cs kataṁ. ¹¹ K -kānam pitunnam, Cs pitunnam corr. to pitunnam, Bi pitunam. ¹² Ck Cs vaddhatīti. ¹³ Cs -mā, Ck omits tumhākam kiṁ dassāmi. ¹⁴ Bi bhattapuṭam. ¹⁵ Cs bhuñjīti, Bi bhuñjati. ¹⁶ Bi -ssathāti. ¹⁷ Ck Cs omit rañño. ¹⁸ Bi adds mahallakānam. ¹⁹ Bi pitunam. ²⁰ Ck Cs dassāma. ²¹ Bi te. ²² Bi kismiñci. ²³ Ck Cs omit me.

adatvā sayam eva bhuñjīti¹“. Bodhisatto „evam kira mahārājā“
 ‘ti pucchi. Rājā adhvāsesi. Bodhisatto tassa adhvāsanam
 viditvā „tena hi amma rañño appiyakālato patṭhāya kiṁ tum-
 hākām idha vāsenā, lokasmim hi appiyasampayogo va dukkho,
 tumhākām idha vāse sati² rañño appiyasampayogo va dukkham³
 bhavissati, ime sattā nāma bhajantam bhajanti, abhajantam
 abhajanabhāvam ñatvā aññattha gantabbam, mahanto⁴ lokasanni-
 vāso“ ti vatva imā gāthā avoca:

1. Name namantassa, bhaje bhajantam,
 kiccānukubbassa kareyya kiccam,
 nānatthakāmassa kareyya attham,
 asambhajantam pi na sambhajeyya. 144.

2. Caje cajantam, vanathaṁ na kayirā,
 apetacittena na sambhajeyya,
 dijo dumam khīṇaphalan ti ñatvā
 aññam samekkheyya, mahā hi loko ti. 145.

Tattha name namantassa bhaje bhajantan ti yo attano namati tass'
 eva paṭinameyya yo ca bhajati⁵ tañ ñeva bhajeyya, kiccānukubbassa kareyya
 kiccañ ti attano uppānakiccam⁶ anukubbantass' eva tassāpi uppānakiccam⁶
 paṭikareyya, caje cajantan vanathaṁ⁷ na kayirā ti attānam jahantam jaheth⁸ 20
 eva⁷, tasmin tañhāsandhavasimkhātañ⁸ ca⁹ vanathaṁ na kareyya, apetacittenā ti vigata-
 cittena vipallatthacittena, na sambhajeyyā ti tathārūpena saddhiṁ na sam-
 bhaveyya¹⁰, dijo dumam ti yathā sakuno pubbe phalitam pi rukkham phale
 khīṇe kbiñaphalo ayan ti ñatvā tam chaddetvā¹¹ aññam samekkhati pariyesati
 evam aññam samekkheyya, mahā hi esa loko, atha¹² tumbe sasnehanū ekam¹³ 25
 purisam labhissathā ti.

Tam sutvā Bārāñasirājā deviyā sabbissariyam adāsi. Tato
 patṭhāya samaggā sammodamānā vasiṁsu.

¹ Bi bhuñjatīti. ² Bi vāsoti. ³ Bi adds hi ⁴ Ck C^o bhajatīti. ⁵ Bi uppānam-.
⁶ Bi panatam ⁷ Bi adds kiñci. ⁸ Bi tañhāsandhavasimkhātam. ⁹ Bi omits ca.
¹⁰ Ck sañābhavayya, Bi sammāgaccheyya. ¹¹ Bi chāttetvā, C^o chaddhetvā. ¹² Bi
 avassam. ¹³ Ck C^o ekam.

Satthā imam̄ desanam̄¹ āharityā saccāni pakāsetvā jātakam̄ samo-dhānesi: (Saccapariyosāne dve jayampatikā sotāpattiphale patiṭṭha-him̄su) Tadā jayampatikā² ime dve jayampatikā ahesum, pāṇḍitāmacco pana aham evā 'ti. Puṭabhattajātakam̄³.

5

4. Kumbhilajātaka.

Yassete caturo dhammā ti. Idam Satthā Veluvane vi-haranto Devadattam̄ ārabbha kathesi.

- 1. Yass' ete caturo dhammā vānarinda yathā tava⁴
saccam̄ dhammo dhiti cāgo diṭṭham so ativattati⁵. 146.
- 10 2. Yassa te ca na vijjanti guṇā paramabhaddakā⁶
saccam̄ dhammo dhiti cāgo diṭṭham so nātivattatī⁷. 147.

Tattha guṇā⁸ paramabhaddakā ti yass' ete paramabhaddakā cattāro rāsaṭṭhenā⁹ piṇḍaṭṭhenā¹⁰ guṇā na vijjanti so paccaṁittam̄ atikkamitum̄ na sakko-tī¹¹; sesam ettha sabbam̄ hetṭhā Kumbhilajātakē¹² vuttanayam eva saddhiṁ 15 samodhānenā¹³ 'ti.

Kumbhilajātakam¹⁴.

5. Khantivanṇanajātaka.

Atthi me puriso devā 'ti. Idam Satthā Jetavane vi-haranto Kosalarājānam̄ ārabbha kathesi. Tassa kir' eko bahūpa-20 kārō¹⁵ amacco antepure¹⁶ padussi. Rājā „upakārako me“ ti nātvāpi adhivāsetvā Satthu ārocesi. Satthā „porānakarājāno pi mahārāja adhi-vāsesum̄ yevā“ 'ti vatvā tena yācito atitam̄ āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam̄ kārente eko amacco tassa antepure¹⁷ padussi, amaccassāpi sevako tassa 25 gehe padussi. So tassa aparādhām̄ adhivāsetum̄¹⁸ asakkonto tam̄ ādāya rañño santikam̄ gantvā „deva, eko me upaṭṭhāko

¹ Bi dhammadesanam̄. ² Ck C^a omit jayampatikā. ³ Bi adds tatiyam̄. 4. Cfr. supra vol. I p. 278: Vānarindajātaka. ⁴ so BP; Bi guṇā ca paramabhaddakā in the place of vānar-. ⁵ Bi titi. ⁶ Bp -ka. ⁷ so BP; Ck C^a omit both verses, Bi has only the former. ⁸ Bi rāsaṭṭhena, Ck rāsaddhena. ⁹ Bi piṇḍattena, Ck piṇḍaddhena. ¹⁰ Bi sakkoti. ¹¹ so all three MSS. ¹² Bi BP add catuttham̄. 5. Cfr. supra vol. II. p. 125. ¹³ C^a Bi bahu-. ¹⁴ Ck C^a auto-. ¹⁵ C^a ante- corr. to anto-. ¹⁶ Bi vāsetum̄.

sabbakiccakārako, so mayham gehe padussi, tassa kiṁ kātum vattatīti¹“ pucchanto paṭhamam gātham āha:

1. Atthi me puriso deva sabbakiccesu vyāvaṭo²,
tassa c' eko 'parādh' atthi, tattha tvam̄ kin ti maññasiti. 148.

Tattha tassa cekoparādhathitī tassa ca purisassa eko aparādho atthi, 5
tattha tvam̄ kin ti maññasiti tattha tassa purisassa aparādhe tvam̄ kiṁ
kātabban ti maññasī, yathā te cittam̄ uppajjati tadanurūpam assa danḍam̄ pane-
hitī dīpeti.

Tam̄ sutvā rājā dutiyam̄ gātham āha:

2. Amhākam c' atthi puriso ediso, idha vijjati, 10
dullabho aṅgasampanno, khantir asmāka ruccatīti. 149.

Tass' attho: amhākam pi rājūnam̄ sataṁ ediso bahūpakāro³ agāre⁴ dussa-
napuriso⁵ atthi, so ca kho⁶ idha⁷ vijjati idam̄ pi idh' eva⁸ samvijjati, mayam̄
rājāno pi samānā tassa⁹ bahūpakārataṁ¹⁰ sandhāya adhivāsema, tuyham̄ pana
arañño pi sato adhivāsanam̄¹¹ bhāro jāto, aṅgasampanno ti¹² sabbehi guṇa- 15
koṭṭhāsehi¹³ samannāgato puriso nāma dullabho, tena kāraṇena amhākam eva-
rūpesu ṭhānesu adhivāsanakhanti yeva ruccatīti.

Amacco attānam̄ sandhāy' eva¹⁴ rañño¹⁵ vuttabhāvam̄ ñatvā
tato paṭṭhāya antepure padussitum̄ na visahi. So pi 'ssa se-
vako rañño ārocitabhāvam̄ ñatvā tato paṭṭhāya tam̄ kammaṁ 20
kātum̄ na visahi.

Satthā imam̄ dhammadesanam̄ āharitvā jātakam̄ sanodhānesi:
„Tadā aham eva Bārāṇasirājā¹⁶ ahsin“ ti. So pi amacco rañño¹⁷
Satthu kathitabhāvam̄ ñatvā tato paṭṭhāya tam̄ kammaṁ kātum̄ nā-
sakkhitī¹⁸. Khantivāṇṇanajātakam̄¹⁹.

25

¹ Ck C^o vaddhatīti. ² Bi vūvaṭo. ³ C^o Bi bahu-. ⁴ C^o agāro, Bi aṅgāre aṅgāre.

⁵ Bi dussanakapūriso. ⁶ C^o so khamo, C^o so khamo corr. to so ca kho. ⁷ C^o
idam̄, C^o idam̄ corr. to idha. ⁸ C^o icceva corr. to idheva, Bi itheva. ⁹ Ck C^o
omit tassa. ¹⁰ Ck bahūpakārānam̄, C^o babupakārēnatam̄ corr. to bahupakārataṁ,
Bi bahupakāratham̄. ¹¹ Bi -na. ¹² Ck -panne hi, C^o -panno hi. ¹³ Bi lakkha-
nakothāsehi. ¹⁴ Bi sandhāya. ¹⁵ Ck raññā. ¹⁶ Ck C^o -si-. ¹⁷ Ck ramñā.

¹⁸ C^o na sakkhitī ¹⁹ Bi khaṇḍhivāṇṇajātakam̄ pañcamam̄.

6. Kosiyajātaka.

Kāle nikhamanā sādhū 'ti. Idam Satthā Jetavane viharanto Kosalarājānam ārabbha kathesi. Kosalarājā paccanta-vūpasamanatthāya¹ akāle nikhami. Vathum heṭṭhā vuttanayam eva.
5 Satthā pana atitām āharitvā āha: mahārāja

atite Bārāṇasirājā² akāle nikhamitvā uyyāne khandhā-vāraṁ nivesesi³. Tasmin kāle ulūkasakuṇo⁴ velugumbān⁵ pavisitvā niliyi. Kākasenā āgantvā „nikkhantam eva tam gaṇhissāmā“ 'ti parivāresi⁶. So suriyatthagamanam⁷ anoloketvā va
10 akālass' eva⁸ nikhamitvā palāyitum ārabhi. Atha nam kākā parivāretvā tundhehi koṭtentā⁹ paripātesum. Rājā Bodhisattam āmantetvā „kin nu kho paññita ime kākā kosiyān paripāten-tīti“ pucchi. Bodhisatto „akāle mahārāja attano vasanatthānā nikhamantā evarūpam dukkham paṭilabhami yeva, tasmā akāle
15 attano vasanatthānā nikhamitum na vattatīti¹⁰“ imam attham pakāsento imam gāthadvayam āha:

1. Kāle nikhamanā sādhu, nākāle sādhu nikhamo¹¹,
akālena hi nikhamma ekakām pi bahūjano¹²
na kiñci attham jöteti¹³ dhamkasenā va kosiyam. 150.
- 20 2. Dhīro ca vidhividhānaññū paresam vivarantagū¹⁴
sabbāmitte vasikatvā¹⁵ kosiyo va sukhi siyā ti. 151.

Tattha kāle nikhamanā sādhū 'ti mahārāja nikhamanā¹⁷ nāma niggamanam¹⁸ vā¹⁹ parakkamanam²⁰ vā yuttpayuttakāle²¹ sādhu, nākāle sādhu nikhamo ti akāle pana attano vasanatthānato aññathā gantum nikhamanam
25 vā parakkamanam vā na sādhu, akālena hīti ädisu²² catusu²³ padesu paṭha-mena²⁴ saddhim tatiyām dutiyena catutthāru yojetvā evam attho veditabbo:
attano vasanatthānato²⁵ puriso akālena²⁶ nikhamitvā vā parakkamitvā vā na

6. Cfr. supra p. 74. ¹ Ck paccantam-. ² Ck C^a -si-. ³ Bi nivāsesi. ⁴ Bi ulūñka-.
⁵ Bi -kumbham. ⁶ Bi -resum. ⁷ Bi sūriyattañgamanan. ⁸ so Bp; Ck C^a sakāl-, Bi cīrakāle yeva. ⁹ Ck C^a kodhbentā, Bi koṭtentā. ¹⁰ Ck C^a vaddhatiti, Bi vattati
¹¹ Ck C^a nakāle. ¹² C^a Bi bahu-. ¹³ Ck jāneti. ¹⁴ Bi vañka-. ¹⁵ Ck -gu,
C^a -ramtagu, Bi vivarānabhu. ¹⁶ Bi vasikatvā. ¹⁷ Ck Bi -nañm. ¹⁸ Bi omits nāma niggamanam. ¹⁹ C^a omits vā. ²⁰ Bi parakkamam, C^a parakkamanam.
²¹ Bi yuttamattakāle. ²² Ck C^a ädisu ²³ Bi omits catusu. ²⁴ Bi paṭhamapadena.
²⁵ Bi vasanato hi koci. ²⁶ Bi akāle.

kiñci attham̄ joteti attano appamattakam pi vad̄hiñ¹ pabhāvetum² na sakkoti, atha kho ekakan.³ pi bahujano bahu⁴ pi so paccatthikajano⁵ etam⁶ akale nikkhantam̄ vā parakkamantam̄ vā ekakan samparivāretvā mahāvināsam pāpeti, tatthāyam⁷ upamā: dhañkasanenā va kosiyam̄ yathā ayam̄ dhañkasanenā imam̄ akale nikkhantañ ca parakkamantañ ca kosiyanū tuñdehy vitudanti⁸ 5 mahāvināsam pāpentī⁹ tathā, tasmā¹⁰ tiracchānagate ādīm¹¹ katvā kenaci akale attano vasanañthānā na nikhamitabbam¹² na parakkamitabban ti, dutiyagāthāya dhīro ti pandito, vidhīti porāyakapañjitehi thapitapaveni, vidhānan ti koṭhāso vā sañvidahanam̄ vā. vivarantagu¹³ ti vivaram¹ anugacchanto jānanto, sabbāmitte ti¹⁴ sabbe amitte, vasikatvā¹⁵ ti attano vase katvā, kosiyo 10 vā 'ti imamhā bālakosiyā añño panditakosiyō viya, idam̄ vuttam̄ hoti: yo ca kho pandito imasmim̄ kāle nikhamitabbam̄ parakkamitabbam¹⁷ imasmim̄ pana¹⁸ na¹⁹ nikhamitabbam̄ na parakkamitabban ti porāyakapañjitehi thapitassa pavenisam̄khātassa vidhino koṭhāsasam̄khātam̄ vidhānam̄ vā tassa vā vidhino vidhānam̄ sañvidahanam̄ anuñthānāti jānāti so vidhividhānaññū, paresam̄ attano 15 paccāmittanam̄ vivaram̄ ñatvā yathā nāma pandito kosiyo rattisam̄khātēna²⁰ attano kālena²¹ nikhamitvā ca parakkamitvā ca tattha tattha sayitānam̄ ñeva kākānam̄ sisāni chindamāno²² te sabbe²³ amitte vasikatvā sukhī siyā evam̄ dhīro pi kāle nikhanitvā parakkamitvā attano paccāmitte vasikatvā sukhī niddukkho bhavyeyyā 'ti.

20

Rājā Bodhisattassa vacanam̄ sutvā nivatti..

Satthā imam̄ desanam̄²⁴ āharitvā jātakam̄ samodhānesi: „Tadā rājā Ānando ahosi, pañditāmacco pana aham evā“ 'ti. Kosiyajātakam²⁵.

7. Gūthapāñajātaka.

25

Sūro sūrena sañgammā 'ti. Idam Satthā Jetavane viharanto aññataram̄ bhikkhum̄ ārabba kathesi. Tasmim²⁶ kāle Jetavanato gāvutaddhayojanamatte²⁷ eko nigamagāmo, tattha bahūni salākabhattapakkhikabhattāni²⁸ atthi. Tatth' eko²⁹ pañhapucchako³⁰ konto³¹ vasati, so salākabhattapakkhikabhattānam̄ atthāya gate dahare 80

¹ Bi vuñjhain. ² Ck pabhāetu, Cs pabhāvetu corr to -tum, Bi uppādetum.

³ Bi ekekam̄. ⁴ Ck bahū. ⁵ Bi paccatti, Cs pacatti corr. to paccathi-. ⁶ Cs

Bi ekam̄. ⁷ Cs tattha aya. ⁸ read -ti? ⁹ Bi omits tatthāyam̄ ---pāpentī 10

Bi tasmī. ¹¹ Bi ādi. ¹² Ck Cs nikka-. ¹³ Cs cīvarantagu, Bi vivarāhabhu, Bp

vivarānugū ¹⁴ Cs cīvaram̄. ¹⁵ Ck Cs -ttebi. ¹⁶ Bi vasam̄-. ¹⁷ Bi omits

parakkamitabbam̄. ¹⁸ Ck Cs omit pana ¹⁹ Bi omits na. ²⁰ Bi -te, ²¹ Bi -le.

²² Bi chindayamāno. ²³ Cs adds pi. ²⁴ Bi dhammadesanam̄. ²⁵ Bi adds cha-

tham̄. ²⁶ Bi adds kira. ²⁷ Bi -tañhayojanapatte. ²⁸ Cs -pakkhibhattāni. ²⁹ Bi

tatreko. ³⁰ Cs pañhampu-, Bi paññampu-. ³¹ Bi konjo.

ca sāmanere ca „ke khādanti ke pivanti ke bhuñjantī“ pañham pucchitvā kathetum asakkonte¹ lajjāpesi, te tassa bhayena salākabhattapakkhikabbhattatthāya tam gāmām na gacchanti. Ath' ekadivasam eko bhikkhu salākaggam gantvā „bhante asukagāme salākabhattam vā pakkhikabhattam vā atthīti“ pucchitvā „atth' āvuso, tattha pan' eko konto pañham pucchatī², kathetum asakkonte³ akkosati paribhāsati, tassa bhayena koci gantum na sakkotīti“ vutte „bhante tattha bhattāni mayham pāpetha⁴, aham⁵ tam dametvā nibbisevanam katvā tato patthāya tumhe disvā palāyanakam⁶ karissāmīti“ āha. Bhikkhū „sādhū“ ti sampaticchitvā tassa⁷ tattha bhattāni pāpesum. So tattha gantvā gāmadvāre cīvaraṁ pārupi. Tam⁸ disvā konto⁹ canḍamendako viya vegena upagantvā „pañham¹⁰ me samāna kathehīti“ āha. „Upāsaka gāme caritvā yāgum ādāya āsanasālam¹¹ tāva me āgantum¹² dehīti“. So yāgum ādāya āsanasālam āgate pi tasmin tath' eva āha.

So pi tam bhikkhum „yāguṇū tāva me pātum deli. āsanasālam sam-majjituṁ dehi, salākabhattam tāva¹³ āharitum dehīti“ vatvā salākabhattam āharitvā tam eva pattam¹⁴ gāhāpetvā¹⁵ „ehi, pañham te kathessāmīti“ bahigāmām¹⁶ netvā cīvaraṁ sam̄haritvā¹⁷ amse ṭhapetvā tassa hathato pattam gahetvā atthāsi. Tatrāpi tam so¹⁸ „samāna pañham me kathehīti“ āha. Atha nam „kathemi te pañhan“ ti ekappahāren' eva pātētvā atthīni samcūnento¹⁹ pothetvā gūtham mukhe pakhipitvā „ito dāni patthāya imam gāmām āgatam kañci bhikkhum²⁰ pañham pucchitakāle jānissāmīti“ santajjetvā pakkāmi. So tato patthāya bhikkhū²¹ disvā va palāyati. Aparabhāge tassa bhikkhuno sā kiriyē bhikkhusamghe²² pākaṭā jātā. Ath' ekadivasam dhammasabhāyam²³ kathām samuñṭhāpesum: „āvuso asukabikkhu kira kontassa mukhe gūtham pakhipitvā gato“ ti. Satthā āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ ti vutte „na bhikkhave so bhikkhu idān' eva tam so mīlhena²⁴ āsādesi, pubbe pi āsādesi²⁵ yevā“ ti vatvā atitam āhari:

¹ Ck -to. C^a -to corr. to -te. ² Bi pucchitaih. ³ Ck Bi -to. ⁴ Bi pāyetha.

⁵ Bi ahan. ⁶ Bi salākassanakam. ⁷ Bi tattha. ⁸ Bi pārumpitam. ⁹ Bi kontō

ca, C^a kontho. ¹⁰ C^a pañham. ¹¹ C^a -lan. ¹² Bi gantum. ¹³ Bi adds me.

¹⁴ Bi bhattam. ¹⁵ Bi omits gāhāpetvā. ¹⁶ Bi gāmadvāre. ¹⁷ Ck C^a sam̄haritvā, Bi għajitvā, Bp samkādħetvā. ¹⁸ Bi bho. ¹⁹ Ck -cūnento, Bi adds viya.

²⁰ Bi bhikkhuni kiñci. ²¹ Bi bhikkhuin. ²² Bi -saṅghe. ²³ Bi adds bhikkhu.

²⁴ C^a mīlhena, Bi milena. ²⁵ Bp āhāresi---āhāresi, Bi pakhipitvā gato puppe

pi dhiļe pakkipi in the place of āsādesi---āsādesi.

Atīte Aṅga-Magadha-vāsino aññamaññassa¹ raṭṭhaīn² gacchantā ekadivasam dvinnam raṭṭhānam sīmantare ekanī gharām nissāya vasitvā suram³ pivitvā macchamaṁsam khāditvā pāto va yānāni yojetvā pakkamīmsu. Tesaṁ gatakāle eko gūthakhādakapāṇako⁴ gūthagandhena āgantvā tesamī pītaṭṭhāne⁵ chaḍḍhitam⁶ suraiḥ disvā pāṇīyam⁷ pipāsāya pivitvā matto hutvā gūthapuṇjai abhiṛūhi⁸. Allagūtham tasmiṁ ārūlhe thokamī onami. So „paṭhavī mām dhāretum na sakkotīti“ viravi. Tasmiñ ñeva khaṇe eko mattavāraṇo⁹ tam padesaī patvā gūthagandham ghāiyitvā jīgucchanto paṭikkamī. So tam disvā „esa¹⁰ bhayena palāyatīti“ saññī hutvā „imina“ saddhim saṁgāmetum¹¹ vaṭṭatīti“ tam avhayanto¹² paṭhamam gātham āha:

1. Sūro sūrena saṁgappa vikkantena¹⁴ pahārinā¹⁵
ehi nāga nivattassu, kin nu bhīto palāyasi,
passantu Aṅga-Magadhā mama tuyhañ ca vikkaman ti. 152. 15

Tass' attho: tvañ sūro mayā sūrena saddhim samāgantvā viriyavikkamena vikkantena pahāradānasamathatāya pahārinā kiñkaraṇā asaingāmetvā va gacchasi, kin nu nāma ekasampahāro pi dātabbo siyā, tasmā ehi nāga nivattassu, ettaken' eva marañabhayatajjito hutvā kin nu bhīto palāyasi, iine imāni sīmāni antaram kātā vasantā passantu, Aṅga-Magadhā¹⁶ mama tuyhañ ca vikkamān ubhinnam 20 pi ambākām parakkamān passantū 'ti.

So hatthi kaṇṇam datvā¹⁷ tassa vacanām sutvā nivattitvā tassa santikān gantvā tam apasādento¹⁸ dutiyam gātham āha:

2. Na tam pādā vadhiṣṣāmi na dantehi na soṇḍiyā,
mīlhena¹⁹ tam vadhiṣṣāmi, pūti haññatu pūtinā ti. 153. 25

¹ Bi aññamaññānī. ² Ck raṭṭhā, Bi raṭṭhā, C* raṭṭhā corr to raṭṭhaīn. ³ Ck su-ram, C* Bi sūraīn. ⁴ Ck -khādita-. C* -khādika-. ⁵ Bi pītaṭṭhāne. ⁶ Bi chaṭṭita-, ⁷ Bi chaṭṭitam. ⁸ Ck C* pāṇīya, Bi pāṇīyam. ⁹ C* -ruhi. ¹⁰ C* mattavaravā-. ¹¹ Bi adds mama. ¹² Bi adds me. ¹³ Bi saṅgāmañū kātuñū. ¹⁴ Bi avhayanto vītikkantena. ¹⁵ Bi mahārinā. ¹⁶ Ck C* aṅga-. ¹⁷ Bi uccāretvā, B* uccāram dassetvā. ¹⁸ B* apassādento, Bi aparente. ¹⁹ all three MSS. mīlhena.

Tass' attho: na tam pādādīhi¹ vadhiśāmī tuyham pana anucchavikena
mīlhena² tam vadhiśāmīti evañ ca pana vatvā pūtigūthapāṇako pūtinā va
haññatū 'ti

tassa matthake mahantam lañdam pātetvā udakañ vissajje-
5 tvā tatth' eva tam jīvitakkhayam pāpetvā koñcanādām nadanto
araññam eva pāvisi.

Satthā imam dhanimadesanam āharitvā jātakam samodhānesi:
„Tadā gūthapāṇako koñṭo³ ahosi, vārañ so bhikkhu, tam pana kā-
ranam paccakkhatō disvā tasmin vanasañde nivutthadevatā pana aham
10 evā“ 'ti. Gūthapāṇajātakam⁴.

8. Kāmanītajātaka.

Tayo girin ti. Idam Satthā Jetavane viharanto Kāma-
nītabrāhmañam⁵ nāma ārabba kathesi. Vatthum paccuppannañ
ca atītañ ca Dvādasanipāte Kāmajātakē āvibhavissati.

15 Tesu pana dvīsu rājaputtesu jetṭhako āgantvā Bārāñasi-
yam rājā ahosi kaniṭho uparājā⁶. Tesu rājā vatthukāmakile-
sakāñesu atitto dhanalolo⁷ ahosi. Tadā Bodhisatto Sakko
devarājā hutvā Jambudīpañ olokento tassa rañño dvīsu pi
kāmesu atittabrhāvaiñ⁸ ñatvā „imam rājānam niggahetvā⁹ lajjā-
20 pessāmīti“ brāhmañamānavavaññena āgantvā rājānam passi
raññā ca „ken' atthena āgato si mānavā“ 'ti vutte „aham
mahārāja tiñi nagarāni passāmi khemāni subhikkhāni pahūta-
hatthiassarathapattini¹⁰ hiraññasuvanñalamkārabharitāni, sakkā
ca pana tāni appaken' eva balena gañhitum, aham te tāni
25 gahetvā dātuñ āgato“ 'ti āha, „kadā gacchāma“ mānavā“ 'ti
vutte „sve mahārājā“ 'ti „tena hi gaccha, pāto va āgaccheyyā-
sīti“ „sādhu mahārāja, vegena balam sajjehīti“ vatvā Sakko

¹ Bi pādā. ² Cs milhena. ³ Rp koñṭho or koñṭo, Bi koñḍā. ⁴ Bi adds sattamañ.

⁵ Cs kāmanita-. Bi kāmanika-. ⁶ Bi adds ahosi. ⁷ Bi -lobho. ⁸ Bi atittam-.

⁹ Bi niggahitvā. ¹⁰ Cs -pantini, Bi -batthini. ¹¹ Bi gacchasi.

sakatthānam eva gato. Rājā punadivase bheri¹ carāpetvā balam sajjam kāretvā amacce pakkositvā² „hīyo eko brāhmaṇamāṇavo ‘Uttarapañcāle Indapatte Kekake ti imesu tīsu nagaresu rajjam gahetvā dassāmīti’ āha³, tam māṇavam ādāya tīsu nāgaresu rajjam gaṇhissāma⁴, vegena tam pakkosathā⁵ ‘ti. „Katth’ assa deva nivāso dāpito⁶ ‘ti. „Na me tassa nivāsageham⁷ dāpitan⁸ ‘ti. „Nivāsaparibbayo⁹ pana dinno¹⁰ ‘ti. „So pi na¹¹ dinno¹². „Atha kaham¹³ tam¹⁴ passissāmā¹⁵ ‘ti. „Nagaravīthīsu¹⁶ olokethā¹⁷ ‘ti. Te olokento adisvā „na passāma mahārājā¹⁸ ‘ti āhaṁsu. Rañño māṇavam apassantassa „evam mahantā nāma issariyā parihīno ‘smīti¹⁹ mahāsoko udapādi, hadayavatthum uṇham ahosi, vatthulohitam kuppi, lohitapakkhandikā udapādi, vejjā tikičchitum nāsakkhiṁsu²⁰. Tato tīhacatuḥaccayena Sakko āvajjamāno tassa tam ābādhām ūnatvā „tikičchissāmi naṁ“ ti brāhmaṇavaṇṇena āgantvā dvāre ḥatvā „vejjabrāhmaṇo tumhā- kām tikičchanatthāya āgato²¹ ‘ti ārocāpesi. Rājā taṁ sutvā „mahantamahantā²² rājavejjā maṁ tikičchitum nāsakkhiṁsu²³, paribbayam assa dāpetvā uyyojethā²⁴ ‘ti āha. Sakko taṁ sutvā „mayham n’ eva nivāsanaparibbayena²⁵ attho vejjalābhām pi na gaṇhissāmi, tikičchissāmi naṁ, rājā maṁ passatū²⁶ ‘ti āha. Rājā taṁ sutvā „tena hi āgacchatū²⁷ ‘ti āha. Sakko pavisitvā jayāpetvā²⁸ ekamantāṁ aṭṭhāsi. Rājā „tvam̄ maṁ tikičcha- siti²⁹ ‘āha. „Ama devā³⁰ ‘ti. „Tena hi tikičchassū³¹ ‘ti. „Sā- dhu mahārāja³², vyādhino³³ me³⁴ lakkhaṇam pi³⁵ kathetha, kena kāraṇena uppanno, kiṁ khāditam vā pītaṁ vā nissāya udāhu diṭṭham vā sutaiṁ vā³⁶ ‘ti. „Tāta mayham vyādhī³⁷ su- taiṁ nissāya uppanno³⁸ ‘ti. „Kin³⁹ te sutan⁴⁰ ‘ti. „Tāta, eko

¹ Bi bheri. ² Bi pakkosāpetvā. ³ C^a āga corr. to āha ⁴ Bi -mi, C^k -ni corr. to -ma. ⁵ Bi nivāsanageham¹¹ ⁶ Bi nivāsanaparippayo. ⁷ Bi omits na. ⁸ Bi kathām. ⁹ Bi na. ¹⁰ Bi passāmā. ¹¹ C^k -thisu. ¹² Bi -hiuomhiti. ¹³ Bi nā- sakkhisu, C^k na sakkhiṁsu. ¹⁴ so Br; Bi mahantāmahantā, C^k C^a mahantama- hanta. ¹⁵ so Br; C^k nivāpena-, C^a nivāpetha-, Bi nivāsanena-, read: nivāsena na --? ¹⁶ C^a chāyāpetvā corr. to jayāpetvā. ¹⁷ Bi adds ajja. ¹⁸ Bi byādhino. ¹⁹ Bi omits me. ²⁰ C^k C^a omit pi. ²¹ Bi byādhī. ²² C^a kiṁ.

mānavo¹ āgantvā mayham tīsu nagaresu rajjam gaṇhitvā dassā-mitī² āha, aham tassa nivāsanatthānam vā nivāsaparibbayam³ na dāpesim⁴, so mayham kujjhitvā aññassa rañño santikam gato bhavissati⁵, atha me evam ‘mahantā nāma issariyā pari-⁶ hīno ‘mhīti’ cintentassa ayam vyādhī⁷ uppanno ti⁸, sace sakkosi tam⁹ me kāmacittam nissāya uppannam¹⁰ vyādhīm¹¹ tikičchā¹² ‘ti etam attham pakāsento pāthamaṁ gātham āha:

1. Tayo girim antaram kāmayāmi:

Pañcālā¹³ Kuruyo¹⁴ Kekake¹⁵ ca,

10

tatuttariṁ brāhmaṇa kāmāyāmi,

tikičcha mām brāhmaṇa kāmanitān¹⁶ ti. 154.

Tattha tayo girin ti tayo giri¹⁷, ayam eva vā pātho, yathā ca Sudassanassa¹⁸ girino dvāram h' etam¹⁹ pakāsatiti ettha Sudassanam¹⁴ devanagaram yujjhitvā duggaṇhatāya duccalanatāya¹⁶ Sudassanagiriti vuttam evam idhāpi tīni 15 nagaṇāti tayo girin ti adhippetāni, tasmā ayam ettha attho: tīni ca¹⁷ tesān ca antaram tividham pi rāṭham kāmayāmi. Pañcālā¹⁸ Kuruyo¹⁹ Kekake²⁰ cā ‘ti imāni tesān rāṭhānahi nāmāni tesu Pañcālā¹⁸ Uttarapañcālā¹⁸ tattha Kam-pillam²¹ nāma nagaṇam, Kuruyo²² ti Kururāṭham²³ tattha²³ Indapattam nāma nagaṇam, Kekake²⁴ cā ‘ti paccatte upayogavacanam tena Kekayarāṭham²⁵ das- 20 seti tattha Kekayarājadhānī²⁶ yeva nagaṇam, tatuttariṁ ti tam aham ito paṭiladdhā Bārāṇasirajjā²⁷ tatuttariṁ tividham rajjam kāmayāmi, tikičcha mām brāhmaṇa kāmanitān²⁸ ti²⁹ iti imehi vatthukāmehi ca kilesakāmehi ca nītam hatain³⁰ pahatain³¹ sace sakkosi tikičcha mām brāhmaṇa ‘ti.

Atha nam Sakko „mahārāja, tvam mūlosadhādīhi atekiccho, 25 nānosadhen’ eva tikičchitabbo“ ti vatvā dutiyam gātham āha:

¹ Ck C^s mānavo. ² Bi nivāsaparippayaṁ, Ck C^s nivāpa-. ³ Ck Biⁱ dāpesi. ⁴ Bi-tīti. ⁵ Bi byādhī. ⁶ so all three MSS. ⁷ Bi tvarī. ⁸ Bi uppanna. ⁹ Bi-lo. ¹⁰ so Bi Bp; Ck C^s kurayo. ¹¹ Bp ketake, Bi keake. ¹² Ck -nītan, Bi-nītan. ¹³ Ck C^s giri, Bi Bp giri. ¹⁴ Bi-na. ¹⁵ Bi sotān. ¹⁶ Ck duccalanatāya, C^s duccalanatāya corr. to duccalanatāya, Bi duccanalatāya. ¹⁷ Ck omits ca, C^s va. ¹⁸ Bi Bp -lo. ¹⁹ Ck C^s kurayo. ²⁰ Bp ketake, Bi kotake. ²¹ Bp kappilam, Bi kapilarū. ²² so C^s Bi Bp; Ck kurayo. ²³ Ck C^s omit tattha. ²⁴ Bi Bp ketake. ²⁵ Bp ketakassa rāṭham, Bi ketakavuṭham. ²⁶ Bi ketakerājāṭhamī. ²⁷ Ck C^s-sirajjā, Bi-sirajjā. ²⁸ Ck -nītan, Bi-nītan. ²⁹ Ck C^s omit ti. ³⁰ so Ck C^s Bp; Bi haṭam. ³¹ so Ck C^s Bp; Bi omits pahatain

2. Kāñhāhi¹ daṭṭhassa karonti h' eke²,
amanussavaddhassa³ karonti⁴ paṇḍitā⁵,
na kāmanītassa karoti koci,
okkantasukkassa hi kā tikičchā ti. 155.

Tattha kāñhāhi⁶ daṭṭhassa karonti heke ti⁷ ekacce hi tikičchakā⁸ 5
ghoravisena kālasappena daṭṭhassa mantehi c' eva osadhehi ca tikičcham karonti,
amanussavaddhassa⁹ karonti paṇḍitā ti apare paṇḍitā bhūtavejjā bhūta-
yakkhādihi amanussehi vaddhassa¹⁰ vadhitissa abhibhūtassa gahitassa balikamma-
parittakarapaosadha; aribhāvīdāhi tikičcham karonti, na kāmanītassa karoti
kociti¹¹ kāmehi pana nītassa kāmavasikassa puggalassa aññatra paṇḍitehi añño 10
koci tikičcham na karoti, karonto pi kātuñ samatto nāma n' atthi¹². kiñkāraṇa:
okkantasukkassa hi kā tikičchā ti¹³ okkantasukkassa avakkantakusala-
dhammassa¹⁴ mariyādām atikkantassa akusaladhamme patitthitassa¹⁵ puggalassa
mantosadhadāhi kā nāma tikičchā, na sakkā osadhehi¹⁶ tikičchitun ti

Iti Mahāsatto imām kāraṇām dassetvā uttarām evam āha¹⁷: 15
„mahārāja, sacē tvām tāni tīni rajjāni lacchasi¹⁸ api nu kho
imesu catūsu¹⁹ nagaresu rajjam kārento ekappahāren' eva cat-
tāri sātakayugāni²⁰ paridaheyyāsi²¹ catūsu¹⁹ vā suvannapātīsu
bhuñjeyyāsi catūsu¹⁹ vā sirisayanesu sayeyyāsi²², mahārāja
tañhāvasikena nāma bhavitum na vat̄tati²³, tañhā hi nām' esā 20
vipattimūlam²⁴, sā vaddhamānā yo tam²⁵ vaddheti²⁶ tam pug-
galam at̄thasu mahānirayesu solasaussadanirayesu nānappakāra-
bhedesu²⁷ ca avasesu apāyesu khipatī²⁸. Evām rājānām nira-
yādibhayena tajjetvā Mahāsatto dhammām desesi²⁹. Rājāpi
'ssa dhammām sutvā vigatasoko hutvā tāvad eva nivyādhitam³⁰ 25

¹ Ck Bi tañhāhi, Cs tañhāhi corr. to kāñhāhi. ² Bi soke. ³ Bp viddhassa, Bi omits vaddhassa. ⁴ Ck omits heke amanussavaddhassa karonti. ⁵ Bi adds va. ⁶ Bi tañhāhi. ⁷ Bi sokeci, Cs hoketi corr. to heketi. ⁸ Ck Bi tikičcha, Ck tikičchā corr. to tikičchaka. ⁹ Bi -viddhassa, Bp -ssāviddhassa. ¹⁰ Bi viddhassa, Bp paviddhassa. ¹¹ Ck Cs kecīti ¹² Bi natthīti. ¹³ Ck Cs omit ti. ¹⁴ Ck Cs -dhamma, Bi avakkantassa sukkassa kusaladhammassa. ¹⁵ Bi omits akusal---
patiṭṭhitassa. ¹⁶ so Bp; Ck esabalehi, Cs esabalehi, Bi etehi. ¹⁷ Ck Cs omit
māha. ¹⁸ Bi lajjasi. ¹⁹ so Bp; Ck Cs Bi catusu. ²⁰ Cs sātakayuggalāni, Bi sāka-
tayugāni. ²¹ Bi sarire daheyyāsi. ²² Bi seyyāsi. ²³ Ck Cs vaddhati, Bi vattati.
²⁴ Ck Cs -lā, Bi vippat̄imūlā. ²⁵ Cs yo nām, Bi so kam. ²⁶ Ck Bi vaddhati.
²⁷ Ck nānappakāre-. ²⁸ Bi desayi. ²⁹ Bi Bp nibyā-.

pāpuni. Sakko pi 'ssa ovādām datvā silesu patiṭṭhāpetvā deva-lokam eva gato. So pi tato paṭṭhāya dānādīni puññāni katvā yathākammam gato.

Satthā imām dhammadesanām āharitvā jātakam samodhānesi:
5 „Tadā rājā kāmanītabrahmaṇo¹ ahosi, Sakko pana aham evā² 'ti.
Kāmanītajātakam³.

9. Palāyijātaka.

Gajaggameghehitī. Idam Satthā Jetavane viharanto Palāyi-paribbājakam⁴ ārabhma kathesi. So kira vādatthāya⁵ sakala-Jambu-10 dīpām vicaritvā kiñci paṭivādīm alabhitvā anupubbena Sāvatthim gantrvā „atthi nu kho koci mayā saddhiṁ vādām kātum samattho“ ti manusse puechi. Manussā „tādisānam sahassena⁶ pi saddhiṁ vādām kātum samattho sabbaññū dīpadānam⁷ aggo Mahāgotamo dhammissaro para-vādappamaddano⁸, sakale⁹ Jambudīpe uppanno parappavādo tam Bha-15 gavantam atikkamitum samattho n' atthi, velantam patvā ūmiyo¹⁰ viya hi¹¹ sabbavādā tassa pādamūlam patvā cuṇṇavicuṇṇā hontīti“ Buddha-gune kathesum. Paribbājako „kaham pana so etarahitī“ pucchitvā „Jetavane“ ti sutvā „idāni 'ssa vādām āropessāmīti“ mahājanaparivuto Jetavanam gacchanto Jetarājakumārena¹¹ navakoṭidhanam vissajjetvā 20 kāritam Jetavanadvārakoṭṭhakam¹² disvā¹³ „ayam samanassa Gota-massa vasanapāsādo“ ti pucchitvā „dvārakoṭṭhako ayan“ ti sutvā „dvārakoṭṭhako tāva evarūpo vasanageham kīdisam bhavissatīti“ vatvā „gandhakuṭī¹⁴ nāma appameyyā¹⁵“ ti vutte „evarūpena samanena saddhiṁ ko vādām karissatīti“ tato va palāyi. Manussā unṇādino¹⁶ 25 hutvā Jetavanam pavisitvā Satthārā „kim akāle āgat' atthā“ 'ti vutta¹⁷ tam¹⁸ pavattim kathayimsu. Satthā „na kho upāsakā idān' eva pubbe p' esa mama vasanāṭṭhānassa dvārakoṭṭhakam disvā palāyat' evā¹⁹“ 'ti vatvā tehi yācito atitam āhari:

¹ Bi kāmanika-, Ck kāmanīta-. ² Ck kāmanīta-, Bi kāmanītakam athamai. ³ Ck C^a palāsi-, Bi palāyiparippā-. ⁴ Bi vādaṭṭhāya ⁵ Ck sahasse, C^a sahasse corr. to sahassena. ⁶ Bi dīpī. ⁷ Bi parappavādanamaddano. ⁸ Bi sakala. ⁹ Bi samuddaumiyo viya. ¹⁰ Bi omits hi. ¹¹ Bi jetavane pi jetavane rājakumārena. ¹² Ck C^a -koddhakam, Bi -koṭṭhakam. ¹³ Bi adds va. ¹⁴ C^a Bi -kuṭī ¹⁵ Ck -yyo, C^a -yyo corr. to -yyā. ¹⁶ C^a unṇā-. ¹⁷ Bi vutte ¹⁸ Ck C^a nam. ¹⁹ Bi palāyi yevā.

Atite Gandhāraraṭṭhe Takkasilāyām Bodhisatto rajjaṁ kāresi, Bārāṇasiyām Brahmadatto. So „Takkasilām gaṇhissā-māti“ mahantena balakāyena gantvā nāgarato avidūre ṛhatvā „imina niyāmena hatthī¹ pesetha iminā asse iminā rathe iminā patti², evam dhāvitvā āvudhehi paharatha, evam ghanavassam³ 5 valāhakā viya saravassam⁴ vassathā⁵ ‘ti senam vicārento imam gāthadvayam āha:

1. Gajaggameghehi⁶ hayaggamālihi⁷
rathūmijātehi⁸ sarābhivassehi⁹
tharuggahāvatṭadaļhappahārihi¹⁰
parivāritā¹¹ Takkasilā samantato. 156.

10

2. Abhidhāvathā ca patathā ca
vividhavinaditā ca¹² dantihi¹³,
vattat' ajja tumulo¹⁴ ghoso
yathā vijjutā jaladharassa¹⁵ gajjato¹⁶ ti. 157. 15

Tattha gajaggameghehi¹⁷ aggagajameghehi¹⁸ koñcanādaṁ gajjitaṁ¹⁹ gajjanthehi mattavaravāraṇavalāhakehi²⁰ attho, hayaggamālihi²¹ aggahaya-mālihi²² varasindhamālākulahi²³ assānikehi²⁴ attho, rathūmijātehi²⁵ sañ-jātaūnivegehi²⁶ sāgarasalilehi²⁷ viya sañjātarathūmihi²⁸ rathānikehi²⁹ attho, sarābhivassehi³⁰ tehi yeva rathānikehi ghanavassamegho viya saravassam²⁰

¹ Rp hatthīn, Ck C^a Bi^b hatthī. ² Rp pattiṁ, Ck C^a Bi^b patti. ³ Ck C^a -vassa, Bi^b -vassam vassāpetvā. ⁴ so C^a Rp; Ck saravassa, Bi^b saravasa. ⁵ Rp passathā, Bi^b thānaṁ. ⁶ Bi^b gajaggameghopi. ⁷ Bi^b sāyaggamālibhi, C^a hayaggamālibhi. ⁸ Bi^b ratubhummijātebhi, Rp rathammijātebhi. ⁹ Rp -vassebhi, Ck C^a sarāhivassahi, Bi^b sarātivassati. ¹⁰ Ck taruggahāvanḍa-, C^a tharuggahāvaddhadalaḥhappa-hāribhi, Bi^b dhanugavaṭṭadalabahapahāribhi. ¹¹ Bi^b paripāritā, C^a pavāritā. ¹² C^a -- patthā ca -- -, Bi^b abhidhāvata cuppatadhāvavata ca vividhavinaditā ca, Rp abhi-dhāvatha cupakavatha ca vividhavinaditā va, but further on: abhidhāvatha ca upa-upadhbāvatha ca -- -. ¹³ Bi^b rantibhi, Rp dantihi. ¹⁴ Bi^b tumulo. ¹⁵ Bi^b vijjalatā-dharassa, Rp vijjulatājaladharassa. ¹⁶ Bi^b jaggato. ¹⁷ C^a gajjameghehi, Bi^b gajaggameghetinti. ¹⁸ Bi^b aggajaggameghebhi. ¹⁹ Bi^b jaggitam. ²⁰ Bi^b -valāhakehi. ²¹ Ok -libiti, Bi^b sāyaggamālibhi. ²² Bi^b aggasāyamālibhi. ²³ Rp -dhavavalāhakehi. ²⁴ Bi^b assānikehi. ²⁵ Bi^b rathumpijātebhi. ²⁶ Ck sataūmi-, C^a sañjāna-, Bi^b sañcātaumpi-. ²⁷ Bi^b sāgarasasalilehi. ²⁸ Ck sañjataranī-, C^a samjāta-, Bi^b samjāta, omits rathūmihi. ²⁹ Ck sārabhivassahāti, C^a -vassihīti corr. to -vassahāti, Rp -vassebhitī. Bi^b sarātivasatīti.

vassantehi, tharuggahāvat̄adalhappahārihīti¹ tharuggahehi² āvat̄adalha-
pahārihi³ ito c' ito ca āvattitvā⁴ parivattitvā⁵ dalbarī paharantehi gahitakhaggā-
ratānatharudan̄dehi⁶ pattiyodhehi cā 'ti attho, parivāritā Takkasilā saman-
tato ti yathā ayam Takkasilā parivāritā hoti sīgham tathā karothā 'ti attho, abbi-
5 dhāvathā⁷ ca patathā cā⁸ ti vegena dhāvatha⁹ c' eva uppatathā¹⁰ ca, vivi-
dhavināditā ca dantihīti¹¹ varavūrañehi saddhiñ vividhavināditā bhavatha¹²,
selitagajjitavāditehi¹³ nānāvīravā hothā ti attho, vattatajja¹⁴ tumulo¹⁵ ghoso
ti vattatu¹⁶ ajja¹⁷ tumulo¹⁸ mahanto¹⁹ asanisaddasadiso ghoso, yathā vijjutā²⁰
jaladharassa gajjato²¹ ti yathā gajjantassa jaladharassa mukhato niggatā²²
10 vijjutā²³ caranti evam vicarantā nagaram parivāretvā rajañā gānhatā 'ti vadati.

Iti so rājā gajjivā senam vicāretvā nagaradvārasamipam
gantvā dvārakotthakam²⁴ disvā „idam rañño vasanagehan“ ti
pucchitvā „ayam nagaradvārakotthako“²⁵ ti vutte „nagar-
15 dvārakotthako“²⁶ tāva evarūpo rañño nivesanam kīdisam bha-
vissatīti“ vatvā „Vejayantapāsādasadisan“ ti sutvā „evam
yasasampannena raññā saddhiñ yujhitum na sakkhissāmā“ 'ti
dvārakotthakam²⁷ disvā va nivattitvā palāyitvā Bārānasim eva
āgāmāsi.

Satthā imam desanam²⁸ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā²⁹
20 Bārānasirājā Palāyiparibbājako³⁰ ahosi, Takkasilārājā aham evā“ 'ti.
Palāyijātakam³¹.

¹ Ck tharuggahāvavaddhadaḥappahārihīti, Cs tharuggahāvavaddhadaḥappahāribhīti corr. to tharuggahāvaddha-, Bi dhanuggahāvat̄adalhappahāribhīti. ² Bi dha-
nuggahehi. ³ Bi -ribhi, Ck Cs āvaddha--bhi. ⁴ Bi āvat̄itvā. ⁵ Bi parivattetvā.
⁶ Ck Cs -tharuddan̄dehi, Bi -dhanudan̄dehi. ⁷ Bi asidhāvata, Cs abhidhāvata corr. to -thā. ⁸ Cs ca patthā cā corr. to cā, Bi cuppatadhāvata ca. ⁹ Cs dhāvata corr. to dhāvatha. ¹⁰ Cs upajjantā corr. to upanathā, Bi uppatadhāvata. ¹¹ Ck dantihīti, Bp -ta va dantibhīti, Bi rantisiti ¹² Bi vividha. ¹³ Ck selina-, Cs selina- corr. to selita-, Bi sotthita-, Bi selitavajjitatvāritebhi. ¹⁴ Ck vattanajja, Cs vatthanajja corr. to vattatajja ¹⁵ Bi tumulo. ¹⁶ Ck Bi vatta, Cs vatta corr. to vattatu. ¹⁷ Ck Bi omit ajja. ¹⁸ Ck mahantā, Cs mahantā corr. to mahanto. ¹⁹ Ck Cs vijjunā, Bi vijjulatā. ²⁰ Cs gajjanto corr. to gajjato, Bi gacchato. ²¹ Ck nigañjunā, Cs nigañ-
junā corr. to niggatā. ²² Cs vijjunā corr. to vijjutā, Bi vijjulatā ²³ Ck -koddha-
kaiñ, Bi -koṭhakam. ²⁴ Ck Cs -koddhako, Bi -dvārāmkoṭhako ²⁵ Ck Cs -koddhako,
Bi -koṭhako. ²⁶ Ck Cs -koddhakam, Bi -koṭhakam. ²⁷ Bi dhammadesanam. ²⁸ Ck palāsa-, Cs palāsi-, Bi palāyi-. ²⁹ Ck palāsa-, Cs palāsi-, Bi palāyitā-jā-navamam.

10. Dutiyapalāyijātaka.

Dhajamaparimitan ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekam Palāyiparibbājakanī¹ eva ārabbha kathesi. Imasmim pana vatthusmim so paribbājako Jetavanam pāvisi. Tasmin khanē Satthā mahājanaparivuto alamkata dharmmāsane nisinno manosilātale sīhanādām uadanto sīhapoto² viya dhammām deseti³. Paribbājako Dasabalassa brahmasarirapaṭibhāgām⁴ rūpām punnacandasassirikām⁵ mukham su-vannapattasadisām⁶ nālātān⁷ ca disvā „ko evarūpām purisām⁸ jinitum sakkhissatiti“ nivattitvā parisantaram pavisitvā palāyi. Mahājano tam anubandhitvā nivattitvā Satthu tam pavattim ārocesi. Satthā „na so⁹ paribbājako idān’ eva pubbe pi mama suvaṇṇavaṇṇām¹⁰ mukham disvā palāto¹¹ yevā“ ‘ti vatvā atitām āhari:

Atite Bodhisatto Bārāṇasiyām rajjam kāresi, Takka-silāyām eko Gandhārarājā. So „Bārāṇasiṁ gahessāmīti“ catur-aṅginiyā senāya ḍagantvā nagaram¹² parivāretvā nagaradvāre 15 ṭhito attano balavāhanam oloketvā¹³ „ko ettakām¹⁴ balavāhanam jinitum sakkhissatiti“ attano senām vanṇetvā paṭhamam gātham āha:

1. Dhajam aparimitam anantapāram
duppasaham, dhamkehi¹⁵ sāgaram iva
giri-m-iva anilena duppasaho
duppasaho aham ajja tādisenā ’ti. 158.

20

Tattha dhajamaparimitan ti idain tāva me rathesu morapāde¹⁶ ṭhape-tvā¹⁷ ussāpitām dhajam eva aparimitam bahūm anekasatasāñkhanī¹⁸, ananta-pāraṇ ti baṭavāhanam pi me ettakā¹⁹ hatthī²⁰ ettakā¹⁹ assā ti gaṇanaparicche-darahitam²¹ anantapāram, duppasahan ti na sakkā paṭisattūhi²² sahitum

25

¹ Ck palāsa-, C^a palāsi-, Bⁱ palāyiparippājakam. ² Bⁱ -potako, C^a desesi corr. to deseti. ³ Bⁱ brahmasaribhāga. ⁵ Bⁱ -candasārikām. ⁶ Ck C^a -paddha-, Bⁱ -patti-. ⁷ Bⁱ nālātān. ⁸ Bⁱ purisuttamaṇi. ⁹ Bⁱ adds kho. ¹⁰ Bⁱ suddhasuvanna-. ¹¹ Ck palāyato, Bⁱ palāyayo corr. to palāto. ¹² Ck C^a -ram. ¹³ Bⁱ olo-kento. ¹⁴ Bⁱ etthakām. ¹⁵ Bⁱ -kebhi. ¹⁶ Bⁱ -pādām. ¹⁷ Bⁱ thapetvā. ¹⁸ Bⁱ -sañ-khyām. ¹⁹ Bⁱ etthakā. C^a etthakā corr. to ettakā. ²⁰ all three MSS. hatthi. ²¹ Bⁱ gaṇapari-, C^a gaṇanaparicchedam-, corr. to gaṇanaparicchedam-. ²² Bⁱ -satthuhi.

abhibhavitum, yathā kiṁ: dhamkehi sāgaram ivā¹ 'ti² yathā sāgaro bahūhi³ pi kākehi vegavikkhambhavanavasena⁴ vā atikkamanavasena vā⁵ duppasaho evam duppasaham, girimiva anilena duppasaho ti api ca me ayam balakayo yathā pabbato vātēna akampaniyato⁶ duppasaho tathā aññena balakayena duppa-
5 saho, duppasaho ahamajja tādisenā 'ti sv-āham iminā balena samannāgato aja tādisena duppasaho ti attālake⁷ thitam Bodhisattam sandhaya vadati.

Ath' assa so puṇṇacandasassirikam attano mukham dasse-
tvā „bāla mā vippalapa⁸, idāni te balavāhanam mattavaravāraṇo
viya naļavanam⁹ viddham sessāmīti“ santajjetvā dutiyam gā-
10 tham āha:

2. Mā bāliyam vippalapi¹⁰, na hi 'ssa¹¹ tādisam,
vilayhase¹², na hi labhase¹³ nisedhakam,
āsajjasī¹⁴ gajam iva ekacārinam
yo tam¹⁵ padā nalam¹⁶ iva pothayissatīti. 159.

15 Tattha mā bāliyam vippalapiti¹⁷ mā attano bālabhāvarū vilapa¹⁸, na hissa tādisan ti na hi 'ssa tādiso, ayam eva vā pāṭho, tādiso anantapāram me¹⁹ balavāhanan ti evarūpam takkento rajañ ca²⁰ gahetum samatto nāma na hi assa²¹ na hotīti attho, vilayhase²² ti tvam hi kevalain rāgadosamohamāna-parilāhena²³ vilayhasi²⁴ yeva, na hi labhase nisedhakan ti mādisam pana
20 pasayha abhibhavitvā nisedhakam²⁵ tāva na²⁶ labhasi, aja tam āgatamaggen' eva palāpessāmi, āsajjasīti²⁷ upagacchasi, gajam iva ekacārinan ti ekacārinam²⁸ mattavaravāraṇam viya, yo tam¹⁵ padā nalam²⁹ iva pothayissatīti yo tam
yathā nāma mattavaravāraṇo padā nalam²⁹ potheti sādhu³⁰ cunneti³¹ evam potha-
yissati. tvam tam āsajjasīti attānam sandhāyāba.

25 Evaṁ tajjentassa pan' assa katham³² sutvā Gandhārarājā

¹ Ck Cs iva   ² Ck Cs omit ti.   ³ Ck Bi bahūhi, Cs bahūhi?   ⁴ Cs -vikkham-
bhavasena.   ⁵ Bi omits vā.   ⁶ Ck Cs akampani-, Bi akammani-, Bp akampani-
yako.   ⁷ Ck Cs addbhālaka.   ⁸ Bi vīpalapasi.   ⁹ Bi naṭhānām.   ¹⁰ Bi vilapasi.
¹¹ Cs nabhisso, Bf nabhisso   ¹² Cs vilayhase, Bi vidayhase.   ¹³ Ck lase, Cs lase
corr. to labhase.   ¹⁴ Bi āpajjasī..   ¹⁵ Bi tvam.   ¹⁶ Ck Bi padā-, Bp padā nañam.
Cs padānalam.   ¹⁷ Bi vilapassā.   ¹⁸ Bi vilapasi.   ¹⁹ Bi anantapārāmeva.   ²⁰ Bi
rajjam.   ²¹ Bi assu.   ²² Ck Cs vilayhase, Bi vidayhase.   ²³ Ck -mānāmparilā-
hena, Cs mānāmparilāhena.   ²⁴ Cs vilayhasī, Bi vidayhasī.   ²⁵ Ck Cs -kan.
²⁶ Bi na tāva   ²⁷ Bi āpajjasīti.   ²⁸ Bi omits ekacārinam.   ²⁹ Ck Bp -nañam.   ³⁰ Ck sa.
³¹ Ck cunneti.   ³² Bi omits padānalamiva --- kathañi.

ullokento¹ kañcanapaññasadisam² mahānalātam³ disvā attano
gahanabhitō⁴ nivattitvā palāyanto⁵ sakanagaram eva agamāsi.

Satthā imam desanam⁷ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā
Gandhārarājā Palāyiparibbājako⁸ ahosi, Bārāṇasirājā pana aham evā“
ti. Dutiyapalāyijātakam⁹. Kāsāvavaggo atthamo. 5

9. UPAHANAVAGGA.

---

1. Upāhanajātaka.

Yathāpi kītā ti. Idam Satthā Veļuvane¹⁰ viharanto Deva-
dattam ārabba kathesi. Dhammasabhāyam hi¹¹ bhikkhū kathaṁ
samuṭṭhāpesum: „āvuso Devadatto ācariyam paccakkhāya Tathāgatassa 10
paṭipakkho paṭisattu hutvā mahāvināsam pāpuṇīti“. Satthā agantvā
„kāya nu ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti pucchitvā
„imāya nāmā“ ti vutte „na bhikkhave Devadatto idān’ eva ācariyam
paccakkhāya paṭipakkho hutvā mahāvināsam patto¹², pubbe pi patto
yevā“ ti vatvā atītam āhari: 15

Atite Bārāṇasiyam Brahmādatte rajjam kārente
Bodhisatto hatthācariyakule nibbattitvā vayappatto hatthi-
sippe nipphattim pāpuṇi. Ath' eko kāsigāmako¹³ māṇavako¹⁴
āgantvā tassa santike sippam ugganhi. Bodhisattā nāma sipp-
pam vācentā¹⁵ ācariyamutthim na karonti, attano jānanani- 20
yāmena¹⁶ niravasesam¹⁷ sikkhāpenti, tasmā so māṇavo Bodhi-
sattassa jānanasippam niravasesam¹⁷ gaṇhitvā Bodhisattam āha:

¹ Bi olokento. ² Ck C^s -paddha-. ³ Ck -naṭātam. ⁴ Bi gahanam apassanto
bhito, Bp gahanambhito ⁵ Ck omits palāyanto. ⁷ Bi dhammadesanam ⁸ Ck
palāsi-, C^s palāsi-, Bi omits alāyi. ⁹ Ck -palāsi-, C^s palāsi-, Bi adds dasamaṁ.
¹⁰ Bi jetavane. ¹¹ Ck C^s omit hi. ¹² Bi pāpuṇi. ¹³ Bi kāsigāmavāsiko.
¹⁴ Bi māṇavo. ¹⁵ Ck Bi bodhisatto - - - - to, C^s -tto - - - - to corr. to -ttā -
- - -tā. ¹⁶ C^s jānaniyāmena. ¹⁷ C^s nivarasesam.

,ācariya aham rājānam upaṭṭhahissāmīti“. Bodhisatto „sādhu tātā“ 'ti gantvā¹ ārocesi: „mahārāja mama antevāsiko tumhe upaṭṭhātum² icchatīti“. „Sādhu, upaṭṭhātū³“ 'ti. „Tena hi 'ssa paribbayam jānāthā“ 'ti. „Tumhākam antevāsiko tumhehi samakam⁴ na lacchati, tumhesu satam⁵ labhantesu pannāsaṁ lacchati, dve labhantesu ekaiñ lacchatīti“. So geham gantvā tam pavattim antevāsikassa ārocesi. Antevāsiko „ahaṁ ācariya tumhehi samasamasippam⁶ jānāmi, sace samakam ñeva paribbayaṁ labhissāmi upaṭṭhahissāmi, noce⁷ na upaṭṭhahissāmīti“ āha. Bodhisatto tam pavattim rañño ārocesi. Rājā „sace so tumhehi samappakāraṁ⁸ karotu“ tumhehi samakaṁ ñeva sippam dassetum sakkonto samakaṁ labhissatīti“ āha¹⁰. Bodhisatto tam pavattim tassa ārocetvā tena¹¹ „sādhu, dassessāmīti“ vutte rañño ārocesi. Rājā „tena hi sve sippam dassethā“ 'ti. „Sādhu, dassessāma¹², nagare bheriñ carāpethā“ 'ti āha¹⁰. Rājā „sve kira ācariyo ca¹³ antevāsiko ca ubho hatthisippam dassenti¹⁴, sve¹⁵ rājañganē sannipatitvā datthukāmā passantū“ 'ti bheriñ carāpesi. Ācariyo „na me antevāsiko upāyakosallam jānātīti“ ekaṁ hatthim gahetvā ekaratten' eva vilomam sikkhā-²⁰ pesi. So tam „gacchā“ 'ti vutte osakkitum „osakkā“ 'ti vutte gantum „titthā“ 'ti vutte nipajjitum¹⁷ „nipajjā“ 'ti vutte ṭhātum „gañhā“ 'ti vutte ṭhapetum „ṭhapehīti“ vutte gañhitum sikkhāpetvā punadivase tam hatthim abhirūhitvā¹⁸ rājañganam agamāsi¹⁹. Antevāsiko pi ekaṁ manāpahatthim²⁰ abhirūhi²¹. 25 Mahājano sannipati. Ubho pi samakam sippam dassesum. Puna Bodhisatto attano hatthim vilomam kāresi, so „gacchā“,

¹ Bi ti vatvā rañño. ² Ck C^a upaṭṭhānām, Bi upaṭṭhātu. ³ Bi upaṭṭhahatu.

⁴ C^a samaṁ. ⁵ Bi samakam. ⁶ Bi samaṁ sippam. ⁷ Bi adds labhissāmi.

⁸ Bi samappakā, C^a samappakā corr. to samappakāraṁ. ⁹ Bi rotu, C^a rotu corr. to karotu. ¹⁰ Bi omits āha. ¹¹ Bi adds hi ¹² Bi -mī. ¹³ Bi omits ca.

¹⁴ Bi lwp dassesanti. ¹⁵ Bi omits sve. ¹⁶ Ck ācariyayo. ¹⁷ C^a Bi nippajjitum.

¹⁸ Bi abhirūhitvā. ¹⁹ Bi -ne āga-. ²⁰ Bi manāpam-. ²¹ Bi abhirūhi, C^a abhirūhi.

'ti vutte osakki, „osakkā“ 'ti vutte purato dhāvi, „titthā“ 'ti vutte nipajji, „nipajjā“ 'ti vutte titthati, „gaṇhā“ 'ti vutte nikkipi, „nikkipā“ 'ti vutte gaṇhi. Mahājano¹ „mā“ are² duṭṭhantevāsika³ tvam ācariyena saddhim sārambhām karoḥi⁴, attano pamāṇam na⁵ jānāsi, ācariyena saddhim samakām jānāmīti saññī hositi⁶ ledḍudanḍādihi paharitvā tatth' eva jīvitakkhayam pāpesi. Bōdhisatto hatthimhā oruyha rājānam upasāmkamitvā „mahārāja sippam nāma attano sukhaththāya ganhanti, ekaccassa⁷ pana gahitasippam dukkata⁸ upāhanā viya vināsam eva āvahatīti“ vatvā idam¹⁰ gāthadvayam āha: 10

1. Yathāpi kītā purisass' upāhanā
sukhassa atthāya dukham udabbhe
ghamnābhitattā talasā papīlitā
pāde tass' eva purisassa khādare 160.

1. Evam eva yo dukkulino¹¹ anariyo
tumhāka¹² vijjañ ca sutāñ ca-m-ādiya
tam eva so tattha sutena¹³ khādati
anariyo vuccati pānadūpamo¹⁴ ti. 161. 15

Tattha udabbhe ti udabbheyya¹⁵, ghammābhitattā talasā papīlitā ti ghammena¹⁶ abbitattā pādataleṇa ca papīlitā, tassevā 'ti yena tā sukhaththāya 20 kinītvā pādesu patimukkā dukkatupāhanā¹⁷ tass' eva khādare ti vāpām vā¹⁸ karonti pāde khādanti, dukkulino¹⁹ ti dujjātiko akulaputto, anariyo²⁰ ti hirottappavajjito asappuriso, tumhāka¹² vijjañ ca sutāñ ca mādiyā²¹ 'ti etha tam²² tam nāmati²³, tumhākan²⁴ ti vattabbe tumhāka iti vuttam, tumhākam²⁵ tam²⁶ tam sippam āsevati parivattetīti attho, ācariyass' etam nāmam, tasmā tumhāka²⁷ 25

¹ Ck omits mahājano. ² Bi omits mā. ³ Bi hare. ⁴ Bi duṭṭhaante-. ⁵ Bi sārabhām karosi. ⁶ Ck omits na, C^a has added na. ⁷ Bi ahositi. ⁸ Ck ekassa, C^a ekacchassa corr. to ekaccassa. ⁹ Ck C^a dukkataṁ, Bi dukkataṁ, Bp duggata. ¹⁰ Bi imāni. ¹¹ so all four MSS. ¹² so Bp; Ck C^a tambāka, Bi tumhākam. ¹³ Bi suttena. ¹⁴ Ck pānadūpamo, C^a pānadupamo, Bp dupāhanupamo, Bi vuccatupāhanupamo. ¹⁵ Bi appaheyya. ¹⁶ so Bi Bp; Ck C^a ghamme. ¹⁷ Bi -tu-. ¹⁸ Bi omits vā. ¹⁹ Ck -kuṭīno. ²⁰ Bi anāthiyo. ²¹ Bi ādiyā. ²² Ck na? ²³ so Bi Bp; C^a mantīti, Ck mantīti. ²⁴ Ck tamūnāko, C^a tamāno corr. to tamūnāko. ²⁵ so Bp; Ck C^a tamhāko, Bi tumhāko, all three omit iti vuttam tumhākam. ²⁶ Bi kam ²⁷ Ck C^a tamhākā, Bi tumhākā so, all three omit ti.

gāthābandhanasukhattham pan' assa rassabhāvo kato, vijjān ti aṭṭhārasasu
 vijjatthānesu, yam kiñci sutan¹ ti yam kiñci sutapariyattim², ādiyā ti ādi-
 yitvā, tam eva so tattha sutena³ khādatīti tam eva⁴ 'ti⁵ attānam eva, yo
 ti⁶ yo dukkulino⁷ anariyo ācariyamhā vijjañ ca sutañ ca ādiyati⁸ so tattha
 5 sутена khādatīti tassa⁹ santike sutena so attānam eva khādatīti attho, Aṭṭha-
 kathāyām pana ten' eva so tattha sutena khādatīti pi pātho, tassāpi so tena¹⁰
 tattha sutena¹¹ attānam eva¹² khādatīti ayam eva¹³ attho, anariyo vuccati
 pānadupamo¹⁴ ti iti anariyo dupāhanūpamo¹⁵ dukkatupāhanūpamo¹⁶ vuccati,
 yathā hi¹⁷ dukkatupāhanā¹⁸ purisam khādanti¹⁹ evam esa²⁰ sutena khādanto
 10 attāna va²¹ attānam khādati, athavā pānāya duto²² ti pānadu, upāhanūpēñāpi²³
 tassa²⁴ upāhanāya khāditapādass' etain²⁵ nāmañ, tasmā yo so²⁶ attānam sutena
 khādati so tena sutena²⁷ khāditattā anariyo ti vuccati, pānadupamo²⁸ upāhanū-
 patāpitasadiso²⁹ ti vuccatīti³⁰ ayam etha attho.

Rājā tuṭṭho Bodhisattassa mahantam yasam adāsi.

15 Satthā imam desanam³¹ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā
 antevāsiko Devadatto ahosi, ācariyo pana aham evā 'ti. Upāhana-
 jātakam³².

2. Viñāthūpajātaka.

Ekacintito va ayam attho ti. Idam Satthā Jetavane
 20 vihararatānam kumārikam ārabba kathesi. Sā kir' ekā
 Sāvatthiyam setthidhītā attano³³ gehe usabharājassa³⁴ sakkāram kayi-
 ramānam³⁵ disvā dhātim pucchi „amma ko nām' esa evam sakkāram
 labhatīti“. „Usabharājā nāma ammā“ 'ti. Puna sā ekadivasam
 pāsade³⁶ thatvā³⁷ antaravīthim olokenti³⁸ ekam khujjam disvā cintesi:

¹ Bi subhan. ² Bi subhapariyatti. ³ Bi subbena ⁴ C^s eva. ⁵ C^k C^s omit ti.
⁶ C^k yā ti, C^s yā ni corr. to yo ti, Bi so ti ⁷ C^s Bi -kulino, C^k -kulino.
⁸ C^k ādiyati, C^s ādiyati corr. to ādiyāti. ⁹ C^k nassa. ¹⁰ Bi omits tena.
¹¹ Bi sutesu. ¹² C^k attānameva, C^s attānameva corr. to attānameva. ¹³ C^k
 ayamattho, C^s ayamattho corr. to ayam eva attho ¹⁴ B^p dupāhanupamo, Bi
 vuccatupāhanupamo. ¹⁵ B^p dupāhanupamo, Bi napāhanupamo. ¹⁶ Bi omits
 dukka-, B^p duupāhanupamā ti. ¹⁷ C^k C^s pi. ¹⁸ C^s -tu-. ¹⁹ Bi khādati.
²⁰ Bi eva. ²¹ Bi omits attanāva. ²² C^k dūto, Bi pāhanā dukkhā. ²³ C^k upa-
 hānū-, C^s upāhānū- corr. to upāhanū-. ²⁴ Bi has only pādā in the place of
 pānadu --- tassa. ²⁵ Bi khāditeupāhanassetaiñ. ²⁶ C^k C^s so yo. ²⁷ Bi omits
 sutena. ²⁸ Bi upāhanupamo. ²⁹ Bi upāhanāthāpitaiñ. ³⁰ Bi vuccati. ³¹ Bi
 dhammadesanam. ³² Bi adds paṭhamāni. ³³ Bi atta. ³⁴ Bi uparājassa. ³⁵ Bi
 kariyamānam. ³⁶ Bi adds vātapāne. ³⁷ Bi thatvā. ³⁸ C^s Bi -ti.

„gunnam¹ antare jeṭṭhakassa piṭṭhiyām kakudham hoti, manussajeṭṭha-kassāpi tena bhavitabbaṁ, ayām manussesu purisūsabho bhavissati, etassa mayā pādparicārikāya bhavitum vattatīti²“ sā dāsim pesetvā „setṭhidhītā tayā³ saddhiṁ gantukāmā, asukaṭṭhānam kira gantvā⁴ tiṭṭhathā“ ’ti tassa ārocetvā sārabhaṇḍakām ādāya aññātakavesena pāsādā qtaritvā 5 tena saddhiṁ palāyi. Aparabhāgē tam kammaṁ⁵ nagare ca bhikkhu-saṅghe ca pākaṭam jātam. Dhammasabhbāyām bhikkhū kathām sa-muṭṭhāpesum: „āvuso asukā kira setṭhidhītā khujjena saddhiṁ palātā“. Ti Satthā āgantvā „kāya nu ’ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ ti vutte „na bhikkhave idān’ ev⁶ 10 esā⁶ khujjam kāmeti, pubbe pi kāmesi yevā“ ’ti vatvā atitām āhari:

Atīte Bārāṇasiyām Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto ekasminn nigamagāme setṭhikule nibbattitvā vayappatto gharāvāsaṁ vasanto puttadhītāhi vadḍhamāno attano puttassa Bārāṇasiseṭṭhissa⁷ dhītaram vāretvā divasaṁ 15 ṭhapesi. Setṭhidhītā attano gehe usabhassa sakkārasamānam disvā „ko nām’ eso“ ti dhātīm pucchitvā „usabho“ ti sutvā antaravīthiyā gacchantaṁ ekan khujjam disvā „ayaṁ purisū-sabho bhavissatīti“ sārabhaṇḍam⁸ gahetvā tena saddhiṁ palāyi. Bodhisatto pi kho „setṭhidhītaram geham ānessāmīti⁹“ mahā- 20 tena parivārena Bārāṇasiṁ gacchanto tam eva maggaṁ paṭipajji. Te ubho pi sabbarattiṁ maggaṁ agamaṁsu¹⁰. Atha khujjassa sabbarattiṁ sītābhīhatassa¹¹ aruṇodaye sarīre vāto kuppi, mahantā vedanā vattanti, so maggā ukkamina¹² vedanā- matto¹³ hutvā viñādaṇḍako¹⁴ viya samkuṭito¹⁵ nipajji, setṭhi-dhītāpi ’ssa pādamule nisidi. Bodhisatto setṭhidhītaram khujjassa pādamule nisinnam disvā samjānitvā¹⁶ upasāmīkamitvā setṭhidhītāya saddhiṁ sallapanto paṭhamam gātham āha:

¹ so Ck Bi Rp; Cs guttaṁ corr. to gunnam. ² Ck Cs vaddhatīti, Bi vattatīti.

³ Bi tassā. ⁴ Bi gatvā. ⁵ Bi taṁ tassā kiriyām. ⁶ Bi idānevasā. ⁷ Ck -si-.

⁸ Ck sā sārabhaṇḍam, Bi sārabhaṇḍakām. ⁹ Cs āneyāmīti ¹⁰ Bi āg-. ¹¹ Bi pīṭābhīhatassa. ¹² Ck ukkama, Bi okkama. ¹³ Bi -nā-atto, Rp -nappatto. ¹⁴ Cs viñā- corr. to viñā-, Bi viñā-. ¹⁵ Bi sakūṭiko. ¹⁶ Bi omits samjānitvā.

1. Ekacintito va ayam attho, bālo aparināyako¹,
na hi khujjena vāmena bhoti saṅgantum arahasīti. 162.

Tattha ekacintito va ayam attho ti amma yañū tvañū² cintetvā iminā khujjena saddhiñ palātā ayañ tayā ekikāya evañ cintito bhavissati³, bālo aparināyako⁴ ti⁵ yañū hi khujjo bālo, duppaññabhävena mahallako pi bālo va, aññasmīm gahetvā gacchante asati gantum asamatthatāya aparināyako⁶, na hi khujjena vāmena bhoti saṅgantum arahasīti iminā hi⁷ khujjena vāmanattā⁸ vāmena bhoti tvañ mahākule jātā abhirūpā dassanīyā saṅgantum samāgantum⁹ nārahasīti.

10 Ath' assa tañ vacanaiñ sutyā setthidhītā dutiyam gātham āha:

2. Purisūsabham maññamānā aham khujjaiñ akāmayim,
so 'yañ¹⁰ saṅkuṭito¹¹ seti chinnatanti¹² yathā viñā¹³ ti. 163.

Tass' attho: shami ayya¹⁴ ekañ usabham disvā gunnaiñ jetthakassa pitthi-
15 yañ kakudhañ hoti imassāpi tañ atthi iminā purisūsabhenā bhavitabban ti evam aham khujjaiñ purisūsabhan ti maññamānā skāmayiñ, sv-āyaiñ yathā nāma chinnatanti sadoniko viññadañjako evañ saṅkuṭito¹¹ setīti.

Bodhisatto tassā aññātakavesena¹⁵ nikkhantabhāvamattam¹⁶
eva ñatvā nahāpetvā¹⁷ alamkaritvā rathañ āropetvā geham¹⁹ eva
20 agamāsi.

Satthā imam dhammadesanam āharitvā jātakam samodhānesi:
,,Tadā ayam eva setthidhītā ahosi, Bārāñasisetthi²⁰ pana sham evā“
‘ti. Viññātūñajātakam²¹.

¹ Ck -ñā-. ² Bi tañ attain. ³ Bi -tīti. ⁴ Bi -ñā-. ⁵ Ck omits ti. ⁶ Ck Bi -ñā-.

⁷ Bi omits hi. ⁸ Ck vāmananāvā, C^a vāmanāñ corr. to vāmanatāvā, Bp vānamattā.

⁹ Ck samāgantuñ added. ¹⁰ Bi svāyaiñ. ¹¹ Bi Bp -ko. ¹² Bi -santi. ¹³ Ck punā,

C^a thūnā, Bi viñā. ¹⁴ C^a ayyo corr. to ayya, Bi ayye. ¹⁵ Ck aññāñavasena,

C^a aññāñavasena. ¹⁶ Ck nikhamanta-, Bi nikhandha-. ¹⁷ Bi tañ adāya.

¹⁸ Bi attano geham. ¹⁹ Ck -si-. ²⁰ C^a -thūna-, Bi viññātājātakam dutiyam.

3. Vikanṇakajātaka.

Kāmām yahim icchasi tena gacchā 'ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekam ukkaṇṭhitabhikkhuṁ ārabbha kathesi. So hi dhammasabham ānito¹ „saccam kira tvaṁ bhikkhu ukkaṇṭhito“ ti Satthārā puṭṭho „saccan“ ti vatvā „kasmā ukkaṇṭhito sīti“ vutte „kāmaguṇākāraṇā“ ti āha. Atha nām Satthā „kāmaguṇā nām“ ete bhikkhu vikanṇakasallasadisā² sakim hadaye patiṭṭham labhamānā, vikanṇakam³ viya pavittham⁴ sunissumāraṁ maranām eva pāpetiti⁵, vatvā atitām āhari:

Atite Bodhisatto Bārāṇasiyam dhaumena rajjam kā- 10
rento ekadivasam uyyānam gantvā pokkharaṇītiraiñ sampānuṇi. Naccagītādisu kusalā naccagītāni payojesum. Pokkharaṇiyam macchacakchapā gītasaddalolatāya⁷ sannipatitvā raññā va saddhim gacchanti. Rājā tālakkhandhappamāṇam macchaghātaṁ disvā „kin nu kho ime macchā mayā saddhim ñeva carantīti“ 15 amacce pucchi. Amaccā „ete devam upatthahantīti“ āhamṣu. Rājā „ete kira maiṁ upatthahantīti“ tussitvā tesam nicca-bhattam paṭṭhapesi, devasikam tanḍulammaṇam paccati. Macchā bhattavelāya⁸ ekacce āgacchanti ekacce nāgacchanti, bhattam nassati. Rañño tam attham ārocesum. Rājā „ito paṭṭhāya 20 bhattavelāya bherim paharitvā bherisaññāya⁹ macchesu¹⁰ sannipatesu bhattam dethā“ ti āha. Tato paṭṭhāya bhattakammiko bherim paharāpetvā¹¹ sannipatitānam¹² macchānam bhattam deti. Te pi bherisaññāya¹³ sannipatitvā bhuñjanti. Tesu evam sannipatitvā bhuñjantesu eko sunissumāro¹⁴ āgantvā macche khādi. 25 Bhattakammiko¹⁵ rañño ārocesi. Rājā tam sutvā „sunissumāraṁ¹⁶ macchānam khādanakāle vikanṇakena vijjhitvā gaṇhā“

¹ C^a āniko, Bⁱ āniko. ² C^a vikinnaka-, Bⁱ vikanṇasallo-. ³ Bⁱ vikanṇaka, C^k vikanṇakam. ⁴ C^a pavittham corr. to patiṭṭham, Bⁱ viddha. ⁵ Bⁱ pāpentī, B^a pāpēsi. ⁶ C^k -ṇi-. ⁷ Bⁱ -saddasmī lokatāya ⁸ Bⁱ -yam. ⁹ C^a bherimśam-ñāya. ¹⁰ C^k C^a macche. ¹¹ C^a pahārā-, C^k pahāpetvā ¹² C^k C^a -tite. ¹³ Bⁱ omits bheri. ¹⁴ Bⁱ susu-. ¹⁵ Bⁱ bhattam-. ¹⁶ Bⁱ susumāri.

'ti āha. So „sādhū“ 'ti gantvā nāvāya ṛhatvā¹ macche khādi-tum āgatain sumsumārain² vikāṇnakena pahari. Tain tassa³ antopitthiñ pāvisi. So vedanāmatto⁴ hutvā tam gahetvā va palāyi. Bhattachamīniko tassa viddhabhbhāvam ñatvā tam ala-⁵ panto paṭhamāñ gātham āha:

1. Kāmañ yahin icchasi tena gaccha,
viddho si⁵ mammamhi⁶ vikāṇnakena,
hato si bhattena savāditena
lolo ca macche anubandhamāno ti. 164.

10 Tattha kāman ti ekañsenā, yahin icchasi tena gacchā 'ti yasmin icchasi tatthagaccha, mammasmin⁷ ti mammathāne⁸, vikāṇnakenā 'ti⁹ vikāṇnakassalena, hato si bhattena savāditena lolo ca macche anubandhamāno ti tvāñ bherivāditasāññāya bhatte diyamāne¹⁰ lolo hutvā khādanathāya macche anubandhamāno tena savāditena bhattena hato, gatañthāne pi te jīvitaiñ n' atthiti.

15 So attano vasanañthānam patvā jīvitakkhayaiñ patto.

Satthā imam kāraṇam dassetvā abhisambuddho hutvā dutiyaiñ gātham āha:

2. Evam pi lokāmisam opatanto
vihaññati¹¹ cittavasānuvattī,
so haññati ñātisakhāna majjhe
macchānugo so-r-iva sumsumāro² ti. 165.

Tattha lokāmisān ti pañca kāmaguṇā, te hi loko iñthato kantato manā-pato gañhāti tasmā lokāmisān ti vuceati, tain lokāmisān anupatanto kilesavasena cittavasānuvattī¹² puggalo vihaññati kilamati, so haññatī so evarūpo¹³ 25 puggalo ñātinañ¹⁴ ca sakħānañ ca majjhe pi so vikāṇnakena viddho macchānugo sumsumāro² viya pañca kāmaguṇe manāpā ti gahetvā haññati kilamati mahā-vināsañ pāpūnāti yevā 'ti.

¹ Bi thatvā. ² Bi susu-. ³ Bi tasā. ⁴ Bi -patto, Bp -nappatto. ⁵ Ck smi, Ce smi corr. to si. ⁶ Ck mammamhi, Ce cammaihi corr. to mammamhi, Bi mammasmī.

⁷ Bi mammasmīn, Ce cammasmin corr. to mammasmin. ⁸ Ce mammathāne.

⁹ Ck omits vikāṇnakenā ti, Ce has added this. ¹⁰ Ck diyā-. ¹¹ Ce vibhaññati, Bi vihaññati. ¹² Ck -vatti, Bi vattati. ¹³ Bi evain-. ¹⁴ Ce Bi ñātinañ.

Evam Satthā imam desanam¹ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam samodhānesi: (Saccapariyosāne ukkaṇṭhitō² bhikkhu sotāpattiphale patiṭṭhahi) „Tadā Bārāṇasirājā³ aham eva ahosin“ ti. Vikaṇṇakajātakam⁴.

4. Asitābhujātaka.

5

Tvam eva dānim akarā ti. Idam Satthā Jetavane vibhantico aññataram kumārikam ārabba kathesi. Sāvatthiyam kir' ekasmiṁ dvinnam aggasāvakānam upaṭṭhākakule ekā kumārikā abhirūpā sobhaggappattā. Sā vayappattā samānajātikam⁵ kulam agamāsi⁶. Sāmiko tam kismici amaññamāno aññattha cittavasena carati. Sā tassa 10 tam attani anādarataim aganetvā dve aggasāvake nimantetvā mahādānam⁷ datvā dhammam suṇanti⁸ sotāpattiphale patiṭṭhahi. Sā tato paṭṭhāya maggasukhena phalasukhena vītināmayamānā „sāmiko⁹ mām na icchatī, gharāvāsena pi¹⁰ me kammaim n' attī, pabbajissāmīti“ cintetvā mātāpitunnam ācikkhitvā pabbajitvā arahattam pāpuṇi. Tassā¹¹ 15 sā kiriyā bhikkhusu¹² pākaṭā jātā. Ath' ekadivasam bhikkhū dhammasabhāyam katham samutthāpesuṁ: „āvuso asukakulassa dhītā atthagavesikā, sāmikassa anicchanabhāvam īnatvā aggasāvakānam dhammam sutvā sotāpattiphale patiṭṭhāya puna mātāitaro āpucchitvā pabbajitvā arahattam pattā¹³, evam atthagavesikā āvuso sā kumārikā“ ti. Satthā 20 āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ ti, yette „na bhikkhave idān' ev' esā kula-dhītā atthagavesikā, pubbe pi atthagavesikā yevā“ 'ti vatvā atītam āhari:

Atīte Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente 25 Bodhisatto isipabbajjam pabbajitvā abhiññā ca samāpattiyo ca¹⁴ nibbattetvā Himavantapadese¹⁵ vāsam kappesi. Tadā Bārāṇasirājā¹⁶ attano puttassa Brahmadattakumārassa parivārasampattim disvā uppannāsamko puttam ratthā pabbājesi¹⁷.

¹ Bi dhammadē-. ² Bi ukkaṇṭhita. ³ Ck C⁺ -si-. ⁴ C⁺ Bi vikaṇṇajātakam, Bi adda tatiyan. ⁵ Bi samajā-. ⁶ Bi āg-. ⁷ Bi omits mahā. ⁸ Ck Bi -ti. ⁹ Ck -ko, C⁺ -ko ti corr. to -ko pi. ¹⁰ Bi omits pi ¹¹ Bi tessāpi. ¹² C⁺ Bi bhikkhusu. ¹³ Bi arahappattā. ¹⁴ Bi omits ca. ¹⁵ Bi -ppadese. ¹⁶ Ck C⁺ -si-. ¹⁷ Ck pabbājesi, C⁺ pabbajājesi, Bi pappājesi.

So Asitābhun¹ nāma attano devim̄ ādāya Himavantam̄ pavisitvā macchamarīnsaphalāphalani khādanto paññasālāya nivāsam̄² kap-pesi. So ekan̄ kinnariṁ disvā paṭibaddhacitto „imam̄ pajā-patiṁ karissāmīti“ Asitābhūm³ aganetvā⁴ tassā anupadam̄⁵ agamāsi. Sā tam̄ kinnariṁ anubandhamānam̄ disvā „ayam̄ mama aganetvā kinnariṁ⁶ anubandhati, kim̄ iminā⁷ ti virattacittā hutvā Bodhisattam̄ upasāmīkamitvā vanditvā attano kasinaparikammam̄ kathāpetvā kasiṇam̄ olokentī abhiññā ca samapattiyo ca nibbattetvā Bodhisattam̄ vanditvā āgantvā attano paññasāladvāre¹⁰ atthāsi. Brahmadatto pi kinnariṁ anubandhanto vicaritvā tassā gatamaggam̄ pi adisvā⁸ chinuāso⁹ hutvā paññasālābhīmukho va jāto. Asitābhū¹⁰ tam̄ āgacchantaṁ disvā vehāsaṁ abbhuggantvā maṇivanaṇe gaganatale¹¹ ṭhitā „ayyaputta tam̄ nissāya mayham̄¹² idam̄¹³ jhānasukham̄ laddhan¹⁴ ti vatvā paṭhamam̄ gātham̄ āha:

15   1. *Tvam eva dānim akara¹⁵ yaṁ kāmo vyapagamā tayi¹⁶, so 'yaiṁ appaṭisandhiko kharā chinnam̄ va rerukan ti.* 166.

Tattha *tvam eva dānim akarā¹⁷ ti ayyaputta manū pahāya kinnariṁ anubandhanto tvarī ñeva dāni idam̄ akara¹⁸, yaṁ kāmo vyapagamā¹⁹ tayīti yaṁ mama tayi kāmo vigato vikkhambhaṇappahānena²⁰ pahīno yassa pahīnattā²¹ abham̄ imam̄ visesañi pattā ti dipeti, so yaṁ appaṭisandhiko ti so pana kāmo idāni appaṭisandhiko na sakkā paṭisandhetum²², kharā chinnam̄ va rerukan ti kharo vuccati kakaco rerukaiñ vuccati hatthidanto, yathā kakacehi chinno²³ va hatthidanto appaṭisandhiko hoti na puna purimanayena alliyati²⁴ evam̄ puna mayham̄ tayā saddhiñ cittassa ghaṭanam̄²⁵ nāma n' athīti*

26   vatvā tassa passantass' eva uppatitvā aññattha agamāsi. So tassā²⁶ gatakāle paridevamāno dutiyaṁ gātham̄ āha:

¹ Bi asitānubhūtā. ² Bi vāsam̄. ³ Bi asikābhūm, C^s asikābhūm corr. to asitā-. ⁴ C^k aganetvā, C^s aganetvā corr. to -ne-, Bi agahetvā. ⁵ Bi -ri. ⁶ Bi adds me. ⁷ Bi mayam̄ adisvā. ⁸ C^k chintāso. ⁹ C^k asinabhū. ¹⁰ C^k ga-gana-. ¹¹ C^s has added mayā. C^k omits mayam̄. ¹² Bi imam̄. ¹³ Bi -ri. ¹⁴ Bi byagata mayī. ¹⁵ Bi byagamā. ¹⁶ C^s vikkhambhaṇappahātena. ¹⁷ C^s pahī-nontā corr. to pahīnāntā. ¹⁸ Bi Bp-dhitum̄. ¹⁹ Bi kakacachinno. ²⁰ C^k C^s alliyatiti, Bi alliyati. ²¹ C^k C^s -nan. ²² Bi tassa, C^s tassa corr. to tassā.

१. Atricchāatilobhena atilobhamadena ca
evam hāyati atthamhā aham va Asitābhuyā ti. 167.

Tattha atricchāatilobhenā 'ti atricchā vuccati atra atra icchā sam-khātā^१ apariyantatañhā, atilobho vuccati atikkamitvā pavattanalo, atilobha-madena cā 'ti purisamadañ uppādanato atilobhamado nūma jāyati^२, idām vuttam hoti: atricchāvasesa atricchāmāno puggalo atilobhena ca atilobhamadena ca yathā aham Asitābhuyā^३ rājadhitāya parihīno evam atthā hāyatī. ५

Iti so imāya gāthāya paridevitvā araññe ekako va vasitvā pitu accayena gantvā rajjam gaṇhi.

Satthā imam desanam^४ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā १० rājaputto ca rājadhitā ca ime janā ahesum, tāpaso pana aham evā“ 'ti. Asitābhūjātakam^५.

५. Vacchanakhajātaka.

Sukhā gharā vacchanakhā ti. Idām Satthā Jetavane viharanto Roja-Mallam ārabbha kathesi. So kirāyasmato Anandassa gihisahāyo^६ ekadivasam^७ āgamanathāya therassa sāsanam pā-hesi. Thero Satthāram āpucchitvā agamāsi. So theram nānaggarasa-bhojanam bhojetvā ekamantam nisinno therena saddhim paṭisanthāram katvā theram gihibhogena^८ pañcakāmaguṇehi nimantento „bhante Ānanda, mama gehe pahūtam saviññānakāavivññānakaratanam, idām १५ majhe bhinditvā tuyham dammi, ehi ubho agāram ajjhāvāsāmā“ 'ti. Thero tassa kāmesu ādīnavam kathetvā uṭṭhāyāsanā vihāram gantvā „dittho te Ānanda Rojo“ ti Satthāram pucchito „āma bhante“ ti vatvā „kim assa kathesiti“ yutte „bhante mañ Rojo gharāvāsenā nimantesi, २० ath' assāhami gharāvāse c' eva kāmagunesu ca ādīnavam kathesin“ ti. Satthā „na kho Ānanda Rojo Mallo idān' eva pabbajite gharāvāsenā २५ nimantesi^९, pubbe pi nimantesi^{१०} yevā“ 'ti vatvā tena yācito atitam āhari:

^१ Ck C^१ -to. ^२ Bi Rp jāto. ^३ so Rp; Ck C^१ aham ca asitābhuyā ti, Bi aham asitābhū. ^४ Bi dhammadde-. ^५ Bi asitābhūjātakam catutthaih. ^६ Ck gihī-. ^७ Bi adda tassa. ^८ Ck C^१ gihī-. ^९ Bi ajjhāvāsāmā. ^{१०} Bi -teti.

Atīte Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto aññatarasmiñ nigamagāme¹ brāhmaṇakule nibattitvā vayappatto isipabbajjam pabbajitvā Himavantapadese² cīram vasitvā loṇambilasevanatthāya³ Bārāṇasiṁ patvā rājuy-
 5 yāne vasitvā punadivase Bārāṇasiṁ pāvisi. Ath' assa Bārāṇasiṣṭhi⁴ cāravihāre⁵ pasiditvā geham netvā bhojetvā uyyāne
 10 vasanatthāya paṭīññam gahetvā tam paṭījagganto⁶ uyyāne vasā-pesi. Te aññamaññam uppannisinehā ahesuṁ. Ath' ekadivasam Bārāṇasiṣṭhi⁴ Bodhisatte pemavissāsavasena evam cintesi:
 15 „pabbajjā nāma dukkhā, mama sahāyam⁷ Vacchanakham paribbājakam uppabbājetvā sabbam vibhavam majhe bhinditvā tassa datvā dve pi samaggavāsamī vassisāmā“ 'ti so ekadivasam bhikkacca pariyosāne tena saddhiṁ madhurapaṭisan-thāram katvā „bhante Vacchanakha, pabbajjā nāma dukkhā,
 20 sukho gharāvāso, ehi ubho samaggā kāme paribhuñjamānā vasāmā“ 'ti vatvā paṭhamam gātham āha:

1. Sukhā gharā Vacchanakha sahiraññā sabhojanā
 yattha bhutvā ca pītvā ca sayeyyātha anussuko⁸ ti. 168.

Tattha sahiraññā ti sattaratanasampannū, sabhojanā ti bahukhādanīya-
 20 bhojanīyā⁹, yattha bhutvā ca pītvā cā 'ti yesu sahiraññasabhojanesu gharesu nānagoggarasāni bhojanāni paribhuñjitvā nānāpānāni ca pīvitvā¹⁰, sayeyyātha anussuko⁸ ti yesu alānikate¹¹ sīrisayanapītthe anussuko⁸ hutvā sayeyyāsi, tēna¹² gharā nāma ativiya sukhhā ti.

Ath' assa¹³ sutvā Bodhisatto „mahāseṭṭhi, tvam aññāna-tāya kāmagiddho hutvā gharāvāsassa gunam¹⁴ pabbajjāya ca agunam kathesi, gharāvāsassa te agunam kathessāni, sunāhi dānāti“ vatvā dutiyam gātham āha:

¹ Bi omits nigamā. ² Bi -ppadese. ³ Bi loṇambilapatiivesanatthāya ⁴ Ck C^a -si-.

⁵ Bi ācāra-, Bp. iriyāpathē ⁶ Ck -ggento ⁷ Ck -ya, C^a -ya corr. to -yam.

⁸ Bi -ssukko. ⁹ Ck Bi -niyabhojanīyā, C^a -niyabhojanīyā corr. to -niyabhojanīyā.

¹⁰ Ck pītvā. ¹¹ Bi -tesu, C^a adds sīrikate. ¹² Bi tenassa. ¹³ Bi adds vacanam. ¹⁴ Bi adds kathesi.

2. Gharā nānīhamānassa¹ gharā nābhāṇato musā
gharā nādinnadaṇḍassa paresam̄ anikubbato,
evam̄ chiddam̄ durabhibhavam̄ ko gharam̄ paṭipajjatīti. 169.

Tattha gharā nānīhamānassā² ti niccakālāṁ kasigorakkhādikara-
nenā³ anūhamānassa avāyamantassa gharā nāma n' atthi, gharāvāso⁴ na⁵ 5
paṭiṭṭhā⁶ ti attho, gharā nābhāṇato musā ti khettavatthuhiraññasuvanṇā-
dinām⁷ atthāya amusā bhanato pi gharā nāma n' atthi, gharā nādinnadaṇ-
ḍassa paresam̄ anikubbato ti naādinnadaṇḍassāpi⁸ agabitadaṇḍassā nik-
khittadandaṇḍassā paresam̄ anikubbato gharā nāma n' atthi, yo pana ādinnadaṇḍo⁹
hutvā paresam̄ dāsakammakarādīnam̄ tasminī aparādhē aparādhānurūpāni 10
vadhabandhanacchedanatālānādīvaseṇa karoti tass' eva gharāvāso sañṭhahatitī attho,
evam̄ chiddam̄ durabhibhavam̄ ko gharam̄ paṭipajjatīti tam̄ dāni evam̄
etesanī kuhanādīnam¹⁰ akaraṇe sati taya tājā¹¹ paribāṇiyā chiddam̄¹² karare pi sati
niccam eva kātabbato durabhisambhavam̄ durārādhānīyam¹³ niccam karontassāpi
vā¹⁴ durabhisambhavam eva¹⁵ duppūraṇi gharāvāsam̄ aham̄ nipparitasso¹⁶ hutvā 15
ajjhāvāsissānīti ko gharam̄ paṭipajjatīti¹⁷.

Evam̄ Mahāsatto gharāvāsassa dosam̄ kathetvā uyyānam̄
eva agamāsi.

Satthā imam̄ dhammadesanaṁ āharitvā jātakam̄ samodhānesi:
.Tadā Bārāṇasīsetthi¹⁸ Rojo Mallo ahosi, Vacchanakhaparibbājako 20
pana aham̄ evā¹⁹ 'ti. Vacchanakhajātakam¹⁹.

6. Bakajātaka.

Bhaddako vatayam̄²⁰ pakkhitī. Idam̄ Satthā Jetavane
viharanto ekaṁ kuhakam̄ ārabba kathesi. Tam̄ hi Satthā ānetvā
dassitam̄²¹ disvā „na bhikkhave idān̄ eva pubbe p' esa kuhako 25
yevā²² 'ti vatvā atitam̄ āhari:

¹ all three MSS. nānīha-. ² Ck Bi nānīha ³ Bi -kāṇena. ⁴ Ck -vāsa. ⁵ Bi
pana. ⁶ Ck patiṭṭhāsi, C^a patiṭṭhāsi corr. to patiṭṭhasi. ⁷ Ck -suvaññādīnam̄,
C^a -suvaññādīnam̄ corr. to -suvaññādīnam̄, Bi -suvaññādīni. ⁸ so Bp; Ck naadi-,
C^a nadi- corr. to naadi-, Bi naadiinanassāpi. ⁹ Ck C^a adinna-. ¹⁰ C^a kuhanā-
corr. to kuhanā-, Bi ihanā-, Bp katshananādīnam̄. ¹¹ Ck Bi only one tāya. ¹²
Ck C^a chidda, Bi chinua, Bp chinnaṁ. ¹³ Ck -niyam̄, Bi durabbavaniyam̄, Bp
dūrabhbavaniyā. ¹⁴ Bp omits vā, Bi tam̄. ¹⁵ Bi adds evam̄. ¹⁶ Bi Bp nippuri-
tavāso. ¹⁷ Ck C^a -paṭijessatīti. ¹⁸ Ck C^a -si. ¹⁹ Bi adds pañcamam̄. ²⁰ Bi
toyam̄ ²¹ Bi dassī-.

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto Himavantapadese¹ ekasmim sare maccho hutvā mahāparivāro vasi². Ath' eko bako „macche khādissāmīti“ sarassa āsannaṭṭhāne sīsañ pātētvā pakkhe pasāretvā mandam³ mandam³ macche olokento atthāsi tesaiñ pamādam āgama-yamāno. Tasminn khaṇe Bodhisatto macchagaṇaparivuto gocarami gaṇhanto taññ thānam pāpuṇi. Macchagano taññ bakam passitvā pathamañ gātham āha:

1. Bhaddako vat' ayaiñ⁴ pakkhī dijo kumudasannibho,
10 vūpasantehi pakkhehi mandamando va jhāyatīti. 170.

Tattha mandamando va jhāyatīti abalabalo⁵ viya hutvā kiñci ajānanto viya ekako va jhāyatīti.

Atha naññ Bodhisatto oloketvā dutiyaiñ gātham āha:

2. Nāssa sīlam vijānātha, anaññāya pasamsatha,
15 anhe dijo na pāleti, tena pakkhī na phandatīti. 171.

Tattha anaññāyā ti ajānitvā, amhe dijo na pāletīti esa dijo amhe na rakkhati na gopāyati, kataran nu kho etena kabalañ karissāmīti upadhāreti, tena pakkhī na phandatīti ten' esa sakuyo na phandati na calatīti.

Evaññ vutte macchagaṇo udakam khobhetvā⁶ bakam pa-
20 lāpesi.

Satthā imani desanam⁷ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā bako kuhako ahosi, maccharajā pana aham evā“ 'ti. Bakajātakam⁸.

7. Sāketajātaka.

Ko nu kho bhagavā hetū 'ti. Idam Satthā Sāketam
25 upanissāya viharanto Sāketam brāhmaṇam ārabba kathesi. Vat-thum⁹ pan' ettha atītam pi paccuppannam pi hetṭhā Ekanipāte kā-thitam eva.

¹ Bi -ppadese. ² Ck vasi. ³ Bi mandamando. ⁴ Bi vatayaiñ. ⁵ Bi aphalaphalo.

⁶ Ck khobetvā, Bi khotetvā. ⁷ Bi ahammadedesanam. ⁸ Bi ekajātakam chaṭhami.

7. Cfr. supra vol. I p. 308. ⁹ Bi vatthu.

Tathāgatassa pana vihāram gatakāle bhikkhu „sineho nām' esa bhante katham patiṭṭhātī“ pucchanto paṭhamam gātham āha:

1. Ko nu kho bhagavā hetu ekacce idha puggale atīva hadayām nibbāti? cittam cāpi? pasidatīti. 172.

5

Tass' attho: ko nu kho hetu yena idh' ekacce puggale diṭṭhamatte yeva hadayām ativiya nibbāyati⁴ suvāsitassa⁵ udakassa⁶ ghaṭasahassena parisittai viya sītalām hoti, ekacce na nibbāti⁷, ekacce⁸ diṭṭhamatte yeva cittai⁹ pasidati mudurū¹⁰ hoti pemavasena alliyati, ekacce na alliyatīti.

Atha nesām Satthā pemakāraṇam dassento dutiyām gātham āha: 10

2. Pubbe va¹¹ sannivāsenā paccuppannahitena vā evam¹² tam jāyate pemām uppalaṁ va yathodake ti. 173.

15

Tass' attho: bhikkhave pemai nām' etam dvīhi kāranehi jāyati purimabhave mātā vā pitā vā dhītā vāutto vā¹³ bhātā¹⁴ vā bhaginī¹⁵ vā pati vā¹⁶ bharīyā vā sahāyo vā mitto vā hutvā yo yena saddhim ekaṭhāne vutthapubbo¹⁷ tassa iminā pubbeva¹⁸ sannivāsenā va¹⁹ bhavantare anubandhanto so²⁰ sineho na vijahati, imasmīm attabhāve katena paccuppannahitena vā evam²¹ tam jāyate pemām, imehi dvīhi²² tam²³ pemām nāma²⁴ jāyati, yathā kiṁ: uppalaṁ va yathodake ti vakārasa rassattai kātam²⁵ samuccayaīthe c' esa²⁶ vutto, tasmiṁ uppalañ ca sesāñ ca²⁷ jalajapupphai yathā udake jāyamānam dve kāraṇāni²⁸ nissāya jāyati udakañ c' eva kalalañ ca tathā etehi dvīhi²⁹ kāranehi pemai jāyatīti³⁰ evam ettha attho daṭṭhabbo.

Satthā imam dhammadesanām ābarityā jātakām samodhānesi: „Tadā brāhmaṇo ca brāhmaṇī ca ime va³¹ dve janā ahesum,utto pana aham evā 'ti. Säketajätakam³². 25

¹ Bi patiṭṭhatīti. ² Ck nibbāni, Bi nippāti. ³ Ce cittam vāpi, Bi vittañ cāpi.

⁴ Bi nibbāti, Brp nibbāti. ⁵ so Brp; Ck Ce sukhäsitassa, Bi suvāsitassa. ⁶ Cs udassa. ⁷ Bi nibbāni, Brp nippāti. ⁸ Ce adds va. ⁹ Bi vittaih ¹⁰ Bi mudukaih.

¹¹ so Bi Brp; Ck pubbena, Ce pubbena corr. to pubbe va. ¹² Ce evan ¹³ Bi puttā vā dhītā vā. ¹⁴ Bi bhātaro. ¹⁵ Ce Bi bhaginī, Ck bhaginī. ¹⁶ Ck omits pati vā, Bi patini vā. ¹⁷ Ck Bi vutta-, Ce vutta- corr. to vuttha. ¹⁸ Bi puppena, Brp puppe. ¹⁹ Ce -seneva. ²⁰ Bi pi. ²¹ Bi evan. ²² Ce dvīhi, Bi dīhi. ²³ Bi omits tam. ²⁴ Bi omits nāma. ²⁵ Bi kathai, Ce kathai corr. to katañ. ²⁶ Ck ceva, Ce cevasa corr. to cesa. ²⁷ Bi yesañ ca, Ce sesa. ²⁸ Bi kārane. ²⁹ Ce dvīhi. ³⁰ Bi jāyati. ³¹ Bi omits va. ³² Bi adds sattamaih.

8. Ekapadajātaka.

Iñgha¹ ekapadam tātā 'ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekam kuṭumbikam ārabba kathesi. Sāvatthi-vāsiko kir' esa kuṭumbiko. Ath' assa ekadivasaṁ amke nisinno putto athassa² dvāram nāna pañham puechi. So „buddhavisayo esa pañho, na nānī añño kathetum sakkhissatiti“ puttām gahetvā Jetavanam gantvā Satthāram vanditvā „bhante, ayam me³ dārako ūrumhi nisinno athassa dvāram⁴ pañham puechi, aham⁵ tam ajānanto idhāgato, kathetha bhante imam pañhan“ ti. Satthā „na kho upāsaka ayaṁ dārako idān⁶ eva atthagavesako pubbe pi atthagavesako va hutvā imam pañham pañdite puechi, porāṇakapañditāpi 'ssa kathesum, bhavasam-khepagatattā pana na sallakkhesitī“ vatvā tena yācito atitām āhari:

Atīte Bārāṇasiyām Brahmādatte rajañ kārente Bodhisatto seṭṭhikule nibhattitvā vayappatto pitu accayena setṭhiṭhānam labhi. Ath' assa putto daharo⁷ kumāro ūrumhi nisiditvā „tāta mayham ekapadaiñ anekatthanissitaiñ ekam⁸ kāraṇam kathethā“ 'ti pucchanto pañhamām gātham āha:

1. Iñgha ekapadañ tāta anekatthapadanissitam kiñci saingāhikam brūsi⁹ yen' atthe sādhayemase ti. 174.

20 Tattha iñghā 'ti yācanatthe codanatthe vā nipāto, ekapadan ti ekañ kāraṇapadaiñ ekañ kāraṇūpasamihitaiñ vā vyanjanapadaiñ¹⁰, anekatthapadanissitan ti anekāni atthapadāni kāraṇapadāni nissitaiñ, kiñci saingāhikaiñ brūnīti¹¹ kiñci ekañ bahunnam padātaiñ saingāhikaiñ brūhi¹², ayam eva vā pātho, yenatthe sādhayemase ti yena kena padena anekatthanissitena 25 mayaiñ¹³ attano vadilīhi¹⁴ sādheyyāma tam me¹⁵ kathehitī pucchi¹⁶.

- Ath' assa pitā kathento dutiyaiñ gātham āha:

2. Dakkheyeyekadam¹⁷ tāta anekatthapadanissitaiñ tañ¹⁸ ca silena samyuttam khantiyā upapāditan alam mitte sukhāpetum amittānam dukhāya cā 'ti. 175.

¹ Bi iñgha. ² so Ck BP; C^a Bi athassa. ³ Bi ayamme, C^a ayameva. ⁴ so BP; C^a athamissa dvāram, C^a athassa dvāram, Bi athassa dvāra. ⁵ C^a Bi ahan. ⁶ Bi -ra. ⁷ Bi etam. ⁸ C^a Bi BP brūhi. ⁹ Bi byañjana-. ¹⁰ Bi brūhititi, BP brūhitī, C^a brūsiti. ¹¹ Ck brūsi. ¹² Bi mayham. ¹³ Bi vadilīhi. ¹⁴ Bi omits tam me. ¹⁵ Bi puechati ¹⁶ Ck C^a -dan. ¹⁷ Ck nañ.

Tattha dakkheyekapadan ti dakkheyyaekapadañ, dakkheyyañ nāma läbhuppādakassa jetṭhakassa¹ kusalassa nāñpasampayuttam² viriyāñ, anekattha-padanissitan ti evāñ vuttappakārām viriyām anekahi atthapadehi nissitaiñ, kātarehīti silādīhi, ten' eva tañ ca sileña samyuttan³ ti ädim äha, tass' attho: tañ ca pan' etaiñ viriyām äcārasilasampayuttam adhivāsanakhantiyā upetam mitte sukhāpetuñ amittānū ca dukkhāya alāñ samatthām, ko hi nāma läbhuppādāññāpasampayuttakusalaviriyasamannāgato⁴ äcārakhantisampanno mitte sukhāpetuñ ämitte vā dukkhāpetuñ na sakkotiti⁵.

Evañ Bodhisatto puttassa pañhañ kathesi. So pi pitu kathitanayen' eva attano attham sādhetvā yathākammañ gato.

Satthā imam dhammadesanañ äharitvā saccāni pakāsetvā jātakam samodhānesi: (Saccapariyosāne pitāputtā sotāpattiphale patitthitā) „Tadāutto ayam eva ahosi, Bārāñasiseṭṭhi⁶ pana aham evā“ 'ti. Eka-padajātakam⁷.

9. Haritamātajātaka.

Asīvisam mamañ⁸ santan ti. Idam Satthā Veļuvane viharanto Ajātasattuñ ärabba kathesi. Kosalarājassa hi⁹ pitā Mahā-kosalo Bimbisārañño dhītarām dadamāno dhītu nahānamūlam Kāsi-gamakam¹⁰ nāma adāsi. Sā Ajātasattuñ pitughātakamne kate rañño sinehena nacirass' eva¹¹ kālam akāsi. Ajātasattumātari kālakatāya¹² pi tam gāmañ bhuñjat' eva Kosalarājā, „pitughātakassa corassa mama kulasantakam gāmañ na dassāmīti“ tena saddhiñ yujjhati. Kadāci mātulassa jayo hoti kadāci bhāgineyyassa. Yadā pana Ajātasattuñ jināti tadā¹³ rathe dhajain ussāpetvā mahantena yasena nagaram pavisati, yadā pana parājiyati tadā domanassappatto kañci¹⁴ ajānāpetvā va pavisati. Ath' ekadivasam bhikkhū¹⁵ dhammasabhāyām kathañ samutthāpesum¹⁶: „ävuso Ajātasattu mātulam jinitvā tussati, parājito domanassappatto hotiti¹⁷“. Satthā ägantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave

¹ Bi Bp chekassa. ² C^a -yutta. ³ C^k C^a sampayuttan ⁴ C^a -yuttam-, Bi dakaññā-sampayuttan- ⁵ C^k sakkontiti, C^a sakkontiti corr. to sakkotiti. ⁶ C^k C^a -si. ⁷ Bi adds atthamani. ⁸ C^k C^a mama, Bi maiñ si, Bp pi mañi. ⁹ Bi omits hi. ¹⁰ Bi kūsakagā-. ¹¹ Bi cirasseva, C^a cirasseva corr. to nacirasseva ¹² Bi kālāñkatāya. ¹³ Bi aduls sopanassappatto (for soma-). ¹⁴ Bi kinci, C^a kiñci corr. to kañci. ¹⁵ Bi bhikkhu, C^k C^a omit bhikkhū. ¹⁶ Bi samuñhasuñi. ¹⁷ Bi omits hoti.

etarahi kathāya sannisinnā¹ 'ti pucchitvā „imāya nāmā 'ti vutte „na bhikkhave idāni pubbe p' esa jinitvā tussati, parājito domanassappatto hotiti²“ vatvā atītam āhari:

Atīte Bārāṇasiyān Brahmadatte rajjam kārente
 5 Bodhisatto nīlamāṇḍukayoniyañ nibbatti. Tadā manussā nadikandarādīsu³ tattha⁴ tattha macchagāñhanatthāya⁵ kumi-nāni oddeśum. Ekasmīn kumine bahū⁶ macchā pavisiṁsu. Ath' eko udakāsīviso⁷ macche khādanto tam kuminam pāvisi. Bahumacchā ekato hutvā tam khādantā ekalohitam⁸ akāṁsu.
 10 So paṭisaraṇam apassanto marañabhayatajjito kuminamukhena nikkhamitvā vedanāmatto⁹ udakapariyante nipajji. Nīlamāṇḍuko pi tasmin khaṇe uppatitvā kuminamūlamatthake nipanno hoti. Āsīviso¹⁰ vinicchayaṭṭhānam alabhanto tattha¹¹ nipannam¹¹ disvā „samma¹² nīlamāṇḍuka imesañ macchānam¹³ kiriyā ruc-
 15 cati tuyhan¹⁴ ti pucchanto paṭhamam gātham āha:

1. Āsīvisaiñ¹⁴ mamañ¹⁵ santam⁶ paviṭṭham kumināmukham ruccate haritāmātā¹⁷ yañ mamañ khādanti macchakā ti. 176.

Tattha āsīvisaiñ mamañ¹⁸ santam⁶ ti mamañ āgatavisaiñ¹⁹ samānaiñ, ruccate haritāmātā yañ mamañ khādanti macchakā ti²⁰ etam²¹ tava²²
 20 ruccati haritamāṇḍukaputtā²³ 'ti vadati.

Atha nam haritamāṇḍuko „āma samma ruccati, kiñkāraṇā: sace tvam hi tava padesam āgate macche khādasi²³ macchāpi

¹ Ck hoti, Cs hoti corr. to hotiti. ² Ck nadikandarādisu, Cs nadikandarādisu, Bi nadikandantādīsu. ³ Bi vatthu. ⁴ Ck macchā-, Cs macchāñ gāñhanatthāya corr. to macchagāñhanatthāya, Bi macchagāñattāya. ⁵ Cs bahūñ corr. to bahū, Bi bahū. ⁶ Cs Bi -si-. ⁷ Bi ekam-. ⁸ Ck vedanāmatto corr. to- māhanto, Bi ve- danāpattro, Bp -nappatto. ⁹ Cs āsīviso, Bi āsīvinesā. ¹⁰ Bi omits tattha. ¹¹ Bi nipannakā. ¹² Bi ampa. ¹³ Bi maccānam, Cs maccāñnam corr. to macchānam. ¹⁴ Ck -sa, Cs āsīvisa corr. to āsīvisaiñ, Bi āsīvisam. ¹⁵ Cs mmaññ corr. to mamaññ, Bi jasi, Bp pimaiñ. ¹⁶ Bi santi. ¹⁷ Bi paharitā-, Cs bharitā-. ¹⁸ Bi pisī, Cs mamaññ. ¹⁹ Bi sa. ²⁰ Ck Cs omit ti. ²¹ Bi omits etam. ²² so Bi Bp; Ck tāva, Cs tava corr. to tāva. ²³ Bi khādati, Cs khādati corr. to -si.

attano padesam āgatam tam khādanti, attano attano' visaye
padese gocarabhūmiyam² abalavā nāma n' atthīti³ vatvā duti-
yam gātham āha::

2. Vilumpat' eva puriso yāv' assa upakappati,
yadā c' aññe vilumpanti⁴ so vilutto vilumpatīti. 177. 5

Tattha vilumpateva yāvassa upakappatīti yāvā⁵ purisassa issariyam
upakappati ijjhati⁶ pavattati tāva so añnam vilumpati yeva, yāvā so upakappatīti
pi pātho, yattakanī kālam so puriso sakkoti vilumpitū ti attho, yadā c'
aññe vilumpantīti yadā ca⁷ aññe issarā hutvā vilumpanti⁸, so vilutto
vilumpatīti atha so vilumpako aññehi⁹ vilumpati, vilumpate ti pi pātho, 10
ayam ev' attho¹⁰, vilumpanāmī¹¹ paṭhanti, tass' attho na¹² sameti, evain vi-
lumpako puna vilumpaṇī pāpuṇātīti

Bodhisattena aṭṭe vinicchite udakāsīvisassa dubbalabhbāvām
ñatvā „paccāmittam gaṇhissāmā¹²“ 'ti macchaganā kumina-
mukhā nikkhāmitvā tatth' eva jīvitakkhayam pāpetvā pakkā- 15

Satthā imam dhammadesanam āharitvā jātakam samodhānesi:
„Tadā udakāsīviso¹⁴ Ajātasattu ahosi, nīlamāṇuko pana aham evā¹⁵
'ti. Haritamātājātakam¹⁵.

10. Mahāpiṅgalajātaka.

20

Sabbo janō ti. Idam Satthā Jetavane viharanto Deva-
dattam ārabbha kathesi. Devadatte¹⁶ Satthari āghātam¹⁷ bandhitvā
navamāsaccayena Jetavanadvārakoṭṭhake¹⁸ paṭhaviyam¹⁹ nimugge Jeta-
vanavāsinc ca sakalaratṭhavāsino ca „Buddhaṭīkāṇḍako²⁰ Devadatto
paṭhaviyā²¹ gilito, nihaṭapaccāmitto dāni²² Sammāsambuddho jāto²³ ti 25

¹ Bi only one attano. ² Ck C^o gocarabhūmi, Bi gocarabhūmiyam. ³ Ck -penti, C^o vilumpenti, Bi vilumpanti, Bp viluppanti. ⁴ Bi adds assa ⁵ Bi icchatī. ⁶ Ck C^o omit ca ⁷ Ck -tīti, C^o vilumpantīti. ⁸ Bi aṭṭesa hi. ⁹ Bi ayam etta attho. ¹⁰ Ck vilumpanāmī titi, C^o vilumpanāmītīti pi, Bi vilumpatīti, Bp vilappati twice. ¹¹ Ck va, C^o va corr. to na. ¹² Bi -ml. ¹³ Bi pakkamuṇ. ¹⁴ C^o Bi -sl-. ¹⁵ Bi -mātū- and aīds navamāmī, Bp haritamāṇḍukajā-. ¹⁶ Ck C^o -tto. ¹⁷ Bi -ṭam-. ¹⁸ Ck C^o -kv idhake. ¹⁹ Bi pathaviyam. ²⁰ Bi -kaṇḍako. ²¹ Bi pathaviyā. ²² Bi idāni.

tuṭṭhapūhaṭṭhā ahesum. Tesaṁ sutvā paramparāghosena¹ sakala-Jani-
budīpa-vāsino yakkhabhūtadevagaṇā ca tuṭṭhapūhaṭṭhā evam eva ahesum.
Ath' ekadivasam bhikkhū dhammasabhāyam katham samuṭṭhpesum²:
„āuso, Devadatte paṭhaviyam nimugge³ ‘Buddhapaṭikāṇṭako’ Deva-
5 datto⁴ paṭhaviyā⁵ gilito⁶ ti⁷ mahājano attamano jāto“ ti. Satthā
āgantvā „kāya nu ’ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti
pucchitvā „imāya nāmā“ ‘ti vutte „na bhikkhave idān’ eva Deva-
datte⁸ mate mahājano¹⁰ tussati c' eva hasati ca, pubbe pi tussati c'
eva hasati cā“ ‘ti vatvā atītam āhari:

10 Atite Bārāṇasiyam Mahāpiṅgalo nāma rājā adham-
mena visamena rajjam kāresi, chandādivasena pāpakamīnī
karonto daṇḍabalijāmghakahāpañādigahaṇena ucchuyante ucchuṇī
viya janam¹¹ pīlesi kakkhalo¹² pharuso sāhasiko, paresu anudda-
yamattam pi nām' assa n' atthi, gehe itthīnam pi puttadhītānam
15 pi amaccabrahmāṇagahapatiādīnam¹³ pi appiyo amanāpo, ak-
khimhi patitarajam¹⁴ viya bhattapiṇḍe sakkarā viya pañhimū
vijjhītvā paviṭṭhakanṭako⁵ viya ca ahosi. Tadā Bodhisatto
Mahāpiṅgalassa putto hutvā nibbatti. Mahāpiṅgalo dīgharattam
rajjam kāretvā kālam akāsi. Tasmīm kālakate¹⁶ sakala-Bārā-
10 nāsī-vāsino¹⁷ hatthatutṭhā mahāhasitam hasitvā dārūnam¹⁸
sakaṭasahassena Mahāpiṅgalam jhāpetvā anekahi ghaṭasahassehi
ālāhanaṁ¹⁹ nibbāpetvā Bodhisattam rajje abhisīcītvā „dham-
miko no rājā laddho“ ti haṭṭhatutṭhā nagare ussavaṭheri²⁰
carāpetvā samussitadhajapāṭakam²¹ naṁ²² nagaram alāmkaritvā
25 dvāre dvāre²³ maṇḍapam kāretvā vippakinnalājakusunamāṇḍita-
talesu alāmkatamāṇḍapesu nisīditvā khādiṁsu c' eva pivīṁsu²⁴
ca. Bodhisatto pi alāmkatamahātale samussitasetacchattassa

¹ Bi parampara-. ² Bi samuṭṭha-. ³ so Rp; Ck C^a Bi devadatto ---gge. ⁴ Ok
C^a -kaṇṭake, Bi -kaṇḍako. ⁵ Ck C^a -tte. ⁶ Bi pathaviyā ⁷ Ck C^a -te. ⁸ Ck
C^a omit ti. ⁹ Bi -tto ¹⁰ Ck -ne, C^a -ne corr. to -no. ¹¹ Bi mahājanam. ¹²
C^a Bi -lo, Bi adds dārako. ¹³ C^a -ādīnam, Bi -patikādīnam. ¹⁴ Ck C^a patitam-
15 Bi paviṭṭhakanṭako. ¹⁶ Bi kālāñkate. ¹⁷ Ck C^a -si-. ¹⁸ C^a dārūnam corr. to
dārūnam. ¹⁹ Ok C^a ālā- ²⁰ Bi ussavaṭheri ²¹ so Bi Rp; Ck C^a -paṭṭkā. ²²
Bi Rp omit naṁ ²³ Bi only one dvāre. ²⁴ so Rp; Ck pivisum. C^a pivisū, Bi pivisu.

pallaṁkavarassa majjhe mahāyasam anubhavanto nisīdi, amaccā ca brāhmaṇagahapatiratthikadovārikādayo ca rājānam pari-
vāretvā atthaṁsu. Ath' eko dovāriko nāma avidūre¹ thatvā
assasanto passasanto parodi. Bodhisatto taṁ disvā „samma
dovārika, mama pitari kālakate² sabbe tutthapahaṭṭhā ussavam
kīlantā vicaranti, tvam parodamāno ṭhito, kin nu kho mama
pitā tav' eva piyo ahosi manāpo“ ti puechanto paṭhamam
gātham āha :

1. Sabbo janu hiṁsito Piñgalena, (Cfr. Dhp. p. 149.)

tasmin mate paccayam³ vedayanti,

piyo nu te āsi akāñhanetto⁴,

kasmā nu tvam rodasi dvārapālā 'ti. 178.

5

10

Tattha biṁsito ti nānappakārehi danḍabaliādibī pīlito, Piñgalenā 'ti piñgalakkhena, tassa kira dve pi akkhīni nibbiṭṭhapiñgalāni⁵ bilālakkhivāṇṇāni⁶ ahesum, ten' ev' assa Piñgalo ti nāmāni akāinsu, paccayam⁷ vedayantīti pīliyo pavedayanti, akāñhanetto⁸ ti piñgalanetto, kasmā nu tvam ti kena nu⁹ kāra-
neha tvam rodasi Atṭhakathāyam¹⁰ pana kasmā tuvan¹¹ ti pāṭho

15

So tassa vacanam sutvā „nāham ‘Mahāpiñgalo mato’ ti
sokena¹² rodāmi, sīsam assa me sukham¹³ jātam, Piñgalarājā
hi pāsādā orohanto¹⁴ cārohanto¹⁵ ca kammāramuṭṭhikāya ha-
nanto¹⁶ viya mayham sīse atṭhaṭṭha¹⁷ khaṭake deti, so paralokam
gantvāpi¹⁸ mama sīse dadamāno viya nirayapālānaṁ pi Ya-
massa¹⁹ sīse khaṭake dassati, atha naṁ²⁰ te ‘ativiya amhe
bādhatisī’ puna idh' eva ānetvā vissajjeyyam, atha me so puna
pi²¹ sīse khaṭake dadeyyā 'ti bhayenāham rodāmīti²² imam at-
tham pakāsento dutiyam gātham āha:

20

25

¹ Bi nātidūre. ² Bi kālāṅkate ³ C^a Bi paccayā. ⁴ so Bp; C^k akanna-, C^a akāṇṇa- corr. to akanna, Bi aṅḍanetto. ⁵ Bi nibbiddha-. ⁶ C^a bilāla-, Bi pi-
lāla-. ⁷ Bi paccayā. ⁸ so Bi Bp; C^k C^a akāṇṇa-. ⁹ Bi adds kho ¹⁰ C^k C^a-
yam, Bi -ya. ¹¹ C^a tucan, C^k tun. ¹² Bi omits sokena. ¹³ Bi sisassa me
sukha. ¹⁴ Bi otaranto. ¹⁵ Bi ārohanto, C^a has added cāro-. ¹⁶ C^k hananto,
Bi pāharanto. ¹⁷ C^k atṭha atṭha. ¹⁸ Bi omits pi. ¹⁹ Bi yamassāpi. ²⁰ C^k nan,
C^a san corr. to nan. ²¹ Bi omits pi.

2. Na me piyo āsi akañhanetto¹,
 bhāyāmi paccāgamanāya tassa,
 ito gato hīnseyya maccurājam,
 so himsito āneyya puna idhā 'ti. 179.

5 Atha nain Bodhisatto „so rājā dārūnam vāhasahassena² dadḍho, udakaghaṭasatehi sittā sāpi 'ssa ālāhanabhūmi³ sam-
 antato khatā⁴, pakatiyā ca paralokam gatā nāma aññatra-
 gativasā⁵ puna ten' eva sarīrena na⁶ āgacchanti⁷, mā tvam
 bhāyīti“ tam samassāsento imam gātham āha:

10 Dadḍho vāhasahassemi sitto ghaṭasatehi so,
 parikkhatā ca⁸ sā bhūmi, mā bhāyi nāgamissatīti.

Tato paṭṭhāya dovāriko assāsaṁ paṭilabhi. Bodhisatto
 dhammena rajjam kāretvā dānādīni puññāni katvā yathākam-
 mām gato.

15 Satthā imam desanam⁹ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā
 Piṅgalo¹⁰ Devadatto ahosi, putto pana aham evā¹¹ 'ti. Mahāpiṅgalā-
 jātakam¹². Upāhana vaggo navamo.

10. SIGALAVAGGA.

1. Sabbadāṭhajātaka.

20 Sigālo mānatthaddho ti. Idam Satthā Veļuvane vihar-
 ranto Devadattam ārabba kathesi. Devadatto Ajātasattum pa-
 sādetvā¹³ uppāditalābhaskāram ciraṭhitikam kātuni nāsakkhi. Nālā-
 giripayojane¹⁴ paṭihāriyassa diṭṭhakālato paṭṭhāya tassa so lābhask-

¹ so Bp; Ck C^a akanna, B^b akunhanto. ² Bi vāhasakaṭasahassena. ³ Ck ālā-
 hanabhūmi, C^a ālāhana-. ⁴ so Ck C^a; Bi sañkhata, Bp khaṇati. ⁵ Bi aññattaga-
 tocaso. ⁶ Ck omits na ⁷ C^a āgacchatि corr. to nāgacchām ti. ⁸ so Bp; Ck C^a
 parikkhitā ca, Bi sarikkhatāva. ⁹ Bi dhammadē-. ¹⁰ Bi Mahāpiṅgalo ¹¹ Bi
 adds dasamam. ¹² Bi Bp nālāgiri

kāro antaradhāyi. Ath' ekadivasam bhikkhū¹ dhammasabhāyam kathām samuṭṭhāpesum: „āvuso Devadatto lābhassakkāram uppādetvā ciraṭṭhitikam kātum nāsakkhīti“. Satthā āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ 'ti pucchitvā „imāya nānā“ 'ti vutte „na bhikkhave Devadatto idān' eva attano uppānam² lābhassakkāram antaradhāpesi, pubbe pi antaradhāpesi³ yevā“ 'ti vatvā atītam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmādatte rajjam kārente Bodhisatto tassa purohito ahosi tiṇṇam vedānam atṭhārasannam⁴ sippānam⁵ pāram⁶ gato. So paṭhavijayamantam⁷ nāma 10 jānāti, paṭhavijayamanto⁸ ti āvajjanamanto⁹ vuccati. Ath' ekadivasam Bodhisatto „tam mantam sajjhāyissāmīti“ ekasmim aṅganaṭṭhāne piṭṭhipāsāne nisiditvā sajjhāyan akāsi. Tam kira mantam aññam¹⁰ vidhirahitam sāvetum¹¹ na sakkā, tasmā nam¹² so tathārūpe ṭhāne sajjhāyati. Ath' assa sajjhāyakaraṇakāle eko 15 sigālo ekasmim bile nipanno tam mantam sutvā va pagunam akāsi, so kira antarātite attabhāve pagunapaṭhavijayamanto¹³ eko brāhmaṇo ahosi. Bodhisatto¹⁴ sajjhāyam katvā utṭhāya „paguno vata me ayam manto“ ti āha. Sigālo bilā nikkhāmitvā „ambho brāhmaṇa, ayam manto tayāpi mam' eva pagunataro¹⁵“ 20 ti vatvā palāyi. Bodhisatto „ayam sigālo mahantam akusalam karissatīti, gaṇhatha gaṇhathā¹⁶“ 'ti thokam anubandhi. Sigālo palāyitvā araññam pāvisi. So gantvā ekam sigālim thokam sarīre ḥasi¹⁷ „kiṁ sāmīti“ ca vutte „mayham jānasi na jānāsīti“ āha. Sā „ajānāmīti¹⁸“ sampatičchi. So pathavijayamantam¹⁹ parivattetvā anekāni sigālasatāni āñāpetvā²⁰ sabbe pi hatthiassasihavyagghasukaramigādayo²¹ catuppade attano san-

¹ Ck C^o omits bhikkhū, Bⁱ bhikkhu ² Bⁱ -nna ³ Bⁱ antarathāpeti ⁴ Bⁱ omits yevā. ⁵ Ck C^o -rasañca. ⁶ Bⁱ sippāni. ⁷ Bⁱ pārañ. ⁸ Ck C^o paṭhavi-, Bⁱ paṭhavī- ⁹ Bⁱ āvajjanā-. ¹⁰ Bⁱ aññā. ¹¹ Bⁱ sādhetuñ. ¹² Ck C^o Bⁱ na, Rp omits nañ. ¹³ Bⁱ so bodhi-. ¹⁴ Ck C^o pagunekaro. ¹⁵ Bⁱ gaṇha gaṇhā. ¹⁶ Bⁱ qāmāi. ¹⁷ Bⁱ āma jānāmīti. ¹⁸ C^o ānā- corr. to āñā-. ¹⁹ Bⁱ -sīha-dipibyaghe-.

tike akāsi, katvā ca pana Sabbadātho nāma rājā hutvā ekam
 sigālim aggamaheśin akāsi. Dvinnam̄ hatthinam̄¹ piṭṭhe sīho
 tiṭṭhati, sīhapiṭṭhe Sabbadātho sigālo² rājā sigāliyā aggamahe-
 siyā saddhiṁ nisidati, mahanto yaso ahosi. So yasamahantena
 5 pamajitvā mānam̄ uppādetvā „Bārānasīrajjam̄³ gaṇhissāmī“
 sahbacatuppadarivuto Bārāṇasiyā avidūratthānam̄ sampāpuṇi.
 Parisā dvādasayojanā ahosi. So avidūre ṭhito yeva „rajjam̄
 vā detu yuddham̄ vā“ ti rañño pesesi. Bārānasīvāsino⁴ bhīta-
 tasitā nagaradvārāni pidahitvā atṭhamiṣu. Bodhisatto rājānam̄
 10 upasāmkamitvā „mā bhāyi mahārāja, Sabbadāthasigālena sad-
 dhiṁ yuddham̄ mama bhāro, ṭhapetvāpi mām̄ añño tena saddhiṁ
 yujjhitud samattho nāma n' atthiti“ so rājānañ ca nāgare ca
 samassāsetvā „kin ti katvā⁵ Sabbadātho etam̄ rajjam̄ gaṇhessati,
 pucchissāmi tāva nan“ ti dvārattālakam̄⁶ abhirūhitvā⁷ „Sabba-
 15 dātha kin ti katvā imam̄ rajjam̄ gaṇhissasitī“ pucchi. „Sī-
 hanādām nadāpetvā mahājanam saddena santāsetvā gaṇhissāmī“.
 Bodhisatto „ath' etan“ ti ñatvā atṭālakā⁸ oruyha „sa-
 kaladvādasayojaniya - Bārānasinagara - vāsino⁹ kaṇṇacchiddāni
 māsapitṭhena limpantū¹⁰“ 'ti bheriñ carāpesi. Mahājano bheriyā
 20 āṇam̄ sutvā antamaso bilāle upādāya sahbacatuppadānañ c' eva
 attano ca kaṇṇacchiddāni yathā parassa saddam̄ sotum̄ na
 sakkā evam̄ māsapitṭhena limpi¹¹. Atha nam̄ Bodhisatto puna
 atṭālakam̄⁸ abhirūhitvā¹² „Sabbadāthā“ 'ti āha. „Kim̄ brāh-
 manā“ 'ti. „Imam̄ rajjam̄ kin ti katvā gaṇhissasitī“. „Sīha-
 25 nādām nadāpetvā manusse tāsetvā¹ jīvitakkhayam̄ pāpetvā
 gaṇhissāmī“.¹³ „Sīhanādām nadāpetum̄ na sakkhisasi¹⁴, jāti-
 sampannā hi surattahatthapādā kesarasīharājāno tādisassa¹⁵
 jarasigālassa āṇam̄ na karissantī“. Sigālo mānatthaddho

¹ Bi hatthinam̄ ² Bi siṅgāla. ³ Ck C^a-si-. ⁴ Bi adds nu kho. ⁵ Ck C^a
 dvāraddhā-. ⁶ Bi -rūyhitvā. ⁷ Ck C^a gaṇhissatī, Bi gaṇhissāmī. ⁸ Ck C^a
 addhā-. ⁹ Ck C^a-yāmbārāṇesi-, Bi dvārayoniyāmbārāṇasinagara-. ¹⁰ Bi lañcantu.
¹¹ Bi lañcam̄. ¹² Bi -rūyhitvā. ¹³ C^a tāsetvā? Ck nāsetvā, Bi omits manusse
 tāsetvā. ¹⁴ Bi nāsakkhisasitī. ¹⁵ C^a tādisasa corr. to tādissa.

hutvā „aññe tāva sīhā¹ tiṭṭhantu, yassāham² piṭṭhe nisinno tañ³ ñeva nadāpessāmīti“ āha. „Tena hi nadāpehi yadi sak-
kosīti“. So yasmīm sīhe nisinno tassa „nadāhīti“ pādena
saññaiñ adāsi. Sīho hatthikumbhe mukham uppīletvā tikkhatum
appativitthiyam⁴ sīhanādam nadi. Hatthī⁵ santāsappattā⁶ hutvā
sigālam pādamūle pātettvā pāden' assa sīsam akkamitvā cuṇṇa-
vicuṇṇam akañsu. Sabbadāṭho tatth' eva jīvitakkhayam patto.
Te pi hatthī⁷ sīhanādam sutvā maraṇabbhayatajītā aññamaññaiñ
ovijjhitvā tatth' eva jīvitakkhayam pāpuñiñsu. Ṭhapetvā sīhe
sesāpi⁸ migasūkarādayo sasabilālapariyosānā sahbe catuppādā⁹
tatth' eva jīvitakkhayam pāpuñiñsu. Sīhā palāyitvā araññaiñ
pavisiñsu. Dvādasayojaniko¹⁰ mañṣarāsi¹¹ ahosi. Bodhisatto
atṭalakā¹² otaritvā nagaradvārāni vivarāpetvā „sabbe attano
kaññesu māsapittham¹³ apanetvā mañṣathikā¹⁴ mañṣam haran-
tū¹⁵ “ti nagare bheriñ carāpesi. Manussā allamamāsañ khā-
ditvā sesam sukkhāpetvā vallūram akañsu. Tasminn kira kāle
vallūrakaraṇam¹⁶ udapādīti vadanti.

Satthā imam desanam¹⁷ āharitvā imā abhisambuddhagāthā vatvā¹⁸
jātakam samodhānesi:

1. Sigālo mānatthaddho va¹⁹ parivārena atthiko
pāpuñi²⁰ mahatim bhūmin rājasi²¹ sabbadāṭhinam. 180. 20
2. Evam evam²² manusse su yo hoti parivāravā
so hi tattha mahā hoti sigālo viya dāṭhinan ti. 181.

Tattha mānatthaddho ti parivārañ nissaya uppannena mānenā thaddho
parivārena atthiko²³ ti uttarim pi parivārena atthiko hutvā, mahatim
bhūmin ti mahantam sampattiñ, rājasi²⁴ sabbadāṭhinan²⁵ ti sabbesam

¹ Bi omits sīhā. ² Bi tiṭṭhantassu hanū. ³ Ck C^o tañ ⁴ Bi appati-. ⁵ all
three MSS. hatthī ⁶ Bi -tto. ⁷ Bi avasesāpi. ⁸ C^o -ko corr. to -ke. ⁹ Bi
-rāsi, Ck C^o -rāsiyo. ¹⁰ Ck C^o addhā-. ¹¹ Bi -pitthi. ¹² Bi mañṣathikā. ¹³
Bi āharantū. ¹⁴ Bi vallūrakaraṇam. ¹⁵ Bi dhammade-. ¹⁶ Ck C^o omit va.
¹⁷ Ck -piñ. ¹⁸ Bi rājapi. ¹⁹ C^o evameva, Bi eva. ²⁰ Bi atthiko. ²¹ Ck C^o sabb-
dāṭhin, Bi sabbadānitthinan.

dāṭhinam¹ rājā āsi², so hi tattha mahā hotīti so parivārasampanno³ puriso tesu parivāresu mahā nāma hoti, sigālo viya dāṭhinan ti yathā sigālo dāṭhinam⁴ mahā ahosi evam mahā hoti, atha so sigālo viya pamādañ āpajjitiā tam parivārañ nissāya vināsam pāpuṇatāti

5 „Tadā sigālo Devādatto ahosi rājā Sāriputto⁵, purohito pana eham evā“ ‘ti. Sabbadāṭhajātakam⁶.

2. Sunakhajātaka.

Bālo vatāyam sunakho ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ambalakoṭṭhakaāsanasālāya⁷ bhattabhuñjanasunakham⁸ 10 ārabba kathesi. Tam kira jātakālato paṭṭhāya pāniyahārakā⁹ gaḥetvā tattha tam¹⁰ posesum. So aparabhāge tattha bhattam bhuñjanto thullasārīro¹¹ ahosi. Ath' ekadivasam eko gāmavāsi¹² puriso tam thānam patto sunakham disvā pāniyahārakānam¹³ uttarisātakan ca kahāpañāna ca datvā gaddūlena¹⁴ bandhitvā tam ādāya pakkāmi. So¹⁵ gaḥetvā 15 nīyamāno na vassi, dinnam¹⁶ khādanto pacchato pacchato agamāsi. Atha so puriso „ayam dāni¹⁷ mām piyāyatīti“ gaddūlā¹⁸ mocesi. So vissatthamatto ekavegena āsanasālam eva gato. Bhikkhū tam disvā katakāraṇam jānitvā sāyanhasamaye dhammasabhāyam katham samut-thāpesum: „āvuso āsanasālam¹⁹ sunakho bandhanā²⁰ mokkhakusalo 20 vissatthamatto va puna āgato“ ti. Satthā āgantvā „kāya nu ‘ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ ‘ti vutte „na bhikkhave so sunakho idān’ eva bandhanā²¹ mokkhakusalo, pubbe pi kusalo yevā“ ‘ti vatvā atītam āhari:

Atīte Bārāṇasiyam Brahmādatte rajjam kārente 25 Bodhisatto Kāsiratthe²² ekasmim mahābhoga kule nibbatti-tvā vayappatto gharāvāsam gaṇhi²³. Tadā Bārāṇasiyam ekassu manussassa sunakho ahosi, so²⁴ piṇḍabhattam labhanto thūla-

¹ Bi dāṭhinam. ² Bi āsi. ³ Bi parivarena sampanno. ⁴ Bi dāṭhina. ⁵ Bi adds ahosi. ⁶ Bi adds paṭhamam. ⁷ Bi -lāyam. ⁸ Bi -bhūñjane-, Ck C^a bhattam-. ⁹ Bi pāpuṇihaharakā ¹⁰ Bi omits tam. ¹¹ Ck thūllasariyo, Bi thūlasariyo. ¹² Ck -si. ¹³ Bi pāniyahādakānam. ¹⁴ Bi gaddalena. ¹⁵ so Ck C^a; Bi Rp add tam. ¹⁶ C^a repeats dinnam. ¹⁷ Bi idāni. ¹⁸ Ck gaddūla, Bi gaddusam? C^a naddālā. ¹⁹ Ck C^a -lā, Bi -lāyam. ²⁰ Bi -na. ²¹ Bi kūśikarathe. ²² Ck saingaṇhi, Bi aggahesi. ²³ Bi naso.

sariro jāto. Ath' eko gāmavāsi¹ Bārāṇasiṁ āgato tam sunakham disvā tassa manussassa uttarasāṭakañ² ca kahāpaṇañ ca datvā sunakham gahetvā cammayottena³ bandhitvā yottakoṭiyam⁴ gahetvā gacchanto aṭavimukhe⁵ ekam sālam pavisitvā sunakham bandhitvā phalake nipajjītvā niddaiñ okkami. Tasmiñ kāle Bodhisatto kenacid eva⁶ karāṇiyena aṭavim⁷ pavisanto⁸ tam sunakham yottenā bandhitvā ṭhāpitam⁹ disvā pathamam gātham āha:

1. Bālo vatāyam sunakho yo varattam na khādati
bandhanā ca pamuñceyya¹⁰ asito¹¹ ca gharan vaje ti. 182. 10

Tattha pamuñceyyā ti pamoretvā¹², ayam eva vā pātho, asito¹³ ca gharan vaje ti asito¹¹ ti¹² dhāto¹⁴ suhito hutvā attano vasanatthānam gaccheyya

Tam sutvā sunakho dutiyam gātham āha:

2. Aṭhitam me manasnim me atho me hadaye katan
kālañ ca patikāñkhāmi¹⁵ yāva passupatū¹⁶ jano¹⁷ ti. 183. 15

Tattha aṭhitam me manasnim me ti yan tumhe kathetha tañ mayā adhitthitam eva, manasnim¹⁸ yeva¹⁹ ca²⁰ me etan ti, atho²¹ me hadaye katan ti atha²² pana me tumhākam pi vacanam hadaye katan eva, kālañ ca patikāñkhāmiti²³ kālañ patinānemī²⁴, yāva passupatū²⁵ jano²⁶ ti²⁰ yāvāyan²⁷ mahājano pasupatu niddaiñ okkamatu tāvāham kālañ patimānemī²⁴, itarathā hi²⁸ ayam sunakho palāyatiti ravo uppajjeyya, tasnā rattibhāge²⁹ sabbesāñ suttakāle cammayottam khāditvā palāyissawiti

So evam vatvā mahājane niddaiñ okkante yottañ khāditvā suhito³⁰ hutvā³¹ palāyitvā attano sāmikānam gharan eva gato. 25

¹ Ck Bi -si. ² Bi uttari-. ³ Bi cammam-. ⁴ Bi yoṭa-. ⁵ Bi aṭavi-. ⁶ Bi kenaci. ⁷ Bi aṭavi. ⁸ Bi patipanto. ⁹ Bi pathavitañ. ¹⁰ Ck namuñceyya. ¹¹ Bi asito, Bp asito and asito. ¹² Ck C^a pamuñceyya. ¹³ Ck ni ¹⁴ Bi tato, Bp omits ti dhāto. ¹⁵ Bi patikāñkhāmi. ¹⁶ C^a passupatu, Bi pasuppatu ¹⁷ Bi jjano ¹⁸ C^a adhitthitam me va tasmin, ¹⁹ Bi yega. ²⁰ Bi omits ca ²¹ Bi attho ²² Bi adds ca. ²³ Bi patikāñkhāmi. ²⁴ Bi pati-. ²⁵ C^a passupatu, Bi pasuppatu. ²⁶ Bi jjano, C^a jano corr. to jjano. ²⁷ Ck C^a svāyam. ²⁸ Hi ti. ²⁹ C^a rattimbhāge. ³⁰ Bi adds va. ³¹ Bi omits hutvā.

Satthā imam̄ desanam̄¹ āharitvā jātakam̄ samodhānesi: „Tadā sunakho etarahi sunakho pāñditapuriso pana aham evā“ ti. Suna-khajātakam̄².

3. Guttīlajātaka.

5 Sattatantim̄ sumadhuran ti. Idam̄ Satthā Vēluvane viharanto Devadattam̄ ārabbha kathesi. Tasmin̄ hi kāle bhikkhū Devadattam̄ āham̄su: „āvuso Devadatta, Sammāsambuddho tuyham̄ ācariyo, tvam̄ Sammāsambuddham̄ nissāya tīni piṭakāni ugganhi³ cattāri jhānāni uppādesi, ācariyassa nāma paṭisattunā bhavitum̄ na 10 yuttan“ ti. Devadatto „kim̄ pana ne āvuso Samāno Gotamo ācariyo, nanu mayā attano balen̄ eva tīni piṭakāni uggahitāni cattāri jhānāni uppāditāni“ ācariyam̄ paccakkhāsi. Bhikkhū dhammasabhāyām katham̄ samuṭṭhāpesum̄⁴: āvuso Devadatto ācariyam̄ paccakkhāya Sammāsambuddhassa paṭisattu hutvā mahāvināsām patto“ ti. Satthā 15 āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti puc-chitvā „imāya nāmā“ ti vutte „na bhikkhave Devadatto idān̄ eva“ ācariyam̄ paccakkhāya mama paṭisattu hutvā vināsām̄ pāpuṇāti“, pubbe pi patto yevā“ ti vatvā atītam̄ āhari:

Atīte Bārāṇasiyam̄ Brahma datte rajjam̄ kārente 20 Bodhisatto gandhabbakule nibbatti⁵. Guttīlakumāro ti 'ssa nāmām̄ akam̄su. So vayappatto gandhabbasippe nipphattim̄ patvā Guttīlagandhabbo nāma sakala-Jambudīpe ayyagan-dhabbo⁶ ahosi. So dārābharaṇam̄¹⁰ akatvā andhe mātāpitaro poseti¹¹. Tadā Bārāṇasi - vāsino vāñijā vanijjāya Ujjeniṁ 25 gantvā ussave ghuṭthe¹² chandakam̄ saṁharitvā¹³ bahum̄¹⁴ mālāgandhavilepanañ ca khajjabhojjādini¹⁵ ca ādāya kīlanat-thāne¹⁶ sannipatitā¹⁷ „vetanam̄¹⁸ datvā ekam̄ gandhabbam̄ ānethā“ ti āham̄su. Tena samayena Ujjeniyaṁ Mūsilo¹⁹ nāma

¹ Bi dhamminade-. ² Bi adds dutiyam̄. ³ Bi uggahi. ⁴ Bi samuṭṭhāpesum̄. ⁵ Bi idāneva devadatto. ⁶ Ck -sam-. ⁷ Bi pāpuṇi. ⁸ Bi nippattitvā. ⁹ Bi adds va. ¹⁰ Bi dāra-. ¹¹ Bi poseti. ¹² Bi saṁguṭhe. ¹³ so RP; Ck saṁgharitvā, Ck saṅgharitvā, Bi saṁgāharitvā. ¹⁴ Bi bahu. ¹⁵ Bi -bhojanādini. ¹⁶ Bi kīlana-tvāyakīlamāṇidale. ¹⁷ Bi -titvā. ¹⁸ Bi vettanam̄. ¹⁹ Ck musilo, Bi musilo.

jetṭhagandhabbo hoti. Te tam¹ pakkosāpetvā attano gandhabbam kāresum. Mūsilavīñāvādako² pi vīnam uttamamucchanāya mucchetvā vādesi. Tesam Guttilagandhabbassa gandhabbe jātaricayānam³ tassa gandhabbam kilañjakāñđuvanam⁴ viya hutvā upatthāsi, eko pi pahatthākāram na dassesi. Mūsilo⁵ tesu tuṭṭhākāram adassantesu „atikharām katvā vādemī, maññe“ ti majjhimamucchanāya mucchetvā majjhimsarena vādesi. Te⁶ tattha pi majjhattā va ahesum. Atha so „ime na kiñci⁷ jānanti, maññe“ ti sayam pi ajānanako viya hutvā tantiyo sithile vādesi⁸. Te tattha pi na kiñci āhaṁsu. Atha ne⁹ Mūsilo¹⁰ „ambho vāñijā kin nu kho mayi vīnam vādente tumhe na tussathā“ 'ti. „Kīm¹¹“ pana tvam vīnam vādesi, mayam hi ‘ayam vīnam muchetiti’ saññam akarimbā¹² ti. „Kīm pana tumhe mayā uttaritaram ācariyam jānātha, udāhu attano ajānanabhāvena na¹³ tussathā“ 'ti. Vāñijā „Bārāñasiyam Guttilagandhabbassa¹⁴ vīñāsaddam sutapubbānam tava vīñāsaddo¹⁵ itthīnam¹⁶ dārake¹⁷ tosāpanasaddo viya hotiti¹⁸ āhaṁsu. „Tena hi tumhehi handa dinnaparibbayam¹⁹ paṭīgañhatha, na mayham eten' attho, api²⁰ kho pana Bārāñasiṁ gacchantā mām gañhitvā gaccheyyāthā²¹“ 'ti. Te²² „sādhū“ ti sampaticchitvā gamanakāle tam ādāya Bārāñasiṁ gantvā tassa „etam²³“ Guttilassa vasanathānan²⁴ ti ācikkhitvā sakanivesanam agamaṁsu²⁵. Mūsilo²⁶ Bodhisattasa geham pa-visitvā laggetvā ṭhapitam Bodhisattassa jātivīnam disvā gahetvā vādesi. Atha Bodhisattasa mātāpitaro andhabhāvena tam²⁷

¹ Ck Bī sam, Cē sam corr. to tam. ² Cē mūsila-, Bī mūsilo vīnam vādento.

³ Bī adds vasena ⁴ Ck kilañjakāñđuvanam, Bī kilañcakāñđuvanam. ⁵ Cē Bī mūsilo.

⁶ Ck Bī omit te ⁷ Bī ime kiñci na. ⁸ Cē vādeti. ⁹ Cē te. ¹⁰ Cē mūsilo. ¹¹ Cē kām. ¹² Bī omits na. ¹³ Bī guttilassa gandhappassa. ¹⁴ Bī vīnam saddam sutvā musilagandhappaesa vīñāsaddo. ¹⁵ Cē Bī itthīnam. ¹⁶ Cē dārake corr. to dāraka, Bī dārakeka. ¹⁷ Bī dinnam pi parippayaṁ. ¹⁸ Bī adds ca. ¹⁹ Bī -yyathā. ²⁰ Ck Bī skam. ²¹ Bī āgamīsu. ²² Cē mūsilo, Bī mūsilo.

apassantā „mūsikā maññe vīnaṁ khādanīti, susu¹ undurā vīnaṁ khādantīti“ āhamśu. Tasmiṁ kāle Mūsilo² vīnaṁ tha-petvā³ Bodhisattassa mātāpitaro vanditvā „kuto āgato sīti“ vutte „ācariyassa santike sippam uggaṇhitum Ujjenito āgato 'mhīti“
 5 āha. So „sādhū“ 'ti vutte „kaham ācariyo“ ti pucchitvā „vippavuttho⁴ tāta, ajja āgamissatīti“ sutvā tatth' eva nisī-ditvā Bodhisattam āgatam disvā tena katapaṭisanthāro attano āgatakāraṇam ārocesi. Bodhisatto aṅgavijjāpāṭhako, so tassa asappurisabhāvam⁵ ñatvā „gaccha tāta, n' atthi tava⁶
 10 sippam“ ti paṭikkhipi. So Bodhisattassa mātāpitunnam pāde gahetvā upakāram⁷ karonto te ārādhetvā „sippam me dāpe-thā“ 'ti yāci. Bodhisatto mātāpituhī⁸ punappuna⁹ vuccamāno te atikkamitum asakkonto sippam adāsi. So¹⁰ Bodhisatten' eva¹¹ saddhim rājanivesanam gacchati. Rājā tam disvā „ko
 15 esa ācariyā“ 'ti puchhati¹². „Mayham antevāsiko mahārājā“ 'ti. So anukkamena rañño vissāsako¹³ ahosi. Bodhisatto ācariyamuṭṭhim akatvā attano jānananiyāmena sabbaṁ sippam sikkhāpetvā „niṭṭhitam¹⁴ te tāta sippam“ ti āha. So cintesi: „mayham sippam paguṇam, idañ ca Bārāṇasīnagaram¹⁵ sa-
 20 kala-Jambudīpe agganagarañ, ācariyo pi¹⁶ mahallako, idh' eva mayā vasitum vatṭatīti“ so ācariyam āha: „ācariya aham rājānam upaṭṭhabhissāmīti“. Ācariyo „sādhū tāta, rañño ārocessāmīti“ vatvā¹⁷ gantvā „amhākam antevāsiko devam upatṭhātum¹⁸ icchatī, deyyadhammam assa¹⁹ jānāthā“ 'ti rañño
 25 ārocetvā raññā „tumhākam deyyadhammato upaḍḍham labhisatīti“ vutte tam pavattim Mūsilassa²⁰ ārocesi. Mūsilo²⁰ „aham tumhehi samakam ñeva labhanto upaṭṭhabhissāmi, alabhanto na

¹ Ck omits susu, Bi maññāyasusu. ² Ce mūsilo, Bi mūsillo. ³ Bi tha-. ⁴ Ck vippayutto corr. to -vuttho, Bi vippavutto. ⁵ Bi asappurisassa-. ⁶ Bi tāva. ⁷ Bi -kāraṇam. ⁸ so all three MSS., Bp -pitubh. ⁹ Bi -nam. ¹⁰ Bi omits so ¹¹ Ce sattoneva. ¹² Bi pucchi. ¹³ Ce -siko, Bi visāsako, Bp vissasiko ¹⁴ Bi niṭṭhitam. ¹⁵ Ck Ce -si-. ¹⁶ Ck Ce omit pi. ¹⁷ Bi omits vatvā. ¹⁸ Ck Ce upaṭṭhitum. Bi upaṭṭhātam. ¹⁹ Bi -dhammassa, Ce -dhammassa corr. to -dham-mam assa. ²⁰ Ce Bi mu-.

„upatṭhahissāmīti“ āha. „Kimkāraṇā“ ti. „Nanu aham tumhā-
kam jānanasippam sabbam jānāmīti“. „Āma jānāsīti“. „Evam
sante kasmā mayham upadḍham detīti“. Bodhisatto rañño
ārocesi. Rājā „yadi evam tumhehi samakam sippam dassetum
sakkonto samakam labhissatīti“ āha. Bodhisatto rañño vaca-
nam' tassa ārocetvā tena „sādhu dassessāmīti“ vutte rañño
tam pavattim ārocetvā „sādhu dassetu, kataradivasam sākacchā
hotīti“ vutte „ito sattame“ divase hotu mahārājā“ ti āha
Rājā Mūsilam' pakkosāpetvā „saccam kira tvam ācariyena
saddhim sākaccham karissasīti“ pucchitvā „saccam devā“ ti 10
vutte „ācariyena saddhim viggaho nāma na' vatīti¹⁰, mā ka-
rīti“ vāriyamāno pi „alam mahārāja, hotu yeva me ācariyena
saddhim sattame divase sākacchā, katarassa“ jānanabhāvam
jānissāmā¹² ti āha. Rājā „sādhū“ ti sampaticchitvā „ito
kira sattame divase ācariya - Guttīlo ca¹³ antevāsika - Mūsilo¹⁴ 15
ca rājadvāre aññamaññam sākaccham katvā¹⁵ sippam dasses-
santi, nāgarā sannipatitvā sippam passantū“ ti bherīñ carāpesi.
Bodhisatto cintesi „ayam Mūsilo¹⁶ daharo taruṇo, aham ma-
hallako parihīnatthāmo, mahallakassa kiriyā nāma na sam-
pajjati, antevāsikena nāma jinite¹⁷ pi viseso n' atthi, antevāsi-
kassa pana jaye sati¹⁸ pattabbalajato¹⁹ araññam pavisitvā
marañam²⁰ varan“ ti so araññam pavisitvā marañabhayena
nivattati lajjābhayena gacchati. Evam assa gamanāgamanam
karontass' eva cha divasā atikkantā. Tiñāni matāni, jañ-
ghamaggo nibbatti. Tasmim khaṇe Sakkassa āsanam²¹ uñ-
hākaram dassesi. Sacco āvajjamāno tam kāraṇam ūnatvā
„Guttīlagandhabbo antevāsikassa vasena²² araññe mahādukkham

¹ Bi adds sutvā. ² Ck Ce dassemitti. ³ Bi hotu ti ⁴ Bi omits ito. ⁵ Bi satta.
⁶ Ck Ce mu-, Bi müsilarām. ⁷ all three MSS. -tīti. ⁸ Ck Bi omit na. ⁹ Ck Ce vad-
dhati, Bi vattati. ¹⁰ so RP; Ck Ce etarassa, Bi katassa. ¹¹ Bi jānina- jānāpes-
sāmā. ¹² Bi omits ca. ¹³ Ce -mu-, Bi -musilo. ¹⁴ Ck Ce sākacchitvā. Bi sā-
kiccam katvā. ¹⁵ Bi mu-. ¹⁶ Bi parājite, RP antevāsikena nāma jito. ¹⁷ Bi
sasati ¹⁸ Ck -lajjano, Ce -lajjito, Bi sappatṭhalajito, RP pattappalajjato. ¹⁹ Bi
marañame. ²⁰ Bi sakkasabhanam ²¹ Bi bhayena

anubhoti¹, etassa mayā avassayena bhavitum vattatī² vegena gantvā Bodhisattassa purato thatvā³ „ācariya kasnā araññam paviṭṭho sīti⁴ pucchitvā „ko si tvan“ ti vutte „Sakko ‘ham asmīti⁵ āha. Atha nam Bodhisatto „aham kho devarāja antevāsikato parājayabhayena araññam paviṭṭho“ ti vatvā pathamām gātham āha:

1. Sattatantim sumadhuram rāmaṇeyyam avācayim,
so mām rañgamhi avheti⁶, sarañam⁷ me hohi⁸ Kosiyā⁹ ’ti. 184.

Tass’ attho: aham devarāja Mūsilam¹⁰ nāma antevāsikam sattatantim su-
10 madhuram rāmaṇiyam¹¹ viñām attano jānananīyāmena sikkhāpesim, so mām idāni rañgamañdale pakkosati, tassa me tvarī Kosiyagotta sarañam hohiti.

Sakko tassa vacanam sutvā „mā bhāyi, ahan te tānan ca leñāñ cā“¹² ti vatvā dutiyam gātham āha:

2. Aham¹³ tamśarañam samma, aham ācariyapūjako,
15 na tam jayissati sissō, sissam ācariya jessasiti. 185.

Tattha aham tamśarañan ti aham sarañam avassayo patiṭṭhā hutvā tam¹⁴ tāyissāmi, sammā¹⁵ ’ti piyavacanam etam¹⁶, sissam ācariya jessasiti ācariya tvarī viñām vādayamāno sissam jinissasi.

,,Api ca tvarī viñām vādento ekam tantim chinditvā cha
20 vādeyyāsi, viñāya te pakatisaddo bhavissati, Mūsilo¹⁷ pi tantim chindissati, ath’ assa viñāya saddo na bhavissati, tasmin khaṇe so¹⁸ parājayam pāpuṇissati. Ath’ assa parājayabhāvam ītavā dutiyam pi tatiyam pi catuttham pi pañcamam pi chattham pi sattamam pi tantim chinditvā suddhadanḍakam eva vādeyyāsi,
25 chinnatantikoṭīhi¹⁹ saro nikhamitvā sakalam dvādasayojanikam²⁰

¹ C^a anuhoti. ² C^a vaddhatīti. ³ Bi thatvā. ⁴ C^k C^a asmīnti, Bi asmīnti. ⁵ C^k amheti. ⁶ Bi -nam. ⁷ C^k Bi hoti, C^a hoti corr. to hohi. ⁸ C^a mūsilam, Bi musilam. ⁹ Bi rāmaṇiyam. ¹⁰ C^a ahan. ¹¹ C^k tan, C^a tat corr. to tam. ¹² C^k C^a -vacanam metam. ¹³ C^a Bi mu-. ¹⁴ C^k C^a omit.so ¹⁵ C^k -tanta-, C^a -koṭīhi, Bi -tantidekātihi. ¹⁶ Bi sakaladvādasayojanika.

Bārāṇasīnagaram' chādetvā ṭhassati". Evam vatvā Sakko Bodhisattassa tisso pāsaghaṭikā¹ datvā evam āha: „vīnā-sadden" eva² sakalanagare chādite ito³ ekam pāsaghaṭikam ākāse khipeyyāsi, atha te purato otaritvā tīni accharāsatāni naccissanti, tesam naccaṇakāle dutiyam khipeyyāsi, athāparāni tīni satāni otaritvā tava vīnādhure naccissanti, tato tatiyam pi⁴ khipeyyāsi, athāparāni tīni satāni otaritvā rañgamaṇḍale naccissanti, aham pi tesam santikam āgamissāmi, gaccha mā bhāyāti"⁵. Bodhisatto pubbaṇhasamaye geham agamāsi. Rājadvāre pi maṇḍapam⁶ katvā rañño āsanam paññāpesum. Rājā pāsādā otaritvā⁷ alāmkatamandape pallāmkaṇmajhe nisīdi. Dasasahassā⁸ alāmkatitthiyo amaccabrahmaṇaraṭṭhikādayo⁹ ca¹⁰ rājānam parivārayim̄su. Sabbe nāgarā sannipatim̄su. Rājañ-gaṇe cakkāticakke mañcātimañce bandhim̄su. Bodhisatto pi nahātānulitto nānagarasabhojanam bhuñjitvā vīnām gāhā-petvā attano paññattāsane nisīdi. Sakko adissamānakāyenā-gantvā¹² ākāse atṭhāsi. Bodhisatto yeva naṁ passati. Mūsilo¹³ pi āgantvā attano āsane nisīdi. Mahājano parivāresi. Ādito ca dve pi samasamam¹⁴ vādayim̄su. Mahājano dvinnam pi vāditena tuṭṭho ukkuṭṭhisahassāni pavattesi. Sakko ākāse ṭhatvā Bodhisattam ūneva sāvento¹⁵ „ekam tantim chindā" 'ti āha. Bodhisatto bhamaratantiṁ chindi, sā chinnāpi¹⁶ chinnakoṭiyā¹⁷ saram¹⁸ muñcat' eva, devagandhabbam viya vattati. Mūsilo¹⁹ pi tantim chindi, tato saddo na nikkhami. Ācariyo²⁰ dutiyam pi - pe - sattamam pi chindi, suddhadanḍakam vādentassa saddo nagaram chādetvā atṭhāsi, celukkhepasahassāni²¹ c' eva ukkuṭ-

¹ Ck C^a -si-. ² Bⁱ tiso pāsakaghaṭikāyo. ³ Ck C^a -saddenaca. ⁴ Bⁱ omits ito.

⁵ Bⁱ omits pi ⁶ Bⁱ adds bodhisassam̄ assasesi. ⁷ Bⁱ maṇḍalam. ⁸ Bⁱ adds pāsādatale. ⁹ Bⁱ davāsañkasahassā. ¹⁰ Bⁱ samaccabrahmaṇapaseṭṭhirāṭhi-. ¹¹ Bⁱ omits ca. ¹² Bⁱ -kāyena āgantvā. ¹³ Bⁱ mu-. ¹⁴ Bⁱ sampam̄ sammam. ¹⁵ Bⁱ sāvajjo. ¹⁶ C^a chinnāpi crossed out. ¹⁷ C^a chinnakoṭiyā corr. to chinnā- ¹⁸

Bⁱ param. ¹⁹ Bⁱ mu-. ²⁰ Bⁱ adds pi. ²¹ C^a celu-.

thisahassāni¹ ca² pavattayiimsu. Bodhisatto ekaṁ pāsakam
 ākāse khipi³, tīṇi accharāsatāni otaritvā naccim̄su, evam̄ dutiye
 ca tatiye ca khitte nava⁴ accharāsatāni otaritvā vuttanayena
 naccim̄su. Tasminm̄ khaṇe rājā mahājanassa iṅgitalasaññam̄ adāsi,
 5 mahājano utṭhāya „tvam̄ ācariyena saddhiṁ virajjhitvā⁵ ‘sama-
 kāram̄’ karomīti” vāyamasi, attano pāmānam̄ na jānāsīti“ Mū-
 silam̄⁶ tajjetvā gahitagahiteh⁷ eva⁸ pāsāṇadandādīhi saṁcuṇnetvā
 jīvitakkhayam̄ pāpetvā pāde gahetvā saṁkāraṭṭhāne chaddesi⁹.
 Rājā tuṭṭhacitto ghanavassam̄ vassanto viya Bodhisattassa
 10 bahum̄¹⁰ dhanam adāsi, tathā nāgarā. Sakko pi tena saddhiṁ
 paṭisanthāram̄ katvā „ahaṁ te paṇḍita sahassayutān̄ ājañ-
 ñarathān̄ gāhāpetvā¹¹ pacchā¹² Mātalim̄ pesessāmi, tvam̄ sa-
 hassayuttaṁ Vejayantarathavaram¹³ abhiruyha¹⁴ devalokam̄ āgac-
 cheyyāsīti“ vatvā pakkāmi. Atha naṁ¹⁵ gantvā paṇḍukam̄
 15 balasilāya¹⁶ nisinnam̄ „kahām̄ gat’ attha mahārājā¹⁷ ‘ti deva-
 dhītaro pucchiinsu. Sakko tāsam̄ tam̄ kāraṇam̄ vitthārena
 kathetvā Bodhisattassa sīlañ ca¹⁸ guṇañ ca vanṇesi. Deva-
 dhītaro „mahārāja, mayam̄ hi ācariyam̄ daṭṭhukāmā, idha naṁ
 ānehīti“ āhamisu. Sakko Mātalim̄ āmantetvā „tāta, devaccharā
 20 Guttīlagandhabbam̄¹⁹ daṭṭhukāmā, gaccha naṁ Vejayantarathe
 nisidāpetvā ānehīti“. So „sādhū“ ‘ti vatvā²⁰ gantvā Bodhi-
 sattam̄ ānesi Sakko Bodhisattena saddhiṁ sammoditvā
 „devakaññā kira te ācariya gandhabbam̄ sotukāmā“ ti āha.
 „Mayam̄ mahārāja gandhabbhā nāma sippam̄ nissāya jīvāma,
 25 mūlam̄ labhantā vādeyyāmā“ ‘ti. „Vādehi²¹, ahaṁ te²² mūlam̄
 dassāmīti“. „Na me aññena²² mūlen’ attho, imā pana me
 devadhītaro attano²³ kalyāṇakammam̄ kathentu, ev’ āham̄

¹ Bi ukkaṭhitasa-. ² Ck ce, Cē ceva ³ Bi adds tadā. ⁴ Cē naca, Bi titiṇi

⁵ Bi virujjhitvā. ⁶ Bi samākāram̄. ⁷ Cē Bi mu-. ⁸ Cē gahitega-. ⁹ Bi chaṭṭesi.

¹⁰ Bi bahu. ¹¹ Bi gahetvā. ¹² Bi gacchatī. ¹³ Bi vejayarathām̄. ¹⁴ Bi -ruyha.

¹⁵ Bi omits naṁ. ¹⁶ Bi -yam̄. ¹⁷ so Bi Bp; Ck Cē sīlañpañā. ¹⁸ Ck Cē gut-

tilassa gandhabbam̄. Bi guttilagandhappa. ¹⁹ Bi omits vatvā. ²⁰ Bi vārehi. ²¹

Bi tañ ²² Ck Cē namāññena. ²³ Bi repeats attano

vādessaṁmīti¹. Atha naṁ devadhītarō āhaṁsu: „amhehi kata-kalyāṇakammaṁ pacchā tuṭṭhā² kathessāma, gandhabbaṁ karohi ācariyā³” ti. Bodhisatto sattāhaṁ devatānaṁ gandhabbaṁ akāsi, tam dibbagandhabbaṁ abhibhavitvā pavatti⁴, sattame divase ādito paṭṭhāya devadhītānaṁ kalyāṇakammaṁ pucchi. Ekaṁ Kassapabuddhakāle ekassa bhikkhuno uttamavattham datvā Sakkassa paricārikā hutvā nibbattaṁ accharāsaḥassa parivāraṁ uttamadevakaññam „tvāṁ purimabhave kiṁ kammaṁ katvā nibbattā⁵” ti pucchi. Tassa pucchanākāro ca vissajjanañ ca Vimānavatthumhi āgatam eva, vuttam hi tattha:

Abhikkantena vannena yaṁ tvāṁ tiṭṭhasi devate
obhāsentī⁶ disā sabbā osadhī⁷ viya tārakā,

Kena te⁸ tādiso vaṇṇo, kena te idha-m-ijjhati
uppajjanti ca te bhogā ye keci manaso piyā.

Pucchāmi tam devi⁹ mahānubhāve
manussabhūtā kim akāsi puññam,
kenasi evam jalitānubhāvā
vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī.

Vatthuttamadāyikā nāri¹⁰
pavarā hoti naresu¹¹ nārisu
evam piyarūpadāyikā¹²
manāpam dibbam¹³ sā labhate upeccā ṭhānam.

Tassā me passa vimānam, accharā kāmavanṇinī¹⁴ ham asmi¹⁵
accharāsaḥassassāham pavarā, passa puññānam vipākam.

Tena me tādiso vaṇṇo, tena me idha-m-ijjhati,
uppajjanti ca me bhogā ye keci manaso piyā.

Ten' anhi evam jalitānubhāvā
vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī.

¹ Bi tuyham. ² Bi pavattati. ³ Ck C^a-ti, Bi obbhāsanti. ⁴ C^a Bi -dhi. ⁵ Bi me. ⁶ Ck C^a deva, Bi Bp devī. ⁷ C^a Bi nāri. ⁸ Bi nare. ⁹ Ck C^a piyarūpam-, Bi piyarūpa-. ¹⁰ Bi khippam. ¹¹ Bi ahamasī.

Aparā piṇḍāya caramānassa bhikkhuno pūjanatthāya pupphāni adāsi. Aparāpi¹ „cetiye gandhapañcaṅgulikam dethā“² ti gandhe adāsi. Aparā madhurāni phalāphalāni³ adāsi. Aparā uttamarasam adāsi. Aparā Kassapadasabalassa cetiye gandhapañcaṅgulikam adāsi. Aparā maggapaṭipannānam bhikkhūnam⁴ bhikkhunīnañ ca kulagehe⁵ vāsam upagatānam santike dhammānam assosi⁶. Aparā nāvāya⁷ bhuttassa⁸ bhikkhuno udake⁹ ṭhatvā¹⁰ udakam adāsi¹⁰. Aparā¹¹ agāramajjhe vasamānā akkodhanā¹² hutvā sassusasuravattai¹³ akāsi. Aparā attano laddhakotṭhāsato¹⁴ pi saṁvibhāgam katvā va paribhuñji sīlavatī ca ahosi. Aparā paragehe¹⁵ dāsi¹¹ hutvā nikodhā¹⁷ nimmānā attano laddhakotṭhāsato saṁvibhāgam katvā devarañño pari-cārikā hutvā nibbattā. Evaṁ sabbāpi Guttilavimānavatthumhi āgatā sattatiṁsā devadhītā yam yam kammarām katvā tattha nibbattā sabbam¹⁸ Bodhisatto¹⁹ pucchi, tāpi 'ssa attano kata-kāmām gāthāhi eva²⁰ kathesum. Tam sutvā Bodhisatto „lābhā vata²¹ me, suladdham vata²¹ mī, sv-āham idhāgantvā appamattakena²² pi kammena patiladdhā sampattiyo assosim²³, ito dāni patṭhāya manussalokaiñ gantvā dānādīpi²⁴ kusala-²⁵ kammān²⁶ eva²⁵ karissāmīti²⁷ vatvā²⁶ imam udānam udānesi:

Svāgataṁ varā me ajja suppabhātam suvuṭṭhitam²⁷,
yam addasāsim²⁸ devatāyo accharā kāmavaṇṇyo²⁹

¹ Bi onits pi ² Bi phalāni. ³ Bi bhikkhunañca ⁴ Bi -ha ⁵ Bi ahosi.
⁶ Bi apara upaṭhakathāya veṭāya, Ck bhunnassa, C^a bhunnassa corr. to bhuttassa.
⁸ Bi udakam. ⁹ Bi labhitvā. ¹⁰ Ck C^a udakamadāsi ¹¹ Bi tasmi. ¹² Bi omits akkodhanā. ¹³ C^a sassura- corr. to sasura-, Bi sassura- ¹⁴ Bi -sako. ¹⁵ Bi panageha, C^a parageha corr. to paragehe. ¹⁶ C^a Bi dāsi. ¹⁷ Bi nikodhanā.
¹⁸ Bi tam sappam. ¹⁹ Bi -satena. ²⁰ Bi yeva. ²¹ Bi thā. ²² Bi -nā. ²³ Bi ahosi ²⁴ Bi adda puññāni katvā. ²⁵ Ck -kammameva, C^a -kammameva corr to -kammāneva, Bp -kammāni eva, Bi -kammeneva. ²⁶ Bi omits vatvā. ²⁷ Bi omits suvuṭṭhitam. ²⁸ Bi addasāsi, Bp addasim. ²⁹ so Bp; Ck -vanniniyo, C^a -vantiniyo, Bi saccharākāmavaṇṇayo.

Imās' āham dhammam sutvā¹ kāhāmi² kusalam bahum
dānena samacariyāya samiñamena³ damena ca,
so 'ham tattha gamissāmi yattha gantvā na socare ti.

Atha nam sattāhaccayena devarājā Mātalisañgāhakam⁴
āñāpetvā rathe nisidāpetvā Bārānasim eva pesesi. So Bārā- 5
nasim gantvā devaloke attanā⁵ dīṭhakāranam manussānam
ācikkhi. Tato paṭṭhāya⁶ manussā saussāhā⁷ puññāni kātum
maññim̄su.

Satthā imam desanam⁸ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā⁹
Mūsilo¹⁰ Devadatto ahosi, Sakko Anuruddho, rājā Anando¹¹, Guttila- 10
gandhabbo pana aham eva“ 'ti. Guttilajātakam¹².

4. Vīticchajātaka.

Yām passati na tam icchatīti. Idam Satthā Jetavane
viharanto ekam palāyikam¹³ paribbājakam ārabba kathesi. So
kira sakala-Jambudipe paṭivādām¹⁴ alabhitvā Sāvatthim āgantvā „ko 15
mayā saddhiṁ vādaṁ kātum samattho“ ti pucchitvā „Sammāsam-
buddho“ ti sutvā mahājanaparivuto Jetavanam gantvā Bhagavantam
catuparisamajhe dhammam desentam pañhan: pucchi. Ath' assa
Satthā tam¹⁵ vissajjetvā ekam uāma kin ti pañham pucchi. So ka-
thetum asakkonto uṭṭhāya¹⁶ palāyi. Nisinnaparisā „ekapaden“ eva 20
vo¹⁶ bhante¹⁷ paribbājako niggahito¹⁸ ti āhaṁsu. Satthā „nāhaṁ
upāsakā¹⁹ idān' eva tam ekapaden“ eva niggāñhāmi, pubbe pi nig-
gāñhim yevā“ 'ti vatvā atitam āhari:

Atite Bārānasiyan Brahmadatte rajjam kārente
Bodhisatto Kāsiratthe²⁰ brāhmaṇakule nibbattitvā vayap- 25
patto kāme pahāya isipabbajam pabbajitvā dīgharattam

¹ Ck Ce sutvāna. ² Ck Ce kahāmi. ³ Bi sayamena. ⁴ Bi mātaligāhakam. ⁵ Bi
attano. ⁶ Bi adds te. ⁷ so Ck Bp; Ce saussāha, Bi saussāsā. ⁸ Bi dhammad-
⁹ Ce Bi mūsilo. ¹⁰ Bi adds ahosi. ¹¹ Bi adds tatiyam. ¹² Ck palāyikam, Ce
palāsikam, Bi palāsi. ¹³ so Ck Ce Bp; Bi paṭivāri. ¹⁴ Ck nam. ¹⁵ Bi uṭṭha-
yāsanā. ¹⁶ Bi kho. ¹⁷ Bi bhonto, Ce bhanto corr. to bhante. ¹⁸ so all three
MSS. ¹⁹ Bi -ka. ²⁰ Bi kāsikaraṭhe.

bhikkhū dhammasabhāyām kathām samutthāpesum: „āvuso aho¹ Bud-
dhānam ānubhāvo, te nāma brāhmaṇapabbajitā² tathā mānamadamatā
Bhagavatā³ Mūlapariyāyadesanāya nihatamāna kata“ ti. Satthā
āgantvā „kāya nu ‘ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti
5 pucchitvā „imāya nāmā“ ‘ti vutte „na bhikkhave idān’ eva, pubbe p'
āham īme⁴ mānapaggrahitasire⁵ vicarante nihatamāne akāsiṁ yevā“ ‘ti
vatvā atītam āhari:

Atīte Bārāṇasiyām Brāhmaṇadatte rajjam kārente Bo-
dhisatto brāhmaṇakule nibbattitvā vayappatto tiṇṇam vedā-
10 nām pāragū⁶ disāpāmokkho ācariyo hutvā pañca mānavakasa-
tāni⁷ mante vācesi. Te pañcasatāpi niṭhitasippā sippe anu-
yogaṁ datvā „yattakam amhe jānāma ācariyo pi tattakam eva,
viseso n' atthiti“ mānathaddhā ācariyassa santikam na gac-
chanti, vattapativattam⁸ na karonti. Te ekadivasam ācariye
15 badarirukkhamūle nisinne tam vañcetukāmā badarirukkham na-
khena ākoṭetvā „nissāro vāyām⁹ rukkho“ ti āhaṁsu. Bodhi-
satto attano vañcanabhāvām ūtavā „antevāsikā ekaṁ vo pañ-
ham pucchisāmī“ āha. Te haṭṭhatuṭṭhā „vadetha, kathessāmā“
‘ti. Ācariyo pañham pucchanto pañhamām gātham āha:

20 1. Kālo ghasati¹⁰ bhūtāni sabbān' eva sah' attanā,
yo ca kālaghaso¹¹ bhūto sa bhūtapacanim¹² pacīti¹³. 188.

Tattha kālo ti purebhakkālo pi pacchābhakkālo pīti evamādi, bhū-
tāni ti sattādhivacanam etām, na kālo bhūtānam cammamamsādīni¹⁴ luñcitvā
khādati api ca kho tesām āyuvannabalāni khēpentō yobbaññām¹⁵ maddanto
95 ārogym vināseno ghasati¹⁶ khādatīti vuccati, evam ghasanto ca¹⁷ na kiñci
vajjeti, sabbān' eva ghasati, na kevalañ ca bhūtān' eva api ca kho sahattānā¹⁸
attānam pi ghasati, purebhakkālo¹⁹ pacchābhakkālam na pāpuñāti, esa nayo
pacchābhakkālādisu²⁰, yo ca kālaghaso bhūto ti khīñāsavass' etām adhiva-

¹ Ck Bī omit aho. ² Bī brahmaṇā pabbajitvā. ³ Bī āgatā. ⁴ Bī adds evam.

⁵ Bī - hitenasikhire, Bp - hitasile. ⁶ C^a - gu. ⁷ Ck C^a pañcasatamānavakasatāni.

⁸ Bī vattam. ⁹ Ck C^a cāyam. ¹⁰ Bī yapati. ¹¹ Ck C^a kāloghaso. ¹² Ck -pac-
atāni, Bī bhutapacani.

¹³ Bī saciti. ¹⁴ Ck bhūtānā ca māmsādīni, C^a bhū-
tānā ca māmsādīni ca.

¹⁵ Bī yoppanāni. ¹⁶ Bī ghasatīti. ¹⁷ Bī omits ca.

¹⁸ Bī sahattānā. ¹⁹ Ck -le. ²⁰ Ck -disu.

nam, so hi ariyamaggena āyatim paṭisandhičikālām khepetvā khāditvā ṛhitattā kālaghaso¹ bhūto² ti vuccati, sa bhūtapacanīm³ paciti⁴ yāyām taṇhā apāyesu bhūte pacati tam nānagginā paci dahi⁵ bhasmam akāsi, tena bhū- tapacanīm⁶ paciti⁷ vuccati, pajātikim⁸ ti pi pāñho, jātikim⁹ nibbattikin¹⁰ ti attho.

Imām pañhaṁ sutvā māṇavesu eko pi jānitum samattho 5
nāhosī. Atha ne Bodhisatto „mā kho tumhe ‘ayaṁ pañho tīsu
vedesu atthīti¹¹ saññām akattha, tumhe yam aham jānāmi taṁ
sabbam jānāmā¹² ‘ti maññāmārā badarirukkhasadisām karotha,
mama tumhehi aññātassa¹³ bahuno¹⁴ jānanabhāvam na jānātha,
gacchatha, sattame divase kālām damini, ettakena kālen’ imām 10
pañham cintethā¹⁵ ‘ti. Te Bodhisattam vanditvā attano attano
vasanatthānam gantvā sattāham cintetvāpi pañhassa n’ eva
antaṁ na koṭim passim̄su. Te sattame divase ācariyassa santi-
kaṁ gantvā vanditvā nisiditvā „kiṁ¹⁶ bhadramukhā¹⁷ jānittha
pañhan“ ti vutte¹⁸ „na jānāmā“ ‘ti vadim̄su. Puna Bodhisatto 15
te garahamāno dutiyām gātham āha :

2. Bahūni narasīsāni lomasāni brahāni ca
gīvāsu paṭimukkāni, kocid ev' ettha kaṇṇavā ti. 189.

Tass' attho: babūni narānam sīsāni dissanti, sabbāni ca tāni lomasāni,
sabbāni mahantāni, gīvāsu yeva ṛhāpītāni, na tālaphalāni viya hatthena gahitāni, 20
n' atthi tesamimehi dhammehi nānākaraṇām, ettha pana kocid eva kaṇṇavā
ti attānam¹⁹ sandhāyāha, kaṇṇavā ti paññavā, kaṇṇachiddam²⁰ pana na kassaci
n' atthi.

Iti te māṇavake „kaṇṇachiddamattam eva tumhākām bā-
lānam atthi, na paññā“ ti garahitvā pañhaṁ vissajjesi. Te 25

¹ Bi kālamghaso. ² Bi omits bhūto. ³ Ck -paciti, Cs bhutapacanīm? Bi bhū- tapacanāni. ⁴ Bi saciti. ⁵ Bi pacati dahati. ⁶ Bi bhutapacanām, Cs bhuta- pacinīm corr. to -pacanīm, Ck -paciti. ⁷ Cs paciti, Bi sati. ⁸ Bi pacanan, Bp pajanīti. ⁹ Cs jānikim, Bi janika, Bp janitām. ¹⁰ Bi nippattakan, Bp nippattitām. ¹¹ Bi atthi pi ti. ¹² Bi jānahi. ¹³ Bi aññatarassa. ¹⁴ Ok Cs bahuto. ¹⁵ Bi omits kiṁ. ¹⁶ Cs bhadda- corr. to bhaddra, Bi bhadramukha- tumhe. ¹⁷ Ok Cs tato, Bi vutte te, Bp āha. ¹⁸ Ok attāni, Cs attāni corr. to attānam. ¹⁹ Ck pañhakāṇha-, Cs pañhaṁkaṇhachiddam corr. to paññavā kaṇha-, Bi paññākaṇṇachiddam.

sutvā „aho ācariyā nāma mahantā“ ti khamāpetvā nihatamānā Bodhisattam upatthahiinsu.

Satthā imarū desanām¹ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā pañcasatā māṇavakā ime bhikkhū ahesūm, ācariyo pana aham evā“
5 'ti. Mūlapariyāyajātakam².

6. Telovādajātaka.

Hantvā jhatvā vadhītvā cā 'ti. Idam Satthā Vesāliim upanissāya kūṭagārasālāyām viharanto Sihasenāpatim ārabbhā kathesi. So hi Bhagavantam saraṇam gantvā nimantetvā punadivase 10 samamāsakam³ bhattam adāsi. Niganṭhā tam sutvā kupitā⁴ anattamanā Tathāgatam vihet̄hetukāmā „samoṇo Gotamo jānam uddissa-katām⁵ maṁsam bhuñjatī“⁶ akkosīnsu. Bhikkhū dhammasabhāyām kathām samuṭṭhāpesum: „āvuso Niganṭha - Nāṭhaputto⁷ ‘samoṇo Gotamo jānam uddissa-katām⁵ maṁsam bhuñjatī’ saddhiṁ parisāya 15 akkosanto āhiṇdatī“. Tam sutvā Satthā „na bhikkhave Niganṭho Nāṭhaputto⁸ idān⁹ eva mām uddissa-katām maṁsam khādanena gara-hati¹⁰, pubbe pi garahi yevā“ 'ti vatvā atitam āhari:

Atite Bārāñasiyām Brahma datte rajjam kārente Bodhisatto brāhmaṇakule nibbattitvā vayappatto isipab-20 bajjam pabbajitvā loṇambilasevanatthāya Himavantato Bārā-ñasim¹¹ āgantvā punadivase nagaram bhikkhāya pāvisi. Ath' eko kuṭumbiyo¹² „tāpasam vihet̄hessāmīti“ gharām pavesetvā paññattāsane nisidāpetvā macchamārīsena parivisitvā bhattakiccavasāne ekamantam nisiditvā „idam maṁsam tumhe yeva 25 uddissa pāne māretvā katam¹³, idam akusalam mā amhākam eva tumhākam pi hotī“ vatvā paṭhamam gātham āha:

1. Hantvā jhatvā¹³ vadhītvā ca deti dānam asaññato,
edisam bhattam bhuñjamāno so pāpena upalippatī¹⁴. 190.

¹ Bⁱ dhammadē-. ² Bⁱ adda pañcamām-. ³ C^k C^e sasamām-. ⁴ Bⁱ kuppitā.
⁵ Bⁱ -katām-. ⁶ Bⁱ -jasīti. ⁷ C^k -nāṭaputto, Bⁱ niganṭho nāṭaputto. ⁸ C^k nāṭa-putto, Bⁱ napūre. ⁹ Bⁱ garagarahi. ¹⁰ C^k C^e -siyām, Bⁱ -sī. ¹¹ Bⁱ kuṭumpiko.
¹² Bⁱ kathām. ¹³ Bⁱ B^p chetvā. ¹⁴ Bⁱ sa pāpamūlapalimmatī, B^p sa pāpamu-palimpatī.

Tattha hantvā ti hanitvā¹ paharitvā jhatvā² ti kilametvā vadhitvā ti³ māretvā, deti dānam asaññato ti asaññato dussilo evam̄ katvā dānam deti, edisam̄ bhattam̄ bhuñjamāno sa pāpenamupalippatīti⁴ edisam̄ uddissa-kaṭam̄ bhuñjamāno so samāno⁵ pi pāpena upalippati sañujjati⁶ yevā 'ti.

Tam̄ sutvā Bodhisatto dutiyam̄ gātham̄ āha:

5

s. Puttadāram pi ce hantvā deti dānam asaññato
bhuñjamāno pi sappañño na pāpena upalippatīti⁷. 191.

Tattha bhuñjamāno pi sappañño ti tiññatu aññam̄ maññeñam̄ putta-
dāram vadhitvāpi dussilena dinnam̄ sappañño khantimettādiguñasampanno tam̄
bhuñjamāno pi pāpena na upalippatīti⁸.

10

Evam assa Bodhisatto dhammam̄ kathetvā utthayāsanā
pakkāmi.

Satthā imam̄ dhammadesanam̄ āharitvā jātakam̄ samodhānesi:
„Tadā kuñumbiko Nigan̄tha - Nāthaputto⁹ ahosi, tāpaso pana aham
evā“ 'ti. Telovādajātakam̄¹⁰.

15

7. Pādañjalijātaka.

Addhā Pādañjali¹¹ sabbe ti. Idam Satthā Jetavane
viharanto Lāludāyitheram̄ ārabba kathesi. Ekasmim̄ hi¹² divase
dve mahāsāvakā pañham̄ vinicchinanti. Bhikkhū pañham̄ sunantā
there pasāmsanti. Lāludāyitthero parisantare¹³ nisinno „ete amhehi
samañ kiñ jānātiti“ ottham bhañji¹⁴. Tam̄ disvā therā utthāya¹⁵
pakkamīmu. Parisā bhijji. Dhammasabhbāyam̄ bhikkhū katham̄
samutthāpesum: „āvuso Lāludāyi¹⁶ dve aggasāvake garahitvā ottham
bhañjīti“. Tam̄ sutvā Satthā „na bhikkhave idān' eva pubbe pi
Lāludāyi¹⁷ ṭhāpetvā otthabhañjanam̄ tato uttarim̄ aññam̄ na jānātiti“¹⁸
vatvā atitam̄ āhari:

¹ Bi omits hanitvā. ² Bi chetvā. ³ Ck Ce omit ti. ⁴ Bi sampāpamupalimmatiti,
Rp sa pāpamupalimpati. ⁵ Ok samāno, Bi omits so samāno pi. ⁶ Ck Ce sam-
ujjati. ⁷ Bi pāparū upalimpati. ⁸ Ck Bi upalimpati. ⁹ Bi nigan̄ho nātā-
puttako. ¹⁰ Bi Rp bālovādajātakam̄ chañhāni. ¹¹ Bi pādañcali. ¹² Bi omits hi.
¹³ Bi parisante. ¹⁴ Ce bhuñji corr. to bhañja, Bi bhañci. ¹⁵ Bi utthayāsanā. ¹⁶
Bi lāludāyithero. ¹⁷ Ok -yi, Ce -yim.

Atīte Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto tassa atthadhammānusāsako amacco ahosi. Rañño pana Pādañjali¹ nāma putto lālo² dandhaparisakkano³ ahosi. Aparabhāge rājā kālam akāsi. Amaccā rañño mata-
5 kiccāni katvā „tam rajje abhisiñcissāmā“ 'ti mantayamānā rājaputtam Pādañjalikam⁴ āhaṁsu. Bodhisatto pana „ayam kumāro lālo⁵ dandhaparisakkano, pariggahetvā tam abhisiñcis-
sāmā“' ti āha. Amaccā vinicchayam sajjetvā kumāram sā-
mīpe nisidāpetvā atṭam vinicchinantā na sammā vinicchiniṁsu,
10 te asāmikam sāmikam katvā kumāram pucchiṁsu: „kīdisam kū-
māra suṭṭhu vinicchinimbā“' ti. So oṭṭham bhañji. Bodhisatto „pañḍito maññe kumāro, asammāvinicchitabhāvo tena nāto bhavissatī“ maññamāno pathamam gātham āha:

1. Addhā Pādañjali⁶ sabbe paññāya atirocati,
15 tathā hi oṭṭham bhañjati, uttariṁ⁷ nūna passatī. 192.

Tass' attho: ekaṁsenā Pādañjali⁸ kumāro sabbe amhe paññāya atirocati, tathā hi oṭṭham bhañjati, nūna uttariṁ aññam kāraṇam passatī.

Te aparasmim⁹ pi¹⁰ divase vinicchayam sajjetvā aññam
attam sutṭhu¹¹ vivicchinitvā „kīdisam te deva suṭṭhu vinic-
20 chitan“' ti pucchiṁsu. So puna pi oṭṭham eva bhañji. Ath'
assa andhabālabhāvam nātvā Bodhisatto dutiyam gātham āha:

2. Nāyam dhammadam adhammadam vā atthānatthañ ca bujjhati¹²,
aññatra oṭṭhanibbhogā nāyam jāvāti kiñcanan ti. 193.

Amaccā Pādañjalikumārassa¹³ lālabhāvam¹⁴ nātvā Bodhi-
25 sattam rajje abhisiñciṁsu.

Satthā imam dhammadedesanam āharitvā jātakam samodhānesi:
„Tadā Pādañjali¹⁵ Lāludāyi¹⁶ ahosi, pañḍitāmacco¹⁷ pana aham evā“' ti. Pādañjalijātakam¹⁸.

¹ Bi pādañcali. ² Bi lālo. ³ Ck -to, Bi dantaparisakkano. ⁴ Bi pādañcalinti.

⁵ Bi āsiñcī- ⁶ C^a pādañjali, Bi pādañcali. ⁷ Ck uttari, C^a uttarima, Bi uttari.

⁸ Bi pādañcalim. ⁹ Ck parasmim, C^a parasmim corr. to apa-. ¹⁰ Bi omits pi.

¹¹ Ck C^a su. ¹² Bi bhuñjati. ¹³ Bi pādañcali-. ¹⁴ Bi lāla-. ¹⁵ Bi pādancali.

¹⁶ C^a -yi. ¹⁷ Bi pañḍitaamacco. ¹⁸ Bi pādañcali - - sattamam.

8. Kimsukopamañjataka.

Sabbehi kimsuko diṭṭho ti. Idam Satthā Jetavane vi-haranto Kimsukopamasuttantam ārabba kathesi. Cattāro hi¹ bhikkhū Tathāgataṁ upasam̄kamitvā kammatthānam yācimsu. Satthā tesam kammatthānam kathesi. Te² kammatthānam gahetvā attano at-tano³ rattītthānadvātthānāni agamamsu⁴. Tesa eko cha phassāyatanāni⁵ parigaṇhitvā arahattam pāpuṇi, eko pañcakkhandhe eko cattāro mahā-bhūte eko atthārasa dhātuyo⁶. Te attano attano adhigatavisesam Satthu ārocesum. Tath' ekassa bhikkhuno parivitakko udapādi: „imesam kammatthānānam nibbānam ekakām⁷, kathām sabbehi arahattam pattan“ ti so Satthāram pucchi. Satthā „kin te bhikkhu kiṁsukadiṭṭhabhātikehi⁸ nānattan⁹“ ti vatvā „idam no bhante kāra-nām kathethā“ ti bhikkhūhi yācito atitam āhāri:

Atite Bārāṇasiyam Brahma datte rajjam kārente tassa cattāro puttā ahesum. Te ekadivasam sārathiṁ pakko-sitvā „mayam saimma kiṁsukaṁ datthukāmā, kiṁsukarukkham no dassehīti“ āhaṁsu. Sārathi „sādhu, dassessāmīti“ vatvā catunnam pi ekato adassetvā jeṭṭhaputtaṁ tāva rathe nisid-dāpetvā araññam netvā „ayam kiṁsuko“ ti khānukorakāle¹⁰ kiṁsukam dassesi, aparassa bālapalāsakāle aparassa pupphitakāle aparassa phalitakāle. Aparabhāge cattāro pi bhātaro ekato nisinnā „kiṁsuko nāma kīdiso“ ti kathaṁ samuṭṭhā-petvā eko „seyyathāpi jhāmathūṇo“ ti āha, dutiyo „seyyathāpi nigrodharukkho“ ti, tatiyo „seyyathāpi māṁsapesīti“, catuttho „seyyathāpi sīrīso“ ti te aññamaññassa kathāya aparituṭṭhā-pitu santikām gantvā „deva kiṁsuko nāma kīdiso“ ti puchitvā „tumhehi kiṁ kathitan“ ti vutte attanā¹¹ kathitanīhārain rañño kathesum. Rājā „catuhi¹² pi¹³ tumhehi kiṁsuko diṭṭho, kevalam vo kiṁsukassa¹⁴ dassento sārathi ‘imasmin kāle kiṁsuko

¹ Ok C^o omit hi. ² Bⁱ adds bhikkhū taṁ ³ Bⁱ only one attano. ⁴ Bⁱ ag-

⁵ Ok Bⁱ pas-, C^o pas- corr. to phas-. ⁶ Bⁱ adds ti. ⁷ Bⁱ pana ekam. ⁸ Bⁱ kintikām diṭṭham catuhi kāniṭhabhātikehi. ⁹ Ok nānatthan. ¹⁰ Bⁱ khānukakāle.

¹¹ Bⁱ -no. ¹² so all three MSS. ¹³ Bⁱ omits pi.

kīdiso' ti 'imasmīm kāle kīdiso' ti vibhajitvā na pucchito, tena vo kamkhā uppannā" ti vatvā pathamaṁ gātham āha:

1. Sabbehi kiṁsuko dīṭho, kin n' ettha¹ vicikicchatha,
na hi sabbesu ṭhānesu sārathī² paripucchito ti. 194.

5 Tattha na hi sabbesu ṭhānesu sārathī³ paripucchito ti sabbehi
vo kiṁsuko dīṭho ti kin nu tumhe ettha vicikicchatha⁴, sabbesu ṭhānesu kiṁsuko
p'eso, tumhehi pana na hi sabbesu sārathi paripucchito⁵, tena vo kamkhā up-
pannā ti.

10 Satthā imam kāraṇam dassetvā „yathā bhikkhave⁶ cattāro bhā-
tikā vibhāgam katvā apucchitattā⁷ kiṁsuke kamkhām uppādesum
evam tvam pi imasmīm dhamme kamkhām uppādeśiti⁸“ vatvā abhisam-
buddho hetvā dutiyam gātham āha:

2. Evam sabbehi nāñehi yesam dhammā ajānitā
te ve dhammesu kamkhanti kiṁsukasmiṁ va bhātaro ti. 195.

15 Tass' attho: yathā te bhātaro sabbesu ṭhānesu kiṁsukassa adīṭhattā kam-
khīnsu evam sabbehi vīpassanānāñehi yesam sabbe pi bi⁹ chaphassāyatana-
khandhabhūtadhatubhedā dhamunā ajānitā¹⁰ sotāpatti maggassa anadhidigatattā ap-
paṭividdhā te ve¹¹ tesu phassāyatanañididhammesu kamkhanti yathā ekasmiṁ
neva¹² kiṁsukasmiṁ cattāro bhātaro ti.

20 Satthā imam dhammadesanam āharitvā jātakam samodhānesi:
„Tadā Bārāṇasirējā aham eva ahosin“ ti. Kiṁsukopamajātakam¹³.

9. Sālakajātaka.

Ekaputtako bhavissasiti¹⁴. Idam Satthā Jetavane
viharanto aññataram mahātheram ārabba kathesi. So kir' ekam
25 kumārakam pabbājetvā pīleno tattha viharati. Sāmañero pīlam sahi-
tum asakkonto uppabbaji. Thero gantvā upalāpeti: „kumāraka tava

¹ Ck C^o kintetha, Biⁱ kinetha? Bp kiṁnveththa. ² C^o -thi, Biⁱ sarathīm. ³ Ck C^o
-thi. ⁴ so Bp; Ck C^o vicikchatha. ⁵ Biⁱ omits ti sabbehi --- paripucchito. ⁶

Biⁱ bhikkhu te. ⁷ C^o-tatva corr. to -ṭattha, Biⁱ-tathā. ⁸ Ck -deseti, Biⁱ -desisti.

⁹ Biⁱ omits yesam sabbe pi hi. ¹⁰ Biⁱ ajānanto. ¹¹ all three MSS. te neva.

¹² Biⁱ ekasmi yeva. ¹³ Biⁱ adds aṭhamam. ¹⁴ Ck C^o -tīti, Biⁱ -timti.

cīvaraṁ tav' eva¹ bhavissati patto pi, mama santakam paccīvaram
pi tav' eva¹ bhavissati, ehi pabbajāhīti". So „nāham pabbajissā-
mīti“ vatvāpi punappuna² vuccamāno pabbaji. Atha naṁ pabbajita-
divasato paṭṭhāya puna thero viheṭhesi. So pīlam asahanto puna
uppabbajitvā anekavāram³ yācante⁴ pi tasmin „tvām n'eva mām
sahasi⁵ na vinā vattitum sakkosi, gaccha na pabbajissāmīti“ na pab-
baji. Bhikkhū dhammasabhāyām kathām samutthāpesum: „āvuso
suhadayo vata so dārako, mahātherassa āsayām īatvā na pabbajīti“.
Satthā ḡāgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“
ti pucchitvā „imāya nāmā“ 'ti yutte „na bhikkhave idān' ev' esa 10
suhadayo pubbe pi suhadayo, ekavāram etassa dosām disvā na puna
gaṇhīti⁶“ vatvā atitām āhari:

Atīte Bārāṇasiyāni Brahmadatte rajjaṁ kārente
Bodhisatto kuṭumbikakule nibbattitvā vayappatto dhaññā-
vikkayena jīvikām kappesi. Aññataro pi ahiguṇṭhiko⁷ ekaṁ 15
makkatām sikkhāpetvā osadham gāhāpetvā tena sappam kīlā-
pento jīvikām kappesi. So Bārāṇasiyām ussave ghuṭthe⁸
ussavam kīlitukāmo „imam mā pamajjīti“ tam makkatām tassa
vānijakassa⁹ hatthe ṭhapetvā ussavam kīletvā sattame divase
tassa santikām gantvā „kaham makkato“ 'ti pucchi. Makkato 20
sāmikassa saddam sutvā va dhaññāpanato¹⁰ vegena nikhami.
Atha naṁ so velupesikāya piṭṭhiyām pothetvā ādaya uyyānam
gantvā ekamante bandhitvā niddam okkami. Makkato tassa
niddāyanabhāvam īatvā attano bandhanam mocetvā palāyitvā
ambarukkham āruhya ambapakkam khāditvā atṭhiṁ¹¹ ahiguṇ-
ṭhikassa¹² sarire pātesi. So pabujjhitvā ullokento tam disvā
„madhuravācāya tam¹³ vañcetvā rukkhā otāretvā gaṇhissāmīti“
tam upalālento¹⁴ paṭhamam gātham āha:

1. Ekaputtako bhavissasi

tvañ ca no hessasi issaro kule,

80

¹ so Bp; Ck C^a tam eva, Bⁱ tattheva. ² Bⁱ punappunam. ³ Ck C^a atheka-
vāram. ⁴ Bⁱ yojente. ⁵ Bⁱ saha vasitum. ⁶ Bⁱ upagacchatīti. ⁷ C^a -gunṭhiko,
Bⁱ -kundiko. ⁸ Bⁱ saṅghuṭhe. ⁹ Ck C^a vāni-, Bⁱ dhaññavāni-. ¹¹ Bⁱ dhañ-
ñāp-. ¹¹ Bⁱ atṭhiṁ. ¹² Bⁱ kundikassa. ¹³ Bⁱ nām. ¹⁴ C^a Bⁱ -lento.

oroha dumasmā Sālaka,
ehi dāni gharam vajemase ti. 196.

Tass' attho: tvam̄ mayham̄¹ ekaputtako bhavissasi kule ca² me bhogānam
issaro, etasmā³ rukkhā otara, ehi amhākām gharam gamissāma, Sālakā⁴ 'ti
5 nāmena ālapanto⁵ āha

Tam̄ sutvā makkhaṭo dutiyam̄ gātham̄ āha:

2. Nanu mām hadaye 'timaññasi
yañ ca hanasi⁶ mām⁷ veluyaṭṭhiyā,
pakkambavane ramāmase,
10 gaccha tvam̄ gharakām yathāsukhan ti. 197.

Tattha nanu mām hadaye timaññasiti nanu tvam̄ mām hadaye ati-
maññasi, suhadayo ayan ti maññasiti attho, yañ ca mām hanasi⁸ velu-
yaṭṭhiyā⁹ ti yam̄ evam̄ atimaññasi yañ ca velupesikāya hanasi, tenāham nā-
gacchāmīti dīpeti. Atha nām̄ mayam̄ imasmīm vane pakkambavane ramāmase,
15 gaccha tvam̄ gharakām yathāsukhan ti

vatvā uppatitvā vanam̄ pāvisi, ahigunṭhiko¹⁰ pi anattamano
attano¹¹ geham̄ agamāsi.

Satthā imam̄ desanam̄¹² āharitvā jātakām samodhānesi: „Tadā
makkaṭo sāmanero alosi, ahigunṭhiko mahāthero, dhaññavāṇijo pana
20 aham evā“ 'ti. Sālakajātakām¹³

10. Kapijātaka.

Ayam̄ isī¹⁴ upasamasamūname¹⁵ rato ti. Idam Satthā
Jetavane viharanto ekam̄ kuhakām¹⁶ bhikkhūm ārabbha kathesi.
Tassa hi kuhakabhāvo bhikkhūsu pākaṭo jāto. Dhammasabhāyam
25 kathām samutthāpesum: „āvuso asuko bhikkhu niyyānike Buddhāsane
pabbajitvā kuhakavattām püretiti“. Satthā āgantvā „kāya nu 'ttha

¹ Bi omits mayham. ² Ck Ce ce. ³ Bi etambā. ⁴ Bi mahalakā. ⁵ Bi -pento.
⁶ Ck hanasi, Ce hanasi corr. to hanasi. ⁷ Bi yañ ca mām hanasi. ⁸ Ck yañ ca
ma hanasi corr. to yañ ca hanasi. ⁹ Ck Ce velulaṭṭhiyā. ¹⁰ Bi -kundīko. ¹¹ Bi
omits geham. ¹² Bi dhammade-. ¹³ Bi adds navamam. ¹⁴ Ce Bi isi. ¹⁵ Bi
samyame. ¹⁶ Bi -ka

bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā¹ ti pucchitvā „imāya nāmā“
‘ti vutte „na bhikkhave esa bhikkhu idān’ eva kuhako, pubbe pi
kuhako va² aggimattassa³ kāraṇā makkaṭo hutvā kohaññam akāsiti“
vatvā atītam āhari:

Atīte Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto Kāsiratthe⁴ brāhmaṇakule nibbattitvā vayappatto puttassa ādhāvitvā paridhāvitvā vicaraṇakāle brāhmaṇiyā matāya⁵ puttām amkenādāya Himavantam pavisitvā isipabbajam pabbajitvā tam pi puttām tāpasakumārakam⁶ katvā paññasālāya vāsām kappesi. Vassārattasamaye acchinnadhāre⁷ deve vase sante makkaṭo sītapīlito dante khādanto kampento vicarati. Bodhisatto mahante dārukhandhe āharitvā aggim katvā mañcake nipajji. Puttako pi 'ssa pāde parimajjamāno nisīdi. So makkaṭo ekassa malatāpasassa⁸ santakāni vakkalāni nivāsetvā ca pārupitvā⁹ ca ajinacammam ekaṁsam¹⁰ katvā kācakamandala¹¹ lum¹² ādāya isivesena gantvā paññasāladvāre aggissa¹³ kāraṇā kuhanakammam katvā atīhāsi. Tāpasakumārako¹⁴ tam disvā „tāta tāpaso eko sītapīlito kampamāno tiṭṭhati, idha naṁ pakko-satha, visivessatī¹⁵“ pitaram āyācanto¹⁶ paṭhamam gātham āha:

1. Ayam isī upasamasamīyame rato
santiṭṭhati sisirabhayena¹⁷ atīto,
handa ayam pavisatu 'mām agārakam¹⁸,
vinetu sītam darathañ ca kevalan ti. 198.

20

Tattha upasamasamīyame rato ti rāgādikilesaupasame¹⁹ ca sīlasamīyame²⁰ ca rato, santiṭṭhatitī so tiṭṭhati, sisirabhayenā²¹ ti vātavuṭṭhi-janitassa sisirassa²² bhayena, atīto ti pīlito, pavisatu man ti pavisatu imam, kevalan ti sakalam anavasesam.

Bodhisatto puttassa²³ vacanām sutvā utīhāya olokento makkaṭabhbāvam ītvā dutiyam gātham āha:

¹ Bi yeva. ² C^a -mantassa. ³ Bi kāsikaraṭhe. ⁴ C^a mātāya. ⁵ Bi -ram. ⁶ C^a -dhare, Bi acchinnadhāre. ⁷ C^k matsatāp. ⁸ Bi pārumpetvā. ⁹ Bi ekaṁse. ¹⁰ C^a kājakamandala corr. to kācakamandala, Bi kākemandala, Br kājakamandala. ¹¹ Bi agg. ¹² Bi tāpassakumāro. ¹³ C^a vi-, Bi visippissatī. ¹⁴ Bi yācento. ¹⁵ Bi sitabhayena. ¹⁶ Bi -mena. ¹⁷ Bi sītabhayenā ¹⁸ Bi sītassa. ¹⁹ Biutta.

2. Nāyam̄ isī¹ upasamasam̄yame rato,
 kapī ayam̄ dumavarasākhagocaro,
 so dūsako rosako cāpi jammo,
 sace vaje imam̄ pi dūsaye² gharan ti. 199.

5 Tattha dumavarasākhagocaro ti dumavarānam̄ sākhagocaro, so dūsako rosako cāpi jammo ti so esa³ gatagataṭhānassa dūsanato dūsako, ghaṭṭanatāya rosako, lāmakabhāvena jammo, sace vaje ti yādisam̄ pannasālam̄ sa vaje⁴ paviseyya sabbam̄ uccārapassāvakaraṇena⁵ ca aggidānena ca dūseyyā 'ti⁶.

Evañ ca⁷ vatvā Bodhisatto ummukam̄⁸ gahetvā tam̄⁹ san-
 10 tāsetvā¹⁰ palāpesi. So uppatitvā vanam̄ paccakkhanto¹¹ va
 tathā pakkhanto va¹² ahosi, na puna tam̄ ṭhānam̄ agamāsi. Bo-
 dhisatto abhiññā ca samāpattiyo ca nibbattetvā tāpasakumāra-
 kassa¹³ kasinaparikaminam̄ ācikkhi, so ca¹⁴ abhiññā ca samā-
 pattiyo ca uppādesi. Te ubho pi aparihīnajjhānā Brahmaloka-
 15 parāyanā ahesum̄.

Satthā „na bhikkhave idān' eva¹⁵ porāñato paṭṭhāya p' esa ku-
 hako yevā¹⁶ 'ti imam̄ desanam̄¹⁶ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam̄
 samodhānesi: (Saccapariyosāne keci sotāpannā keci sakadāgāmino keci
 anāgāmino ahesum̄) „Tadā makkāto kuhako bhikkhu ahosi, putto
 20 Rāhulo, pitā aham evā¹⁶ 'ti. Kapijātakam̄¹⁷. Sigālavaggo dasamo.
 Dukanipātavannanā niṭhitā.

¹ C^s isim̄, Bⁱ isi. ² Bⁱ dūsasse. ³ C^k ye eka, Bⁱ B^p so evam̄. ⁴ C^k C^s avaje in the place of savaje, B^p avase. ⁵ Bⁱ -kā-. ⁶ Bⁱ adds attho. ⁷ Bⁱ adds pana.

⁸ C^k C^s ummukam̄, Bⁱ umpakkm̄. ⁹ C^k Bⁱ omit tam̄. ¹⁰ Bⁱ santāpetvā.

¹¹ C^k pakkhanto. ¹² Bⁱ vanam̄ pakkhanto va ahosi in the place of vanam̄ paccakkhanto va tathā pakkhanto va. ¹³ Bⁱ -rassa. ¹⁴ Bⁱ so pi. ¹⁵ C^k C^s omit idāneva. ¹⁶ Bⁱ dhammadde-. ¹⁷ Bⁱ adds dasamam̄.

III. TIKANIPĀTA.

1. SAMKAPPAVAGGA.

1. Samkappajātaka.

Samkapparāgadhotenā¹ ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ukkaṇṭhitabhikkhum¹ ārabba kathesi. Sāvatthinagaravāsī² kir' esa³ kulaputto ratanasāsane⁴ urām datvā pabbajito⁵ ekadivasam Sāvatthiyām piṇḍāya caranto ekam alamkatapatiyattam itthim disvā uppānakāmarāgo anabhirato cari⁶. Tam enām⁷ ācariyupajjhāyādayo⁸ disvā⁹ anabhiratikāraṇam pucchitvā vibbhamitukāmabhāvam assa nātvā ,āvuso, Satthā nāma rāgādikilesapilītānam¹⁰ kilese hāretvā¹¹ saccāni pakāsetvā sotāpatti phalādini deti, ehi tam Satthu santikām nessāmā¹² 'ti ādāya agamāmsu Satthārā ca¹³ „kin nu kho bhikkhave anicchamānakam ñeva bhikkhum gahetvā āgat' atthā¹⁴ 'ti vutte tam atthām ārocesum. Satthā „saccām kira tvām bhikkhu ukkaṇṭhito“ ti pucchitvā „saccan¹⁵“ ti vutte „kiṁkāraṇā“ ti pucchi. So tam atthām ārocesi. Atha nam Satthā „itthiyo nām' etā bhikkhu pubbe jhānabalena¹⁶ vikkhambhitakilesānam visuddhasattānam pi samkilesam¹⁵ uppādesum, tādisa¹⁶ tucchapuggalā¹⁶ kiṁkāraṇā na samkilissanti, visudhāpi sattā samkilissanti, uttamayatasamañgino pi āyasakyam pāpuṇanti pag eva aparisuddhā, Sineru-kampanavāto¹⁷ purānapaṇṇasātam¹⁶ 20

¹ Bi ukkaṇṭhithabhāvām. ² Ck Bi Bd -si. ³ Bi kira eko, Bd kira ko. ⁴ Bi omits ratana, Bd tena sāsane. ⁵ Bi pappajitvā. ⁶ Bi Bd vicari. ⁷ Ck Cs etam. ⁸ Ck -jjhādayo, Cs -cchādayo, Cs dupl.: -jjhādayo, Bi bhāvāyajjhāyādayo. ⁹ Bi omits disvā. ¹⁰ Bi kāmarāgādi-. ¹¹ Bi pahāretvā, Bd kilesam hānitvā. ¹² Bi omits ca. ¹³ Bi Bd add bhante. ¹⁴ Bi Bd phalena. ¹⁵ Bi Bd -se. ¹⁶ all four MSS. -am. ¹⁷ Bi -kampavāto, Bd -kampanakato. ¹⁸ Bi -pannachattam.

kin na kampeyyati¹, bodhitale nisiditvā abhisambujjhānakasattam²
ayam kilesa ālolesi, tādisam kin na ālolessatiti³ vatvā tehi yācito
atitam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente Bo-
5 dhisatto asitikotivibhave brāhmaṇamahāsālakule nibhattitvā vayappatto Takkasilāyam sabbasippāni uggaṇhitvā Bārāṇasiṁ paccāgantvā kataḍārapariggaho⁴ mātāpitunnam accayena tesam petakiccāni⁵ katvā hiraññolokanakammam karonto „idaṁ dhanaṁ paññāyati, yehi pan’ etam sambhūtam⁶ te na paññāyantiti“
10 āvajjanto⁷ samvegappatto ahosi, sarīrā sedā muccimśu. So gharāvāse ciram vasanto mahādānam datvā kāme pahāya as-
sumukham nātisamgham pariccajvitvā Himavantam pavisitvā⁸ ramaṇīye padese paññasālam māpetvā uñchācariyāya⁹ vanamūla-
phalāphalādīhi¹⁰ yāpento nacirass’ eva abhiññā ca samāpattiyo
15 ca uppādetvā jhānakilam kīlanto ciram vasitvā cintesi: „ma-
nussapatham gantvā loṇamkilam upasevissāmi, evam me sarī-
ram c’ eva thiram bhavissati jaṅghāvihāro¹¹ ca¹² kato bhavis-
sati, ye ca¹³ mādisassa sīlavantassa¹⁴ bhikkham vā dassanti abhi-
vādanādīni vā karissanti te saggapadam¹⁵ pūressantiti“ so Hi-
20 mavantā otaritvā anupubbena cārikaṁ¹⁶ caramāno Bārāṇasiṁ¹⁷ patvā suriyatthagamanavelāya¹⁸ vasanaṭṭhānam olokento rājuy-
yānam¹⁹ disvā „idaṁ paṭisallānasāruppam, ettha vasissāmīti“
uyyānam pavisitvā aññatarasmīm rukkhamūle nisinno jhāna-
sukhena rattinī khepetvā punadivase katasarīrapaṭijaggano
25 pubbāñhasamaye²⁰ jaṭājinavakkalāni sañṭhapetvā bhikkhābhā-
janam ādāya santindriyo santamānaso iriyāpathasampanno yugamattadaso²¹ hutvā sabbākārasampannāya attano rūpasiriyā

¹ Bi kampeyyāti, Bd ki nu kampeyyāti. ² Bi abhibujjhānakasaddam. ³ Bi kata-
puttadāra-, Bd tathā puttā-. ⁴ Bi matam kiccāni, Bd matakic-. ⁵ Bi sambhītam,
Bd sambhātam. ⁶ Ck C⁸ āvajjento. ⁷ Bi Bd add isipappajjam papajjītvā. ⁸ Ck
uñchā- corr. to uñja-, C⁸ uñjā-, Bi ucchā-. ⁹ C⁸ -mūlaphalādīhi, Bi Bd van-
mūlaphalādīhi ¹⁰ Bi jaṅgha-, Bd jaṅga ¹¹ Bi Bd add me. ¹² Ck C⁸ va. ¹³
Bi Bd sīlasampannassa. ¹⁴ Bi saggam. Bd sakkapūraṁ. ¹⁵ Bi carikañ, Bd carākañ.
¹⁶ Ck -sim. Bi Bd -sī. ¹⁷ Bi sūryattañga-. ¹⁸ Bi omits raj. ¹⁹ Bi puppañha-
samantare yeva. ²⁰ Ck -mattadaso, Bi Bd yuggamattadassano.

lokassa vilocanāni ākādḍhento¹ nagaram² pavisitvā bhikkhāya caranto rañño nivesanadvāram pāpuṇi. Rājā mahātale caṁkamanto vātapānantarena Bodhisattam disvā iriyāpathasmīm yeva³ pasīditvā „sace santadhammo nām’ atthi⁴ imassa tena abbhantare⁵ bhavitabban“ ti cintetvā „gaccha tam⁶ tāpasam⁷ ānehīti⁸ ekam amaccam āñāpesi. So gantvā vanditvā bhikkhābhājanam gahetvā „rājā bhante tam pakkosatīti⁹“ āha. Bodhisatto „mahāpuñña¹⁰, amhe rājā na jānātīti¹¹“ āha. „Tena hi bhante yāvāham āgacchāmi tāva idh’ eva hothā“ ‘ti vatvā rañño ārocesi. Rājā „amhākam kulūpakaṭāpaso¹² n’ atthi, 10 gaccha¹³ tam ānehīti¹⁴ sayam pi vātapānena hattham pasāretvā vadanto „ito etha bhante“ ti āha. Bodhisatto amaccassa hatthe bhikkhābhājanam datvā mahātalam abhirūhi¹⁵. Atha naṁ rājā vanditvā rājapallamke nisidāpetvā attano sampāditehi yāgukhajjakabhattehi parivisitvā katabhattakiccaṁ pañham¹⁶ pucchi, pañhavyākaraṇena¹⁷ bhīyosomattāya¹⁸ pasīditvā van- ditvā¹⁹ „bhante tumhe katthavāsikā, kuto āgat’ atthā“ ‘ti puc- chitvā „Himavantavāsikā²⁰ mayaṁ mahārāja, Himavantā²¹ āgata“ ti vutte puna „kimkāraṇā“ ti pucchitvā „vassāratta- kāle²² mahārāja nibaddhvavāso²³ nāma laddhūm vaṭṭatīti²⁴ vutte 20 „tena hi bhante rājuyyāne vasatha, tumhe ca²⁵ catupaccayehi²⁶ na kilamissatha, ahañ ca saggasamvattanikam puññam pāpu- niñśāmīti²⁷“ paṭīñnam gahetvā bhuttapātarāso Bodhisatten’ eva²⁸ saddhim uyyānaṁ gantvā paññasālam kāretvā caṁkamam māpetvā sesāni pi rattīthānadivvātthānādīni sampādetvā pab- bajitaparikkhāre paṭiyādetvā „sukhena vasatha bhante“ ti 25 uyyānapālam sampaṭicchāpesi. Bodhisatto tato paṭṭhāya

¹ Bi -ākappento, Bd -ākphanto. ² Ck C^a -ram. ³ Bi Bd īeva. ⁴ C^a Bd nāma atthi, Bi nāma sati. ⁵ Ck inassanto abbhantare, Bi imassa tena abbhantarena ⁶ Bi omits tañi, C^a gacchantam, Bd gaccha tvam. ⁷ Ck pakkosati, Bi pakkosāti, Bi ānehīti ⁸ Bi -paññā, Bd -puññam ⁹ C^a kulūpaga-, Bi kulupake-. ¹⁰ C^a gacchām corr. to gaccha. ¹¹ C^a -ruhi. ¹² Bi paññabyāka-. ¹³ Ck bhīyyo-, Bi bhīyyo-. ¹⁴ Bi omits vanditvā. ¹⁵ Bi -te-. ¹⁶ Bi Bd -tato. ¹⁷ Bi vassārutta-. ¹⁸ Bi Bd nibandha-. ¹⁹ Bi Bd omits ca. ²⁰ Bi Bd catūhi paccayehi, Ck catupappa-. ²¹ Bi Bd sampāpuñissāmī. ²² Bi Bd -ttena.

dvādasa saimvaccharāni tatth' eva vasi. Ath' ekadivasam rāñño paccanto kupito¹. So tassa vūpasamanatthāya gantukāmo devim āmantetvā „bhadde tayā vā mayā vā nagare ohīyitum² vattatīti“ āha. „Kim nissāya kathetha devā“ 'ti. „Sīlavanta-
 5 tāpasaṁ³ bhadde“ 'ti. „Deva nāham tasmiṁ pamajjissāmi“, amhākām ayyassa⁴ paṭijagganām mama bhāro, tumhe nirāsaṁkā gacchathā“ 'ti. Rājā nikkhamitvā gato, devī pi kho⁵ Bodhisattam tath' eva sakkaccaṁ upatthahi⁶. Bodhisatto pana rāñño gatakāle nibaddhavelāya⁷ āgantvā attano rucitāya⁸ velāya rā-
 10 janivesanam gantvā bhattakiccam karoti⁹. Ath' ekadivasam Bodhisatte¹⁰ aticirāyante devī sabbam khādanīyabhojanīyam¹¹ paṭiyādetvā nahātvā¹² alāñkaritvā¹³ nīcamañcakām¹⁴ paññāpetvā Bodhisattassa āgamanam olokayamānā mattasātakām¹⁵ sithilam katvā nivāsetvā¹⁶ nipajji. Bodhisatto pi velam sallakkhetvā
 15 bhikkhābhājanām ādāya ākāsenā gantvā mahāvātapānadvāram pāpuṇi¹⁷. Tassa vakkalisaddam sutvā sahasā utthahamānāya deviyā pītakamatṭasātako bhassittha¹⁸. Bodhisatto visabhāgārammaṇam¹⁹ indriyāni bhinditvā subhavasena olokesi. Ath' assa jhānabalena sannisinno pi kileso karandake pakkhattāsīviso
 20 viya phaṇam katvā utthabi, khīrarukkhassa vāsiyā ākoṭitakālo²⁰ viya ahosi, kilesuppādanena²¹ sah' eva jhānāni parihāyiṁsu, indriyāni aparisuddhāni²² ahesum, sayam pakkhacchinnañkāko²³ viya ahosi. So pubbe viya nisīditvā²⁴ bhattakiccam hi²⁵ kātum nāsakkhi²⁶, nisīdāpiyamāno²⁷ pi na nisīdi.
 25 Ath' assa devī sabbam khādaniyam²⁸ bhojaniyam²⁹ bhikkhā-

¹ Bi kuppito. ² Ck obhīyatum, Ce ohīyitum, Bi Bd ohīyitum. ³ Bi Bd sīlavantaṁ-. ⁴ Ck pavaj-, Bi pappajissam, Bd pamajjeyam. ⁵ Bi ayya, Bd ayyakassa ⁶ Bi omits kho. ⁷ Bi upaṭhāsi, Bd upaṭhāhi. ⁸ Bi nibandham-, Bd nibandha. ⁹ Bi rucikāya ¹⁰ Bi aṇāśi. ¹¹ Ck Ce Bi -satto ¹² Ck Bd -nīyabhojanīyam, Ce -nīyabhojanīyam corr. to -nīyabhojanīyam, Bi -nīyam bhojanīyam. ¹³ Bi Bd rhabtvā. ¹⁴ Ce omits nahātvā alāñkaritvā. ¹⁵ Bi omits nīca. ¹⁶ Bi Bd maṭha- ¹⁷ Ce Bi Bd omit nivāsetvā. ¹⁸ Bi Bd sampāpuṇi. ¹⁹ Bi deviyā sarīrā maṭhasātāmko bhassi, Bd deviyā dahiritamaṭhasātako. ²⁰ Bi Bd add disvā. ²¹ Ck ākoṭikālo, Bi ākoṭikālo. ²² Ck Ce add ceva. ²³ Bi Bd apariṇūnāni. ²⁴ Bi pattachinda-, Bd pakkhacchanda-. ²⁵ Bi anisi-. ²⁶ Bi Bd omit hi. ²⁷ Bi na sakkhi. ²⁸ Bi nisīdā ti vuuccamāno, Bd nisīdāhi ti pucchamāno. ²⁹ so all four MSS.

bhājane¹ yeva pakhipi, yathā ca pubbe bhattakiccaṁ katvā sīhapañjarena² nikkhampitvā ākāsen' eva³ gacchati evam⁴ tam divasam⁵ gantum nāsakkhi, bhattam pana⁶ gahetvā mahānissemiṇyā⁷ otaritvā uyyānam agamāsi. Devī pi⁸ tassa attani paṭibaddhacittam⁹ aññāsi. So uyyānam gantvā bhattam abhuñjitvā va hetṭhāmañce nikkhipitvā „deviyā evarūpā hatthasobhā pādasobhā evarūpam kaṭipariyosānam evarūpam ūrulakkhaṇam“ ti ādīni vippalapanto sattāham nipajji. Bhattam pūtikam¹⁰ ahosi nīlamakkhikāparikiṇṇam¹¹. Atha rājā paccantaṁ vūpasametvā paccāgato. Alainkatapatyattam nagaram padakkhinam katvā rājanivesanam āgantvā¹² va „Bodhisattam passissāmīti“ uyyānam gantvā ukkalāpam¹³ assamapadaṁ disvā „pakkanto bhavissatīti“ paññasālāya dvāram vivaritvā antopaviṭṭho. Tam¹⁴ nipannakam disvā „kenaci aphāsukena bhavitabban“ ti pūti-bhattam chaḍḍāpetvā¹⁵ paññasālam paṭijaggitvā¹⁶ „bhante kin te aphāsukan“ ti pucchi. „Viddho smi mahārājā“ ti. Rājā „mama paccāmittehi mayi okāsam alabhantehi ‘piyatthānam assa dubbalam karissānā‘ ti āgantvā esa viddho bhavissati maññe“ ti sarīram parivattetvā viddhatthānam olokento vedham¹⁷ adisvā „kattha viddho si bhante“ ti pucchi. Bodhisatto „nāham māhāraja aññena viddho, aham pana attanā va attānam hadaye vijjhin“ ti vatvā uṭṭhāya āsane¹⁸ nisiditvā¹⁹ imā gāthā avoca:

1. Samkapparāgadhotena²⁰ vitakkanisitenā ca
nālamkatena²¹ bhaddena²² na usukārakatena²³ ca 1.
2. Na kannāyatamuttena²⁴ nāpi²⁵ morūpasevinā
ten' amhi hadaye viddho sabbaṅgaparidāhinā²⁶. 2.

¹ Bi omits bhikkhā. ² Bi -pañcare, Bd -pañcarena. ³ Bi ākāse yeva ⁴ Ck evan. ⁵ Bi tā disam. ⁶ Bi Bd bhattabhājanam. ⁷ Ck C^a -niyā, Bi mahānimiseniyā ⁸ Bi Bd pana. ⁹ Ck -cittamtam, C^a -cittamtam corr. to -cittamtam, Bi Bd paṭibandhacittam. ¹⁰ Bi -puṭikam. ¹¹ Ck C^a -paripuṇyā, Bd -kāhiparipuṇyā. ¹² Bi Bd anāgarāntvā. ¹³ Ck uklāpam, Bi Bd ullāpam. ¹⁴ Ck tan. ¹⁵ Ck Bi chaḍā-. ¹⁶ Bi paṭijaggā-petvā. ¹⁷ Bi Bd viddhatthānam. ¹⁸ Bi Bd omit āsane. ¹⁹ Bi nisidāpetvā. ²⁰ Bi -rāgamohena ²¹ Ck C^a nālamukta-, Bd nevāluñka-. ²² Bi Bd bhadrena. ²³ Ck yusukā-, Bi usumkā-, C^a susukā- corr. to na yusukā-. ²⁴ Bi nakaññayatana-muttena. ²⁵ Ck omits nā, C^a Bd na pi. ²⁶ Bi -paridāhinā.

s. Āvedhañ¹ ca na passāmi yato ruhiram assave²,
yāva ayonisocittam, sayam me³ dukkham ābhatan ti. 3.

Tattha samkapparāgadhotenā⁴ 'ti kāmavitakkasampayuttarāgadhotena⁵, vitakkanisitenā⁶ cā 'ti ten⁷ eva rāgodakena vitakkapāsāne⁸ nisitenā⁹ nālāñkatenā¹⁰ bhaddenā¹¹ 'ti n¹² eva alāñkatenā bhaddena¹³, analāñkatenā¹⁴ bībhacchenā¹⁵ 'ti attho, na usukārakatenā¹⁶ cā¹⁷ 'ti usukārehi pi akatena, na kannāyayatamuttenā¹⁸ ti yāva¹⁹ dakkhinakannacūlikam²⁰ ākaḍḍhitvā²¹ amuttakena, nāpi²² morūpasevinā²³ ti morapattagijjhapatādīhi²⁴ akatūpasevanena, tenamhi hadaye viddho ti tenu kilesakanḍenāhaṁ²⁵ hadaye viddho, sabbañgaparidāhinā²⁶ ti sabbāni²⁷ aṅgāni paridahanasamatthena, mahārāja²⁸ tenu kilesakanḍena hadaye²⁹ viddhakālato paṭṭhāya mama aggipadit-tāni³⁰ va³¹ sabbāni aṅgāni dayhantī dasseti, āvedhañ³² ca na passāmīti viddhaṭṭhāne vaṇañ ca³³ na passāmīti³⁴, yato ruhiramassave³⁵ ti yato me āvedhato³⁶ lohitān pagghareyya³⁷ tam na passāmīti attho, yāva ayonisocittan ti ettha yāva 'ti dalhatthe nipāto, ativiya daḥam katvā ayonisocittam vaḍḍhitān ti attho, sayam me³⁸ dukkhamābhatan ti attanā va mayā attano dukkham āñitan ti.

Evaṁ Bodhisatto imāhi tīhi gāthāhi rañño dhammam de-setvā rājānaṁ pannasālato bahikatvā kasināparikammam katvā naṭṭham³⁹ jhānam uppādetvā pannasālāya nikhamitvā ākāse nisinno rājānaṁ ovaditvā⁴⁰ „mahārāja ahaṁ Himavantam eva gamissāmīti⁴¹“ vatvā „na sakkā bhante gantun“ ti vuccamāno pi „mahārāja mayā idha vasantena evarūpo vippakāro patto⁴², idāni na sakkā idha vasitun“ ti rañño⁴³ yācantass’ eva ākāse uppatisitvā Himavantam gantvā⁴⁴ yāvatāyukam thatvā Brahma-lok-ūpago ahosi.

¹ Bi avaddhañ, Ck C^a Bd avedhañ. ² Bi rahirām pasave. ³ C^a sayāme corr. to sayameva, Bi ayame. ⁴ Bi -rāgamohenā. ⁵ Bi Bd -nisi-. ⁶ Bd pāsāna, Bi -pāsādena. ⁷ Ck C^a nālāñkata, Bd nevālāñkata. ⁸ Bi Bd bhadrenā. ⁹ Bi bhadrena. ¹⁰ Bd alāñkata, C^a alāñkatenā corr. to analāñ-, Bi alāñkatenā. ¹¹ Bi vigatena, Bd vinicchenā. ¹² Bd na ussukārakatenā, Bi ussukārāgatena and omits na. ¹³ Ck C^a omit cā. ¹⁴ Bi Bd kannāyayatamuttenā. ¹⁵ Bi yā ¹⁶ Bi tak-khanakannacullakām. ¹⁷ Bi ātamitvā. ¹⁸ Ck C^a na pi. ¹⁹ Bi morapasevitena. ²⁰ C^a Bd -dihi. ²¹ Bi -kandena, Bd -kandakenāhaṁ. ²² Ck Bi -dāhinā. ²³ Bi sabba. ²⁴ Bi omits mahārāja. ²⁵ Bi adds viddhaddhomhi. ²⁶ Bi aṅganattāni, Bd aggilparittāni. ²⁷ Bd ca, Bi omits va. ²⁸ C^a Bd avedhañ, Bi aveddhañ. ²⁹ Bi viddhaṭṭhāne uñca. ³⁰ Bi -miti. ³¹ Bi ruhirapasate. ³² Bi bhavevi, Bd avedhā. ³³ Bi lohitagghareya. ³⁴ C^a sayameva, Bi ayam me. ³⁵ Bi rathām. ³⁶ Bi Bd ovādetvā. ³⁷ Bi -māti. ³⁸ Bi adds hutvā. ³⁹ Bi omits rañño, Ck ramñā. ⁴⁰ Bi adds tatta, Bd tattha.

Satthā imam desanam¹ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam samodhānesi: (Saccapariyosāne ukkanṭhitabhikkhu arahatte patiṭṭhāsi², keci sotāpannā keci sakadāgāmino keci anāgāmino³ ahesum) „Tadā rājā Ānando ahosi, tāpaso pana aham evā⁴ 'ti. Samkappa-jātakam⁵.

5

2. Tilamuṭṭhijātaka.

Ajjāpi metam manasiti⁶. Idam Satthā Jetavane viharanto aññataram kodhanam⁷ ārabba kathesi. Aññataro kira bhikkhu kodhano ahosi upāyāsabahulo, appam pi vutto samāno kuppi abhisajji, kopañ ca dosañ ca appaccayañ ca pātvakāsi⁸. Dhamma-sabbhāyam bhikkhū⁹ katham samuṭṭhpesum: āvuso asuko nāma bhikkhu kodhano upāyāsabahulo uddhane pakkhittaloñam viya tatataṭāyanto¹⁰ vicarati. evarupe nikkodhane¹¹ sāsane pabbajitvā¹² kopamattam¹³ pi nigganhitum na sakkotiti¹⁴. Satthā tam¹⁵ sutva ekam bhikkhum pesetvā tam bhikkhum pakkosāpetvā „saccam kira tvam bhikkhu¹⁶ kodhano¹⁷ ti pucchitvā „saccam bhante¹⁸ ti vutte „na bhikkhave idān’ eva pubbe p’ āyam¹⁹ kodhano va²⁰ ahositi²¹ vatvā atītam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmadata te rajjam kārente tassa putto Brahmadatakumāro nāma ahosi. Porāṇakarājāno²² ca attano putte „evam²³ ete nihatamānadappā²⁴ sītuṇhakkhamā lokacārittaññū ca bhavissantī²⁵“ attano nagare disāpāmokkhe ācariye vijjamāne pi sippuggahaṇathāya dūre tiro rattham²⁶ pesenti. Tasmā so pi rājā solasavassapadesikam²⁷ puttām pakkositvā²⁸ ekatalikaupāhanā²⁹ ca paññacchattañ ca kahāpaṇasahassañ ca datvā „tāta Takkasilam gantvā sippam ug-

¹ C^a Bi Bd dhanimade-. ² Bi patiṭṭhabhi. ³ Bi Bd add keciarahantā. ⁴ Bi Bd add paṭhamam. ⁵ Bi sarasiti, Bd panasiti. ⁶ Bi Bd add bhikkhum. ⁷ C^a appañcaccayañca - - corr. to appaccayañca - -, C^a appañca pātvakāsi corr. to appaccayañca pātvākāsi, Bi appañca appañcayamāno akāsi, Bd appaccayamāno patvākāsi.

⁸ Bi Bd athekadivasañ bhikkhu dhammasabbhāyam. ⁹ Bi kaṭāyanto, Bd pakatābhaṭāyanto ¹⁰ Bi evarūpena kodhena, Bd evarūpe nikodha. ¹¹ Bi Bd papajjito samāno. ¹² Bi kodhamattam, Bd kodhanamatta. ¹³ Bi Bd tesariñ katham. ¹⁴ Bi pi ayan. ¹⁵ C^a ti crossed out, Bi Bd yevā. ¹⁶ Bi Bd omit ahosi. ¹⁷ C^a purāṇā-. ¹⁸ C^a evam, Bd evammete. ¹⁹ Bi nihatamānāñdāñdā, Bd nihatamānāmā. ²⁰ Bi lokacaritañ ca jānissantī. ²¹ Bi tire rathe, Bd tiro rathe. ²² Bi -vasuddesikam, Bd -vassudesikam. ²³ Bi Bd pakkosāpetvā. ²⁴ Bi ekapaṭani-ikam upāhānañca, Bd ekapaṭalikam upāhānañca.

gaṇhā¹ 'ti pesesi. So „sādhū“ 'ti mātāpitaro vanditvā nik-khamitvā anupubbena Takkasilam patvā² ācariyassa geham pucchitvā ācariye³ māṇavakānam sippam vācetvā uṭhāya gharadvāre caṅkamante⁴ geham gantvā yasmim tħane tħito ācariyam addasa tath' eva upāhanā muñcitvā⁵ chattam⁶ apanāmetvā⁷ ācariyam vanditvā aṭħāsi. So tassa kilantabħāvaṁ ūnatvā āgantukasamgħaham kāresi. Kumāro bhuttabhojano thokam vissamitvā ācariyam upasamkamma⁸ vanditvā aṭħāsi „kuto āgato si tātā⁹ 'ti ca⁹ vutto¹⁰ „Bārāṇasito“ ti¹¹ „kassa putto sīti“ „Bārāṇasirañño¹²“ ti¹² „ken' atthena āgato¹⁴ sīti“ „sippam uggañhanatthāyā¹⁵ 'ti „kin te ācariyabhāgo ābhato udāhu dhammantevāsiko¹⁶ hotukāmo sīti“ so „ācariyabhāgo me ābhato“ ti vatvā ācariyassa¹⁶ pādamūle sahassatthavikam tħapetvā vandi¹⁷. Dhammantevāsikā divā ācariyassa kamimam katvā rattim sippam¹⁸ uggañhanti, ācariyabhāgadāyakā gehe jetħha-puttā viya hutvā sippam eva uggañhanti, tasmā so pi ācariyo sallahukena nakkhattena¹⁹ kumārassa sippam paṭħapesi. Kumāro²⁰ sippam uggañhanto ekadivasam ācariyena saddhim na-hayitum agamāsi. Ath' ekā mahallikā²¹ tile sete²² katvā²³ pattharitvā²⁴ rakkhamānā nisidi. Kumāro setatile disvā khāditukāmo hutvā ekam tilamuṭħim gahetvā khādi. Mahallikā „taṇħaluko nu kho²⁵ eso“ ti kiñci avatvā tuṇħi²⁶ ahosi. So punadivase pi tāya velāya tath' eva²⁷ akāsi. Sāpi nam na kiñci āha. Itaro tatiyadivase pi tath' eva akāsi. Tadā ma-hallikā²⁸ „disāpāmokkhācariyo²⁹ attano antevāsikehi man vilum-papetiti³⁰“ bāhā paggayha kandi³¹. Ācariyo nivattitvā „kiñ

¹ Bi Bd uggañħabi. ² Bi gamitvā. ³ Bi Bd ācariyo, Ce -yo corr. to -ye. ⁴ Bi Bd -to, Bi adds tħito tam. ⁵ Bi Bd omuñcitvā ⁶ Bi chattañca. ⁷ Bi Bd apanetvā. ⁸ Bi Bd upasamkamitvā. ⁹ Bi Bd omit ca. ¹⁰ Bi Bd vutto, Ce vutto corr. to vutto. ¹¹ Bi Bd add āha. ¹² Ck -sirañño, Bd addsutto. ¹³ Ck Ce omit ti. ¹⁴ Bi Bd kenatthenēgato. ¹⁵ Bi Bd kammante. ¹⁶ Bi ācariya. ¹⁷ Bi vanditvā.

¹⁸ Ck Ce omit sippam. ¹⁹ Bi Bd subhanakkhattena ²⁰ Bi Bd add pi ²¹ Bi Bd add itħi ²² Bi tlānan ħseti, Bd tile nattuse. ²³ Bi adds sedhetvā. ²⁴ Bi Bd paṭħaretvā, Bd pattaretvā. ²⁵ Ce omits nu kho, Bd tanhaludhako. ²⁶ Bi Bd -hi. ²⁷ Bi tathā. ²⁸ Bi Bd add disvā āha. ²⁹ Bi Bd -kkho ācariyo. ³⁰ Bi Bd visammepetiti, Bd -siti. ³¹ Bi Bd kandati, Bi adds vilati, Bd vilapati.

etam ammā¹ 'ti pucchi. „Sāmi, antevāsiko te mayā katānam setatilānam ajj' ekamuṭṭhim² khādi hiyyo ekaṁ³ pare ekaṁ, nanu evam̄ khādanto mama santakam̄ sabbam̄ nāsessatī“. „Amma, mā rodi, mūlan te dāpessāmīti“.⁴ „Na me sāmi mūlena attho⁵, yathā pan' esa kumāro puna evam̄⁶ na karoti tathā naṁ⁷ sik- khāpehīti“. Ācariyo „tena hi passa ammā⁸ 'ti dvīhi mānavehi taṁ kumāram̄ dvīsu hatthesu gāhāpetvā velupesikam̄ gahetvā „puna evarūpaṁ mākāsīti“⁹ tikkhattum̄ piṭṭhiyam̄ pahari. Ku- māro ācariyassa kujjhītvā rattāni akkhīni katvā pādapitthito yāva matthakā¹⁰ olokesi. So pi 'ssa kujjhītvā olokita bhāvam̄ 10 aññāsi. Kumāro sippam̄ niṭṭhāpetvā¹¹ anuyogam̄ datvā „mārā- petabbo esa mayā¹² ti tena katadosam̄ hadaye thāpetvā gama- nakāle ācariyam̄ vanditvā „ahaṁ¹³ ācariya Bārāṇasiyam̄ rajjam¹⁴ patvā tumhākam̄ santikam̄ pesessāmī, tadā tumhe āgacchey- yāthā¹⁵“ 'ti sasneho viya patiññām̄ gahetvā pakkāmi. So Bā- 15 rāṇasim̄ gantvā¹⁶ mātāpitaro vanditvā sippam̄ dassesi. Rājā „jīvamānena me putto diṭṭho, jīvamāno c' assa¹⁷ rajjasirīm̄ passissāmīti“ puttam̄ rajje patiṭṭhāpesi. So rajjasirīm̄ anu- bhavamāno ācariyena katadosam̄ saritvā uppannakopo¹⁸ „mārā- 20 pessāmī nan¹⁹“ ti pakkosanathāya ācariyassa dūtam̄²⁰ pāhesi. Ācariyo „taruṇakāle naṁ saññāpetum̄ na sakkhissāmīti“ agan- tvā²¹ tassa rañño majjhimavayakāle „idāni naṁ saññāpetum̄ sakkhissāmīti“ gantvā rājadvāre ṭhatvā „Takkasilācariyo āgato“²² ti ārocāpesi. Rājā tuṭṭho²³ brāhmaṇam̄ pakkosāpetvā taṁ attano santikam̄ āgataṁ disvā va kopam̄ uppādetvā rattāni ak- 25 khīni katvā amacce āmantetvā „bho ajjāpi²⁴ me ācariyena pa- haṭṭhānam̄²⁵ rujati²⁶, ācariyo²⁷ nalāṭena maccum²⁸ ādāya

¹ B̄i Bd ajjekarimūṭhi. ² B̄i ekanti. ³ B̄i Bd mūlenattho. ⁴ B̄i yathā puna cesa kumāro evam̄. ⁵ B̄i Bd taṁ. ⁶ B̄i Bd mā akāsiti. ⁷ Ck vatthakā, B̄i Bd kesamat- takā. ⁸ B̄i Bd sippam̄niṭhitam̄, patvā. ⁹ B̄i vandiyamāno yadā aham̄, Bd vanda- māno āha yadā aham̄. ¹⁰ B̄i Bd bārāṇasiyam̄. ¹¹ B̄i gaccheyyāthā. ¹² B̄i patvā. ¹³ B̄i Bd tassa. ¹⁴ B̄i Bd -kodho. ¹⁵ B̄i Bd add sakkārena saddhi. ¹⁶ all four MSS. āgantvā ¹⁷ B̄i kuddho. ¹⁸ B̄i ajjā, and adds jivitena me sī yenāpi brahmaṇā toyam̄ marū bāhā gahetvā tikkhattum̄ anutāsayīti pl. ¹⁹ Ck pahaddha-, B̄i pa- hadāṭṭhānam̄, Bd pahāṭṭhānam̄. ²⁰ Ck rujati, B̄i ruccati, Bd rujati. ²¹ B̄i āma acariyo. ²² Ck B̄i maccu.

'marissāmīti' āgato, ajj' assa jīvitam n' atthīti¹ vatvā purimā dve gāthā avoca:

1. Ajjāpi me tam manasi² yaṁ³ maṁ tvam̄ tilamuṭṭhiyā⁴
bāhāya maṁ gahetvāna latṭhiyā anutālayi⁵. 4.

5. 9. Nanu jīvitena ramasi yenāsi brāhmaṇāgato
yaṁ maṁ bāhā gahetvāna tikkhattum anutālayīti⁶. 5.

Tattha yaṁ mam̄⁷ bāhāya man ti dvīsu padesu⁸ upayogavacanam̄ anu-
tālanagahaṇapekkham̄ yaṁ⁹ maṁ tvam̄ tilamuṭṭhiyā kāraṇā anutālayi¹⁰ anutālento¹¹
ca maṁ¹² bāhāya¹³ gahetvā anutālayi¹⁴ tam̄ anutālam̄¹⁵ ajjāpi me manasīti¹⁶,
10 ayaṁ h' ettha attho, nanu jīvitena ramasīti maññe tvam̄ attano jīvitamhi
nābhīramasi¹⁷, yenāsi brāhmaṇāgato ti yasmā brāhmaṇa idha mama santi-
kam̄ āgato si, yaṁ maṁ bāhā¹⁸ gahetvānā¹⁹ 'ti yaṁ mama bāhām ga-
hetvā, yaṁ maṁ bāhāya²⁰ gahetvā ti²⁰ pi attho, tikkhattum anutālayīti²¹
tayo vāre veṭulatṭhiyā tālesi²², aja dāni tassa phalaṁ vindāhīti²³

15 Iti nam maraṇena santajjento evam āha. Tam sutvā
ācariyo tatiyam̄ gātham̄ āha:

a. Ariyo²⁴ anariyam̄ kubbānam̄ yo dañdena nisedhati
sāsanatham̄ na tam̄ veram̄, iti nam̄ pañdītā vidū ti. 6.

Tattha ariyo²⁴ ti sundarādhivacanam̄ etam̄, so pan' esa²⁵ ariyo²⁴ catub-
20 bidho hoti ācāraariyo dassanaariyo liṅgaariyo paṭivedhaariyo ti, tattha manusso
vā hotu tiracchāno vā ariyācāre thito ācāraariyo²⁶ nāma, vuttam pi c' etam²⁷:
Ariyam²⁸ vattasi vakkaṅga yo vaddham apacāyasi,
vajāmi²⁹ te tam bhattāram̄, gacchath ubbo yathāsukhan ti,
rūpena pana iriyāpathena ca pāśadikena dassanīyena samannāgato dassanaariyo
25 nāma, vuttam pi c' etam̄:

¹ Ck Bd manasi, Bi sarasī. ² Ck Cs ya ³ Ck -muṭṭhiyā, Cs muṭṭhiyo corr. to -yā, Bi -muṭṭhiyā. ⁴ Ck Bi Bd -tālayi, Cs -tālayī corr. to -tālayī. ⁵ Ck Bi -tālayīti, Cs -tālayīti corr. to -tālayīti. ⁶ Bi Bd omit yaṁ maṁ. ⁷ Bi omits padesu. ⁸ Ck -tālanagahaṇapekkham̄, Cs -tālanagahaṇapekkhaya corr. to -tālanagahaṇapekkhā, Bi Bd -tālanagahaṇapekkham̄ yaṁ. ⁹ Cs -layī corr. to -layī, Bi -layī. ¹⁰ Bi Bd -lento, Cs -lento corr. to -lento. ¹¹ Bi omits ca maṁ Bd maṁ. ¹² Ck Cs -yaṁ, Bi Bd -ya maṁ. ¹³ Ck Bi Bd -layī, Cs -layī corr. to -layī. ¹⁴ Bi -laṇam̄, Cs -laṇam̄ corr. to -laṇam̄, Bd -laṇam̄. ¹⁵ Bi sarasīti, Bd ma mantaśīti. ¹⁶ Cs -sī, Bi Bd -sīti. ¹⁷ Ck bāhām, Cs Bd bāhāya. ¹⁸ Ck Cs gahetvā. ¹⁹ Ck Cs bāhām. ²⁰ Cs omits ti. ²¹ Bi Bd -layīti, Cs -layīti corr. to -layīti. ²² Cs Bi Bd tālesi. ²³ Bi vidāhīti. ²⁴ Bi ēcariyo. ²⁵ Ck Cs yo panesa, Bi so pana, Bd so pasena. ²⁶ Bi ēcariyo. ²⁷ Bi vutti pi ca tam̄. ²⁸ Ck Cs ariya. ²⁹ Bi jānāmi.

Ariyāvakaśo si pasannanetto,
 maññe bhavam pabbajito kulamhā,
 kathan nu vittāni pahāya bhoge
 pabbajji¹ nikkhamma gharā sapatiñō² ti,
 nivāsanapārūpanaliṅgagahañena³ samaṇasadiso hutvā vicaranto dussilo pi liṅga- 5
 ariyo nāma, yam sandhāya vuttaṁ:
 Chadanan katvānā subbatānam
 pakkhandī⁴ kuladūsako pagabbho
 māyāvi⁵ asaññato palāpo
 patiūpena⁶ carām samaggadūsiti⁷, 10

Buddhādayo pana paṭivedhaariyā nāma, tena vuttaṁ: ariyā vuccanti Buddhā ca
 pacceka-buddhā ca sāvakā⁸ cā⁹ ti, tesu idha ācāraariyo¹⁰ adhippo, anariyan¹¹
 ti dussilem pāpadhammaṁ, kubbānan ti pāṇātipāṭidikam pañcavidaṁ¹² dus-
 silyakammarūpam¹³ karontām, ekam eva¹⁴ vā¹⁵ etam anattapadaṁ¹⁶ anariyām hīnam
 lämakam pañcaverabhaiyām kamminā karontām puggalām, yo ti khattiyādisu¹⁷ 15
 yo koci, danḍenā¹⁸ 'ti yena kenaci pahārakena¹⁹, nisedhatī²⁰ mā su²¹ puna
 evarūpam karīti vāreti²², sāsanatthām na tam veran ti tam mahārāja akat-
 tabbam karonte puttadhitaro vā antevāsike vā evam paharitvā nisedhanām nāma
 imasmīn loke sāsanām anusatthi²³ ovādo²⁴ na verām, iti nam pāṇḍitā vīdū
 ti evam etam pāṇḍitā jānanti. 20

„Tasmā mahārāja tvam pi evam jāna, na²⁵ evarūpe thāne
 veraṁ kātum arahasi²⁶, sace hi²⁷ tvam mahārāja mayā evam²⁸
 sikkhāpito nābhavissa²⁹ gacchante kāle pūvasakkhaliādīni c'eva
 phalāphalādīni ca haranto corakammesu³⁰ paluddho anupubbena
 sandhicchedapanthadūhanagāmaghātādīni³¹ katvā rājaparādhiko 25
 coro ti sahabhaṇḍām³² gahetvā rañño dassito 'gacchath' assa³³
 dosānurūpam danḍam panethā³⁴ 'ti³⁵ rājadanḍabhaiyām pāpu-
 niṣsa³⁶, kuto te evarūpā sampatti abhavissa, nanu marū³⁷ nis-
 sāya imam issariyām tayā³⁸ laddhan³⁹ ti. Evam ācariyo rājānam

¹ Bi papi-aji, Bd pappajji. ² Ck C^a sapatiñā, Bi Bd sapp-. ³ Bi Bd add pana.
⁴ C^a -di, Bi Bd -ti. ⁵ Ck C^a Bd -vī. ⁶ Bd Bi paṭi- ⁷ Ck -dūsini, Bi samaggā-
 rūpiti. ⁸ Ck Bd buddhasāvakā. ⁹ Bi Bd add ti. ¹⁰ Bi naariyan. ¹¹ Bi -dha.
¹² Bi Bd dussile-. ¹³ Bi Bd evameva, Bd omits ekam. ¹⁴ Bi Bd omit vā. ¹⁵
 Ck C^a attha-, Bi anattapadaṁ. ¹⁶ Ok -disu. ¹⁷ Bi paharapena, Bd paharapakena.
¹⁸ Ck C^a Bd -dhetīti. ¹⁹ Bi Bd omit su. ²⁰ Bi Bd paharanto nivāreti ²¹ C^a
 anusāsanī, Bi Bd anusāsanā. ²² C^a -dā, Bd -dām. ²³ Bi tvam evarūpam jāna-
 nām, Bd tvam pi evarūpam jānanām. ²⁴ Bi Bd na arahasi. ²⁵ Bi Bd omit hi.
²⁶ Bi omits mayā evam. ²⁷ C^a na-, Bi Bd add atha. ²⁸ Bi Bd -kammam. ²⁹
 Bi santicchedanapaphadūhanagāmaghātādīni, Bd sandhicchedanapaphadūhanagāma-
 ghātādīni ³⁰ Bi todām, Bd toḍham. ³¹ C^a -thassa corr. to -tassa, Bi Bd
 gacchatassa. ³² Ck panethā. ³³ Bi omits danḍam panethā ti. ³⁴ Bi Bd apā-.
³⁵ Bi Bd gurum in the place of nanu marū. ³⁶ Bi Bd te.

- saññāpesi. Parivāretvā ṭhitā amaccāpi 'ssa katham sutvā „saccaṁ deva idam issariyam ācariyass' eva santakan“ ti āhamsu. Tasmiṁ khanē rājā ācariyassa guṇam sallakkhetvā „sabbissariyan te ācariya dammi, rajjam paṭicchā“ 'ti āha.
- 5 Ācariyo „na me mahārāja rajjen' attho“ ti paṭikkhipi. Rājā Takkasilam pesetvā ācariyassa puttadāram ānāpetvā⁵ mahaṁ tam issariyam⁶ datvā tam eva purchitam katvā pitūṭhāne⁷ ṭhāpetvā tass' ovāde ṭhito dānādīni puññāni katvā saggaparāyano ahosi.
- 10 Satthā imam dhammadesanaṁ āharitvā saccāni pakāsesi⁸. Sacapariyosāne kodhano bhikkhu anāgāmiphale patiṭṭhahi, bahū sotāpannasakadāgāmianāgāmino⁹ ahesum¹⁰. „Tadā rājā kodhano bhikkhu ahosi, ācariyo pana aham evā“ 'ti. Tilamuṭṭhijātakam¹¹.

3. Maṇikanṭhajātaka.

- 15 Mamannapānan ti. Idam Satthā Ālavim¹² nissāya Aggālave cetiyे viharanto Kuṭikārasikkhāpadam ārabba kathesi. Ālavakā hi bhikkhū saññācikāyo¹³ kuṭiyo¹⁴ kārayamānā¹⁵ yācanabahulā viññattibahulā viharimsu „purisam¹⁶ detha, purisatthakaram¹⁷ dethā“ 'ti adīni vadantā. Manussā upaddutā yācanāya viññattiya¹⁸ upaddutā¹⁹ bhikkhū disvā ubbijjimsu²⁰ pi uttasiṁsu pi palayiṁsu pi. Athāyasmā Mahākassapo Ālavim upasamkamitvā piṇḍaya pāvisi²¹. Manussā theram²² pi disvā tath' eva patijaggimsu²³. So pacchābhuttam piṇḍapātapaṭikkanto bhikkhū āmantetvā „pubb' ḍyam²⁴ āvuso Ālavī²⁵ sulabhapiṇḍā, idāni kasmā dullabhapiṇḍā jātā“ ti pucchitvā²⁶ tam kāraṇam sutvā Bhagavati²⁷ Alaviyam āgrantvā Aggālave cetiyē viharante²⁸ Bhagavantam upasamkamitvā etam attham ārocesi. Satthā etasmim kāraṇe²⁹ bhikkhusaṅgham sannipātētvā³⁰ Alavake bhikkhū

¹ Bi Bd paṭicchādesi. ² Ck ānāpetvā, Bi Bd āharāpetvā. ³ Bi yassam. ⁴ Ck piṇḍithāne. ⁵ Bd Bi pakāsetvā jātakain samodhānesi. ⁶ Bi -gāmino anāgāmino. ⁷ Ck Ce caahesum. ⁸ Bi Bd add dutiyam. ⁹ Ck ālavī, Bi alavī, Ce ālaviyam. ¹⁰ Ck saññācīyo, Bi saññācīkāko, Bd saññācīkāyā. ¹¹ Bi kuṭikāyo. ¹² Ck -no, Bi kāraṇamānā. ¹³ Ck -san. ¹⁴ Bi Bd batthakaram¹⁵ Bi Bd omit upaddutā. ¹⁶ Ce ubbijjamsu, Bi ujhāyisu, Bd ujjhāyisu. ¹⁷ Bi Bd pavisitvā. ¹⁸ Bi Bd mahākassapattheram. ¹⁹ Bi patipajjisū. ²⁰ Bi Bd puppe ayam. ²¹ Ck Ce Bd -vi. ²² Ck bhagaveti. ²³ Ce -to corr. to -te. ²⁴ Ce pakaraṇe, Bi omits tam kāraṇam - - - kāraṇe. ²⁵ Ce pātētvā corr. to -pātāpetvā, Bi te bhikkhū saṅghesaṇipātāmetvā.

paṭipucche „saccam kira tumhe bhikkhave saññācikēyo¹ kuṭīyo kā-rethā“ ‘ti „saccam bhante“ ti ca² vutte te bhikkhū garahitvā „bhikkhave yācanā nām“ esā sattaratanapariṇūpanāgabhavane³ vasantā-nām⁴ nāgānam pi amanāpā pag eva manussānām⁵ yesam ekam kā-hāpanām⁶ uppādentānam pāsānato māmsam uppātanakālo viya hotiti⁷ vatvā⁸ atitām āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahma datte rajjam kārente Bodhisatto mahāvibhave brāhmaṇakule nibbatti. Tassa ādhāvitvā paridhāvitvā vicaraṇakale añño pi puññavā satto tassa mātu kucchismiṁ nibbatti. Te ubho pi bhātaro vayappattā mātāpitunnam kālakiriyāya saṁviggahadayā isipabbajam pabbajitvā Gaṅgātire paññasālam māpetvā vasiṁsu. Tesu jetthassa Uddhagaṅgāya⁹ paññasālā ahosi kaniṭṭhassa Adhogaṅgāya. Ath’ ekadivasam Mañikantho¹⁰ nāma nāgarājā bhavanā¹¹ nik-khamitvā Gaṅgātire mānavavesena¹² vicaranto kaniṭṭhassa as-samam gantvā vanditvā¹³ ekamantam nisidi. Te aññamaññam sammodanakatham katvā¹⁴ vissāsikā ahesum vinā vattitum nā-sakkhiṁsu. Mañikantho¹⁵ abhiñham kaniṭṭhatāpasassa¹⁶ santi-kām āgantvā kathāsallāpena nisiditvā gamanakale tāpase¹⁷ si-nehena¹⁸ attabhāvam vijahitvā bhogehi tāpasam parikkhipanto parissajitvā upari muddhani mahantam phaṇam dhāretvā thokam sayitvā¹⁹ sineham²⁰ vinodetvā sarīram vinivethetvā tāpa-sam vanditvā sakabhavanam eva gacchati. Tāpaso tassa bha-yena kiso ahosi lūkho dubbaṇṇo uppāṇḍuppaṇḍukajāto dhamani-santhatagatto. So ekadivasam bhātu santikaṁ agamāsi. Atha nam so pucchi: „kissa tvam bho kiso lūkho dubbaṇṇo uppāṇḍuppaṇḍukajāto dhamanisanthatagatto“ ti. So tassa tam pa-vattim ārocetvā „kim pana tvam bho tassa nāgassa²¹ āgama-

¹ Ck saññācikāye, Bī sañyācikāya, Bd sañyācikoya   ² Ck Bī Bd omit ca   ³ Bī Bd -puṇṇe-.   ⁴ Bī adds sappesam⁵   ⁵ Ck amanussānām.   ⁶ Ck Ck -nam, Bī kā-hāmanaka, Bd -panakanā.   ⁷ Bī Bd add tuṇhi ahosi tehi yācito.   ⁸ Bī Bd upari-gaṅgāya.   ⁹ Bī -kanḍo.   ¹⁰ Bī Bd nāgabhavānū.   ¹¹ Bī Bd mānakavesena.   ¹² Ck omits vanditvā.   ¹³ Bī aññamaññassa samodaniyakatham gāhetvā, Bd a. s-yaṁ k. kathetvā.   ¹⁴ Ck Bī -tāpasa.   ¹⁵ Bī Bd tāpasassa.   ¹⁶ Ck sinehe.   ¹⁷ Bī passitvā, Bd masitvā.   ¹⁸ Bī Bd tam sineham.   ¹⁹ Bī Bd nāgarājassa.

nam¹ icchasi na icchasitī“ puttho „na icchāmīti“ āha², „so pana nāgarājā tava santikam āgacchanto kiṁ pilandhanam³ pilandhitvā⁴ āgacchatitī“ vutte „maṇiratanan“ ti āha. „Tena hi tvam̄ tasmīm̄ nāgarāje tava santikam̄ āgantvā anisinne⁵ yeva⁶ ‘maṇim̄ me dehīti‘ yāca⁷, evam̄ so⁸ nāgo tam̄ bhogehi aparikkhipitvā va gamissati”, punadivase assamadvāre ṭhatvā āgacchantam eva nam¹⁰ yāceyyāsi, tatiyadivase Gaṅgātire udakā ummujjantam eva nam¹¹ yāceyyāsi, evan te so¹² santikam̄ puna na āgamissatitī¹³“. Tāpaso „sādhū“ ti patisunītvā attano 10 pannasālam̄ gantvā punadivase nāgarājānam̄ āgantvā ṭhitamattam eva „etam̄ me¹⁴ attano pilandhanamaṇim̄¹⁵ dehīti“ yāci. So¹⁶ anisīditvā va palāyi. Atha nam̄ dutiyadivase assamadvāre¹⁷ ṭhatvā āgacchantam eva „hiyyo pi me maṇiratanam̄ na adāsi, ajja dāni laddhum̄ vattatitī“ āha¹⁸. Nāgo assamapadam¹⁹ 15 apavisitvā va palāyi. Tatiyadivase²⁰ udakato²¹ ummujjantam eva tam̄ „ajja me tatiyo divaso yācantassa²², dehi dāni²³ me etam̄ maṇiratanan“ ti āha. Nāgarājā udake ṭhatvā va tāpasām paṭikkhipanto²⁴ dve gāthā avoca²⁵.

1. Mam' annapānām̄ vipulam̄²⁶ uṭāram̄
20 uppajjatīmassa²⁷ maṇissa hetu,
tan te na dassam̄, atiyācako si,
na cāpi te assamam̄ āgamissam̄. 7.
2. Susū yathā sakkharadhotapāṇi
tāses' imam̄ selam̄ yācamāno,
tan te na dassam̄, atiyācako si,
na cāpi te assamam̄ āgamissan ti²⁸. 8.

¹ Bⁱ gamanañam̄. ² Bⁱ Bd vatvā. ³ C^k C^e pil-. ⁴ Bⁱ -ke. ⁵ Bⁱ nisinne. ⁶ Bⁱ adds pūrato āgacchante. ⁷ Bⁱ yāci. ⁸ Bⁱ Bd so evam̄. ⁹ C^k C^e -ssasitī. ¹⁰ Bⁱ ṭhatvā āgantvā āgantvā apavissantikemevanam̄. B^d ṭhatvā apavissantassamevanam̄. ¹¹ C^e tam̄. ¹² Bⁱ Bd evam̄ so te. ¹³ C^k C^e -ssasitī. ¹⁴ Bⁱ pl. ¹⁵ C^k C^e pil-, Bⁱ pilandhanamaṇi me ¹⁶ C^k C^e omit so. ¹⁷ Bⁱ Bd assamapadadvāra. ¹⁸ Bⁱ hiyo me maṇi tena nādānāsi ajjāpi dehīti āha, B^d nādāsi ajjāpi dehīti āha. ¹⁹ Bⁱ Bd assamam̄. ²⁰ Bⁱ adds pana. ²¹ Bⁱ udake ṭhatvā ²² Bⁱ omits yācantassa ²³ Bⁱ idāni. ²⁴ C^k pari-, C^e pari- corr. to paṭi-, Bⁱ paṭikkhipento. ²⁵ Bⁱ Bd āha. ²⁶ C^e -lam̄ corr. to -lam̄, Bⁱ -lam̄. ²⁷ C^k -ticassa? Bⁱ -ti assa, Bd -ti massa. ²⁸ C^k C^e -ssam̄, and omit ti.

Tattha mama nappānān ti mama yāgubhattādibbabhojanām atṭhapā-nakabhedān ca dibbapānām, vipulan ti bahu¹, uṭāran ti seṭham paṇītam, tan te ti tam maṇīm tuyham, atiyācako sīti kālañ ca pamānañ ca atikkamitvā ajja tīni divasāni mayham piyan manpāni maniratanām yācamāno² atik-kamma yācako si, na cāpi te ti tam³ kevalam na⁴ dassam, assanam pī te 5 na āgamissam⁵, susū yathā ti yathā nāma yuvā taruṇamanusso⁶, sakkha-rdhota pāñti sakkarāya dhota pāñti telapāñē⁷ dhota asibattho sīti attho⁸, tāsesimān selam yācamāno ti imān maṇīm yācanto⁹ tvam kañcanattha-rukhaggam¹⁰ abhabhitvā¹¹ sīsam te chindāmīti¹² vadanto taruṇapuriso¹³ viya tāsesi.

Evañ vatvā so nāgarājā udake nimujjītvā attano nāga- 10 bhavanam eva gantvā na puna paccāgañchi¹⁴. Atha so tāpaso tassa dassanīyassa nāgarājassa adassanena bhiyyosomattāya¹⁵ kiso ahosi lūkho dubbanño appaṇḍuppanḍukajāto dhamani-santhatagatto. Atha jetṭhatāpaso „kaniṭṭhassa pavattim jānis-sāmīti“ tassa santikam āgantvā¹⁶ tam bhiyyosomattāya paṇḍu-rogi¹⁷ disvā „kin nu kho bho tvam bhiyyosomattāya paṇḍu-rogi¹⁸ jāto“ ti vatvā „tassa dassanīyassa nāgassādassanenā¹⁹“ ‘ti sutvā „ayam tāpaso nāgarājena²⁰ vinā vattitum na sakko-tīti“ sallakkhetvā tatiyam gātham āha:

a. Na tam yāce yassa piyam jigmse,
desso hoti atiyācanāya,
nāgo maṇīm yācito brāhmaṇena
adassanam yeva tad' ajjhagamā ti. 9.

20

Tattha na tam yāce ti tam bhanḍām na yāceyya, yassa piyam jigmse 95 ti yam bhanḍam yassa puggalassa piyan ti jāneyya, desso hotīti appiyo hoti, atiyācanāyā ‘ti pamānañ atikkamitvā varabhanḍam yācanto tāya atiyācanāyā, adassanam neva²¹ tadajjhagamā ti tato paṭṭhāya adassanam eva gato.

Evañ pana nam²² vatvā „ito dāni mā sociīti“ samassā-setvā jetṭhabhātā attano assamam eva gato. Athāparabhāge

¹ Bi bahaguṇam. ² Ck C^s yācato. ³ C^s Bi Bd na. ⁴ Bi Bd omit na. ⁵ Bi nā-gamissam. ⁶ Ck -ssā. ⁷ C^s -no corr. to -ño, Bd pāñēna. ⁸ Bi omits sīti attho. ⁹ Bi Bd yācamāno. ¹⁰ Bi kañcanahaggam. ¹¹ Bi sammāyitvā. ¹² Bi Bd chin-dissāmīti. ¹³ C^s taruṇa- corr. to rstanam. ¹⁴ C^s paccāgañchi corr. to pacchā-, Ck pacchā-, Bi Bd pacchāgacchi. ¹⁵ Bi rajjassādassanena abhiyo. ¹⁶ Bi Bd āgam-āsi. ¹⁷ Bd -roginañ, Bi sabhiyoso --- rogiñam. ¹⁸ Bi Bd add va. ¹⁹ Ck nāgas-sādanenā, C^s nāggasādanto corr. to -danenā, Bi Bd nāgarājassa adassanena. ²⁰ Bi -rājānam. ²¹ Ck -nam neva, Bi Bd -nam yeva. ²² Bi Bd tam.

te¹ dve pi bhātaro abhiññā ca samāpattiyo ca nibbattetvā Brahmaloka-parāyanā ahesum.

Satthā „evam bhikkhave sattaratanaparipunṇanāgabhadvane² vasantānam³ nāgānam pi yācanā⁴ amanāpā kīmañga⁵ pana manus-sānan⁶ ti⁷ imam dhammadesanam āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā kaniṭṭho Ānando ahosi, jettho pana aham evā⁸ ‘ti. Maṇi-kanṭhajātakam⁹.

4. Kūṇḍakakucchisindhavajātaka.

Bhutvā tiṇaparighāsan ti. Idam Satthā Jetavane vi-
 10 haranto Sāriputtatheraṁ ārabhya kathesi. Ekasmim hi samaye Sammāsambuddhe Sāvatthiyam vassam vasitvā cārikam caritvā puna paccāgate manussā „āgantukasakkāram karissāmā“ ‘ti Buddha-pamukhassa saṅghassa¹⁰ dānam¹¹ dadanti. Vihāre ekam dhammadhosa-kabbikkhum¹² thapesum, so ye ye āgantvā¹³ yattake¹⁴ bhikkhū ic-
 15 chanti tesam tesam¹⁵ bhikkhū vicāretvā deti. Ath' ekā duggata-mahallikā¹⁶ ekam eva pativimsam¹⁷ sajjetvā tesam tesam manussānam bhikkhusu¹⁸ vicāretvā dinnesu ussüre¹⁹ dhammadhosa-kassa santikam āgantvā „mayham ekam bhikkhum dethā“ ‘ti āha. So „mayā sabbe bhikkhū²⁰ vicāretvā dinnā, Sāriputtathero²¹ pana vihāre yeva²², tvam
 20 tassa²³ bhikkham²⁴ dehiti“ āha. Sā „sādhū“ ‘ti tuṭṭhacittā Jetavana-dvārakoṭṭhake²⁵ thatvā therassa āgatakale vanditvā hatthato pattaṁ gahetvā ghamā netvā nisidāpesi. „Ekāya²⁶ kira mahallikāya dhammasenāpati attano ghare nisidāpito“ ti bahūni saddhāni kulāni assosum. Tesu rājā Pasenadi-Kosalō tam pavattim sutvā tassā sātakena
 25 c' eva sahassatthavikāya ca saddhiṁ bhattabhājanāni pahiṇi²⁷: „mayham ayyam²⁸ parivisamānā imam sātakam nivāsetvā ime kahāpane valañjetvā²⁹ theram parivisatū³⁰ ‘ti, yathā ca rājā evam Anāthapin-

¹ Ck omits te. ² Bi Bd-puṇṇe-. ³ Bi Bd add sabbesam. ⁴ Bi adds nāma. ⁵ C^s kīmañgam, Bi kīm mañgam, Bd kīm mañga. ⁶ Bi Bd add satthā. ⁷ Bi Bd add tatiyam. ⁸ Bi Bd bhikkhusaṅghassa. ⁹ Bi Bd mahādānam. ¹⁰ Bi -kam bhikkhum, Bd -pakan. ¹¹ Bi āgatā. ¹² Ck repeats yattake. ¹³ Bi only one tesam, C^s having originally one tesam has later added another. ¹⁴ Bi Bd add itthi. ¹⁵ Ck .visam, Bd paṭivasam. ¹⁶ Bi -usu. ¹⁷ Ck omits ussüre, Bi ussure. ¹⁸ Bi Bd omit bhikkhū. ¹⁹ Ck C^s Bi -thero. ²⁰ Bi Bd add athi. ²¹ Bi yācasu. ²² Bi bhikkhum. ²³ Ck Bi -re-. ²⁴ Bi etāya. ²⁵ Ck pahiṇi, C^s pahiṇi. ²⁶ C^s omits ayyam, Bi ayya, Bd ayyassa. ²⁷ Ck val-, Bi valajetvā. ²⁸ Bi parisīsathā, Bd -visathā.

di^{ko} culla-Anāthapindīko¹ Visākhā ca mahāupasikā pahinī², aññāni³ pana kulāni ekasatadvisetādivasena⁴ attano⁵ balānurūpena kahāpane pahinīmu. evai ekāhen' eva sā mahallikā satasahassamattām labhi. Thero⁶ tāya dinnayāgum⁷ eva pivitvā tāya katakhajjakam eva pakka-bhattam eva ca⁸ paribhuñjītvā anumodanām katvā mahallikām sotā-pattiphale patiṭṭhāpetvā vihāram eva agamāsi⁹. Dhammasabhāyam bhikkhū therassa gunakathām samutthāpesum: „āvuso dhammasenāpati mahallikagahapatānim¹⁰ duggatabhāvato¹¹ mocesi¹² patiṭṭhā ahosi, tāya dinnām āhāram ajigucchanto paribhuñjatī¹³“. Satthā āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ ti vutte „na bhikkhave Sāriputto idān' eva etissā mahallikāya avassayo¹⁴ jāto, na ca idān' eva tāya dinnām āhāram ajigucchanto paribhuñji¹⁵, pubbe pi paribhuñji yevā“ ti vatvā atītam āhari:

Atīte¹⁶ Bārāṇasiyām Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto Uttarāpathē vāṇijakule¹⁷ nibbatti. Uttarāpatha-jānapadā¹⁸ pañcasatā assavāñjā asse Bārāṇasiyām¹⁹ ānetvā vikkiṇanti. Aññataro pi assavāñijo pañca assasatāni²⁰ ādāya Bārāṇasīmaggām²¹ patipajji. Antarāmagge²² Bārāṇasito avidūre²³ eko²⁴ nigamo²⁵ atthi, tattha pubbe mahāvibhavo setthi ahosi, tassa mahantām nivesanām, tam pana kulām anukkamenā parikkhayām gatām, ekā²⁶ mahallikā avasesā²⁷, sā tas-mim nivesane vasati. Atha²⁸ so assavāñijo tam nigamām²⁹ patvā „vetanām dassāmīti“ tasmim³⁰ nivesane nivāsamān gaṇhitvā asse ekamante thapesi. Tam divasam ev' assa³¹ ekissā ājāniyavalavāya³² gabbhavutthānam ahosi. So dve tayo divase³³ vasitvā „rājānam passissāmīti“ asse ādāya pāyāsi. Atha nām mahallikā „gehavetanām dehīti“ vatvā „sādhū amma

¹ Ck cullanātha-, Bi Bd cūlānanātha-. ² C^o pahinī, Bi Bd pahinīmu. ³ Bi Bd adds pi. ⁴ Bi Bd -dvesatā-. ⁵ Bi Bd repeat attano. ⁶ Bi Bd add pana. ⁷ Bi Bd dinnāmyā-. ⁸ Bi Bd omit ca. ⁹ Bi Bd āg-. ¹⁰ C^o Bi Bd -tāni. ¹¹ Bi Bd dukkhatō, C^o -bhavato. ¹² Bi adds tassa ¹³ Ck -bhūñjīti, Bi -bhūñcatūti. ¹⁴ Bi -kāyāvassayo. ¹⁵ Bi bhuñji. ¹⁶ Bi adds bhikkhave. ¹⁷ Bi ajjavāñjā-, Bd assavā- ¹⁸ Bi Bd -janapadato. ¹⁹ Bi Bd -pasī. ²⁰ Bi Bd pañcasataassāni. ²¹ Ck -si- ²² Bi adds ca, Bd va. ²³ Bi atidūre. ²⁴ C^o adds ca ²⁵ Bi Bd nigamagāmo. ²⁶ Bi Bd add va. ²⁷ C^o avaddhā corr. to avasiṭṭhā, Bi apatiṭṭhā, Bd avasiṭṭhā. ²⁸ Bi Bd add kho. ²⁹ Bi Bd nigamagāmain. ³⁰ Bi tassā, Bd tassa. ³¹ Bi Bd divase pi. ³² Bi ajāniyāvalavāya, Bd ajāniyāvala-. ³³ Bi Bd add asse balām gāhāpetvā.

demīti“ vutte „tāta vetanam me dadamāno imam pi assapotakam̄ vetanato¹ khañdetvā dehīti“ āha. Vāñijo tathā katvā pakkāmi. Sā tasmīm assapotake puttasingharū paccupatthāpetvā avassāvanajhāmakabhattam² vighāsatināni³ datvā tam⁴ patijaggati⁵. Athāparabhāge Bodhisatto pañca assasatāni ādāya āgacchanto⁶ tasmīm gehe nivāsam gāṇhi. Kunḍaka-khādakassa sindhavapotakassa ṭhitaṭhānato gandham ghāyitvā ekaasso pi geham̄ pavisitum nāsakkhi. Bodhisatto⁷ mahallikam̄ pucchi: „amma kacci⁸ imasmiñ gehe asso atthīti“. „Tāta añño⁹ asso nāma n’ atthi, aham̄ pana puttañ katvā ekañ assapotakam̄ patijaggāmi, so ettha atthīti“. „Kaham̄ so ammā¹⁰ ‘ti. „Caritum¹¹ gato tātā“ ‘ti. „Kāya velāya āgacchissati¹² ammā¹³ ‘ti. „Sakālass¹⁴ eva¹⁵ āgacchissati¹⁶ tātā“ ‘ti. Bodhisatto tassa āgamanam̄ patimānento asse bahi ṭhapetvā va nisidi.

Sindhavapoto¹⁷ pi caritvā sakālass¹⁸ eva¹⁹ āgami. Bodhisatto kunḍakakucchikasindhavapotakam²⁰ disvā lakkhañāni samānetvā „ayam̄ sindhavo anaggho²¹“, mahallikāya mūlam̄ datvā gahetum vāṭṭatīti²² cintesi²³. Sindhavo²⁴ pi geham̄ pavisitvā attano vasanaṭhāne yeva ṭhito. Tasmīm khañe te assā geham̄ pavisitum²⁵ sakkhiṁsu. Bodhisatto dvīhatiham̄ vasitvā asse santappetvā gacchanto „amma imam̄²⁶ assapotakam̄²⁷ mūlam̄ gahetvā mayham̄ dehīti“ āha. „Kim̄ vadesi tāta, putte nāma vikkīnantā atthīti²⁸“. „Amma tvam̄ etam̄ kiñ khādāpetvā patijaggasīti“. „Odanakañjikajhāmabhattam²⁹ vighāsatinām̄ khādāpetvā kunḍakayāguñ ca pāyetvā³⁰ patijaggāmi tātā“ ‘ti.

„Amma aham̄ etam̄ labhitvā piñḍarasabhojanam̄ bhojessāmi,

¹ Bi gehavettanato, Bd gehavettanato. ² Bi athassa sā odanakunḍakajhāmabhattam, Bd athassa sā odanakunḍakajhāmabhattam. ³ Bd adds ca, Bi -tiñam. ⁴ Bi Bd -jaggi. ⁵ Bi Bd gacchanto. ⁶ Bi Bd add tañ. ⁷ Bi Bd kññci. ⁸ Bi aññe. ⁹ C^a vapitum? corr. to caritum, Bi Bd khāditum. ¹⁰ Bi Bd āgamissati, C^a āgacchati. ¹¹ Bi Bd sāyanhe. ¹² Bi Bd omit āg-. ¹³ Bi Bd -potako. ¹⁴ Bi vicāritvā kñle yeva, Bd pāto gocacāni caritvā kñle yeva. ¹⁵ Bi kunḍakucchī-. ¹⁶ Bi Bd add ti. ¹⁷ Bi cintetvā. ¹⁸ Bi Bd sindhavapotako. ¹⁹ Bi adds na. ²⁰ Bd pe, Bi omits imam̄. ²¹ Bi “d -kassa. ²² Bi puttam̄ vikkīnantā nāma natthīti. ²³ Bi odakunḍakajhāmabhatta, Bd odanakunḍakajhāmakaattam. ²⁴ Ok pāsetvā, Bi pāsitvā, Bd pāyitvā.

ṭhitatthāne celavitānam pasāretvā atharakapitthe¹ ṭhapesāmīti². „Tāta evam̄ sante mama putto sukhām̄ anubhavatu, gahetvā nam̄ gacchā³ ‘ti. Atha Bodhisatto tassa catunnām̄ pādānam̄ nañgutthassa ca mukhassa ca mūlam̄ ekekañ katvā cha⁴ sahassatthavikā⁵ ṭhapetvā mahallikam̄ ahatavattham̄ nivāsāpetvā alam̄-karitvā⁶ sindhavapotakassa purato ṭhapesi. So akkhīni ummīletvā mātaram̄ oloketvā assūni pavattesi. Sāpi tassa⁷ piṭhim̄ parimajjivtā „aham̄⁸ mayā putṭhaposāvanikam̄ labhim̄, tvam̄⁹ gaccha tātā¹⁰ ‘ti āha¹¹. Tadā so agamāsi. Bodhisatto punadivase assapotakassa piñḍarasabhojanam̄ sajjetvā „vīmañsāmī¹² tāva nam̄, jānāti nu kho attano balañ udāhu na jānātīti¹³ doṇiyam̄ kundakayāguñ ākirāpetvā dāpesi. So „vāham̄ imam̄¹⁴ bhojanam̄ bhuñjissāmīti¹⁵ tam̄¹⁶ yāgum̄ pātum̄¹⁷ na icchi¹⁸. Bodhisatto tam̄¹⁹ vīmañsanavasena pañhamām̄ gātham̄ āha:

1. Bhutvā tiṇaparighāsañ bhutvā ācāmakundakam̄ etam̄ te bhojanam̄ āsi, kasmā dāni na bhuñjasīti. 10.

Tattha bhutvā tiṇaparighāsan ti tvam̄ pubbe mahallikaya dinnam̄ tesam̄ tesam̄²⁰ khāditāvasesam̄ tiṇaparighāsañkhatānī vīghāsatīnam̄ bhuñjitvā¹⁹ vañdhito, bhutvā ācāmakundakan ti etha ācāmo vuccati odanāvasesam̄²⁰ kundakam̄²¹, kundakan eva etam̄ ca bhuñjītvā vañdhito sīti dīpeti, etam̄ te ti etam̄ tava pubbe bhojanam̄ āsi, kasmā dāni na bhuñjasīti mayāpi te tad eva² dinnam̄ tam̄ tvam̄²³ kasmā idāni na bhuñjasīti.

Tam̄ sutvā sindhbavapotako itarā dve gāthā avoca:

2. Yattha posam̄ na jānanti jātiyā vinayena vā pahūt' attha²⁴ mahābrahme api ācāmakundakam̄. 11. 25
3. Tvañ ca kho marū pajānāsi²⁵ yādis' āyam̄ hayuttamo, jānanto jānam̄ āgamma na te bhakkhāmi kundadakan ti. 12.

¹ Bi attaranā-, Bd attano pl. ² Biutto ca bhogasukham̄ labhisuñ sakkoti tam̄ gahetvā gacchā, Bdutto bhoge sukhām̄ anubhavitum̄ sakkoti tam̄ gahetvā gacchā.
³ C^a ca ⁴ C^a-kāni, Bi Bd -kāyo. ⁵ C^a navavatthānī, Bi navavattam̄, Bd -kāya navavattam̄. ⁶ Bi omits al-. ⁷ C^assa. ⁸ Bi Bd āha. ⁹ C^a labhitvā, Bi puttapo-laddhitvā, C^a labhitvā, Bd puttappo - laddha tvañ. ¹⁰ Bi Bd tāta gacchāhi. ¹¹ Bi ti vatvā. ¹² Bi Bd vīmañsāmī. ¹³ Bi omits imam̄. ¹⁴ Bi Bd omits tam̄. ¹⁵ Bi omits pātum̄, Bd pāyitum̄. ¹⁶ Bi icchasi. ¹⁷ Bi Bd tassa. ¹⁸ Bi Bd adds vīghāsam̄. ¹⁹ Bi tiṇaparighāsañ bhuñcatvā. ²⁰ C^a -vassanam̄. Bi Bd -vassanam̄. ²¹ Bi Bd -kan ti. ²² C^a C^a uadeva? Bi tameva, Bd mayāpitameva. ²³ C^a kam̄ tvañ, Bi Bd tvañ tam̄. ²⁴ C^a puhutattha, Bi bahumātathā, Bd aham̄ tathā. ²⁵ C^a C^a jānāsi.

Tattha yatthā ti yasmīmī thāne, posan ti sattam, jātiyā vinayena
 vā ti jātisampanno vā esa no¹ vā ācārayutto vā na vā ti evam na jānanti,
 mahābrahme ti garukilapanena alapanto² ūha, yādisāyan ti yādiso ayam
 attānam sandhāya vadati, jānanto jānamāgammā 'ti ahām attano' balam
 5 jānanto jānam eva³ tam āgamma paṭicca tava santakam⁴ kundakam na
 bhuñjissāmi, na hi tvam kundakam bhojāpetukāmatāya cha sahassāni datvā
 marū gāñhīti.

Tam sutvā Bodhisatto „tava⁵ vīmañsanathāya tam⁶ mayā
 katañ, mā kujjhā 'ti"⁷ tam subhojanam bhojetvā ādāya rājañ-
 10 gañam⁸ gantvā⁹ ekasmiñmī passe pañca assasatāni thapetvā¹⁰ ekas-
 miñmī passe cittasāñim¹¹ parikkhipitvā hetthā attharakam¹² san-
 tharitvā¹³ upari celavitānam¹⁴ bandhitvā sindhavapotakam¹⁵
 thapesi. Rājā āgantvā asse olokento „ayam asso¹⁶ kasmā
 15 visumū thapito" ti pucchitvā „mahārāja ayam sindhavo ime asse
 visumū akato mocessatī¹⁷ „sobhañ¹⁸ bho sindhavo" ti pucchi.
 Bodhisatto „āma mahārājā" 'ti vatvā „tena hi 'ssa¹⁹ javam
 passāmīti²⁰" vutte tam assam kappetvā abhiruhitvā²¹ „passa²²
 mahārājā" ti manusse ussārāpetvā²³ rājañgane assam vāhesi²⁴.
 Sabbam rājañgānam nirantaram assapantihi²⁵ parikkhittam iva²⁶
 20 ahosi²⁷. Puna Bodhisatto „passa mahārāja sindhavapotakassa²⁸
 vegan" ti vissajjesi, ekapuriso pi nam na addasa²⁹. Puna
 rattapatṭam³⁰ udare parikkhipitvā vissajjesi, rattapatṭam³¹ eva
 passim̄su. Atha nam antonagare ekissā uyyānapokkharaṇiyā
 udakapitthe vissajjesi, tatth' assa³² udakapitthe dhāvato khu-
 25 raggāni³³ pi na temim̄su. Punavārañ³⁴ paduminipaññānam³⁵

¹ Ck nā, Cs nā corr. to na. ² Bi' gurukam sallāpanam alapanto, Bd gurukasillāpēna alapanto. ³ Cks Bi' jānantameva. ⁴ Bi' santiko, Bd santaka. ⁵ Bid tam ⁶ Ck ta, Cs ta corr. to na, Bid omits tam. ⁷ Bi' matukuechitam, Bd mākuechitī. ⁸ Bid -ne. ⁹ Bi' omits gantvā. ¹⁰ Bid katvā. ¹¹ Cs cittasāñim corr. to -sāñim, Bi' vicitra-sāñiyā, Bd vicitrasāñiyā. ¹² Bid attarāqam. ¹³ Bid pattharitvā. ¹⁴ Ck ceļa-. ¹⁵ Ck -potam. ¹⁶ Bi' so. ¹⁷ add vutte; Cks ime asse sum kato mo-, Bd imesu asse visumū akate mo-, Bi' imesu asseu visumū akato mo-. ¹⁸ Ck -no. ¹⁹ Bid assa. ²⁰ Bid passissāmīti. ²¹ Bid rūyhitvā. ²² Bid passatha. ²³ Bid ussañetvā. ²⁴ Bid pābesi. ²⁵ Cks apassanti, Bi' assasabi, Bd assapantihi. ²⁶ Bd eva, Bi' evā. ²⁷ Bi' hoti. ²⁸ Ck -potassa. ²⁹ Cs nam nāddasa, Bid na nam addassa. ³⁰ Ck -paddham, Cs -pandam corr. to -paddham, Bid -pañam. ³¹ Ck -paddham, Cs -pañam corr. to -paddham, Bid -pañam. ³² Bi' tassa in the place of tatthassa. ³³ Bid muggarāni. ³⁴ Bid pune-kavāram. ³⁵ Ck -pi-, Cs -nipattānam corr. to -nipaññānam, Bid nipattānam.

upari dhāvanto ekapannam pi na udate osidāpesi. Evam assa javasampadam dassetvā oruyha pāṇīm¹ paharitvā hatthatalam upanāmesi, asso upagantvā² cattāro pāde ekato katvā hatthate atthāsi. Atha Mahāsatto rājānam āha: „mahārāja imassa³ assapotakassa⁴ sabbākārena vege dassiyamāne samuddapariyanto⁵ na-ppahotiti“. Rājā tussitvā⁶ Mahāsattassa upadḍhārajjam adāsi, sindhavapotam⁷ pi abhisīñcitvā mañgalassam⁸ akāsi, so rañño piyo ahosi manāpo, sakkāro pi 'ssa mahā ahosi, tassa pi⁹ vasanaṭṭhānam rañño alamkatapatiyatto vāsa-gharagabbho viya ahosi, catujātigandhehi bhūmilepanam¹⁰ akaiñsu, gandhadāmamāladāmāni¹¹ osārayim̄su, upari suvanṇatārakakhacitam¹² celavitānam ahosi, samantā¹³ cittasāṇi¹⁴ parikkhittā va ahosi, niccam gandhatelapadīpo¹⁵ jhāyi¹⁶, uccāra-passāvāṭṭhāne pi 'ssa suvaṇṇakaṭṭhañ¹⁷ ṭhapayim̄su, niccam rājārahabhojanam¹⁸ eva bhuñji. Tassa pana āgatakālato paṭṭhāya¹⁹ rañño sakala-Jambudīpe rajjam²⁰ hatthagatam eva ahosi. Rājā Bodhisattassa ovāde ṭhatvā dānādīni puññāni katvā saggaparāyano ahosi.

Satthā imam dhammadesanam āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam samodhānesi: (Saccapariyosane²¹ bahū²² sotāpannā sakadāgāmianāgāmino²³ ahesuñ) „Tadā ayam eva²⁴ mahallikā mahallikā²⁵ ahosi, sindhavo Sāriputto, rājā Ānando, assavāñijo²⁶ pana aham evā“ 'ti. Kuṇḍakakucchisindhavajātakam²⁷.

5. Sukajātaka.

Yāvam²⁸ so mattamaññāsīti. Idam Satthā Jetavane²⁹ viharanto ekam atibahuñ bhuñjitvā ajirakena kālakatam³⁰ bhikkhum

¹ C^a pāṇīm corr. to pāṇīm. ² B^d āgantvā. ³ B^d ayam. ⁴ Bⁱ-ko, B^d assa.

⁵ Bⁱ-te, and adds rathe nikkhipanto. ⁶ Bⁱ tam passitvā, B^d tu passitvā. ⁷ B^d -potakam. ⁸ B^d mañgalassam. ⁹ B^d hi. ¹⁰ C^e bhūminī-, B^d bhummivilepanam.

¹¹ B^d -lādāmādīni. ¹² B^d -tārakavicitram. ¹³ B^d samantato. ¹⁴ C^k -sāṇīm.

¹⁵ B^d -padipā, Bⁱ -teladipā. ¹⁶ C^e jhāyi, Bⁱ jhāyisu, B^d jhāyim̄su. ¹⁷ C^e -ham corr. to hā. ¹⁸ C^e -rahamī, B^d rājapho-. ¹⁹ C^k omit sac-. ²⁰ all three MSS.

bahu. ²¹ B^d sakadāgāmino anāgāmino arahantā ca, B^d sakadāgāmianāgāmino arahantā. ²² B^d omits ayameva. ²³ C^e -kāya, Cⁱ -kāya eva. ²⁴ C^k C^e -niyo. ²⁵

B^d add catuttham. ²⁶ B^d yāva. ²⁷ B^d kālamkataṁ.

ārabba kathesi. Tasminī kira evam kālakate¹ dhammasabhāyām bhikkhū tassāgūnakathām² samuṭṭhāpesum: „āvuso asuko nāma³ bhikkhu attano kucchipamāṇām⁴ ajānitvā atibahuṁ bhuñjītvā⁵ jīrāpetum⁶ asakkonto kālakato⁷ ti. Satthā āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etā⁸ rahi kathāya sannisinnā⁹ ti pucchitvā „imāya nāmā“ 'ti vutte „na bhikkhave idān¹⁰ eva pubbe p' esa atibhojanapaccayen¹¹ eva mato¹²“ ti vatvā¹³ atitām āhari:

Atite Bārāṇasiyām Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto Himavantapadese¹⁴ sukayoniyaṁ nibbattitvā anekānam¹⁵ sukasaḥassānam samuddānugate¹⁶ Himavantapasse¹⁷ vasantānam rājā ahosi. Tass' eko putto ahosi. Tasminī balapatte¹⁸ Bodhisatto dubbalacakkhu¹⁹ ahosi: Sukānam kira sīgho vego hoti²⁰, tena tesam mahallakakāle paṭhamam cakkhum²¹ eva²² dubbalam hoti²³. Bodhisattassa putto mātāpitaro kulāvake katvā²⁴ gocaram āharitvā²⁵ posesi. So ekadivasam gocarabhūmiṁ gantvā pabbatamatthake ṭhito samuddam olokento ekadipakaṁ²⁶ passi, tasminī pana suvaṇṇavaṇṇam madhuraphalam²⁷ ambavanam atthi. So punadivase gocaravelāya uppatitvā tasminī ambavane otaritvā ambarasam pivitvā ambapakkam ādāya gantvā²⁸ mātāpitunnam adāsi. Bodhisatto tam khādanto rasam jānitvā²⁹ „tāta nanu imam asukadipake ambapakkan³⁰“ ti vatvā „āma tātā“ 'ti vutte „tāta etam dipakam gacchantā nāma sukā dīgham āyūm pālentā³¹ nāma n' atthi, mā kho tvam puna tam dipakam³² agamāsiti³³. So tassa vacanam agahetvā agamāsi³⁴ yeva. Ath' ekadivasam bahum ambarasam pivitvā mātāpitunnam³⁵ ambapakkam ādāya samud-

¹ Bi tasmi kira samaye etasmī kālañkate. ² Ck tassāguna-, Cs Bi tassa aguna-.

³ Bi omits nāma. ⁴ Ck pucchipamāṇām. ⁵ Bi omits ati - - tvā ⁶ Bi ji-. ⁷

Bi -paccayena mato yevā. ⁸ Bid add tuñhi ahosi teht yācito. ⁹ Bid -tappa-.

¹⁰ Cs samuddāgate. ¹¹ Bid -tappadese. ¹² Bi balapatte, Bd vayappatto. ¹³ Cs -kkhū, Bid -kkhuko. ¹⁴ Bid ahosi. ¹⁵ Bid cakkhu. ¹⁶ Bid omits eva ¹⁷ Bid dubbalameva ahosi. ¹⁸ Bi thapetvā, Bd thapetvā. ¹⁹ Bi āharāpetvā. ²⁰ Cs Bd ekam-. ²¹ Bid madhurarasaphalam. ²² Bid āgamtvā. ²³ Bi sañcānitvā, Bd sañjānitvā. ²⁴ Bid pālento, Ck -to corr. to -tā. ²⁵ Bi omits puna tam dipakam. ²⁶ Bi āg-. ²⁷ Bid add athāya.

damatthakena āgacchanto¹ atidhātatāya² kilantakāyo niddāya abhibhūto³, so niddāyanto pi āgacchat' eva, tundena pan' assa gahitam ambapakkam pati. So anukkamena āgamanavīthim⁴ jahitvā osidanto udakapiṭhen' evāgacchanto⁵ udake⁶ pati⁷. Atha nam eko maccho gahetvā khādi. Bodhisatto tasmin⁵ āgamanavelāya⁸ anāgacchante yeva⁹ „samudde patitvā mato“¹⁰ aññāsi. Ath' assa mātāpitaro pi¹¹ āhāram alabhamāna sussitvā mariṁsu.

Satthā idam¹² atitam āharitvā abhisambuddho hutvā imā gāthā avoca:

- 1. Yāvam¹³ so mattam aññāsi bhojanasmīm vihaṅgamo tāva addhānam āpādi mātarañ ca aposayi. 13.
- 2. Yato ca so bahutaram bhojanam ajjhupāhari¹⁴ tato tatth' eva sāmsīdi, amattaññū hi so ahu. 14.
- 3. Tasmā mattaññutā¹⁵ sādhu bhojanasmīm agiddhitā, amattaññū hi sidanti, mattaññū ca na sīdare ti. 15.

Tattha yāvam¹⁶ so ti yāva so vihaṅgamo¹⁷ bhojane mattam aññāsi, tāva addhānam āpādīti tattakam¹⁸ kālam jīvitaddhānam¹⁹ āpādi āyūm vindi²⁰, mātarañ cā 'ti desanāsīsam etam, mātāpitro ca aposayīti attho, yato ca kho²¹ ti yasmiñ ca²² kho kāle, tathēva sāmsīdītī tasmīm samudde yeva osidi nimujji macchabhojanatām āpajji. tasmā mattaññutā²³ sādhu ti yasmā bhojane amattaññusuko²⁴ samudde osiditvā mato tasmā bhojanasmīm agiddhitāsākhātā²⁵ mattaññutā²⁶ sādhu, pamāṇajānānāi sundaran ti attho, atha vā paṭisārkhā yoniso āhāram āhāreti²⁷ n' eva davāya -pe²⁸ phāsuvihāro ca²⁹

Allam sukhañ ca bhuñjanto na bāhiñ³⁰ suhito siyā,

ūnudaro³¹ mitāhāro sato bhikkhu paribbaje.

¹ Bī -kenāgacchanto, Bd kena ga-. ² Bd atibhāratāya. ³ Bd niddāyābhībhuto. ⁴ Ck āgāmāna-, Bi āgamanavitti, Bd -vittim. ⁵ Bi -piṭhe āg-, Bd -pithenevagā-, Bi adds osadhe. ⁶ Bd add yeva. ⁷ Bd add so udake osidati. ⁸ Bd -lāyam eva. ⁹ Bd omit yeva. ¹⁰ Bd mato bhavissatīti. ¹¹ Bd omit pi. ¹² Bd imain. ¹³ Bd yāya. ¹⁴ Bi -nānī majjhū-. ¹⁵ Ck Bi -ññūtā? ¹⁶ Bd yāva. ¹⁷ Bi adds va. ¹⁸ Bd tathakam. ¹⁹ Bi jīvitam-, Bd jīvita ad-. ²⁰ Bd vindati. ²¹ so all four MSS. ²² Bd omit ca. ²³ Bi -ññūtā. ²⁴ Bi samattaññusuko. ²⁵ Ck agiddhitā-, Bd agiddhitā -- to. ²⁶ Bi mat-taññūbhāvo, Bd mattaññubhāvo. ²⁷ Bi āhārati. ²⁸ Bi tavāya na madāya, Bd davāya na madāya pa. ²⁹ Bd cā ti. ³⁰ Bi phāla, Bd alām. ³¹ Bi anadaro, Bd onudaro.

Cattāro pañca ālope abhutvā udakañ pive,
alañ¹ phāsuvihārāya pahitattassa bhikkhuno.
Manujassa sadī satīmato² mattam jānato³ laddhabhojane⁴
tanū tassa⁵ bhavanti vedanā, sañikam⁶ jīratī, āyū⁷ pālayantī
5 evam vāṇītā⁸ mattaññutāpi sādhū,
Kantare puttamañsañ va akkhass' abbhañjanam⁹ yathā
evam īhari¹⁰ āhāram yāpanathāya mucchito¹¹ ti
evam vāṇītā agiddhitāpi¹² sādhū, Pāliyam¹³ pana agiddhimā¹⁴ ti likhitam,
tato¹⁵ ayan Āṭṭhakathāpātho va sundarataro, amattaññū hi sīdantīti¹⁶
10 bhojane pamānam ajānātā hi rasatañhāvasena pāpakammarī katvā catusu¹⁷
apāyesu sīdanti, mattaññū ca na sīdare ti ye pana bhojane pamānam jā-
nanti te diṭṭhadhamme pi samparāye pi na sīdantīti.

Satthā imam dhammadesanam āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam
samodhānesi: (Saccapariyosāne bahū¹⁸ sotāpannāpi sakadāgāmino pi
15 anāgāmino pi arahantāpi¹⁹ ahesum) „Tadā²⁰ bhojane amattaññū bhikkhu²¹
sukarājaputto ahosi²², sukarājā pana aham evā²³ ‘ti. Suka-
jātakam²⁴.

6. Jarudapānajātaka.

Jarudapānam²⁵ khaṇamānā ti. Idam Satthā Jetavane
20 viharanto Sāvatthi-vāsino²⁶ vāñije ārabba kathesi. Te kira Sāvat-
thiyam bhandām gahetvā sakātāni pūretvā vohāratthāya gamanakāle
Tathāgatañ nimantetvā mahādānam datvā sarañāni gahetvā silesu
patitīthāya Satthāram vanditvā „mayam bhante vohāratthāya dīgha-
25 maggam gamissāma, bhandām vissajjetvā siddhipattā²⁷ sotthinā pac-
cāgantvā puna tumhe vandissāmā“ ‘ti vatvā maggam paṭipajjimsu. Te
kantāramagge purānaudapānam²⁸ disvā „imasmiñ udapāne pāñiyam n'
atthi. mayañ ca pipāsitā, khaṇissāma nan“ ti²⁹ khaṇāntā paṭipātiyā

¹ Ok C^a alam. ² Bi sati-, Bd sadī- ³ Bi Bd jānanato ⁴ Bi Bd -nam. ⁵ Ck C^a tam nu tassa, Bi tanu tassa, Bd tanu kassa. ⁶ C^a Bi Bd sanikam. ⁷ Ok C^a Bi āyu, Bd āyam. ⁸ Ck C^a -ta. ⁹ Bd bhañjanam, Bi pañcanam. ¹⁰ Ck āhari, C^a āhariya. ¹¹ Bi mukujhito, Bd mujjhito. ¹² Ck C^a agiddha-. ¹³ C^a pāliyam, Bd pāliyam. ¹⁴ Bi giddhimātā, Bd agiddhitā. ¹⁵ Bd omits tato, Bi pāto. ¹⁶ Ok C^a Bi sīdanti. ¹⁷ Ck C^a catusu. ¹⁸ Ck C^a B^b bahu ¹⁹ Ck C^a -to pi. ²⁰ Bi Bd add suñhi rājaputto. ²¹ Bd omits bhikkhu, Ck Bi Bd add ahosi. ²² Bi Bd omit sakarājaputto ahosi ²³ Bd suñka-, Bi Bd add pañcamam. ²⁴ Ck C^a jarū-. ²⁵ Bd sāvatthi, Bi sāvatthiyam, both omit vāsino. ²⁶ Ck C^a siddhayattā? Bi saddhipattā. ²⁷ Ck C^a purato-. Bi Bd add te.

va¹ bahum² ayam³ -pe⁴ veļuriyam labhiṁsu. Te⁵ ten⁶ eva⁷ santuṭṭhā hutvā tesam ratanānam sakatāni püretvā sotthinā Sāvatthim⁸ pac-cāgamimsu. Te abhatam⁹ dhanam paṭisāmetvā „mayaṁ¹⁰ siddhipattā¹¹ bhattam dassāmā¹²“ ti Tathāgataṁ nimantetvā dānam datvā vanditvā ekamantam nisinnā attano¹³ dhanassa¹⁴ laddhakāram¹⁵ Satthu¹⁶ ārocesum. Satthā „tumhe¹⁷ kho upāsakā tena dhanena santuṭṭhā hutvā pamāṇāñutāya¹⁸ dhanāñ ca jīvitañ ca labhittha, porāṇakā pana asantuṭṭhā amattaññuno¹⁹ panḍitānam vacanam akatvā jīvitakkhayam pattā²⁰“ ti vatvā tehi yācito atītam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto Bārāṇasiyam²¹ vāñijakule nibbattitvā vayappatto satthavāhajeṭṭhako ahosi. So Bārāṇasiyam²² bhaṇḍam gaheṭvā sakatāni püretvā bahuvāñije ādāya tam eva kantāraiñ paṭipanno tam eva udapānañ addasa. Tattha te²³ vāñijā „pāñiyam pivissāmā“²⁴ ‘ti udapānañ khaṇantā paṭipāṭiyā bahuayādīnī²⁵ labhiṁsu. Te²⁶ bahum pi ratanam labhitvā tena asantuṭṭhā „aññam pi ettha ito sundarataram²⁷ bhavissatīti“ bhiyyosomattāya nam²⁸ khaṇiṁsu yeva. Atha te Bodhisatto²⁹ āha: „bho vāñijā, lobho nām’ esa vināsamūlam³⁰, amhehi bahum³¹ dhanam laddham, ettakena³² santuṭṭhā hotha, mā atikhaṇathā“ ‘ti. Te³³ tena vāriyamāññapi³⁴ khaṇiṁsu yeva. So ca udapāno nāgaparigahito³⁵. Ath’ assa heṭṭhā vasanakanāgarājā attano vimāne bhijjante ledḍusu³⁶ ca paññusu³⁷ ca patamānesu kuddho ḥaṭpetvā Bodhisattam avasese pi sabbe³⁸ nāsikavātena³⁹ paharitvā

¹ Ck C^a Bi ca. ² Bi Bd bahu. ³ Bd ayasañ, Bi omits ayam. ⁴ Bi tipusam loham, Bd loham tipusam; cfr. v. 1. ⁵ Bi Bd omit te. ⁶ Bi adds vudipattā, Bd vuddha-. ⁷ Ck C^a -iyam. ⁸ Bi te ca tañ. ⁹ Ck C^a Bi omit mayam. ¹⁰ Ck C^a siddhayattā, Bd siddhipattā. ¹¹ Bd khānam dassāmī, Bi bhagavantam van-disseñāmā. ¹² C^a Bi -nā. ¹³ Bd dhana, Bi omits dhanassa. ¹⁴ Bd laddhakāruṇam, Bi luddhakāraṇam. ¹⁵ Ck sutthu, Bd sutthuno. ¹⁶ Ck C^a hetu. ¹⁷ Bi Bd pamāṇam nātvā. ¹⁸ Bi Bd add hutvā. ¹⁹ Bi Bd add yevā. ²⁰ Bd -si. ²¹ Bd omits bā-. ²² Ck te te. ²³ Bi Bd bahuni veļuriyādīni. ²⁴ Ck C^a omit te. ²⁵ Bi Bd sundararatanam. ²⁶ Bi Bd tañ. ²⁷ Bi Bd atha kho b. te. ²⁸ Bi Bd -mūlo. ²⁹ Bi Bd bahu. ³⁰ Bi Bd ethakeneva. ³¹ Bi omits te. ³² Bi nivāri-, Bd nivārayamānopi. ³³ Bi Bd -hito ³⁴ C^a ledḍu, Bi lettū. ³⁵ Ck C^a paññu. ³⁶ Bi Bd sabbe pi instead of pi sabbe. ³⁷ Ck C^a -kā-

jīvitakkhayam pāpetvā nāgabhavanā nikhamma sakatāni yojā-
petvā¹ sabbaratanānam püretvā Bodhisattam sukhayānake² ni-
sīdāpetvā nāgamāṇavakehi³ sakatāni pājāpento⁴ Bodhisattam Bā-
rāṇasim netvā gharam⁵ pavesetvā⁶ dhanam⁷ paṭisāmetvā attano
5 nāgabhavanam eva⁸ gato. Bodhisatto dhanam⁹ vissajjetvā
sakala-Jambudipam¹⁰ unnañgalam¹¹ katvā dānam datvā sīlam
samādiyitvā¹² uposathakammam katvā jīvitapariyosāne sagga-
padaṁ¹³ püresi.

Satthā imam atitām āharitvā abhisambuddho hutvā imā gāthā avoca :

- 10 1. Jarudapānam¹⁴ khaṇamānā vāñijā udakatthikā¹⁵
ajjhagamisu¹⁶ ayo¹⁷ loham¹⁸ tipu sīsañ ca vāñijā 16.
2. Rajatam jātarūpañ ca muttā veluriyā bahū¹⁹;
te ca tena asantuṭṭhā bhiyyo bhiyyo²⁰ akhāñpisum²¹. 17.
3. Te²² tathāsīviso²³ ghorō tejasī tejasā hani²⁴,
15 tasmā khaṇe nātikhaṇe, atikhātam²⁵ hi pāpakam,
khātena²⁶ ca²⁷ dhanam laddham atikhātena²⁸ nāsitan ti, 18.

Tattha ayan²⁹ ti kālaloham³⁰, lohan ti tambalobam, muttā ti mut-
tayo³¹, te ca tena asantuṭṭhā ti te ca³² vāñijā tena dhanena asantuṭṭhā,
te tatthā ti te vāñijā tasmin udapāne, tejasiti asiviso³³ tejena samannāgato,
20 tejasā haniti³⁴ visatejena ghātesi³⁵, atikhātena³⁶ nāsitan ti atikhanena³⁷
tañ ca dhanam jīvitañ ca nāsitan³⁸ ti.

Satthā imam desanam³⁹ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā
nāgarājā Sāriputto ahosi, satthavāhajetthako pana aham evā⁴⁰ ‘ti.
Jarudapāna jātakam⁴¹.

¹ Bi Bd yojetvā. ² Bd sukhi-. ³ Bi Bd add saddhim. ⁴ Bi Bd yojāpento.

⁵ Ck gharam. ⁶ Bi Bd pavesetvā ⁷ Bi Bd tañ dhaṇam. ⁸ Ck omits eva.

⁹ Ce Bd -pe. ¹⁰ Ck unnagalam, Bi Bd unañ-. ¹¹ Ck Bd -da-. ¹² Bi saggam,

Bd saggapūram. ¹³ Ck Ce jarū. ¹⁴ Bi ajjagamum, Bd ajjhāgamum. ¹⁵ Bi Bd

ayasan. ¹⁶ Ck lobham. ¹⁷ Bi Bd mañi. ¹⁸ Bi Bd only one bhiyyo. ¹⁹ Bi Bd

khaṇime su te. ²⁰ Bd omits te. ²¹ Ce tatthāsīviso, Bi tattha asiviso, Bd tattha

asiviso. ²² Ck hanī, Ce hanī, Bi hanī. ²³ Ck Ce -khātam, Bi Bd -khaṇam.

²⁴ Bi Bd khaṇena. ²⁵ Ck Ce omit ca. ²⁶ Bi Bd -khaṇena. ²⁷ Ce an, Bi Bd

ayasan. ²⁸ Bi Bd kāla-, Ce kāla- corr. to kāla-. ²⁹ Bd muttā yeva. ³⁰ Bi Bd

omit ca. ³¹ Bi Bd visa. ³² Ck haniti, Bi Bd haniti. ³³ Bi Bd ghātesi. ³⁴ Ck

-khanatena. ³⁵ Bi Bd -tañ and omitt ti. ³⁶ Bi Bd dhammadde-. ³⁷ Ck Ce jarū-,

Bi Bd add chaṭhamam.

7. Gāmanicandajātaka.

Nāyam gharānām kusalo ti. Idam Satthā Jetavane viharanto paññāpasāmānam ārabbha kathesi. Dhammasabhāyam¹ bhikkhū Dasabalassa paññām² pasāmānam³ nisidīmsu: „Tathāgato mahāpañño puthupañño hāsupañño⁴ javanapañño⁵ tikkhapañño nibbedhikapañño, sadevakaṁ lokaṁ paññāya atikkamatī“. Satthā āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ 'ti vutte „na bhikkhave idān' eva pubbe pi Tathāgato paññāvā yevā“ 'ti vatvā⁶ atitām āhari:

Atite bhikkhave Bārāṇasiyam Janasandhe nāma rajjaṁ kārente⁷ Bodhisatto tassa aggamahesiya kucchismīm⁸ nibbatti. Tassa mukham supariṇajjitam⁹ kañcanādāsatalam viya parisuddham hosi atisobhaggappattam¹⁰. Ten' assa nāmagahaṇadivase Ādāsamukha-kumāro ti¹¹ nāmaṁ akaṁsu. Taṁ sattavassabbhantare yeva¹² pitā tayo vede¹³ sabbañ ca loke kattabbaṁ¹⁴ sikkhāpetvā tassa sattavassikakāle kālam akāsi. Amaccā mahantena sakkārena rañño sarīrakiccam¹⁵ katvā matakadānāni¹⁵ datvā¹⁶ sattame divase rājaṅgaṇe sannipatitvā¹⁷ „kumāro atidaharo, na sakkā rajje abhisiñcituṁ¹⁸, vīmaṁsitvā taṁ¹⁹ abhisiñcissāmā^{20“} 'ti ekadivasām nagaram²¹ alamkārāpetvā²¹ vinicchayaṭṭhānam sajjetvā pallamkām paññāpetvā kumārassa santikam gantvā „vinicchayaṭṭhānam deva gantum vattatīti, āhāṁsu. Kumāro „sādhū“ 'ti mahantena parivārena gantvā pallamke nisidi. Tassa nisinnakāle amaccā ekam dvipādehi²² vicaranamakkaṭam²³ vatthuvijjācariyavesam²⁴ gāhāpetvā vinicchayaṭṭhānam netvā „deva ayam puriso pitu mahārājassa kāle vatthuvijjācariyo paguṇavijjo, antobhūmiyam²⁵

¹ Bi Bd add hi. ² Ck paññāya, C omits paññām ³ Bi pasām-santo, Bd -santā. ⁴ Bi Bd hāsa-. ⁵ Bi omits ja-. ⁶ Bi Bd add tunhi ahosi tena hi (Bd tehi) yācito. ⁷ Bi Bd janasandho (Bd -nto) nāma rājā rajjan kāresi. ⁸ Bi Bd kucchimhi. ⁹ Bd -ta. ¹⁰ Bi Bd ativiya sobb-. ¹¹ Bi Bd tissa. ¹² Bi Bd add pana. ¹³ Bi Bd bede, Bi adds ca. ¹⁴ Bi kattappākattabbā, Bd kattabbā. ¹⁵ Bi Bd -dānādiui. ¹⁶ Bi katvā. ¹⁷ Bi Bd sannipatetvā. ¹⁸ Bi Bd -sañci-. ¹⁹ Bi omits taṁ, Bd nam. ²⁰ Bi -sañci-. ²¹ Bi alāñkarāpetvā. ²² Bi dvīhi pādehi, Bd -pātehi. ²³ Bi adhobhumiyā, Bd antobhūmiyā

sattaratanatthāne dosaiñ¹ passati, eten' eva gahitam rājakulānam gehatthānam hoti, imam devo saṅganhitvā thānantare thapetu² 'ti āhaṁsu. Kumāro tam heṭṭhā ca upari ca oloketvā „nāyam manusso, makkaṭo eso“ ti ñatvā , makkaṭā nāma 5 katañ̄ kātam viddhamsetum jānanti, akatañ̄ pana kātuñ̄ vā vicāretum vā na jānanti³“ cintetvā amaccānam paṭhamam gātham āha:

1. Nāyam gharānam kusalō, lolo ayam valīmukho,
katañ̄ kātam kho dūseyya⁴, evamdhamañ̄ idam kulan ti. 19.

10 Tattha nāyam gharānam kusalō ti ayam satto na gharānam kusalō, gharāni⁵ vicāretum vā kātuñ̄ vā cheko na hoti, lolo ti lolajātiko, valīmukho ti valiyo⁶ mukho assā 'ti valīmukho, evamdhamañ̄ idam kulan ti idam makkaṭakulam⁷ nāma kātam dūsetabbam⁸ vīnāsetabban ti evamabhāvan ti.

Amaccā⁹ „evam bhavissati devā“ 'ti tañ̄ apanetvā ekā-
15 hadvihaccayena puna tam eva alamkaritvā vinicchayaṭṭhānam ānetvā „ayam deva pitu mahārājassa kāle vinicchayāmacco vi-
nicchayesu pavatti“, imam saṅganhitvā vinicchayakammañ̄ kāretuñ̄ vaṭṭatiti¹⁰ āhaṁsu. Kumāro tam oloketvā „cittavato sampannamānasassa¹¹ lomam nāma¹² evarūpam na hoti, ayam
20 niccittako¹³ vānaro vinicchayakammarī¹⁴ kātuñ̄ na sakkhissa-
titi¹⁵ ñatvā dutiyam gātham āha:

Na idam¹⁶ cittavato¹⁷ lomam, nāyam assāsiko¹⁸ migo,
sattham¹⁹ me Janasandhena²⁰: nāyam kiñci vijānatiti²¹. 20.

Tattha na idam²² cittavato loman ti yan idam etassa satire²³ pha-
rusalomanu idam vicāraṇapāññāya saṅpayuttacittavato na hoti, pakaticittena²⁴
pana acittako nāma tirachchānagato n'atthi, nāyam assāsiko²⁵ ti ayam avassayo
vā hutvā anusāsanū vā datvā anñām assāsetum assamatthatāya na assāsiko, migo

¹ Bi Bd pi guna dosaiñ. ² Bi Bd dusseyya. ³ Bi Bd gharānam. ⁴ Ck Cs valayo.
⁵ Ck kulan. ⁶ Bi dusse-, Bd duse-. ⁷ Bi Bd athāmmaccā. ⁸ Ck vinicchasut-
tamassasuppavatti, Cs vinicchayuttamassasuppavatti, Bd vinicchayesu pavattati.
⁹ Bi -manussassa, Bd -manusassa. ¹⁰ Bi omits nāma. ¹¹ Ck niccittako corr. to
niccimako, Bi niceako, Bd vicittako. ¹² Bi Bd vinicchayekammañ̄. ¹³ Bi Bd
yidam ¹⁴ Bi cittato. ¹⁵ Bd asabhiko. ¹⁶ Bi Bd siṭhami. ¹⁷ Bi -saddena, Bd
-sandena. ¹⁸ Bi Bd vijānatiti. ¹⁹ Bd adds vijjanānām. ²⁰ Bi makkaṭa-, Bd
makaṭa-. ²¹ Bi assātiko.

ti makkaṭam āha. sattham¹ me Janasandhenā² 'ti mayham pitarā Janasandhenā³ etam sattham⁴ kathitarām: makkaṭo nāma kāraṇākāraṇam na jānātiti⁵ evam anusāsanī⁶ dinnā ti dīpeti, nāyam kiñci vijānātīti tasmā ayaih vā-naro⁷ kiñci na⁸ jānātīti niṭṭham ettha⁹ gantabbam¹⁰, Pāliyam¹¹ pana nāyam kiñci na dūsaye¹² ti likhitam¹³, tam Aṭṭhakathāya¹⁴ n' atthi.

5

Amaccā imam pi gāthaṁ¹⁵ sutvā „evam bhavissati devā“ 'ti tam apanetvā puna pi ekadivasam tam eva alamkaritvā vinicchayaṭṭhānam āuetvā „ayam deva puriso pitu mahārājassa kāle mātupatṭhānapitupatṭhanapūrako¹⁶ kule jetṭhāpacāyikakam-makārako, imam saṅgaṇhitum vattatīti¹⁷ āhaṁsu. Puna¹⁸ kumāro tam oloketvā¹⁹ „makkaṭā nāma calacittā, evarūpaṁ kammam kātum na samatthā“ ti cintetvā tatiyam gātham āha:

s. Na mātarām pitaram vā bhātarām bhaginiṁ sakham²⁰
bhareyya tādiso poso, sattham²¹ Dasarathena me ti. 21.

Tattha bhātarām bhaginiṁ sakham²² ti attano bhātarām vā bhaginim vā, Pāliyam²³ pana sakan ti vutte sakabhātikabhaginiyo labbhanti sakham ti vutte sahāyako labbhati²⁴ vicāritam eva, bhareyyā ti poseyya, tādiso poso ti yādiso esa dissati tādiso makkaṭajātiko santo²⁵ na bhareyya, sattham²⁶ Dasarathena me ti evam²⁷ pitarā anusīṭṭham, pitā bi 'ssa janam²⁸ catūhi²⁹ sañ-gahavatthūhi³⁰ sandahanato³¹ Janasandho³² ti vuccati, dasabi rathehi kattab-bam³³ attano eken' eva rathena karaṇato Dasaratho ti, tassa santikā evarū-passa ovādassa sutattā evam āha.

Amaccā „evam bhavissati devā“ 'ti makkaṭam apanetvā „pañdito kumāro, sakkhissati rajjam kātun³⁴“ ti Bodhisattam

¹ Bi sīṭham, Bd sīṭham? ² Bi -saddhena, Bd -sandan. ³ Bi -santena ⁴ Bi sīṭham, Bd pi sīṭham? ⁵ Bid jānāti ⁶ Ck -na, Ce Bid -ni. ⁷ Bi bānaro. ⁸ Bid na kiñci ⁹ Ck tiṭṭhaueutta, Bi niṭṭhamatte, Bd niṭṭhamettāva. ¹⁰ Bi gan-dhappam, Bd gandhabbanū. ¹¹ Ck pāliyam, Ce pāliyā, Bd pāliyam. ¹² Bi dus-saye, Bd dusayye. ¹³ Bid likkhitan. ¹⁴ Bid aṭṭhakathāyam. ¹⁵ Bi idam mām pi katham, Bi imam pi katham. ¹⁶ Bid mātāpi tu upaṭhānakārako. ¹⁷ Ce Bi vad-dhatīti. ¹⁸ Bid omit puna ¹⁹ Bid olokento. ²⁰ Bid sakem. ²¹ Bi sīṭham, Bd sīṭham. ²² Bid sakan ²³ Ck Bd pāliyam. ²⁴ Bi pana sañkhan ti likhi-tam tam pi athakathāya sakan tam sakatātikatagīniyo labbhanti sakham ti vutte sahāyako laddho ti. Bd pana sakham likhitam tam pi Aṭṭhakathāyam sakan ti vutte sakabhātikabhaginiyo labbhanti sakham ti vutte sahāyako sa laddho ti vicāritam eva. ²⁵ Bid satto. ²⁶ Bid sīṭham. ²⁷ Bid add me. ²⁸ Ck chananī, Bid omit janam. ²⁹ Ck Bi catuhi. ³⁰ Bi vathuhi. ³¹ Ce saṅgaṇhanato, Bid janasamgaṇhanato. ³² Bi -saddo, Bd -sando. ³³ Bi kattappākattappam, Bd tattabbākattabbam corr. to tattakattabbam. ³⁴ Bi karetun, Bd kāretun.

rajje abhisīñcitvā¹ „Ādāsamukharañño āñā²“ ti nagare bheriñ carāpesum. Tato paṭṭhāya Bodhisatto dhammena³ rajjam kāresi. Pañditabhāvo pi 'ssa sakala-Jambudīpe⁴ pattharitvā gato. Pañditabhāvadīpanattham pan' assa imāni cuddasa vatthūni 5 ābhatañi⁵:

Gono putto hayo c'eva nałakāro gāmabhojako
gaṇikā taruñi sappo migo tittiradevatā
nāgo tapassino c' eva atho brāhmaṇamāñavo⁶ ti.

Tatrāyam anupubbikathā⁷: Bodhisattasmin hi rajje⁸ abhisīñcite⁹ eko Janasandharañño pādamūliko nāmena Gāmaṇicando¹⁰ nāma evam cintesi: „idam rajjañ nāma samānavayehi¹¹ saddhiñ sobhati, ahañ ca mahallako¹², daharam¹³ kumāram upaṭṭhātum na sakkissāmi¹⁴, janapade kassakakammam¹⁵ katvā jivissāmīti¹⁶ so nagarato tiyojanamattam¹⁷ gantvā ekasmim gāmake vāsam kappesi. Kasikammatthāya pan' assa gonāpi¹⁸ n' atthi. So deve vaṭṭe¹⁹ ekañ sahāyakam dve gone yācītvā sabbam divasam kasitvā tiṇam khādāpetvā gone²⁰ sāmikassa niyyādetum²¹ geham agamāsi. So tasmim khaṇe bhariyāya saddhiñ gehamajjhē nisīditvā bhattam bhuñjati, gonāpi pari-cayena²² geham pavisiṁsu, tesu pavisantesu sāmiko thālakam²³ ukkhipi, bhariyā thālakam²⁴ apanesi. Gāmaṇicando²⁵ „bhatte na mām nimanteyyun²⁶“ ti olokento gone aniyādetvā va gato. Corā rattim vajam chinditvā te yeva gone harimsu. Gonāsāmiko pāto va vajam paviṭṭho te gone adisvā corehi haṭa-bhāvañi²⁷ jānanto pi „Gāmaṇissa²⁸ givam karissāmīti“ tam²⁹

¹ Biñ abhisīñcitvā ² Biñ nāmā ³ Bd adds samena ⁴ Biñ -jambudīpam. ⁵ Biñ āgatāni. ⁶ Ck Bd -māñavā ⁷ Ck anupubbakathā. ⁸ Biñ bodhisatte tasmi rajje, Bd -satto tasmin rajje. ⁹ Biñ abhisīñcito, Bd -siñcitenā. ¹⁰ Ck gāmīñi-, Biñ gāmīni. ¹¹ Ck samānavayehi, Biñ samānavasadiṣenahi. ¹² Biñ mahalliko. ¹³ Biñ nāhantañi, Bd nāhantañi corr to nāhantañi. ¹⁴ Bd upaṭhānam karissāmī. ¹⁵ Ck kassakammam, Biñ kasiñkammam, Bd kasiñkammam. ¹⁶ Ce Bd dvivo-¹⁷ Biñ gonāpi, Bd gonopī. ¹⁸ Biñ vuṭhe. ¹⁹ Biñ gone. ²⁰ Biñ niyyāditum, Biñ niyyāditum. ²¹ Biñ paricayena. ²² Ck phālañi, Ce phalāni. ²³ Cks phālañam. ²⁴ Bd gāmāñi-. ²⁵ Ck maññimanteyyun, Bd mām nimanteyyā. ²⁶ Biñ gañita-bhāvañi. ²⁷ Biñ gāmanicandassa. ²⁸ Biñ omits tam.

upasamīkamitvā „bho goṇe me dehīti“ āha. „Nanu goṇā gehām¹ paviṭṭhā² ti. „Kīm pana te mayham³ niyyāditā⁴ ti. „Na niyyāditā⁵ ti⁶. „Tena hi ayam te rājadūto, ehīti⁷“ āha. Tesu pi⁸ janeshu⁹ yam kiñci sakkharām vā kapālakhaṇḍām vā ukkhī-pitvā „ayam te rājadūto, ehīti¹⁰“ vutte yo na gacchati tassa rājānam¹¹ karonti¹², tasmā so „dūto¹³“ ti sutvā¹⁴ nikhami. Se tena saddhim rājakulam gacchanto ekam sahāyassa vasanagā-mam¹⁵ patvā „bho aticchāto¹⁶“, yāva gāmam pavisitvā āhāra-kiccam katvā āgacchāmi¹⁷ tāva idh' eva hohīti¹⁸ vatvā sahā-yassa gehām pāvisi. Sahāyo pan' assa gehe n' atthi. Sahā-yikā disvā „sāmi, pakkāhāro n' atthi, muhuttaṁ adhivāsehi, idān' eva pacitvā dassāmīti¹⁹ nisseeiyā²⁰ vegena taṇḍulakoṭṭha-kam²¹ abhirūhantī²² bhūmiyam pati. Tam khaṇam ñev' assā²³ sattamāsiko gabbho patito. Tasmīm khaṇe tassā sāmiko āgan-tvā tam disvā „tvam²⁴“ me bhariyam paharitvā gabhām pā-tesi²⁵, ayam te rājadūto²⁶, ehīti²⁷ tam gahetvā nikhami. Tato paṭīhāya dve janā Gāmaṇim²⁸ majjhe katvā gacchanti. Ath' ekasmin gāmadvāre eko assagopako²⁹ assam nivattetum na sakkoti³⁰, asso pi tesam santikena³¹ gacchati. Assagopako Gāmaṇim³² disvā „mātula Caṇḍagāmāni³³, etam³⁴“ tāva assam kenacid eva paharitvā nivattehīti³⁵ āha. So ekam pāsānam gahetvā khipi. Pāsāno assassa pāde paharitvā³⁶ erāṇḍadanda-kam viya bhindi. Atha nam assagopako „tayā me assassa pādo bhinno, ayam te rājadūto³⁷“ ti vatvā gaṇhi. So³⁸ tīhi jānehi niyamāno³⁹ cintesi: „ime mām rañño dassessanti⁴⁰, aham

¹ Bid gehe. ² Bid adds na niyyāditā ti, C^s has added afterwards na niyyāditā.

³ Bi vehiti. ⁴ Bi hi, Bd omits pi. ⁵ Bid janapadesu. ⁶ C^s -nam, Bd rāja-dandam. ⁷ Bid karoti. ⁸ Bid rājaduto. ⁹ Bid add va. ¹⁰ Bi vasananigamam.

¹¹ Bid atichātomhīti. ¹² Bi āgamī, ¹³ Bi nisseeitā, Cks Bd nisseeiyā. ¹⁴ Bi -kola, Bd - koṭham. ¹⁵ Ck -ruhanti, C^s -ruhanti, Bi -rūyahanti, Bd rūhanti. ¹⁶ Bi ñevatassā, Bd -tassa. ¹⁷ Cks omit tvam. ¹⁸ Cks Bi pāteti. ¹⁹ Bid rājaduto.

²⁰ Bi gāminicāṇḍam. ²¹ Ck omits assagopako. C^s has added this word. ²² Bi asakkonto ²³ Bid -kam. ²⁴ Bi gāmaṇicāṇḍam, Bd gāmāni-. ²⁵ C^s caṇḍagā-

maṇim, Bd candagāmīni. ²⁶ Ck etam. ²⁷ Bi patitvā. ²⁸ Bid add pi. ²⁹ Bid niya-, Ck niyya-, C^s niyya-. ³⁰ Bi dassenti. C^s dassenti corr. to dassessanti, Bd dassisanti.

goṇamūlam pi dātuṁ na sakkomi, pag eva gabbhapātanadaṇḍam¹, assamūlam² pana kuto lacchāmī³, mataṁ me seyyo⁴ ti gacchanto antarāmagge aṭaviyam maggasamīpe yeva ekaṁ ekatopapātam⁵ pabbataṁ addasa. Tass' eva chāyāya⁶ dve pi-
5 tāputtā naṭakārā⁷ kilañjām cinanti⁸. Gāmaṇicando⁹ „bho sarī-
rakiccam kātukāmo 'mhi, thokaṁ idh' eva hotha yāva āgac-
chāmīti¹⁰ vatvā pabbataṁ abhirūhitvā¹¹ papātapasse¹² patamāno
pitu naṭakārassa pitṛhiyaiñ pati. Naṭakāro ekappahāren¹³ eva
jīvitakkhayam pāpuṇi. Gāmaṇi utṭhāya atṭhāsi. Naṭakāro¹⁴
10 „tvām me pitughātako coro¹⁵, ayam te rājadūto¹⁶ ti vatvā¹⁷
hatthe gahetvā gumbato¹⁸ nikhami¹⁹, „kim etan²⁰ ti ca vutte
„pitughātakacoro me²¹ ti āha. Tato paṭṭhāya Gāmaṇim majhe
katvā cattāro janā parivāretvā²² nayiṁsu²³. Athāparasmīm
gāmadvāre eko gāmabhojako Gāmaṇicandam²⁴ disvā „mātula
15 Canda²⁵ kaham gacchasīti²⁶ vatvā „rājānam passitun²⁷ ti vutte
„addhā tvām rājānam passissasi²⁸, aham rañño sāsanam dā-
tukāmo, harissasīti²⁹ āha. „Ama harissāmīti³⁰. „Ahām pa-
katiyā abhirūpo dhanavā yasasampanno³¹ ārogo³², idāni pan'
amhi duggato c' eva pañdurogī³³ ca, tattha kiñ kāraṇan³⁴ ti
20 rājānam puccha³⁵, rājā kira pañdito, so te kathessati, tassa
sāsanam puna mayham katheyāsīti³⁶. So „sādhū³⁷ 'ti sam-
paṭicchi. Atha nam purato³⁸ aññatarasmīm³⁹ gāmadvāre ekā
gānikā disvā „mātula Canda³⁰ kaham yāsīti³⁴ vatvā „rājānam
passitun²⁷ ti vutte „rājā kira pañdito, mama sāsanam harā³²“

¹ Pd -bhandam. ² Ck -lam ³ Bd labhissami. ⁴ Bi omits mataṁ me seyyo, Bd matameva seyyo.

⁵ Bi ekāntopapāta, C^a ekakato-, Bd ekatopapāta. ⁶ Ck tassevac-
chāyāya, Bi tassa chāyaiñ, Bd tassa chāyāya. ⁷ Pd naṭa-, C^a nala- corr. to naṭa-.

⁸ Ck vinanti, C^a vikkinanti. ⁹ Bi gāmanikacando, Bd gāmaṇicando. ¹⁰ Bd abhirūhyitvā, C^a -ruh-. ¹¹ Bi papātapappatapasse, lid papātapasse, C^a -pas-
seva. ¹² Bi naṭakāraputto. ¹³ Bid pītaghātakacoro. ¹⁴ Bid add tam. ¹⁵ Ck

kumbato, Bi gumpato, Bd gumpako. ¹⁶ Bi nikhamāpetvā. ¹⁷ Bd parivāritvā.

¹⁸ Bi nayiṁsuṁ. ¹⁹ Bi -ṇicandam, Bd -canda ²⁰ Bi mātulanti Bd mātula
canda. ²¹ Bid -sī. ²² Ck rahassasīti, C^a harissasīti corr. to -sīti, Bi harissasīti,
Bd parissatīti. ²³ Bi adds puppe, Bd pubbe. ²⁴ Bi arogo. ²⁵ Bid -rogo. ²⁶

Bi kāraṇam. ²⁷ Bid pucchi. ²⁸ Bid pūrato. ²⁹ Ck adds pi. ³⁰ Ck omits
canda, Bi canda, Bd canda. ³¹ Bid gacchasīti. ³² Bid harāhi.

ti vatvā evam āha: „aham pubbe¹ bahum² labhāmi, idāni pana tambūlamattam pi na labhāmi, koci me santikam āgacchanto³ nāma n' atthi, tattha kiṁ kāraṇan⁴ ti rājānam pucchitvā⁵ mayham⁶ katheyyāsīti“ āha⁶. Atha nam purato⁷ aññatarasmin⁸ gāmadvāre ekā taruṇitthi disvā⁹ tath' eva pucchitvā „aham n'eva sāmikassa gehe vattitum¹⁰ sakkomi¹¹ na kulagehe, tattha kiṁ kāraṇan ti rājānam pucchitvā¹² mayham¹³ katheyyāsīti“ āha. Atha nam tatoparabhāge¹⁴ mahāmaggasamipe ekasmīn vammike vasanto sappo disvā „Caṇḍa¹⁴ kaham yāsīti“ pucchitvā „rājānam passitun“ ti vutte „rājā kira paṇḍito, sā-¹⁰ sanam me harā¹⁵“ ti vatvā „aham gocarāya¹⁶ gamanakālē chātajjhatto milātarasīro vammikato nikkhanto¹⁷ sarīrena bilain püretvā sarīram kaddhanto¹⁷ kicchena nikhamāmi¹⁸, vicari-¹⁹ āgato pana suhito²⁰ thūlasarīro hutvā²¹ pavisanto bila-²⁰ passāni aphasanto²¹ sahasā va pavisāmi²², tattha kiṁ kāraṇan¹⁵ ti rājānam pucchitvā mayham²³ katheyyāsīti²³“ āha. Atha nam parato²⁴ eko migo disvā tath' eva pucchitvā „aham aññattha tiṇam khāditum na sakkomi, ekasmīn ñeva²⁵ rukkhamūle sak-²⁰ komi, tattha kiṁ kāraṇan ti rājānam puccheyyāsīti“ āha. Atha nam tatoparabhāge²⁶ eko tittiro disvā²⁷ „aham ekasmīn²⁰ ñeva²⁸ vammikapāde nisiditvā vassanto²⁹ manāpam katvā vas-²⁰ situm sakkomi, sesatthānesu nisinno³⁰ na sakkomi, tattha kiṁ kāraṇan ti rājānam puccheyyāsīti“ āha. Atha nam parato³¹

¹ Bi puppe shām, Bd pubbe shām. ² Bi adds ati, Bd bhati. ³ Bid āgato.

⁴ Bi kāraṇan. ⁵ Bi adds paccāgantvā, Bd maccāgantvā. ⁶ Bi omits āha. ⁷ Bid purato.

⁸ Cks add pi. ⁹ Bi taruṇitthi tam disvā. ¹⁰ Bi vasitum. ¹¹ Ck na sakkomi, C^a nāsakkomi corr. to sakkomi. ¹² Bi adds pacchā ganitvā. ¹³ Bi purato ganitvā; aññatarasmin gāmadvāre eka --- parabhāge wanting in Bd. ¹⁴

Bid gāmaṇīcanda. ¹⁵ Bi sāsanam āharāhi. Bd ekanī sāsanam āharāhi. ¹⁶ Bid nikkhamento. ¹⁷ Bi kaddhento, Bd kaddhento. ¹⁸ Bi nikhami, Bd nikhamī.

¹⁹ Bid gocaram caritvā. ²⁰ Bi sukhito. ²¹ Bid aphussanto. ²² Bid pavisāmi.

²³ Bi rājānam puccheyyāsi. ²⁴ Bi purato ganitvā. ²⁵ C^a Bd yeva. ²⁶ Bi omits eko migo --- tatoparabhāge, Bd purato ganitvā in the place of tatoparabhāge.

²⁷ Bid add tatheva pucchitvā. ²⁸ Bid yeva. ²⁹ C^a Bid vasanto. ³⁰ Bi sannisino, Bid add pi. ³¹ Bi purato ganitvā, Bd purato ganitvā.

ekā rukkhadevatā disvā „Caṇḍa¹ kahām yāsīti²“ pucchitvā „rañño santikan³“ ti vutte „rājā kira pañđito, aham pubbe sakkārappatto ahosiñ, idāni pana⁴ pallavaniuṭṭhimattam⁵ pi na labhāmi, tattha kiñ kāraṇan ti rājānam puccheyyāsīti⁶ āha.

5 Tatoparabhāge⁷ pana nam⁸ eko nāgarājā⁹ disvā tath' eva pucchitvā „rājā kira pañđito, pubbe imasmin sare udakam pasan-nam mañivāṇam, idāni āvilam mañḍakapariyonaddham¹⁰, tattha kiñ kāraṇan ti rājānam puccheyyāsīti¹¹ āha. Atha nam parato¹² nagarassa āsannaṭṭhāne¹³ ekasmim ārāme¹⁴ vasantā tāpasā

10 disvā tath' eva pucchitvā „rājā kira pañđito, pubbe imasmin ārāme phalāphalāni¹⁵ madhurāni ahesuñ, idāni nirojāni¹⁶ kasatāni¹⁷ jātāni, tattha kiñ kāraṇan ti rājānam puccheyyāsīti¹⁸ āhaṁsu¹⁹. Tato nam²⁰ parato²¹ pana²² nagaradvārasamīpe²³ ekissā sālāya²⁴ brāhmaṇamāṇavakā disvā „kahām bho Caṇḍa²⁵

15 gacchasīti²⁶ vatvā „rañño santikan²⁷“ ti vutte „tena hi no²⁸ sāsanam gahetvā gaccha, amhākam hi pubbe gahitagahitaṭṭhānam²⁹ pākaṭam hoti³⁰, idāni pana chiddaghaṭe³¹ udakam viya na sañṭhāti na paññāyati andhakāram hoti³², tattha kiñ kāraṇan ti rājānam puccheyyāsīti³³ āhaṁsu³⁴. Gāmaṇicando³⁵

20 imāni cuddasa³⁶ sāsanāni gahetvā rañño santikan agamāsi³⁷. Rājā³⁸ vinicchayaṭṭhāne nisinno va³⁹ ahosi. Goṇasāmiko⁴⁰ Gāmaṇicandam⁴¹ gahetvā rājānam upasamkami. Rājā Gāmaṇicandam⁴² disvā va⁴³ sañjānitvā „ayam amhākam pitu upaṭṭhāko amhe ukkhipitvā parihari, kahām nu kho ettakam⁴⁴ kālam

¹ Bid canda. ² Bi gaccheyyāsīti. ³ Bid omit pana. ⁴ Bi paññavamutti, Bd paññamutthi-. ⁵ Bid tato aparabhāge. ⁶ Bid omit pana nam. ⁷ Bi adds nam, Bd tam. ⁸ Bi paññakassevālapariyonaddham, Bd paññakasevālapuri-. ⁹ Bid pūrato. ¹⁰ Bid asannaṭṭhāne ¹¹ Cks gāmake. ¹² Bi phalāni. ¹³ Bd adds nira-sāni. ¹⁴ Bi katakāni, Bd kaṭukāni. ¹⁵ Bi ahaṁsuñ. ¹⁶ Cks omit nam, Bd va. ¹⁷ Bi pūrato gatvā, Bd pūrato gantvā. ¹⁸ Bid omit pana. ¹⁹ Bi nagarasamīpe. ²⁰ Bi sālāyam. ²¹ Bid canda. ²² Ck nāsotā, Cg nāsō corr. to no sā. ²³ Bid gahitaṭṭhānam. ²⁴ Bi ahosi, Bd ahosi. ²⁵ Bid bhinnaghāṭe. ²⁶ antakāro viya ahosi, Bd andhakāro viya hoti. ²⁷ Bi gāminicando, Bd gāmaṇicando. ²⁸ Bi dassa, Bd dasa. ²⁹ Bi ḗ-, Bd ḗgamāsi. ³⁰ Bid add pi. ³¹ Bi omits va. ³² Bi goṇassā-. ³³ Bd -candam. ³⁴ Bid -candam. ³⁵ Cg Bi omit va. ³⁶ Bi ethakam, Bd eththaka.

vasīti“ cintetvā „ambho Caṇḍa kahām ettakam kālam vasi, cirakālato paṭṭhāya na paññāyasi¹, ken’ atthena āgato sīti“ āha. „Āma deva amhākam devassa saggagatakālato² paṭṭhāya janapadaṁ gantvā³ kasikammarām katvā jīvāmi, tato mām ayām puriso goṇatṭakāraṇā⁴ rājadūtarām dassetvā tumhākam santikam⁵ ākadḍhīti“.. „Anākadḍhīyamāno na āgaccheyyāsi, ākadḍhītābhāvo yeva te⁶ sobhano, idāni tam daṭṭhūm labhāmi⁷, kahām so puriso“ ti. „Ayām devā“ ’ti. „Saccam kira bho amhākam Caṇḍassa⁸ dūtarām dassesīti¹⁰“. „Saccam devā“ ’ti. „Kiṁkāraṇā“ ti. „Ayām me dve goṇe na detīti“. „Saccam kira Caṇḍā¹¹“ ’ti. „Tena hi deva mayham pi¹² sunāthā“ ’ti sahāraṁ pavattim kathesi. Tam sutvā rājā goṇasāmikam pucchi: kiṁ¹³ bho tava¹⁴ gehām pavisante goṇe addasā¹⁵“ ti. „Nāddasai¹⁶ devā“ ’ti. „Kiṁ¹³ bho mām ‘Ādāsamukharājā nāmā’ ’ti kathen-tānam na sutapubbaṁ tayā, vissattho¹⁷ kathehīti“. „Addasam¹⁸ devā“ ’ti. „Bho Caṇḍa¹⁹ goṇānam aniyāditattā goṇā tava gīvā, ayām pana puriso disvā va²⁰ ‘na passāmīti’ sampajānamusāvā-dam bhāni, tasmā tvam ñeva kammiko hutvā imassa pu-risassa akkhīni uppātētvā²¹ sayām goṇamūlam catuvīsatikahā-pane dehīti“ evām²² vutte goṇasāmikam bahikarīmu. So „akkhīsu uppātitesu²³ kahāpanehi²⁴ kiṁ karissāmīti“ Gāmaṇi-candassa²⁵ pādesu patitvā „sāmi Caṇḍa²⁷ goṇamūlakahāpanā²⁷ ca tuyh’ eva hontu ime ca gaṇhā“ ti aññe²⁹ pi kahāpane datvā palāyi. Tato dutiyo āha: „ayām deva mama pajāpatim paha-

¹ instead of vasīti cintetvā - - - na paññāyasi Bd has vasi rājupāṭhāya pi na paññāyatīti pucchetvā, and Bd vasī rājupāṭhāya pi nam paññāyasi. ² Bd saggagamanam amanakālato. ³ Bi gatvā. ⁴ Bid goṇatṭa-. ⁵ Bi adds mama, Bd mamaṁ. ⁶ Bid ākaḍhatīti. ⁷ C^e ne, Bid omit te. ⁸ Bi labhāmiti, Bd -mīti. ⁹ Bid candassa. ¹⁰ Bd dassetīti. ¹¹ Bid cāndā. ¹² Bid add vacanam. ¹³ C^e kiṁ. ¹⁴ C^e va, C^e omits tava. ¹⁵ Bi passi and omits ti. ¹⁶ Bi napassāmi and omits devā, Bd na dassa. ¹⁷ Bid visaṭho. ¹⁸ Bi saccam addassa, Bd saccam addasa. ¹⁹ Bid canda. ²⁰ C^e omits va. ²¹ C^e imassa ca parisassa - -, Bi imassa pūrisassa ca pacāpatiyā ca a. uppādetvā, Bd i. pūrisassa ca pajāpatiyā ca akkhīni uppādetvā. ²² Bi omits evām. ²³ Bid -tiesu. ²⁴ Bid catuvīsatī ka-. ²⁵ Bid -candassa. ²⁶ Bd canda. ²⁷ C^e -pañ-. ²⁸ Bi idam me gaṇhābi, Bd idameva gaṇhābi, C^e ime mani na gaṇhathā ti. ²⁹ C^e amñam, C^e añnam-.

ritvā gabbhaṇ pātesīti¹. „Saccam Caṇḍā² ‘ti. „Suṇāhi ma-hārājā³ ‘ti Cando⁴ sabbam⁵ vitthāretvā kathesi. Atha naṁ rājā „kim pana tvaṁ etassa pajāpatim paharitvā gabbham pātesīti⁶ pucchi. „Na pāteimi devā⁷ ‘ti⁸. „Ambho sakhis-
 3 sasi tvaṁ iminā gabbhassa pātitabhāvam⁹ sādhetun¹⁰ ‘ti. „Na
 sakkomi devā¹¹ ‘ti. „Idāni kim karohīti¹²“. „Puttaṁ¹³ me lad-
 dhūm vattatīti¹⁴. „Tena hi ambho Caṇḍa¹⁵ tvaṁ etassa pajā-
 patim tava gehe karitvā yadā puttaṁ vijātā hoti tadā naṁ
 netvā etass' eva dehīti¹⁶. So pi Gāmaṇicandassā¹⁷ pādesu
 10 patitvā „mā me sāmi geham bhindīti¹⁸“ kahāpaṇe¹⁹ datvā palāyi.
 Atha tatiyo patvā²⁰ „iminā me deva paharitvā²¹ assassa pādo²²
 bhinno²³ ti āha. „Saccam Caṇḍā²⁴ ‘ti. „Suṇohi mahārājā²⁵
 ‘ti Caṇḍo²⁶ tam pavattiṁ vitthāretvā²⁷ kathesi. Taiṁ sutvā
 rājā assagopakāṁ āha: „saccān kira tvaṁ ‘assān paharitvā
 13 nivattehīti²⁸ kathesīti²⁹. „Na kathemi devā³⁰ ‘ti. So punavāre
 pucchito „āma kathesin³¹ ‘ti āha. Rājā Caṇḍān³² āmantetvā³³
 „ambho Caṇḍa³⁴ ayaṁ kathetvā³⁵ ‘na kathemīti³⁶ musāvādām
 kari³⁷, tvaṁ³⁸ etassa jivhaṁ chinditvā assamūlam³⁹ amhākām
 santikā⁴⁰ gahetvā sahassām dehīti⁴¹ āha. Assagopako⁴² apare
 20 pi kahāpaṇe datvā palāyi. Tato naṭakāraputto⁴³ „ayaṁ me
 deva pitighātacoro⁴⁴ ‘ti āha. „Saccam kira Caṇḍā⁴⁵ ‘ti.
 „Suṇohi devā⁴⁶ ‘ti⁴⁷ Caṇḍo⁴⁸ tam pi kāraṇān vitthāretvā kathesi.
 Rājā⁴⁹ naṭakāram⁵⁰ āmantetvā „idāni kim karosīti⁵¹“ pucchi.

¹ Bi^c candā. ² Bd^c cando. ³ Bi^d tam sabbam. ⁴ Bd^c adds āha. ⁵ Bi^d iminā paharitvā gabbhapātitabhāvam. ⁶ Bi^d bhāvetun. ⁷ Bi^d karissatīti. ⁸ Bi^d deva puttaṁ. ⁹ Cs^c vaddhatīti. ¹⁰ Bi^d canda. ¹¹ Bd^c -candassā. ¹² Bi^d bhindā ti. ¹³ Bi^d -naṁ. ¹⁴ Bi^d gantvā. ¹⁵ Bi^d deva assassa pāde paharitvā. ¹⁶ Ck^c pāde, Cs^c pāde corr. to pādo. ¹⁷ Bi^d candā. ¹⁸ Bi^d cando. ¹⁹ Bi^d vitthārena. ²⁰ Bi^d kathemi. ²¹ Bi^d candain. ²² Bd^c canda ²³ Bi^d add va. ²⁴ Bi^d vadati. ²⁵ Bi^d add pana. ²⁶ Bi^d assassa mulaiṁ. ²⁷ Bi^d -kām. ²⁸ Bi^c adds sāmi me jīvā mā bhindehi ti vāmaṇicandassā, Bd^c sāni me jīvā mā chindehītī gāmaṇicandassā. ²⁹ Cs^c naṭakārassa-. ³⁰ Cs^c pitughātako-, Bi^d pitughātaka-. ³¹ Ck^c Bi^d candā. ³² Ck^c adds suṇāmi vadēhi, Cs^c vadēhi candā ti. ³³ Cs^c omits caṇḍo, Bi^d cando. ³⁴ Bi^d atha rājā. ³⁵ Cs^c nala-, Bi^c naṭakāraka, Bd^c naṭakāraputtam. ³⁶ Bi^d karissatīti.

„Deva pitaram me¹ laddhum vattatī²“. „Ambho Caṇḍa³, imassa⁴ pitaram laddhum vattati⁵, matakam pana na sakkā ānetum⁶, tvam imassa mātarām ānetvā tava gehe katvā⁷ etassa⁸ pitā hohiti⁹“. Naṭakāraputto „mā me sāmi matassa pitu geham bhinditī¹⁰“ Gāmaṇicandassā¹¹ kahāpane¹² datvā palāyi. Gāmaṇicando¹³ atte¹⁴ jayam patvā tutthacitto rājānam āha: „atthi deva tumhākām¹⁵ kehici kehici¹⁶ sāsanam pahitam, tam vo kathemīti“. „Kathehi Caṇḍā¹⁷ ‘ti. Caṇḍo¹⁸ brāhmaṇamāṇavakānam sāsanam ādim katvā paṭilomakkamena¹⁹ eke-kaṁ²⁰ kathesi. Rājā paṭipātiyā vissajjesi, kathaṁ: Pathamām tāvā sāsanam sutvā „pubbe tesam vasanatthāne velam jāni-tvā²¹ vassanakukkuṭo²² ahosi, tesam tena saddena utthāya mante gahetvā sajjhāyam karontānam ūeva²³ aruṇo uggac-chati, tena tesam gahitagahitam na nassi²⁴, idāni pana nesam vasanatthāne avelāya vassanakukkuṭo²⁵ atthi, so atirattim vā vassati atipabhāte vā, atirattim vasantassa²⁶ sadden' utthāya mante gahetvā niddābhībhūtā sajjhāyam akatvā va puna sa-yanti, atipabhāte vasantassa²⁷ sadden' utthāya sajjhāyitum na labhanti, tena tesam gahitagahitam²⁸ na paññāyatīti“ āha. Dutiyam sutvā „te pubbe samanadhammam²⁹ karontā³⁰ kasi-ṇaparikamme³¹ yuttapayuttā ahesum, idāni pana samanadhammam vissajjetvā akattabbesu yuttapayuttā³² ārāme uppānnāni phalāphalāni upatthākānam datvā piṇḍapātapatipiṇḍena³³ micchājīvena jīvikam³⁴ kappenti, tena tesam³⁵ phalāphalāni na

¹ Bid me pl-. ² Cks vaddhatī. ³ Bid canda. ⁴ Bid add kira. ⁵ Ck vaddhatī, Cs vaddhatī, Bid vattatī. ⁶ Bi kiñcāpi matakam pana sakkā puna ānetum, Bd kiñcāpi m. pana na s. puna ānetum. ⁷ Cs omits t g. k. ⁸ Bi ekassa. ⁹ Bid bhindā ti ¹⁰ Cs -ni-, Bi -nicandassa, Bd -nicandassa. ¹¹ Bi -naṁ, Bd -naṁ. ¹² Cs -ni-. Bid -nicando. ¹³ Ck addhe, Cs omits aṭṭe. ¹⁴ Bid amhākām santike. ¹⁵ Bid only one kehici. ¹⁶ Bid candā. ¹⁷ Bid cando. ¹⁸ Bi -pakkamena, Bd -kāmena. ¹⁹ Bid add katham. ²⁰ Bi jānatvā, Bd jānetvā. ²¹ Bi sakavassana-. ²² Cks yeva. ²³ Ok nassa, Bi nassati, Bd nassati. ²⁴ Bi pavassana-. ²⁵ Bid add tassa. ²⁶ Bi vassanti, Bd vāvasanta. ²⁷ Bid gahitam. ²⁸ Cs -dhamme. ²⁹ Cs omits karontā. ³⁰ Bid -kamma. ³¹ Bid add va. ³² Bid -piṇḍakena. ³³ Bid -itam. ³⁴ Bi tenesam, Bd tenatenasam.

madhurāni¹ jātāni, sace pana te pubbe viya samaggā² puna³
 samanadhammesu⁴ yuttapayuttā bhavissanti puna tesam pha-
 lāphalāni madhurāni⁵ bhavissanti, te tāpasā rājakulānaiñ pañ-
 gitabhbāvaiñ na jānanti, samañadhammāni tesam kātum vade-
 hīti⁶ āha. Tatiyam sutvā „te nāgarājāno aññamaññaiñ kalahañ
 karonti, tena tañ⁷ udakam āvilam jātañ, sace te pubbe viya
 samaggā bhavissanti puna pasannaiñ⁸ bhavissatīti⁹ āha. Ca-
 tutthañ sutvā „sā rukkhadevatā pubbe aṭavipatipanne¹⁰ manusse
 rakkhati, tasmā nānappakārañ balikammāni labhati, idāni pana
 ārakkham na karoti, tasmā balikammāni na labhati. sace pubbe
 viya ārakkhañ karissati puna lābhaggappattā bhavissati, rā-
 jūnañ atthibhbāvaiñ¹¹ na jānāti, tasmā aṭaviārūlhamanussānañ¹²
 rakkhañ¹³ kātum vadehīti¹⁴ āha. Pañcamam sutvā „yasmīm
 vammikapāde nisiditvā so tittiro manāpañ vassati tassa hetthā
 mahantā nidhikumbhī¹⁵ atthi, tam uddharitvā gañhāhīti¹⁶ āha.
 Chaṭṭhañ sutvā „yassa rukkhassa mūle so migo tiññāni khādi-
 tuñ sakkoti tassa rukkhassa upari mahantām bhamaramadhuñ¹⁷,
 so madhumakkhitesu¹⁸ tiñsu paluddho, aññāni¹⁹ khāditum²⁰
 na sakkoti, tvam tañ madhupatalaiñ²¹ haritvā aggamadhuñ
 amhākañ pahiña, sesam²² attanā paribhuñjā²³ 'ti āha. Satta-
 marūni sutvā „yasmīm vammike so sappo vasati tassa hetthā
 mahantā nidhikumbhī²⁴, so tam rakkhamāño vasanto nikha-
 manakāle dhanalobhena sarīrañ²⁵ lagganto nikhamati, gocaram
 gahetvā dhanasinehena alagganto vegena sahasā pavisati, tam²⁶
 nidhikumbhiñ²⁷ uddharitvā tvam gañhāhīti²⁸ āha. Atthamam
 sutvā „tassā taruñitthiyā sāmikassa ca mātāpitunnañ²⁹ ca va-

¹ Biñ ana-. ² Biñ omit samaggā. ³ Bd punapunnaiñ. ⁴ Biñ -dhammena, Bd
 -dhamme; dhammāniñ karontā - - - - - puna samāna wanting in Ck. ⁵ Bd repeats
 madhurāni. ⁶ Biñ nesam. ⁷ Biñ passa-. ⁸ Biñ atavyāni maggapatī-, Bd aṭa-
 vyanī patī-. ⁹ Biñ pañgitabhbāvaiñ. ¹⁰ Biñ -vīpiār-. ¹¹ Biñ ārakkhā, Bd ārak-
 khāni. ¹² Cks -i, Biñ -bbiyā, Bd -bbiyo. ¹³ Biñ amaramadhu atthi. ¹⁴ Bd
 -makkhikesu. ¹⁵ Biñ adds tiñni. ¹⁶ sakkoti - - khādituñ wanting in Ck. ¹⁷
 Biñ -patalaiñ. ¹⁸ Biñ tato sesam. ¹⁹ all four MSS. -i, Biñ adds atthi. ²⁰ Biñ
 add katvā. ²¹ Biñ tā. ²² Cks -bhi, Biñ -bbiyo ²³ Biñ -pitūnañ, Biñ -pitunañ.

sanagāmānam antare ekasmin gāme¹ jāro atthi, sā tañ sari-tvā tasmīn sinehena sāmikassa gehe vasitūn asakkontī² ‘mā-tāpitaro passissāmīti’³ jārassa gehe katipāham vasitvā mātā-pitunnam geham gacchati, tattha katipāham vasitvā puna jārañ saritvā ‘sāmikassa gehañ gamissāmīti’ puna jārass’ eva gehañ gacchati, tassā itthiyā rājūnam atthibhāvam ācikkhitvā ‘sāmikass’ eva kira gehe vasitūn sace noce vasatu ‘tañ’ rājā gañ-hāpeti jīvitam⁴ te n’ atthi appamādañ kātuñ vattatīti’ tassā kathehīti⁵ āha. Navamām sutvā „sā gañikā pubbe ekassa hatthato bhatiñ gahetvā tañ ajīrāpetvā⁶ aññassa hatthato na⁷ 10 gañhāti, ten’ assā pubbe bahum⁸ uppajji⁹ idāni pana attano dhammadam vissajjetvā¹⁰ ekassa hatthato gahitam ajīrāpetvā¹¹ va aññassa hatthato¹² gañhāti, purimassa okāsañ akatvā pac-chimassa karoti, ten’ assā bhati na uppajjati, na keci¹³ nañ upasāmikamanti, sace attano dhamme ṭhassati¹⁴ pubbe sadisā¹⁵ va¹⁵ bhavissati, attano dhamme ṭhātum assā¹⁶ kathehīti¹⁷ āha. Dasamañ sutvā „so gāmabhojako pubbe dhammena samena¹⁷ aṭṭam vinicchini¹⁸, tena manussānam piyo ahosi manāpo, sam-piyāyamānā¹⁹ c’ assa manussā bahupaññakāram āhariñsu, tena abhirūpo dhanavā yasasampanno ahosi, idāni pana lañcavittako²⁰ hutvā adhammena aṭṭam vinicchinati, tena duggato²⁰ kapañō pañdurogena abhibhūto, sace pubbe viya dhammena aṭṭam vinicchinissati puna pubbe²¹ sadiso bhavissati²², so rañño atthibhāvam na jānāti, dhammena aṭṭam vinicchinitum assa kathehīti²³ āha. Iti so Gāmaṇicando²⁴ imāni ettakāni²⁵ sāsānani²⁵ ārocesi. Rājā attano paññāya sabbāni pi²⁶ tāni sabbaññu-

¹ Bid gāmake. ² Ck Bid -ti, Cs -to. ³ Bid add gatā. ⁴ dele sace? Bi gehe vasatu sace tañ, Bd g. v. s. tvam. ⁵ Cks -tan. ⁶ Bid aji-. ⁷ Cks omit na, Bi hatthito na, Bd hatthato bhatam na. ⁸ Bi cāti bahu, Bd bhati bahu. ⁹ Bi uppajjati, Bd upajjati. ¹⁰ Bi vissajjeti, Bd visajjeti. ¹¹ Bi aji-, Bd ajā-. ¹² Bd adds bhatiñ. ¹³ Bid add pi. ¹⁴ Bi ṭhittassa¹⁵ Cks ca, Bi omits va. ¹⁶ Cs ṭhapetum assa, Bid dhamme thi-tassa mātugāmassa. ¹⁷ Ck omits samena. ¹⁸ Cks Bd -nati. ¹⁹ Cks -no, Bi samiyāyamānā tha. ²⁰ Bid dukkato. ²¹ Cs Bd pubba, Bi puppa. ²² Bi -tūti. ²³ Cks -tum. ²⁴ Bid -cando. ²⁵ Bid etha-. ²⁶ Bid omit pi.

Buddho viya vyākaritvā¹ Gāmaṇicandassa² bahuṁ³ dhanaiṁ datvā tassa vasanagāmaṁ brahmaṇadeyyaiṁ katvā tass' eva datvā uyyojesi. So nagarā nikkhemitvā Bodhisattena dinnaṁ⁴ sāsanaiṁ brāhmaṇamāṇavakānaṁ ca tāpasānaṁ ca nāgarājassa ca rukkhadevatāya ca ārocetvā titirassa nisidanaṭṭhānato⁵ nidhiṁ gahetvā migassa⁶ tiṇakhādanaṭṭhāne⁷ rukkhato bhamaramadhuṁ gahetvā rañño madhuṁ⁸ pesetvā sappassa⁹ vasaṇṭṭhāne¹⁰ vammikām bhindāpetvā¹¹ nidhiṁ saṅgahetvā¹² taruṇītthiyā¹³ ca gaṇikāya ca gāmabhojakassa ca rañño kathitaniyāmena¹⁴ sāsanaiṁ ārocetvā mahantena yasena attano gāmaṇi¹⁵ gantvā yāvatāyukaiṁ ṭhatvā yathākamīmaiṁ gato. Adāsamukharājāpi dānādīni puññāni katvā jīvitāvasāne¹⁶ saggapadaṁ¹⁷ pūrente gato.

Satthā „na bhikkhave Tathāgato idān' eva mahāpañño pubbe pi 15 mahāpañño yevā“ 'ti imam dhammadesaṇam āhariyvā saccāni pakāsetvā jātakam samodhānesi: (Sacepariyosānc bahū¹⁸ sotāpannā¹⁹ sakalā- gāmī²⁰ anāgāmī²¹ arahantā²² ahesum, „Tadā Gāmaṇicando²³ Anando ahosi, Adāsamukharājā²⁴ pana aham evā“ 'ti. Gāmaṇicandā- jātakam²⁵.

8. Mandhātujātaka.

Yāvatā candimasūriyā²⁶ ti. Idam Satthā Jetavanc viharanto ekam ukkaṇṭhitabhiikkhuṁ ārabba kathesi. So kira Sāvatthiyam²⁷ piṇḍāya caramāno ekam alamkatapatiyattam itthiuṁ disvā ukkaṇṭhi. Atha naṁ bhikkhū dhammasabham²⁸ ānetvā „ayaṁ bhante 25 bhikkhu ukkaṇṭhito“ ti Satthu dassesum. Satthā „saccām kira tvām bhikkhu ukkaṇṭhito“ ti pucchitvā „saccām bhante“ ti vutte „kadā

¹ Bid byā-. ² Bid -candassa, Bi adds pana. ³ Bid bahu. ⁴ Bid dinna. ⁵ Bd vasaṇṭṭhānato, Bi vasaṇṭṭesseva datvā uyyojānato. ⁶ Bid gamissa. ⁷ Bi -chādānaṭṭhāne. ⁸ Bi omits madhuṁ. ⁹ Bid sabbassa. ¹⁰ Bi pacanāṭṭhāne. ¹¹ Bi khāṇītvā. ¹² Bid gahetvā. ¹³ Bi taruṇītthiyā. ¹⁴ Bid neva. ¹⁵ Bid gāmakanī. ¹⁶ Bid -pariyosāne. ¹⁷ Bid saggapūraṇi. ¹⁸ Bi adds vatvā satthā, Bd vatvā. ¹⁹ all four MSS bahu. ²⁰ Bd -una. ²¹ Cks Bi -mi. ²² Cks -to. ²³ Bid -cando. ²⁴ Bi -mahārājā. ²⁵ Bid -candajātakam sattamaiṁ. ²⁶ Cks -su-. ²⁷ Bid -tthi. ²⁸ Bi -bhāyanī.

tvām bhikkhu agāram ājjhāvasamāno tañham pūretum sakkhissasi,
kāmatañhā hi nām' esā¹ samuddo viya duppūrā, porānā² dvīsahassā-
dipaparivāresu³ catūsu⁴ malihādipesu cakkavattirājam kāretvā manus-
saparihāren' eva Cātummahārājikadevaloke⁵ rajjam kārentā⁶ Tāvatim-
sadevaloke chattiṁsāya Sakkānañ ca⁷ vasanaṭhāne devarajjam kāre-
tvāpi attano kāmatañhām pūretum asakkontā⁸ va kālam akānsu, tvām
pan'⁹ etam⁹ tañham kāda pūretum sukkhissasitī¹⁰ vatvā atitam āhori:
5

Atite paṭhamakappesu¹¹ Mahāsammato nāma rājā
ahosi, tassa putto Rojo nāma, tassa putto Vararojo nāma¹²,
tassa putto Kalyāṇo nāma, tassa putto Varakalyāṇo nāma,
Varakalyānassa¹³ putto Uposatho nāma¹⁴, Uposathassa¹⁵ putto¹⁶
Mandhātā¹⁷ nāma ahosi. So sattahi ratanehi catūhi iddhīhi¹⁸
samannāgato cakkavattirājam kāresi. Tassa vāmahatthaṁ
sammiñjetvā¹⁹ dakkhiṇahatthena apphoṭhitakāle²⁰ ākāsā²¹ dib-
bamēgho viya jānuppamāṇam²² sattaratanavassajin²³ vassati²⁴,
evarūpo acchariyamanusso ahosi. So²⁵ caturāśītivassasahassāni
kumārakilām²⁶ kīli, caturāśītivassasahassāni oparajjaṁ²⁷ kāresi,
caturāśītivassasahassāni cakkavattirājam kāresi, āyu pan'
assa²⁸ asaṅkheyayām ahosi. So ekadivasaiñ kāmatañhām
pūretum asakkonto ukkaṇṭhitākāram²⁹ dassesi. Amaccā³⁰
„kiñ nu kho deva ukkaṇṭhito sīti“ pucchiṁsu. „Mayhaṁ
puññabale³¹ olokiyamāne³² idam rajjam kiñ karissati, katarañ³³
nu kho ṭhānaiñ ramaṇīyan“ ti. „Devaloko mahārājā“ ti. So
cakkaratanam abbhukkiritvā saddhiñ parisāya Cātummahārā-

¹ Ck ti nāmesā, C^a kāmatañhā panesā. ² C^a porāṇa, Bⁱ purāṇakarājāno, Bd porāṇakarājāno. ³ Bⁱ dvīsahassaparivuttadipaparivāresu, Bd -parittadipā-. ⁴ Ck Bⁱ catūsu. ⁵ Bid cātuma-. ⁶ C^a kārente, Bⁱ kārente, Bd karonto. ⁷ Bd omits ca. ⁸ Bid -to-. ⁹ Bⁱ pana. ¹⁰ Ck Bd -tīti. ¹¹ Bd -ppe. ¹² Bⁱ omits tassa putto Vararojo nāma. ¹³ Bid tassa. ¹⁴ Ck omits nāma. ¹⁵ Bid tassa ¹⁶ C^a omits uposatho nāma uposathassa putto, cfr. Weber's Ind. Stud. 5 Bd. p. 415 and Cetiyajātaka below. ¹⁷ Bid -tu-. ¹⁸ Bid catuiddhihi. ¹⁹ C^a Bd sammiñjītvā, Bⁱ sampāñcītvā. ²⁰ C^a appo-, Bⁱ ampotesitato kāle, Bd appotesī tato kāle. ²¹ Bⁱ -saṁ, Bd -se and adds oloketvā. ²² Cks jañnu-, Bⁱ jānu-. ²³ Bⁱ -tanam, Bd sattaranam vasse. ²⁴ C^a vassi, Bⁱ vassesi, Bd vasatisi. ²⁵ Ck Bⁱ omit so. ²⁶ Bd -ro-. ²⁷ Bid upa-. ²⁸ Bid -āyu pamāñpassa. ²⁹ Bd uggaṇṭhi-. ³⁰ Bⁱ athāmaccā. ³¹ Bid -lena. ³² so C^a corrected from -no, Ck Bid -no. ³³ Ck katannu, C^a kathannu, Bid kataram.

jikadevalokai¹ agamāsi². Ath' assa cattāro mahārājāno dibbamālāgandhahatthā³ devagaṇaparivutā paccuggamanaiñ katvā taññā ādāya Cātummahārājikadevalokai⁴ gantvā devarajjañ adaiñsu⁵. Tassa sakaparisāya parivāritass' eva tasminn rajjañ 5 kārentassa dīgho addhā⁶ vītivatto. So tatthāpi tañhañ pūretum asakkonto ukkañthitakārañ dassesi. Cattāro mahārājāno „kin nu kho mahārāja⁷ ukkañthito sīti“ pucchiñsu. „Imamhā devalokā katarañ thānam ramanīyan⁸“ ti. „Mayañ deva paresañ upaṭṭhākamanussasadisā⁹, Tāvatiṁsadevaloko ramanīyo¹⁰“ 10 ti. Mandhātā cakkaratanañ abbhukkiritvā attano parisāya parivuto tāvatiṁsabhimukho pāyāsi. Ath' assa Sakko devarājā dibbamālāgandhahattho devagaṇaparivuto paccuggamanaiñ katvā hatthe gahetvā „ito ehi mahārājā“ 'ti āha. Rañño devagaṇaparivutassa gamanakāle parināyakaratanañ¹¹ cakkaratanañ 15 ādāya saddhiñ parisāya manussapathaiñ otaritvā attano nagaram eva pāvisi. Sakko Mandhātum¹² Tāvatiṁsabhavananaiñ netvā devatā dve koṭṭhāse katvā attano rajjañ¹³ majjhē bhinditvā¹⁴ adāsi. Tato paṭṭhāya dve rājāno rajjañ kāresum. Evaññā kāle gacchante Sakko saṭṭhiñ ca vassasatasahassāni¹⁵ tisso 20 ca vassakoṭiyo āyūm khepetvā cavi¹⁶, añño Sakko nibbatti, so pi devarajjañ kāretvā āyukkhayena cavi. Eten' upāyena chatthiñsa Sakkā caviñsu. Mandhātā¹⁷ pana manussaparihārena¹⁸ devarajjañ kāreti¹⁹ yeva. Tassa evaññā kāle gacchante bhiyyosomattāya kāmatañhā uppajji: so „kim me upaddhharajjena, 25 Sakkam māretvā ekarajjam eva²⁰ karissāmīti²¹“. Sakkañ māretum nāma na²² sakkā. Tañhā pan' esā²³ vipattimūlam. Ten' assa āyusāmkhāro parihāyi, jarā sariraiñ parihari, ma-

¹ Bi catuma - - ke d., Bd catuma - - kadevaloke corr. to - - kaiñ. ² Bi āg-, Bd āgamāsi. ³ C^s -la-. ⁴ Bi catuma-, Bd cātuma-. ⁵ Bd -sunī. ⁶ Bid addhāno.

⁷ Bid deva. ⁸ Bd -niyataran ⁹ Bid upathakaparisā-. ¹⁰ C^k -liā-, Bi parināyatanaiñ, Bd parināyakātañ. ¹¹ Cks -tā, Bd -tañ. ¹² Bid devara-. ¹³ Bid paribh-. ¹⁴ Bid saṭṭhivassasatasahassādhikāni. ¹⁵ Cks Bi omit cavi. ¹⁶ Bid -to-

¹⁷ Bid -ssasarirena. ¹⁸ Bid -si. ¹⁹ Bid -rajjañ me va. ²⁰ Bd adds ciutesī.

²¹ Bd omits na. ²² Bid nāmesā.

nussasarīrañ ca nāma devaloke na bhijjati¹. Atha so² deva-lokā bhassitvā uyyāne otari. Uyyānapālo tassa āgatabhāvān rājakule³ nivedesi, rājakulam⁴ āgantvā uyyāne yeva sayanam paññāpesi, rājā anuṭṭhānaseyyāya⁵ nipajji. Amaccā „deva tumhākam parato kin ti kathemā“ 'ti pucchimsu. „Mama parato tumhe imam sāsanam mahājanassa katheyyātha: Mandhātumahārājā dvīshassadīpaparivāresu⁶ catusu⁷ mahādipesu cakkavattirajjam kāretvā dīgharattam Cātummahārājikesu⁸ rājaiñ kāretvā chattimśaya Sakkānam āyuparimāṇena⁹ devaloke rājjam kāretvā va¹⁰ kālam akāsīti“. So evam vatvā kālam¹¹ katvā yathākammañ gato.

Satthā imam atītam āharitvā abhisambuddho hutvā imā gāthā avoca:

1. Yāvatā candimasuriyā¹¹ [pariharanti]
disā bhanti virocāmānā¹²
sabbe va dāsā Mandhātu¹³
[ye¹⁴] pāññā paṭhavinissitā¹⁴. 22.
2. Na kahāpaṇavassena¹⁵ titti kāmesu vijjati, (Dhp. p. 84.)
appassādā¹⁶ dukhā¹⁷ kāmā iti viññāya paññito 23.
3. Api dibbesu kāmesu ratim so nādhigacchati,
tañhakkhayarato hoti Samimāsambuddhasāvako ti. 24.

Tattha yāvatā ti paricchedavacanam, pariharantī yattakena¹⁸ paricchedena Sinerūm pariharanti, disā bhantī dasasu disāsu¹⁹ bhāsanti²⁰, virocāmānā²¹ ti ālokakaraṇatā virocanasabhāvā, sabbe va dāsā Mandhātu¹³ ye²² pāññā paṭhavinissitā¹⁴ ti ettake²³ padese paṭhavinissitā²⁴ pāññā jana-padavāsino manussā sabbe va te dāsā, mayam²⁵ rañño Mandhātussa ayirako²⁶ no rājā Mandhātā ti evam upagatattā²⁷ bhujissāpi²⁸ samānā dāsā yeva, na kahāpaṇavassenā²⁹ 'ti tesam dāsabhūtānam manussānam anuggahāya Mandhāta

¹ Bī devaloke vivijjati, Bd na devaloke vijjati. ² Bīd kho. ³ Cī -lām. ⁴ Bīd -lā. ⁵ Bī anuṭṭhāya seyyāya. ⁶ Bīd -ssaparittadīpapari-. ⁷ so all four MSS. ⁸ Bī catuma-, Bd cātuma-. ⁹ Bīd āyuppamāṇena. ¹⁰ Bī adds tañham apuritvā, Bd tañham apuretvā. ¹¹ Bī -sū-. ¹² Cīs -tā. ¹³ Bī adds ea māga. ¹⁴ Bīd pathavissitā. ¹⁵ Bīd -vasesa. ¹⁶ Bīd appasādā. ¹⁷ Bīd dukkhā. ¹⁸ Bīd yattha-. ¹⁹ Cī omits disāsu, Cī has added disāsu. ²⁰ Bīd obhāsanti ²¹ Cīs virocan. ²² Bīd ye ca. ²³ Bīd ethake. ²⁴ Bīd pathavi-. ²⁵ Bī mayham ²⁶ Bī oyyakā, Bd ayyako. ²⁷ Bīd upasāñkamantā. ²⁸ Cīs bhuñjissāmī, Bī bhujassāpi, Bd bhu-jissāmī. ²⁹ Bī -navasenā.

appoṭhetvā¹ sattaratanavassanū vassāpetī², taññi idha kahāpaṇavassan ti vuttam, titti kāmesū 'ti tenāpi kahāpaṇavassena³ vatthukāmakilesakāmesu⁴ titti nāma ā' atthi, evain duppurā esū tañbā, appassādā dukhā kāmā ti supinakūpamattā⁵ kāma⁶ appassādā parittasukhā, dukkham⁷ eva pan' ettha bahutaraññ, tam
 5 Dukkhakkhandhasutta-pariyāyena veditabbai⁸, iti viññāyā 'ti evain jānitvā⁹, dibbesū 'ti devatanām paribhogesu rūpādisu¹⁰, ratīñ so ti so vipassako bhikkhu dibbehi kāmehi nimantiyamāno¹¹ pi tesu ratīñ nādhigacchati āyasmā Sa-middhi¹² viya, tañhakkhayarato ti nibbānarato, nibbānañ hi āgammia tañhā khīyati, tasmā taññi tañhakkhayān¹³ ti vuccati, tathā rato hoti¹⁴ abhirato,
 10 sammāsambuddhasāvako ti¹⁵ Buddhasa savanante¹⁶ jāto¹⁶ bahussuto yo-gāvacarapuggalo¹⁷.

Evañ Satthā imam desanam¹⁸ āharitvā desetvā¹⁹ cattāri²⁰ sac-cāni pukāsetvā jātakam̄ samodhānesi: (Saccapariyosāne ukkhanṭhitabhiñkku sotāpattiphale patiṭṭhabhi aññe pana bahusotāpattiphalādāni
 15 pāpujiñsu) „Tadā Mandhātumahārājā²¹ aham eva ahosin“ ti²². Mandhātujātakam²³.

9. Tiriṭavacchajātaka.

Na yimassā²⁴ 'ti. Idam Satthā Jetavane viharanto āyas-mato Anandassa Kosalañño mātugāmānam²⁵ hatthato pañcasatāñi
 20 rañño hatthato pañcasatāñi dussasahassapaṭilābhavatthuñ ārabba kathesi. Vatthuñ hetṭhā Dukanipāte Sigālajātake²⁶ vitthā-ritam eva.

Atite Bārāṇasiyāñ Brahma datte rajjañ kārente Bodhisatto Kāsiraṭṭhe²⁷ brāhmaṇakule nibbattitvā nāma-gahaṇadivase Tiriṭavacchakumāro⁸ ti katanāmo²⁹ anupubbena vayappatto Takkasilāya³⁰ sippāni³¹ uggaṇhitvā agāraññ ajjhā-vasanto mātāpitunnāñ³² kālakiriyāya³³ sañviggo³⁴ nikkhmitvā

¹ Bid appoṭetvā. ² Bi pesti, Rd vassāpetī ³ Bid vatthukāmesu-. ⁴ Bid -kupamā, C^a supinakūpamā corr. to -pamattā. ⁵ Bid add nāma, C^a has afterwards added nāma. ⁶ C^a dukkhām, C^a dukkhāñ corr. to dukkham. ⁷ Bid dī-petabbaiñ. ⁸ Bid jānitvā. ⁹ Cks Bi -disu. ¹⁰ Bi -tayamāno. ¹¹ Bid samiddhim. ¹² Bid tasmā tañhakkhāyo. ¹³ Rd hotīti. ¹⁴ Bid add sammā sāmaññ osa saccānam buddhāttā samimāsambuddho. ¹⁵ C^a savapante. ¹⁶ Bid jātattā sāvako. ¹⁷ Bi -ro-. ¹⁸ Bid dhammade-. ¹⁹ Bid omit desetvā. ²⁰ Bid omit cattāri. ²¹ Bid -turājā pana ²² Bid ahamevā ti ²³ C^a -tajā-, Bid add athamāñ. ²⁴ Bid -sa-vijā. ²⁵ Bid -massa ²⁶ = Gunaj., vide supra p. 23. ²⁷ Bid kūsikaraṭhe. ²⁸ Bi titivaccha-, Bid tiriṭavaccha-. ²⁹ Bid nāmaññ ahosi so. ³⁰ Bid -lāyam. ³¹ Bid sabbasippāni. ³² Bid -tunāñ. ³³ Bid kālāñ-. ³⁴ Bid sañviggoññ hutvā.

isipabbajjam pabbajitvā araññayatane vanamūlaphalāphalehi
yāpento¹ vāsamī kappesi. Tasmiin tattha vasante Bārāñasī-
rañño² paccanto kuppi³. So tattha gantvā yuddhaparājito
marañabhayabhīto hatthikkhandhagato⁴ ekena passena palāyi-
tvā araññe vicaranto pubbanhasamaye Tīrītavacche⁵ phalāpha-
latthāya gate⁶ tassa assamapadam pāvisi. So „tāpasānam
vasanaṭṭhānan“ ti⁷ hatthito otaritvā vātātapakilanto⁸ pipāsito
pānīyaghaṭam olokento katthaci adisvā caiñkamanakoṭiyān
udapānam addasa. Udakaiñ ussiñcanatthāya⁹ rajjughātañ¹⁰
adisvā pipāsaiñ sandhāretum asakkonto hathissa kucchiyān¹¹
baddhañ¹² yottañ gahetvā hatthiñ udapānataṭe¹³ ṭhāpetvā¹⁴
tassa pāde yottaiñ bandhitvā¹⁵ yottena¹⁶ udapānam otaritvā
yotte apāpuñante uttarasāṭakaiñ¹⁷ yottakoṭiyān¹⁸ saiñghāṭetvā¹⁹
puna otaritvāpi²⁰ na-ppahosi yeva. So aggapādehi udakaiñ
phusitvā²¹ atipipāsito „pipāsaiñ vinodetvā marañam pi sumā-
rajan“ ti²² udapāne patitvā yāvadatthaiñ pivitvā paccuttari-
tuñ asakkonto tatth' eva atthāsi. Hatthi pi susikkhitattā añ-
ñattha agantvā rājānañ olokento tatth' eva ṭhito²³. Bodhisatto
sāyañhasamaye phalāphalam āharitvā hatthiñ disvā „rājā āgato
bhavissati, vammitahatthi²⁴ yeva pana²⁵ paññāyati, kin²⁶ nu kho
kārajan“ ti so hatthisamīpaiñ upasāñkami. Hatthi²⁷ pi tassa
upasāñkamanabhāvañ ūnatvā ekamantañ²⁸ atthāsi. Bodhisatto
udapānataṭaiñ²⁹ gantvā rājānañ disvā „mā bhāyi mahārājā“
ti samassāsetvā³⁰ nisseñiñ bandhitvā rājānañ uttāretvā³¹ kāyam
assa sambāhitvā telena makkhetvā³² nahāpetvā phalāphalāni³³

¹ Bid -phalāhāro hutvā. ² Ck -si-. ³ Bi kuppito, Bd kupto ⁴ Bid hatthi-
khandhavaragato. ⁵ Bi tīritivacchassa, Bd tirivacchassa. ⁶ Bi gatagatakāle, Bd
gatakāle. ⁷ Bi -naubhi. ⁸ Ck -kilanto, Cz -kilanto, Bi gāthaiñ ne kilanto, Bd
vātātappena kilanto. ⁹ Bid add pana. ¹⁰ Bid -ghaṭikaiñ. ¹¹ Bid bandhana,
¹² Bid udapānatire. ¹³ Bi datvā, Bd ṭhāpetvā. ¹⁴ Bid bandhetvā. ¹⁵ Ck
yotte. ¹⁶ Bd uttari-. ¹⁷ Bid -yā. ¹⁸ Bid ghatetvā. ¹⁹ Bi otaritassēpi, Bd
otaritattpāpi. ²⁰ Bid phussitvā. ²¹ Bid add cintetvā. ²² Bid athāsi. ²³ Bid
dhammika-. ²⁴ Ck na, Bi omits pana. ²⁵ Bid kiñ. ²⁶ so all four MSS.
²⁷ Bd -tā. ²⁸ Bid -tiraiñ. ²⁹ Bi omits sam-. ³⁰ Bid uttaritvā. ³¹ Bid
makkhitvā.

datvā¹ hatthissa sannāham mokesi. Rājā dvīhatihām vissa-mitvā Bodhisattassa² attano³ santikaiñ āgamanatthāya patiñ-ñaiñ gahetvā pakkāmi. Rājabalam⁴ nagarassa avidūre khan-dhāvārañ bandhitvā ṭhitañ⁵ rājānañ āgacchantañ disvā pari-vāresi⁶. Bodhisatto pi māsaddhamāsaccayena⁷ Bārāṇasim⁸ patvā uyyāne vasitvā punadivase⁹ bhikkham caramāno rāja-dvārañ gato. Rājā mahāvātāpānañ ugghāṭetvā rājañgañaiñ olokayamāno Bodhisattam disvā sañjānitvā¹⁰ pāsādā oruya vanditvā mahātale¹¹ āropetvā samussitasetacchatte rājapallainke nisīdāpetvā attano paṭiyāditam āhārañ bhojetvā¹² sayam pi bhuñjitvā uyyānañ netvā tath' assa caṅkamanādiparivāriñ¹³ vasanaṭhānañ kāretvā sabbe pabbajitaparikkhāre datvā uyyā-napālañ paṭicchāpetva¹⁴ vanditvā pakkāni. Tato paṭhāya Bodhisatto rājanivesane bhuñji¹⁵. Mahāsakkārasamīnāno ahosi.

15 Tañ asahamānā¹⁶ amaccā „evarūpañ sakkārañ eko¹⁷ yodho labhamāno kiñ nāma kareyyā“ 'ti vatvā uparājānañ upasañ-kamitvā¹⁸ „deva amhākañ rājā ekaiñ tāpasaiñ atimamāyati¹⁹, kin nāma tena tasmin ñiñtthaiñ, tumhe pi tāva raññā saddhiñ mantethā“ 'ti āhamīsu²⁰. So „sādhū“ 'ti sampaticchitvā amaccehi saddhiñ rājānañ upasañkamitvā vanditvā²¹ pa-thamaiñ gātham āha:

1. Na-y-imassa vijjāmayam atthi kiñci
na bandhavo no pana te sahāyo,
atha kena vanñena Tirīṭavaccho²²:
tedanñiko bhuñjati aggapiñdan ti. 25.

25 Tattha nayimassa vijjāmayamatthi kiñciti imassa tāpasassa vijju-

mayati kiñci kammati n'atthi, na bandhavo ti sutabandhavaśippabandhava-

¹ Bid khādāpetvā. ² Cks -ttam. ³ Bd omits attano. ⁴ Bi rājābalakāyo, Bd rājāphalakāyo, C^a rājābalai corr. to rāja-. ⁵ C^a tam, Bid ṭhito. ⁶ Bid add rājā nagaraiñ pavisitvā ṭhito. ⁷ Bid adhamās-. ⁸ Cks -siyaiñ, Bid -sī. ⁹ Bid -saiñ. ¹⁰ Bid sañcānetvā. ¹¹ Bid -lain. ¹² Bi bhājetvā. ¹³ C^a -rain, Bid omit parivāriñ, and add rattidivā. ¹⁴ Bid -cchādetvā, C^a vasāpetvā corr. to paṭicchā-petvā. ¹⁵ Bd -ne yeva paribhūjati, Bi -ne yeva paribhūñjiti. ¹⁶ Cks asayha-. ¹⁷ Bid add pi. ¹⁸ Bi upagāñitvā. ¹⁹ Bid ativiya ma-. ²⁰ Cks omit āhamīsu. ²¹ Bid omit vanditvā. ²² Bid tīti-.

gottabandhavañātibandhavesu aññataro pi na hoti, no pana te sahāyo ti sahapañskilīto¹ sahāyako pi te na hoti, kena vanñenā 'ti kena kārañena, Tiriṭavaccho² ti tassa nāmam, tedāñdiko ti kuṇḍikām³ ṭhapanatthāya⁴ tidañdam gahetvā caranto, aggapinḍan ti rasasampannañ⁵ rājārahām aggabhojanam.

5

Tam sutvā rājā puttam āmantetvā „tāta mama paccantam
gantvā yuddhaporājitassa dvīhatihām anāgatabhāvam sarasīti“
vatvā „sarāmīti“ vutte „tadā mayā⁶ imam nissāya jīvitam
laddhan“ ti sabbam tam⁷ pavattim ācikkhitvā „tāta mama“
jīvitadāyake mama santikām⁸ āgate rajjam dadanto pi aham⁹
n' eva etena kataguñānurūpam¹⁰ kātum¹¹ sakkomīti“ vatvā itarā¹⁰
dve gāthā avoca:

2. Apāsu¹¹ me yuddhaporājitassa
ekassa katvā vivanasmi¹² ghore
pasārayi¹³ kicchagatassa pāñim¹⁴,
ten' ūdatārim¹⁵ dukhasampareto¹⁶. 26.
15
3. Etassa kiccena idhānupatto
Vesāyino¹⁷ visayā jīvaloke,
lābhāraho tāta Tiriṭavaccho¹⁸,
deth' assa bhogam yajatañ ca¹⁹ yaññan ti. 27. 20

Tattha āpāsū²⁰ 'ti āpadāsu, ekassā 'ti adutiyassa, katvā ti anukampam
karitvā pemañ uppādetvā, vivanasmin²¹ ti pāñiyarahite²² araññe, ghore ti
dāruñe, pasārayi kicchagatassa pāñin ti nissenim bandhitvā kūpam²³
otāretvā dukhagatassa mayhañ uttāranatthāya viriyapatisamyuttam hattham
pasāresi²⁴, tenūdatārim dukhasampareto ti²⁵ tena kārañen' amhi²⁶ duk-
kharivārito pi tamhā kūpā²⁷ utiñño, etassa kiccena idhānupatto ti
aham etassa tāpasassa kiccena etena katassa kiccaññubhāvena idha anup-

25

¹ Ck -kilito, Bi kiliko, Bd kiliko. ² Bi tiriñi-, Bd tiriñi-. ³ Bi kuṇḍaka, Bd kuṇḍika. ⁴ Bi ṭhapanattāya, Bd ṭhapanatthāya. ⁵ Cks omit rasa. ⁶ Bid may-
ham. ⁷ Bid tam sabbam. ⁸ Bd -ke. ⁹ Bid -gunañ anu-. ¹⁰ Bi dātum. ¹¹
C^a avāsu corr to āpāsu, Bi avāssu, Bd avāsu. ¹² all four MSS. -smim. ¹³ Bid
sañhadassi. ¹⁴ Ck pāñim, C^a pāñim corr. to pāñim, Bid pāñi. ¹⁵ C^a tenudatā-
rim, Bi tenittāri, Bd tenuddhatadi. ¹⁶ Bid dukha-. ¹⁷ Bid veyyāsi. ¹⁸ Bi ti-
riti-, Bd tiriñiviccho. ¹⁹ Ck yapiñāca, Bd jayatañca. ²⁰ Bid avāsu. ²¹ C^a Bd
-smim, Bi -smi. ²² C^a pāñiya- corr. to pāñiya-, Bid pāñiya-. ²³ C^a kūpā.
²⁴ ghore --- pasāresi wanting in Bi. ²⁵ Ck - sampare, C^a -- sampare corr.
to sampareto ti. ²⁶ Cks - - nena tamhi. ²⁷ Bd kuppā, and adds uddhatāti.

patto¹, Vesāyino visayā² ti Vesāyi³ vuccati Yamo⁴ tassa visayā, jīvaloke ti manussaloke, ahañ hi fimasminī jīvaloke ṭhito Yamavisayañ macuvissayañ paralokanī gato nāma ahosiñ⁵, so'nhī etassa kāraṇā tato puna idhāgato ti vuttañ hoti, lābhāraho ti lābhaaraho⁶, catupaccayalābhassa anucchaviko, dethassa bhogan⁷ ti etona paribhūjitabbain catupaccayañ⁸ sabbam⁹ samāṇaparikkhārasanikhātai bhogain etassa detha, yajatañ¹⁰ ca yaññān ti tvañ¹¹ ca¹¹ amaccā ca¹¹ nāgarā cā¹² 'ti sabbe pi tumhe etassa bhogain¹³ detha yaññān ca yajatha, tassa hi diyyamāno deyyadhammo tena bhuñjitatā¹⁴ bhogo hoti itaresam dānayaññattā¹⁵ yaññain, tenāha: deth' assa bhogain yajatañ ca yaññān ti.

10 Evam raññā¹⁶ gaganatale candam¹⁷ utṭhapentena¹⁸ viya Bodhisattassa guṇe pakāsite¹⁹ tassa guṇo sabbatthakam eva pākaṭo²⁰ jāto, atirekataro tassa²¹ lābhasakkāro udapādi²². Tato paṭṭhāya ca²³ uparājā vā amaccā vā²⁴ añño vā²⁵ koci kiñci²⁶ rājānañ vattum²⁷ na visahi²⁸. Rājā Bodhisattassa ovāde 15 ṭhatvā dānādini puññāni katvā saggapadam²⁹ pūresi. Bodhisatto³⁰ abhiññā ca samāpattiyo ca uppādetvā Brahma-loka-parāyano ahosi.

Satthā „porāṇakapaṇḍitāpi upakāravasen” eva³¹ karimśū“ 'ti imam dhammadesanañ āharitvā jātakam samodbhānesi: „Tadā rājā Ānando ahosi, tāpaso pana aham evā“ 'ti. Tirīṭavacchajātakam³².

10. Dūtajātaka.

Yassatthā dūram āyantīti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekam lolabhikkhum ārabba kathesi. Vatthum³³ Navanipāte Kākajātakē³⁴ āvibhavissati. Satthā pana tam bhikkhum āman-

¹ Bid idhānupatto. ² Iti veyyāsino, Bd veyyāsino vipassa? ³ Bid veyyā. ⁴ Bi yaso, Ck yavo. ⁵ all four MSS. ahosi. ⁶ Cks lābhāraho, Bi alābhā arabho. ⁷ Ck -paccam, C^a Bid -paccaya. ⁸ Bi omits sabbam. ⁹ C^a yajathañ corr. to -tañ, Bi etañ. ¹⁰ Bid tvañ. ¹¹ Bd omits ca. ¹² Ck Jā cā, Bid ca ¹³ Bid bhogain ca ¹⁴ Bid -tabbattā. ¹⁵ Cks -saññatto, Bd -yaññathā ¹⁶ Bd rañño. ¹⁷ Bid puññacando. ¹⁸ Bid utṭhpento. ¹⁹ Ck pakāsite. C^a pakāsesi tena, Bi pakāsite, Bd pakāsite. ²⁰ Bid -to. ²¹ Bi -taro cassa ahosi, Bd -tarō cassa a. ²² Bi omits udapādi. ²³ Bid omit ca. ²⁴ Bid amaccā vā uparājā vā. ²⁵ Bid omit vā. ²⁶ Bid omit kiñci. ²⁷ Bid vatthum. ²⁸ Bid -hati. ²⁹ Bid saggapūram. ³⁰ Bid add pi. ³¹ Bid -vasena. ³² Bi tirīṭi-, Bd tirīṭi-, Bid add navamam. ³³ Bid vatthu. ³⁴ = Cakkavākajā?-?

tetvā „na kho bhikkhu idān’ eva pubbe pi’ lolo, lolyakāraṇen’ eva pana asinā sisacchedanām labhīti²“ vatvā atitām āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmā datte rajjam kārente Bodhisatto tassa putto hutvā vayappatto Takkasilāyam sippāni³ ugghetvā⁴ pitu accayena raje patiṭṭhāya bhojanasudhiko ahosi, ten’ assa Bhojanasuddhikarājā⁵ tv-eva⁶ nāmām jātam. So kira tathārūpena⁷ vidhānena⁸ bhattam bhuñjati yathāssā⁹ ekissā bhattapātiyā¹⁰ satasahassaiṁ vayaṁ gacchati¹¹, bhuñjanto pana antogehe na bhuñjati, attano pana¹² bhojanavidhānam olokentām¹³ mahājanām puññām kāretukāmatāya rājadvāre ratanamaṇḍapām kāretvā bhojanavelāya tam alāmkārāpetvā kañcanamaye samussitasetacchatte rājapallamke¹⁴ nisīditvā khattiyakaññāhi parivuto satasahassaghanikāya suvaṇṇapātiyā¹⁵ satarasabhojanām¹⁶ bhuñjati. Ath’ eko lolamanusso¹⁷ tassa bhojanavidhānam oloketvā tam bhojanām bhuñjitukāmo hutvā pipāsaṁ sandhāretum asakkonto „atth’ esa¹⁸ upāyo“ ti gālham nivāsetvā hatthe ukkhipitvā¹⁹ „bho aham dūto dūto²⁰“ ti uccāsaddam karonto rājānam upasāmkami, tena ca samayena²¹ tasmiṁ janapade „dūto smīti²²“ vadantām na vārenti²³, tasmā mahājano dvidhā bhijjivtā²⁴ okāsaṁ adāsi. So vegena gantvā rañño pātito²⁵ ekaṁ bhattapiṇḍam gahetvā mukhe pakkhipi. Ath’ „assa sīsam²⁶ chindisāmīti²⁷“ asigāho asim abbāhesi²⁸. Rājā „mā paharīti“ vāreti²⁹, „mā bhāyi, bhuñjassū“ ti. Hatthām dhovitvā nisīdi.

¹ Bid add tvaṁ. ² Bi lolakaraṇena samāno pana asisacchedam labhasīti, Bd lolakaraṇeneva samāno pi na asinā sisacchedam labhasīti. ³ Bid sabbasi-. ⁴ Bid uggaṇhitvā. ⁵ Bi -ko-. ⁶ Ok teva. ⁷ Bid tathānurūpena. ⁸ Ce Bd vidhāne. ⁹ Bi yato, Bd yathā. ¹⁰ Ce -pacchiyā, Bi -pātiyā, Bd -pātiyā. ¹¹ Bi -hassam yeva hoti tāya, Bd satasāhassaghaniko yeva hoti. ¹² Bi omits pana, Bd adds tam. ¹³ Ok -ketum. ¹⁴ Bi rājā pallāñkena, Bd rājapallañkena. ¹⁵ Bid -pātiyā. ¹⁶ Ce pañtarasa-, Bid sabbarassa-. ¹⁷ Bid -puriso. ¹⁸ Bid attheko. ¹⁹ Bi adds nisīdi. ²⁰ Bid duto only once. ²¹ Ce tena tena ca samayena, Bi tena tena samayena, Bd tena samayena. ²² Bi dutomhiti. ²³ Bi vadantena nivāreti, Bd vadantām na nivārentām. ²⁴ Bid bhinditvā. ²⁵ Bid pātiyā. ²⁶ Bi adds mayām. ²⁷ Bi -mā ti. ²⁸ Bi si aggahesi, Bd asī aggahesi ²⁹ Ce vāresi, Bid nivāreti.

Bhojanapariyosāne c' assa¹ attano pivanapānīyam eva² tambūlañ ca³ dāpetvā „bho purisa, tvāñ dūto 'mhīti' vadasi⁴, kassa dūto sīti⁵“ pucchi. „Mahārāja aham tañhāya⁶ dūto udaradūto“, tañhā maiñ āñāpetvā ‘tvāñ' gācchāhīti⁸ dūtañ katvā pesesīti⁹

5 vatvā purimā dve gāthā avoca:

1. Yass' atthā dūram āyanti¹⁰ āmittam api yācitum tass' ūdarass' aham¹⁰ dūto, mā me kujhi rathesabha. 28.
2. Yassa divā ca ratto ca vasam āyanti mānavā tass' ūdarass' aham¹⁰ dūto, mā me kujhi rathesabhā 'ti. 29.

10 Tattha yassatthā dūramāyantītī yassa atthāya ime sattā tañhāvasikā hutvā dūram pi gacchanti, rathesabhā ti rathayodhajetthaka.

Rājā tassa vacanām sutvā „saccam etam, ime sattā udaradūtā, tañhāvasena vicaranti tañhā ca ime satte vicāreti, yāva manāpañ ca¹¹ vata iminā kathitan“ ti tassa purisassa tussitvā

15 tatiyām gātham āha:

3. Dadāmi te brāhmaṇa rohiñīnam¹²
gavam sahassam̄ saha puñgavena,
dūto hi dūtassa kathañ na dajjā,
mayam pi tass' eva bhavāma dūtā ti. 30.

20 Tattha brāhmaṇā 'ti ālapanamattam etam, rohiñīnan¹³ ti rattavaññānam, saha puñgavenā 'ti yūthaparināyakena¹³ upaddavarakkhenena¹⁴ vasa-bhena¹⁵ saddhim, mayampīti ahañ ca avasesā ca sabbe sattā tass' eva udarassa dūtā bhavāma, tañmā aham udaradūto samāno udaradūtassu tuyhami kasmā na dajjan¹⁶ ti.

25 Evañ ca pana vatvā „iminā vata mahāpurisena sutacittakatāya¹⁷ apubbam kāraṇam sāvito¹⁸ ti tuṭṭhacitto tassa mahan-tam yasam adāsi.

¹ Ck vassa ² C^s -pānīyam ce corr. to -pānīyam ca, Bd -pānīyañceva. ³ Bd tampulañca, Ck tanjulañca, C^s tanjulañca corr. to tambūlañca. ⁴ Bi omits vadasi, Bd vadati. ⁵ Bd tañhā. ⁶ Bi omits udaradūto. ⁷ C^s tāñi corr. to tvāñ. ⁸ Ck gacchathā ti, Bd gacchahi ti. ⁹ Ck dūtamāyanti, Bi rassattū duramayanti, Bd yassattū duramayanti. ¹⁰ Bd tassudarassāham. ¹¹ Bd -par. ¹² Bd -ni-. ¹³ Ck Bd -nāyakena. ¹⁴ Bi -rakkhikena, Bd -rakkitenā. ¹⁵ Bi ubhayena, Bd usabhena. ¹⁶ Bd dajjā. ¹⁷ Ck sutavittakatāya. ¹⁸ so Cks; Bd iminā ca tum-hādisena purisena tāva asukapubbam kāraṇam kathitan, Bi iminā ca tumhādisena tāva asutapuppani kāraṇam kathitan.

Satthā imam dhammadesanam āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam samodhānesi: (Saccapariyosāne lolabhikkhu anāgāmiphale patiṭṭhahi bahū¹ sotāpannādayo ahesum) „Tadā lolapuriso etarahi lolabhikkhu², Bhojanasuddhirājā pana aham evā³ ‘ti. Dūtajātakam⁴. Sam-kappavaggo paṭhamo⁵.

2. KOSIYAVAGGA.

1. Padumajātaka.

Yathā kesā ca massu cā ‘ti. Idam Satthā Jetavane vi-haranto Ānandabodhimhi⁶ mālāpūjakārake⁷ bhikkhū ārabba kathesi. Vatthum⁸ Kāliṅgabodhijātakē āvibhavissati. So pana Ānandatherena ropitattā Ānandabodhītī jāto. Therena hi Jetavanadvāra-koṭṭhake bodhissa⁹ ropitabhāvo sakala-Jambudīpan¹⁰ patthari. Ath' ekacce janapadavāsino¹¹ bhikkhū „Ānandabodhimhi mālāpūjam karissāmā¹² ‘ti Jetavanam āgantvā¹³ Satthāraim vanditvā punadivase Sāvat-thim¹⁴ pavisitvā¹⁵ uppalavīthim¹⁶ gantvā mālam alabhitvā āgantvā Ānandatherassa¹⁷ ārocesum: „āvuso mayam bodhimhi mālāpūjam karissāmā ‘ti uppalavīthim¹⁸ gantvā ekamālam pi na labhimhā¹⁹ ‘ti. Thero „aham vo āvuso āharissāmīti“ uppalavīthim²⁰ gantvā bahū²¹ niluppalakalāpe ukkhipāpetvā āgamma tesam dāpesi. Te tāni gahetvā bodhipūjam kariṁsu. Tain pavattimūnatvā²² dhammasabhāyam bhikkhū therassa²³ gunakatham samutthāpesum: „āvuso jānapadā²⁴ bhikkhū appapuññā uppalavīthim²⁵ gantvā mālam na labhimsu²⁶, thero pana²⁷ gantvā va āharāpesitī“. Satthā āgantvā „kāya nu ‘ttha bhikkhave etarahi kā-thāya sannisinnā²⁸ ‘ti pucchitvā „imāya nāmā²⁹ ‘ti vutte „na bhikkhave

¹ Ck^a bahu, Bⁱ aññe hi bahū, B^d aññe pi bahu. ² B^d add ahosi. ³ B^d add dasamam. ⁴ B^d add tassuddānam, saṅkappatilamutthīnica maṇi ca sindhvā sukā jarudapānam gāmaṇī mandhātā tiriṭi dūtan ti. ⁵ Ck -dham hi. ⁶ B^d māla-⁷ B^d vatthu. ⁸ Bi bodhino, B^d bodhi. ⁹ B^d -pe. ¹⁰ Ck jā-. ¹¹ Bi gaṁtvā. ¹² Ck -tthi, C^a -tthi corr. to -tthim, B^d -tthiyam. ¹³ B^d pavisetvā. ¹⁴ Bi upalavitti, B^d upalavittim. ¹⁵ Ck^a Bi ānandathe-. ¹⁶ Bi upalacitti, B^d upalavittim. ¹⁷ Bi upalaviti, B^d upalavithim. ¹⁸ Ck bahuni, C^a bahūni, Bi bahi, B^d bahu. ¹⁹ Bi sutvā. ²⁰ C^a janapada, Bi janappada, B^d janapadam. ²¹ Bi upalapitti, B^d upavithi. ²² Bi mālam alabhisu, B^d m. alabhimsu. ²³ C^a janapadam.

idān' eva vattucchekā¹ kathākusalamālām² labhanti, pubbe pi labhimśū³ 'ti vatvā atītam āhari:

Atīte Bārāṇasiyām Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto setṭhiputto ahosi. Antonagare va⁴ ekasmīn sare padumāni pupphanti. Eko chinnanāso puriso⁵ sarām rakhati. Ath' ekadivasam Bārāṇasiyām ussave ghuṭhe⁶ mālām pilandhitvā ussavaṁ kīlitukāmā tayo setṭhiputtā,,nāsacchinnassa abhūtena vannam vatvā māle⁷ yācissāmā⁸ 'ti tassa padumāni⁹ bhañjanakāle¹⁰ sarantikām gantvā ekamantaṁ atṭhamānsu. Tesu eko tam¹¹ āmantetvā pathamām gātham āha:

1. Yathā kesā ca massu¹² ca chinnam chinnam virūhati evam rūhati te nāsā, padumām dehi yācito ti. 31.
- So tassa kujjhītvā na padumām adāsi¹³. Ath' assa dutiyo dutiyām gātham āha:

2. Yathā sāradikām bijam khette vuttaṁ virūhati evam rūhatu¹⁴ te nāsā, padumām dehi yācito ti. 32.
- Tattha sāradikan ti saradasamaye¹⁵ gahetvā nikkhittam sārasampannam bijam.

- So tassa¹⁶ kujjhītvā na padumām¹⁷ adāsi. Ath' assa tayo tatiyām gātham āha:

3. Ubho pi palapante¹⁸ te¹⁹ 'api padumāni²⁰ dassati', vajju²¹ vā te na vā vajju²² n'atthi nāsāya rūhanā, dehi samma padumāni amhehi pi yācito²³ ti. 33.

Tattha ubho pi palapante²⁴ ti ete dve pi musā vadanti, apि padumānīti²⁵ api nāma²⁶ no padumāni dassatiti cintetvā evam vadanti²⁷, vajju

¹ Ck vattucchedakā, Bi vattucchekā, Bd vattucchekā ² Bid kusalāmālañca, C^a kusalamālā. ³ C^a Bid -su yevā. ⁴ C^a eva, Bid ca. ⁵ Bd adds tam, Bi ti. ⁶ Bi saṅghuṭhe, Bd saṅguṭhe. ⁷ Bid mālām. ⁸ Bi -naṁ. ⁹ C^a bhājana-, Bi bhūñjana-. ¹⁰ C^a sarasan-, Bi sarassa santike, Bd sarassa santikām. ¹¹ Bid omit tam ¹² Cks massū. ¹³ Bid so kujjhītvā tasseva padumām nādāsi. ¹⁴ Bi ruhati. ¹⁵ Bid sāra-. ¹⁶ Bid add pi. ¹⁷ Bid padumām na. ¹⁸ C^a ubho vippalapante, Bi ubho pi vilabbhante, Bd ubho pi vilapante. ¹⁹ Ck ne. ²⁰ Bid padāni. ²¹ Bi vajjuñi, Bd vajjañ. ²² so C^a; Ck dehi samma padumāni yācito, Bi dehi sama padumānī ahañ yācāmi yācito, Bd deti samma padumāni mahām yācāmi yācito. ²³ C^a vippalapante, Bi pi vilabbhante te, Bd pi vilapante te. ²⁴ Bd apि padmānīti, Bi apि dānīti. ²⁵ Bi adds ca. ²⁶ Bi add kevelam yācāmi.

vā te na vā vajjū 'ti' tava nāsā rūhatū 'ti' evam vadeyyum vā na vadeyyum² etesam vacanam nāma³ appamānam, sabbatthāpi n' atthi nāsāya virūhanā, aharapana te nāsān⁵ paṭicca na kiñci vadāmi, kevalam yācāmī tassa⁶ dehi⁷ samma padumāni yācito ti.

Tam sutvā padumasaragopako⁸ „imehi dvīhi musāvādo⁹ kato⁹, tumhehi sabhāvo kathito, tumhākam anucchavikāni padumānīti“ mahantam padumakalāpam ādāya tassa¹⁰ datvā attano padumasaram eva gato.

Satthā imam dhammadesanaṁ āharitvā jātakam samadhānesi: „Tadā padumalābhī¹¹ setthiputto¹² aham eva ahosin“ ti¹³. Paduma- 10 jātakam¹⁴.

2. Mudupāṇijātaka.

Pañi ce muduko cassā¹⁵ 'ti. Idam Satthā Jetane viharanto ekam ukkaṇṭhitabhikkhum ārabba kathesi. Tam hi Satthā dhammasabham¹⁶ ānītam „saccam kira tvaṁ¹⁷ ukkaṇṭhito¹⁸“ 15 ti pucchitvā „saccan“ ti vutte „bhikkhu itthiyo nām‘ etā kilesavasena gamanato arakkhiyā, porāṇakapanḍitāpi attano dhītarai rakkhitum nāsakkhiṁsu, pitaram¹⁹ hatthe gahetvā ḥitā va pitaram ajā-nāpetvā²⁰ kilesavasena purisena saddhiṁ palāyīti“ vatvā atitam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmādatte rajjam kārente²⁰ Bodhisatto tassa aggamahesiya kucchismim²¹ nibbattitvā vayappatto Takkasilāya²² sippāni²³ uggaṇhitvā pitu accayena rajje patiṭṭhāya dhammena rajjam kāresi. So dhītarañ ca bhāgineyyañ ca dve pi antonivesane²⁴ posento ekadivasam amaccehi saddhiṁ nisinno „mam‘ accayena mayhaṁ bhāgineyyo²⁵

¹ C^a vajju vā no na vajjū ti. Bⁱ vajjam vā te na vā vajjun ti, B^d vajjuṁ vā te na vā vajjun ti. ² C^a ruhatiti, Bⁱ vāvā nāsā ruhabhuti. ³ B^d omits vā na vadeyyum. ⁴ Bⁱ omits nāma. ⁵ C^a nāsāya. ⁶ read tasmā? Bⁱ adds me. ⁷ Bⁱ dehitti, B^d debhīti datvā. ⁸ B^d padumagopako. ⁹ B^d kathito. ¹⁰ C^a ghare. ¹¹ C^a -bhi corr. to -bhi, B^d -bhi. ¹² B^d add pana. ¹³ B^d abamevā ti. ¹⁴ Bⁱ adds paṭhamam. B^d pathamāni. ¹⁵ C^a vassā, B^d assā. ¹⁶ C^a Bⁱ -bhāyam. ¹⁷ Bⁱ adds bhikkhu. B^d bhikkhum. ¹⁸ Bⁱ adds si, B^d sī. ¹⁹ B^d pitārā. ²⁰ B^d add va. ²¹ B^d kuechimhi. ²² B^d -lāyam. ²³ B^d tabbasippāni. ²⁴ Bⁱ attano nivesane

rājā bhavissati, dhītā¹ me tass' eva² aggamahesi bhavissatīti³ vatvā aparabhāge tesam vayappattakāle⁴ puna amaccehi saddhim nisinno „mayham bhāgineyyassa aññassa⁵ dhītaram ānes-sāma⁶, mayham dhītaram pi⁷ aññasmim rājakule⁸ dassāma,
 5 evam no ñātakā bahū⁹ bhavissantīti¹⁰ āha. Amaccā sampatic-chiñsu. Atha rājā bhāgineyyassa bahigeham dāpesi antopavesanam¹¹ nivāresi. Te pana aññamaññam paṭibaddhacittā ahesuñ. Kumāro „kena nu kho upāyena rājadhitaram bahi niharāpeyyan¹² ti cintento „atthi upāyo¹³ ti dhātiyā lañcañ
 10 datvā „kiñ ayyaputta kattaban¹⁴ ti vutte „amma kathan nu kho rājadhitaram bahi kātum okāsam labheyyamā¹⁵ ti āha. „Rājadhitāya saddhim kathetvā jānissāmīti¹⁶. „Sādu ammā¹⁷
 'ti. Sā gantvā¹⁸ „ehi amma, sīse te ūkā¹⁹ gañhissāmīti²⁰ tam
 15 nīcapiñhake²¹ nisidāpetvā sayam ucce nisiditvā tassā sīsam
 attano ūrūsu ṭhapetvā ūkā gañhamānā rājadhitāya sīsam na-
 khena²² vijjhi. Rājadhitā „nāyam attano nakhena²³ vijjhati²⁴,
 pitucchāputtassa me kumārassa nakhena²⁵ vijjhātīti²⁶ ñātvā
 „amma tvam kumārassa santikam agamāsīti²⁷ pucchi. „Āma
 ammā²⁸ 'ti. „Kin te na sāsanaiñ kathitan²⁹ ti. „Tava bahi-
 20 karañūpāyam³⁰ pucchati ammā³¹ 'ti. Rājadhitā „pañdito³²
 honto³³ jānissatīti³⁴ pañhamamāñ gātham³⁵ vatvā³⁶ „amma
 imam uggahetvā kumārassa kathehīti³⁷ āha:

1. Pāni ce muduko c' assa³⁸ nāgo c' assa sukārito
 andhakāro ca vasseyya³⁹ atha nūna tadā siyā ti. 34.

25 Sā tam uggahetvā⁴⁰ kumārassa santikam gantvā „amma
 rājadhitā kim āhā⁴¹ 'ti vutte⁴² „aññam kiñci avatvā imam

¹ Bid add pi. ² Bid tassa. ³ Bid bhāgineyyassa vayappattassa käle. ⁴ Bid add raññe. ⁵ Bid aneyyāma. ⁶ Bid omit pi. ⁷ Cks -kulam, Bid add pi. ⁸ Bid bahutarā. ⁹ Bid antonive-. ¹⁰ Bid kiccan. ¹¹ Bi labheyyāthā. ¹² Bid agantvā.
¹³ Ck ūkam, Bi ūkkā, Bd ukā. ¹⁴ Ck -piñhake, Bi nīcapāñhike, Bd nīcapañhake.
¹⁵ Bid nakhehi. ¹⁶ Cks vijjhāti. ¹⁷ Bid agatāsīti. ¹⁸ Bid -kāra-. ¹⁹ all four
 MSS. -tā, Bid add va. ²⁰ Bd -tā, Bi -tu. ²¹ Cks -sīti, Bi -ssanti, Bd -ssantīti.
²² Ck omits gātham. ²³ Bi na tam pathamamāñ gātham mantetvā, Bd pathamamāñ
 gātham bandhitvā. ²⁴ Bi mudukā assa, Bd sudukā tassa. ²⁵ Bd passeyya.
²⁶ Bid uggahitvā. ²⁷ Bd Cks ayyaputta.

gāthām pahiṇīti¹ “tam gāthām udāhāsi”. Kumāro² tass’ attam
ñatvā „gaccha ammā“ ‘ti tam⁴ uyyojesi.

Gāthāy’ attho: sace te ekassa⁵ cullūpaṭṭhākassa⁶ mama hattho viya⁷ mudu
assa yadi ca te ānañjakāraṇam⁸ sukārito eko hatthi assa yadi ca tam⁹ divasam⁹
caturañgasamannāgato viya bahulo¹⁰ andhakāro assa devo ca¹¹ vasseyya atha⁵
nūna tada siyā ti tādise kāle ime cattāro paccaye āgammā ekameena te
manorathassa matthakagamanān¹² siyā ti.

Kumāro etam attam tattato¹³ ñatvā ekam abhirūpam
muduhattam cullūpaṭṭhākam¹⁴ sajjam¹⁵ katvā mañgalahatthi-
gopakassa lañcam datvā hatthim ānañjakāraṇam¹⁶ kāretvā kālam¹⁰
āgamento acchi. Ath’ ekasmim kālapakkhuposathadivase¹⁷
majjhimayāmasamanantare¹⁸ ghanakālamegho¹⁹ vassi. So,,ayaṁ
dāni rājadhitāya²⁰ vuttadivaso²¹ ‘ti vāraṇam abhirūhitvā²⁰ mudu-
hatthakam cullūpaṭṭhākam²¹ hatthipitthe nisidāpetvā gantvā
rājanivesanassa ākāsañgañābhimukhe thāne hatthim mahābhitti-¹⁵
yam alliyāpetvā vātapānasamīpe temento²² atthāsi. Rājāpi
dhītarām²³ rakkhanto aññattha sayitum na deti, attano santike
cullasayane²⁴ sayāpeti. Sāpi „ajja kumāro āgamissatī²⁵“
ñatvā niddam anokkamitvā²⁶ va nipannā „tāta nahāyitukām’
amhīti²⁷ āha. Rājā „ehi ammā“ ‘ti tam²⁸ hatthe gahetvā vāta-⁹⁰
pānasamīpam netvā „nahāhi²⁹ ammā“ ‘ti ukkhipitvā vātapānassa
bāhirapadumake³⁰ thapetvā ekasmim hatthe gahetvā atthāsi.
Sā³¹ nahāyamānā va³⁰ kumārassa hattham pasāresi³¹. So tassā
hatthato ābharanāni omuñcitvā³² upaṭṭhākassa³³ hatthe pilan-
dhāpetvā³⁴ tam²⁵ ukkhipitvā rājadhitaram nissāya padumake²⁵

¹ Ck -ni, C^o pahiṇīti, Bd pahiṇīti. ² Bid -si. ³ Bid add ca. ⁴ Ck nam. ⁵
Bⁱ etissā, Bd ekissā. ⁶ Bⁱ cūlapaṭṭhākāya, Bd culupāṭhākāya. ⁷ Bid add hattho.
⁸ Ck āpañja-, Bⁱ āneñca-, Bd ānañca-. ⁹ Ck yadi etam divasam. ¹⁰ C^o Bd
bahalo, Bⁱ bahavo. ¹¹ Ck va. ¹² Bid gamanam matthakam. ¹³ C^o tathato, Bⁱ
attato. ¹⁴ Ck cūlapa-, Bⁱ culupāṭhākam, Bd culupāṭhākā. ¹⁵ Bid saññām.
¹⁶ Ck Bd kāla-, Bⁱ kālapandupo-. ¹⁷ Bid -samantare. ¹⁸ Ck Bⁱ -kāla-, Bd
-kāle-. ¹⁹ Bid rājadhitāya dāni. ²⁰ Ck -ru-, Bⁱ vivāraṇam abbiharitvā. ²¹
Ck cullu-, Bⁱ culupāṭhākam, Bd culupāṭhākā. ²² Bid add va. ²³ C^o rāja-
dhītarām. ²⁴ Bid cu-., ²⁵ Ck -ssasīti. ²⁶ Ck Bid anu-. ²⁷ Bⁱ nhāyāhi, Bd nā-
yāti. ²⁸ Bⁱ hahimassepadumake, Bd pabipasse-. ²⁹ Bid omit sā. ³⁰ Bid nhā-
yamānā ca. ³¹ Bd hatthe pasāreti. ³² C^o muñcitvā. ³³ Bid upaṭṭhākāya. ³⁴
Ck pilā-, Bd pilandhitvā.

ṭhapesi. Sā tassa¹ hattham gahetvā pitu hatthe ṭhapesi. So tassa² hattham gahetvā dhītu hattham muñci³. Sā itarasmāpi⁴ hatthā ābharaṇāni omuñcivā tassa dutiyahatthe pilandhāpetvā⁵ pitu hatthe ṭhapetvā kumārena⁶ saddhim agamāsi⁷. Rājā⁸ „dhītā yeva me“ ti saññāya tam dārakam⁹ nahānapariyosāne¹⁰ sirigabbhe sayāpetvā dvāram pidhāya lañchetvā¹¹ ārakkham datvā attano sayanam gantvā nipajji. So pabhātāya rattiyā dvāram vivaritvā tam dārakam⁹ disvā „kim etan¹²“ ti pucchi. So¹³ tassā kamārena saddhim gatabhāvam kathesi. Rājā vipatiśārī hutvā „hatthe gahetvā carantenāpi mātugāmam rakkhitum na sakkā, evam arakkhiyā nām’ itthiyo¹⁴“ ti cintetvā itare dve gāthā avoca:

1. Analā mudusambhāsā duppūrā tā¹⁵ nadisamā,
sīdanti, naṁ viditvāna ārakā parivajjaye. 35.
15 2. Yam etā upasevanti chandasā vā dhanena vā
jātavedo va sañthānam khippam anudahanti nan ti. 36.

Tattha analā mudusambhāsā ti muduvacanenāpi¹⁶ asakkuneyyā¹⁷, u’ eva sakkā sañhavācāya saṅgañhitun ti attho, purisehi vā etāsam¹⁸ na alān¹⁹ ti analā, mudusambhāsā ti hadaye thaddhāpi²⁰ sambhāsā va mudu etāsan ti mudusambhāsā, duppūra tā²¹ nādisamā ti gathā nadī āgatā-gatassa udakassa sandanato²² udakena duppūrā evam anubhūtehi²³ me-thunādīhi aparitussanato duppārā, tena vuttam: tiñnam bhikkhave dhammānam attitto appatīvāno²⁴ kālam karoti, katamesam tiñnam methuna-dhammānam²⁵, samāpattiya ca vijāyanassa alamkarassa cā²⁶ ‘ti²⁷’ inesaṁ kho bhikkhave tiñnam dhammānam attitto appatīvāno²⁸ mātugāmo kālam karotiti, sīdantīti aṭṭhasu mahānirayesu solasasu ca ussadesu²⁹ nimujjanti, nan ti

¹ Bid tassā. ² Bid tassā. ³ Bi mucci. ⁴ Bi -smimpi. ⁵ Bid pilaandhitvā. ⁶ Bi -reneva. ⁷ Bid äg-. ⁸ Ck^a Bd rāja. ⁹ Bid dārikam. ¹⁰ Bd nhāna-, Bi nāya-. ¹¹ Bid lañcivā. ¹² Bid kimetan. ¹³ Bid sā. ¹⁴ C^a arakkhiyo nāmitthiyo, Bi arakkhiyamānañtthiyo nāma, Bd arakkhiyamāna ittiyo. ¹⁵ Bi duppurrattā, Bd dupparuttā. ¹⁶ Bid -na pi. ¹⁷ C^a -neyyā, Bi asakkuneyyā, Bd asattbhūneyyā. ¹⁸ Bi etassa. ¹⁹ Ok labhan, Bi ālan. ²⁰ Bi thaddhe phi, Bd bandhe vi. ²¹ Bi duparatthā, Bd duppurattā. ²² C^a āgatāgatassa sanato, C^a āgatā-gatassa sanako corr. to -- sandako. ²³ C^a anubhūtehi corr. to anubhūtabbūtehi. ²⁴ Ck appatīno, Bi apatībhāno, Bd apatībhāno. ²⁵ Ck^a methunadhamma, Bi tiñnam medhunnām, Bd metunām dhammānam. ²⁶ add ca after vijā-? Ok alamkarassa ca, C^a alamkarassa ca, Bi alamkarissā. ²⁷ Ck^a omit ti. ²⁸ Bd apatībhāno. ²⁹ Bi usaddhasanirayesu, Bd usadanirayesu.

nipātamattam, vīditvānā ti evam jānitvā, ārakā parivajjaye ti tā¹ itthyo² methunadhammādīhi attittā kālam katvā etesu nirayesu sīdanti, etā evam attanā sīdamānā³ kass' aññasse sukhāya bhavissantī⁴ evam ūtavā paññito puriso dūrato eva⁵ tā vajjeyyā⁶ ti dīpeti, chandasā vā dhanena vā ti attano vā chandena ruciya pemenā⁷ gativasena⁸ laddhadhanena⁹ vā yañ purisam etā itthyo upasevanti bhajanti, jātavedo ti aggi, so hi jātamatto va vediyati vīdito¹⁰ pākaṭo hotīti jātavedo, so yathā attano thānam kāranam okāsam vā¹¹ anudahati evam eva¹² tāpi yañ¹³ upasevanti tam purisam dhanayasasilapaññā-samannāgatam pi tesam sabbadhanādīnam¹⁴ vināsanato¹⁵ paripūṇatāya sam-pattiya abhāvuppattiin¹⁶ kurumānā khippam anudahanti jhāpentī, vuttam¹⁰ pi c' etam:

Balavanto dubbalā honti thāmavanto¹⁷ pi hāyare
cakkhumā andhitā¹⁸ honti mātugāmavasam gatā.
Guṇavanto nigguñā honti paññavanto pi hāyare
pamattā bandhane senti mātugāmavasam gatā.
Ajjhesanam¹⁹ tapam sīlam saccam cāgam satim matim
acchindanti pamattassa panthadūbhī²⁰ va takkarā.
Yasam kittim dbitim sūrañ bāhusaccam pajānanam
khepayanti²¹ pamattassa kaṭṭhapuñjam²² vā pāvako ti.

Evañ vatvā Mahāsatto „bhāgineyyo²³ pi mayā²⁴ pose-²⁰
tabbo“ ti mahantena yasasakkārena²⁵ dhītarām tass' eva²⁶
datvā tam oparajje²⁷ patitthāpesi²⁸. So mātulassa accayena
rajje patitthahi.

Satthā imam dhammadesanam āharitvā saccāni pakāsetvā jāta-
kam samodhānesi: (Saccapariyosāne ukkanthitabhikkhu sotāpatti-²⁵
phale patitthahi) „Tadā rājā sham eva ahosin“ ti²⁹. Mudupāṇi-
jātakam³⁰.

¹ C^e tam, B^d etā. ² B^d add nāma. ³ B^d ekāsam evam samsīdamānam, B^d etasam evam sāmīdamānā, B^d adds rakkhamānā, B^d rakkhamānāpi. ⁴ C^e bha-vissatī. ⁵ B^d va. ⁶ B^d parivaccaye, B^d parivajjeyyā. ⁷ C^e vāyāmena. ⁸ B^d tittivasena. ⁹ B^d pisandhanena, B^d pilandhanena. ¹⁰ B^d add vā. ¹¹ B^d omit vā. ¹² C^e e. ¹³ B^d add purisam. ¹⁴ C^k sabbari, B^d omit sabba. ¹⁵ B^d nāsanato. ¹⁶ B^d abhappuppattikam, B^d agabbhūpattikam. ¹⁷ B^d paññavanto.

¹⁸ B^d cakkhuno andhakā. ¹⁹ C^e ajjhena. ²⁰ C^k panthacūbhi, C^e pantha-dūbhī and patthavūbhi, B^d pāthanaduhi, B^d antadūbhi. ²¹ B^d cajhāsayanti, B^d hāsayanti. ²² C^e kaṭṭhapūja, B^d kaṭhamuñcam, B^d kattapuñjam. ²³ B^d -pe-. ²⁴ B^d me, B^d omits mayā. ²⁵ C^e omits yasa, B^d yassena yassena, B^d yasena. ²⁶ B^d tassa. ²⁷ B^d upa-. ²⁸ B^d -tha-. ²⁹ B^d shamevā ti. ³⁰ B^d add dutiyam.

3. Cullapalobhanajātaka.

Abhijjamāne vārismīm ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekam ukkañthitam eva¹ ārabba kathesi. Tam hi Satthā dhammasabham ānītam² „saccam kira tvaṁ³ ukkañthito⁴“ ti pucchitvā 5 „saccan“ ti vutte⁵ „itthiyo nām“ etā porānake suddhasatte pi sām-kilesesun⁶ ti⁶ vatvā⁷ atītam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatto rājā pana aputto⁸ hutvā attano itthiyo „puttapatthanam karothā“ 'ti āha. Tā putte patthenti⁹. Evam addhāne gate Bodhisatto Brahma-10 lokā cavitvā aggamahesiya kucchimhi nibbatti. Tam jātā-mattam nahāpetvā¹⁰ thaññam¹¹ pāyanatthāya¹² dhātiyā adamīsu. So pi pāyamāno rodati. Atha nām aññissā adamīsu. Mātugā-15 mahathagato¹³ n'eva tuñhī hoti¹⁴. Atha nām ekassa pāda-mūlikassa adamīsu. Tena gahitamatto tuñhī ahosi. Tato pa-19 tīya purisā¹⁵ tam gahetvā caranti. Thaññam¹⁶ pāyantā¹⁷ duhitvā vā¹⁸ pāyenti sāñiantarena vā thanam mukhe ṭhapenti. Tassa aparāparam vaddhamānassāpi¹⁹ mātugāmām dassetum nāma na sakkā²⁰, ten' assa rājā visum ūeva²¹ nisajjādiñthānāni ca jhānāgārañ ca kāresi²². So tassa solasavassakāle²³ cintesi:
20 „mayham aññoutto n' atthi, ayam kāme na²⁴ paribhuñjati, rājjam pi na icchissati²⁵, dulladdho²⁶ vata²⁷ me putto“ ti. Atha nām ekā naccagītavāditakusalā purise²⁸ paricaritvā attano vase kātuñ paṭibalā tarunā²⁹ nātakittī upasāñkamitvā „deva kin nu³⁰ cintesīti“ āha. Rājā³¹ tam kāraṇam acikkhi. „Hotu

¹ C^s Bīd -tabhikkhumeva. ² C^s -sabbam āgantvā anītam āhari, Bīd -sabhāyam-uitamī. ³ C^s Bīd add bhikkhu. ⁴ Bīd add sī. ⁵ Bīd add bhikkhave ⁶ C^k -lesunti, Bīd -lissantīti. ⁷ Bīd add tehi yācito. ⁸ Bīd -datte rājjam kārente rājā aputtako. ⁹ Bīd patthentiyo pi, Bīd patthentiyo pi na labhīnsu. ¹⁰ Bīd nhā- ¹¹ C^k tamīna. ¹² Bīd dāyanattāya. ¹³ Bīd -gāmassa-. ¹⁴ Bīd abosi. ¹⁵ Bīd add va. ¹⁶ C^k thamīna, Bīd dhaññamī. ¹⁷ Bīd pāyento. ¹⁸ Bīd va. ¹⁹ Bīd parivattamānassa, Bīd mukhe temassa dā natthī gandha kumāraro ti nāma karīmū tasse a. pari - - nassāpi. ²⁰ Bīd nāma dassetum na sakkoti. ²¹ C^s Bīd yeva. ²² C^s kārēpesi. ²³ Bīd -vassikākāle. ²⁴ Bīd ayam pana kumāro na mātugāmēna, Bīd ayam pana kumāro na kāmena. ²⁵ Bīd icchissatīti, Bīd rājjam na icchassati. ²⁶ Bīd dullabho. ²⁷ Bīd pana. ²⁸ Bīd purisavesena. ²⁹ Bīd -na. ³⁰ Bīd kim nu kho. ³¹ Bīd add pana.

deva, aham tam palobhetvā kāmarasam jānāpessāmīti“. „Sace me puttām anitthigandhakumāram palobhetum sakkhissasi so rājā bhavissati tvām aggamaheśīti“. Sā „mayham so deva bhāro¹, tumhe mā cintethā² ‘ti vatvā ārakkhamanusse upasāmkamitvā āha: „aham paccūsasamaye³ āgantvā ayyaputtassa sayanatthāne⁴ bahijjhānāgāre thatvā⁵ gāyissāmi⁶, sace⁷ kujjhati⁸ mayham katheyyātha, aham apagacchissāmi⁹, sace sunāti¹⁰ vanṇam¹¹ me katheyyāthā¹² ‘ti. Te „sādhū¹³ ti sam-paṭicchim̄su. Sāpi paccūsakāle tasmiṁ padese thatvā tantis-sarena gītassaram gītassarena tantissaram anatikkamitvā ma-¹⁴ dhurena sarena¹⁵ gāyi. Kumāro sunanto¹⁶ va nipajji, puna-divase ca āsanne¹⁷ thatvā gāyitum āñāpesi, punadivase jhā-nāgāre thatvā gāyitum āñāpesi, punadivase attano samipe thatvā ti evaiñ anukkamena¹⁸ tañhaṁ uppādetvā lokadham-mam sevitvā kāmarasam īnatvā „mātugāmam nāma¹⁹ aññe-²⁰ sam na dassāmīti“ asim gahetvā antaravīthim otaritvā purise anubandhanto carati²¹. Atha nām rājā gāhāpetvā tāya kumārikāya²² saddhiṁ nagarā nīharāpesi. Ubho pi araññam pa-visitvā²³ Adhogañgam gantvā ekasmīm passe Gañgam ekasmīm samuddam katvā ubhiunam antare assamapadam māpetvā vā-²⁴ sam kappayiñsu. Kumārikā paññasālāya nisiditvā²⁵ kanda-mūlādīni pacati, Bodhisatto araññato phalāphalam āharati²⁶. Ath' ekadivasam tasmin phalāphalatthāya gate samuddadipakā²⁷ eko tāpaso bhikkhācāratthāya²⁸ ākāsenā²⁹ gacchanto dhūmarū disvā assamapade otari. Atha nām sā „nisīda yāva paccatīti“³⁰ nisidāpetvā itthikuttena³¹ palobhetvā³² jhānā cāvetvā³³ brahma-cariyam assa antaradhāpesi. So pakkhacchinnakāko viya

¹ Bī sā sāmi mama bhāro, Bd sā sāmi me āro. ² Bid cintayitthā. ³ Bi mac-cussa-, Bd paccussa. ⁴ Bid sayitthāne. ⁵ Ck yathā, C^o sattā corr. to thatvā, Bid thatvā. ⁶ C^o hāyī- corr. to gāyī-, Bid gāyissāmīti. ⁷ Bid add so. ⁸ Bid kujjhissati. ⁹ Bid -mīti ¹⁰ Bid -noti. ¹¹ Bid omit vanṇam. ¹² Bid saddena. ¹³ Bid add va. ¹⁴ Bid āsannatthāne. ¹⁵ Bid -neva. ¹⁶ Ck omits nāma. ¹⁷ Bid vicari. ¹⁸ Bi -riyā. ¹⁹ Bi -setvā. ²⁰ Bi nisidāpetvā. ²¹ Bid āhari. ²² C^o -ko, Bid -ke. ²³ Bid -ravelāya. ²⁴ Bi -se, Bd -senā. ²⁵ Bid -kuṭena. ²⁶ Bi adds me. ²⁷ Bid hāpetvā.

hutvā tam jahitum asakkonto sabbadivasam¹ tatth' eva ṭhatvā Bodhisattam āgacchantam disvā vegena samuddābhimukho palāyi². Atha naṁ so „paccāmitto³ bhavissatī“ asim abbāhetvā anubandhi. Tāpaso uppatanākāram dassetvā samudde pati.

5 Bodhisatto „esa tāpaso ākāsenā āgato⁴ bhavissati“, jhānassa parihinattā samudde patito, mayā dāni 'ssa avassayena bhavitrū vattatī⁵“ cintetvā velante ṭhatvā imā gāthā avoca:

1. Abhijjamāne vārismīm sayam⁶ āgamma iddhiyā⁷
missibhāv' itthiyā¹⁰ gantvā saṁsīdasī¹¹ mahaṇṇave. 37.
- 10 2. Āvaṭṭanī¹² mahāmāyā brahmacariyavikopanā
sīdanti¹³, nam viditvāna¹⁴ ārakā parivajjaye. 38.
3. Yam etā upasevanti chandasā vā dhanena vā
jātavedo va saṁthānam khippam anudahanti nan¹⁵ ti. 39.

Tattha abhijjamāne vārismīn ti imasmin udake acalamāne akampāne udakarān anāmasitvā sayam¹⁶ ākāsen' eva iddhiyā āgantvā, missibhāvitthiyā¹⁷ ti lokadhammasenā itthiyā saddhim missibhāvanī, āvaṭṭanī¹⁸ mahāmāyā ti itthyo nām' etā¹⁹ kāmāvattēna²⁰ āvaṭṭanato²¹ āvaṭṭanī²² anantāhī itthimāyāhi samannāgatattā mahāmāyā nāma, vuttam h' etain:

Māyā c' etā²³ marīcī ca²⁴ soko rogo c' upaddavo
20 kharā ca bandhanā c' etā²⁵ maceupāso gubāsayo,
tāsu yo rissase poso so naresu narādhamo ti²⁶,

brahmacariyavikopanā ti seṭṭhacariyassa methunaviratibrahmacariyassa²⁷
vikopanā, sīdantīti itthyo nām' etā isinām brahmacariyavikopanena apāyesu
sīdanti, sesam purimanayen' eva yojetabbam.

25 Etam²⁸ pana Bodhisattassa vacanam sutvā tāpaso samud-damajhe ṭhito va²⁹ naṭham jhānam puna uppādetvā ākāsenā attano vasanaṭhānam eva gato. Bodhisatto cintesi: „ayaṁ tāpaso evāmbhāriko³⁰ simbalitulām viya ākāsenā³¹ gato, mayāpi

¹ Bid sabbam-. ² Bi -yati ³ Bid add me ayan. ⁴ Bi sammāhitvā, Bd gahetvā.
⁵ Bid -nāgato. ⁶ Bid -tūti. ⁷ Cks vaddhatīti. ⁸ Bd ayan. ⁹ Bd itthiyā. ¹⁰ Bi missibhāvittiyā, Bd missibhāvitthiyā. ¹¹ Bid -dati. ¹² Bid āvattani, Ck āvattani corr. to āvaddhanī, Ck āvaddhanī. ¹³ Bid sīdanti. ¹⁴ Ck Bd viditvā. ¹⁵ Bid tan. ¹⁶ Bid ayan. ¹⁷ Bi missibhāvittiyā, Bd missibhāvitthiyā. ¹⁸ Ck āvad-dhati, Ck -ti corr. to -nī, Bid āvattani. ¹⁹ Bid itthi nāmesā. ²⁰ Cks -vad-dhena, Bid kāmavattēna. ²¹ Ck āmandhanato, Ck āvaddhanato, Bd āvattato, Bd to. ²² Ck āvaddhanī, Ck āvaddhanī. ²³ Ck Bid cesā. ²⁴ Ck Bi va. ²⁵ Bid cesā. ²⁶ Bid add tattha. ²⁷ Bid -virahitassa. ²⁸ Bid evam. ²⁹ Bid yeva. ³⁰ Bd -bhārito, Bi -sarito, Bd adds samāno, Bi samāno. ³¹ Bi -nā.

iminā viya jhānam uppādetvā ākāsenā¹ caritum vattatīti²“ so assamam gantvā tam itthim manussapatham netvā „gaccha tvan“ ti uyyojetvā araññam pavisitvā manuññe bhūmibhāge assamam māpetvā isipabbajam pabbajitvā kasiñaparikammañ katvā abhiññā ca samāpattiyo ca nibbattetvā Brahmañloka-parāyano ahosi.

Satthā imam dhammadesanam āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam samodhānesi: (Saccapariyosāne ukkañthitabhikkhu sotāpattiphale patiñthāhi) „Tadā anitthigandhakumāro³ aham eva ahosin⁴“ ti. Culla-palobhana jātakam⁵.

10

4. Mahāpanādajātaka.

Panādo nāma so rājā ti. Idam Satthā Gañgātire nisino Bhaddajitherassa ānubhāvam⁶ ārabbha kathesi. Ekañmī hi⁷ samaye Satthā Sāvatthiyam⁸ vassam vasitvā⁹ „Bhaddajikumārassa sañgaham karissāmīti¹⁰ bhikkhusaṅghaparivuto cārikam caramāno 15 Bhaddiyagaram patvā¹¹ Jātiyāvane¹² tayo māse vasi kumārassa nāññapariñpākam¹³ āgamayamāno. Bhaddajikumāro mahāyaso asitikotivbhavassa Bhaddiyasetthino ekaputtako, tassa tiññam utūnam¹⁴ tayo pā-sādā ahesuñ, ekekañmī cattāro¹⁵ māse vasati, ekañmī vasitvā nā-takaparivuto mahantena yasena aññam pāsādam gacchati. Tasmīm 20 khañe „kumārassa yasañ passissāmā“ ti sakalanagaram sañkhubhi, pāsādantare cakkāticakkāni mañcātimāñcāni bandhanti. Satthā tayo māse vasitvā „mayam gacchāmā“ ti nagaravāsinām ārocesi. Nāgarā „bhante sve gamissathā“ ti Satthāram nimantetvā dutiyadivase Buddha-pamukhassa sañghassa¹⁶ mahādānam sajjetvā¹⁷ nagaramajjhē 25 mañdapam katvā alamkaritvā¹⁸ āsanāni paññāpetvā kālam ārocesum. Satthā bhikkhusaṅghaparivuto tattha gantvā nisidi. Manussā mahā-dānam adamsu. Satthā niññhitabhattakicco madhurassarena anumodanam ārabhi. Tasmīm khañe Bhaddajikumāro¹⁹ pāsādato pāsādam

¹ Bid -se. ² Ck vaddhatīti. ³ Bi adds pana. ⁴ Bid ahamevā. ⁵ Bid cūla-, and add tatiyam. ⁶ Bid -rassānubhāvam. ⁷ Bid omit hi. ⁸ Ck omits sāvatthiyam. ⁹ Bid pavisitvā in the place of vassam vasitvā. ¹⁰ Bid gantvā. ¹¹ Ck -ya-. ¹² Bid -pakkam. ¹³ Bid add anucchavikā. ¹⁴ Bd repeats cattāro. ¹⁵ Bid bhikkhusaṅghassa. ¹⁶ Bi sajjitvā, Bd sajjhitvā. ¹⁷ Bid omit alamkaritvā. ¹⁸ Bi adds pi.

gacchati. Tassa sampattidassanatthāya tam divasam koci na¹ agamāsi², attano manussā parivāresum. So manusse³ pucchi: „aññasmim kāle mayi pāsādato pāsādām⁴ gacchante sakalanagaram saṁkhubhati⁵, cakkāticakkāni mañcātimañcāni bandhanti, ajja pana 5 thapetvā mayham manusse añño koci n' atthi⁶, kin nu kho kāraṇan“ ti. „Sāmi, Sammāsambuddho imam nagaram⁷ upanissāya tayo māse vasitvā ajja gacchissati⁸, so bhattachiccam niṭṭhapetvā mahājanassa dhammām deseti, sakalanagaravāsino⁹ tassa dhammakatham sunāntī¹⁰“. So „tena hi etha, mayam pi¹¹ sunissāmā“ ti sabbābharaṇa-10 patimandito¹² mahantena parivārena upasamkamitvā parisapariyante thito dhammām sunanto¹³ sabbakilese khepetvā aggaphalam arahattam pāpuṇi. Satthā Bhaddiyaseṭṭhim āmantetvā „mahāseṭṭhi,utto te¹⁴ alamkatapatijayatto va dhammakatham sunanto arahatte patiṭṭhito. teni assa ajj’ eva pabbajitum vā vattati¹⁵ parinibbāyitum vā“ ti āha. 15 „Bhante, mayham puttassa parinibbānena kiccam n' atthi, pabbājetha nam, pabbājetvā ca pana nam gahetvā sve amhākāni gehāni upasamkamathā“ ti. Bhagavā nimantanam¹⁶ adhivāsetvā kulaputtam ādāya vihāram gantvā¹⁷ pabbājetvā upasampadam dāpesi. Tassa mātāpitaro sattāham mahāsakkāram karim̄su. Satthā sattāham vasitvā kula-20 puttām¹⁸ ādāya cārikām caranto Koṭigāmām pāpuṇi. Koṭigāmavāsino¹⁹ Buddha-pamukhassa sainghassa²⁰ mahādānam adamsu. Satthā bhattachiccasāne anumodanam ārabhi. Kulaputto anumodanakaraṇakāle²¹ bahigāmām gantvā „Satthu āgatakāle yeva uṭṭhahissāmī“²² Gaṅgātitthasamīpe²³ ekasmin rukkhamūle jhānam appetvā²⁴ nisidi. Ma-25 hallakatheresu²⁵ āgacchantesu pi avuṭṭhahitvā²⁶ Satthu āgatakāle yeva vuṭṭhali²⁷. Puthujjanā bhikkhū „ayam pure viya pabbajitvā mahāthere āgacchante disvāpi²⁸ na vuṭṭhāti²⁹“ kujjhim̄su. Koṭigāmavāsino³⁰ nāvāsaṅghāte³¹ bandhimsu. Satthā saṅghātetvā³²

¹ Bid na koci. ² Bid āg-. ³ Ck -ssāya, C^a -ssāya corr. to -sse. ⁴ Bd -de. ⁵ Bi khumbhati, Bd saṁkhumbhiti. ⁶ Bid natthiti. ⁷ Bd bhaddiyanagaram, Bi bhindaya-. ⁸ Bid gamissati. ⁹ Bi adds pi. ¹⁰ Bid sunissantī. ¹¹ Bid omit pi. ¹² Ck sabba-, Bi sabbabharanapari-, Bd sabbābharaṇapati-, Bid add va. ¹³ Bid add thito va. ¹⁴ Bid teitto. ¹⁵ Ck vaddhati. ¹⁶ Ck -nam, C^a -nam corr. to -nam. ¹⁷ Bi kulaputtanī vihārañ netvā. ¹⁸ Bid -ttam. ¹⁹ Bid add manussē. ²⁰ Bid bhikkhusaṅghassa. ²¹ Bid anumodanakāle. ²² Bi upaṭha-. ²³ Bid gaṅgatīra-. ²⁴ Bid samāpajjivā. ²⁵ Bd -katthe-, Bi -katte-. ²⁶ Bid -tesu na uṭṭhahitvā. ²⁷ C^a uṭṭhali, Bid uṭṭhali. ²⁸ Bid pi disvā. ²⁹ Ck vuṭṭhāti tam, Bid uṭṭhahiti. ³⁰ Bid add manussā. ³¹ Bid -tañ. ³² Bid nāvā saṅghāte saṅghamajhe thatvā.

„kahaṁ Bhaddajīti“ pucchi. „Esa bhante idh' evā“ 'ti. „Ehi Bhaddaji, amhehi saddhim ekanāvam abhirūhā“ 'ti. Thero pi² up-patitvā³ ekanāvaya atthāsi. Atha nam Gaṅgāya majham⁴ gatakāle Satthā āha: „Bhaddaji tayā Mahāpanādarājakāle ajjhāvutthapāsādo kahan“ ti. „Imasmim thāne nimuggo bhante“ ti. Puthujjanā bhikkhū⁵ „Bhaddajithero añnam vyākarotīti“ āhaṁsu. Satthā „tena hi Bhaddaji sabrahmacārīnam⁶ kamkham chindā“ 'ti āha. Tasmim khaṇe therō Satthāraṁ vanditvā iddhibalena gantvā pāsādathūpikam⁸ aṅguliyā⁹ gahetvā pañcavasatiyojanam¹⁰ pāsādam gahetvā ākāse uppatti, uppatito¹¹ ca¹² pana¹³ hetthā pāsāde thiṭānam pāsādam bhinditvā¹⁴ paññāyi¹⁵, ekayojanam dviyojanam¹⁶ tiyojanam¹⁷ udakato pāsādam ukkhipi. Ath' assa purimabhave nātakā¹⁸ pāsādalobhena macchakac-chapanāgamañḍukā hutvā tasmiṁ ūeva¹⁹ pāsāde nibbattā pāsāde ut-thabante parivattitvā parivattitvā²⁰ udake yeva patim̄su. Satthā te patante diśvā²¹, „nātakā te Bhaddaji kilamantīti“ āha. Thero Satthu vacanam sutvā pāsādam vissajjesi²², pāsādo yathāthāne yeva patitthahi. Satthā Pāragaṅgam gato²³. Ath' assa²⁴ Gaṅgātire yeva āsanam paññāpayim̄su²⁵. So paññatte varabuddhāsane taruṇasuriyo viya ras-miyo muñcanto nisidi. Atha nam bhikkhū „kasmiṁ kāle bhante ayam pāsādo Bhaddajitherena ajjhāvuttho“²⁶ ti pucchiṁsu. Satthā „Mahā-panādarājakāle“ ti vatvā atitam̄ āhari:

Atite Videharatthe Mithilāyam²⁷ Suruci nāma rājā ahosi. Putto pi tassa²⁸ Suruci yeva, tassa pana²⁹ putto Ma-hāpanādo nāma ahosi. Te imam pāsādam paṭilabhiṁsu, paṭi-lābhathāya pan' assa³⁰ pubbakammam: dve pitāputtā nahehi ca udumbaradārūhi³¹ ca paccekabuddhassa vasanapañṇasālam karim̄su“ 'ti imasmim jātake sabbam atitavatthum Pakinnakanipāte Surucijātake āvibhavissati³²

¹ Cks -ruhā. ² Bid omit pl. ³ Bid upagantvā. ⁴ Bi gaṅgam majhe, Bd gaṅgāmajhe. ⁵ Bid byākarositi. ⁶ Cks sabbra-, Bid bhikkhūnam. ⁷ C⁸ -dasippikam, Bi -dava-gupikaṁ, Bd -datupikam. ⁸ Bid pādaṅguliyā. ⁹ Bid -na. ¹⁰ Bi ukkhipati uk-khipato, Bd ukkhipati ukkhipato. ¹¹ Bi omits ca, Bd va. ¹² Bid pana. ¹³ Bid add so. ¹⁴ Ck -nan. ¹⁵ C¹⁶ ekayojanatiyojanam, Bid -dviyojanam ti yāva tiyo-janāni. ¹⁶ Bid -kāyo. ¹⁷ Bid yeva. ¹⁸ C¹⁹ parivattetvā vattetvā, Bi parivattetvā, Bd parivattitvā only once. ²⁰ Bid add va. ²¹ Bi vissajji, Bd visajji. ²² Bi sattā gaṅgāto, Bd satthā paragaṅgāto. ²³ Bid omit athassa ²⁴ Ck paññāyiṁsu, Bi paññāyisu, Bd paññāyiṣu. ²⁵ Bid -vuṭho. ²⁶ Bid mitthi-. ²⁷ Bi pissa. ²⁷ Bid omit pana. ²⁸ Bid pana idam. ²⁹ Ck Bid -ruhi. ³⁰ Bid -tīti.

Satthā imām atītam āharitvā abhisambuddho¹ hutvā imā gāthā avoca:

1. Panādo nāma so rājā yassa yūpo suvanṇayo²
tiriyām soļasapabbedho³ uccam⁴ āhu sahassadhā 40.
- 5 2. Sahassakanḍū⁵ satabhedo⁶ dhajālu haritāmaya,
Anaccum⁷ tattha gandhabbā cha sahassāni sattadhā, 41.
3. Evam etam⁸ tadā āsi yathā bhāsasi⁹ Bhaddaji.
Sakko aham tadā āsim veyyāvaccakaro tavan¹⁰ ti. 42.

Tattha yūpo ti pāsādo, tiriyanī soļasapabbedho¹¹ ti vitthārato so-
10 lasakaṇḍapātavithāro¹² ahosi, uccamāhu¹³ sahassadhā ti ubbedbena sa-
hassakanḍagamanamattaṁ ucco ahu¹⁴, sahassakanḍagamanagananāyām¹⁵ pañca-
visatiyojanappamānaṁ¹⁶ hoti, vitthārato¹⁷ pan' assa aḍḍhayojanamatto, sahas-
sakanḍū¹⁸ satabhedo¹⁹ ti yo pan' esa²⁰ sahassakanḍubbedho ti²¹ pāsādo
satabhūmiko²² ahosi, dhajālu ti dhajasampanno, haritāmaya²³ ti harita-
15 maṇiparikkhato²⁴, Atṭhakathāyam²⁵ pana jhayāluharitāmaya²⁶ ti pāṭho, harita-
maṇimayehi dvārakavāṭavāṭapānehi²⁷ samannāgato ti²⁸ attho, jhasā²⁹ ti kira
dvārakavāṭavāṭapānānari²⁷ nāmāni, gandhabbā ti naṭā³⁰, cha sahassāni sattad-
hā ti chagandhabbasahassāni sattadhā hutvā tassa pāsādassa sattasū ṭhānesu
rañño ratijanānatthāya³¹ naccīnusū ti attho, te evam naccantāpi rājānam hāse-
90 tum na sakkhimū, atha Sakko devarājā devanāṭam pesetvā samajjam kāresi,
tadā Mahāpanādo hasi, yathā bhāsasi³² Bhaddajīti Bhaddajitherena pi³³
Bhaddajī tayā Mahāpanādarājakāle ajjhāvutthapāsādo³⁴ kahan ti vutte³⁵ imas-
mīm ṭhāne nimuggo bhante ti vadantena tasmiṁ kāle attano atthāya tassa pā-
sādassa nibbattabhāvo Mahāpanādarājabhāvo ca bhāsito ti³⁶ tam gahetvā Sathā
95 yathā tvām Bhaddajī bhāsasi³⁷, evam etam³⁸ tadā āsi³⁹ tadā etam⁴⁰ tath'
eva ahosi, aham tadā tava kāyaveyyāvaccakaro⁴¹ Sakko devānam indo ahosin ti⁴².

¹ Bid sammāsam-. ² Bid yupo suvanṇamaya. ³ C^s soļasacubbedho, Bⁱ soļas-
suppedho, B^d soļasubbedho. ⁴ Bid uddham-. ⁵ C^s -khanḍāni corr. to -kanḍū,
Bⁱ -konḍo, B^d -kando. ⁶ C^k -bhedho, C^s -bhendūm corr. to -bhedo, Bⁱ -keta.
B^d -genḍū. ⁷ Bⁱ ānacumī. ⁸ Bid evamevaṁ. ⁹ C^s Bid bhāsati. ¹⁰ Bid tāvā.
¹¹ C^s soļasacubbedho, Bⁱ soļasuppedho, B^d soļasubbedho. ¹² soļakanḍapāvā-
vitthāro, B^d soļasakanḍapādānavitthāro. ¹³ Bⁱ uddham-, B^d uddhahu. ¹⁴ Bⁱ
āhu. ¹⁵ Bid -nāya. ¹⁶ Bid -napa-. ¹⁷ Bid vitthāro. ¹⁸ C^k -kaṇḍu, C^s -khaṇḍa
corr. to -kanḍū, Bⁱ omits sahassakanḍū, B^d -kando. ¹⁹ Bid -genḍū. ²⁰ C^k
yojane, B^d phanesa. ²¹ Bid omit ti. ²² Bid satta-. ²³ Bid -ta-. ²⁴ Bd -mani-
payehi parikkhitto, Bⁱ -maṇiparikkhitto. ²⁵ Bⁱ atthakathāyā. ²⁶ C^s dhajāluhari-
tāmaya, Bⁱ sāmāluharitāmaya, B^d smāluharitvāmaya. ²⁷ Bid omit vāṭa. ²⁸ C^k
hoti, C^s hotiti. ²⁹ so C^k instead of jhayā? Bⁱ satħālu, B^d samālu. ³⁰ C^k nāṭā,
C^s nāṭā corr. to naṭā. ³¹ Bⁱ rativāṭhanattāya, B^d rativaddhanattāya. ³² C^s
Bid bhāsati. ³³ Bid hi. ³⁴ Bⁱ ajjhāvūṭha-, B^d ajjhavūṭhā-. ³⁵ Bd vuttena.
Bid hoti. ³⁷ Bid bhāsati. ³⁸ Bⁱ evamevā, B^d evameva. ³⁹ C^k hāsi, Bⁱ hanī tadā
asīti. ⁴⁰ Bⁱ evamevaṁ. ⁴¹ Bⁱ -vaccāmikaro, B^d -vaccāmikromi. ⁴² Bid add āha.

Tasmim khaṇe puthujjanabikkhū nikkaṁkhā ahesum.

Satthā evam dhammam desetvā¹ jātakam samodhānesi: „Tadā Mahāpanādo² Bhaddaji ahosi, Sakko pana aham evā³ ‘ti. Mahā-panādajātakam⁴.

5. Khurappajātaka.

5

Disvā khurappe ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekam ossatthaviriyam bhikkhum⁵ ārabbha kathesi. Tam⁶ hi Satthā „saccam kira tvam ossatthaviryo“ ti pucchitvā „saccam bhante“ ti vutte „bhikkhu kasmā evamniyyānikasāsane pabbajitvā viriyam ossaji⁷, porānakapanditā aniyyānikaṭṭhāne⁸ viriyam karimsu“⁹ to ‘ti vatvā atītam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto ekasmin aṭaviārakkhikakule¹⁰ nibbattitvā¹¹ vayapatto pañcapurisatasaparivāro¹⁰ aṭaviārakkhikesu jetṭhako¹¹ hutvā aṭavimukhe ekasmin gāme vāsam kappesi. So bhatim¹² gahetvā manusse aṭavim atikkameti. Ath' ekasmin divase bārāṇaseyyako¹³ satthavāhaputto pañcahi sakataṣatehi tam gāmaṁ patvā tam pakkosāpetvā „samma sahassam gahe-
tvā mām¹⁴ aṭavim atikkamehīti¹⁵“ āha. So „sādhū“ ‘ti tassa hatthato sahassam gaṇhi, bhatim gaṇhanto¹⁶ yeva ca¹⁷ tassa jīvitam pariccaji. So tam ādāya aṭavim pāvisi. Aṭavimajjhe pañcasatā corā utṭhahimsu. Core disvā va sesapurisā urena nipajjimsu, ārakkhikajetṭhako eko¹⁸ va nadanto vagganto pa-
haritvā pañcasate pi core palāpetvā¹⁹ satthavāhaputtam²⁰ sot-
thinā kantāram tāresi²¹. Satthavāhaputto parakantāre²² sattham²³

¹ Bi imam desanam śārītvā, Bd i. dhammadesanam ā. ² Bi add rājā. ³ Bi add catutthaṁ. ⁴ Ck omits bhikkhum. ⁵ Ck nam. ⁶ Bi osaggi. ⁷ Bi adds pi.

⁸ Ok aṭaviyā ār- corr. to aṭaviār-, Bi attavyam ār-, Bd aṭayi ār-. ⁹ Bi -ttetvā. ¹⁰ Bi omit purisa. ¹¹ Cks add jetṭhakesu. ¹² Bi add pana. ¹³ Bi -sīyam seyyako, Bd -sīyam seyako. ¹⁴ Cva. ¹⁵ Bi -kkā-. ¹⁶ Csa sahassam gaṇhinto yeva corr. to sahassam gaṇhanto yeva. ¹⁷ Bi omit ca. ¹⁸ Ck omits eko. ¹⁹ Bi -pesi. ²⁰ Bi -putto pi, Bd -puttapi. ²¹ Bi tārāpesi. ²² Bd panakantāre.

nivāsetvā¹ ārakkhikajetṭhakam² nānagarasabhojanam bhojetvā sayam pi bhuttapātarāso sukhanisinnō tena saddhim sallapanto³ „samma tathā dāruṇānam⁴ nāma⁵ corānam⁶ āvudhāni gahetvā avattharaṇakālē⁷ kena nu kho kāraṇena cittutrāsamattam⁸ pi na uppānan“ ti pucchanto paṭhamam gātham āha:

1. Disvā khurappe dhanuveganunne
khagge gahite⁹ tikkhiṇe teladhote
tasminm bhayasmin marane viyūlhe¹⁰
kasmā nu¹¹ te nāhu chambhitattan ti. 43.

10 Tattha dhanuveganunne ti dhanuvegena vissatthe¹², khagge gahite⁹ ti tharudanqeḥi¹³ sugahite khagge, marane viyūlhe¹⁴ ti marane paccupatthite, kasmā nu¹⁵ te nābū 'ti kena nu kho kāraṇena nāhosī, chambhitattan ti sariracalanārī.

Tam sutvā ārakkhikajetṭhako¹⁶ itarā dve gāthā avoca¹⁷:

15 2. Disvā khurappe dhanuveganunne
khagge gahite⁹ tikkhiṇe teladhote
tasminm bhayasmin marane viyūlhe¹⁰
vedam alatthan vipulan uṭāram. 44.
a. So vedajāto ajjhabhavim amitte,
20 pubbe va me jīvitam āsi cattam¹⁸,
na hi jīvite ālayam kubbamāno
sūro kayirā sūrakiccam kadāciti. 45.

Tattha vedam alatthan¹⁹ ti tutthiñ c' eva²⁰ somenassañ ca paṭilabbhiñ, vipulan ti bahum, uṭāran ti uttamam, ajjhabhavim ti jīvitam pariccajītvā 25 abhibhavim, pubbe va me jīvitamāsi cattam²² ti mayā hi²³ pubbe va tava hatthato bhatim gaṇhanten' eva²⁴ jīvitam cattam āsi, na hi jīvite ālayam kubbamāno ti jīvitasmim hi nikantim kurumāno purisakiccam²⁵ kadāci pi na karoti.

¹ Bid nivesetvā. ² Bi ārakkhijethakam, Bd ārakkhajetṭhakam. ³ Bid -pento. ⁴ Ck dāruṇām, C^a dāruṇām. ⁵ Bid omit nāma. ⁶ Ck corām. ⁷ Bid avattaraṇa-, C^a avattharaṇakālē. ⁸ Ck -uttāsa-. ⁹ Bid galite. ¹⁰ Ck viyūlha, Bid virule. ¹¹ Cks hu. ¹² Bid visatthe. ¹³ Bi khanukande, Bd dhanukunde. ¹⁴ Bi virule, Bd virule. ¹⁵ Cks kasmāhu. ¹⁶ Bid ārakkhaje. ¹⁷ Bid abhāsi. ¹⁸ Bi virule, Bd virule. ¹⁹ C^a cattham, Bd cattam. ²⁰ Bd śladdhan. ²¹ Ck tuṭṭhimeva. ²² Ck mattan, Bd cittan. ²³ Bi va, Bd omits hi. ²⁴ C^a gaṇhantoneva corr. to -te-neva, Bi gaṇhante yeva, Bd -to yeva. ²⁵ Bid surosurakiccam.

Evaṁ so saravasse¹ vassanto² jīvanikantiyā³ vissat̄thattā⁴ attanā⁵ sūrakiccassa katabhāvam ūpētvā⁶ satthavāhaputtam uyyojetvā sakagānam eva paccāgantvā⁷ dānādīni puññani katvā yathākammam gato.

Satthā imam desanam⁸ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam sa-
modhānesi: (Saccapariyosāne ossat̄thaviriyō⁹ arahatte patiṭṭhāsi¹⁰) „Tadā ārakkhikajeṭhako¹¹ aham eva ahosin¹² ti. Khurappa-
jātakam¹³.

6. Vātaggasindhavajātaka.

Yenāsi kisiyā pañḍū¹⁴ ti. Idam Satthā Jetavane viha-
ranto Sāvatthiyam aññataram kuṭumbiyam¹⁵ ārabhabha kathesi. Sā-
vatthiyam kir' ekā abhirūpā itthi¹⁶ ekam abhirūpam kuṭumbiyam¹⁶
disvā patibaddhacittā¹⁷ ahosi, sakalasarīram jhāpayamāno¹⁸ viy' assā¹⁹
abbhantare kilesaggi uppajji, sā n' eva kāyassādaṁ na cittassādaṁ
labhi, bhuttam pi 'ssā na rucci²⁰, kevalam mañacakassa aṭanīm²¹ ga-
hetvā nipajji²² A.tha nam upat̄thayikā ca sahāyikā ca pucchimū:
„kin nu kho tvām kampamānacittā aṭanīm²³ gahetvā nipannā, kin te
aphāsukan“ ti ekadvevāresu²⁴ akathetvā punappuna²⁵ vuccamānā²⁶
tam atham ārocesi. Atha naṁ tā²⁷ samassāsetvā „mā cintayi, mayam
taṁ ānessāmā“ ti vatvā gantvā²⁸ kuṭumbikena²⁹ saddhiṁ mantesum.
So paṭikkhipitvā punappuna²⁵ vuccamāno adhivāsesi. Tā „asukadivase
asukavelāyāgacchā³⁰“ ti paṭiññam gahetvā³¹ tassā ārocesum. Sā
attano sayanagabbham³² sajetvā attānam alānikaritvā sayanapitthe
nisinnā tasmim āgantvā sayanekadese nisinne³³ cintesi: „sace hi³⁴

¹ C^e saravasso, Bⁱ panarasse, B^d panapare. ² C^e vasanto, Bⁱ vavissajjente, B^d hi sajjente. ³ Bⁱ jivite-. ⁴ C^e vissat̄thā ⁵ B^d attano. ⁶ B^d paññāpetvā. ⁷ Bⁱ pacchāgamtvā. ⁸ C^e dhammadde-, B^d jātakam. ⁹ B^d add bhikkhu. ¹⁰ B^d patiṭṭhā. ¹¹ B^d ārakkhajehako pana ¹² B^d ahamevā. ¹³ B^d add pañca-
main. ¹⁴ B^d -kam, C^e kuṭimbiyam¹⁵ C^e itthi corr. to itthi, B^d itthi. ¹⁶ C^e
kuṭimbikam, B^d kuṭumpikam. ¹⁷ B^d patibandha- throughout. ¹⁸ B^d jhāya-
mānā. ¹⁹ B^d viya tassā. ²⁰ B^d pi na bhuñjati. ²¹ Bⁱ mañacakaaṭavi, B^d
mañjakaattani. ²² C^k nipajjiti corr. to nipajjati, B^d nippajji. ²³ Bⁱ mañca-
attani, B^d mañcaṭṭani. ²⁴ Bⁱ tāsam ekam dve vāre, B^d sā tam ekam dve vāre
pucchiti. ²⁵ Bⁱ punappunam, B^d punappunnam. ²⁶ Bⁱ pucchamānaya, C^e B^d
pucchamāna. ²⁷ C^e omits tā. ²⁸ Bⁱ omits gantvā. B^d gandha. ²⁹ C^e -ti-. ³⁰
C^e -lāya gacchā, B^d -lāya āgacchāhi. ³¹ B^d adds gantvā. ³² C^e sayanagabbham,
B^d vasana-. ³³ C^e -mno. ³⁴ B^d sacāham.

imassa garum akatvā idān' eva okāsam¹ karissāmi issariyam me² parihāyissati, āgatadivase yeva okāsakāraṇam³ nāma akāraṇam, ajja namā māmkuṁ katvā aññāsmiṁ divase okāsam karissāmīti⁴. Atha namā⁵ hatthagahaṇādīvasena⁵ kejīm kātum āraddhaṁ hatthe gahetvā „apehi, na me tayā attho“ ti nibbhacchesi⁶. So osakkitvā lajjito utthāya attano geham eva gato. Itarā itthiyo tāya tathākatabhāvāni⁷ īnatvā kuṭumbiye⁸ nikkhante⁹ upasamikamitvā evam āhamisu: „tvam¹⁰ etasmīm¹¹ paṭibaddhacittā āhāram paṭikkhipitvā nipajji¹², atha namū punappuna¹³ yācītvā ānayimha¹⁴, tassa kasmā okāsam na akāsīti¹⁵.
 10 Sā tam attham ārocesi. Itarā „tena hi¹⁵ paññāyissasīti¹⁶“ apakkamīmīsu¹⁷. Kuṭumbiyo¹⁸ puna nivattitvāpi na¹⁹ olokesi. Sā tam²⁰ alabhamānā nirāhārā tathā eva jīvitakkhayam pāpuṇi. Kuṭumbiyo¹⁸ tassā matabhāvāni īnatvā bahumālāgandhavilepanai²¹ ādāya Jetavanaṁ gantvā Satthāram pūjetvā vanditvā²² ekamantaṁ nisiditvā Satthārā²³ ca „kin
 15 nu kho upāsaka na paññāyasīti“ pucchite²⁴ tam attham ārocevā „sv-āham bhante ettakam²⁵ kālam lajjāya Buddhūpaṭṭhānam²⁶ nāgato²⁷ ti āha. Satthā „upāsaka idāni tav' esā²⁸ kilesavasena tam pakkosāpetvā āgatakāle tam okāsam akatvā²⁹ lajjāpesi, pubbe pi pana panditesu pi paṭibaddhacittā hutvā pakkosāpetvā āgatakāle okāsam
 20 akatvā kilametvā³⁰ vippayojesīti³¹ vatvā tena²² yācito atītam āhari:

Atīte Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjaṁ kārente Bodhisatto sindhavakule nibbattitvā Vātaggasindhavo³² nāma hutvā tassa mañgalasso ahosi. Assagopakā³³ tam netvā Gaṅgāya³⁴ nahāpentī³⁵. Atha namā Kundālī³⁶ nāma gadrabhī³⁷ disvā²⁵ paṭibaddhacittā hutvā kilesavasena kampamānā n' eva tīṇam

¹ Ck vokāsam, Bd omit okāsam. ² Cs -yañce. ³ Ck vokāsamikāraṇ, Cs okāsamikāraṇam. ⁴ Bd adds gantvā. ⁵ Ck Bid -gahanā-, Cs -gahana-. ⁶ Bid nivāresi.

⁷ Cs tāyathākatabhāvāni, Bi tāya tathā hatthagahaṇādībhāvāni, Bd tāya kātū hatthagahaṇādībhāvāni. ⁸ Cs kuṭumbiye, Bid kuṭumpike. ⁹ Bid add tam. ¹⁰ Bi adds evamāha, Cs tam sutvā. ¹¹ Bi tasnī. ¹² Bi nippajjasi. ¹³ Bid punappunaṁ. ¹⁴ Bi ānayimhā, Bd ānayimhā. ¹⁵ Bid add tvam. ¹⁶ Cks Bi -tīti, Bid add vatvā. ¹⁷ Bi pakkamisū, Bd pakkamisu. ¹⁸ Cs kuṭimbiko, Bid kuṭumpiko.

¹⁹ Bi puna nivattetvā na, Bd na puna nivattetvā. ²⁰ Cs sā sātāni, Bi sū tam. ²¹ Bd pagandhamālāvilepanai. ²² Bid omit vanditvā. ²³ Bi nisidi suttā, Bd nisidi satthā. ²⁴ Bid paññāyatīti pucchitvā. ²⁵ Bid ettha-. ²⁶ Ck Bid buddhu-

²⁷ Cs gato, Bi nāgatosmī, Bd nāgatosī. ²⁸ Bi na upāsaka idāneva, Bd na u. idāneva sā. ²⁹ Bd katvā. ³⁰ Bd kilamitvā. ³¹ Bi va uyyojesi, Bd uyyojesi.

³² Bi tehi. ³³ Bd vātakka-. ³⁴ Cks -ke. ³⁵ Bd -yan. ³⁶ Cks -nte. ³⁷ Cs -li, Bi bhaddali, Bd baddhalī. ³⁸ Bi -bhā, Bd -bhi.

khādi na pānīyañ ca¹ pivi, parisussitvā² kisā atṭhicammamattā va³ ahosi⁴. Atha nām putto gadrabhapotako tathā⁵ parisussamā-nām disvā „kin nu kho tvaṁ amma n' eva tiṇam khādasi⁶ na pānīyañ⁷ pivasi⁸, parisussitvā⁹ tattha tattha kampamānā nipajjasi¹⁰, kin te aphāsukan¹¹ ti pucchi. Sā akathetvā¹² punappuna¹³ vuccamānā¹⁴ tam attham kathesi. Atha nām putto samassāsetvā „amma mā cintayi, aham¹⁵ tam ānessāmīti¹⁶ vatvā Vātaggasindhavassa¹⁷ nahāyitum¹⁸ gatakāle¹⁹ tam²⁰ upasāmīkamitvā „tāta, mayham mātā tumhesu pāṭibaddhacittā, nirāhārā²¹ sussitvā marati²², jīvitadānam assā dethā²³ ‘ti āha. „Sādhū tāta dassāmī²⁴, assagopakā maññ nahāpetvā²⁵ thokam Gaṅgātire²⁶ caranatthāya²⁷ vissajjenti²⁸, tvaṁ mātaram gahetvā tam padesam ehīti²⁹. So gantvā mātaram ānetvā tasmiṁ padese vissajjetvā³⁰ ekamantam paṭicchanno³¹ atṭhāsi. Assagopako³² pi Vātaggasindhavam³³ tasmiṁ thāne vissajjesi³⁴. So tam gadrabhim oloketvā upasāmīkami. Atha sā gadrabhī³⁵ tasmiṁ³⁶ upasāmīkamitvā attano sarīram upasiṁghamāne³⁷ „sac' āham garum³⁸ akatvā³⁹ āgatakhaṇe⁴⁰ v⁴¹ assa⁴² okāsanī karissāmī evam me yaso ca issariyañ ca parihāyissati⁴³, anic-chamānā viya bhavituñ vaṭṭatīti⁴⁴ cintetvā sindhavassa heṭṭhā-hanuke⁴⁵ pādena paharitvā palāyi. Dantamūlassa⁴⁶ bhijjītvā⁴⁷ gatakālo⁴⁸ viya ahosi. Vātaggasindhavo⁴⁹ „ko me etāya attho⁵⁰

¹ Bid udakam and omit ca. ² Bi sussi, Bd sariram sussitvā. ³ Bid omit va

⁴ Bd hutvā, Bi hutvā punappunam pajjāyi. ⁵ Bid mātaram. ⁶ Ck khāsi, Bi khādi. ⁷ Bid udakam. ⁸ Bid pivi. ⁹ Bd pasariranū sussitvā. ¹⁰ C^s nipajji.

¹¹ Bid add pi. ¹² Bid -nnam. ¹³ Bid pucchamānassa gadrabhī. ¹⁴ Bid ahan.

¹⁵ Bid tam ānetvā dassāmī. ¹⁶ Bi vātakka-. ¹⁷ Bid nhā-. ¹⁸ Bid āgamana-

¹⁹ Bid omit tam. ²⁰ Bd nihārā, Bi nihārā. ²¹ Bid marissati. ²² Bid dassāmīti.

²³ Bid nhāyitvā. ²⁴ Bid add thatvā. ²⁵ Bi vicaraṇa-, Bd gocaratāya. ²⁶ Bi visajjissati, Bd vissajjissanti. ²⁷ Bid vissajjītvā ²⁸ Bi paṭichinno? Bd paṭipanne.

²⁹ Bid -kā. ³⁰ Bid vātakka-. ³¹ Bi vissajjesum, Bd vissajjesum. ³² Ck Bi -bhi, Bd -bhim. ³³ Ck tasmiṁ thāe, the latter word being scratched out, Bi omits tasmiṁ. ³⁴ C^s -no. ³⁵ Bi gurum. ³⁶ Bd katvā. ³⁷ -kkhane ³⁸ Bid yevassa.

³⁹ Bi -yissatiti, Bd -hārissatiti. ⁴⁰ Bd hanū-. ⁴¹ Bi danda-, Bd dandha-. ⁴² Bi bhijjamānā, Bd bhijjamāna. ⁴³ Bid kālo. ⁴⁴ Bi vātakka- corr. to vātagg-, Bid add pl.

ti lajjito tato va' palāyi. Sā vippatisāri¹ hutvā tath' eva patitvā socamānā nipajji². Atha nam putto upasamkamitvā pucchanto pathamām gātham āha:

1. Yenāsi kisiyā pañdu yena bhattam na ruccati³

5 ayam so āgato tāto, kasmā dāni palāyasīti⁴. 46.

Tattha yenā⁵ ti tasmin paṭibaddhacittatāya yena kāraṇabhūtena.

Puttassa vacanam sutvā gadrabhī dutiyam gātham āha:

2. Sace⁶ panādiken' eva santhavo⁸ nāma jāyati⁹

yaso hāyati itthinām¹⁰, tasmā tāta palāy' ahan ti¹¹. 47.

10 Tattha ādikenevā¹² ti ādito vā¹³ paṭhamam nīva¹⁴, santhavo ti methunadhammasampayogavasena¹⁵ mittasanthavo, yaso hāyati itthinan¹⁰ ti tāta itthinām¹⁰ hi garum¹⁶ akatvā ādito va¹⁷ santhavam kurumānānām yaso hāyati issariyam gabbitabhāvo¹⁸ parihāyatīti.

Evam sā itthinām¹⁹ sabhāvam²⁰ puttassa kathesi.

15 Tat�iam gātham pana Satthā abhisambuddho hutvā āha:

Yasassinam kule jātam āgatam yā na icchatī
socati cirarattāya Vātaggam iva Kundaliti¹¹. 48.

Tattha yasassinan ti yasasampannam, yā na icchatīti yā itthi²² ta-
thārūpani²³ purisam na icchatī, cirarattāyā ti cirarattam dīghamaddhānan
20 ti attho.

Satthā imam atitam²⁴ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam sa-
modhānesi: (Saccapariyosāne kuṭumbiko²⁵ sotāpattiphale patiṭṭhahi)
„Tadā gadrabhī²⁶ sā itthi ahosi, Vātaggasindhavo pana aham evā“
‘ti. Vātaggasindhavajātakam²⁷.

¹ C^a lajji tatheva, Bⁱ lajjito tato, B^d lajjito tato ca. ² C^k -rino, Bⁱ -ri, B^d -ti-
sāri. ³ B^d nipp-. ⁴ Bⁱ viracati. ⁵ C^ks B^d -tīti. ⁶ B^d yenāsi. ⁷ Bⁱ nākho, B^d
nakho. ⁸ C^k satthavo, Bⁱ satthavo, B^d sindhavo. ⁹ Bⁱ -te. ¹⁰ B^d itthi-. ¹¹
B^d palāyitanti. ¹² B^d -kens vū. ¹³ C^a adds na. ¹⁴ C^a -maññevara, B^d pa-
thamam eva. ¹⁵ B^d -saṁyoga-. ¹⁶ B^d garukanī. ¹⁷ Bⁱ yeva. ¹⁸ B^d labhit-
bhāvo. ¹⁹ B^d itthi-. ²⁰ B^d -vo taññ. ²¹ C^k kundālīti, C^a kundālīti, Bⁱ bhad-
daliti. B^d gadrabhiti. ²² B^d itthi. ²³ C^k yathārūpani ²⁴ B^d dhammadesa-
nam. ²⁵ C^a kuṭi-. ²⁶ B^d bhi. ²⁷ B^d add chaṭhamam

7. Kakkaṭajātaka.

Sīngī migo ti. Idam Satthā Jetavane viharanto aññataram itthim ārabba kathesi. Sāvathiyam kir' eko kuṭumbiko¹ attano bhariyam gahetvā uddhārasādhanatthāya² janapadaṁ gantvā uddhāram³ sādhetvā⁴ āgacchanto antarāmagge corehi gahito. Bhariyā⁵ pan' assa abhirūpā pāsādikā⁶. Corajeṭṭhako tassāpi⁷ sinehena kuṭumbikam¹ māretum ārabhi. Sā pana itthi⁸ sīlavatī⁸ ācārasampannā patidevatā⁹, sā corajeṭṭhakassa pādesu patitvā¹⁰ „sāmi¹¹“ sace mayi sinehena¹² mayham sāmikam māressasi¹³ aham pi¹⁴ visaiṁ vā khāditvā¹⁵ nāsāvataṁ sannirumbhitvā¹⁶ marissāmi, tayā pana saddhim na gacchis-¹⁰ sē...ni¹⁷, mā me akāraṇā¹⁸ sāmikam mārehiti¹⁹ yācitvā tam vissajjāpesi. Te ubho pi sotthinā Sāvathim patvā Jetavanapitthivihārena gacchanta „vihāram pavisitvā Satthāram vanditvā gamissāmā“²⁰ ‘ti¹⁹ gandhakuṭi-parivenam gantvā²⁰ vanditvā ekamantaṁ nisidiṁsu. Te Satthārā „ka-¹⁵ ham gat' atthā²¹“ ‘ti puṭṭhā „uddhārasādhanatthāya²²“ ‘ti aham su, „antarāmagge pana ārogena²³ āgat' atthā²⁴“ ‘ti vutte kuṭumbiko²⁴ aha: „antarāmagge no bhante corā ganhiṁsu, tatr' esā²⁵ mām māriyamā-nam corajeṭṭhakam yācitvā mocesi²⁶, imam nissaya²⁷ jīvitam laddhan²⁸ ti. Satthā „upāsaka idāni tāv' etāya²⁸ tuyham jīvitam²⁹ dinnam³⁰, pubbe³¹ pañditānam pi adāsiti³²“ tena yācito atitam āhari:³⁰

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjaṁ kārente Hi-mavante mahā udakarahado, tattha mahā suvaṇṇakakkaṭako ahosi, so tassa nivāsabhāvena³³ kuliradaho³⁴ ti paññāyittha. Kakkaṭako mahā ahosi khalamandalappamāṇo³⁵, hatthī³⁶ gahetvā vadhetvā³⁷ khādati, hatthī³⁸ tassa bhayena³⁹ otaritvā³⁵

¹ C^e kuṭi-. ² Bⁱ uddhāram sodhan-, B^d uddhāram sodhan-. ³ Bⁱ uddhāram. ⁴ B^d so-. ⁵ B^d add dassaniyā. ⁶ Bⁱ tasmi, B^d tassa. ⁷ B^d itthi. ⁸ C^k B^d-ti. ⁹ B^d add hutvā. ¹⁰ B^d nippattitvā. ¹¹ B^d add corajeṭṭhaka. ¹² B^d sineho atthi mā. ¹³ Bⁱ māreheti, B^d mārebi, B^d add sace māresi. ¹⁴ omit pi. ¹⁵ B^d khāditvā vā. ¹⁶ read-tvā vā? Bⁱ sannirajjitvā, B^d -rujjitvā. ¹⁷ B^d gami-. ¹⁸ B^d -nena. ¹⁹ B^d satthāram vandissāmā ti. ²⁰ B^d add satthāram. ²¹ B^d gatattā upāsikā. ²² Bⁱ uddhāram sodha-, B^d uddhāram sodha-. ²³ C^k āroggena, Bⁱ ārogena, B^d āroge corr. to āroge. ²⁴ C^e kuṭi-. ²⁵ B^d tattha sā. ²⁶ C^k mocehi. ²⁷ Bⁱ adds mayā. ²⁸ B^d na idāneva tāya evāh. ²⁹ Bⁱ jīvitadānam, B^d jīvitāndānam. ³⁰ Bⁱ omits dinnam. ³¹ B^d add pl. ³² B^d pi jīvitam adāsi yevā ti. ³³ Bⁱ ni-vāsanassa bhāvena, B^d nivāsanabhāvena. ³⁴ C^k kuṭi-, B^d kuli-. ³⁵ Bⁱ -nam, B^d -nā. ³⁶ C^e B^d hatthi. ³⁷ so C^k; B^d omit vadhetvā. ³⁸ C^e hatthi, B^d -yo. ³⁹ B^d add tattha.

gocaram gaṇhitum na sakkonti¹. Tadā Bodhisatto kulirā-
daham² upanissāya vasamānam hatthiyūthajeṭṭhakahatthim³
paṭicca kaṇeruyā⁴ kucchismim⁵ paṭisandhim gaṇhi. Ath' assa
mātā „gabbham rakkhissāmīti⁶“ aññam pabbatapadesam gantvā
5 gabbham rakkhitvā puttam vijāyi. So⁷ anukkamena viññūtam⁸
patto mahāsariro thāmasampanno sobhaggappatto añjanapab-
bato viya ahosi. So ekāya kaṇeruyā⁹ saddhim samvāsam
kappetvā „kakkaṭakam gaṇhissāmīti¹⁰“ attano bhariyañ ca
mātarañ ca ādāya tam hatthiyūtham upasamkamitvā pitaram
10 passitvā „tāta aham kakkaṭakam gaṇhissāmīti“ āha. Atha
nañm pitā „na sakkhissasi tātā¹¹“ 'ti vāretvā¹² punappuna¹³
vadantam eva¹⁴ „jānissasīti“ āha. So kuliradahanī¹⁵ upanis-
sāya vasante¹⁶ sabbavāraṇe sannipātētvā sabbehi saddhim da-
hasanīpam gantvā „kim so kakkaṭako otaraṇakāle gaṇhati
15 udāhu gocaram gaṇhanakāle udāhu uttarāṇakāle“ ti pucchitvā¹⁷
„uttarāṇakāle“ ti sutvā „tena hi tumhe kuliradahanī¹⁸ otaritvā
yāvadatham gocaram gaṇhitvā¹⁹ paṭhamam uttaratha, aham
pacchato gamissāmīti²⁰“ āha. Vāraṇā tathā karim̄su. Kuliro¹⁶
pacchā²⁰ uttarantam Bodhisattam mahāsandāsena kammāro²¹
20 lohasalākam²² viya alavasena²³ pāde dālham gaṇhi. Kaṇeru²⁴
Bodhisattam avijahitvā samīpe yeva²⁵ atthāsi. Bodhisatto
ākaddhanto²⁶ kulīram²⁷ cāletum nāsakkhi. Kuliro²⁷ pana tam
ākaddhanto²⁶ attano abhimukham karoti. So marañabhay-
tajjito baddharavarī²⁸ ravi. Sabbavāraṇā²⁹ marañabhayabhīta³⁰
25 kuñcanādañm³¹ katvā muttakarisañ cajamānā palāyimsu. Ka-
neru²⁴ pi 'ssa sañthātum³² asakkonti³³ palāyitum ārabhi³⁴. Atha

¹ Bi asakkonto, Bd asakkonti ² Cks kuṭī-, Bi kuṭī-, Bd kuṭī-. ³ Bid -jeṭṭhakaham.

⁴ Bi kāretuñyā, Bd kārekuya. ⁵ Bid -imhi. ⁶ Cs -māti ⁷ Cks omit so. ⁸ Bd -tam.

⁹ Ck kā-, Bid kāreñuya. ¹⁰ Bi uggaṇhissāmīti, Bd ukkaṇh-. ¹¹ Bid puttā.

¹² Bid vāreti. ¹³ Bid -nnam. ¹⁴ Bi vadantitvaññevara, Bd vadantamitvañ-

ñevara. ¹⁵ Cks kuṭī-, Bid kuṭī-. ¹⁶ Cs -tā, Bi -to. ¹⁷ Bid pucchi ¹⁸ Bid ga-

hetvā. ¹⁹ Bid bhāvissāmīti. ²⁰ Bid pacchato. ²¹ Bid kammāra. ²² Bi lohapa-

talakam, Bd -salakam. ²³ Cs āla- corr. to aṭa-, Bid dvīḍadvayena. ²⁴ Bid kā-

reñukā. ²⁵ Ck va. ²⁶ Cs Bi ākaddhento ²⁷ Cks kuṭī-, Bi -kuṭī-, Bd -kuṭī. ²⁸

Bid bandharavarī. ²⁹ Bid sabbe-. ³⁰ Bid -tajjita. ³¹ Bid koñca-. ³² Bid san-

dhāretum. ³³ Bid -ti. ³⁴ Bid ārabbi.

naṁ so attano baddhabhāvam¹ nāpetvā² tassā apalāyanattham
paṭhamam gātham āha:

1. Siṅgi³ migo āyatacakkhunetto⁴
atṭhittaco⁵ vārisayo alomo,
tenābhībhūto kapaṇam rudāmi,
mā heva man pāṇasamam jaheyyā ti. 49.

Tattha siṅgi⁶ migo ti siṅgi suvaṇṇavanno⁷ migo dvīhi alehi siṅgakic-
caṁ sādhenthe yuttatāya siṅgti⁸ attho, migo ti pana sabbasaṅgāhikavasena⁹
idha kuļiro¹⁰ vutto, āyatacakkhunetto¹¹ ti¹² dassanat̄hena cakkhunayanat-
thena nettam, āyatāni cakkhusamkhātāni nettāni a-sā ti āyatacakkhunetto dī-
ghakkhitī attho, atṭhim ev' assa tacakiccam sādhetitī atṭhittaco¹³, tenābhī-
bhūto ti tena¹⁴ migena abhībhūto ajjhottaho¹⁵ niccalam¹⁶ gahito hutvā, ka-
paṇam rudāmīti kāruñappatto¹⁷ hutvā rodāmi¹⁸ viravāmi, mā heva man¹⁹
ti mani evarūpam vyasanam pattam²⁰ attano pāṇasamam piyasāmikam tvam mā
heva jahi²¹.

Atha sā kaṇerū²² nivattitvā²³ tam assāsayamānā dutiyam
gātham āha:

2. Ayya na tam jahissāmi kuñjara²⁴ saṭṭihīhāyana²⁵,
pathavyā²⁶ cāturantāya suppiyo hosi me tuvan ti. 50.

Tattha saṭṭihīhāyana²⁷ ti jātiyā saṭṭhvassakālasmin²⁸ hi kuñjarā thā-
mena parihāyanti, sā ahāni evam thāmehinam²⁹ imāni vyasanam pattam³⁰ na
tam³¹ jahiesāmi³², mā bhāyi, imissā³³ hi³⁴ catusu³⁵ disāsu samuddam pa-
tvā thitāya cāturantāya paṭhaviya³⁶ tvam mayham suṭṭhu piyo ti.

Atha naṁ santhambhetvā³⁷ „ayya idāni tam kulirena³⁸
saddhim thokam kathāsallāpam labhamānā vissajjāpessāmīti³⁹“
vatvā kuliram⁴⁰ yācamānā tatiyam gātham āha:

¹ Bid bandha-. ² Bid paññā-. ³ Bid siṅga. ⁴ Bid āyati-. ⁵ Bid atṭhittaco. ⁶ Ck siṅgisuvaṇṇavanno, C^o siṅgisuvaṇṇavanna, Bi siṅgasuvaṇṇavannā, Bd suvaṇṇavanno, omitting siṅga. ⁷ Bid siṅgan ti. ⁸ Bi sabbapāṇasaṅgahakavase, Bd sabbapāṇasaṅgahatavasena. ⁹ Ck kuļi-, C^o kuļiroti, Bid kuļiroti. ¹⁰ Bi āyati-. ¹¹ Bid add ettha. ¹² Bid atṭhitaco. ¹³ Bi teneva. ¹⁴ Bi ajjhottarato, Bd ajjhottharato. ¹⁵ Bid -lo. ¹⁶ Ck -ñīapa-. ¹⁷ Bi ru-. ¹⁸ Cks hevan. ¹⁹ Bid byasanappattam. ²⁰ Bi jahāmi, Bd jahā ti. ²¹ Bid kārenukā. ²² Bid nivatte. ²³ Bid kuñcaram. ²⁴ Bi saṭṭhāhāyanaṁ, Bd saṭṭhāhāyanam. ²⁵ Bid -byā. ²⁶ Bid -nan. ²⁷ Bid saṭṭhvassikā. ²⁸ Bi thāmehi sampannam, Bd thāmena hi sampannam. ²⁹ Bi idam byasanappattam, Bd imam byasanappattam. ³⁰ Bid omit tam. ³¹ Bid -mīti. ³² atha sā kaṇerū --- imissā wanting in C^o. ³³ Bid ti. ³⁴ Cks Bi catusu. ³⁵ Bid path-. ³⁶ Ck santhambi, Bi sanṭhapetvā, Bd sanṭhambhetvā? ³⁷ Bid kuļi-. ³⁸ Bid visa-.

a. Ye kulfrā¹ samuddasmiṁ Gaṅgāya Nammadāya ca²
tesam̄ tvam̄ vārijo seṭṭho, muñca rodantiyā patin ti³. 51.

Tass' attho: ye samudde vā Gaṅgāya vā nadiyā Nammadāya vā nadiyā ku-lirā⁴ sabbesam̄ vanpasampatti� ca mahantattena⁵ ca tvam̄ eva seṭṭho⁶, tena
5 tam̄⁷ yācāmī, mayhaṁ rodamānāya sānikaiṁ muñcā ti.

Kuliro⁸ tassā kathayamānāya⁹ itthisadde nimittam̄ gahetvā
akampitamānaso¹⁰ hutvā vāraṇassa pādato ale¹¹ viniveṭhento
,,ayaṁ¹² vissattho¹³ idau nāma karissatīti¹⁴ na¹⁵ kiñci aññāsi.
Atha nam̄ vāraṇo pādaṁ ukkhipitvā piṭṭhiṁ¹⁶ akkami, tāvad
10 eva atṭhīni bhijjim̄su¹⁷. Vāraṇo tuṭṭharāvai¹⁸ ravi. Sabba-
vāraṇā¹⁹ sannipatitvā kulīram̄²⁰ nīharitvā mahītale ṭhapetvā²¹
maddantā cuṇṇam̄²² akāṁsu. Tassa dve alā sarirato bhijji-
tvā ekamante patim̄su. So ca kulīradaho²³ Gaṅgāya ekābad-
dho²⁴ Gaṅgāya²⁵ pūraṇakāle²⁶ Gaṅgodakena pūrati, udake
15 mandibhavante²⁷ dahato udakam̄ Gaṅgam̄ otari²⁸. Atha dve
pi te alā uppatitvā²⁹ Gaṅgāya pavuyhiṁsu³⁰, tesu eko sa-
muddam̄³¹ pāvisi, ekaṁ dasabhātikarajāno³² udake kīlamānā
labhitvā Anakam̄³³ nāma mutiṅgam̄³⁴ akāṁsu, samuddam̄³⁵ pa-
viṭṭham̄ pana asurā gahetvā Ālambaram̄ nāma bherim̄ kāresum̄.
20 Te aparabhāge Sakkena³⁶ saṅgāme³⁷ parajitā tam̄ chaḍḍetvā³⁸
palāyiṁsu. Atha nam̄ Sakko attano athāya gaṇhāpesi, „Ālam-
baramegho viya thanantīti³⁹ tam̄ sandhāya vadanti.

Satthā imam̄ dhammadesaṁ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam̄
samodhānesi: (Saccapariyosāne ubho pi⁴⁰ jayampatikā sotāpattihale

¹ Bid kuli- ² Bi gaṅgāya vā yamunā ca, Bd gaṅgāya yamunāya ca. ³ Cks pa-tīti. ⁴ Cks ku-li-, Bd gaṅgāya vā yamunāya vā kuli-. ⁵ Bid mahantena. ⁶ Bid add uttamo. ⁷ Cs tvam̄. ⁸ Cks ku-li-, Bd kuli-. ⁹ Bid kathi- ¹⁰ Bd ākaḍbi-yamānaso, Bi akāḍhi-. ¹¹ Cks alehi. ¹² Ck alam̄, Cs alam̄ corr. to alam̄. ¹³ Bid visetho ¹⁴ Cks -ssasiti, Bi -ssāmiti ¹⁵ Ck omits na. ¹⁶ Bid piṭṭhiyam̄. ¹⁷ Bd adds atha. ¹⁸ Bid tuṭṭhiravam̄. ¹⁹ Bid sabbe. ²⁰ Cks ku-li-, Bi ku-li-, Bd kuli-. ²¹ Bd cuṇṇavicecuṇṇam̄. ²² Bd ekābandho, Bi ekobandho. ²³ Cs omits gaṅgāya. ²⁴ Cs Bd purāṇa- ²⁵ Bid mandibhūtē. ²⁶ Bid gaṅgāya otarati ²⁷ Bd upi alavītvā. ²⁸ Ck vuyhiṁsu, Bid vuyhisu. ²⁹ Bid -dde ³⁰ Cs -tu-. ³¹ Bi ālaka, Bd ālāmkam̄. ³² Bi mudiṅgam̄, Bd muddiṅgam̄. ³³ Bid -dda. ³⁴ Cs sakkotam̄. ³⁵ Bid mā. ³⁶ Ck chaḍḍhetvā, Bi chaṭṭetvā, Bd chatetvā. ³⁷ Bd thanatīti. ³⁸ Bid omit i.

patiṭṭhahim̄su) „Tadā kaṇeru¹ ayam upāsikā ahosi², vāraṇo pana aham aham evā“ ’ti. Kakkaṭajātam̄³.

8. Arāmadūsajātaka.

Yo ve sabbasametānan ti. Idam Satthā Dakkhināgiri-janapade⁴ aññataram uyyānapālaputtam ārabba kathesi. Satthā⁵ kira vutthavasso⁶ Jetavanā nikkhmitvā Dakkhināgirijanapade⁷ cārikam cari. Ath’ eko upāsako Buddha-pamukhaṁ saṅgham⁸ nimantetvā uyyāne nisidāpetvā yāgukhajakehi santappetvā „ayyā⁹ uyyānacāri-kam¹⁰ caritukāmā iminā uyyānapālena saddhiṁ carantu“ ’ti vatvā „ay-yānam phalāphalāni dadeyyāsīti“ uyyānapālam āñāpesi. Bhikkhū¹⁰ caramānā ekam chiddaṭṭhānam⁹ disvā „imam ṭhānam chiddam¹⁰ avirūl-harukkham¹¹, kin nu kho kāraṇan“ ti pucchiṁsu. Atha nesam uyyānapālo ācikkhi: „eko kira uyyānapālaputto uparopakesu udakam̄ āsiñcanto ‘mūlappamāñena¹² āsiñcissāmītī’ uppātetvā mūlappamāñena udakam̄ āsiñci, tena tam ṭhānam chiddam jātan“ ti. Bhikkhū¹⁵ Satthu santikam̄ āgantvā tam¹³ atham ārocesum. Satthā „na bhikkhave idān eva pubbe pi so kumārako arāmadūsako yevā“ ’ti vatvā ati-tam āhari:

Atīte Bārāṇasiyam Vissaseṇe¹⁴ nāma¹⁵ rajjam kā-rente¹⁶ ussave ghuṭthe¹⁷ uyyānapālo „ussavaṁ kīliśāmīti“ uy-yānavāsino makkaṭe āha: „idam uyyānam tumhākam bahūpa-kāraṁ, ahaṁ sattāham ussavaṁ kīliśāmi, tumhe sattame dvase uparopakesu udakam̄ āsiñcathā“ ’ti āha. Te „sādhū“ ’ti sampaṭicchim̄su. So tesam cammaghaṭake datvā pakkāmi. Makkaṭā udakam̄ siñcitvā¹⁸ uparopakesu āsiñcim̄su. Atha te¹⁹²⁵ makkaṭajeṭṭhako āha: „āgametha tāva, udakam̄ nāma sabba-kālaṁ dullabham, tam rakkhitabbam²⁰, uparopake uppātetvā

¹ Bīd kārenukā. ² Bīd omit ahosi. ³ C^o kakkaṭaka-, Bīd kannata-, Bīd add sattamām. ⁴ C^o Bīd -ga-. ⁵ C^k vuttavasse, Bīd vutthavasso. ⁶ Bīd bhikkhu-saṅgham. ⁷ C^o ayya. ⁸ Bīd uyyāne-. ⁹ Bīd chindanāṭhānam, Bīd chindāṭhānam. ¹⁰ Bīd chīndā, Bīd chinnām. ¹¹ C^o viralarukkham, Bīd rujhām avirakkhi. ¹² C^o mūlapa-. ¹³ Bīd etam ¹⁴ C^o vissaseno, Bīd visaseno. ¹⁵ C^o Bīd add rājā. ¹⁶ Bīd -to. ¹⁷ C^k ghuṭṭe, C^o ghuṭṭe corr. to ghuṭṭhe, Bīd saṅghuṭhe, Bīd saṁ-ñghuṭhe. ¹⁸ Bīd āsiñcantā, Bīd āsiñcitvā. ¹⁹ Bīd ne. ²⁰ Bīd tattha.

mūlappamānam ñatvā dīghamūlakesu bahum¹ rassamūlakesu appam udakam āsiñcitum² vat̄atitī“. Te „sādhū“ 'ti vatvā³ ekacce uparopake uppātētvā gacchanti ekacce te⁴ ropetvā udakam siñcanti. Tasmim kāle Bodhisatto Bārāñasiyam⁵ ekassa kulassa putto ahosi. So kenacid eva karan̄iyena uyyānam gantvā te makkatake⁶ tathā karonte disvā „ko tumhe evam kāretitī⁷“ pucchitvā „vānarajeñthako“ ti vutte „jettha-kassa⁸“ tāva vo ayañ paññā⁹, tumhākam kidisī¹⁰ bhavissatitī¹¹“ tam¹² attham pakāsento pañhamānam¹³ gātham āha:

- 10 1. Yo ve sabbasametānam ahuvā set̄hasammato
tassāyam¹⁴ edisī¹⁵ paññā, kim eva itarā pajā ti. 52.

Tattha sabbasametānan ti imesam sabbesam¹⁶ pi samāgatānam¹⁷ ahuvā ti ahosi, kim eva itarā pajā ti yā itarā etesu lāmikā¹⁸ pajā kidisā nu kho tessāyam¹⁹ paññā ti.

- 15 2. Tassa katham sutvā vānarā dutiyam gātham āham̄su:
2. Evam eva tuvam brahme anaññāya vinindasi,
katham hi mūlam adisvā²⁰ rukkham jāññā patit̄hitān ti. 53.

Tattha brahme ti ālapanamattam, ayañ pan' ettha sañkhepattho: tvam bho purisa kārañākārañam ajānitvā evam evam²¹ amhe vinindasi, rukkham²² nāma gambhirapatiñthito²³ vā esa na vā ti mūlena²⁴ anuppātētvā katham ñā-tum²⁵ sakkā, tena mayam uppātētvā mūlappamānena udakam āsiñcāmā 'ti.

Tam sutvā Bodhisatto tatiyam gātham āha:

- a. Nāham tumhe vinindāmi ye c' aññe²⁶ vānarā vane,
Vissaseno va gārayho yass' atthā rukkharopakā ti. 54.

25 Tattha Vissaseno va gārayho ti Bārāñasirājā²⁷ Vissaseno yev' ettha²⁸ garahitabbo, yassatthā rukkharopakā ti yass' athāya tumhādīsa rukkharopakā jātā ti

¹ C^s Bd bahu. ² Bd siñci-. ³ Pid sampaticchitvā, Bi adds va ⁴ Bd omit te. ⁵ Bid -te. ⁶ C^s karotiti, Bd kena tumhehi evam kāritanti. ⁷ Bd vanaraje-. ⁸ Bid appapaññō ⁹ Bid -karū pana kidisam. ¹⁰ C^s -ssasitī. ¹¹ Bi etam, Bd ekam. ¹² Bid imam. ¹³ C^k nass-. ¹⁴ C^s idieī, Bd edisā. ¹⁵ C^k omits sabbesam. ¹⁶ Bid samānjātīnam. ¹⁷ C^s lāmakā, Bi lāmaka, Bd lāmake. ¹⁸ C^k tas-mayam, Bi tassa, Bd tassā. ¹⁹ C^s Bid add na. ²⁰ Bid eva ²¹ Bid rukkho. ²² Bid -re-. ²³ Bid mūlam. ²⁴ C^s ñātam, Bd ñānum. ²⁵ Bi ye vetta, Bd ye caññe tattha. ²⁶ C^k -si-. ²⁷ Bi yo etta etta, Bd yeva ettha.

Satthā imam dhammadesanam āharitvā jātakam samodhānesi:
„Tadā vāñarajeṭṭhako ārāmadūsakakumāro ahosi, pañditapuriso pana
aham evā“ ‘ti. Ārāmadūsakajātakam”.

9. Sujātajātaka.

Na hi vaṇṇena sampannā ti. Idam Satthā Jetavane 5
viharanto Anāthapiṇḍikassa sunisam¹ Dhanañjayaseṭṭhidhītarām Visā-
khāya kaniṭṭhabhaginim Sujātam ārabba kathesi. Sā kira mahan-
tena yasena Anāthapiṇḍikassa gharai pūrayamānā pāvisi, „mahāku-
lassa dhītā ahan“ ti pana² mānatthaddhā ahosi kodhanā caṇḍā³
pharusā, sassusasurasāmikavattāni na karoti, gehajanam tajjenti⁴ 10
paharanti⁵ carati⁶. Ath’ ekadivasam Satthā pañcabhikkhusatapari-
vuto⁷ Anāthapiṇḍikassa geham gantvā nisidi. Mahāseṭṭhi⁸ dhammiam
suṇpto⁹ Bhagavantām upanisidi¹⁰. Tasmim khaṇe Sujātā dāsakanima-
karehi saddhiṁ kalaham karoti. Satthā dhammakathaṁ ṭhapetvā¹¹
„kim saddo eso“ ti āha. „Esā¹² bhante kulasuṇhā agāravā, n’ ev¹³
assā¹⁴ sassusasurasāmikavattāni atthi¹⁵ na dānam na sīlam, assaddhā¹⁶
appasannā ahorattam¹⁷ kalaham kurumānā vicaratiti“. „Tena hi¹⁸
pakkosathā“ ‘ti. Sā āgantvā¹⁹ vanditvā ekamantaṁ atṭhāsi. Atha
nam Satthā „satt’ imā Sujāte purisassa bhariyā, tāsam²⁰ tvam katarā“
ti puechi. „Bhante, nāham tam²¹ samkhitenna kathitassa attham²²
jānāmi, vitthārena me kathethā“ ‘ti. Satthā „tena hi ohtasotā sunā-
hīti“ vatvā imā gāthā abhāsi:

Paduṭṭhacittā ahitānukampinī²³
aññesu rattā atimaññate patim²⁴
dhanena kītassa vadhyā ussukā,
yā evarūpā purisassa bhariyā²⁵
„vadhakā²⁶ ca²⁷ bhariyā“ ti ca sā pavuccati.
Yam itthiyā vindati sāmiko dhanam
sippam vanijjañ ca kasim adhitthaham²⁸

95

¹ Bid add aṭhamā. ² Ck suni-, Bid sunham. ³ Bid omit pana. ⁴ Ck canda,
Bid caṇḍi. ⁵ Ck tajjenti, C^a tajja, Bid tajjanti. ⁶ C^a -ti, Bi -tīti, Bd -ti ⁷ Bi
omits carati, Bd vivadanti. ⁸ C^a Bid pañcahi bhikkhusatehi parivuto. ⁹ Bid
add pi. ¹⁰ Bi adds va. ¹¹ Bid upasañkamitvā vanditvā nisidi. ¹² Bid ekā. ¹³
Bi agārassa majhe vasamānā. ¹⁴ Bi naṭthi, Bd na atthi. ¹⁵ Bi -ttim, Bd -ttim
corr. to -ttam. ¹⁶ Bi adds nam. ¹⁷ Bi ti āha pakkosāpetvā āgamitvā, Bd ti sā-
petvā āgantvā. ¹⁸ Ck tāsan, Bi tāsu. ¹⁹ Ck na, Bi sañ, Bd omits tam. ²⁰ C^a
ayā, Bi vadhatā. ²¹ Bi omits ca. ²² Ck -him, Bi adhitthaham, Bd adhitthaham.

appam pi tasmā¹ apahātum icchati²,
 yā evarūpā purisassa bhariyā
 „corī³ ca⁴ bhariyā“ ti ca sā pavuccati.
 Akammakāmā⁵ alasā⁶ mahagghasā⁷
 5 pharusā ca caṇḍī ca duruttavādini⁸
 upatṭhayikānām⁹ abhibhuyya vattati¹⁰,
 yā evarūpā purisassa bhariyā
 „ayyā ca⁴ bhariyā“ ti ca sā pavuccati¹¹.
 Yā sabbadā hoti hitānukampinī
 10 mātā va puttā¹² anurakkhatē¹³ patim¹⁴
 tato dhanām sambhatam assa rakkhati,
 yā evarūpā purisassa bhariyā
 „mātā¹⁵ ca bhariyā“ ti ca sā pavuccati.
 Yathāpi jetṭhā¹⁶ bhaginī kaniṭṭhakā¹⁷
 15 sagāravā hoti sakamhi sāmike
 hirimanā bhattuvasānuvattini¹⁸,
 yā evarūpā purisassa bhariyā
 „bhaginī ca bhariyā¹⁹“ ti ca sā pavuccati.
 Yā c' īdha²⁰ disvāna patim pamoditā
 20 sakhi sakharām va cirassa²¹ āgatam
 koliniyā²² silavatī patibbatā,
 yā evarūpā purisassa bhariyā
 „sakhi ca²³ bhariyā“ ti ca sā pavuccati²⁴.
 Akkuṭhasantā²⁵ vadhadanqatajjitā
 25 aduṭṭhacittā patino titikkhati
 akkodhanā²⁶ bhattuvasānuvattini²⁷,
 yā evarūpā purisassa bhariyā
 „dāsi²⁸ ca bhariyā“ ti ca sā pavuccati.

¹ Bid tassa. ² Ck-tu, Bd pahātunicechatte. ³ Bi teri, Bd cori. ⁴ Bid omit ca. ⁵ Ck okkāmakāmā corr. to akāmakāmā, Bi akammañkāmā, Bd akammakā. ⁶ Ck alasā, Bd asasā. ⁷ Ck maggasā. ⁸ Bi durattavādini, Ck durannavādini. ⁹ Ck uṭṭhā-, Bi upajhānakāni, Bd upatṭhayakānām. ¹⁰ Bid pavattini. ¹¹ the second and third verses (yām ithiyā - - - akammakāmā - - -) are wanting in C*. ¹² Bid mātā puttām va. ¹³ C* anupekkhate, Bi anuukkhate, Bd -rakkhite. ¹⁴ Bid pati. ¹⁵ C* sacī, wanting in Bi. ¹⁶ Bid jetṭha. ¹⁷ Ck kaniṭṭhā, Bid ganiṭṭhakā. ¹⁸ Ck -ni, Bid bhattuvasānuvattani. ¹⁹ Bd kauithabbhariyā, wanting in Bi. ²⁰ Bid īdha. ²¹ Bi cīrassām, Bd cīrassa. ²² Ck kolī-, Bid koleyyakā. ²³ Ck ma, Bi va. ²⁴ the fifth and sixth verses are wanting in Bi. ²⁵ Bi akuddha-, Bd akundhā-. ²⁶ Bi sako-, Bd ako-. ²⁷ Bi satta - - - ni, Bd bhatta-. ²⁸ Bd dāsi, wanting in Bi.

Imā kho Sujāte purisassa satta bhariyā. Tāsu vadhekasmā corisamā ayyasamā ti imā tisso niraye nibbattanti, itarā catasso Nimmānarati-devaloke¹.

Yā c' idha² bhariyā vadhekā ti vuccati³
coriti ayirā⁴ ti ca sā pavuccati,
dussilarūpā pharusā anādarā⁵
kāyassa bhedā nirayam vajanti tā.
Yā c' idha² mātā bhaginī sakhi ca
dāsīti⁶ bhariyā ti ca sā pavuccati,
sile thitattā cirarattasamvutā
kāyassa bhedā sugatim vajanti tā.

5

10

Evam Satthari imā⁷ satta bhariyā⁸ dassente⁹ yeva Sujātā sotā-pattiphale patiṭṭhahi, tato¹⁰ „tvām imāsamā sattannam bhariyānam katarā“ ti vutte „dāsīsamā¹¹ aham bhante“ ti vatvā Tathāgataṁ van-ditvā khamāpesi. Iti Satthā Sujātam gharasunham ekovāden’ eva¹² 15 danetvā katabhakkacikco Jetavanaṁ gantrā bhikkhusaṅghena¹³ vatte dassite gandhakuṭīm pāvisi. Dhammasabhāyam pi kho bhikkhū Sat-thu gunakatham samuṭṭhāpesum: „āvuso ekovāden’ eva Satthā Sujā-tam gharasunham dametvā sotāpattiphale patiṭṭhāpesitī“. Satthā āgantvā „kāya nu ttha bhikkhave etarabi kathāya sannisinnā“ ti 20 pucchitvā „imāya nāmā“ ti vutte „na bhikkhave idān’ eva pubbe pi mayā Sujātā ekovāden’ eva¹⁴ damitā¹⁵ ti vatvā atitam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahma datte rajjam kārente Bodhisatto tassa aggamahesiyā kucchimhi nibbattitvā vayap-patto Takkasilāya¹⁶ sippāni¹⁷ uggañhitvā pitu accayena rajje 25 patiṭṭhāya dhammena¹⁸ rajjam kāresi. Tassa mātā kodhanā ahosi candā pharusā akkosikā paribhāsikā. So mātu¹⁹ ovādam dātukāmo „evam²⁰ avatthukaṁ kathetuṁ na yuttan“ ti tassā anusāsanattham ekaṁ upamaṁ olokento carati. Ath' ekadi-vasaṁ uyyānam agamāsi²¹, mātāpi puttena saddhiṁ ñeva²² so

¹ Bi adds uppajjanti, Bd upapajjanti   ² Bid cīdha   ³ Bi vadhekā pavuccati, Bd vadhekā ti pavuccati.   ⁴ Bid ayyakā   ⁵ Bid anūcārā.   ⁶ Bi dāsi, Bd dāsī, both omit ti.   ⁷ Bid imāsu.   ⁸ Bi -yāsu   ⁹ Ck dassente dassente, C^a dassento, Bd dassentesu.   ¹⁰ Bid sujāte.   ¹¹ Bi dāsi-.   ¹² Bi ekavāreva, Bd ekovāreneva.   ¹³ Bi -saṅghe, Bd -saṅghe.   ¹⁴ Bd ekovāreneva   ¹⁵ Bid add yevā   ¹⁶ Bid -lāyam.   ¹⁷ Bid sabbasi-.   ¹⁸ Bi adds samena, Bd sammena.   ¹⁹ Bi tassā.   ²⁰ Bi ekameva, Bd evameva.   ²¹ Bid gacchanto.   ²² C^a Bid saddhiññeva

agamāsi. Atha¹ antarāmagge kikī sakuṇo viravi. Bodhisatta-parisā² tam saddam sutvā kanne thaketvā³ „ambho caṇḍavāce⁴ pharusavāce⁴ mā saddam akāsīti“ āha. Bodhisatte⁵ nāṭaka-parivute⁶ mātarā saddhiṁ uyyāne⁷ vicarante ekasmīn supupphite⁸ sālārukku nilīnā ekā kokilā madhurena sarena vassi⁹. Mahājano tassā sare sammatto hutvā añjalim¹⁰ paggahetvā „sañhavāce sakhilavāce¹¹ muduvāce vassa vassā“ ’ti gīvām ukkhipitvā ohitasoto olokento atthāsi. Bodhisatto¹² tāni dve kāraṇāni disvā „dāni mātarām saññāpetuṁ¹³ sakkhissāmīti“¹⁰ cintetvā „amma antarāmagge kikīsaddam¹⁴ sutvā¹⁵ mahājano ‘mā saddam akāsi¹⁶, mā saddam akāsīti’ kanne pidahi, pharusavācā nāma na kassaci piyā“ ti vatvā imā gāthā avoca:

1. Na hi vanṇena sampannā mañjukā¹⁷ piyadassanā¹⁸ kharavācā piyā honti asmiṁ loke paramhi ca. 55.
2. Nanu passas’ imam kālim¹⁹ dubbaṇṇam²⁰ tilakāhatam²¹ kokilam sañhabhāṇena²² bahunnam pāṇinam piyam. 56.
3. Tāsmā sakhilavāc’assa²³ mantabhāñi²⁴ anuddhato (Dhp. v. 88.) attham dhammañ ca dīpeti madhuram tassa bhāsitan ti. 57.

Tāsaṁ ayam attho: amma ime sattā piyaṅgusāmādinā²⁵ sarīravaṇṇena sampannā²⁶ kathānigghosassa²⁷ madhuratāya mañjukā²⁸ abhirūpatāya²⁵ piyadassanā samānā²⁹ antamaso mātāpitaro pi³⁰ akkosaparibhāsādivasena³² pavattāya³³ kharavācāya samannāgatattā kharavācā imasmī ca paramhi ca³⁴ loke piyā nāma na honti³⁵ antarāmagge kharavācā³⁶ kikī viya, sañhabhāṇino pana maṭṭhāya³⁷ madhuratāya vācāya samannāgata virūpāpi³⁸ piyā honti, tena tām³⁹ 93 vadāmī: nanu passasi imam kālim⁴⁰ dubbaṇṇasariṇavaṇṇato⁴¹ pi kālatarehi⁴²

¹ Bd adds nam. ² Bid bodhisattassa parisā ca. ³ Bid pidahitvā. ⁴ Ck -co.

⁵ Bi -tto, Bid add pana. ⁶ Cks -tena, Bi -varito, Bd -vāritena ⁷ Bd uyyāna-meva.

⁸ Bd -ta. ⁹ Bd viravi. ¹⁰ Bd -añcali. ¹¹ saddhiṁ --- sakhilavāce wanting in Bi. ¹² Bid atha mahāsatto. ¹³ Bi aññāpe-, Bd paññāpe-. ¹⁴ Bi kiñki-, Bd kiki-. ¹⁵ Bi adds ki kathesi. ¹⁶ Bid omit mā saddamakāsi. ¹⁷ Bi maññūnā, Bd mañjukā. ¹⁸ Bi -dassiko, Bd -dassīñā ¹⁹ all four MSS. kālin. ²⁰ Ck -ηηā. ²¹ Ck -bhatañī, Bi -hañamī. ²² Bi -vāsenā, Bd -vācena. ²³ Bd cāya.

²⁴ Bid -ηι. ²⁵ Ck -samādinā. ²⁶ Bi samānā, Bd samāganā. ²⁷ Bid gatāniggo-

²⁸ Bi maññūkā. ²⁹ Ck -tāyānī. ³⁰ Bd adds pi. ³¹ Bid omit pi. ³² Bi -satādi-, Bd -sakādi-. ³³ Bd -ttā ³⁴ Ck omits paramhi ca, Bi imasmī loke paramhi ca.

³⁵ Bid add tam amma. ³⁶ Ck Bd kharā-. ³⁷ Ck mañḍaya, Ck maṭṭhāya, Bid maṭṭhāya. ³⁸ Cks omit pi. ³⁹ Bid nañī ⁴⁰ Ck Bid kālin. ⁴¹ Ck dubbaṇṇam-, Bid duppaṇṇasariṇī vannato. ⁴² Bid kālantare.

tilakehi āhatam¹ kokilam yā² evam dubbaṇyā³ samānāpi sañhabhānenā⁴ ba-hunnam pāṇinam piyā jātā, iti yasmā⁵ kharavāco satto loke mātāpitunnam pi appiyo tasmā bahujanassa piyabhāvāni icchanto poso sakhilavāco sañhamatta-muduvāco⁶ assa⁷ paññāsamkhātāya⁸ mantāya⁹ paricchinditvā kathanato¹⁰ man-tabhānī¹¹ vinā uddhaccena pamāṇayuttass' eva kathanato anuddhato, yo¹² hi evarūpo¹³ pāliñ ca¹⁴ atthañ ca¹⁵ dīpeti tassa bhāsitan kāraṇasannissitam¹⁶ katvā param na akkōsetvā¹⁷ kathitatāya¹⁸ madhuran ti.

Evam Bodhisatto imāhi tīhi gāthāhi mātu dhammamā de-setvā mātaram saññāpesi¹⁹ Sā tato paṭṭhāya ācārasampannā ahosi. Bodhisatto pi mātaram ekovāden' eva²⁰ nibbisevanam¹⁰ katvā yathākammam gato.

Satthā imam dhammadesanam āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā Bārāṇasirañño mātā Sujātā ahosi, rājā pana aham evā“ 'ti. Sujātajātakam²¹.

10. Ulukajātaka.

15

Sabbehi kira nātihīti. Idam Satthā Jetavane viharanto kākolūkakalahañ²² ārabba kathesi. Tasmim²³ hi kāle kākā divā uluke²⁴ khādanti, ulukā²⁵ suriyagamanato²⁶ paṭṭhāya tattha tattha sayitānam kākānam sisāni chinditvā²⁷ te²⁸ jivitakkhayam pāpentī. Ath' ekassa bhikkhuno Jetavanapaccante ekasmim parivene vasantassa sammajjanakālē²⁹ rukkhato patitāni sattatthanālimattāni³⁰ pi³¹ bahu-tarāni pi kākasīsāni chaddetabbāni³² honti. So tam attham bhikkhū-nam ārocesi. Bhikkhū dhammasabhāyam katham samutthāpesum: „āvuso asukassa³³ kira bhikkhuno vasanaṭṭhāne divase divase etta-

¹ Ck ābhatarū, C^a ābhātarū corr. to ābhatarū. ² C^a sā, Bid omit yā. ³ Bid -nna-.
⁴ Bid sañhabhāvāhāvena. ⁵ Bi tasmā. ⁶ Ck sañhabhāvā-, Bid sañhabhāvā mudu-, Bi adds matthavāco. ⁷ Bd assā. ⁸ Bi nāṇasamā-, Bd paññāṇasamāñkhātāya. ⁹ Ck mattāya, C^a Bi samantāya. ¹⁰ Bid vacanato. ¹¹ Bi samantabhbāni, Bd saman-tābhāni. ¹² Ck so. ¹³ Bid add puggalo. ¹⁴ Ck Bid pāliñca, C^a pāliatthañca. ¹⁵ Ck omits atthañca; C^a pāliñca in the place of atthañca. ¹⁶ Bi kara-. ¹⁷ Bi param sakopetvā, Bd param akopetvā. ¹⁸ Bid kathitassa. ¹⁹ C^a paññāpasī.
²⁰ Bi ekovādena, Bd ekovāreneva. ²¹ Bid add navamarū. ²² C^a -lūka-, Bi -luka-, Bd -luñka-. ²³ Bid tasmiñ. ²⁴ C^a uluke, Bid uluñke. ²⁵ C^a ulukā, Bi uluñkā, Bd uluñkā. ²⁶ Bid -yattañga-. ²⁷ Bi bhinditvā. ²⁸ Bid tesāni. ²⁹ Bid samajjana-. ³⁰ C^a Bid -nālli-. ³¹ Bid add lohitamakkhitāni. ³² Bd chatte-. ³³ Bid amukassa.

kāni¹ nāma kākasisāni chaddetabhāni² hontīti³. Satthā āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti pucchi. Bhikkhū „imāya nāmā“ 'ti vatvā⁴ „kādā paṭṭhāya⁵ pana bhante kākānañ ca ulūkānañ⁶ ca aññamaññam veram uppantan“ ti pucchimū. Satthā 5 „paṭhamakappiyakālato⁷ paṭṭhāyā“ 'ti vatvā atitām āhari:

Atīte paṭhamakappikā⁸ sannipatitvā ekam abhirūpam sobhaggappattam āñāsampannam⁹ sabbākāraparipūnṇam¹⁰ pūri-sam gahetvā rājānam karimū, catuppadāpi¹¹ sannipatitvā ekam sīham rājānam karimū, mahāsamudde macchā Ānandam nāma 10 maccham rājānam akam̄su. Tato sakunagāpā Himavanta-padese¹² ekasmim piṭṭhipāsāne sannipatitvā „manussesu rājā paññāyati tathā catuppadesu¹³ c' eva macchesu ca, amhākam pan' antare¹⁴ rājā nāma n'atthi, appatissavāso¹⁵ nāma na¹⁶ vat̄tati¹⁷, amhākam pi rājānam laddhūm vat̄tati¹⁸, ekam rājat-15 thane ṭhapetabbayuttakam jānāthā¹⁹ ti te tādisam sakunam olokayamānā²⁰ ekam ulūkam¹⁹ rochetvā „ayam no ruccatīti“ āhaṁsu. Ath' eko sakuno sabbesam ajjhāsayagahanattham tikkhattum sāvesi²¹. Tassa sāventassa dve sāvanā²² adhivā-setvā tatiyasāvanāya²³ eko kāko utṭhāya „tiṭṭha tāv“, etassa²⁴ 20 imasmim rājābhisekakāle evarūpam mukham, kuddhassa kīdi-sam bhavissatīti, iminā hi kuddhena olokitā mayam tattakapāle²⁵ pakkhittatilā²⁶ viya tattha tatth' eva²⁶ bhijjissāma, imam rājānam kātum mayham na ruccatīti²⁷ imam attham pakāsetum paṭhamam gātham āha:

¹ Bi ettha-. ² Bi chaddhe-, Bd chatte-. ³ Bid puchchitvā imāya nāmā ti vutte na bhikkhave idāneva pubbe pi kalaham karonti (Bi -to) yevā ti vatvā. ⁴ Bid omit paṭṭhāya. ⁵ Bid ulu-. ⁶ C^a Bid -kappika-. ⁷ Bi paṭhamakappe manussā, Bd pathamakappe manussā. ⁸ Bid ācāra-. ⁹ C^a sabbākāraparipūnṇam, Bi sabbā-lañkāraparipūnṇam. ¹⁰ Bid catupā- ¹¹ Bd -ppa- ¹² Bid pana antare ¹³ C^a a; patissañcavāso, Bi appatissavāso, Bd appatissavoso. ¹⁴ Bi omits na. ¹⁵ C^a vaddhati. ¹⁶ C^a vaddhati, C^a vaddhatiti, Bid vat̄tati¹⁷ C^a jāna-. ¹⁸ Bid oloki-. ¹⁹ C^a Bd ulūkam, Bi ulūnika. ²⁰ Bd -ti. ²¹ C^a -ñā, Bid savanā. ²² C^a -ñāya, Bi -savanāya. ²³ Bi akuddhassa bhāva tassa, Bd sakuddhassa tāva tassa in the place of tiṭṭha tāvetassa. ²⁴ Bi tatthakapile, Bd tatthakapāle. ²⁵ Bid -ttalopam. ²⁶ Bi tattheva tattheva, Bd tattheva.

1. Sabbehi kira nātīhi¹ kosiyo issaro kato,
sace nātīh² anuññāto bhaṇeyy³ āham ekavāciyan⁴ ti. 58.

Tass' attho: yā esā sāvanā⁵ vattati⁶ tam⁷ sutvā vadāmī: sabbehi kira imehi samāgatehi nātīhi ayam kosiyo rājā kato sace panāham nātīhi anuññāto bha-

5

veyyam ettha vattabbam ekavācikam⁸ kinci bhaṇeyyan ti.

2. Bhāna samma anuññāto attham dhammañ ca kevalam,
santi hi daharā pakkhi⁹ paññāvanto¹⁰ jutindharā ti. 59.

Tattha bhaṇa samma anuññāto ti samma vāyasa tvam sabbehi ev'
amhehi¹¹ anuññāto, yan te bhaṇitabbam tam bhāna, attham dhammañ ca 10
kevalan ti bhaṇanto ca kāraṇañ c' eva¹² pavenīgatañ ca vacanam āmuñcitvā¹³
va bhaṇa, paññāvanto¹⁴ jutindharā tipaññāsampannā c' eva¹⁵ nāpo-
bhāsadharañ ca daharāpi hi¹⁶ atthi yeva.

So evam anuññāto tatiyam gātham āha:

3. Na me ruccati bhaddam vo¹⁷ ulūkassābhiseccanam,
akuḍḍhassa mukham passa, katham kuddho karissatīti. 15 60.

Tass' attho: bhaddam tumhākam hotu, yan¹⁸ pan' etam tikkhattum sāva-
navācāya¹⁹ ulūkassa²⁰ abhiseccanam²¹ kayirati²² etam mayham na ruccati,
etassa hi idāni tuṭṭhacittassa akuddhassa mukham passatha, kuddho panāyam²³
katham²⁴ karissatīti na jānāmi, sabbathāp' etam²⁵ mayham na ruccatīti. 90

So evam vatvā „mayham na ruccati²⁶, mayham²⁷ na ruc-
catīti“ viravanto ākāse uppati. Ulūko²⁸ pi nam utthāya anu-
bandhi. Tato paṭṭhāya te²⁹ aññamañnam veram bandhim̄su.
Sakunā suvannaham̄sam³⁰ rājānam katvā pakkam̄is̄u.

¹ Bi imehitīhi. ² Bid -hi. ³ Bid -kan. ⁴ Ck sāvanāma, C^a sāvanā. ⁵ C^a ti, Bid vattati. ⁶ Bid add saddam. ⁷ Bi -vācam. ⁸ Bi anujānanti, Bd anujānātā. ⁹ C^a Bid pakkhi. ¹⁰ C^a Bi pañña-. ¹¹ Bid ambehi sabbehi. ¹² Bid -paññēva. ¹³ Ok^a Bi amuñcitvā, Bd āmuñjitvā. ¹⁴ C^a pañña-. ¹⁵ Bid omit ceva. ¹⁶ Bid omit hi. ¹⁷ Bid bhaddante. ¹⁸ C^a yam. ¹⁹ Ok^a -nam-, C^a -nam-. ²⁰ C^a uṭṭū-, Bid uluñkassa. ²¹ Ok^a -na-. ²² Ck Bd kayirati. ²³ Ck panāya, Bd panayañ. ²⁴ Bd katam samuṭṭha. ²⁵ Bid sabbathāpi etam. ²⁶ Bd omits mayham na ruc-
catīti. ²⁷ Ok^a omit mayham. ²⁸ C^a uṭṭū-, Bid uluñko. ²⁹ Bd paṭṭhāyete corr. to
paṭṭhāya te, Bi omits te. ³⁰ Ok^a -sa, Bd suvaññam hisa.

Satthā imam dhammadesanam¹ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam samodhānesi²: „Tadā rajje abhisittahamsapotako pana aham eva ahosin“ ti. Ulukajātakam³. Kosiyavaggo⁴ dutiyo.

3. ARAÑÑAVAGGA.

5. 1. Udapānadūsakajātaka.

Araññakassa⁵ isino ti. Idam Satthā Isipatane⁶ viharanto ekam udapānadūsakam sigālam ārabba kathesi. Eko kira sigālo bhikkhusamghassa pāniyaudapānam uccārapassāvakarañena dūsetvā pakkāmi⁷. Atha nam ekadivasam udapānasamipam āgatañam 10 sāmanerā ledḍuhī⁸ paharitvā kilamesum⁹. So tato paṭṭhāya¹⁰ tam thānam puna nivattitvāpi na olokesi. Bhikkhū tam pavattim ūnatvā dhammasabhāyam katham samuṭṭhāpesum: „āvuso udapānadūsaka- 15 sigālo kira sāmañerehi kilamitakālato¹¹ paṭṭhāya puna nivattitvāpi na olokesiti“. Satthā āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinna“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ ti vutte „na bhikkhave idān’ eva pubbe p’ esa¹² udapānadūsako yevā“ ’ti vatvā atitam āhāri:

Atite Bārāṇasiyam idam eva Isipatanañam ayam eva udapāno ahosi. Tadā Bodhisatto Bārāṇasiyam kulaghare nibbattitvā¹³ isipabbajjam pabbajitvā isigañaparivuto Isipatane 20 vāsam kappesi. Tadā eko¹⁴ va sigālo idam eva udapānam dūsetvā pakkamati. Atha nam ekadivasam tāpasā parivāretvā ṭhitā eken’ upāyena gahetvā Bodhisattassa santikaiñ nayiñsu¹⁵. Bodhisatto sigālena sallapanto¹⁶ pathamam gātham āha:

1. Araññakassa⁵ isino cirarattatapassino¹⁷

25 kicchā katam udapānam katham samma¹⁸ avāhayīti¹⁹. 61.

¹ C^o desanam. ² Bid add succapariyosāne bahu sotāpannādayo ahesum. ³ C^o ulū-, Bid uluñka-, and add dasamam, tasseuddānam: padumanī mudupāñiñca palobho ca panādakāñ khurappasindhavañceva kakkañāramadusakanī sujātamī uluñkadasamam. ⁴ Bid padumavaggo. ⁵ Bid ar-. ⁶ Bid jetavane. ⁷ Bid pakkamati. ⁸ Bid ledḍuhī. ⁹ Bid kilamisu. ¹⁰ Bid add tatheva. ¹¹ Bi nilapita-. ¹² Bid add siñgalo. ¹³ Bid add vayappato. ¹⁴ Ok eso. ¹⁵ Bid ānayisu. ¹⁶ Bi pento, Bid salamento. ¹⁷ Bid ciraratta-. ¹⁸ Bid amma. ¹⁹ Bid avāhasīti.

Tass' attho: araññe vasanatāya¹ āraññakassa², esitagunattā³ isino, cirarattam tapam nissāya vutthattā⁴ cirarattatapassino⁵, kicchā katam⁶ kicchena dukkhena nippāditam⁷ udapānam, katham⁸ kimathāya samma sīgāla tvam avāhayi⁹ muttakarīsena ajjhotthari¹⁰ dūsesi, tam vā muttakarīsam¹¹ ettha avāhayi¹² pātesīti.

5

Tam sutvā sigālo dutiyam gātham āha:

2. Esa dhammo sigālānam yam pītvā ohadāmase,
pitupitāmaham dhammo, na nam ujjhātum arahasīti. 62.

Tattha esa dhammo ti esa sabhāvo, yam pītvā ohadāmase ti samma mayam yattha pāniyam pivāma tam eva ühadāma¹³ pi¹⁴ omuttema¹⁵ pi. esa 10 amhākam sigālānam dhammo ti dasseti, pitupitāmaham ti pitunnañ¹⁶ ca pitāmāhānañ ca no esa dhammo, na nam¹⁷ ujjhātum arahasīti etam amhākam pavenīgatañ dhammarūpa¹⁸ sabhāvam tvam¹⁹ ujjhātum nārahasi²⁰, na yuttam²¹ te ettha kujjhitun ti.

Ath' assa Bodhisatto tatiyam gātham āha:

15

Yesam vo ediso dhammo adhammo pana kīdiso,
mā vo dhammarūpa adhammarūpa vā addasāma kudācanan ti. 63.

Tattha mā vo ti tumhākam dhammarūpa vā adhammarūpa vā mā mayam²² kadāci addasāmā 'ti.

Evañ Mahāsatto tassa ovādañ datvā „mā puna āgac- 20
chīti²³“ āha. So tato patīhāya puna nivattitvāpi na olokesi.

Satthā imam desanam²⁴ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam samodhānesi: „Tadā udapānadūsako ayam eva sigālo ahosi, gāna-
satthā pana aham evā“ 'ti. Udapānadūsakajātakam²⁵.

¹ Cks vasantāya, Bi vasamanatāya. ² Bd ar-. ³ Bi isita-, Bd esitagunattā.

⁴ Bi vattattā. Bd vutthattā. ⁵ Bd cirarattā-, Bi vapassino? ⁶ Bd katanti. ⁷

Ck nippā-, Bi nithāritam. Bd nipāditam. ⁸ Bd katanti. ⁹ Bi savāha, Bd avāhasi.

¹⁰ Bi ajhottari, Bd ajjhettari, Ck ajhottari corr. to -tthari. ¹¹ Bi tvā kimuttakasiram, Bd tvam kimuttakirimisaih. ¹² Bi avāhani, Bd avāhasi. ¹³ Bi ohadāma, Bd uhadāma. ¹⁴ Bi omits pi. ¹⁵ Bd omuttēma. ¹⁶ Bd pitunañ.

¹⁷ Ck tam¹⁸ Bi dhamma. ¹⁹ Cks tam, Bi omits tvam. ²⁰ Bd na arahasīti, Bi na arayati. ²¹ Cks yuttam. ²² Ck vā na mayam, Ck vā ma māyan, Bi vā ti mayam mā, Bd vā mayam vā. ²³ Bi āgacchāhīti, Bd āgacchāsīti. ²⁴ Bd dham-

made-. ²⁵ Bd add pathamam.

2. Vyagghajātaka.

Yena mittena samsaggo 'ti. Idam Satthā Jetavane viharanto Kokālikam¹ ārabhabha kathesi. Kokālikavatthum² Terasanipāte Takkāriyajātakē āvibhavissati. Kokāliko³ pana „Sāriputta-
 5 Moggallāne gahevatā āgamissāmīti“ Kokālikaraṭṭhato⁴ Jetavanam
 āgantvā Satthāram vanditvā there upasāmkamitvā⁵ „āvuso Kokālikar-
 ratṭhavāsino manussā tumhe pakkosanti, ettha gacchāmā⁶ 'ti āha.
 „Gaccha tvam āvuso, na mayam āgacchāmā⁷“ 'ti. So therehi pa-
 tikkhitto sayam eva agamāsi⁸. Atha bhikkhū dhammasabhāyam
 10 katham samuṭṭhāpesum: „āvuso Kokāliko Sāriputta-Moggallānehi sa-
 hāpi vināpi vattitum⁹ na sakkoti, sañyogam pi na sahati viyogam pi
 na sahatīti“. Satthā āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi
 kathāya sannisinnā¹⁰ ti pucchitvā „imāya nāmā¹¹ 'ti vutte „na bhik-
 khave idān' eva pubbe pi Kokāliko Sāriputta-Moggallānehi n' eva saha¹²
 15 na¹³ vinā vattitum¹⁴ sakkotīti¹⁵ vatvā atītam īhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajaṁ kārente Bodhisatto aññatarasmīm araññayatane rukkhadevatā hutvā nibbatti. Tassa vimānato avidūre aññatarasmīm¹⁶ vanaspatijet-
 thake¹⁷ aññā¹⁸ rukkhadevatā¹⁹ vasati. Tasmiṁ vanasaṅde sī-
 havyagghā²⁰ ca vasanti. Tesam bhayena na koci tattha khet-
 20 tam karoti²¹ na rukkham chindati nivattitvā oloketum sa-
 mattho pi²² n' atthi. Te pana sīhavyagghā²³ nānappakāre mige vadhitvā khādanti khāditāvasesam tath' eva pahāya gacchanti, tena²⁴ so vanasando asucikūṇapagandho hoti²⁵. Atha itarā²⁶ rukkhadevatā andhabālā kāraṇākāraṇam ajāna-
 25 mānā ekadivasam Bodhisattam īha: „samma ete no sīhavyag-
 ghe²⁷ nissāya vanasando asucikūṇapagandho jāto, aham ete palāpemīti²⁸“. Bodhisatto „samma ime dve nissāya amhākam

¹ Ck -liyān. ² Ck -liya-. ³ Ck -liyo. ⁴ Ck -kami. ⁵ Bid gacchāmā. ⁶ Bid
 āg-. ⁷ Ck vattum, Bid saha nisiditum pi vinā vattitum (Bi nivattitum) pi.

⁸ Bid sahati. ⁹ Ck omit na. ¹⁰ Ck vattum. ¹¹ Ck sakkotīti. ¹² araññayate-
 tane - - aññatarasmīm wanting in Bi. ¹³ Ck -ko corr. to -ke, C^o vanaspati-

jetthake corr. to vanappa-, Bid vanappatijethako, Bi vanappatijethēkā. ¹⁴ Ck
 araññe, C^o aññe, Bid añña, Bi arañña. ¹⁵ Bid add hutvā. ¹⁶ Bid siho ca
 byaggho. ¹⁷ Bid kasati. ¹⁸ Bid nāma. ¹⁹ Bid sīhabyagghā. ²⁰ Bid tesam gan-
 dhena. ²¹ Bid abosi. ²² Bid aññatarā. ²³ Bid -byaghe. ²⁴ Bid -pessāmīti.

vimānāni¹ rakkhiyyanti², etesu palātesu³ vimānāni no vinassis-santi⁴, sīhavyagghānām⁵ padam apassamānā⁶ manussā sabbam⁷ vanam chinditvā ekaṁgānam⁸ katvā khettāni karissanti⁹, mā te evam ruccitī¹⁰ vatvā purimā dve gāthā avoca:

1. Yena mittena samsaggā¹¹ yogakkhemo¹² vihir̄msati¹³ 5
pubbe v' ajjhābhavan tassa rakkhe akkhīva pāñdito. 64.
2. Yena mittena samsaggā¹⁴ yogakkhemo pavaddhati
kareyy' attasamam vuttim sabbakiccesu pāñdito ti. 65.

Tattha yena mittena samsaggā¹⁴ ti yena pāpamittena saddhim sām-saggabetu samsaggakāraṇā¹⁵ yena saddhim dassanasamsaggo savanasamsaggo 10 kāyasamisaggo samullāpasamisaggo¹⁶ paribhogasamsaggo ti¹⁷ imassa pañcaviddhassa samsaggassa katattā ti attho, yogakkhemo¹⁸ ti kāyacittānam¹⁹ sukhām, tam hi dukkhayogato khemattā²⁰ idha yogakkhemo ti adhippetam dīpeti²⁰, vihīm-satīti²¹ parihāyatī²², pubbevajjhābhavantassa rakkhe akkhīva pāñ-dito ti tassa pāpamittassa ajjhābhavan²³, tena²⁴ abhibhavitbam²⁵ attano lā-bhayasajjivitam²⁶, yathā nāmī²⁷ so na ajjhābavati tathā pāthamataram²⁸ eva attano akkhī viya pāñdito puriso rakkheyā, dutiyagāthāya yenā 'ti yena kalyānamittena saha²⁹ samsaggakāraṇā³⁰, yogakkhemo pavaddhatiti kāya-cittasukham vajḍhati, kareyyattasamam vuttin ti tassa kalyānamittassa sabbakiccesu pāñdito puriso yathā attano jīvitavutti ca upabhogaparibhoga- 20 vutti ca karoti evam etam³¹ sabbam kareyya adhikam³² pi kareyya hīnam pana na kareyyā 'ti.

Evan Bodhisattena kāraṇe kathite pi sā bāladevatā anupadhāretvā³³ ekadivasam bheravam³⁴ rūpārammanam dassetvā te sīhavyagge³⁵ palāpesi. Manussā tesam padavalāñjam³⁶ 25 adisvā „sīhavyagge³⁵ aññam vanasandam gatā“ ti ñatvā vanasandassa ekam³⁷ passam chindimsu. Devatā Bodhisattam

¹ Ck B̄ vamānāni, Bd vināni thassanti. ² Cks rakkhanti, Bd rakhhissanti. ³ Bid palāyantesu. ⁴ Bd vinississanti, Ck vimānāni teke passissanti, Cs vimānāni neke passissanti corr. to v. teke p. ⁵ Bid -byag-. ⁶ Ck apassanāma, Bid apas-santā. ⁷ Bi sabba, Bd sabbe. ⁸ so Cs; Ck ekaṁgānam, B̄ ekā-, Bd ekaṅgā-nam. ⁹ Bid kassissanti. ¹⁰ Bid ruccatīti. ¹¹ all four MSS. -ggo. ¹² Cks -mā. ¹³ Bid vihīyati. ¹⁴ Cs Bid -ggo. ¹⁵ Bid add ca. ¹⁶ Cs samullapana-, Bid sallāpa-. ¹⁷ Bi iti. ¹⁸ Bid -citta. ¹⁹ Bi khettamattā, Bd khemattā. ²⁰ Bid omit dīpeti. ²¹ Bi vihīyatīti, Bd vihirātīti. ²² Ck parihāsatī. ²³ Cs -varī, Bi ajhāvatavan. ²⁴ Bid ti. ²⁵ Bid bhavitbam. ²⁶ Bid lābhassajīvitam. ²⁷ Cs tam. ²⁸ Bid pavattam. ²⁹ Bid omit saha. ³⁰ Bid samsaggo-. ³¹ Bi evamevatain. ³² Bid -kaññi. ³³ Bid add va. ³⁴ Bid -va. ³⁵ Bid -byag-. ³⁶ Ck -lajam, B̄ -lañcam. ³⁷ Bid eka.

upasam̄kamitvā „ahaṁ samma tava vacanam̄ akatvā te palā-
pesim̄, idāni tesam̄ gatabhāvam̄ niatvā manussā vanasañdam̄
chindanti, kin¹ nu kho kattabban“ ti vatvā „idāni te asukava-
nasande nāma vasanti, gantvā te ānehīti“ vuttā’ tatth’ eva³
5 gantvā tesam̄ purato ṭhatvā añjalim̄ paggayha tatiyam̄ gā-
tham̄ āha:

3. Etha vyagghā nivattavho paccametha⁵ mahāvanaṁ,
mā vanam̄ chindi⁶ nivyaggham̄’, vyagghā mā hesu⁸ nib-
banā⁹ ti. 66.

10 Tattha vyagghā¹⁰ ti ubho pi te vyagghanāmen’ evālapanti¹¹ āha, ni-
vattavho ti nivattatha, paccametha¹² mahāvanaṁ ti tañ¹³ mahāvanaṁ
paccametha¹², puna upagacchatha, ayam eva vā¹⁴ pāṭho, mā vanam̄ chindi⁶
nivyaggham̄¹⁵ ti amhākām̄ vanasañdam̄¹⁶ idāni tumhākām̄ abhāvena nivyag-
gham̄¹⁷ manussā mā chindim̄su, vyagghā¹⁸ mā hesu¹⁹ nibbanā²⁰ ti tum-
15 hādis²¹ vyaggharājāno¹⁰ attano²² vasanañthāna palayitattā nibbanā²³ vasanañ-
thāubhūtena vanena virahitā mā hesum̄²⁴.

Te evam̄²⁵ devatāya yāciyamānāpi „gaccha tvam̄, na
mayam̄ āgamissāmā²⁶“ ‘ti patikkhipiṁsu yeva. Devatā ekikā
va vanasañdam̄ paccāgañchi²⁷. Manussāpi katipāhen’ eva
90 sabbam̄ vanam̄ chinditvā khettāni karitvā kasikawam̄ karim̄su.

Sathā imam̄ desanam̄²⁸ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam̄ sa-
modhānesi: „Tadā apañditā devatā Kokāliko ahosi, sīho Sāriputto,
vyaggho²⁹ Moggallāno, pañditadevatā pana aham evā“ ‘ti. Vyag-
għajātakam̄³⁰.

¹ Bi d. kim. ² Bi d. vutte. ³ Bi d. tattha. ⁴ Bi añcali, Bd añjali. ⁵ Ce paccupetha corr. to paccametha, Bi d. paccupetha. ⁶ Bi d. chinda. ⁷ Ce nī-, Bi nibyagghā, Bd nibyaggham̄. ⁸ Ce Bi d. hesum̄. ⁹ Bi d. nibbāna. ¹⁰ Bi d. byag-. ¹¹ all four MSS. -ti. ¹² Ce Bi d. paccupetha. ¹³ Ck nañm. ¹⁴ Ck omits vā. ¹⁵ Ce ni- corr. to nī-, Bi d. nibyag-. ¹⁶ Bi d. vasanakavāna-. ¹⁷ Cks vyaggham̄, Bi nibyaghyam̄, Bd nibyaggham̄. ¹⁸ Bi d. byaghyā, Bd byagghā. ¹⁹ all four MSS. hesum̄. ²⁰ Bi d. nibbā, Bd nibbāna. ²¹ Bi adds ca, Bd ca dve. ²² Bi omits attano. ²² Bi d. nibbāna. ²⁴ Bi d. ahesum̄. ²⁵ Bi d. add tāya. ²⁶ Bi d. gamissāmā. ²⁷ Ck pacchāgañchi, Ce paccāgañchi corr. to pacchāgañchi, Bi pacchāgacchi, Bd pac- cāgacchi. ²⁸ Bi d. dhammadde-. ²⁹ Bi d. byag-. ³⁰ Bi d. byaggha-, and add dutiyam̄.

3. Kacchapajātaka.

Ko nu uddhitabhatto¹ vā² ti. Idam Satthā Jetavane viharanto Kosalarājassa dvinnam mahāmattānam kalahavūpasama-nam ārabba kathesi. Paccuppannavatthum³ Dukanipāte kathitam eva.

5

Atite pana Bārāṇasiyam Brahmādatte rajjam kā-rente Bodhisatto Kāsiraṭṭhe⁴ brāhmaṇakule nibbattivā va-yappatto Takkasilāyam sippāni⁵ uggaṇhitvā kāme pahāya isi-pabbajjam pabbajitvā Himavantapadese⁶ Gaṅgātire assamapa-dam māpetvā⁷ abhiññā ca samāpattiyo ca nibbattetvā jhāna-kilām kīlanto vāsam kappesi. Imasmim kira jātake Bodhi-satto paramamajjhutto⁸ ahosi upekkhāpāramiṁ⁹ pūresi. Tassa paññasāladvāre nisinnassa eko pagabbho dussilo¹⁰ makkaṭo ḡantvā kaṇṇasotesu¹¹ aṅgajātena salākapavesanakammam¹² karoti. Bodhisatto avāretvā¹³ majjhutto¹⁴ hutvā nisidati¹⁵ yeva. 15 Ath' ekadivasam eko¹⁶ kacchapo udakā uttaritvā Gaṅgātire mukham vivaritvā ātapam tapanto niddāyati. Tam disvā so lolavānaro tassa mukhe salākapavesanakammaṁ¹⁷ akāsi. Ath' assa kacchapo pabujjhito vā aṅgajātam samugge pakkhipanto viya dasi. Balavavedanā uppajji, vedanā¹⁸ adhivāsetum asak- 20 konto „ko nu kho mam imamhā dukkhā moceyya, kassa santikam gacchāmīti¹⁹“ cintetvā „añño mam imamhā dukkhā mocetuṁ samattho n' atthi aññatra²⁰ tāpasa²¹, tassa²² santikam mayā gantum vatṭatīti²³“ kacchapaṁ dvīhi hatthehi ukkhipitvā Bodhisattassa santikam agamāsi. Bodhisatto tena dussilamakka- 25 ṭena²⁴ saddhim davam karonto paṭhamam gātham āha:

¹ Cks uddita-. ² Ck cā, Ck vā corr. to cā, and then re-altered to vā. ³ Ck Bid -vatthu; cfr. supra p. 12. ⁴ Bid kāsika-. ⁵ Bid sabbasi-. ⁶ Bid -ppa-. ⁷ Bid add tattha. ⁸ Bid paramamajjhappatto. ⁹ Bid -miyo. ¹⁰ Bid -la. ¹¹ Ck kanna-, Cē kanna- corr. to kanna-. ¹² Bi lāmakapave-. ¹³ Bi adhivāsetvā, Bd anivāretvā. ¹⁴ Bi ajhutto. ¹⁵ Bid -di. ¹⁶ Bi eka. ¹⁷ Bi salāmaka-. ¹⁸ Bid -nam. ¹⁹ Bi -māti. ²⁰ Cks aññattha. ²¹ Bi tāpanesanāti, Bd tāpanesena. ²² Cē tasseva. ²³ Ck vatṭatīti corr. to vaddhatīti, Bi vattatīti. ²⁴ Bi dussilena.

1. Ko nu uddhitabhatto¹ va² pūrahatto³ va brāhmaṇo,
kahaṇ⁴ nu bhikkhaṁ acari, kām saddham upasāṅkamīti. 67.

Tattha ko nu uddhitabhatto¹ vā⁵ ti ko⁶ esa vadhitabhatto⁷ viya,
ekam⁸ bhattavadhitikām⁹ bhattapūrapātīm¹⁰ batthehi gahetvā viya ko nu esa¹¹
5 āgacchatītī attho, pūrahatto¹² va brāhmaṇo ti kattikamāse vācanakām la-
bhītvā punnahatto¹³ brāhmaṇo viya ca¹⁴ ko nu eso ti vānaraṇ¹⁵ sandhāya
vadati, kahaṇ⁴ nu bhikkhaṁ acarīti bho vānara¹⁶ kasmin padese ajja
tava¹⁷ bhikkhaṁ acari, kām saddham upasāṅkamīti kataram vā saddham puggalam²¹
10 pubbe¹⁸ pete uddissa katam saddhābhattam²⁰ kataram vā saddham puggalam²¹
upasāṅkamītvā²² te ayam²³ deyyadhammo laddho²⁴ ti dīpeti.

Tam sutvā dussilamakkaṭo²⁵ dutiyam gātham āha:

2. Aham kapi 'smi²⁶ dummedho, anāmāsāni āmasim,
tvām mām mocaya²⁷, bhaddan te, mutto gaccheyya pab-
batan ti. 68.

15 Tattha aham kapi 'smi²⁸ dummedho ti bhante aham asmi dummedho
capalacitto makkaṭo, anāmāsāni āmasin ti anāmāsetabbāni²⁹ thānāni āma-
sim, tvām mām mocaya bhaddam te ti tvām³⁰ dayālu³¹ anukampako
mām³² imamhā dukkhā mocehi, bhaddan te hotu³³, mutto gaccheyya pab-
batan ti so 'ham tāvānubhāvena imamhā vyasanā³⁴ mutto pabbatam eva gac-
20 cheyyam, na te puna cakkhupathe attānam dasseyyan ti.

Bodhisatto tasmin kāle tena³⁵ kacchapena saddhim salla-
panto³⁶ tatiyam gātham āha:

3. Kacchapā kassapā honti, konḍaññā honti makkaṭā,
muñca kassapa³⁷ konḍaññām, katam³⁸ methunakam tayā
95 ti. 69.

1 Cks uddita-. 2 Ck ca, C^o ca corr. to va. 3 Ck Bi purahatto, C^o purahatto, Bd punnahatto. 4 Bid kahaṇ. 5 Ck cā. 6 Bid add nu. 7 Bid vadhitā. 8 C^o Bid eka. 9 Ck -vadhitikām, C^o -vadhitaka corr. to -kām, Bi -vadhitā. Bd bhattam vadhitā 10 Bi bhattapūrapātī, Bd bhattam punnapātī. 11 Bid eso. 12 Cks pu-, Bi purahatto, Bd punnahatto. 13 Ck Bd -hatto, Bi purahatto. 14 Bid omit ca. 15 Bid vāraṇām. 16 Bid vāraṇa. 17 Bid tvām. 18 Bi kathām, Bd kataram. 19 C^o pubba. 20 C^o saddha-, Bid sandhāya bhattam vā. 21 Cks add tam, Bd tvām. 22 Bid -kamasi. 23 Bid kuto bho ayam. 24 Bi kisaddo, Bd kilasadddho. 25 Bid -vānaro. 26 C^o -smim. 27 Bid moceyya. 28 C^o Bd -smim. 29 Ok anā-
masitabbāni; Bid anāmasitabba. 30 Bid yo tvām. 31 C^o -ju, Bi omits dayālu, Bd dayāluko. 32 Bid omit mām. 33 Bi omits hotu. 34 Bid bya-. 35 C^o Bd kāruññena in the place of kāletena. 36 Bid -pento. 37 Bi kacchapa, Bd kac-
chassapa. 38 Cks Bi kathām.

Tass' attho¹: kacchapo nāma kassapagottā honti makkaṭā konḍaññagottā,
kassapakonḍaññānañ ca² aññamaññām āvāhavivāhasamibandho³ atthi⁴, tay' idāñ
lolena dussilamakkatena saddhiññ tayā ca dussilen' eva⁵ iminā makkatena sad-
dhiññ gottasadisatāsamkātassa⁶ methunadhammassa anucchavikarñ⁷ dussilya-
kammasaññkātam⁸ pi methunakarñ kataññ, tasmanū muñca kassapa konḍaññān ti.⁵

Kacchapo Bodhisattassa vacanam sutvā kāraṇena pasanno
vānarassa aṅgajātam muñci. Makkaṭo muttamatto⁹ Bodhisattam
vanditvā¹⁰ palāto, puna tam thānam nivattitvāpi na olokesi.
Kacchapo pi Bodhisattam vanditvā yathātthānam¹¹ eva gato.
Bodhisatto pi aparihīnajjhāno Brahmaloka-parāyano va¹² ahosi.¹⁰

Satthā imam desanam¹³ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam sa-
modhanesi: „Tadā kacchapavānarā¹⁴ dve mahāmattā ahesum, tāpaso
pana aham evā“ 'ti. Kacchapajātakam¹⁵.

4. Lolajātaka.

Kāyam balākā sikhiniti. Idam Satthā Jetavane vi-¹⁵
haranto ekaññ lolabhikkhum ārabba kathesi. Tam hi dhamma-
sabham¹⁶ āññatam Satthā „na tvam bhikkhu idāñ eva lolo pubbe pi
lolo va¹⁷ lolatāy' eva ca¹⁸ jīvitakkhayam patto si¹⁹. tam nissāya
porānakapanḍitāpi attano vasanatthāna paribāhirā abesun²⁰“ ti vatvā
atitām āhari:²⁰

Atite Bārāṇasiyam Brahmādatte rajjam kārente
Bārāṇasiisetthino²¹ mahānase bhattakārako puññatthāya nīla-
pacchiñ²² thapesi²³. Tadā Bodhisatto pārāpatayoniyan²⁴
nibbattitvā tattha vāsam kappesi. Ath' eko lolakāko mahā-
nasamatthakena gacchanto nānappakāramacchamāñsavikatiñ²⁵
disvā pipāsābhībhūto „kin nu kho nissāya sakkā bhaveyya²⁶

¹ Bid tattha. ² Bid -nam, and omit ca, C⁺ -konḍaññā nāma. ³ C⁺ avāha-, Bid avāhavivāhasampanno. ⁴ Bi adds saddhā, Bd addhā. ⁵ Bid -lena ca. ⁶ C⁺ -sadisatāsamkātassa, Bi -sadisattā-. ⁷ Bi -ka. ⁸ Bi dussila-, Bd dussila-. ⁹ Bi mattamutto, Bid add va. ¹⁰ Bi cintetvā. ¹¹ Bid sakathānam. ¹² Bid omit va. ¹³ Bid dhammadde-. ¹⁴ Bid kacchapo ca bāñaro ca. ¹⁵ Bid add tatiyam. ¹⁶ Bi -bhāyam. ¹⁷ Bi yevā ti, Bd yevā ti vatvā. ¹⁸ Bid lolatāyā, and omit eva ca. ¹⁹ Bid ti. ²⁰ Bid parīhāyesun. ²¹ C⁺ -si-. ²² C⁺ nīla-, Bi nīñdapacchi, Bd nīlinapacchi. ²³ Bid pañhapesi. ²⁴ Bid pārāvata-. ²⁵ Bi sakko bhaveyyam.

okāsaṁ laddhun“ ti cintento¹ Bodhisattam disvā „imam nissāya sakkā²“ ti sannītthānam katvā tassa gocarāya araññagamanakāle piṭhitō piṭhitō anubandhi. Atha nam Bodhisatto „mayam kho kāka aññagocarā³ tvam pi aññagocaro, kin nu 5 kho mām anubandhasitī“ āha. „Tumhākam⁴ kiriyā⁵ mayham ruccati⁶, aham pi⁷ tumhehi yeva⁸ samānagocaro hutvā tumhe upatthātum icchāmiti⁹“. Bodhisatto sampaṭicchi. So¹⁰ tena saddhim gocarabhūmiyam¹¹ ekagocaram caranto viya osakkitvā¹² gomayarāsim viddhaṁsitvā¹³ pāṇake khāditvā¹⁴ pari-10 puṇṇakucchi hutvā¹⁵ Bodhisattam upasāmkamitvā „tumhe etta-kaīn¹⁶ kālām carath' eva, nanu bhojanena¹⁷ pamāṇam nātum vattātitī¹⁸, etha nātisāyam eva gacchāmā“ 'ti. Bodhisatto tam ādāya vasanaṭthānam agamāsi. Bhattakārako „amhākam pārāpato¹⁹ sahāyam gahetvā āgato“ ti kākassa²⁰ pi ekaṁ thu-15 sapacchim thapesi. Kāko²¹ catuhapañcāham²² ten' eva nī-hārena²³ vasi²⁴. Ath' ekadivasam sethino²⁵ bahum²⁶ maccha-māṁsaṁ²⁷ āhariyittha²⁸. Kāko tam disvā lobhābhībhūto²⁹ paccūsakālato paṭṭhāya nitthananto³⁰ nipaggi. Atha nam puna-divase Bodhisatto „ehi sainma, gocarāya pakkamissāmā“ ti 20 āha. „Tumhe gacchatha, mayham ajinnaṁsamikā²¹ atthīti“. „Samma kākānam ajirako nāma n' atthi, dīpavatṭimattam³² eva gahitam³³ tumhākam kucchiyam thokam titthati, sesam ajjhohaṭamattam³⁴ eva jirati³⁵, mama vacanam karohi³⁶, mā³⁷

¹ Bī cintetvā. ² Bd omits sakkā, Bī sakkā laddhūn. ³ Cks amñām-, Bd araññā-. ⁴ Bid add sāmi. ⁵ Bid -yam. ⁶ Bid -tīti. ⁷ Bī mayam pi, Bd aham pi, Cks aham hi. ⁸ Bid omit yeva. ⁹ Bī gacchimiti. ¹⁰ Bid omit so. ¹¹ Bid gocaram caranto bhummiyam. ¹² Bī osakkotvā, Id osakketvā. ¹³ Bid vidhaṁ-setvā. ¹⁴ Bī omits pāṇake khāditvā. ¹⁵ Bid kucchipūram katvā in the place of pari - hutvā. ¹⁶ Bid ettha- ¹⁷ Bī carantena sobhāpam sāmi, Bd carante sobhāpam sāmi. ¹⁸ Ck vaddhatiti, Bī vattatīti. ¹⁹ Ce Bid pāravato. ²⁰ Bī kālassā, Bd kākassā. ²¹ Bid add pi. ²² Cē catū? ²³ Bī vihāre, Bd vihārena. ²⁴ Bī vasi. ²⁵ Bī seṭhinā. ²⁶ Bī bahu, Bd bahū. ²⁷ Bid -se. ²⁸ Cē -ri-yittha, Bid āharayittha. ²⁹ Bid lolābhi. ³⁰ Bī niṭhunto, Bd sannithunanto. ³¹ Ck ajinna-, Cē ajinna- corr. to ajinna-, Bī ajirako rogo, Bd ajirako go. ³² Ck -vadḍhi-, Bī -vatti-. ³³ Bī vatti, Bd hi. ³⁴ Bī aherañamattam, Bd ajjho-herañamattam. ³⁵ Ck Bī jirati, Bd omits jirati. ³⁶ Bī karohiti, Bd karoti. ³⁷ Ck mām, Bī mā tvam.

etam¹ macchamainsam² disvā evam akāsīti³“. „Sāmi kiṁ⁴ nām⁵ etam kathetha, ajinnāsamkā⁶ va mayhan⁷ ti. „Tena hi appamatto hohiti⁸ vatvā ovaditvā⁹ Bodhisatto pakkāmi. Bhatakarako pi nānāmacchamainsavikatiyo sampādetvā sarirato sedaiñ apanento mahānasadvare attħāsi. Kāko „ayam idāni 5 kālo mainsam khāditun¹⁰ ti gantvā rasakaroṭimathake¹¹ nisidi. Bhatakarako kiliti¹² saddam sutvā nivattitvā olokento kākam disvā pavisitvā tam gahetvā sakalasarīram¹³ luñcītvā¹⁴ matthake cūlam ṭhapetvā siñgiverajirakādīni¹⁵ piñsitvā¹⁶ takkena ālole- 10 tvā¹⁷ „tvañ amhākañ setthino¹⁸ macchamainsam ucchiṭhañ¹⁹ karosīti²⁰ sakalasarīram assa makkhetvā khipitva niñlapacchi- 15 yam²¹ pātesi. Balavavedanā uppajjim̄su²². Bodhisatto gocara- bhūmito āgantvā tam nitthanantam²³ disvā davañ karonto 20 pañhamain gātham āha:

1. Kāyam balākā sikhinī corī lañghīpitāmahā²⁴,
oram balāke āgaccha, cañdo me vāyaso sakhā ti. 70.

Tattha kāyam balākā sikhinīti tam kākam tassa²⁵ bahalatakkena makkhitasarīrasetavappattā²⁶ matthake ca sikhāya ṭhapitattā ti²⁷ kā esā²⁰ balākā sikhiniti pucchanto ālapati, corīti kulassa ananuññaya²⁸ kulagharaiñ kākassa vā aruciyā kākapacchini²⁹ pavītthattā corīti vadati, lañghī pitā- 25 mahā³⁰ ti lañghī³¹ vuccati ākāse³² lañghanato megho balākā ca nāma megha- saddena³³ gabbhāñ gauñhantī³⁴ meghasaddo balākānam pitā megho pitāmaho ti³⁵ tenāha lañghīpitāmahā³⁶ ti, oram balāke āgacchā 'ti ambho balāke 25 ito ehi, cañdo me vāyaso sakhā ti mayañ sakhā pacchisāmiko vāyaso cañdo

¹ Bi etā. ² Bi -mañsañavikatiyo, Bd macchāmāsañ vikatiyo. ³ Bid -si. ⁴ Bid kiñ nu kho. ⁵ Cks ajinnāsamkā, Bid ajirarago. ⁶ Ck ovadhitvā, Bid ovādetvā, Bid omit vatvā. ⁷ Bi rasakāroti, Bd sarakāroti. ⁸ Bid kirīti. ⁹ Bi -sarire lomam, Bd -sariralomam. ¹⁰ Juñjītvā. ¹¹ Ck -verarajikādīni, Bi siñgaverama- ricchādīni, Bd siñgaveramaricchādīni. ¹² Bi piñsetvā, Bd pāsetvā. ¹³ Ck āloletvā, Cs āloletvā, Bd ālulitvā. ¹⁴ Bid sāmino. ¹⁵ Ck ucchiṭhañ, Bi ucchiṭhañ, Bd ucchiṭhañ. ¹⁶ Cks niña-, Bid niñlapacchiyan. ¹⁷ Bid uppajji. ¹⁸ Bi ñhanantam, Bd ñithurñnantam. ¹⁹ Ck Bid lañghi-. ²⁰ Bid omit tassa. ²¹ Cks -ram seta-, Bid makkhitamsari-. ²² Cks ṭhaptanti. ²³ Bi kākassa aññassa and Bd kākassa aññaya in the place of kulassa ananuññaya. ²⁴ Cs kākassa pacchim, Bid omit kāka. ²⁵ Ck lañghi-, Cs lañghi- corr. to -i, Bid lañghā-. ²⁶ Ck -i, Cs -i corr. to -i, Bi lañghā. ²⁷ lañghī vuccati ākāse wanting in Bd. ²⁸ Bi adds ca. ²⁹ Bi gauñhanti. ³⁰ Bid pitāmahā hoti. ³¹ Cks lañghi-, Bi lañghi-, Bd lañgha-.

pharuso, so¹ āgato² tam disvā kañayasadisena³ tundena kottedtvā⁴ jīvitakkha-yam papeyya, tasmā yāva so na āgacchati⁵ tāva pacchito otaritva ito ehi, sīgham⁶ palāyassū⁷ 'ti vadati.

Tam sutvā kāko dutiyam gātham āha:

5. 2. Nāham balākā sikhinī, aham lolo 'smi⁸ vāyaso,
akatvā vacanam tuyham passa lūno 'smi āgato ti. 71.

Tattha āgato ti tvam idāni gocarabhūmito āgato māni lūnam passā
ti attho.

Tam sutvā Bodhisatto tatiyam gātham āha:

10. 3. Puna p' āpajjasī⁹ samma, sīlam hi tava¹⁰ tādisam,
na hi mānusakā¹¹ bhogā subhuñjā honti pakkhinā¹² ti. 72.

Tattha puna pāpajjasī¹³ sammā 'ti¹⁴ vāyasa puna pi tvam¹⁵ evarū-pam dukkham paññabhisas' eva¹⁶, n' atthi te¹⁷ ettakena inokkho¹⁸, kiñkārapā:
sīlam hi tava pāpakanī yasmā tava ācārasīlam tādisam dukkhādhigamass' eva
15 anurūpam, na hi mānusakā¹⁹ ti manussā nāma mahāpuññā, tiracchānagatā-nam
tathārūpam puññam n' atthi, tasmā mānusakā²⁰ bhogā tiracchānagatena
pakkhinā na subhuñjā ti.

Evañ ca pana vatvā Bodhisatto „na ito dāni paññhāya
mayā ettha²¹ vasitum sakkā“ ti²² uppativā aññattha agamāsi.
20 Kāko pi nitthananto²³ tatth' eva kālam akāsi.

Satthā imam desanam²⁴ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam sa-modhānesi: (Saccapariyosāne lolabhikkhu anāgāmiphale patiññhahi)
„Tadā lolakāko²⁵ lolabhikkhu ahosi, pārāpato²⁶ pana aham evā“ 'ti.
Lolajātakam²⁷.

¹ Ck omits so. ² Bi gato ³ Ce kanaya- corr. to kañaye-, Bi kālasa-, Bd kā-kassa-. ⁴ Ck kottedtvā corr. to kottedtvā, Bd kojetvā. ⁵ Bd yāva vāyaso āg-

⁶ Ck sīghassā. ⁷ Bd palāyatū. ⁸ Bi lolasmī, Bd lolasmīm. ⁹ Bi māpajjasī.

¹⁰ Bd tāva. ¹¹ Bi mānussikā, Bd mānusiko. ¹² Bd -no. ¹³ Bi māpajjasī.

¹⁴ Bd add samma. ¹⁵ Bd puna tvam pi. ¹⁶ Bi -labhati yeva, Bd -labhi yeva.

¹⁷ Ck omits te. ¹⁸ Bd sukhā. ¹⁹ Bi mānasikā, Bd mānussikā. ²⁰ Bi manus-

sikā, Bd mānussikā. ²¹ Ck omit ettha. ²² Bi sakkotīti. ²³ Bd niñhananto.

²⁴ Bd dhammadde-. ²⁵ Bd omit lola. ²⁶ Bd pārāvato. ²⁷ Bd add catuttham.

5. Rucirajātaka.

Kāyam balākā rucirā ti. Idam Satthā Jetavane vi-haranto ekam lolabhikkhum ārabbha kathesi. Dve pi vatthūni purimasadisān' eva. Gāthāpi¹

1. Kāyam balākā rucirā kākāniłasmi² acchati³,
caṇḍo kāko sakħā mayham, tassa c' etam⁴ kulāvakam. 73.
2. Nanu mām samma jānāsi dija⁵ sāmākabhojana⁶,
akatvā vacanām tuyham passa lūno 'smi āgato. 74.
3. Puna p' āpajjasī samma, sīlam hi tava tādisam,
na hi mānusakā⁷ bhogā subhuñjā honti pakkhinā⁸ ti. 75. 10
Gāthā hi⁹ ekantarikā eva¹⁰.

Tattha rucirā ti takkamakkhitasarīratāya setavaṇṇataṁ sandhāya vadati; rucirā piyadassanā paṇḍarā ti attho, kākāniłasmin¹¹ ti kākakulāvake, kākāniłdhasmin¹² ti pi¹³ pātho¹⁴, dijā¹⁵ ti kāko pārāpatam¹⁶ ālapati, sāmāka-bhojanā¹⁷ 'ti tiṇabijabhojana¹⁸, sāmākagahaṇe¹⁹ h' ettha sabbam pi tiṇa- 15 bijam gahitam²⁰.

Idhāpi²⁰ Bodhisatto „na idāni²¹ sakkā ito patthāya mayā ettha vasitun“ ti uppatitvā aññattha gato.

Satthā imam desanām²² āharitvā saccāni pakāsetvā jātakām sa-modhānesi: (Saccapariyosāne lolabhikkhu anāgāmiphale patiṭṭhahi) 20 „Tadā lolabhikkhu kāko²³ ahosi, pārāpato pana aham evā“ 'ti. Rucirajātakām²⁴.

6. Kurudhammajātaka.

Tava saddhaū ca sīlaū cā 'ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekam haṃsaghātakabhojum²⁵ ārabbha kathesi. 95

¹ Bid gāthā pana nānā. ² Cks kākāniłasmin, Bid kākaniñdasmīn. ⁴ Bi agghati. ⁴ Bi yassa vetam, Bd yassa cetam. ⁵ Bid dijā. ⁶ Ck Bid -nam. ⁷ Bi mānu-sikā, Bd manussikū. ⁸ Bi -no. ⁹ Bid pi. ¹⁰ Bid yeva. ¹¹ Bi -niñdasmīn, Bd -niñdasmīm? Cs kākāniłasmin, Ck kākāniłasmin. ¹² Ck kākaniłdhasmin, Bi kākānikummi ni, Bd kākāniłasmin ti. ¹³ Bid omit pi. ¹⁴ Bid pāto. ¹⁶ Bd pārāvatañ, Bi pavaratāñ. ¹⁶ Bd -no. ¹⁷ Bid -nā, Cs -nam. ¹⁸ Ck sāmākagahaṇo, Bi sāmākasiṇukahāṇe, Bd sāmākagahaṇe. ¹⁹ Bi netta sāmākabhojāno ti ettha padehi sabbam mi tiṇabijam sāmāgahitam. ²⁰ Ck Bd idāpi. ²¹ Bi idāneva, Bd dāni. ²² Bid dhammadde-. ²³ Bid kāko lolabhikkhu. ²⁴ Bid add pañcamam. ⁶. Cfr. Dhp. p. 415. ²⁵ Bi -kaṁ-, Bd -ghātakāṁ-.

Sāvatthivāsino dve sahāyakā bhikkhū pabbajitvā laddhūpasampadā yebhuyyena ekato caranti¹. Te ekadivasam Aciravatim gantvā na-hātvā vālikapuline² ātapam tappamānā³ sāraṇiyakatham⁴ kathentā atṭhamisu. Tasmīm khaṇe dve haṁsa ākāsenā gacchanti. Ath' eko
 5 daharabbhikkhu sakkaram gahetvā „etassa⁵ haṁsapotakassa akkhem pi⁶ paharāmīti⁷ āha. Itaro „na sakkhissasiti“ āha. „Titthatu, imasmīm passe akkhīm⁸ parapasse⁹ akkhīm⁸ paharissāmīti“. „Idam¹⁰ na sakkhissasi yevā¹¹ ti. „Tena hi upadhārehīti“ tiyāmsam¹¹ sak-kharam gahetvā haṁsassa pacchābhāgē¹² khipi. Haṁso sakkara-
 10 saddam sutvā nivattitvā olokesi. Atha nam itaro¹³ vatṭasakkharam¹⁴ gahetvā parapasse akkhīm¹⁵ paharitvā orimakkinā nikkhāmesi¹⁶. Haṁso viravanto parivattitvā¹⁷ tesam pādamūle yeva pati. Tattha tattha¹⁸ thitā bhikkhū disvā āgantrā „āvuso Buddhasāsane¹⁹ pabba-jitvā ananucchayikam vo²⁰ kataṁ pāṇātipātam karontehīti²¹“ vatvā
 15 tam²² ādāya Tathāgatassa dassesum²³. Satthā „saccam kira tayā²⁴ pāṇātipāto kato²⁵“ ti pucchitvā „saccam bhante“ ti yutte „bhikkhu, kasmā evarūpe niyyānikasāsane²⁶ pabbajitvā evam akāsi²⁷, porānakapanditā anuppanne Buddhe agāramajjhe saṁkiliṭṭhabhāvam²⁸ vasa-mānā appamattakesu pi²⁹ thānesu kukkuccam karimsu, tvam pana
 20 evarūpe sāsane³⁰ pabbajitvā kukkuccamattam pi na akāsi³¹, nanu nāma bhikkhunā kāyavācācittehi saññatena³² bhavitabban³³ ti vatvā atītam āhari:

Atite Kururatthe Indapattanagare³⁴ Dhanañjaye³⁴ rajjam kārente Bodhisatto tassa aggamahesiya kucchismim³⁵
 25 patisandhim gahetvā anupubbenā viññūtam patto³⁶ Takkasilā-yam sippāni³⁷ uggahetvā³⁸ pitarā oparajje³⁹ patiṭṭhāpito⁴⁰ apa-

---

¹ Bd vicaranti, Bi va vicaranti. ² Bd vālukapulline, Bi lukampulline. ³ Bid tapa-.
⁴ Cs sārāniyam-, Bid sāraṇiya-. ⁵ Bd ekassa. ⁶ Cs akkhimhi, Bi akkhi, Bd akhini. ⁷ Bid paharissāmīti. ⁸ Bid akkhi. ⁹ Cks para. ¹⁰ Bid idampi. ¹¹ Cs bhūmiyāni, Bi tikkharāni, Bd tikkha. ¹² Bid pacchima-. ¹³ Bi aññam, Bd añña in the place of atha nam itaro. ¹⁴ Ck vaddha-. ¹⁵ Cks Bi akkhimhi. ¹⁶ Bid nikkhāmāpesi. ¹⁷ Ck Bd -ttetvā. ¹⁸ only one tattha. ¹⁹ Bid evarūpe niyyāni-kabuddha-. ²⁰ Bi te. ²¹ Cs karontositi, Bi karohiti. ²² Bi te sam, Bd te tam. ²³ Ck sassesum, Bi dasseturā. ²⁴ Bid tvām. ²⁵ Bi si, Bd tī. ²⁶ Cs niyyānika-corr. to niyyānika-. ²⁷ Bid -sīti. ²⁸ Ck yakaṭattavāsam, Cs sakalattavāsam. ²⁹ Bid omit pi. ³⁰ Bid niyyāni-. ³¹ Cs nākāsi, Bid na akāsīti. ³² Bi saññātēhi, Bd saññātēhi. ³³ Ck -panta-, Bi -paṭha-. ³⁴ Bid dhanāñcayakorabye. ³⁵ Bi kucchimhi. ³⁶ Bi viññūtappatto, Bd viññūtappatvā. ³⁷ Bid sabbasippāni. ³⁸ Bid uggaṇhitvā. ³⁹ Bid upa-. ⁴⁰ Cks -te, Bi upaṭhāpito.

bhāge¹ pitu accayena rajjaṁ patvā dasarājadhamme akopento Kurudhamme² vattittha³. Kurudhammo⁴ nāma pañcasilāni, tāni⁵ Bodhisatto parisuddhāni katvā rakkhi⁶, yathā ca Bodhisatto evam assa mātā aggamahesi⁷ kaniṭṭhabhātā uparājā porohito⁸ brāhmaṇo rajjugāhako⁹ amacco sārathi¹⁰ setthī¹¹ donāmāpako¹² mahāmatto dovāriko nagarasobhaṇā¹³ vanṇadāsīti evam ete.

Rājā mātā mahesi¹⁴ ca uparājā porohito¹⁵
rajjuko sārathi¹⁶ setthī¹⁷ doño dovāriko tathā
gaṇikā te ekādasa¹⁸ Kurudhamme¹⁹ patiṭṭhitā ti. 10

Iti ime²⁰ sabbe pi²¹ parisuddhāni²² katvā pañcasilāni rakkhīṁsu. Rājā catūsu²³ nagaradvāresu²⁴ nagaramajjhe²⁵ nivesanadvāre²⁶ cha dānasālā²⁷ kāretvā²⁸ devasikam²⁹ chasata-sahassadhanam vissajjento sakala-Jambudīpani³⁰ unnaīngalām³¹ katvā dānam adāsi. Tassa pana³² dānajjhāsayatā dānābhīratī³³ 15 sakala-Jambudīpani³⁴ ajjhotthari³⁵. Tasmiṁ kāle Kāliṅgaratṭhe Dantapurānagare Kāliṅgarājā rajjaṁ kāreti³⁶. Tassa ratṭhe devo na vassi, tasmiṁ avassante sakalaratṭhe chātakam jātam³⁷, āhārapipattiyañ³⁸ ca manussānam rogo udapādīti³⁹ dubbuṭṭhibhayaṁ chātakabhayaṁ rogabhayan⁴⁰ ti tīni bhayāni uppajjīṁsu. 20 Manussā niggahaṇā⁴¹ dārake hatthesu gahetvā tattha tattha vicaranti. Sakalaratṭhavāśino ekato hutvā Dantapuraṁ gantvā rājadvāre ukkuṭṭhim akāmu. Rājā vātapānam nissāya ṭhito⁴² saddaiṁ sutvā „kiṁkāraṇā ete viravantīti⁴³“ pucchi. „Mahā-

¹ Bd tassa apara-. ² Bid omit akopento kurudhamine. ³ Ck vantittha, Bid paṭiṭṭhabhi. ⁴ Bid guru-. ⁵ Bi rakkhitāni. ⁶ Bid rakkhati. ⁷ Cc Bid -si. ⁸ Ce pu-, Bd pa-, Bi porāhiko. ⁹ Cc rajjuggā-, Bd rajjagā-. ¹⁰ Ck Bd -thī. ¹¹ Ce Bid setthī. ¹² Bid -māmako. ¹³ Bid -ṇi. ¹⁴ Bid -si. ¹⁵ Ce pu-, Bid pa-. ¹⁶ Cks -thī. ¹⁷ Bid -i. ¹⁸ Cc te ekādasa janā, Bid ekādasa janā and omit te. ¹⁹ Bi guru-, Bd garu-. ²⁰ Ck me. ²¹ Bid pi sabbe, Bi hi omitting sabbe. ²² Cc Bi suddhāni. ²³ Cks Bi -usu. ²⁴ Bid add ca. ²⁵ Bid -esu ca. ²⁶ Bi -esu tadi, Bd -esu cā ti. ²⁷ Bi -lāye, Bd -lāyo. ²⁸ Bi karitvā, Bd kārāpetvā. ²⁹ Bd repeats de-. ³⁰ Cc Bd -pe. ³¹ Bid una-. ³² Bid omit pana. ³³ Bid -tā. ³⁴ Bid -pe. ³⁵ Ck Bi -ttari. ³⁶ Bid si. ³⁷ Bid ahosi. ³⁸ Bid -yā. ³⁹ Bid -di. ⁴⁰ Bid chātakabhayaṁ rogabhayaṁ dubbhikkhabhayan. ⁴¹ Bid nirāhārā. ⁴² Bi adds tam. ⁴³ Bi vivarantīti, Bd vicarantīti.

rāja sakalaraṭhe tīṇi bhayāni uppānāni: devo na vassati,
 sassāni vipannāni, chātakam¹ jātam, manussā dubbhojanā ro-
 gābhībhūtā uiggahaṇā putte² hatthesu gahetvā vicaranti, devam
 vassāpehi mahārājā“ ‘ti. „Porānakarājāno deve avassante kiṁ
 5 karontīti“. „Porānakarājāno³ mahārāja deve avassante dānam
 datvā⁴ uposatham adhiṭhāya samādinnasilā⁵ sirigabbham. pa-
 visitvā dabbasanthare⁶ sattāham nipajjanti, tadā devo vassa-
 tīti⁷“. Rājā „sādhū“ ‘ti sampaticchitvā tathā akāsi. Evaṁ
 sante pi devo na vassi⁸. Rājā amacce pucchi: „aham⁹ mayā¹⁰
 10 kattabbakiccam akāsim, devo na vassati, kiṁ ti karomā“ ‘ti.
 „Mahārāja, Indapattanagare¹¹ Dhanañjayassa¹² Koravyarañño¹³
 Añjanavasabho¹⁴ nāma mañgalahatthi¹⁵, tam¹⁶ ānessāma, evaṁ
 sante devo vassatīti¹⁷“. „So rājā balavāhanasampanno¹⁸ dup-
 pasaho, katham assa hatthim ānessāmā“ ‘ti. „Mahārāja, tena
 15 saddhim yuddhakiccam n' atthi, dānajjhāsayo rājā dānābhīrato
 yācito samāno alāmkatasīsam pi chinditvā pasādasampannāni
 akkhīni uppātētvā sakalarajjam pi niyyādetvā¹⁹ dadeyya, hat-
 thimhi vattabbam eva n' atthi, avassam yācito dassatīti²⁰“.
 „Ke pana nam²¹ yācītum samatthā“ ‘ti. „Brāhmaṇā mahā-
 20 rājā“ ‘ti. Rājā brāhmaṇagāmato²² atṭha brāhmaṇe pakko-
 sāpetvā sakkārasammānam katvā hatthim²³ yācānatthāya pesesi.
 Te paribbayam ādāya addhikavesam gahetvā sabbattha eka-
 rattivāsenaturitagananam gantvā²⁴ katipāham nagaradvāre dāna-
 sālāyam²⁵ bhuñjitvā²⁶ sariram santappetvā²⁷ „kadā rājā dānag-
 25 gam āgacchissatīti“ pucchiṁsu. Manussā „pakkhassa tayo

¹ Bi -kabhayaṁ, Bd kambhayaṁ. ² Bi ni putte, Bd nirāhārā nikkhāmitvā putte.

³ Bi porānamahārājāno. ⁴ Bid add sīlam rakkhītvā. ⁵ Cks -dinnasilā, Bid sa-
 mādinnasilāni.

⁶ C^a -santhāre, Bi dappatinasanthāre, Bd dabbatinasanthare. ⁶

Bid vassissatīti, Bd adds sutvā. ⁸ Bi vassati. ⁹ Bi katham. ¹⁰ Bid omit mayā.

¹¹ Bd -pattha-. ¹² Bid -ñiceyya. ¹³ Bid korabya-. ¹⁴ Bid añcanavanño. ¹⁵

C^a Bid -i, Bd adds atthi. ¹⁶ Ck nam, Bd adds no. ¹⁷ Bd vassissatīti. ¹⁸ Bid

-vāhena sampanno. ¹⁹ C^a niyā-, Bi niyā-. ²⁰ Bid dassessati. ²¹ Bid tam. ²²

Bi brahmaṇato, Bd brahmaṇagaṇato. ²³ Bid -i. ²⁴ Bi katvā. ²⁵ Cks -läsa, Bi
 -lāya. ²⁶ Bi bhuñcanta, Bd bhuñjantā. ²⁷ Bi santappetvā, Bd santapetvā.

divase cātuddase¹ pannarase² aṭṭhamiyañ³ ca āgacchati, sve
pana puṇṇamā⁴, tasmā sve pi āgacchissatī⁵ vadim̄su. Brāhmaṇā punadivase pāto va gantvā pācīnadvāre aṭṭham̄su. Bodhisatto pi⁶ pāto va nahātānulitto⁷ sabbālām̄kārapatimandito⁸
alam̄kāmkatavaravāraṇakkhandhagato⁹ mahantena parivārena
pācīnadvāre dānasālam¹⁰ gantvā otaritvā sattaṭṭhajanānam sa-
hatthā¹¹ bhattam datvā „imīnā va nīhārena¹² dethā“ 'ti vatvā
hatthim abhirūhitvā¹³ dakkhinadvāram agamāsi. Brāhmaṇā
pācīnadvāre ārakkhassa balavatāya okāsaṁ alabhitvā dakkhi-
ṇadvāram eva gantvā rājānam āgacchantaṁ olokayamānā¹⁴
dvārato nātidūre unnataṭṭhāne¹⁵ sampattam¹⁶ rājānam hatthe
ukkhipitvā¹⁷ jayāpesum. Rājā vajirāmkuṣena vāraṇam ni-
vattetvā¹⁸ tesam santikam gantvā „bho brāhmaṇā, kiṁ iccha-
thā“ 'ti pucchi. Brāhmaṇā Bodhisattassa guṇam vappentā
pathamām gātham āhaṁsu:

1. Tava saddhañ ca sīlañ ca viditvāna janādhipa (Dhp. p. 417.)
vaṇṇam añjanavaṇṇenā Kāliṅgasmiṁ¹⁹ nimimhase²⁰ ti. 76.

Tattha saddhan ti kammaphalānam saddahanavasena²¹ okappanakasad-
dham²², sīlan ti samvarasilam avitikkamasilam, vaṇṇam ti tadā tasmīm dese
suvaṇṇam vuccati. desanāśisam eva c' etam²³, imīnā pana²⁴ padena sabbam²⁵
pi suvaṇṇahiraññādīdhanadhaññām²⁶ saṅgahitam²⁷, añjanavaṇṇenā 'ti añja-
napuñjasamānavaṇṇenāmīnā tava nāgena, Kāliṅgasmiṁ²⁸ ti Kāliṅgarāñño san-
tike, nimimhase²⁹ ti vinimayavasena³⁰ gaṇhimha³¹ paribhogavasena³² vā³³
udare pakkipininhā ti attho, se ti nipātamattam, idam³⁴ vuttam hoti: mayam
hi janādhipa tava saddhañ ca sīlañ ca viditvā³⁵ addhā no evam³⁶ saddhāsīa-

¹ C^a -sī, Bī catuddasi. ² C^a pannarasī, Bīd pannarasī. ³ Bīd aṭṭhamiyañ. ⁴
Bīd -mī. ⁵ Bī omits pi. ⁶ Bīd nbatvā gattānulitto. ⁷ Bīd -paṭi-. ⁸ Bīd -hat-
thikkandhavaragato. ⁹ Bī omits pācīnadvāre dāna. ¹⁰ Bīd omit sahatthā. ¹¹
Bīd nīhāreneva. ¹² Bīd -rūyhitvā. ¹³ Bī uṇṇaṭhāne. ¹⁴ C^c sampantam, C^a ap-
pattam, Bī sampatti. ¹⁵ Bī adds jayatu ayam mahārājā, Bī jayatu bhavaṇi ma-
hārājā ti. ¹⁶ C^c -ttitvā. ¹⁷ Bī kāliṅgamhi, Bīd kāliṅgāmhi. ¹⁸ C^c ninimhase,
Bīd vinim-. ¹⁹ Bīd saddhahaṇa-. ²⁰ Bīd -niyaka-. ²¹ C^a -sam evetam. ²² Bī
omits pana. ²³ C^c -hiraññānida-, Bī hiraññāsusupaññādīdhanam, Bīd hiraññā-
suvaṇṇādīdhanadhaññām. ²⁴ Bī saṅgahitam, C^c saṅgahitam, C^a saṅgahitam.
25 Bī kāliṅgamhi. ²⁶ Bī vanimhase, Bīd vinimhase. ²⁷ Bīd vinimhayavasena, Bī
vanimhasavanesana. ²⁸ Bīd -hā, Bī gaṇhimā. ²⁹ Bī rasaparihhogīvasena, Bīd ra-
saparihhogavasena. ³⁰ Bīd omits vā. ³¹ Bī imam. ³² Bīd viditvāna. ³³ Bīd eso.

sampanno¹ rājā yācito añjanavaññam nāgam dassatīti iminā attano santakena viya añjanavaññena Kāliñgarañño santike nāgam te² āharissāmā 'ti vatvā bahum dhanadhaññam nimimhase³ parivattayimha⁴ c' eva udare ca pakkhipimha⁵, evam tassa⁶ mayam dħārayamānā⁷ idhāgatā, tattha kattabbarām devo jānatū⁸ 'ti,
5 aparo nayo: tava saddhāsilaguññasāmīkhātam⁹ vappnaiñ, uñāraguno rājā jīvitam pi yācito dadeyya¹⁰ pag eva tiracchānagatam nāgan ti, evam Kāliñgassa santike iminā añjanavaññam nāgam dhaññena nimimhase¹¹ nimimha¹² tulayimhā¹³, ten' amhā¹⁴ idhāgatā ti.

Tam vatvā Bodhisatto „sace vo¹⁵ brāhmañā¹⁶ imam nā-
10 gam parivattetvā dhanam khāditam¹⁷ mā cintayittha, yathā-
lamkata¹⁸ eva vo nāgam¹⁹ dassāmīti²⁰ samassāsetvā²¹ itarā
dve gāthā avoca:

2. Annabhaccā c' abhaccā ca yo dha²² uddissa gacchati
sabbe²³ te appatikkhippā, pubbācariyavaco idam. 77.
- 15 3. Dadāmi vo brāhmañā nāgam etam
rājārahām rājabhoggam²⁴ yasassinañ
alañkatañ hemajālābhichannam²⁵
sasārathim, gacchatha yenakāman ti. 78.

Tattha annabhaccā cabhaccā cā 'ti purisam upanissāya jīvamānā yāgu-
20 bhattādinā annena bharitabbā ti annabhaccā ca, itare tathā abharitabbattā²⁶ abhaccā,
sandhivasesa pan' etha akāralopo veditabbo, ettavatā attānam upanissāya ca anupa-
nissāya ca²⁷ jīvamānūvesena sabbe pi sattā dve koñthāse katvā dassitā honti²⁸,
yo dha²⁹ uddissa gacchati³⁰ tesu sattesu idha jīvaloke yo satto yam pu-
risam kāyacid eva ;accāsimsanāya³⁰ uddissa gacchati, sabbe te appatikk-
25 khippā ti tathā uddissa gacchantā sace pi bahū honti tathāpi tene purisena
sabbe te³¹ appatikkhippā, apetha na vo³² dassāmīti evam na pañikkhipitabbā
ti attho, pubbācariyavaco idam ti pubbācariyā vuccanti mātāpitaro, idam
tesam vacanam, evam aham mātāpitūhi sikkhāpito ti dīpeti, dadāmi vo ti

---

¹ Bd saddho. ² Cks neva. ³ Bid vinimbhase. ⁴ Bi -ttayimhā, Bd -ttayimhā.
⁵ Cks Bi -mhā. ⁶ Bid tam. ⁷ Bid añiyamānā. ⁸ Ck Janatū, Bi vassatu, Bd ca jānatū. ⁹ Bid sañdhāñ ca sīla. ¹⁰ Cs -yyātha. ¹¹ Bid añjanakavannena tava vappnaiñ vinimbhase. ¹² Bid vinimbhā, Cs nimimhā. ¹³ Bi tuyena, Bd tulayimhā. ¹⁴ Bd tene, Cs Bi omit tenamhā. ¹⁵ Cs no corr to vo, Bi te, Bd omits vo. ¹⁶ Bd brahmañā. ¹⁷ Bi dhana sañkharantī, Bd dhanam sañkharantī. ¹⁸ Bid yathā al-. ¹⁹ Bid nāgam vo. ²⁰ Cs Bi add vatvā. ²¹ Bi omits sam-, Bd sadasopetvā. ²² Bid omits dha, Ck dha ca. ²³ Cs sabbe pi. ²⁴ Bid -bhogam. ²⁵ Bi -jālābhīsacchannam, Bd -jālābhīsanchannam. ²⁶ Bi acāretabbatā. ²⁷ Ck Bi omit anupanissāya ca. ²⁸ Bi hontīti. ²⁹ Ck ca ³⁰ Ck -satāyam? Bd pacca-sisāsamānāya, Bi kāyavācidve ca saccāsīlasamānāya. ³¹ Ck omits te. ³² Bi te

yaśmā idam amhākam ¹ ubbācariyavaco tasmā abhi² brāhmaṇā tumhākam imam³ nāgāni dadāmi, rājārahan ti rañño anucchavikam, rājabhoggan⁴ ti rāja-paribhogam, yassessinan ti parivārasampannam, tam kira nīsāya hatthigo-pakā hatthivejjādīni pañcakulasatāni jīvanti, tehi saddhim̄ neva vo dadāmīti attho, alamkatan ti nānāvidhena⁵ hatthialamkārena⁶ alamkatañi, hemajālā-⁷ bhichannan⁸ ti suvaṇṇajālena abhicchannam⁹, sasārathin ti yo pañ' assa¹⁰ sārathi hatthidamako¹⁰ ācariyo tena saddhim̄ neva dadāmi, tasmā sasārathī¹⁰ hutvā tuvhe saparivārañi imam nāgam gahetvā yenakāmañi gacchathā 'ti.

Evañi hatthikkhandhagato¹¹ va Mahāsatto vācāya¹² datvā puna hatthikkhandhā oruyha „sace analamkataṭhānam¹³ atthi¹⁴ 10 alamkaritvā dassāmīti“ tikkhattum padakkhiṇam karonto upaparikkhitvā¹⁵ naalamkataṭhānam¹⁶ adisvā tassa sondam brāhmaṇānam hatthesu ṭhapetvā suvaṇṇabhimkārena¹⁷ pupphagandhavāsitam udakam pātetvā adāsi. Brāhmaṇā saparivārañi nāgam sampaticchitvā hatthipitthe nisinnā Dantapuranañgaram¹⁸ 15 gantvā hatthim̄ rañño adam̄su. Hatthimhi āgate pi devo na vassati¹⁹ eva. Rājā²⁰ „kin nu kho kāraṇan“ ti uttarim pucchanto²¹ „Dhanañjayakorabyarājā Kurudhammañam²² rakkhati, ten' assa rat̄the anvaddhamāsam²³ anudasāham̄ devo vassati, rañño gunānubhāvo c' esa²⁴, imassa pana²⁵ tiracchānagatassa 20 guṇā hontāpi²⁶ kittakā²⁷ bhavyeyun²⁸ ti sutvā „tena hi ya-thālamkatañi²⁹ eva saparivārañi hatthim̄ paṭinetvā³⁰ rañño datvā yam̄ so Kurudhammañam³¹ rakkhati tam³² suvaṇṇapatte likhitvā³³ 25 ānethā³⁴ ti brāhmaṇe ca amacce ca pesesi. Te gantvā rañño hatthim̄ niyyādetvā „deva imasmiñ hatthimhi gate pi amhākam³⁵

¹ Bid tasmāhām. ² C^a Bid idam. ³ Bid -bhogan. ⁴ Bid -ehi. ⁵ C^k hatthim̄, Bid hatthialamkārehi. ⁶ Bid -bhisañchannan. ⁷ Bid abhisāñchannam. ⁸ Bi pañayam. ⁹ Bid -gopako. ¹⁰ Bid sārathi omitting sa. ¹¹ Bid -dhavaragato. ¹² C^k vavācāyam. ¹³ C^k anukata-, C^a alamkata- corr. to analamkata-, Bi alamkataṭhāne. ¹⁴ C^a Bi hatthi. ¹⁵ Bid upadhāretvā. ¹⁶ C^a Bi analamkata-. ¹⁷ Bid -bhīngārena. ¹⁸ Bid -purani. ¹⁹ Bi vassi, Bd vassasi. ²⁰ Bid te ca rājā ca ²¹ C^k uttarim, Bi uttarī pucchitvā, Bd uttaripucchite. ²² Bid guru-. ²³ Bi addhamāsam, Bd anvadūpha-. ²⁴ C^a ceva, Bi gunābhavena na, Bd gunānubhaveneva. ²⁵ Bi omits pana. ²⁶ C^k bhontāpi, Bi honti, Bd hentitipi. ²⁷ C^k kittikā, Bi parikitikā. ²⁸ C^k bhaven, Bi bhavyeyan, Bd bhiveyyun. ²⁹ Bid yathā al-. ³⁰ Bid paṭicchā-detvā. ³¹ Bi garu-, Bd guru-. ³² Bi omits yam̄ and tam̄. ³³ Bi likhipetvā.

ratthe devo na vassati, tumhe¹ kira Kurudhammam² nāma rakkhatha, amhākam pi rājā tam³ rakkhitukāmo ‘imasmin su-vannapatte likhitvā ānethā’ ‘ti pesesi⁴, detha no Kurudhamman⁵ ti. „Tātā”, sacc’ āham⁶ etam Kurudhammam⁷ rakkhim⁸, idāni
 5 pana me tattha kukkuccam̄ atthi, na me so Kurudhammo⁹ cittam̄ ārādheti, tasmā tumhākam̄ dātum̄ na sakkā“ ti¹⁰. Kasmā pana tam rājānam̄ sīlam̄¹¹ na ārādhetitī. Tadā¹² kira¹³ rājū-nām¹⁴ tatiye tatiye¹⁵ saṁvacchare kattikamāse kattikachano nāma hoti¹⁶, tam chaṇam̄ kīlantā¹⁷ rājāno sabbālāmkārapati-
 10 maṇḍitā¹⁸ devavesam̄ gahetvā Cittarājassa nāma yakkhassa santike ṭhatvā catuddisā pupphapatimāṇḍite¹⁹ cittasare²⁰ khipanti. Ayan pi rājā tam²¹ chaṇam̄ kīlanto ekissā talākapāliyā²² Cittarājassa²³ santike ṭhatvā catuddisā cittasare²⁴ khipi²⁵. Tesu²⁶ sesadisā gate²⁷ tayo sare disvā udakapiṭhe khittam̄
 15 saram̄²⁸ na addasam̄su²⁹. Rañño „kacci³⁰ nu kho mayā khitto saro macchasariре patito“ ti kukkuccam̄ ahosi pāṇātipātakam-mena sīlabhedam̄ ārabba, tasmā³¹ sīlam̄ nārādheti³². So evam āha: „tātā, mayham Kurudhamme³³ kukkuccam̄ atthi³⁴, mātā pana me surakkhitam̄ rakkhati, tassā santike gaṇhathā“ ‘ti.
 20 „Mahārāja, tumhākam̄ ‘pāṇam̄ vadhiśāmīti’ cetanā n’atthi, cittam̄³⁵ vinā pāṇātipāto nāma na hoti, detha no attanā³⁶ rakkhitam̄³⁷ Kurudhamman³⁸“ ti. „Tena hi likhathā³⁹“ ‘ti su-vannapatte likhāpesi⁴⁰: „pāṇo na hantabbo⁴¹, adinnam⁴² nādā-

¹ Bd tumbehi. ² Bd guru-. ³ Ce nam̄. ⁴ te gaṇtvā --- pesesi wanting in Bi.

⁵ Bd tātā. ⁶ Ce saccaśan. ⁷ Bd rakkhāmi. ⁸ Ce sakkoti, Bd sakkomi. ⁹ Bd

sīlam̄ rājānam̄. ¹⁰ Bd tathā. ¹¹ Bi pana. ¹² Bd -unam̄. ¹³ Bi only one tatiye.

¹⁴ Bd kattikamāse patte chano nāma ahosi. ¹⁵ Bi te chaṇam̄ kīlanti. ¹⁶ Bi

-paṭi-. ¹⁷ Bd pupphehi paṭi-. ¹⁸ Bd khitta-. ¹⁹ Ce nam̄. ²⁰ Ck talā-, Ce

talākapāliyā, Bd talākapāliyā. ²¹ Bd add yakkhassa. ²² Bi sare, Bd khittasaro.

²³ Bd khipitvā. ²⁴ Bd tesu tesu. ²⁵ Bi sasādisā gate, Bd disā gatesu, omitting

sesa. ²⁶ Bi khittam pi omitting saram̄. ²⁷ Ce nāddasam̄su, Bd na addassa. ²⁸

Bd kicci. ²⁹ Bi tame, Bd tam̄ man̄. ³⁰ Bd na ārādhetitī. ³¹ Bd guru-. ³²

Bi ahosi. ³³ Bd tam̄. ³⁴ Bi -no. ³⁵ Bd -tumi. ³⁶ Ck likhāthā, Ce likhatā

corr. to -thā, Bi bho likkhikkhattā, Bd likkhutā. ³⁷ Bd likkhā-. ³⁸ Bi banan-

tabbo ³⁹ Bi adinnā dānā.

tabbam¹, kāmesu micchā² na caritabbam³, musā⁴ na bhañi-
tabbam⁵, majjam na pātabban⁶ ti, likhāpetvā⁷ ca pana „evam
sante pi mām⁸ na ārādheti, mātu me⁹ santike gañhathā¹⁰“ ti
āha. Dūtā rājānam vanditvā tassā santikam gantvā „devī¹¹,
tumhe kira¹² Kurudhammaṁ¹³ rakkhatha, tam¹⁴ no¹⁵ dethā¹⁶“ ti 5
vadim̄su. „Tātā¹⁷, sacc' āham¹⁸ Kurudhammaṁ¹⁹ rakkhāmi,
idāni pana²⁰ me tattha kukkuccam uppānam, na me so
dhammo²¹ ārādheti, tena vo dātum na sakka²²“ ti²³. Tassā
kira dve puttā, jettho rājā kanīt̄ho uparājā. Ath' eko rājā Bodhisattassa satasahassagghanikam²⁴ candanasāram sahassag- 10
ghanikam kañcanamālam pesesi. So „mātarām pūjessāmīti“
tam sabbam mātu pesesi. Sā cintesi: „āham²⁵ n' eva canda-
nam vilimpāmi na mālam dhāremi, sunisānam dassāmīti“. 15
Ath' assā etad ahosi: „jetthasunisā me²⁶ issarā aggamahesit-
thāne ṭhitā, tassā suvanṇamālam dassāmi, kanīt̄hasunisā pana
duggatā, tassā candanasāram dassāmīti“ sā rañño deviyā su-
vanṇamālam datvā uparājabhariyāya candanasāram adāsi,
datvā ca²⁷ pan' assā²⁸ „āham Kurudhammaṁ¹⁸ rakkhāmi,
etāsaṁ duggatāduggatabhāvo mayham appamāṇam²⁹, jetthā-
pacāyikakammam eva³⁰ pana kātum mayham anurūpam, kacci³¹ 20
nu kho³² tassa akatattā³³ sīlam bhinnan“ ti³⁴ kukkuccam ahosi,
taṁ evam āha. Atha naṁ dūtā „attano santakaṁ nāma
yathāruciyā diyyati³⁵, tumhe ettakena pi³⁶ kukkuccam kuru-
mānā kiṁ aññam pāpakam³⁷ karissatha, sīlam nāma evarūpena

¹ Ck na dā-, Bī na ādātabbā. ² Bid micchācārā. ³ Bid -bbā. ⁴ Bī musāvādā,

Bī -vādo. ⁵ Ck Bī -bbā, Bd -bbo. ⁶ Bī pāyit-, Bd pārit-. ⁷ Bid likkhāpesi

likkhāpetvā. ⁸ Bid add sīlam. ⁹ Cē mā tumhe. ¹⁰ Bid gañhathā. ¹¹ Cē Bī

devī. ¹² Bī ki tumhe pi, Bd kīra tumhe pi. ¹³ Bid gurudhamme. ¹⁴ Ck ta.

¹⁵ Ck to, Bī me. ¹⁶ Bid tāta. ¹⁷ Bī sacāham. ¹⁸ Bid guru-. ¹⁹ Ck omits pana.

²⁰ Bid gurudhammo. ²¹ Bī sakkotī, Bd sakkomiti. ²² Ck -gganakam. ²³ Bid

omit ahām. ²⁴ Bī adds na. ²⁵ Rd va. ²⁶ Cē panassa. Bd pana. ²⁷ Bid add

kule. ²⁸ Ck Bī -kammaṁ meva ²⁹ Bī kiñci. ³⁰ Bid add me. ³¹ Bī akatta-

bbā, Bd akattabbattā ³² Bī sīlam na bhindati, Bd sīlam bhindati. ³³ Cē diyati.

³⁴ Bid ethakenāpi. ³⁵ Cē pāpam. Bd pāpakam corr. to pāpam.

na bhijjati¹, detha no Kurudhamman²“ ti vatvā tassāpi santike³ gahetvā⁴ suvannapatte likhiṁsu⁵. „Tātā⁶, evam sante pi n’ eva mām ārādheti⁷, sunisā pana me sutṭhu rakkhati, tassā santike gaṇhathā⁸“ ‘ti vuttā ca pana aggamahesim upasām-⁹ kamitvā purimanayen’ eva Kurudhammam¹⁰ yācīṁsu. Sāpi purimanayen’ eva vatvā „idāni mām¹¹ sīlān nārādheti, tena vo dātum na sakkā¹² ti¹³ āha. Sā kira ekadivasaṁ sīhapañjare thitā rañño nagaram padakkhiṇān karontassa pacchato hatthipiṭṭhe nisinnam uparājānam¹⁴ disvā lobham uppādetvā „sac’¹⁵ āham¹⁶ iminā saddhiṁ santhavam kareyyam bhātu accayena rajje patitthito mām¹⁷ esa¹⁸ gaṇheyā¹⁹“ ‘ti cintesi. Ath’ assā „āham²⁰ Kurudhammam²¹ rakkhamānā sassāmikā²² hutvā kile-savasena aññān purisam olokesim²³, sīlena me bhinnena bha-vitabban²⁴ ti kukkuccam ahosi, tasmā evam āha. Atha naṁ dūtā „aticāro nāma ayye cittuppādaṁnattena na²⁵ hoti, tumhe ettakena pi²⁶ kukkuccam kuruñānā vītikkamaṁ kiṁ karis-satha, na ettakena sīlam bhijjati, detha no Kurudhammam²⁷“ ti vatvā tassāpi santike gaṇhathā²⁸“ ‘ti vuttā ca pana uparājānam²⁹ upasām kamitvā purimanayen’ eva Kurudhammam³⁰ yācīṁsu. So pana sāyam rājūpaṭṭhānam³¹ gacchanto rathen’ eva rājañgaṇam patvā sace rañño santike bhuñjitvā tatth’ eva sayitukāmo hoti rasmiyo ca patodañ ca antodhure³² chaddeti³³, tāya saññaya jano³⁴ pakkamitvā punadivase pāto va gantvā tassa nikkhamaṇam olokento va tiṭṭhati, sārathi³⁵ pi³⁶ ratham

¹ Bid bhīndati. ² Bi guru-. ³ Bi adda ca. ⁴ Bid add te. ⁵ Bid likkhisu. ⁶ Bid tāta. ⁷ Ck ārodheti, Bi arodeteti. ⁸ Bd -hāthā. ⁹ Bi me ¹⁰ Ck sakko ti, Bid sakkomīti. ¹¹ Bi -rājān ¹² Ck saccāham. ¹³ Bi omits mām. ¹⁴ Ck essām, Ck evassām corr. to esām. ¹⁵ Ck -yyāsi corr. to -yyā. ¹⁶ Bid athas-sāham. ¹⁷ Bid sāsā. ¹⁸ Bid -kemi. ¹⁹ Ck omits na. ²⁰ Bid ethakenāpi. ²¹ Bi gaṇheyyāthā. ²² Ck -rājām. ²³ Bi guru-, Bd garu-. ²⁴ Ck Bd rāju. ²⁵ Ck antepure, Bid rathadhure. ²⁶ Ck Bd -si, Bi chadeti. ²⁷ Bi mahājano. ²⁸ Ck -thī. ²⁹ Bid add tam.

gopayitvā¹ punadivase pāto va rathām² ādāya rājadvāre tiṭṭhati, sace taṁ khaṇam̄ n̄eva³ niggantukāmo⁴ hoti rasmīyo ca patodañ ca antorathe yeva ṭhapetvā rājūpaṭṭhānam̄ gacchati, jano⁵ tāya saññāya⁶ „idān̄“ eva nikhamissatīti⁷ rājadvāre yeva tiṭṭhati. So ekadivasam̄ evam̄ katvā rājanivesanam̄ pāvisi, 5 paviṭṭhamattass' eva⁸ c' assa devo pāvassi, rājā „devo vassatīti⁹“ tassa niggantum̄ na adāsi¹⁰, so tatth' eva bhuñjitvā sayi, mahājano¹¹ „idāni nikhamissatīti¹²“ sabbam̄ rattim̄ temento¹³ aṭṭhāsi, uparājā dutiyadivase nikhamitvā temetvā ṭhitam̄ ma- hājanam̄ disvā „aham̄ Kurudhammam̄¹⁴ rakkhanto ettakam̄¹⁵ janam̄ kilamesim̄¹⁶, sīlena me bhinnena bhavitabban¹⁷“ ti kukkuccam̄ ahosi, tena tesam̄ dūtānam̄ „sacc' āham̄¹⁸“ Kurudham- mām̄¹⁹ rakkhāmi, idāni pana me kukkuccam̄ atthi, tena vo na sakkā dātun²⁰“ ti vatvā tam atthām̄ ārocesi²¹. Ath naṁ dūtā „tumhākam̄ deva 'ete kilamantū' 'ti cittam̄ n'atthi, acetana- 15 kam̄ kammañ na hoti, ettakena pi²² kukkuccam̄ karontānam̄²³ kathām̄ tumhākam̄ vītikkamo bhavissatīti²⁴ vatvā tassa pi san- tike sīlam̄ gahetvā suvanñapaṭṭe likhiṁsu²⁵. „Evaṁ sante pi²⁶“ n̄ eva mām̄ ārādheti, purohito pana suṭṭhu rakkhati, tassa santiķe gaṇhathā²⁷ ‘ti āha²⁸’, vuttā ca pana purohitam̄ upasañ- 20 kamitvā yācīṁsu. So pi ekadivasam̄ rājūpaṭṭhānam̄²⁹ gac- chanto ekena raññā tassa rañño³⁰ pesitam̄ taruṇaravivāṇam̄³¹ rathām̄ antarāmagge disvā „kassāyam̄ ratho“ ti pucchitvā „rañño ābhato“ ti sutvā „aham̄ mahallako, sace me rājā imam̄ rathām̄ dadeyya sukham̄ imam̄ āruyha vicareyyan³²“ ti 25 cintetvā³³ rājūpaṭṭhānam̄³⁴ gato tassa jayāpetvā ṭhitakale rañño

¹ B̄ gāhayitvā, B̄ āharitvā. ² B̄ tam̄. ³ Ck yeva. ⁴ B̄ gantu-, B̄ nikha- mantu-. ⁵ Ck rāju-, B̄ rājūnam̄ up-, B̄ rāju up-. ⁶ B̄ mahājano ⁷ jano pakkamitvā---- tāya saññāya wanting in C. ⁸ B̄ -matte yeva. ⁹ B̄ nik- khantu. ¹⁰ B̄ nādāsi. ¹¹ Ck mahārājā no ¹² B̄ add va. ¹³ B̄ guru-, B̄ garu-. ¹⁴ B̄ ettha-. ¹⁵ C^o -sinti corr. to -si. ¹⁶ B̄ sacāham̄. ¹⁷ B̄ guru-¹⁸ B̄ -ceti. ¹⁹ Ck ettake pi, B̄ ethakenāpi, B̄ ettakenāpi. ²⁰ B̄ -to. ²¹ B̄ likkh-. ²² B̄ add sīlam̄. ²³ B̄ omits āha ²⁴ Ck B̄ rāju-. ²⁵ B̄ omits tassa rañño. ²⁶ B̄ taruṇaruciravāṇa. ²⁷ B̄ adds va. ²⁸ Ck B̄ rāju-.

ratham dassesum¹. Rājā disvā „ativiya sundaro ayam ratho, ācariyassa tam² dethā“ 'ti āha. Purohito na icchati³, punap-puna⁴ vuccamāno pi na icchi yeva, kiṁkāraṇā: evam kir' assa ahosi: „aham Kurudhammam⁵ rakkhanto va⁶ parasantake lo-

5 bham akāsiṁ, bhinnena me sīlena bhavitabban“ ti so etam attham ācikkhitvā „tātā“, Kurudhamme me kukkuccam atthi, na mām⁸ so dhammo ārādheti⁹, tasmā¹⁰ na sakkā dāton“ ti āha¹¹. Atha nam dūtā „na ayyo¹² lobhuppādamattena sīlam bhijjati, tumhe ettakena¹³ pi kukkuccam karontā¹⁴ kiṁ vītikka-

10 mām karissathā“ 'ti vatvā tassāpi santike sīlam gahetvā su-vannapaṭṭe likhīmsu. „Evaṁ sante pi n' eva mām ārādheti⁹, rajjugāhakaamacco¹⁵ pana suṭṭhu rakkhati, tassa santike gan-hathā“ 'ti vuttā ca¹⁶ pana tam pi upasāmkamitvā yācīmsu. So pi ekadivasaṁ janapade khettam minanto¹⁷ raijuṁ dandake

15 bandhitvā ekaṁ koṭīm khettasāmikena¹⁸ gāhāpetvā¹⁹ ekaṁ attanā²⁰ aggahesi, tena gahitarajjukoṭiyā baddhadanḍako²¹ ekassa kakkaṭakassa²² bilamajjhām pāpuṇi. So cintesi: „sace²³ dandakam bile otāressāmī²⁴ antobile kakkaṭako nassissati, sace pana²⁵ purato²⁶ karissāmī rañño santakam nassissati, sace

20 orato karissāmī kuṭumbassa²⁷ santakam nassissati, kin nu kho kātabban“ ti. Ath' assa etad ahosi: „bile kakkaṭakena²⁸ bhavitabban ti, sace bhaveyya paññāyeyya, etth' eva nam²⁹ otāressāmīti³⁰“ bile³¹ dandakam³² otāresi. Kakkaṭako kirīti saddam akāsi. Ath' assa etad ahosi: „danḍako kakkaṭa-

25 pithe³³ otinno bhavissati, kakkaṭako mato bhavissati, ahañ ca Kurudhammam⁵ rakkhāmi³⁴, tena me³⁵ bhinnena bhavitabban“

¹ Bd dassesi. ² Bid nam. ³ Bid icchi. ⁴ Bid -nam. ⁵ Bid guru-. ⁶ Cks ca, Bi omits ca. ⁷ Bi tassa, Bd tāta. ⁸ Bi me. ⁹ Bi āroceti. ¹⁰ Bi adda vo. ¹¹ Bid omit āha. ¹² Bid dūtā pana ayan. ¹³ Cks ettake, Bi ethake, Bd ethakenā. ¹⁴ Bid -to. ¹⁵ Cs -gāhaamacco, Bid -kāmacco. ¹⁶ Ck va. ¹⁷ Bi māpano. ¹⁸ Bd -ke. ¹⁹ Bd gāphā-. ²⁰ Bi -sāmikena gāphā ti vatvā ekaṁ attvno. ²¹ Bid gaṇha-dandaho. ²² Cs Bid kakkaṭassa. ²³ Bi ajja. ²⁴ Bid otari-. ²⁵ Bid omit pana. ²⁶ Ck purohito, Bi pūrato, Bd karato. ²⁷ Bid kuṭumpikassa, Bi adda pana. ²⁸ Bd adds na. ²⁹ Cs na, Bi etevana, Bd ethenavañ. ³⁰ Bid otarissāmīti. ³¹ Bid add tam. ³² Bi danḍam. ³³ Bid -ṭaka-. ³⁴ Bi adds ti. ³⁵ Bid add sīlena.

ti so etam atthām ācikkhitvā „iminā me kāraṇena Kurudhamme¹ kukuccam atthi, tena vo na sakkā dātun“ ti āha. Atha nām dūtā „tumhākam ‘kakkaṭako maratū’ ‘ti cittam n’ atthi², acetanakam kammam³ na hoti, tumhe ettakena pi⁴ kukuccam karontā⁵ kim vītikkamaṁ karissathā“ ‘ti vatvā tassa 5 pi⁶ santike sīlam gahetvā suvaṇṇapatte likhiṁsu’. „Evam sante pi n’ eva mām ārādheti, sārathi pana suṭṭhu rakkhati, tassa santike pi⁶ gaṇhathā“ ‘ti vuttā ca pana tam pi⁶ upasāmkamitvā yacīṁsu. So ekadivasam rājānam rathena uyyānam nesi. Rājā tattha divā⁸ kīlitvā sāyam nikhamitvā⁹ 10 rathām abhirūhi¹⁰, tassa nagaram asampattass’ eva¹¹ suriyatthagamanavelāya¹² megho utṭhahi. Sārathi¹³ rañño temanabhāyena¹⁴ sindhavānam patodasaññam¹⁵ adāsi, sindhavā javena pakkhandim̄su, tato paṭṭhāya ca pana te uyyānam gacchantaipi tato āgacchantāpi¹⁶ tam thānam patvā javena¹⁷ gacchanti¹⁸, 15 kiṁkāraṇā: tesam kira etad ahosi: „imasmiṁ thāne parisayena bhavitabbam¹⁹, tena no sārathi tadā patodasaññam adāsīti“. Sārathissāpi etad ahosi: „rañño temane vā atemane vā mayham doso n’ atthi, aham pana atthāne susikkhitasin- 20 dhavānam patodasaññam adāsim, tena me idāni aparāparam javantā kilamanti, ahañ ca Kurudhammam¹ rakkhami, tena me bhinnena²⁰ bhavitabban“ ti so etam atthām ācikkhitvā „iminā kāraṇena Kurudhamme¹ kukuccam atthi, tena vo na sakkā dātun“ ti āha. Atha nām dūta „tumhākam ‘sindhavā²¹ kilmantū’ ‘ti cittam n’ atthi, acetanakam²² kammam nāma na 25 hoti, ettakena pi²³ ca tumhe kukuccam karontā²⁴ kim vītikkamaṁ karissathā“ ‘ti vatvā tassa santike sīlam gahetvā suvaṇ-

¹ Bīd guru-. ² Bī omits cittam natthi. ³ Bī adds nāma. ⁴ Cks ettake pi, Bīd ethakenāpi. ⁵ all four MSS. -to. ⁶ Bīd omit pi. ⁷ Rīd likkh-. ⁸ Bīd divasam pi. ⁹ Bī omits sāyam ni-. ¹⁰ Bīd -rūyhi. ¹¹ Bī -patte. Bī -pattena yeva. ¹² C^o Rīd -tthaṅga-. ¹³ Bīd tadā sā-. ¹⁴ Bī tepana-, C^k tevana-. ¹⁵ Bīd -saññam. ¹⁶ C^k omits tato āg-. ¹⁷ Bī javavegena. ¹⁸ Bī adda āgacchanti. ¹⁹ Bīd -bbanti ²⁰ Bīd add silena. ²¹ Bīd add nām patodasaññam adāsi. ²² C^k acetanakammam, C^o acetanakammam, Bī sacetakammam. ²³ Cks ettake pi, Bīd ethakenāpi. ²⁴ Bīd -to

napaṭṭe likhiṁsu¹. „Evam sante pi n' eva mām ārādheti, setṭhi pana sutṭhu rakkhati, tassa pana² santike gāphathā“ 'ti vuttā ca pana tam pi³ upasāmkamitvā yāciṁsu. So pi⁴ ekadivasaṁ gabbhato nikkhantasālisīsaṁ⁵ attano sālikhettam gan-

5 tvā paccavekkhitvā nivattamāno „vihimālam bandhāpessāmīti“ ekam sīsamutṭhim⁶ gāhāpetvā thūnāya⁷ bandhāpesi. Ath' assa etad ahosi: „imamhā kedārā mayā rañño bhāgo dātabbo, adinnabhāgato yeva ca⁸ me kedārato sālisīsamutṭhi gāhāpito, ahañ ca Kurudhamme⁹ rakkhāmi, tena me bhinnena¹¹ bhavi-

10 tabban“ ti so etam attham ācikkhitvā „iminā me¹² kāraṇena Kurudhamme¹⁰ kukkuccam atthi, tena vo¹³ na sakkā dātun“ ti āha. Atha nam dūtā „tumhākaṁ theyyacittam n' atthi, tena vinā adinnādānam nāma paññāpetum na sakkā, ettakena pi¹⁴ ca kukkuccam karontā¹⁵ tumhe aññasantakam¹⁶ nāma kiñ

15 gaṇhissathā“ 'ti vatvā tassāpi¹⁷ santike sīlam gahetvā suvaṇ-napaṭṭe likhiṁsu¹. „Evam sante pi n' eva mām ārādheti¹⁸, doṇamāpako¹⁹ pana mahāmatto sutṭhu rakkhati, tassa santike gaṇhathā“ 'ti vuttā ca pana tam pi³ upasāmkamitvā yāciṁsu. So kira ekadivasaṁ koṭhāgāradvāre nisiditvā rājabhāge vihīm

20 mināpento amitavīhirāsito²⁰ vihīm gahetvā lakkham²¹ ṭhapesi. Tasmīm khaṇe devo pāvassi²². Mahāmatto lakkhāni²³ gaṇetvā²⁴ „mitavīhī²⁵ ettakā²⁶ nāma hontīti“ vatvā lakkhavīhī²⁷ saṅkad-ḍhitvā mitarāsimhi²⁸ pakkhipitvā vegena gantvā dvārakotṭhake ṭhatvā cintesi: „kin nu kho mayā lakkhavīhī²⁹ mitarāsimhi²⁰

25 khittā³¹ udāhu amitarāsimhīti“. Ath' assa etad ahosi: „sace

¹ Bid. likkh-. ² Bid. omit pana. ³ Bid. omit pl. ⁴ Bid. add sethi. ⁵ Bi add disvā. ⁶ C^a -māti, Bi bandhāpessāmīti, Bd bandhāpessāmīti. ⁷ Bi tam sālisī-

sām samutṭhi, Bd ekam sālisīsamutṭhim. ⁸ Bid. cūlāya. ⁹ Bid. omit ca. ¹⁰ Bid. guru-

¹¹ Bid. add sīlena. ¹² C^a omits me. ¹³ Cks. me. ¹⁴ Cks. ettakē pi, Bid. ethakenēpl.

¹⁵ Bi -to, Bd -ti. ¹⁶ C^k amūnām-, Bid. para-. ¹⁷ Bid. tassa. ¹⁸ Bid. ārodheti.

¹⁹ Bi doṇimāmako, Bd doṇamamako. ²⁰ Cks. -sino, Bi -pihīrāsīvi. ²¹ Bi lakkhaṇam.

²² C^k pavassī, Bi vassi. ²³ Cks. -nī, Bd lakkhaṇāni. ²⁴ Bi gaṇhitvā,

Bd vaṇhitvā. ²⁵ C^k minavīhi, C^a amitavīhi, Bd mitavīhi. ²⁶ Bi ethako, Bd

ettakā. ²⁷ Cks. -vīhi, Bi lakkhaṇavīhi. ²⁸ C^k rāsimhi, C^a rāsim. ²⁹ Cks. lakk-

havīhi, Bi lakkhe, Bd lakkha. ³⁰ C^k rāsimhi, C^a mitavīhīrāsimhi, Bid. mita-

vīhi-. ³¹ Bid. pakkhipitā.

me mitavīhirāsimhi khittā' akāraṇen' eva rañño santakam vad-
dhitam gahapatikānam santakam nāsitam, ahañ ca Kurudham-
mam² rakkhāmi, tena me bhinnena³ bhavitabban⁴ ti so etam
attham ācikkhitvā „iminā me kāraṇena Kurudhamme kukkuc-
cam atthi, tena vo na sakkā datun“ ti āha. Atha nam dūtā⁵
„tumhākam theyyacittam n'atthi, tena vinā adinnādānam nāma
paññāpeturū⁶ na sakkā, ettake⁷ pi⁸ ca⁹ kukkuccāyantā¹⁰ kim
tumhe parasantakam¹¹ ganhathā¹⁰“ ti vatvā tassāpi¹¹ santike
sīlam gahetvā suvannapattē likhimsu¹². „Evaṁ sante pi n'eva
mam ārādheti¹³, dovāriko pana sutṭhu rakkhati, tassa santike¹⁰
ganhathā¹⁴ ‘ti vuttā ca pana tam pi¹⁴ upasaṅkamitvā yācīmsu.
So pi ekadivasam nagaradvāram pidhānanelāya¹⁵ tikkhattum
saddam anussāvesi¹⁶. Ath' eko daliddo¹⁷ manusso¹⁸ attano
kaniṭṭhabhaginiyā saddhim dārupaṇnatthāya araññam gantvā¹⁵
nivattanto¹⁹ tassa saddam sutvā bhaginim adāya vegena sam-
pāpuṇi. Atha nam dovāriko „tvam nagare rañño atthi-
bhāvam²⁰ na jānāsi, ‘sakālass’ eva²¹ imassa nagarassa dvāram
pidhīyatitī²²“ na jānāsi, attano mātugamam gahetvā araññe
ratikilam²³ kīlanto²⁴ vicarasitī²⁵“ āha. Ath' assa itarena²⁶
„na me sāmi²⁷ bhariyā bhaginī me esā²⁸ ti vutte etad ahosi²⁹
„akāraṇam²⁸ vata me katañ bhaginim bhariyā ti vadantena²⁹,
ahañ ca Kurudhammam² rakkhāmi, tena me bhinnena³⁰ bhavi-
tabban⁴ ti so etam attham ārocetvā³¹ „iminā me³² kāraṇena
Kurudhamme² kukkuccam atthi, tena vo na sakkā dātun“ ti
āha³³. Atha nam dūtā³⁴ „tumhehi tathāsaññāya³⁵ kathitam,²⁵

¹ Bid pakhipitā. ² Bid guru-. ³ Bid add sīlena ⁴ Bid saññā-. ⁵ Bi ethake.
⁶ Bi omits pi. ⁷ Bid omits ca ⁸ Bi kukkuccam karonto, Bd k. karontā. ⁹
 Bid parassa-. ¹⁰ Bid ganhissathā. ¹¹ Bi tassa, Bd tassa pi. ¹² Bid likh-
¹³ Bi ārocesi. ¹⁴ Bid omit pi. ¹⁵ C^a pidahanā-. Bi sāyāpha-. ¹⁶ C^a sadda-
 manus-, Bi saddam sāvesi. ¹⁷ C^a daliddo corr. to -dda. Bid dalidda. ¹⁸ Bid
 puriso. ¹⁹ C^a Bd nivattento. ²⁰ Bid add kim. ²¹ Bd sakalasseva, C^a Bi kā-
 lasseva. ²² C^a pithiyatitī, Bi pithiyati, Bd pidhiyatitī, Bi adds kim. ²³ Bid
 kāmaratikilam. ²⁴ Bid kilanto. ²⁵ Bi divasām carasi. Bd divasām vicarasī. ²⁶
 C^a -ro. ²⁷ Bd sā. ²⁸ C^a -nā. ²⁹ Bid bhaginiyā ti kathentena. ³⁰ Bd adds
 sīlena. ³¹ Bid ācikkhitvā. ³² Bid omit me. ³³ Bi omits āha. ³⁴ Bid add etam.
³⁵ C^a kathā-.

ettha vo¹ sīlabhedo n'atthi, ettake² pi ca tumhe kukkuccāyantā Kurudhamme³ sampajānamusāvādaṁ nāma kiṁ karissathā⁴ 'ti vatvā tassa pi⁵ santike sīlāni gahetvā suvannapatte likhiṁsu⁶. „Evam̄ sante pi n' eva mām̄ ārādheti, vanṇadāsī pana sūṭhu 5 rakkhati, tassā santike ganhathā⁷ 'ti vuttā ca pana tam̄ pi⁸ upasam̄kamitvā yāciṁsu. Sāpi purimanayen' eva paṭikkhipi, kiṁkāraṇā: Sakko kira devānam indo „tassā⁹ sīlam̄ vīmaṁsissāmīti“ mānavakavanṇena āgantvā „aham̄ āgamissāmīti¹⁰“ sahassām datvā devalokam eva gantvā tīni saṁvaccharāni nā- 10 gacchi¹¹, sā attano sīlabhedabhayena tīni saṁvaccharāni aññassa purisassa hatthato tambūlamattam pi na gānhi, sā anukkamena duggatā hutvā cintesi: „mayham̄ sahassam̄ datvā gata-purisassa tīni saṁvaccharāni nāgacchantassa¹² duggat' amhi¹³ jātā, jīvitapavattim¹⁴ ghaṭetum na sakkomi, ito dāni paṭṭhāya 15 mayā vinicchayamahāmattānam̄ ārocetvā paribbayam̄ gahetuṁ vattatīti¹⁵ sā vinicchayam̄ gantvā „sāmi, paribbayam̄ datvā gata-purisassa me tīni saṁvaccharāni, matabhāvam pi 'ssa¹⁶ na jānāmi, jīvitam̄¹⁷ ghaṭetum na sakkomi, kiṁ karomi sāmīti¹⁸ āha. „Tīni saṁvaccharāni¹⁹ anāgacchante kiṁ karissasi²⁰, ito paṭ- 20 ṭhāya paribbayam̄ gānhi²¹ 'ti²². Tassā laddhavinicchayāya vinicchayato nikhamamānāya²³ eva eko puriso sahassabhan- dīkam²⁴ upanāmesi, tassa gahaṇatthāya hatthānam²⁵ pasāraṇa-kāle Sakko attānam dassesi, sā disvā va „mayham̄ saṁvac- charattayamatthake sahassadāyako puriso āgato²⁶, n' atthi me 25 tava kahāpañehi attho²⁷ ti hatthām sammiñjesi²⁸, Sakko attano sarīrañ ñeva²⁹ abhinimminitvā taruṇasuriyo viya jalanto ākāse atthāsi, sakalanagaram sannipati³⁰, Sakko mahājanamajjhē

¹ Bid omit ettha vo. ² Bid etthake. ³ Bi gurudhammena. Bd gurudhamme, Ce kurudhammo. ⁴ Bi omits pi ⁵ Bid likkh-. ⁶ Bid omit pi ⁷ Bi tassa, Bd kassā. ⁸ Bid add vatvā. ⁹ Bi na gacchi. ¹⁰ Ce na āg-, Bi agacechantassa, Bd anāg . ¹¹ Ck duggatampi, Bi duggatā. ¹² Bid jīvitavuttim. ¹³ Bi -bhāva-massa, Bd -bhāvamissa. ¹⁴ Ck ghā-, Bi ghaṭitum. ¹⁵ Bi adds nāma. ¹⁶ Bid -ti. ¹⁷ Bi ganhāhiti, Bd ganhātīti. ¹⁸ Bid nikhamānāya ¹⁹ Bid -bhāḍam. ²⁰ Bid hatthām. ²¹ Bi adds tāta. ²² Ck sammiñjesi, Bi sammirāñcesi, Bd sa-miñcesi. ²³ Bid ceva. ²⁴ Bd sannipātetvā.

„aham etissā vīmāṁsanavasena saṁvaccharattayamatthake sa-hassam adāsim, sīlam rakkhantā nāma evarūpā hutvā rakkhathā“
 ‘ti ovādām datvā tassā nivesanam¹ sattahi ratanehi püretvā „ito
 paṭṭhāya appamattā hohiti“ tam anusāsitvā devalokam eva
 agamāsi², iminā kāraṇena sā „aham gahitabhatim ajirāpetvā³, iminā
 kāraṇena mama⁴ sīlam na ārādheti⁵, tena vo dātum na sakkā⁶“
 ti paṭikkhipi⁷. Atha nam dūtā „hatthapasāraṇamattena sī-
 labhedo n’ atthi, sīlam nāma etam⁸ paramā⁹ pārisuddhi¹⁰ ho-
 titi“ vatvā tassāpi santike sīlam gahetvā suvaṇṇapatte likh-
 iṁsu¹¹. Iti te imesam¹² ekādasannam janānam rakkhaṇa-
 sīlam¹³ suvaṇṇappatte likhitvā¹¹ Dantapuram gantvā Kāliṅga-
 rañño suvaṇṇapaṭam datvā tam pavattim ārocesum. Rājā
 tasmiṁ Kurudhamme¹⁴ vattamāno¹⁵ pañcasīlāni pūresi. Tasnim
 kāle¹⁶ sakala-Kāliṅgaraṭhe devo vassi, tīṇi bhayāni vūpasan-
 tāni, rattham kheinam subhikkham ahosi. Bodhisatto¹⁷ yāva-
 jivam dānādīni puññāni katvā saparivāro¹⁸ saggapadaṁ¹⁹ pūresi.

Satthā imam desanam²⁰ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam sa-
 modhānesi (Saccapariyosāne keci sotāpannā ahesum keci sakadāgāmino
 keci anāgāmino keci arahantā²¹ ti). Jātakasmodhāne²² pana

20

Gaṇikā Uppalavaṇṇā ca Puṇṇo dovāriko tadā (Dhp. p. 417.)

rajjugāho²³ ca Kaccāno²⁴ donamātā ca Kolito²⁵

Sāriputto tadā setthi Anuruddho ca sārathi

brāhmaṇo Kassapo thero uparājā Nandapāṇḍito

Mahesi Rāhulamātā Māyā devī janettiyā²⁶

25

Kururājā Bodhisatto, evam dhāretha jātakan ti.

Kurudhammadātakam².

¹ Cks -ne. ² Bid āg-. ³ Bid -remi. ⁴ Bid marī. ⁵ Bi -si. ⁶ Bi sakko.

⁷ Bd pari-. ⁸ Cks esa, Bi ekam. ⁹ Bid -ma. ¹⁰ Ck pari-, Bid visuddhi. ¹¹ Bid

likkh-. ¹² Bi iti tesam, Bd iti tesam dūtā imesam¹³ Bi adds gahetvā. ¹

Bi guru-. ¹⁵ Bid pava-. ¹⁶ Bi khane. ¹⁷ Bi adds ca. ¹⁸ Bi sapariso. ¹⁹

Bi saggapūraṇi, Bd sakkapūraṇi. ²⁰ Bid dharmade-. ²¹ Cks -to. ²² Bi jāta-

kain-, Bd -kain samodhānesi. ²³ Ck rajjuggā-. ²⁴ Bid kaccāyan. ²⁵ Bi mog-

galāno donamāku, id moggalāmāno donamamako. ²⁶ Ck janentiyā. ²⁷ Bi adds

chaṭhamati, Bd chaṭhamai.

7. Romakajātaka.

Vassāni paññāsā 'ti. Idam Satthā Veluvane viharanto¹ vadhäya parisakkanam ārabba kathesi. Paccuppannavatthum uttānam eva.

Atite pana Bārāṇasiyam Brahmadatte raijam kārente Bodhisatto pārāpato² hutvā bahūhi³ pārāvatehi⁴ parivuto araññe pabbataghāyam⁵ vāsam kappesi. Aññataro pi kho tāpaso sīlasampañno tesam pārāpatānam⁶ vasanatthānato avidūre ekaṁ paccantagāmam upanissāya assamapadam⁷ māpetvā pabbataghāyam⁸ vāsam kappesi. Bodhisatto antarantā tassa santikam āgantvā sotabbayuttakam sunāti. Tattha tāpaso⁹ ciram vasitvā pakkāmi. Ath' añño kūṭajati¹⁰ āgantvā tattha vāsam kappesi. Bodhisatto¹¹ pārāpataparivuto¹² tam upasamkamitvā vanditvā paṭisanthāram katvā assamapade vicari-¹³ tvā girikandarasamīpe gocaram gahetvā sāyam attano vasanatthānam gacchat. Kūṭatāpaso¹⁴ tattha atirekapaññāsavassāni¹⁵ vasi. Ath' assa¹⁶ ekadivasam paccantagāmavāsino¹⁷ pārāpatamamāsam¹⁸ abhisamkharitvā adamsu. So tattha rasa-¹⁹ tanhāya bajjhitvā „kim māmsam nām' etan“ ti puchhitvā „pā-²⁰ rāpatamam n“ ti sutvā cintesi: „mayham assamapadam bahū¹⁹ pārāpatā²⁰ āgacchanti, te māretvā māmsam khāditum vat-²¹ tatitī“ so tandulasappidadhijirakamaricādini¹⁴ āharāpetvā¹⁵ ekamante ṭhapetvā muggaram cīvarakanñena¹⁶ paticchādetvā pārāpatanam² āgamanam olokento paññasāladvare nisidi.²² Bodhisatto pārāpataparivuto² āgantvā tassa kūṭajati¹⁷ dut-²³ ṭhakiriyan oloketvā „ayaṁ dutṭhatāpaso aññenākārena¹⁷ ni-²⁴ sinno, kacci¹⁸ nu kho amhākam samānajātiyānam¹⁹ māmsam khādi²⁰, pariganhissāmi nan“ ti anuvāte thatvā tassa sarira-

¹ Bid add bhagavato ² Bid pārāva-, ³ B¹ bahu ⁴ C^k -ya. ⁵ C^k Bi -ya. ⁶ Bid tāpaso tattha ⁷ C^k Bid kuṭa-. ⁸ Bd adda pi. ⁹ Bid ku-. ¹⁰ C^k atireka-paññani, B¹ atiresavassāni. ¹¹ B¹ atha. ¹² Bid add manusā. ¹³ C^{ks} -u. ¹⁴ B¹ -khīraparicā-, Bd khīramaricācā- ¹⁵ C^k ārāpetvā. Bid āharitvā ¹⁶ C^{ks} cīra-kena, B¹ cīvarakanñye. ¹⁷ B¹ aññena kārañena, Bd aññena kārena. ¹⁸ B¹ kiñci, Bd kicci ¹⁹ B¹ -jātiyām. ²⁰ B¹ khāditi, Bd khāti.

gandham ghāyitvā „ayam amhe māretvā māmsam khāditukāmo, uāssa¹ santikam² gantum vattatīti“ pārāpate³ ādāya patikkamitvā⁴ cari. Tāpaso tam anāgacchantaṁ disvā „madhura-katham tehi saddhim kathetvā vissāsenā upagate māretvā māmsam khāditum vattatīti“ cintetvā purimā dve gāthā avoca: 5

1. Vassāni paññāsa samādhikāni⁵
vasimha selassa guhāya romaka⁶,
asamkamāna abhinibbutattā⁷
hatthattam⁸ āyanti mam' aṇḍajā pure. 79.
2. Te dāni vakkaṅga⁹ kimattham¹⁰ ussukā¹¹ 10
vajanti¹² aññam girikandaram dijā,
nanū na maññanti mamaṁ yathā pure
cirappavutthā athavā na te ime ti. 80.

Tattha samādhikānīti¹³ samaadhiķūni¹⁴, romakā¹⁵ 'ti dumāya uppāna¹⁶, sudhotapavālena¹⁷ samānavaṇṇanettapādātāya¹⁸ Bodhisatta-pārāpataṁ¹⁹ ālapati, asamkamāna ti evam atirekapāññāsavassāni imissā pabbatuguhāya 15
vasantesu amhesu ete aṇḍejā ekadivasam pi mayi āśāñkām akatvā abhinibbutacittā²⁰ va²¹ hutvā pubbe mama hatthattam²² hatthappasāraṇokāsāni²³ āgac-chantīti attho, te dānīti te idāni, vakkaṅgā 'ti Bodhisattam ālapati, sabbe 20
pi pana pakkhino uppatanakāle gīvām vāñkām katvā²⁴ uppatanato vakkaṅgā
ti vuccanti, kimatthan ti kiñkaraṇā²⁵ sampassamānā, ussukā ti ukkanthi-tarūpā hutvā, girikandaran ti girito aññam pabbatākandaram, yathā pure
ti yathā pure²⁶ ete pakkhino mamaṁ garuṇ²⁷ katvā piyam katvā maññanti tathā²⁸ 25
idāni na²⁹ maññanti, pubbe idha nivutthatāpaso³⁰ añño ayam³¹ añño³², evam
añño³³ ete mamaṁ³⁴ maññānti dipeti, cirappavutthā³⁵ athavā na te ime
ti kin nu kho ime ciram vippavasitvā dighassa addhuno accayena āgatattā mama³⁶

1 Biḍ na tassa. 2 Bi -ke. 3 Biḍ pārāva-. 4 Biḍ patakka-. 5 Bi samādhītāni, Bd samādhikāni. 6 Biḍ -kā. 7 Bi -nippaticittā, Bd -nibbūticittā. 8 Ck hatthatham, C^s Bd hattattham. 9 Bi vaggaṅgā, Bd vakkaṅgā. 10 Cks -ttha 11 Bi usukā, Bd ussukā. 12 Biḍ ajanti 13 Bi samādhītāni, Bd samādhikānīti. 14 Bd mama adhi. 15 Bi ropakā. 16 Ck rūmaya uppāna, C^s rūmaya uppānā. 17 Cks -lena, Bi -leneva. 18 Bi sahanavaṇṇe netta pādamakāya. 19 Biḍ -sat-taihpārāvatām. 20 Ck abhinibbutacittā. 21 Bi omits va. 22 Cks hatthatham. 23 Bi pasāraṇokāsām. 24 abhinibbutacittā --- katvā wanting in Bd. 25 Biḍ -jaṁ. 26 Biḍ pubbe. 27 Bi gurum. 28 Ck yathā. 29 Biḍ nanu. 30 Bi nivatta-, Bd -nivuṭha-. 31 Bi assamaṁ. 32 Id añño añño ayan, Biḍ add ti. 33 Biḍ evam aññe. 34 Cks ma. 35 Biḍ ciram pavuṭhā.

so¹ yeva ayan ti na sañjānanti, udāhu ye amhesu abhinibbutattā² na te ime,
aññe va āgantukapakkhino, ime kena³ matā na upasamikamantīti pucchatī⁴

Tam sutvā Bodhisatto paṭikkamitvā tħito va tatiyam gā-tham āha:

5   a. Jānāma tam, na mayam asma⁵ mūlhā,
          so yeva⁶ tvan⁷, te mayam asma⁸ nāññe⁹,
          cittañ ca te asmiñ Jane paduṭṭham,
          ājivika¹⁰ tena¹¹ tam uttasāmā 'ti. 81.

Tattha na mayam asma⁵ mūlhā ti mayam mūlhā¹² pamattā na homa,
10 cittañ ca te asmiñ Jane paduṭṭham¹³ ti¹⁴ tvañ so va¹⁵ mayam pi te
yeva, na tam¹⁶ samjānāma, apि¹⁷ kho pana¹⁸ tava cittam asmiñ Jane paduṭṭham
amhe māretum uppānam, ājivikā¹⁹ 'ti ājivabetu pabbajita paduṭṭhatāpasa²⁰,
tena tam uttasāmā 'ti tena²¹ kāraṇena tam uttasāma bhāyāma na upasam-
kamāma.

15   Kūṭatāpaso²² „ñāto aham imehīti“ muggaram khipitvā
virajjhītvā „gaccha tāva²³, tvañ viraddho 'mhīti“ āha. Atha nam
Bodhisatto „mañ²⁴ tāva viraddho si, cattāro pana apāye na vi-
rajjhāsi²⁵, sace idha vasissasi²⁶ gāmavāśinam²⁷ ‘coro ayan’ ti
ācikkhitvā tam gāhāpessāmi²⁸, sīgham palāyassū²⁹ 'ti tam
20 tajjetvā³⁰ pakkāmi. Jatilo³¹ tattha vasitum nāsakkhi³².

Satthā imam dhammadesanañ āharitvā jātakam samodhānesi:
„Tadā tāpaso³³ Devadatto ahosi, purimo sīlavantatāpaso Sāriputto,
pārāpatajēṭṭhako³⁴ pana aham evā³⁵ 'ti. Romakajātakam³⁶.

¹ Ck anāgatattā --, Bid āgatattāpaso. ² Bid -tacittā ³ Bid tena. ⁴ Bid pucchi.
⁵ Bid sampa. ⁶ Bid sveva in the place of so yeva. ⁷ Bid tvañ. ⁸ Ck Bi assa,
Bd assu. ⁹ na aññe. ¹⁰ Bid ājivakā. ¹¹ C^a ttena. ¹² Bid omit mayam
mūlhā. ¹³ Cks -am. ¹⁴ Cks omit ti ¹⁵ Bid so yeva. ¹⁶ Bid tam na. ¹⁷ Bid
add ca. ¹⁸ Bi adds te. Bd ta ¹⁹ Bid ājiva-. ²⁰ Bi -passa, Bd -sam. ²¹ Bid
yena ²² Bid ku-. ²³ Bi to, Bd bho. ²⁴ Cks man. ²⁵ Bid viraddho si. ²⁶ Ck
sasi, C^a vassi corr. to vasasi, Bid vassissasi. ²⁷ Ck -sinam, Bi -sina ²⁸ Ck Bi
-mīti. ²⁹ Cks l'd tajjītvā, li vajjetvā. ³⁰ Bid kuṭaja- ³¹ Bd na-, Bid add
aññattha agamāsi. ³² l'd kuṭatā-. ³³ Bi -vataseṭṭhako, Bd -vatajēṭṭhako. ³⁴
C^a pārāpatajā-, Bid romajā-, adding sattamām.

8. Mahisajātaka.

Kimattham abhisandhāyā¹ ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekaṁ lolamakkaṭam ārabba kathesi. Sāvatthiyam kir' ekasmim kule eko posāvaniyalolamakkaṭo² hatthisālam gantvā ekassa sīlavahatthissa³ piṭṭhe nisīditvā uccārapassāvam karoti piṭṭhiyam cam-
kamati. Hatthi⁴ attano sīlavantatāya khantisampadāya na kiñci ka-
roti. Ath' ekadivasam tassa hatthissa thāne añño dutṭhahatthipoto aṭṭhāsi. Makkato „so yeva ayan“ ti saññāya dutṭhahatthissa piṭ-
ṭhim⁵ abhirūhi⁶. Atha nam⁷ so sondāya gahetvā bhūmiyam thapetvā pādena akkamitvā samcūṇesi. Sā pavatti bhikkhusamghe pākaṭā⁸ jātā. Ath' ekadivasam bhikkhū⁹ dhammasabhāyam katham samuṭ-
ṭhāpesum: „āvuso lolamakkaṭo kira sīlavahatthisaññāya¹⁰ dutṭhahatthi-
piṭṭhim abhirūhi“, atha nam so jīvitakkhayam pāpesiti¹¹. Satthā āgan-
tvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti puc-
chitvā „imāya nāmā“¹² ti vutte „na bhikkhave idān' ev' esa¹³ lola-
makkaṭo evaṁsilo¹⁴“. porāṇato paṭṭhāya evaṁsilo¹⁵ yevā¹⁶ ti vatvā atitām āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto Himavantapadese mahisayoniyaṁ¹⁷ nibbattitvā vayappatto thāmasampanno mahāsarīro pabbatapādapabbhāra-giriduggavanaghāṭesu¹⁸ caranto¹⁹ ekam phāsukam rukkhamūlam disvā gocaram gahetvā divā tasmin rukkhamūle aṭṭhāsi. Ath' eko lolamakkaṭo rukkhā²⁰ otaritvā tassa piṭṭhim abhirūhitvā²¹ uccārapassāvam katvā siñge²² gaṇhitvā olambanto naṅguṭhe gahetvā dolāyanto²³ kīli. Bodhisatto khantimettānuddayasam-padāya²⁴ tam tassa anācāram na manas' ākāsi²⁵. Makkato punappuna²⁶ tath' eva karoti²⁷. Ath' ekadivasaiñ tasmim rukkhe adhivatthā²⁸ devatā rukkhakkhandhe thatvā nam²⁹ „mahi-

¹ Bid -piyamakkaṭo. ² Bi sīlavantassa, Bd sīlavantassa hatthissa. ³ so all four MSS. ⁴ Bid -iyam. ⁵ Cks -ruhi, Bi -rūyhati, Bd -rūhati. ⁶ Bid add vegena.

⁷ Cks omit bhikkhu ⁸ Bi sīlavantahatthissa, Bd sīlavantahatthi ⁹ Bid -rūlho.

¹⁰ Cks idānavaso, Bi idāni puppe, Bd idāneva pubbe pi. ¹¹ Bi evānlolo, Bd evām pi lolo. ¹² Bi ekaṁ pi lolo, Bd evām pi lolo. ¹³ Bid mahimū. ¹⁴ Bi -pāde - - dugge- ¹⁵ Bid vica-. ¹⁶ Bi rukkhato. ¹⁷ Bd -rūhi. ¹⁸ Bid siñgesu.

¹⁹ Bid add va ²⁰ Bi -yam. ²¹ Bid manasā skāsi. ²² Bid -unnam. ²³ Bi karl.

²⁴ Bid -vattvā. ²⁵ Ck Bi na, Cks omits nam.

sarāja¹, kasmā imassa duṭṭhamakkaṭassa avamānam sahasi, nisedhehi nan² ti vatvā etam attham pakāsentī³ purimā dve gāthā avoca:

1. Kam attham⁴ abhisandhāya lahucittassa dūbhino⁵
5 sabbakāmaduhassēva⁶ imam⁷ dukhami titikkhasi. 82.
2. Siṅgena nihanāh⁸ etam⁹ padasā ca adhitṭhaha⁹,
bhiyyo bālā pakujjheyyuni no c' assa¹⁰ paṭisedhako ti. 83.

Tattha kam attham abhisandhāyā 'ti kin nu kho kāranam paticea kiṁ sampassamāno¹¹, dūbhino¹² ti¹³ mittadūbhissa¹⁴, sabbakāmaduhass-
10 sevā¹⁵ 'ti sabbakāmadadassa sāmikassa viya, titikkhasiti adhvāsesi¹⁶, pa-
dasā ca adhitṭhahā¹⁷ 'ti pādena ca¹⁸ naṁ tiṇhakburaggena¹⁹ yathā etth'
eva marati evam akkamatha²⁰, bhiyyo bālā ti sacce hi paṭisedhako na bhā-
veyya bālā aññānasattā punappuna²¹ kujjheyyūm²² ghaṭteyyūm²³ viheṭheyym
evā²⁴ 'ti dīpeti.

15 Tam sutvā Bodhisatto „rukkhadevate, sac' āham iminā jätigottabalādīhi²⁵ avikkosamāno²⁶ imassa dosam na sahissāmi katham me manoratho nipphattim gamissati, ayam pana mām viya aññam pi²⁷ maññamāno evam anācāraṁ karissati, tato yesam caṇḍamahisānam esa evam karissati te yeva etam va-
90 dhissanti, sā etassa²⁸ aññehi māraṇā²⁹ mayham dukkhatō ca pāṇātipātato ca pamutti³⁰ bhavissatīti“ vatvā tatiyam gā-
tham āha:

- a. Mam evāyam maññamāno aññam p' eva³¹ karissati,
te tam³² tattha vadhissanti, sā me niutti bhavissatīti. 84.

95 Katipāhaccayena pana Bodhisatto aññattha gato, añño caṇḍa-
mahiso tamī ṭhānam³³ āgantvā atṭhāsi. Duṭṭhamakkaṭo „so

¹ Bd mahimisarājam ² C^s tan. ³ all four MSS. -ti. ⁴ Bid kimattam. ⁵ Bd dubbhi-. ⁶ Bid -ruhasseva. ⁷ Bid idam. ⁸ C^s nihatāhetam, Bi nipatācetam, Bd nihatācetam. ⁹ C^s Bid -ṭṭhahi. ¹⁰ C^k vassa. ¹¹ Bid omit sam. ¹² C^s du-, Bd dubbhi-. ¹³ Ok^s omit ti. ¹⁴ C^s -du-, Bd -dubbhassa, Bd -dubbhissa. ¹⁵ Bid -ruha-. ¹⁶ Bi -seti. ¹⁷ Bid -hi. ¹⁸ Bd pāteneva, Bi pādenava. ¹⁹ Bi titikkha-khurakkhena. ²⁰ C^k akkama, C^s akkamama. ²¹ Bi -unnam, Bd -unam. ²² Bi paku-. ²³ Bid ghāṭe-. ²⁴ C^s -yyūm yevā, Bid -yyūm mevā. ²⁵ C^s -di, Bd -dihi, Bi -gottādīhi. ²⁶ so C^k; Bi adhiko-, Bd aviko-, C^s avikkosayamāno. ²⁷ Ok^s omit aññam pi. ²⁸ Bid omit sā e. ²⁹ C^s -na, Bid maraṇam. ³⁰ Bi vimuttī, Bd vippamutti. ³¹ Bid aññameva. ³² Bi nam, Bd na. ³³ Bid tattha in the place of t. ṭh.

yeva ayan¹ ti saññāya tassa piṭṭhim abhirūhitvā tatth' eva anācāram cari. Atha naṁ so vidhūnanto bhūmiyām pātētvā siñgena hadaye² vijjhītvā pādehi madditvā samcūnesi.

Satthā imām desanām³ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam samodhānesi: „Tadā duṭṭhamahiso ayam duṭṭhahatti⁴ ahosi, duṭṭho⁵ duṭṭhamakkaṭo va⁶, sīlavamahisarājā⁷ pana aham evā⁸ 'ti. Mahisajātakam⁹.

9. Satapattajātaka.

Yathā mānavako panthe ti. Idam Satthā Jetavane viharanto Pañduka-Lohitake ārabba kathesi. Chabbaggyānam hi dve janā Mettiya-Bhummajakā¹⁰ Rājagahām upanissāya vihariṁsu, dve Assaji-Punabbasukā Kītagirim¹¹ upanissāya vihariṁsu, Pañduka-Lohitakā ime pana dve Sāvatthim upanissāya Jetavane vihariṁsu, te dhammena nihitām adhikaraṇām ukkoṭenti, ye pi tesam sandiṭṭhasambhattā honti tesam upatthambho hutvā „na āvuso tumhe etehi jātiyā vā gottena vā silena vā nihinatarā, sace tumhe attano gāham vissajjetha suṭṭhutaram vo ete adhibhavissantī¹² ādīni vatvā gāham vissajjetum¹³ na denti, tena¹⁴ bhaṇḍanāni c' eva¹⁵ kalahaviggahavivādā¹⁶ ca vattanti¹⁷. Bhikkhū etam athām Bhagavato ārocesum. Bhagavā¹⁸ etasmim ni-dāne¹⁹ etasmim pakaraṇe bhikkhū sannipātētvā²⁰ Pañduka-Lohitake²¹ pakkosāpetvā „saccām kira tumhe bhikkhave attanāpi²² adhikaraṇām ukkoṭetha, aññesam²³ gāham vissajjetum²⁴ na dethā²⁵ 'ti pucchitvā „saccām bhante²⁶ ti vutte „evam sante²⁷ hi²⁸ bhikkhave tumhākām kiriyā satapattamānavassa kiriyā viya hotīti²⁹ vatvā atitām āhari:

Atite Bārāṇasiyām Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto aññatarasmim Kāsigāme³⁰ ekasmim kule nibattitvā vayappatto kasivanijjādīhi³¹ jīvikām³² akappetvā pañ-

¹ Bīd -yam. ² Bīd dhammadde-. ³ so all four MSS ⁴ Bīd omit duṭṭho. ⁵ Bī etarahi ayām makkāṭo, Bī e. a. duṭṭha yeva in the place of va ⁶ Bī silācara-, Bī sīlavā-. ⁷ Bī adds athāmām ⁸ Bī -bhūma-. ⁹ Bī kitvā-. ¹⁰ Bīd visa-. ¹¹ Cks te. ¹² Bī omits ceva. ¹³ Cks Bī omit ca, Bī kalahavivādañca ¹⁴ Bī pava-. ¹⁵ Bīd athā kha bha-. ¹⁶ Bīd omit e. n. ¹⁷ Bī -pātēpetvā ¹⁸ Bīd attano. ¹⁹ Bīd add pi. ²⁰ Cks vissajjetum, Bīd vissajjetum. ²¹ Bī omits sante, Bī bhante. ²² Bī pi, Bīd omits hi. ²³ Bīd kāsigāmake. ²⁴ Ck kasavani-, Ck kasivani-, Bī kasināvāñjā-, Bīd kasivāñjā-. ²⁵ Bī -tarām.

casatamatte¹ core gahetvā tesam jetṭhako hutvā panthadū-
 bhanasandhicchedādīni² karonto jivikam³ kappesi. Tadā Bā-
 rāṇasiyam eko kuṭumbiko⁴ ekassa jānapadassa⁵ sahassam kahāpane⁶ datvā puna agahetvā va kālam akāsi. Ath' assa
 5 bhariyā aparabhāge gilānā maranamañcakē⁷ nipannā puttam āmantetvā „tātā⁸ pitā⁹ te ekassa sahassam datvā anāharā-
 petvā¹⁰ va mato, sace aham pi marissāmi na so tuyham das-
 sati, gaccha nam mama¹¹ jīvantiy' eva¹² āharāpetvā gañhā¹³ „
 'ti āha. So „sādhū“ ti tattha gantvā kahāpane labhi. Ath'
 10 assa mātā kālakiriyam katvā puttasinghehena tassa āgamana-
 magge opapātī¹⁴ sigālī¹⁵ hutvā nibbatti. Tadā so corajetṭhako
 maggapaṭipanne vilumpamāno sapariso tasmiṁ magge atṭhāsi.
 Atha sā sigālī putte aṭavimukham¹⁶ patte¹⁷, „tātā mā aṭavim abhi-
 rūhi, corā ettha ṛhitā, te tam māretvā kahāpane gañhissantī“
 15 punappuna¹⁸ maggam occhindamānā¹⁹ nivāreti. So tam kāraṇam
 ajānanto „ayam kālakaṇṇisigālī mayham maggam occhindatīti²⁰“
 leḍḍudanḍam²¹ gahetvā mātarām palāpetvā aṭavim paṭipajji. Ath'
 eko satapattasakuṇo „imassa purisassa hatthe kahāpanasahas-
 sam atthi²², imam²³ māretvā tam²⁴ kahāpanam gañhathā²⁵“ 'ti
 20 viravanto corābhīmukho pakkhandi. Māṇavo tena katakāraṇam
 ajānanto „ayam mañgalasakuṇo, idāni me sotthi bhavissatīti“ cint-
 tetvā „vassa sāmi vassa sāmīti“ añjaliṁ²⁶ paggañhi. Bodhissatto
 sabbarūtaññū²⁷ tesam dvinnam kiriyan disvā cintesi: „imāya
 25 sigāliyā etassa mātarā bhavitabbam, tena sā ‘imam māretvā
 kahāpane gañhantī²⁸’ bhayena vāreti, iminā pana satapattena
 paccāmittena bhavitabbam, tena so²⁹ ‘imam māretvā kahāpane
 gañhathā’ ‘ti³⁰ ārocesi, ayam pana etam attham ajānanto³¹

¹ C^k -tta, C^s -ttam. ² C^s -dūhana-, Bⁱ pañthaduhana, Bd pantidūhanasandhicchedāni. ³ Bid -tai. ⁴ C^s -ti- ⁵ C^s Bid ja-. ⁶ Bid omit ka-. ⁷ Bid -ce. ⁸ C^s tātā. ⁹ C^s omit pitā. ¹⁰ Bd -hā-. ¹¹ Bid mayi. ¹² Bid jīvantiyā. ¹³ Bid -hāhi. ¹⁴ Bi -tika, Bd -tikā. ¹⁵ Bid siñgālli. ¹⁶ Bid -khe. ¹⁷ Bid sam-
 patte. ¹⁸ Bid -nnari. ¹⁹ Bid ochijjamānā. ²⁰ Bid ochijjatīti. ²¹ Bid lenḍu-.
²² Bi itthi. ²³ C^s omit atthi imam. ²⁴ Bid omit tam. ²⁵ Bd -hāthā. ²⁶ C^k-lim. ²⁷ Bid -rūdaññū. ²⁸ Bid -hissantīti. ²⁹ C^s omit so. ³⁰ Bid add amhā-
 kam. ³¹ C^k adds etam attham.

atthakāmām mātarām tajjetvā palāpesi, anatthakāmassa satapattassa ‘atthakāmo me’¹ ti saññāya añjalim² pagganhāti, aho vatāyām bālo³ ti. Bodhisattānam hi evam mahāpurisānam pi satām parasantakagahañām visamapatiśandhigahañavasena⁴ hoti, nakkhattadosenā ‘ti pi vadanti. Māṇavo āgantvā corānam an- 5
tarām pāpuṇi. Bodhisatto tam gāhāpetvā „katthavāsiko sīti“ pucchi. „Bārāṇasivāsiko⁵ mhīti“. „Kahām agamāsīti“. Ekasmīm gāmake sahassam laddhabbañā⁶ atthi, tattha agamāsin⁷ ti. „Laddham pana te“ ti. „Āma laddham“ ti. „Kena tvam⁸ pesito sīti“. „Sāmi, pitā me mato, mātāpi me gilānā, sā 10
‘mayi matāya esa na labhissatī’ maññamānā pesesīti“. „Idāni tava mātu pavattim jānāsīti“. „Nā jānāmi sāmīti“. „Mātā te tayi nikkhante⁹ kālām katvā puttasingheha sigālī hutvā tava marañabhayabhītā maggan te¹⁰ occhinditvā¹¹ vāreti, tvam tajjetvā palāpesi, satapattasakuno pana te paccāmitto, so 15
‘imām māretvā kahāpañe gañhathā’¹² ‘ti amhākām ācikkhi, tvam attano bālatāya atthakāmām mātarām ‘anatthakāmo¹³ me’ ti, tassa tumhākām¹⁴ kataguṇo nāma n’atthi mātā pana te mahāguṇā¹⁵, kahāpañe gahetvā gacchā¹⁶ ti vissajjesi¹⁷. 90

Satthā imām desanām¹⁸ āharitvā¹⁹ ima gāthā avoca:

1. Yathā māṇavako panthe²⁰ sigālim vanagocarim²¹
atthakāmām pavadantim²² anatthakāmā²³ ti maññati
anatthakāmām satapattam atthakāmo ti maññati 85.
2. Evam evam²⁴ idh’ ekacco puggalo hoti tādiso,
hitehi²⁵ vacanām vutto patigāñhāti vāmato. 86. 25

¹ Ck Bi omit me. ² Ck -lim. ³ Bid -ñādivasena. ⁴ Ck -sivā-. ⁵ Ck sahassa laddha, Bi sahassam laddhappam, Bd sahassam laddhappam corr. to s. laddham?

⁶ Bid omit tvam. ⁷ Bid nikkhamate. ⁸ Bid maggantare maggam. ⁹ Bid add tam. ¹⁰ Ck -kā, Cs -mā. ¹¹ Ck -kā. ¹² Cks tayā amhākām. ¹³ Ck mātā, Cs matāva; Bid add te sandhāya sahassa. ¹⁴ Bid gacchāhi. ¹⁵ Bid visa-. ¹⁶ Bid dhammadde-. ¹⁷ Bid add abhiseambuddho hutvā. ¹⁸ Bi panthe, Bd pante. ¹⁹ Ck -danti, Bid -denti. ²⁰ Bi -man, Bd -mo. ²¹ Cks eva. ²² Cks tehi.

3. Ye ca kho nañ pasam̄santi bhayañ ukkam̄sayanti ca¹
tam̄ hi so maññate² mittam̄ satapattam̄ va māñavo ti. 87.

Tattha hitehīti tehi³ vadḍhiñ⁴ icchamānehi⁵, vacanam̄ vutto⁶
ti⁷ bitasukhāvaham̄⁸ ovādānusāsanim̄⁹ vutto¹⁰, patigāñhātī¹¹ vāmato
5 ti ovādām̄ aganhanto¹² ayan me na atthāvaho¹³ hoti¹⁴ anatthāvaho me
ayan ti gāñhanto vāmato patigāñhātī nāma, ye ca kho nañ¹⁵ ti¹⁶ ye ca
kho tam̄¹⁷ attano gāham̄ gahetvā ṛhitapuggalām̄¹⁸ adhikaranām̄ gahetvā ṛhitapuggalām̄
10 adhikaranañ gahetvā¹⁹ ṛhetei nāma tumhādisehi bhavitabban ti gāñhanti²⁰, bhayañ ukkam̄sayanti cā²¹ ti imassa gāham̄ vissatthapaccayā tum-
hākarām̄ idāñ c' idāñ ca bhayañ uppajjissati mā vissajjayittha na te²² bāhusacca-
kulaparivārādībhi tumhe sañpūpanānti evaiñ vissajjanapaccaya²³ bhayañ das-
setvā ukkhipanti, tam̄ hi so maññate mittan²⁴ ti ye evarūpā honti tesu
yām̄ kañci so ekacco bālapuggalo attano bālatāya mittan̄ maññeti²⁵ ayan me
15 attakāmo mitto ti maññati, satapattam̄ vā māñavo ti yathā anatthakāmām̄
ñeva satapattam̄ so²⁶ māñavo attano bālatāya attakāmo me ti maññati²⁷ pañ-
qito pana evarūpā²⁸ anuppiyabhāñi²⁹ mitto ti agahetvā dūrato va tam̄³⁰ vi-
vajjeti³¹, tene vuttam̄:

Aññadatthuharo mitto yo ca mitto vacīparo
anuppiyañ ca yo āha³² apāyesu ca yo sakha
90 Ete amitte cattāro iti viññāya pañđito
ārakā parivajjeyya maggām̄ pañibhayañ yathā ti.

Satthā imām̄ dhammadesanām̄ vitthāretvā³³ jātakām̄ samodhānesi:
,,Tadā corajetthako³⁴ aham eva ahosin“ ti³⁵. Satapattajātakām̄³⁶.

10. Puṭadūsakajātaka.

25 Addhā hi nūna migarājā ti. Idām̄ Satthā Jetavane vi-
haranto ekam̄³⁷ puṭadūsakām̄ ārabba kathesi. Sāvatthiyam̄ kir'
eko amacco Buddha-pamukham̄ sañgham̄³⁸ nimantetvā uyyāne nisī-

1 Bid vā. 2 Cks -ti. 3 Ck hite, Bd tehi. 4 Bid vuḍhi. 5 Cks -nohi 6 Cks
vuttam̄. 7 Cks hoti. 8 Ck hitāñsukhāvaha. 9 Bid -ni. 10 Cs adda hitāñ. 11
Cks na me ti gāñhātī. 12 Bi adda pi, Bd va. 13 Bi attavaho, Bd attakāmo.
14 Cks ti 15 Cks tam̄. 16 Cks omit ti. 17 Cks omit ye ca kho tam̄. 18 Bid
ṛhitam̄. 19 Bid omit ṛhitapuggalām̄ a. g. 20 Bi vadanti, Bd ca vappnenti.
21 Bid vā. 22 Bid ete. 23 Bid visaccana-. 24 Cks cittan. 25 Bid maññānti.
26 Bid omit so. 27 Bid maññitha. 28 Bi -pe, Bd -po. 29 Bi anuppiyabhāñi,
Bd anu - - ni. 30 Bid nam̄. 31 Bi vissajjeti, Bd vivajjesi. 32 Bi ahu, Bd āhu.
33 Bid āharitvā. 34 Bid add pana. 35 Bid evā ti. 36 Bid add navamām̄. 37
Bid kumāram̄. 38 Bid bhikkhusa-.

dāpetvā dānam dadamāno antarābhatte¹ „uyyāne vicaritukāmā² vi-carantū³” ti āha. Bhikkhū uyyānacārikām³ carimsu. Tasmim khaṇe uyyānapalo patta-sampannaṁ rukkham abhirūhitvā mahantamahantāni pattaṁ⁴ gahetvā „ayam pupphānam bhavissati ayam phalānam” ti pute katvā rukkhamūle pāteti⁵, tassa putto dārako patita-patitam⁶ 5 puṭam viddhamseti. Bhikkhū tam⁷ attham Satthu⁸ ārocesun. Satthā „na bhikkhave idān’ eva pubbe p’esa puṭadūsako yevā” ’ti vatvā atitam āhari :

Atīte Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjaṁ kārente Bodhisatto Bārāṇasiyam ekasmiṁ kule⁹ nibbattitvā vayappatto 10 agāramajjhe vasamāno¹⁰ ekadivasaṁ kenacid eva karaṇiyena uyyānam agamāsi. Tattha bahuvānarā¹¹ vasanti. Uyyānapalo iminā va nayena¹² puṭe pāteti¹³, jetṭhakavānarō pātitapātite¹⁴ viddhamseti. Bodhisatto tam āmantetvā „uyyānapālena pāti-tapātitaṁ¹⁵ puṭam viddhamsetvā¹⁶ manāpataram kātukāmo 15 maññetiti¹⁷” vatvā paṭhamam¹⁸ gātham āha:

1. Addhā hi nūna migarājā puṭakammassa kovidō,
tathā hi puṭam dūseti¹⁹, aññam nūna karissatīti. 88.

Tattha migarājā ti makkatān vāṇipento vadati, puṭakammassā ti mālāpuṭakaranassa, kovidō ti cheko, ayam pan’ ettha saṅkhepattho: ayam 20 migarājā ekaṁsenā puṭakammassa kovidō maññe, tathā hi pātita-ātitam²⁰ puṭam dūseti, aññam nūna tato manāpataram²¹ karissatīti.

Tam sutvā makkato dutiyam gātham āha:

2. Na me pitā vā mātā vā²² puṭakammassa kovidō,
kataṁ kataṁ kho dūsema, evamdharmam idam kulan 25
ti. 89.

¹ Ck antarabhante, B̄ dānibhante. ² Bid omit vi. ³ Bi -ne-. ⁴ Bi paṇṇāni.

⁵ Bid -si. ⁶ Ck patita-patitam, B̄ patitam patta, Bd patitam patitam. ⁷ Bid etam. ⁸ Bid bhagavato. ⁹ Bid brahmaṇakule. ¹⁰ Bid agāram ajjhāvāsamāno.

¹¹ Bi bahū bāṇarā, Bd bahubā-. ¹² Bid niyāmena. ¹³ Bid patta-pute saññpatesi.

¹⁴ Ck patita-patite, B̄ patite, Bd pātita-pātitaṁ. ¹⁵ Bid omits pātita. ¹⁶ Bi adds aññam aññam, Bd aññam. ¹⁷ Ck Bi maññatiti. ¹⁸ Bi imam. ¹⁹ Bi dusseti. ²⁰ Bi omits pātita. ²¹ Bid add puṭam. ²² Bid mātā vā pitā vā.

Tam sutvā Bodhisatto tatiyam gātham āha:

a. Yesam vo¹ ediso dhammo adhammo pana kīdiso,
mā vo dhammarām adhammarām vā addasāma kudācanan ti 90.
vatvā² ca pana vānaram³ garahitvā pakkāmi.

Satthā imam desanām⁴ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā vānaro⁵ puṭadūsakadārako ahosi, paṇḍitapuriso pana aham evā“ ’ti. Puṭadūsakajātakam⁶. Araññavaggo tatiyo⁷.

4. ABBHANTARAVAGGA.

1. Abbhantara jātaka.

10 Abbhantaram nāma dumo ti. Idam Satthā Jetavane viharanto Sāriputtartherassa Bimbādevītheriyā ambarasadānam ārabba kathesi. Sammāsambuddhasmīm⁸ hi⁹ pavattavaradhammacakke¹⁰ Vesāliyam kūṭāgārasālāyam viharante¹¹ mahāpajāpatī¹² Gotamī pañcasākiyāsatāni¹³ ādāya gantvā pabbajjam yācitvā pabbajjañ c’ 15 eva upasampadañ ca labhi. Aparabhāge tā pañcasatā bhikkhuniyo Nandakovādam sutvā arahattam pāpuṇīmsu. Satthari pana Sāvathiyam¹⁴ upanissāya viharante Rāhulamātā devī¹⁵ „sāmiko me pabbajitvā sabbaññutam patto¹⁶, putto pi pabbajitvā tass’ eva¹⁷ santike vasati¹⁸, aham agāramajjhe kim karissāmi, aham pi pabbajitvā Sāvathiyam¹⁴ 20 gantvā Sammāsambuddhañ ca puttañ ca nibaddham passamānā viharissāmīti“ cintetvā bhikkhunīupassayañ gantvā pabbajitvā ācariyupajjhāyehi¹⁹ saddhim Sāvathiyam¹⁴ gantvā Satthāran ca piyaputtañ ca passamānā ekasmīm bhikkhunīupassaye vāsam kappesi. Rāhula-sāmanero gantvā²⁰ mātaram passati. Ath’ ekadivasam theriyā udara-

¹ Bi yesañ ca, Bd yesañ ce. ² Bi evam vativā. ³ Bi bāñaragañānam, Bd bāñānam. ⁴ Bi dhammadde-. ⁵ Bi bā-. ⁶ Bi add dasamām. ⁷ Bi add tassudānam, pāñadūsakabyagghañ ca kaccahapo lolajātakam ruvirām gurudhammañ ca romskām mahisā va ca satapattam pūṭadūsakam Araññavaggo ti vuccati. ⁸ Bi -ddho. ⁹ Bi pi ¹⁰ C^s -cakke, Bi pavattita - - cakko. ¹¹ Bi -to. ¹² Ok Bi -ti. ¹³ Bi -kiyasatāni, C^k -kiyātisatāni, C^s -kiyānisatāni. ¹⁴ so all four MSS. ¹⁵ Bi bimbāde-. ¹⁶ Bi -pāpuṇi. ¹⁷ Bi tassa. ¹⁸ Bi vasi. ¹⁹ Bi -yāhi. ²⁰ Bi āgantvā.

vāto kuppī, putte¹ datthūm āgate tassa dassanathāya nikkhamitum nāsakkhi, aññā va² āgantvā aphāsukabhāvam kathayim̄su. So mātu santikām gantvā „kim vo³ laddhūm vatṭatitī“ pucchi. „Tāta agāra-majjhe⁴ me sakkhārāyojite⁵ ambarase pīte⁶ udaravāto vūpasammati⁷, idāni pana⁸ piñḍaya caritvā jīvikām⁹ kappeina, kuto nañ¹⁰ labhis-sāmā“ ti. Sāmajero „labhanto āharissāmīti“ vatvā nikkhami. Tassa panāyasmato upajjhāyo dhammasenāpati ācariyo Mahāmoggallāno culapitā¹¹ Ānandatthero¹² pitā Sammāsambuddho ti mahāsappatti. Evam sante pi aññassa santikām agantvā¹³ upajjhāyassa santikām gantvā vanditvā dummuñkhākāro hutvā aṭṭhāsi. Atha nañ thero „kin nu kho Rāhula dummuñkho¹⁴ viyāsīti¹⁵“ āha. „Mātu me bhante theriyā udaravāto kupito“ ti. „Kim laddhūm vatṭatitī“. „Sakkharāyojitena⁵ kira ambarasena phāsukam¹⁶ hotiti“. „Hotu labhissāmi, mā cintayiti¹⁷“ so punadivise tam adāya Sāvatthim¹⁸ pavisitvā sāmañerain āsanā-sālāya nisidapetvā rājadvāram agamāsi. Kosalarājā¹⁹ theram nisidāpesi. Tam khaṇam²⁰ ñeva uyyānapālo piñḍipakkānam madhura-ambānam ekañ puññam āhari. Rājā ambānam tūcam apanetvā sak-kharam pakkhipitvā sayam eva madditvā therassa pattam püretvā adāsi. Thero rājanivesanā āsanasālam gantvā sāmañerassa adāsi „ha-ritvā²¹ mātu²² dehīti“. So haritvā²³ adāsi. Theriyā paribhuttamatte yeva²⁴ udaravāto vūpasami. Rājāpi manusse pesesi: „thero idha nisiditvā ambarasam na paribhuñji, gaccha²⁵ kassaci dinnabhāvam jāna-hīti“. So therena saddhim²⁶ gantvā tam pavattim ñatvā āgan-tvā rañño kathesi. Rājā cintesi: „sace Satthā agāram²⁷ ajjhāvassissa²⁸ cakkavattirājā abhavissa²⁹ Rāhulasāmañero pariññayakaratanam³⁰ therī itthiratanam sakalam³¹ cakkavālarañjam³² etesam ñeva abhavissa, am-hehi ete upaṭṭhahantehi³³ caritabbam assa, idāni pabbajitvā amhe upa-nissāya vasantesu na yuttam amhākām pamajjitun“ ti so tato paṭṭhāya theriyā nibaddham ambarasam dāpesi. Therena Bimbādevītheriyā³⁴ ambarasassa³⁵ dinnabhāvo bhikkhusaṅghe pākaṭo jāto. Ath³⁶

¹ Bid sā putte. ² Cks aññō. ³ Bid te. ⁴ Bid adds vasamānā. ⁵ Bid -ra.

⁶ Bid pivite. ⁷ Bid -samati. ⁸ Bid omit pana. ⁹ Bid -tam. ¹⁰ Bid tam. ¹¹

Cs cuña-, Bi cūla. ¹² Cks Bi -athero. ¹³ Ck āgantvā, Bid anāgantvā. ¹⁴ Bid

mudukho. ¹⁵ Bi visiti, Bd va thassasīti. ¹⁶ Bid phāsu. ¹⁷ Bi cintehiti. ¹⁸

Bid -iyam. ¹⁹ Bid add disvā. ²⁰ Cs Bi khane. ²¹ Bid tam āharitvā. ²² Bid

add te. ²³ Bid āhāritvā. ²⁴ Bi omits yeva, Bd va ²⁵ Bid gacchatha. ²⁶ Bid

yeva. ²⁷ Bid -re. ²⁸ Bid -ssati. ²⁹ Bid bhavissati. ³⁰ Cs -nāya- corr to -nāya-.

³¹ Cs Bid -la. ³² Ok -la. ³³ Ck Bd -ṭṭhā-. ³⁴ Bid -viyā the-. ³⁵ Ck -rassa.

Bd -rasam.

ekadivasam' dhammasabhāyam katham samuṭṭhāpesum: „āvuso Sāri-
puttathero² kira Bimbādevitherim³ ambarasena santappesiit“. Satthā
āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti
pucchitvā „imāya nāmā“ 'ti vutte „na bhikkhave idān' eva Rāhula-
mātā Sāriputtēna⁴ ambarasena santappitā, pubbe p' esa etam' san-
tappesi yevā“ 'ti vatvā atitām āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente
Bodhisatto Kāsigāmake⁵ brāhmaṇakule nibbattitvā vayap-
patto Takkasilāya sippāni uggaṇhitvā saṇṭhapitaghārāvāso mā-
10 tāpitunnaiñ accayena isipabbajjām pabbajitvā Ilīavantapadese
abhiññā ca samāpattiyo ca nibbattetvā isigaṇaparivuto gaṇa-
satthā hutvā dīghassa addhuno accayena loṇambilasevanathāya
pabbatapādā otaritvā cārikam⁶ caramāno Bārāṇasiyam patvā
uyyāne vāsam kappesi. Ath' assa isigaṇassa sīlatejena Sakka-
15 bhavaṇam⁷ kampi. Sakko āvajjamāno tam kāraṇam ūnatvā⁸
„imesam tāpasānaiñ āvāsāya⁹ parisakkissāmi¹⁰, atha¹¹ te bhin-
nāvāsā upaddutā caramānā cittekaggam¹² na labhissanti, evam
me phāsu¹³ bhavissatīti¹⁴ cintetvā „ko nu kho upāyo“ ti vī-
maṁsanto imam¹⁵ upāyam addasa: „majjhimayāmasamanantare
20 rañño aggamahesiyā sirigabbhaṁ pavisitvā ākāse ṭhatvā ‘bhadde
sace tvam' abbhantaram ambapakkam khādeyyāsi puttam lab-
bhissasi¹⁶, so cakkavattirājā bhavissatīti¹⁷ ācikkhissāmi, rājā
deviyā kathaṁ sutvā ambapakkatthāya uyyānam pesessati, atha
ahañ¹⁸ ambāni antaradhāpessāmi, rañño uyyāne ambānam
25 abhāvam ārocessanti, ‘ke¹⁹ te khādantīti’ vutte ‘tāpasā khā-
dantīti’ vakkhanti, tam sutvā rājā tāpase pothetvā niharā-
pessati, evam' ime²⁰ upaddutā bhavissantīti²¹ so majjhimayā-
masamanantare sirigabbhaṁ pavisitvā ākāse ṭhito attano de-
varājabhāvam jānāpetvā tāya saddhiṁ sallapanto purimā dve
30 gāthā avoca:

¹ Bid add bhikkhū. ² Cks Bī -athero. ³ Bid -viyā theriyā. ⁴ Bid -thattherena.

⁵ Bid kāsikagā-. ⁶ Bid -kañ. ⁷ Bid sakkassa-. ⁸ Bī anāvā-, Bd ānāvā-. ⁹ Bid -miti.

¹⁰ Bī athassa evam'. ¹¹ Bid -ggatañ. ¹² Bid -ukañ. ¹³ Bid imāñca.

¹⁴ Bid -ssati. ¹⁵ Bid athāham. ¹⁶ Ck te. ¹⁷ Bid te pana.

1. Abbhantaram nāma dumo yassa dibbam idam phalam
bhutvā dohalinī¹ nārī cakkavattim vijāyati. 91.
2. Tvañ ca bhadde mahesī si sā cāsi² patino piyā,
āharissati te rājā idam abbhantaram phalan ti. 92.

Tattha abbhantaram nāma dumo ti iminā tāva gamanigamajanapada- 5
dīpapabbatādinām³ asukassa abbhantare ti avatā kevalam ekam abbhantaram
ambarukkham kathesi, yassa dibbamidam phalan ti yassa ambarukkhassa
devatānam paribhogārahām dibbam phalam, idam ti pana nipātamattam eva,
dohalinīti sañjātadohalā, tvañ⁴ bhadde mahesī sīti tvañ sobhane⁵
mahesī asi. Atṭhakathāyām pana mahesī cā ti pi pātho, sā cāsi² patino piyā 10
ti⁶ sojasannām devisahassānam abbhantare aggamahesī⁷ cāsi² patino ca piyā ti
attho, āharissati⁸ te rājā⁹ idam abbhantaram phalan ti tassāpi te
piyāya aggamahesiyā idam¹⁰ mayā vuttappakāraphalam rājā āharāpessati, sā
tvañ tam¹¹ paribhuñjivā cakkavattigabbham labhissasiti¹².

Evañ Sakko deviyā imā dve gāthā vatvā „tvañ appa- 15
mattā hohi, mā papañcam akāsi, sve rañño āroceyyāsīti“ tam
anusāsītvā¹³ attano vasanātthānam eva gato. Sā punadivase
gilānālayām dassetvā paricārīnam¹⁴ saññām datvā nipajji.
Rājā samussitasetacchatte sīhāsane nisinno nāṭakāni passanto
deviñ adisvā „kaham devīti“ paricārikam¹⁵ pucchi. „Gilānā 20
devā“ ti. So tassā santikam gantvā sayanapasse nisīditvā
piṭṭhim parimajjanto „kim¹⁶ bhadde aphāsukan“ ti pucchi.
„Mahārāja, añño aphāsuko¹⁷ nāma n'atthi, dohaļo pana me
uppanno“ ti. „Kim icchasi bhadde“ ti. „Abbhantaramba- 25
phalam devā“ ti¹⁸. „Abbhantarambam¹⁹ nāma kaham at-
thīti“. „Nāham deva abbhantarambam jānāmi, tassa pana me
phale²⁰ labhamānāya jīvitam atthi alabhamānāya n'atthīti“.
„Tena hi āharāpessāma²¹, mā cintayīti“ rājā deviñ assāsetvā
utṭhāya gantvā rājapallamke nisinno amacce pakkosāpetvā

¹ Bid -li-. ² Bid cāpi. ³ Ck -padīpa-, Bid -padādīnam pappatādinām. ⁴ Bid add pi. ⁵ Bid -ne. ⁶ Cks omit ti. ⁷ all four MSS. -si. ⁸ Bid -issatīti.

⁹ Bid add āharissati. ¹⁰ Bid imam. ¹¹ Bid tam ca tvañ. ¹² all four MSS -tīti. ¹³ Bid -setvā. ¹⁴ Bi -riyānam, Bd -rikānam. ¹⁵ Bid -ke. ¹⁶ Bid add te.

¹⁷ Bid aññām aphāsukam. ¹⁸ Bid omit abbh - - ti. ¹⁹ Cks -bā, Bid -ram am-
bam. ²⁰ Bid -lam. ²¹ Bid -ml.

„deviyā abbhantarambe¹ nāma dohaļo uppanno, kiṁ kātabban“ ti pucchi. „Deva dvinnam ambānam antare ṭhito ambo abbhantarambo² nāma, uyyānam pesetvā abbhantare ṭhitaambato phale³ āharāpetvā deviyā dāpemā⁴ ‘ti. Rājā „sādhū“ ‘ti 5 „evarūpaṁ ambam āharathā“ ‘ti uyyānam pesesi. Sakko attano ānubhāvena uyyāne ambāni khāditasadisāni katvā antara-dhāpesi. Ambatthāya gatā⁵ sakalauyyānam vicaritvā⁶ ekaṁ ambam pi alabhitvā gantvā uyyāne anubānam abhāvam⁷ rañño kathayiṁsu. „Ke ambāni khādantīti“. „Tāpasā devā“ ‘ti. 10 „Tāpase uyyānato pothetvā nīharathā“ ‘ti. Manussā „sādhū“ ‘ti sutvā⁸ nīhariṁsu. Sakkassa manoratho matthakam⁹ pāpuni. Devī ambaphalathāya nibandham¹⁰ katvā nipajji yeva. Rājā kattabbakiccam¹¹ apassanto amacce ca brāhmaṇe ca sannipāte-tvā¹² „abbhantarambassa¹³ atthibhāvam jānāthā“ ‘ti pucchi. 15 Brāhmaṇā āhaṁsu: „deva, ‘abbhantarambo¹³ nāma devatānam paribhogo¹⁴, Himavati¹⁵ Kañcanaguhāya¹⁶ anto atthīti” ayam no paramparāgato anussavo“ ‘ti. „Ko tam¹⁷ ambam āharitum sakkhissatīti“. „Na sakkā tattha manussabhūtena gan-tum, ekaṁ sukapotakam¹⁸ pesetuṁ vatṭatīti“. Tena¹⁹ sama- 20 yena rājakule eko sukapotako¹⁷ mahāsarīro kumārakānam yā-nakacakkanābhimatto thāmasampanno²⁰ paññavā upāyakusalo, rājā nam²¹ āharāpetvā „tāta sukapota²², aham tava bahūpa-kāro²³, kañcanapañjare vasasi²⁴, suvaṇṇataṭtake madhulāje²⁵ khādasi, sakharapānakam²⁶ pivasi, tayāpi amhākam ekaṁ kic- 25 carū nittharitum vatṭatīti“ āha. „Vadehi²⁷ devā“ ‘ti. „Tāta, deviyā abbhantarambe²⁸ dohaļo uppanno, so ca ambo Hima-vante Kañcanapabbatantare atthi, devatānam paribhogo, na

¹ Bid -raambe. ² C^s Bi -ra ambo, Bd omits abbhantara. ³ Bid -lam. ⁴ Ok dāmēmā, Bd dāpethā. ⁵ Bid add manussā. ⁶ Bid -ranto. ⁷ Bid natthibhā-⁸ Bid paṭisuniptvā. ⁹ C^k -kam. ¹⁰ C^s nibaddham. ¹¹ Bi -tāpetvā. ¹² Bid -ra-ambassa. ¹³ Bi -raamba, Bd -raambā. ¹⁴ Bid -gā. ¹⁵ Bi -vanta, Bd -vante. ¹⁶ Bid -yam. ¹⁷ Bid ko pana tato. ¹⁸ Bid suva-. ¹⁹ Bid add ca. ²⁰ Bid thā-mabala-. ²¹ Bid tam. ²² Bid -taka. ²³ Ok -karo, Bi -kāre. ²⁴ Bid vassāposi. ²⁵ Bid -jam. ²⁶ Bi -pāṇam. ²⁷ Bid kiṁ. ²⁸ Bid tare ambe.

sakkā tattha manussabhūtena gantuṁ, tayā tato phalam¹ āharitum vattatīti“. „Sādhu deva āharissamīti“. Atha naṁ rājā suvannataṭṭake madhulāje² khādāpetva sakkharodakam³ pāyetvā satapākatelena tassa pakkhantarāni⁴ makkhetvā ubhohi hatthehi gaheṭvā sihapañjare ṭhatvā⁵ ākāse vissajesi. So pi rañño nipaccākāram dassetvā ākāse pakkhanto manus-sapathaṁ atikkamma Himavante⁶ paṭhame pabbatantare vasan-tānam sukānam santikam gantvā „abbhantarambo⁷ nāma kattha atthi⁸, kathetha me tam ṭhānan“ ti pucchi. „Mayam na jā-nāma, dutiye⁹ pabbatantare suka jānissantīti“. So tesam¹⁰ sutvā tato uppatitvā dutiyam¹¹ pabbataram agamāsi. Tathā tatiyam catuttham pañcamam chattham agamāsi. Tattha pi suka „na mayam jānāma, sattame pabbatantare suka jānis-santīti“ āhaṁsu. So tattha pi gantvā „abbhantarambo⁷ nāma kattha atthīti“ pucchi. „Asukaṭṭhāne nāma Kañcanapabba-tantare“ ti āhaṁsu¹². „Aham¹³ tassa phalatthāya āgato, maṁ tattha netvā tato me phalam dāpethā“ 'ti¹⁴. „So Vessavaṇa-mahārājassa paribhogo, na sakkā upasamkamitum, sakala-rukkho¹⁵ mūlato paṭṭhāya sattahi lohajālehi parikkhitto, koṭi-sahassā¹⁶ kumbhaṇḍarakkhasā rakkanti, tehi diṭṭhassa jīvitam²⁰ nāma n'atthi, kappuṭṭhānaggiavīcimahānirayasadisam¹⁷ ṭhānam, mā tattha patthanam karīti“. „Sace tumhe na gacchatha mayham¹⁸ ṭhānam ācikkhathā“ 'ti. „Tena hi asukena ca¹⁹ asukena ca ṭhānenā²⁰ yāhīti“. So tehi ācikkhitavasena²⁰ suṭ-thu²¹ maggām upadhāretvā tam ṭhānam gantvā divā attānam adassetvā majjhimayāmasamanantare rakkhasānam niddokka-manasamaye abbhantarambassa²² santikam²³ gantvā ekēna mū-lantarena saṇikam abhirūhitum ārabhi, lohajālam kilīti²⁴ saddam

¹ Biḍ ambaphalam. ² Biḍ -jam. ³ Bi -rapānakam, Bd -rāpāna. ⁴ Bi pak-khante. ⁵ Bd ṭhāpetvā. ⁶ Bi -tehi. ⁷ Biḍ -raambo. ⁸ Biḍ atthīti. ⁹ Ce -ya. ¹⁰ Biḍ add vacanam. ¹¹ Ok omits āhaṁsu. ¹² Ce omits ahaṁ. ¹³ Biḍ add vutte tam sukaṇā āhaṁsu samma. ¹⁴ Ce Bd -kkha. ¹⁵ Biḍ -ssa. ¹⁶ Ok Biḍ -sa. ¹⁷ Biḍ add tam. ¹⁸ Ce Bi omit one asukena ca, Bd asuke. ¹⁹ Ok adds ca. ²⁰ Biḍ -neva. ²¹ Bd suṭhum. ²² Biḍ -tarassa. ²³ Biḍ -ke. ²⁴ Biḍ kiriti.

akāsi, rakkhasā pabujjhitvā sukapotakām disvā „ambacoro“¹ ti gahetvā kammakaraṇām saṁvidahiṁsu. Eko „mukhe pak-khipitva gilissāmi nan“² ti āha, aparo „hatthehi madditvā puñ-jitvā³ vippakirissāmīti“⁴, aparo „dvedhā phāletvā aṅgāresu pacitvā khādissāmīti“⁵. So tesam kammakaraṇasāmvidhānam sutvāpi asantassitvā⁶ va te rakkhase āmantetvā „ambho rak-khasā, tumhe kassa manussā“⁷ ti āha. „Vessavaṇamahā-rājassā“⁸ ti. „Ambho, tumhe pi ekassa rañño va manussā, aham pi rañño va manusso, Bārāṇasirājā mām abbhantaram-baphalatthāya⁹ pesesi¹⁰, sv-āham¹¹ tatth’ eva attano rañño jī-vitām datvā āgato, yo hi attano mātāpitunnam c’ eva sāmikassa ca atthāya jīvitām pariccajati so devaloke yeva nibbattati, tasmā aham pi imamhā tiracchānayoniyā muccitvā¹² devaloke nibbattissāmīti“¹³ vatvā tatiyām gātham āha:

15   8. Bhattur atthe parakkanto yaṁ ṭhānam adhigacchati
       sūro attapariccāgī labhamāno bhavām’ ahan ti. 93.

Tattha bhatturatthe ti bhattādīhi bharanakā posanakā¹⁴ pitā mātā sāmiko ca iti¹⁵ tividhassa petassa¹⁶ bhattu atthāya, parakkanto ti parakkamāni karonto vāyamanto¹⁷, yaṁ ṭhānam adhigacchatīti yaṁ sukhāraṇī¹⁸ 90 yasanī vā lābhāni vā saggūpajatti¹⁹ vā adhigacchatīti²⁰, sūro ti abhīru vikkamasampanno, attapariccāgīti kāye ca jīvite ca nirapekkho hutvā assa²¹ tividhassa²² pi bhattu atthe²³ attānam pariccajanto, labhamāno bhavā-mahan ti yaṁ so evarūpo sūro devasampatti²⁴ vā manussasampatti²⁵ vā labhati aham pi²⁶ labhamāno bhavāmīti²⁷, tasmā hāso va me ettha na tāso. kim 25 mām²⁸ tumhe tāsethā ‘ti.

Evam so imāya gāthāya tesam dhammam desesi. Te tassa dhammaṁ²⁹ sutvā pasannacittā „dhammiko esa, na sakā māretuṁ, vissajjetha³⁰ nan“³¹ ti vatvā sukapotakām vissajjetvā „ambho sukapotaka, mutto si, amhākām hatthato sotthinā

¹ Bid add yan.   ² Bi bhuphussitvā, Bd sussitvā.   ³ Bid -mi nan ti.   ⁴ Bid asantasetvā   ⁵ Bid -raambatthāya.   ⁶ Bid pesitvā.   ⁷ Bd aham, Bi ayam   ⁸ Bid cavitvā.   ⁹ Bi bhattu vuccati takkarhi bharanaposakā, Bd tattā vuccanti bhattā-dīhi bharanaposakā.   ¹⁰ Bi pitā sāmiko cakkati.   ¹¹ Bi petiti, Bd pesitassa.   ¹² Bd omits vāyamanto.   ¹³ Bid saggam.   ¹⁴ Bid -ati   ¹⁵ Bid tassa.   ¹⁶ Bid -ssā.   ¹⁷ Bid atthāya.   ¹⁸ C aham pi na, Bi aham hi, Bd aham vi tam hi.   ¹⁹ Bid -mi.   ²⁰ Ck omit marā.   ²¹ Bid dhammakathām.   ²² Bi visajjema

gacchā¹ " ti āhamāsu. „Mayham āgamanam mā tuccham kārotha, detha me ekam ambaphalan“ ti². „Suvapotaka, tuyham ekam phalam³ dātum nāma na bhāro, imasmīm pana rukkhe ambāni aṅketvā gahitāni, ekam phalam asamente amhākam jīvitām⁴ n' atthi, Vessavaṇena hi kujjhivā sakim olokite tat- 5 takapāle pakkhittatilā viya kumbhaṇḍasahassam⁵ bhijjivā vippakiriyati⁶, tena te dātum na sakkoma, labhanaṭṭhānam⁷ pana⁸ ācikkhissāmā⁹ 'ti. „Yo koci detu, phalen' eva me attho, labhanaṭṭhāna⁹ ācikkhathā¹⁰ 'ti. „Etassa¹⁰ Kañcanapabbata- 10 jālassa antare Jotiraso nāma tāpaso aggim juhamāno¹¹ Kañcan- pattiyā¹² nāma paññasālāya¹³ vasati Vessavaṇassa kulūpako, 15 Vessavaṇo tassa nibaddham cattāri phalāni¹⁴ peseti¹, tassa santikam gacchā¹⁶ 'ti. So „sādhū¹⁵ 'ti sampaticchitvā tā- pasassa¹⁷ santikam gantvā vanditvā ekamantam nisīdi. Atha nam tāpaso „kuto āgato sīti“ pucchi. „Bārāṇasīrañño san- 15 tīkā¹⁸ 'ti. „Kimatthāya āgato sīti“. „Sāmi, amhākam rañño deviyā abbhantarambapakke¹⁹ dohalo uppanno, tadattham āgato 'mhi, rakkhasā pana me sayam¹⁹ ambapakkam adatvā tum- hākam santikam pesesun“ ti. „Tena hi nisīda, labhissasīti“. Ath' assa Vessavaṇo cattāri phalāni pesesi. Tāpaso tato dve 40 paribhuñji, ekam sukapotakassa khādanatthāya adāsi, tena tasmin khādite ekam phalam sikkāya²⁰ pakkhipitvā sukassa gīvāya paṭimūñcitvā²¹ idāni gacchā²² 'ti sukapotakam vissajjesi. So tam āharitvā deviyā adāsi. Sā tam khāditvā dohalam patipassambhesi²³, tatonidānam pan' assāutto nāhosī.

¹ Bid gacchāhi. ² Cks -lam, omitting ti. ³ Bid ambaphalam. ⁴ so Ck, C⁵ - - asamento - -, Bi ambāni ganitāni tāni āgantvā gahetvā na ganitāni ekasmī phale apassante jīvitām, Bd amāni g. t ā. g. na gahitāni e. ph. a amhākam jīvitām. ⁵ Bid -ssa. ⁶ Bi vippatikiriyanti, Bd vippakiriyanti. ⁷ Cks -nam, Bd laddhaṭṭhānam. ⁸ Bid omit pana. ⁹ Bi labhaṭṭhānam, Bd nam na labhamā- naṭṭhānam. ¹⁰ Bid ekassa. ¹¹ Ck dūba-. ¹² Bi -pantiyā, Bd kañcanantiyā. ¹³ Bid -yam. ¹⁴ Bid ambapha-. ¹⁵ Bid pesesi. ¹⁶ Bid gacchāhi. ¹⁷ Bid tassa. ¹⁸ Bid -raamba-. ¹⁹ Bid mayham in the place of me sayam. ²⁰ Bd sikkhāya. ²¹ Ck pari-, Bid omit s. g. p. ²² Bid gacchathā. ²³ Bid paṭipassambhi.

Satthā imam̄ desanam̄¹ āharitvā jātakam̄ samodhānesi: „Tadā devī Rāhulamātā ahosi, suko Anando, ambapakkadāyako tāpaso² Sāriputto, uyyāne vutthatāpaso pana aham evā“ ’ti. Abbhanta rājātakam̄³.

5

2. Seyyajātaka.

Seyyamso seyyaso hotiti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekam̄ Kosalarañño amaccam̄ ārabbha kathesi. So kira rañño⁴ bahūpakāro sabbakiccanippahādako⁵ ahosi. Rājā „bahūpakāro me ayan“ ti tassa mahantam̄ yasam̄ adāsi. Tam̄ asahamānā 10 aññe rañño pesuññam̄ upasam̄haritvā tam̄⁶ paribhedesum̄⁷. Rājā tesam̄ vacanam̄ saddahitvā dosam̄ anupaparikkhitvā va tam̄ sīlavantam̄ nid-dosam̄ sañkhalikabandhanena⁸ bandhitvā⁹ bandhanāgāre pakkhipāpesi. So tattha ekako vasanto sīlasampattim̄ nissāya cittekaggataṁ labhi-tvā ekaggacitto sañkhāre sammasitvā sotāpattiphalaṁ pāpuṇi. Ath’ 15 assa¹⁰ rājā aparabhāge¹¹ niddosabhāvaṁ ñatvā sañkhalikabandhanam̄ bhindāpetvā¹² purimayasato mahantataram̄ yasam̄ adāsi. So „Sat-thāraim̄ vandissāmīti“ bahum¹³ gandhamālādīm¹⁴ ādāya vihāram̄ gantvā Tathāgataṁ pūjetvā vanditvā ekamantam̄ nisidi. Satthā tena sad-dhim̄ paṭisanthāram̄ karonto „anattho¹⁵ kira vo¹⁶ uppanno ti as- 20 sumhā“ ’ti āha. „Āma bhante uppanno¹⁷, aham pana tena anatthena¹⁸ attham̄¹⁹ akāsim̄, bandhanāgāre nisiditvā sotāpattipha!am̄ nibbattesin²⁰“ ’ti. Satthā „na kho upāsaka tvam̄ ñeva anatthena attham̄²¹ āhari, porāṇakapanditāpi attano anatthena attham̄²¹ āharimsu yevā“ ’ti vatvā tena yācito atitam̄ āhari:

95 Atite Bārāṇasiyam̄ Brahmādatte rajjam̄ kārente Bodhisatto tassa aggamahesiā kucchismiññ nibbattitvā vayappatto Takkasilāya²³ sippāni²⁴ uggahetvā²⁵ pitu accayena raje patiññāya dasarājadhamme akopento²⁶ dānam̄ deti²⁷ sīlam̄ rak-

¹ Bid dhammadde-. ² Bi issi, Bd omits tāpaso. ³ Bi adds pāthamaṁ, Bd pāthamaṁ. ⁴ Bid pana. ⁵ Ck -kiccaninippahā-, Bid -klecāninippā-. ⁶ Bi adds pana ⁷ Bid -bhindisu ⁸ Bid sañkhalikā-. ⁹ Bid bandhāpetvā ¹⁰ Bi atha.

¹¹ Bid add tassa. ¹² Bi chāttāpetvā, Bd chindā-. ¹³ Bid bahu. ¹⁴ Bid -lādini.

¹⁵ Bid anatto. ¹⁶ Bid te. ¹⁷ Bid add ti. ¹⁸ Bi anattena. ¹⁹ Bi attam̄. ²⁰

Bid nippattomhi. ²¹ Bi anattena attam̄. ²² Bid kucchimhi. ²³ Bid -yam̄. ²⁴

Bid sabbasippāni. ²⁵ Bid uggañhitvā. ²⁶ Bid -dhammena rajjam̄ kārento. ²⁷

Bid Pañcasilāni.

khati uposatham¹ karoti. Ath' ass' eko² amacco antepure padussi. Pādāmūlakādayo ñatvā „asukaamacco³ antepure paduttho“ ti rañño ārocesum. Rājā parigañhpento⁴ yathāsabhāvato ñatvā tam pakkositvā⁵ „mā marī ito pañthāya upañthahīti⁶“ nibbisayam⁷ akāsi. So gantvā aññatarasāmantarājānam⁸ upatthahīti sabbam vatthum heñthā Mahāsīlavajātake kathitasadisam⁹ eva. Idhāpi so rājā tikkhattum vīmañsitvā tassa amaccassa vacanam saddahitvā „Bārānasīrajjam gañhissāmīti“ mahantena parivārena rajjasimam pāpuṇi¹⁰. Bārānasīrañño pañcasata-mattā¹¹ mahāyodhā tam pavattim ñatvā „deva asuko nāma kira rājā ‘Bārānasīrajjam gañhissāmīti’ janapadaṁ bhindanto āgacchati, etth' eva nam gantvā¹² gañhissāmā“ 'ti āhaṁsu. „Mayham paravihīṁsāya¹³ laddhena rajjena kiccam n' atthi, mā kiñci karitthā“ 'ti¹⁴. Corarājā āgantvā nagaram parikhipi. Puna amaccā rājānam upasāñkamitvā „deva, mā evam karittha, gañhāma nan“ ti āhaṁsu. Rājā „na labbhā kiñci kātum, nagarañvārāni vivarathā“ 'ti vatvā sayam¹⁵ amaccaparivuto¹⁶ mahātale pallamke nisidi. Corarājā catusu dvāresu manusse pātentō¹⁷ nagaram pavisitvā pāsādam abhiruyha amaccaparivutam rājānam gāhāpetvā sañkhalikāhi bandhā-petvā bandhanāgāre pakkipāpesi. Rājā bandhanāgāre nisinno va corarājānam mettāyanto mettajjhānam uppādesi. Tassa mettānubhāvena¹⁸ corarañño kāye dāho¹⁹ uppajji, sakalasarīram yamakaukkāhi jhāpiyamānam viya jātam, so mahādukkhā-bhitunno „kin nu kho kāraṇan“ ti pucchi. „Tumhe sīlavan-tam rājānam bandhanāgāre khipāpetha²⁰, tena vo idam²¹ dukkham uppannam bhavissatiti“. So gantvā Bodhisattam khamāpetvā „tumhākam rajjam tumhākam eva hotū“ 'ti rajjam

¹ Bid uposathakammam. ² Ck athassa eko, Bi atheko. ³ Bi asukamacco. ⁴ Bid parigañhanto. ⁵ Bid -sāpetvā. ⁶ Ck Bd upañthā-. ⁷ Bid nibbisariyam. ⁸ Bid -tarani-. ⁹ Bid kathitam. ¹⁰ Bid sañpā-. ¹¹ Bid satta sata-. ¹² Bid omit gantvā. ¹³ Bid parahim-. ¹⁴ Bid add āha. ¹⁵ Bid add pana. ¹⁶ Bid amaccagaṇa-. ¹⁷ Bi pothento, Bd potento. ¹⁸ Bid mettāyā ānu-. ¹⁹ Bid qā-. ²⁰ Bid pakkipetha. ²¹ Bid te tañi.

tass' eva niyyādetvā „ito paṭṭhāya tumhākarī paccatthikā¹ mayham² bhārā³“ ti vatvā dutṭhāmaccassa⁴ rājānaṁ⁵ karitvā⁶ attano nagaram eva gato. Bodhisatto alamkataṁ mahātale sa-mussitasetacchatte⁷ pallamke nisinno parivāretvā⁸ nisinnehi 5 amacehi saddhiṁ sallapanto⁹ purimā dve gāthā avoca:

1. Seyyamso seyyaso hoti yo seyyam upasevati,
ekena¹⁰ sandhiṁ katvāna sataṁ vajjhe amocayiṁ¹¹. 94.
2. Tasmā sabbena lokena¹² sandhiṁ katvāna ekako
pecca saggam na gaccheyya¹³, idam sunotha¹⁴ Kāsayo¹⁵
ti. 95.

10

Tattha seyyamiso seyyaso hoti yo seyyam upasevatiti anavajja-uttamadhammasaṁkhātarī seyyo¹⁶ ariiso koṭṭhāso assā ti seyyamiso kusaladhammasannissito¹⁷ puggalo yo¹⁸ punappuna¹⁹ taṁ seyyam kusaladhamma-bhāvanam²⁰ kusalābhīrataṁ vā uttamapuggalāni upasevati so seyyaso hoti pa-15 saṁsataro ca hoti, ekena²¹ sandhiṁ katvāna sataṁ vajjhe amocayiṁ²² ti tadaṁnāpi c' etai²³ veditabbaiḥ: ahaṁ hi²⁴ seyyam mettabhāvanāṁ²⁵ upa-sevanto tāya mettabhāvanāya²⁶ ekena corarāññi saddhiñi santhavam²⁷ katvā mettabhāvanai ghaṭetvā tumhe satajane²⁸ vajjhe²⁹ amocayiṁ. Dutiyagāthāya attho: yasmā ahanū ekena saddhiṁ ekako³⁰ mettabhāvanāsandhiṁ³¹ katvā tumhe 20 vajjhappatte satajane³² mocayiṁ³³ tasmā veditabbam etai³⁴, tasmā³⁵ sabba-lokena saddhiṁ mettabhāvanāsandhiṁ³¹ katvā³⁶ puggalo³⁶ paraloke saggam na³⁷ gaccheyya, mettāya hi upacāraṇi kāmāvacare paṭisandhiñi deti, āpannā Brahma-loke idam mama vacanam sabbe pi tumhe Kāsiratthavāsinu sunāthā 'ti.

Evaṁ Mahāsatto mahājanassa mettabhāvanāya gunam van-25 netvā³⁸ dvādasayojanike Bārāṇasīnagare setacchattam³⁹ pahāya Himavantam pavisitvā isipabbajam pabbaji.

¹ Bid -ko. ² Bid me. ³ Bid -ro. ⁴ Bid padu-. ⁵ C^o Bid rājānaṁ, C^o rājānaṁ corr. to -ṇam. ⁶ Bid kāretvā. ⁷ Bid -tacchatte. ⁸ Bid omit parivāretvā. ⁹ Bid -pento. ¹⁰ Bid etena. ¹¹ Bi amodati, Bd amodayi. ¹² Bid lokena sab-bena. ¹³ Cks na gaccheyya, Bd nigaccheyya, Bi omits na. ¹⁴ Bid sunā-. ¹⁵ Bid kāsiyā. ¹⁶ Cks seyyena. ¹⁷ Bid -manissita. ¹⁸ Bid so ¹⁹ Bid -nnaṁ. ²⁰ Bd adds vā. ²¹ Bi etena. ²² Bid amodayi. ²³ Bid imināpetam. ²⁴ Bi kahāni upari, Bd ahañca. ²⁵ Bid mettā-. ²⁶ C^o Bid mettā-. ²⁷ Bid omit santhavam. ²⁸ Bi sattasatajanā, Bd sattasatajana. ²⁹ Cks vajjhā, Bi dhamme, Bd bajjhe. ³⁰ Bi adds ca, Bd va. ³¹ Bid -nāyasaddhiṁ. ³² Bi sasājane, Bd sattasatajane. ³³ Bi mocesi, Bd mocesi. ³⁴ Cks kasmā. ³⁵ Cks kato, Bid katvāna ekako. ³⁶ Bid add pecca. ³⁷ Bid ni. ³⁸ Bid samvā-. ³⁹ Bid setacha-.

Satthā abhisambuddho¹ hutvā tatiyaṁ gātham āha:
 8. Idam vatvā mahārājā Kaṁso Bārāṇasiggaho
 dhanum tūpiñ ca² nikkhippa saññamam ajjhupāgamīti. 96.

Tattha mabanto rājā³ mahārājā, Kaṁso ti tassa nāmam⁴, Bārāṇasiñi
 gahetvā ajjhāvāsanato Bārāṇasiggaḥo, so rājā idam vacanam vatvā dhanuñ 5
 ca tūpiñ ca⁵ nikkhippa pahāya⁶ chadjetvā dīlasaṁyamāñ upagato⁷ jhānam
 uppādetvā sparīhīnajjhāno Brahmaloke uppanno ti.

Satthā imam dhammadesanam āhaśritvā jātakam samodhānesi:
 „Tadā corarājā Ānando ahosi, Bārāṇasirājā pana aham evā“ ’ti.
 Seyyajātakam⁸. 10

3. Vaddhakisükarakajata.

Varam varam tvan ti. Idam Satthā Jetavane viharanto
 Dhanugghatissattheram⁹ ārabhma kathesi. Pasenadirañño pitā
 Mahākosalo Bimbisārarañño dhītaram¹⁰ Kosala devim dadamāno tassā
 nahānacuṇṇamūlam¹¹ satasahassutthāyikam¹² Kāsigāmāñ¹³ adāsi. 15
 Ajātasattunā pana pitari mārite Kosala devī pi sokābhībhūtē kālam
 akāsi. Tato Pasenadirājā¹⁴ cintesi: „Ajātasattunā pitā mārito, bha-
 gini pi me sāmikagatena¹⁵ sokena kālakatā, pitughātakassa corassa
 Kāsigāmāñ¹⁶ na dassāmīti“ so tam¹⁷ Ajātasattussa na adāsi. Tam
 gāmāñ nissāya tesam dvinnam pi kālena kālam yuddham hoti. 20
 Ajātasattu taruṇo samattho, Pasenadi mahallako yeva, so abhikkha-
 ñam parajjhati¹⁸, Mahākosalassa¹⁹ pi manussā yebhuyyena parājīta. 25
 Atha rājā „mayam²⁰ abhipham parajjhāma²¹, kin nu kho kātabban“
 ti amacce pucchi. „Deva, ayyā nāma mantacchekā honti, Jetavana-
 vihāre²² bhikkhūnam katham sotum vattatitī“. Rājā „tena hitāyam²³
 velāyam²³ bhikkhūnam kathāsallāpam sunāthā“ ’ti carapurise²⁴ āñāpesi.
 Te tato paṭṭhāya tathā akāṁsu. Tasmim pana kāle dve mahallakatherā²⁶
 vihārapaccante paññasālāya vasanti Uttatthero²⁶ ca Dhanugghatissat-

¹ Bī samuñāsam-. ² Bīd tunḍīnca. ³ Bd addis ti. ⁴ Bīd add bārāṇasiggaho ti.

⁵ Bīd tunḍīnca, and add sarasañkhātam tunḍīnca. ⁶ Bīd ohāya ⁷ Bīd add
 pabbajito pabbajitvā ca pana ⁸ Ck seyyam, Bīd add dutiyam ⁹ Bīd add nāma.

¹⁰ Bī addis videhi nāma, Bd vedehi. ¹¹ Bīd -cuṇñena mūlam. ¹² Bīd -uṭhānam.

¹³ Bīd kāsiṅgā-. ¹⁴ Bīd p. kosala rājā. ¹⁵ Bīd sāmikē kālañkate tena. ¹⁶ Bīd

kāsiṅgāmakām. ¹⁷ Ck tassa. ¹⁸ Bīd parājeti. ¹⁹ Bīd -ssā. ²⁰ Ck mayam, Ck

mayā, Bī mayham. ²¹ Bīd aparajjhāma. ²² Bīd -nevi-. ²³ Bīd -ya. ²⁴ Bī

caranapū-, Bd carikapu-. ²⁵ Bd -kātherā. ²⁶ Bīd datta-.

thero ca. Tesu Dhanuggahatissathero pañhamayāme pi¹ majjhimayāme pi niddāyitvā² pacchimayāme pabujjhitvā ummukkāni pothetvā³ aggim jāletvā nisinnako⁴ āha: „bhante Uttattherā⁵” ti. „Kim bhante Tissattherā” ti. „Niddāyasi no tvan⁶” ti. „Aniddāyantā⁷ kim karissāmā” ti.

„Uttihāya tāva nisidathā” ti. So uttihāya nisinno tam Uttattheram⁸ „ayām te lālo mahodara-Kosalo cātimattam bhattam eva⁹ pūtim¹⁰ karoti, yuddhavicāraṇam pana kiñci na jānatī, parājito parājito¹¹ tv-eva¹² dāpetiti”. „Kim pana kātum vattatiti”. Tasmin khanē te pana¹³ carapurisā¹⁴ tesam katham sunantā atthaṁsu. Dhanuggaha-

tissatthero yuddham vicāresi: „bhante, yuddho nāma¹⁵ padumavyūho¹⁶ cakkavyūho¹⁶ sakatavyūho¹⁶ ti tayo vyūhā¹⁷ honti, Ajātasattum gaṇhitukāmena asuke nāma pabbatakucchismiṁ dvisu pabbatabhittisu¹⁸ manusse thapetvā purato dubbalabalām¹⁹ dassetvā pabbatantaram pa-viṭṭhabhāvam jānitvā²⁰ pavitthamaggam occhinditvā²¹ purato ca pac-

chato ca ubhosu pabbatabhittisu²² vaggitvā unnaditvā²³ khippe patitamacchain²⁴ viya antomuṭhiyam manḍukapotakanī²⁵ viya ca katvā sakkā assa tam gahetun²⁶ ti. Carapurisā²⁶ tam vacanam²⁷ rāñō arosesum. Tam sutvā rājā saṅgāmabherim pahārāpetvā²⁸ gantvā sa-kaṭavyūham²⁹ katvā Ajātasattum jīvagāham gāhāpetvā attano dhītarām Vajirakumārim³⁰ bhāgineyyassa datvā Kāsigāmakam³¹ tassā³² na-hānāmūle³³ katvā datvā uyyojesi. Sā pavatti bhikkhusamghe pākatajātā. Ath' ekadivasam³⁴ dhammasabhāyam katham samuṭṭhāpesum: „āvuso Kosalarājā kira Dhanuggahatissassa³⁵ vicāraṇāya Ajātasattum jinīti³⁶”. Satthā āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā” ti pucchitvā „imāya nāma” ti vutte „na bhikkhave idān' eva pubbe pi Dhanuggahatiso yuddhavicāraṇāya cheko yevā” ti vatvā atītam āhari:

¹ Cks omit pl. ² Cks omit niddāyitvā ³ Bi yodhetvā, Bd sodhetvā. ⁴ Bid add va. ⁵ Bid datta-. ⁶ Bi kim niddāyanto nisinno tvan, Bd kim niddāyasi nisino tan.

⁷ Bi niddāyanto, Bd niddāyantā. ⁸ Bid nisinno bhante ti dattathera. ⁹ Bid pāṭibhuttabhattai. ¹⁰ Bid pūtim eva. ¹¹ Bid only one parājito. ¹² Ck tevava, Cs tevava corr. to tvevava, Bid tvevava. ¹³ Bid omit pana. ¹⁴ Bid carska-. ¹⁵ Bid add tividho. ¹⁶ Bid -byūho. ¹⁷ Bid -byūhā. ¹⁸ Ck Bi -i-u. ¹⁹ Bid dubbalai. ²⁰ Bid ajānāpetvā. ²¹ Bid occhitvā. ²² Ck -isu. ²³ Cs Bi unnā-. ²⁴ Bid jāle pakkhittamacchaini. ²⁵ Bid vattapo-. ²⁶ Bi carana-, Bd caraka-. ²⁷ Bid sāsanam. ²⁸ Bid vicārāpetvā. ²⁹ Ck Bid -byūham. ³⁰ Bid add nāma. ³¹ Bid kāśikagāmam. ³² Ck tassa. ³³ Bid -lañi. ³⁴ Bid add bhikkhu ³⁵ Bid -tissattherai. ³⁶ Bid jinātiti.

Atite Barāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto Araññe rukkhadevatā hutvā nibbatti. Tadā Barāṇasim nissaya niviṭṭhā¹ vaḍḍhakigāmakā. Eko vaḍḍhaki² danḍatthāya³ Arañnam gantvā āvāte patitam sūkarapotakam disvā⁴ gharaṁ netvā patijaggi. So vuddhipatto⁵ mahāsarīro 5 vaṁkadātho ācārasampanno ahosi, vaḍḍhakinā puṭṭhattā⁶ pana vaḍḍhakisūkaro tv-eva paññāyi. Vaḍḍhakissa rukkhatacchana-kāle tunḍena rukkham parivatteti⁷ mukhena ḍasitvā vāsiphara-sūni khādanamuggare ābarati kālasuttakoṭiyam gaṇhāti. Atha so vaḍḍhaki „kocid’ eva naṁ khādeyyā“ ’ti bhayena netvā 10 Araññe vissajjesi. So pi Arañnam pavisitvā khemam vasanaphāsukaṭṭhānam⁸ olokento ekam pabbatantare mahantam giri-kandaram addasa sampannakandamūlaphalam phāsukam 15 vasanatthānam. Anekasatasūkarā⁹ tam disvā tassa santikam agamiṁsu¹⁰. So pi te āha: „aham tumhe va olokento ca- rāmi¹¹, tumhe ca¹² mayā ditṭhā, idañ ca thānam ramaṇiyam, aham pi dāui¹³ idh’ eva vasissāmīti“. „Saccam imam thānam ramaṇiyam, parissayo pan’ ettha atthīti“. „Aham pi tumhe disvā etam aññāsim¹⁴, evam gocarasampanne thāne vasantānam tesam¹⁵ sariresu māṁsalohitam n’atthi, kiṁ¹⁶ pana vo ettha 20 bhayan“ ti. „Eko vyaggho¹⁷ pāto va āgantvā ditṭhaditṭham yeva¹⁸ gaḥetvā gacchatīti“. „Kiṁ¹⁹ pana so²⁰ nibaddham gaṇhāti udāhu antarantarā“ ti. „Nibaddham gaṇhātīti“. „Kati pana te vyagghā¹⁷“ ti. „Ekako yevā“ ’ti. „Ettakā tumhe ekassa²¹ na sakkothā“ ’ti. „Āma na sakkomā“ ’ti. „Ahām²² 25 tam gaṇhissāmi, kevalam tumhe mama vacanam karotha, so vyaggho¹⁷ kahām vasatīti“. „Etasmim²³ pabbate“ ti. So rattim neva sūkare carāpetvā yuddham²⁴ vicārento „yuddham

¹ Bid nivuṭṭha. ² Bid -ki. ³ Bid dabbatthāya. ⁴ Bid add tam. ⁵ Bid vuddhi.

⁶ Bid posittā⁷ Bid -vatteśi. ⁸ Bid khemam pana phāsu-. ⁹ Bid -sūkarasamākinnam te sūkarā. ¹⁰ Bi gamamīsu, Bd āgamamīsu. ¹¹ Bid vica-. ¹² Bid

api ca neva in the place of tumhe ca. ¹³ Bid idāni. ¹⁴ Ck akāsim. ¹⁵ C-

vo. ¹⁶ Cks kiṁ. ¹⁷ Bid by-. ¹⁸ Bid yaṁ vā tam vā. ¹⁹ Ck kiṁ. ²⁰ C- paneso.

²¹ Bid add yujjhitum. ²² Cks aban. ²³ Bid ekasmim. ²⁴ Bid add neva.

nāma padumavyūhacakkavyūhasakaṭavyūhavasena¹ tividham hotīti² vatvā padamavyūhavasena³ vicāresi, so hi bhūmisīsam jānāti, tasmā „imasmiṁ ṭhāne⁴ yuddham vicāretum vattatīti⁵ sūkarapillake⁶ mātare⁷ ca tesam majjhaṭṭhāne ṭhapesi, tā⁸ āvijjhītvā⁹ vajjhasūkariyo tā āvijjhītvā¹⁰ potasūkare te āvijjhītvā¹¹ daharasūkare¹² te āvijjhītvā¹³ dīghadāṭhasūkare te āvijjhītvā¹⁴ yuddhasamatthe balavabalavasūkare¹⁵ dasadasavīsatijane¹⁶ tasminīn ṭhāne¹⁷ balagumbam katvā ṭhapesi. Attano ṭhitaṭṭhānassa purato ekaṁ parimaṇḍalam āvāṭam khaṇāpesi, pacchato 10 ekaṁ kullakasanṭṭhānam¹⁸ anupubbaninnam pabbhārasadisam. Tassa saṭṭhisattatimatte yodhasūkare ādāya tasminīn tasminīn ṭhāne „mā bhāyitthā“¹⁹ ti kammaṁ vicārentass²⁰ eva vicarato²¹ arūpaṁ utṭhahi. Vyaggho²² utṭhāya „kālo“²³ ti nātvā gantvā tesam sam-mukhā²⁴ ṭhito²⁵ pabbatatale ṭhatvā akkhini ummīletvā sūkare 15 olokesi. Vaddhakisūkaro „paṭioloketha²⁶ nan“²⁷ ti²⁸ sūkarānam saññam adāsi. Te paṭiolokesuṁ²⁹. Vyaggho³⁰ mukhaṁ nib-beṭhetvā³¹ assasi³², sūkarāpi tathā karīmsu. Vyaggho³³ mut-tam chaddesi, sūkarāpi chaddayimsu. Iti yaṁ yaṁ so karoti taṁ taṁ te paṭikarīmsu. So cintesi: „pubbe sūkarā mayā 20 olokitatāle palāyantā palāyitum pi na sakkonti, ajja apalāyitvā mama paṭisattu³⁴ hutvā mayā katam eva paṭikaronti³⁵, ekas-minī³⁶ bhūmisīse ṭhito eko nesaiṁ³⁷ samvidahako³⁸ pi³⁹ atthi, ajja mayham tassa⁴⁰ jayo na paññāyatīti⁴¹ so nivattitvā attano vasanaṭṭhānam eva agamāsi. Tena pana gahitamain-25 sakhādako eko kūṭajaṭilo atthi, so taṁ tucchahatthaiṁ eva āgac-chantam disvā tena saddhim sallapanto paṭhamam gātham āha:

¹ Bid -byūha-. ² Bid add taṁ. ³ Bid -pitāro ca. ⁴ Bid -ro. ⁵ Bid te. ⁶ Cks avi-. ⁷ C^a avi-. ⁸ Bi jiyaśū-, Bd jarasā-. ⁹ C^a balavabalaśū-, Bi balavata-rasū-, Id phalavatarasū-. ¹⁰ C^k dasadasavīsatijane, Bi dasavīsatīsajñe, Id dasavīsatīsajane. ¹¹ Bid gumbathāne. ¹² Bid kulkasa-. ¹³ Bi kammaṁ vicārato, Id kammaṁ vicārente. ¹⁴ Bd by-. ¹⁵ Cks -te. ¹⁶ Bid pati-. ¹⁷ Bid add vicārente tesam. ¹⁸ C^k nibbāṭhetvā, Bi uppādetvā, Bd upātetvā. ¹⁹ C^a assa, Bid assasi. ²⁰ Bid paṭi-. ²¹ Bid -tīti. ²² C^k etasminī. ²³ Bid tesamī. ²⁴ Bid add koci. ²⁵ Bid omit pi. ²⁶ C^a Bid gatassa.

1. Varam varam tvarām nihanaṁ pure cari¹
asmim padese abhibhuyya sūkare,
so dāni eko vyapagamma² jhāyasi,
balam nu te vyaggha na c' ajja³ vijjatīti. 97.

Tattha varam varam tvarām nihanaṁ pure cari¹ asmin padese⁴ abhibhuyya sūkare ti ambho vyaggha⁴ tvarām⁵ pubbe⁶ imasmim padese sabbasūkare abhibhavitvā imesu sūkaresu varam tvarām uttamuttamasūkaram⁷ nihanañto vicari, so dāni eko vyapagamma⁸ jhāyasi⁹ so tvarām idāni aññam sūkaram agahetvā ekako⁹ apagantvā jhāyasi pajjhāyasi, balam nu te vyagha¹⁰ na cajja vijjatīti ambho vyaggha ajja kāyabalam n' attīti. 10

Tam sutvā vyaggho⁴ dutiyam gātham āha:

2. Ime sudam¹¹ yanti disodisam pure
bhayadditā lenagavesino¹² puthu,
te dāni saingamma rasanti¹³ ekato,
yatthaṭhitā duppasah' ajja 'me mayā ti. 98. 15

Tattha sudan¹⁴ ti nipāto, ayam pana samkhapattho: ime sūkarā pubbe manī disvā bhayena atītā pilitā attano lenagavesino¹² putbu¹⁵ visum hutvā disodisam¹⁶ yanti, tam tam disam¹⁷ abhimukhā palāyanti, te idāni¹⁸ sabbe pi samāgantvā ekato rasanti¹⁹ nadanti²⁰ tañ ca bhūmisam upagatā, yatthaṭhitā²¹ duppasah dummadayā²² ajja ime²³ mayā ti. 20

Ath' assa ussāham janento kūṭajaṭilo „mā bhāyi, gaccha tayi naditvā pakkhandante²⁴ sabbe bhītā bhijjītvā palāyissantī“ āha. Vyaggho⁴ tasminn ussāham janente sūro hutvā puna gantvā pabbatatale atīhāsi. Vaddhakisukaro dvinnam āvātānam antare atīhāsi. Sūkarā „sāmi mahācoro punāgato“ ti āhamsu. 95 „Mā bhāyatha²⁵, idāni nam²⁶ gaṇhissāmīti“. Vyaggho⁴ naditvā vaddhakisukarass' upari²⁷ pati²⁸. Sūkarō tassa attano upari-

¹ Cks -ram. ² Bī byagghamaggamma, Bd byagghayapagamma. ³ Ck vajja. ⁴ Bid by-. ⁵ Bid add pūre. ⁶ Bd pubbam. ⁷ Bid -mām sū-. ⁸ Bī byagghamagammi, Bd byagghayapagamma. ⁹ Bid add va. ¹⁰ Ok tikinna, Ce nakinna in the place of vyaggha, Bid byaggha. ¹¹ Bī imassukho, Bd imassutā. ¹² Bid lenām-. ¹³ Ce rayanti, Bī vasantā, Bd vasanti. ¹⁴ Bī assukē, Bd assutā. ¹⁵ Bid add ti. ¹⁶ Ce -sā. ¹⁷ Cks -sā. ¹⁸ Bid dāni. ¹⁹ Bī vasanti, Bd vasanti. ²⁰ Bī ṭhapanti, Bd titheanti. ²¹ so all four MSS. ²² Bid dujjayā. ²³ Bid me. ²⁴ Bid pakkante. ²⁵ Bid -yitha. ²⁶ Bid omit nam. ²⁷ Bid -rassa upari. ²⁸ Bid pakkhandi.

patitakāle¹ parivattitvā vegena ujukam² khataāvāte³ pati. Vyaggho⁴ vegam sandhāretum asakkonto upariuparibhāgena⁵ gantvā kullakamukhassa tiriyaṁ khataāvātassā⁶ atisambādhamukhatthāne⁷ patitvā puñjakato⁸ viya ahosi. Sūkaro āvātā⁹ uttaritvā asani vegena gantvā vyaggham¹⁰ antarasathimhi¹¹ dātthāya paharitvā yāva vakkapadesā¹² phāletvā pañcamadhuramāṁsaṁ¹³ dātthāya paliveṭhetvā¹⁴ vyagghassa matthake āvijjhītvā „gaṇhatha tumhākam paccāmittan“ ti ukkhipitvā¹⁵ bahi āvāte chaddesi¹⁶. Paṭhamāgatā¹⁷ vyagghamaṁsaṁ¹⁸ labhīṁsu, pacchā¹⁹ āgatā²⁰ „vyagghamaṁsaṁ²¹ kīdisam²² hotīti“ tesam mu-khāni²³ upasiṁghantā vicariīṁsu, sūkarā na tāva tussanti. Vaddhakisūkaro tesam iṅgitam disvā „kin nu kho tumhe na tussathā“ ti āha. „Sāmi, kiṁ etena vyagghena²⁴ ghātitena²⁵, aññe dasa²⁶ vyagghe²⁷ ānayanasamattho kūṭajatilo atthi yevā“ ti.
 15 „Ko nām’ eso“ ti²⁸. „Eko dussilatāpaso“ ti. „Vyaggho²⁹ pi mayā ghātito³⁰, so me kiṁ³¹ pahoti, atha³² gaṇhissāma nan“ ti sūkaraghaṭāya³³ saddhiṁ pāyāsi. Kūṭatapaso vyagghe³⁴ cirāyante „kin nu kho sūkarā vyaggham³⁵ gaṇhīṁsū“ ‘ti paṭi-patham gacchanto³⁶ sūkare āgacchante disvā attano parikkhā-
 20 ram ādāya palāyanto tehi anubaddho³⁷ parikkhāruṁ chaddetvā vegena udumbararukkham abhirūhi³⁸. Sūkarā „idāni ‘mha³⁹ sāmi naṭṭhā⁴⁰, tāpaso palāyitvā rukkham abhirūlho⁴¹“ „Kiṁ rukkham⁴² nāmā“ ti. „Udumbararukkhan“ ti. So „sūkariyo udakaīn āharantu, sūkarapotakā⁴³ khaṇantu, dighadāṭhā sūkarā⁴⁴
 25 mūlāni chindantu, sesā parivāretvā rakkhantū⁴⁵ ‘ti samvida- hitvā tesu tathā karontesu sayam udumbarassa ujukam gata-

¹ Bid uparipatana-. ² Ck Bid -ka. ³ Bid khaپante āvāte. ⁴ Bid by-. ⁵ Bid omit one upari. ⁶ Ck khatani-, Bi khana-. ⁷ Bid -dhe-. ⁸ Bid pañcalikato. ⁹ Bi antaravatthumhi, Bd omits n. ¹⁰ Bid -se. ¹¹ Ck paca-. ¹² Bi patisedhetvā, Bd paṭivedbetvā. ¹³ Cks khi-. ¹⁴ Bd -ti. ¹⁵ Ck -tam, Bid pathamāgatā. ¹⁶ Ck tasi. ¹⁷ Bid kiṁdiso. ¹⁸ Bid mukhaṁ. ¹⁹ Bid khāditena. ²⁰ Bid añño pana, Ck añño dasa. ²¹ Bi byaggha, Bd byaggho. ²² Cks omit tt. ²³ Bid -tito. ²⁴ Cks kiṁ. ²⁵ Bid etha. ²⁶ Bi -gaṇāya. ²⁷ Bid add te. ²⁸ Bid bāndhito. ²⁹ Bid -rūyhi. ³⁰ Ck māh, Bi omits māh. ³¹ Bi duṭhā, Bd duṭha. ³² Bi -rūyhitī, Bd -rūhitī. ³³ Ck -potā, Bid add pathavī. ³⁴ Bid āra.

thūlamūlam¹ pharasunā paharanto viya ekappahāram eva² katvā udambararukkham³ pātesi. Parivāretvā ḥitasūkarā kūṭajaṭilām bhūmiyām pātetvā khaṇḍākhaṇḍām⁴ katvā yāva atthito⁵ khāditvā vadḍhakisūkaram udumbarakhandhe yeva nisīdāpetvā kūṭajaṭilassa paribhogasāmīkhena udakam āharitvā abhisīñcitvā 5 rājānam kariṁsu, ekañ ca taruṇasūkarim abhisīñcitvā tassa aggamahesim akāṁsu. Tato paṭṭhāya kira yāv' ajjatanā rājāno udumbarabhadapīthe nisīdāpetvā tīhi sāmkhehi abhisīñcanti. Tasmim vanasande adhivathā devatā naṁ⁶ acchariyām disvā ekasmim khandhavivare⁷ sūkarānam abhimukhā 10 hutvā tatiyām gātham āha:

s. Nam' atthu sāmghānam samāgatānam,
disvā sayam sakhyā⁸ vadāmi abbhutām
vyaggham⁹ migā yattha jinimsu dāṭhino
sāmaggiyā dāṭhabalesu muccare¹⁰ ti. 99.

15

Tattha namatthu sāmghānan ti ayām mama namakkāro samāgatānam sūkarasāmghānam atthu, dievā sayam sakhyā¹¹ vadāmi abbhutan ti idam pubbe abbūtapubbaṁ abhūtam sakhyām¹² mittabhāvām sayam disvā vadāmi, vyaggham⁹ migā yattha jinimsu dāṭhino ti yatra hi nāma dāṭhino sūkarā migā vyaggham¹³ jinimsu¹⁴ ayam eva vā pāṭho, sāmaggiyā dāṭhabalesu muccare¹⁵ ti yā esā dāṭhabalesu¹⁴ sūkaresu sāmaggi ekajjhāsayatā¹⁶ tāya¹⁶. tesu sāmaggiyā te dāṭhabalā paccāmittān gabetvā ajja maraṇa-bhāyā muttā ti attho. 90

Satthā imām desanām¹⁷ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā Dhanuggahatisso vadḍhakisūkaro ahosi, rukkhadevatā aham evā“ 'ti. 25 Vadḍhakisūkarajātakam¹⁸.

4. Sirijātaka.

Yām ussukā sāmgharantī¹⁹. Idam Satthā Jetavane viharanto ekaṁ siricorabrahmaṇām ārabbha kathesi. Imasmim

¹ Bid omit gata. ² Bid -rena. ³ Bi khaṇḍikam, Bd khaṇḍākhaṇḍikam. ⁴ Bi aṭhikā, Bd ajjhito. ⁵ Bid tarī. ⁶ Bid viṭapantare. ⁷ Bid sañkhyaṁ. ⁸ Bid by-. ⁹ Bid musicero. ¹⁰ Ok sakhyām, Bid sañkhyaṁ. ¹¹ Ok sañkhyaṁ, Bd abbhutapubbasañkhyaṁ. ¹² Bi jānisu. ¹³ Bd muñcare. ¹⁴ Bi omits muccare --- lesu. ¹⁵ C sāmaggiyā eka-, Bi sāmagga eka-. ¹⁶ Bid omit tāya. ¹⁷ Bid dhammade-. ¹⁸ Bid add tatiyām. ¹⁹ Bi sañkhār-, Bd sañkhār-

jātake paccuppannavatthum heṭṭhā Khadiraṅgajātake vitthāritam eva.
 Idhāpi pana sā Anāthapiṇḍikassa ghare catutthe dvārakoṭṭhake va-
 sanakamicchādiṭṭhidevatā¹ dandakamimām karontī² catupanñāsaḥirañña-
 koṭiyo³ āharitvā koṭṭhe pūretvā setṭhinā saddhiṁ sahāyikā ahosi.

5 Atha nām so ādāya Satthu santikam nesi. Satthā tassā dhammām
 desesi. Sā dhammām sutvā sotāpannā ahosi. Tato paṭṭhāya set-
 ṭhino yaso yathāporāno va jāto. Ath' eko Sāvatthi-vāsī sirilak-
 khaṇubrāhmaṇo⁴ cintesi: „Anāthapiṇḍiko⁵“ duggato hutvā puna issaro
 jāto, yam nūnāham datthukāmo viya gantvā tassa gharato siriṁ
 10 thenetvā āgaccheyyam⁶ ti so tassa gharām gantvā tena katassakkā-
 rasammāno sāraṇiyakathāya vattamānāya „kimatham āgato sīti“
 vutte „kahan⁷ nu kho siri patiṭṭhitā“ ti olokesi. Setṭhino ca sabba-
 seto dhotasaṁkhapaṭibhāgo kukkuṭo suvaṇṇapañjare pakkhipitvā
 ṭhapito atthi, tassa cūlāya siri patiṭṭhāsi. Brāhmaṇo olokayamāno⁷
 15 siriya⁸ patiṭṭhitabhāvam īnatvā⁹ „ahāni mahāsetṭhi pañcasate mānave
 mante vācemi, akālarāvīm¹⁰ ekām kukkuṭam nissāya te ca mayāñ ca
 kilamāma, ayañ ca kira kukkuṭo kālarāvī¹¹, imass' atthāya āgato
 'mhi, dehi¹² etam kukkuṭan¹³ ti āha¹⁴. „Gāpha brāhmaṇa, demi te
 kukkuṭan¹⁵ ti, „demīti“ ca vuttakkhaṇe yeva siri tassa cūlāto apagan-
 20 tvā ussīsake ṭhāpīte maṇikkhandhe patiṭṭhāsi¹⁶. Brāhmaṇo siriya
 maṇimihī patiṭṭhitabhāvam īnatvā maṇim¹⁷ pi yāci, „maṇim pi demīti“
 vuttakkhaṇe yeva¹⁸ siri manito apagantvā ussīsake ṭhāpīte ārakkha-
 yaṭṭhiyam¹⁹ patiṭṭhāsi. Brāhmaṇo¹⁸ tattha patiṭṭhitabhāvam īnatvā¹⁹
 yāci, „gāhāpetvā²⁰ gacchā²¹“ 'ti vuttakkhaṇe yeva¹⁶ ca²² siri tato³
 25 apagantvā Puññalakkhaṇadeviyā nāma setṭhino²⁴ agganahesiya sīse
 patiṭṭhāsi. Siricorabrāhmaṇo tattha patiṭṭhitabhāvam īnatvā „avissaj-
 jiyabhaṇḍam²⁴ etam yācītum pi na sakka²⁶“ ti cintetvā setṭhim etad
 avoca: „māhāsetṭhi ahāni ‘tumhākām gehe siriṁ thenetvā gamissāmīti“
 āgañchim²⁷, siri pana te kukkuṭassa cūlāya patiṭṭhitā ahosi, tasmim
 30 mama dinne tato apagantvā maṇimihī patiṭṭhāhi, maṇimihī dinne ārakkha-
 yaṭṭhiyā²⁸ patiṭṭhāhi, ārakkhayāṭṭhiyā dinnāya tato apagantvā Puññā-

¹ Bid -kā-. ² C^a -ti, Bid karoti. ³ Bid -paññāsa-. ⁴ Bid -paññūbrā-. ⁵ Bid
 add pubbe. ⁶ C^k kāṭan, C^a kathān, P^d katta, Bⁱ omits kahan. ⁷ Bid -kiya-.

⁸ Bid add tattha. ⁹ Bid add āha. ¹⁰ Bid -ravarī. ¹¹ all four MSS. -vi. ¹² Bid
 add me. ¹³ Bid omit āha. ¹⁴ Bid athāsi. ¹⁵ Bid tam. ¹⁶ Bid paññeva. ¹⁷ Bi
 ārakkhakatturaya-, P^d -kattaraya-. ¹⁸ Bid add siriya. ¹⁹ Bid add tam pi.

²⁰ Bid gahetvā. ²¹ Bid gacchāhi. ²² Bid omit ca. ²³ Bid yathito. ²⁴ Bid add
 bhariyā. ²⁵ Bi abhisajjiya-, Bid avisajjiya-. ²⁶ Bid sakkomi. ²⁷ C^k āgañji,
 C^a agañjī, Bid āgacchi. ²⁸ Bid -yaṭṭhiyam.

lakkhaṇadeviyā sīse patiṭṭhahi¹, idain kho² avissajjiyabhaṇḍan³ ti
imam⁴ pi me na gahitam, na sakkā tava sirim thenetum, tava san-
takam⁵ tav' eva hotū⁶ ti utṭhayāsanā pakkāmi. Anāthapiṇḍiko
„imam kāraṇam Satthu kathessāmī“ vihāram gantvā Satthāram
pūjetvā vanditvā ekamantaṁ nisinno sabbam Tathāgatassa ārocesi.⁵
Satthā taṁ sutvā „na kho gahapati⁷ aññesaṁ siri aññatra⁸ gacchati,
pubbe pi appapuññehi uppāditasiri pana puññavantānam yeva⁹ pāda-
mūlam¹⁰ gatā¹¹ ti vatvā tena yācito atītam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmādatte rajjam kārente
Bodhisatto Kāsiratthe¹⁰ brāhmaṇakule nibbattitvā vayap-
patto Takkasilāyam sippāni¹¹ uggaṇhitvā agāram¹² ajjhāva-¹⁰
santo mātāpitunnam kālakiriyāya samviggo nikhamitvā Hima-
vantapadese isipabbajjam pabbajitvā¹³ samāpattiyo¹⁴ uppādetvā
dīghassa addhuno accayena loṇambilasevanatthāya janapadam
gantvā Bārāṇasirañño uyyāne vasitvā punadivase bhikkham
caramāno hatthācariyassa gharadvāram agamāsi. So tassa¹⁵
cāre ca vihāre ca¹⁵ pasanno bhikkhanī datvā uyyāne vasāpetvā¹⁶
niccam paṭijaggi. Tasmīm kāle eko kaṭṭhahārako araññato
dārūni āharanto velāya nagaram¹⁶ pāpuṇitum nāsakkhi¹⁷, sā-
yam ekasmiṁ devakule dārukalāpam ussīsake katvā nipajji.
Devakule vissaṭṭhāpi¹⁸ kho bahū¹⁹ kukkuṭā tassāvidūre ekas-²⁰
miṁ rukkhe sayimsu, tesam uparisayitakukkuṭo paccūsakāle
vaccam²⁰ pātentō hetṭhāsayitakukkuṭassa sarīre pātesi, „kena
me sarīre vaccam²⁰ pātitan“ ti ca vutte „mayā“ ti āha, „kim-
kāraṇā“ ti ca vutte „anupadhāretvā“²¹ ti vatvā puna pi²²
pātesi. Tato ubho pi aññamaññam vatvā²³ „kin te balam²⁴²⁵
kin te balan“ ti kalaham karimsu. Atha hetṭhāsayitakukkuṭo
āha: „maṁ māretvā aṅgare pakkamāṁsam khādanto pāto va

¹ Bi -ṭhāhi, Bd -ṭhāti. ² Bid add pana. ³ Bi apisajjīya-, Bd avisajjīya-. ⁴ so Bid;
Cks nāmāni. ⁵ Cks -kā. ⁶ Bid add idāneva. ⁷ Bd aññattha. ⁸ Bi omits yeva, Bd
-aññieva. ⁹ Bd -le. ¹⁰ Bid kāsika-. ¹¹ Bi sippāni, Bd sippāñca. ¹² Bid -re.
¹³ Bid add pañca abhiññā ca aṭha ¹⁴ Bid add ca. ¹⁵ Bi omits ca vihāre ca,
Bd ca ca. ¹⁶ Bid -radvāram. ¹⁷ Bid na-. ¹⁸ Ck Bid visa-. ¹⁹ Ce Bid bahu.
²⁰ Cks -cam. ²¹ Bid -remī. ²² Bid omit pi. ²³ Bid kuddhā kalaham katvā in
the place of vatvā. ²⁴ Cks balanti.

kahāpapasahassam labhatī“. Uparisayitakukkuṭo āha: „ambho, mā tvam ettakeṇa gajji, mama thullamāṁsaṁ khādanto¹ rājā hoti bahimāṁsaṁ khādanto¹ puriso ce² senāpatiṭṭhānam itthī ce³ aggamaheṣiṭṭhānam labhati, atṭhimāṁsaṁ pana me khādanto¹ gihī ce bhanḍāgārikatṭhānam pabbajito ce rājakulūpakabhāvam labhatī“. Katṭhahārako tesam vacanam sutvā „rajje patte sahassena kiccam n’ atthī“ sañikam abhirūhitvā uparisayitakukkuṭaiṁ gahetvā māretvā ucchaṅge katvā „rājā bhavissāmī“ gantvā⁴ vivaṭadvāren⁵ eva nagaram⁶ pavisitvā⁷ 10 kukkuṭam nittacaiṁ katvā udaram sodhetvā „idam kukkuṭamāṁsaṁ sādhukam sampādehī“ pajāpatiyā adāsi. Sā kukkuṭamāṁsañ ca bhattañ ca sampādetvā „bhuñjissāmī“ tassa upanāmesi. „Bhadde, etam māṁsaṁ mahānubhāvam, etam khāditvā ahaiṁ rājā bhavissāmi, tvam aggamaheṣi bhavissa-⁸ 15 sīti“ tam⁹ bhattañ ca māṁsañ ca ādāya Gaṅgātīram¹⁰ gantvā „nahāyitvā bhuñjissāmī“ bhattābhājanam tīre ṭhapetvā na-hānatthāya otarīmsu. Tasmiṁ khaṇe vātēna khubhitam uda-kaiṁ āgantvā bhattabhbājanam ādāya agamāsi. Tam¹¹ nadīyā¹² 20 sotena vuyhamānam heṭṭhānadiyam hatthī¹³ nahāpentō eko hatthācariyo mahāmatto disvā ukkhipāpetvā „kiṁ ethā“ ‘ti¹⁴ pucchi. „Bhattañ c’ eva¹⁵ kukkuṭamāṁsañ ca sāmīti“ So tam¹⁶ pidāhāpetvā lañchāpetvā¹⁷ „yāva mayam āgacchāma tāv¹⁸ imam bhattam mā vivarā“ ‘ti bhariyāya pesesi. So pi kho katthahārako mukhato paviṭṭhena vālukodakena uddhumāta-²⁵ 25 udaro palāyi. Ath’ eko tassa¹⁹ hatthācariyassa kulūpako dibbacakkhutāpaso „mayham upaṭṭhāko hatthiṭṭhānam na vijahati, kadā nu sampattim sampāpuṇissatīti²⁰“ dibbacakkhunā upadhārento tam²¹ purisaṁ disvā tam kāranam ñatvā puretaraṁ gantvā hatthācariyassa nivesane niśidi. Hatthācariyo āgantvā²²

¹ Bid -dento. ² Bi vaca, Cks omit ce. ³ Cks ca. ⁴ Bid vatvā. ⁵ Cks -ram.

⁶ Bid tvam. ⁷ Bid -re. ⁸ Bid bhuñjissāmī. ⁹ Bid tañca. ¹⁰ Ck nadī. ¹¹

Ck -īnaiṁ, Ce Bid -i. ¹² Bi etanti ethkanti, Bd etanti. ¹³ Bid ca. ¹⁴ Cks lañjāpetvā, Bid lañcāpetvā. ¹⁵ Bid omit tassa. ¹⁶ Bid pāpu ¹⁷ Bid add tam.

vanditvā ekamantaṁ nisinno, tam bhattabhājanāṁ āharāpetvā „tāpasāṁ māṁsodakena¹ parivisathā“ ‘ti āha. Tāpaso bhattaṁ gahetvā māmse dīyamāne² agahetvā „imāṁ māṁsāṁ aham vicāremīti“ vatvā „vicārethā bhante“ ti vutte thūlamaṁsādīni ekekāṁ kōṭhāsaṁ kāretvā thūlamāṁsāṁ hatthācariyassa dā- 5
pesi bahimāṁsaṁ tassa bhariyāya, aṭṭhimāṁsaṁ attanā pari-
bhūñji. So bhattakiccāvasāne gacchanto „tvāṁ ito tatiyadivase
rājā bhavissasi, appamatto hohīti“ vatvā pakkāmi. Tatiya-
divase eko sāmantarājā āgantvā Bārāṇasīm parivāresi. Bārā-
ṇasīrājā hatthācariyam rājavesāṁ gāhāpetvā „hatthim abhirū- 10
hitvā³ yujjhā“ ‘ti āñāpetvā⁴ sayāṁ aññātakavesena senāya
vicārento ekena mahāvegena sarena viddho tam khaṇam ñeva
mari. So tassa matabhāvāṁ ñatvā hatthācariyo bahū⁵ kahā-
pane nīharāpetvā „dhanathikā purato hutvā yujjhantū“ ‘ti
bheriñ⁶ carāpesi. Balakāyo muhutten’ eva patirājānam⁷ jīvi- 15
takkhayām pāpesi. Amaccā rāñño sarīrakiccam kātā „kaiñ⁸
rājānam karomā“ ‘ti mantayamānā¹⁰ „rājā jīvamāno attano
vesāṁ hatthācariyassa adāsi, ayam eva yuddham kātā rajjaṁ
gaṇhi, etass’ eva rajjaṁ dassāmā“ ‘ti tam rajjena¹¹ abhisīñ-
ciṁsu, bhariyam assa aggamahesīm akāṁsu. Bodhisatto rāja- 20
kulūpako ahosi.

Satthā imāṁ desanām¹² āharitvā abhisambuddho hutvā imā¹³
dve gāthā abhāsi¹⁴:

1. Yam ussukā saṅgharanti¹⁵ alakkhikā bahum dhanām
sippavanto asippā ca¹⁶ Lakkhī va¹⁷ tāni bhūñjati. 100. 25
2. Sabbattha katapuññassa atīv’ aññe va¹⁸ pāñino
uppajjanti bahū⁷ bhogā app-anāyatanesu pīti. 101.

Tattha yan ussukā ti yattha¹⁹ dhanasaṅgharaṇe²⁰ ussukkam āpānnā
chandajātā kičchena bahum²¹ dhanām saṅgharanti²², ye ussukā ti pi pāñho ye

¹ Ck -dakena, Bi -dhañena. ² Ck Bid diya-, Cc dīyya-. ³ Bid -rūyhitvā. ⁴ Bid yujjhāhi. ⁵ Bid pesitvā. ⁶ Cc Bi bahu. ⁷ Bid bheriñ. ⁸ Bid sāmantarā-. ⁹ Bid tāni. ¹⁰ Bid add amhākām. ¹¹ Bid rajjañ. ¹² Bid atitām ¹³ Bid add tāvā. ¹⁴ Bid āha. ¹⁵ Cc saṅgharanti, Bid saṅkhāranti. ¹⁶ Bid asippava. ¹⁷ Bid lakkhīvā. ¹⁸ Cc Bid aticāññeva. ¹⁹ Bid yan. ²⁰ Bi dhanām saṅgharaṇe, Bid kharake, Cc dhanasañha- corr. to -sambha-. ²¹ Bi -u, Bid -ū. ²² Cc sañha- corr. to saṅgha-, Bid sañha-.

purisā dhanasamgharane¹ ussukā hatthisippādīvāsenā sippavanto² asippā ca antamaso vetañena⁴ kammarātī katvā bahūn⁵ dhanānī samgharantītī⁶ attho, lakkhī va⁷ tāni bhuñjatītī tāni bahūn⁵ dhanānī⁸ vuttāni dhanānī puññavā puriso attano va⁹ puññaphalañ paribhuñjanto kiñci¹⁰ kammarātī akatvā¹¹
 5 paribhuñjati. atīvaññe eva¹² pāñino ti atīva aññe yeva¹³ pāñino, evakāro purimapadēna yojetabbo, sabbath' eva katapuññassa aññe akatapuññe¹⁴ satte atikkanitvā ti attho, appanāyatañesu pīti api anāyatañesu pi ratanākaresu pi¹⁵ aratanākaresu pi¹⁶ ratanānī asuvannāyatañadīsu¹⁷ suvannādīnī ahatthāyanādīsu¹⁸ hatthiādayo ti saviññānakāviññānakā¹⁹ bahū²⁰ bhogā uppajjanti,
 10 tattha muttāmañjādīnam²¹ anākare uppattiyan²² duṭṭhagāmani-Abhayamahāra-jassa²³ vatthuñ kathetabbam.

Satthā pan'²⁴ imam gāthām vatvā „gahapati imesam sattānam puññasadisam aññānam āyatanañ nāma n'atthi, puññavantānam²⁵ hi anākaresu²⁶ ratanānī uppajjanti yevā“ 'ti vatvā imam dhammām²⁷ desesi:

15 Esa devamanussānam sabbakāmadado nidhi (Khud. Pāṭha p.14.) yam yad evābhipatthenti²⁸ sabbam etena²⁹ labbhati.
 Suvannatā sussaratā susanñthānasurūpatā³⁰ adhipaccarivāro³¹ sabbam etena labbhati.
 20 Padesārajjam issariyam cakkavattisukham³² pi yam devarajjam³³ pi³⁴ dibbesu sabbam etena labbhati.
 Mānusikā ca sampatti devaloke ca yā rati yā ca nibbānasampatti sabbam etena labbhati³⁵.
 Mittasampadām āgama³⁶ yoniso ve³⁷ payuñjato³⁸ vijjāvīmutti vasibhāvo sabbam etena labbhati.
 25 Pañcisambhidā vimokho ca yā ca sāvakapāramī paccekabodhibuddhabhūni sabbam etena labbhati.
 Evam mahiddhiyā³⁹ esā yadidam puññasampadā, tasmā dhīrā pasamsanti pañditā katapuññatan ti.

1 C^a -sañha- corr. to -saingha-, Bⁱ -sañkha-, B^d -sañha-. 2 Bⁱ add vā 3 B^d asippavā. 4 Bⁱ vetta-. 5 Bⁱ -u, B^d -ū. 6 C^a sam̄ha- corr. to samgha-, B^d sañkha-. 7 Bⁱ lakkhivā. 8 Bⁱ -nantī. 9 Bⁱ omit va. 10 C^a kañci. 11 Bⁱ -tvāpi. 12 Bⁱ aticcaññe eva. 13 ti atīva aññe yeva wanting in Bⁱ; B^d atī aññe evai. 14 Bⁱ katapuñña. 15 Bⁱ omit ratanā -- pl. 16 Bⁱ omit pl. 17 C^k -disu. 18 C^k -disu, Bⁱ ahatthivāhanā-. 19 -kaavi- 20 C^a B^d bahu-. 21 Bⁱ mutta -- dīni. 22 Bⁱ upatthantī, B^d uppajjanam. 23 Bⁱ duṭṭhagāminī-. 24 Bⁱ omit pan. 25 Bⁱ -nañ. 26 Bⁱ anāgāre, C^a -resupi. 27 Bⁱ dhamme, B^d dhammadesanā. 28 C^k yañ devā-, Bⁱ yañ yadāvā-. 29 Bⁱ sabbadānena. 30 Bⁱ -nā-. 31 C^a ādhī -- rā. 32 Bⁱ -añ. 33 C^k hi. 34 padese -- labbhati wanting in Bⁱ. 35 Bⁱ āgama. 36 Bⁱ ye, B^d ce. 37 Bⁱ vayujjanto, B^d pa-yujjako. 38 Bⁱ -kā.

Idāni yesu Anāthapiṇḍikassa siri patitīhitā tāni ratanāni dassetum
kukkuṭā¹ ti ādīm āha:

s. Kukkuṭamānayo² daṇḍo³ thiyo⁴ ca pūññalakkhanā
uppajjanti apāpassa katapuññassa jantuno ti 102.
vatvā⁵ pana jātakām samodhānesi.

Tatthā daṇḍo ti ārakkhikāyatthim⁶ vuttam, thiyo ti seṭṭhibhariyam
Puññalakkhaṇadeviyā, sesam ettha uttānam evā 'ti.

Jātakām samodhānesi: „Tadā rājā Ānandatthero ahosi kulūpaka-
tāpaso⁷ Samimāsambuddho“ ti⁸. Sirijātakām⁹.

5. Maṇisūkaraṇātaka.

10

Dariyā sattavassānīti. Idam Satthā Jetavane viharanto
Sundarināraṇāni¹⁰ ārabba kathesi. Tena kho pana samayena
Bhagavā sakkato hoti garukato hotīti¹¹. Vatthu¹² Kandhake¹³ āga-
tam eva, ayam pan' ettha saṃkhepo: Bhagavato kira bhikkhusa-
ghassa pañcannām mahānadīnām mahoghasadise lābhāsakkāre uppanne 15
hatalābhāsakkārā aññatitthiyā suriyuggamanakālē khajjopanakasadisā¹⁴
nippabhā hutvā ekato sannipatitvā mantayinīsu: „mayām samanassa
Gotamassa uppannakālato paṭṭhāya hatalābhāsakkārā, na no¹⁵ koci
atthibhāvam pi jānāti, kena nu kho saddhiṁ ekato hutvā samanassa
Gotamassa avanṇām uppādetvā lābhāsakkāram assa antaradhāpey-
yāmā“ 'ti. Atha nesam etad ahosi. „Sundariyā saddhiṁ ekato hutvā
sakkunissāmā¹⁶“ 'ti te ekadivasam Sundariṁ titthiyārāmām pavisitvā
vanditvā titthām nālapīmsu. Sā punappuna¹⁷ sallapantī pi paṭivaca-
nām alabhitvā „api nu ayyā¹⁸ kenaci viheṭhit' atthā“ 'ti pucchi.
„Bhagini¹⁹, samanām Gotamām amhe viheṭhetvā hatalābhāsakkāre²⁰
karitvā²¹ vicarantām na passasiti“. Sā²² evam āha: „mayā ettha
kiṁ kātum vattatitī“. „Tvām kho si²³ bhagini abhirūpā sobhag-
gappattā, samanassa Gotamassa ayasam āropetvā mahājanām tava

¹ Bid -to. ² Ck -mānayo, Bd -tomāṇyo. ³ Ck dabbo. ⁴ Ck tiyo, Bi itthiyo.

⁵ Bid add ca. ⁶ Bid ārakkhayaṭṭhim. ⁷ Ck kuṭu-, Bid kulu-, Bid add pana
sham eva. ⁸ Cks omit ti. ⁹ Bid adds catutthām, Bi ca vuttam. ¹⁰ Bid -risa-
māgamanī.

¹¹ Bi hoti, Bd omits hotīti. ¹² so all four MSS. ¹³ Bid maṇi-
khandhājātaka. ¹⁴ Bid -nakā viya. ¹⁵ Ck omits no. ¹⁶ Bid saṃgaṇhitissāmā.

¹⁷ Bid -nnām. ¹⁸ Bid add tumhe. ¹⁹ Bi ki bhagini, Bd kiṁ pagini. ²⁰ Cks
-ram. ²¹ Bid katvā. ²² Ck omits sā, Bid omit sā evam āha. ²³ Bid pi.

katham gāhāpetvā hatalābhassakkāram karohitī¹.. Sā „sādhū“ 'ti sampaṭicchitvā vanditvā pakkantā. Tato paṭṭhāya mālāgandhavilepanakappūrakaṭukappaladīni gahetvā sāyam mahājanassa Satthu dhammadesanaṁ sutvā nagaram pavisanaṅkāle jetavanābhimukhā²

5 gacchatī, „kaham gacchasi“ ca puṭṭhā „samanassa Gotamassa santīkam³, ahām hi tena⁴ ekagandhakuṭiyam vasāmīti⁵“ vatvā anātarasmīm titthiyārāme vasitvā pāto va Jetavanamaggam otaritvā na-

garābhimukhā⁶ gacchatī, „kim Sundari, kaham gatāsīti“ ca puṭṭhā „samanena Gotamena saddhiṁ ekagandhakuṭiyam vasitvā tam kile-

10 saratiyā ramāpetvā āgat' amhitī⁷ vadati. Atha nām⁸ katipāhaccayena dhuttānām kahāpaṇe datvā „gacchatha, Sundarim māretvā sa-

manassa Gotamassa gandhakuṭisamīpe⁹ mālākacavarantare nikhipitvā ethā¹⁰ 'ti vadim̄su. Te tathā akām̄su. Tato titthiyā „Sundarim na

15 passāmā¹¹ 'ti kolāhalam katvā raññō ārocetvā „kaham vo āsaṅkā¹²“ ti vuttā¹³ „ime divase“ Jetavanam¹⁴ gatā ti¹⁵, tatr' assa pavattim na

jānāmā¹⁶ 'ti vatvā „tena hi gacchatha, nām̄ vicinathā¹⁷ 'ti raññā anūñ-

nātā attano upatthāke¹⁸ gahetvā Jetavanam gantvā vicinātā mālā-

20 kacavarantare disvā mañcakam āropetvā nagaram pavesetyā¹⁹ „sa-

manassa Gotamassa sāvakā Satthārā katapāpakanimā²⁰ paticohā-

dessāmā²¹ 'ti Sundarim māretvā mālākacavarantare nikhipimsu²² 'ti

raññō ārocayimsu²³. Rājā „tena hi gacchatha, nagaram ālinḍathā²⁴ 'ti āha. Te nagaravīthīsu „passatha samānām Sakyaputtiyānām kamman“ ti ādīni viravitvā²⁵ puna raññō uivesanadvāram agamim̄su²⁶.

Rājā Sundariyā sarīram āmakususānc aṭṭakam āropetvā rakkhāpesi.

25 Sāvatthivāsino ṭhapetvā ariyasāvake sesā yebhuyyena „passatha sa-

manām Sakyaputtiyānām kamman“ ti ādīni vatvā antonagare²⁷

bahinagare²⁸ upavānuaraññēsu bhikkhū akkositvā²⁹ vicaranti. Bhikkhū

tam pavattim Tathāgatassa ārocesum. Satthā „tena hi tumhe³⁰ te

manusse evam paticodethā³¹“ ti

30 Abhūtavādī nirayam upeti (Dhp. v. 306.)
yo vāpi³² katvā na karomīti cāha³³.

¹ Bid add āhanisu. ² Ck -khi, Bid -khanī. ³ Bid -kanti. ⁴ Bid add sad-

dhīm. ⁵ Bi vasissāmīti, Bd vasissāmīti. ⁶ so all four MSS. ⁷ Bid -ṭiyāsa-

-⁸ Ck vutthā, Bi vatvā, Bd vutte. ⁹ Bi imasīni divase, Bd imesu divasesu.

¹⁰ Bid -ne. ¹¹ Bid vasati. ¹² Bid add ca. ¹³ Bid add ambho. ¹⁴ Bid katañ-

¹⁵ Bid ārocesum. ¹⁶ Bid vacanāni vatvā. ¹⁷ Bid āgamanisu. ¹⁸ Bi adds ca.

¹⁹ Bid add ca. ²⁰ Bid akkosanti paribhāsanti. ²¹ Bi adds ti, Bd pi. ²² Bid

paṭivādethā. ²³ Bid cāpi. ²⁴ Bid āha.

ubho pi te pecca samā bhavanti
nibinakammā manujā paratthā ti

imam gātham āha. Rājā „Sundariyā aññehi māritabhāvam jānāthā¹“ 'ti purise payojesi. Te pi kho dhuttā tehi kahāpañehi suram² pivantā³ aññamaññam kalaham karonti, tatth' eko evam āha: „tvam Sundarim ekappahāren⁴ eva māretvā mālākacavarantare nikkhipitvā tato laddhakahāpañehi suram² pivasi“. „Hotu hotū⁵ 'ti⁶ rāja-purisā te dhutte gahetvā rañño dassesum. Atha ne⁷ rājā „tumhehi mārītā⁸ ti pucchi. „Āma devā⁹ 'ti. „Kehi mārāpitā¹⁰ ti. „Aññatitthiyehi devā¹¹ 'ti. Rājā titthiyē pakkosāpetvā „Sundarim¹² ukkhipāpetvā gacchatha, tumhe evam vadantā nagaram āhiñḍatha: ‘ayam Sundari samanassa Gotamassa avanñam āropetukāmehi amhehi mārāpitā, n'eva Gotamassa¹³ na Gotamasāvakānam doso atthi¹⁴, amhākām¹⁵ doso¹⁶ 'ti. Te tathā akāmu. Bālamahājano tadā saddahi, titthiyāpi purisavadhadandena¹⁷ palibuddhā. Tato paṭṭhāya Buddhānam¹⁸ sak-kāro mahantataro¹⁹ ahosi. Ath' ekadivasaṁ²⁰ dhammasabhāyam kathām samuṭṭhāpesum: „āvuso, titthiyā ‘Buddhānam kālakabhbāvam¹⁴ uppādessaṁmā²¹ 'ti sayam kālakajāta¹⁵, Buddhānam pana mahantataro¹⁶ lābhassakkāro udapādīti²². Satthā āgantvā „kāya nu 'ttha bbikkhave etarahi kathāya sannisinnā²³ ti pucchitvā „imāya nāmā²⁴ 'ti vutte „na bhikkhave sakkā Buddhānam samkilesam uppādetum, Buddhānam samkiliṭṭhabhbāvakaṇām nāma jātimāṇino kiliṭṭhabhbāvakaṇasadisaṁ, pubbe jātimāṇim kiliṭṭham karissāmā²⁵ 'ti vāyamantāpi nāsakkhiṁsu kiliṭṭham kātun²⁶ 'ti vatvā tehi yācito atītam āhari:

Atite Bārāṇasiyām Brahma datte rajjam kārente Bodhisatto ekasmim gāmake brāhmaṇakule nibbattitvā vayappatto kāmesu ādīnavām disvā nikkhamitvā Himavantapadese²⁷ tisso pabbatarājiyo atikkamitvā tāpaso hutvā pañña-sālāya²⁸ vasi. Tassāvidūre²⁹ maṇiguhā ahosi, tattha timsamattā sūkarā vasanti. Guhāya avidūre eko sīho carati³⁰, tassa

¹ Cks jānathā. ² Cks -ram. ³ Bi -ti. ⁴ Bi ke tumhe ti in the place of hotu hotū ti. ⁵ Bi te, Bd kho. ⁶ Bi adds maññe, Bd mañce. ⁷ Bi samanassa. ⁸ Bi omit atthi. ⁹ Bi add yeva. ¹⁰ Cks -daṇḍana. ¹¹ Bd -dhassa. ¹² Bi mahantaro lābhassakkāro. ¹³ Bi add bhikkhū. ¹⁴ Bi kālaha-, Bd kālaka-. ¹⁵ Cks kālakā-, Bi ti yanī yanī karonti tesam kālakabhbāvo jāto. ¹⁶ Bd mahantaro, Bi mahanta. ¹⁷ Bi -ppa-. ¹⁸ Bi -lāyām. ¹⁹ Bi tassa a-. ²⁰ Bd vīca-.

mañimhi chāyā paññāyati. Sūkarā¹ sīhacchāyām disvā bhītā utrāsā appamañsalohitā ahesum. Te „imassa mañino vippasannattā ayam chāyā paññāyati, imam mañim sañkiliñtham vivanñnam karomā“ 'ti cintetvā avidūre ekañ saram gantvā 5 kalale vat̄titvā² āgantvā tam mañim ghañsanti. So sūkaralo-mehi ghañt̄iyamāno³ vippasannataro ahosi. Sūkarā upāyām apassantā „imassa mañino vivanñakarañūpāyām tāpasām puc-chissāmā“ 'ti Bodhisattam upasāñkamitvā vanditvā ekamantam 10 thitā purimā dve gāthā udāhariñsu:

- 10 1. Dariyā sattavassāni tiñsamattā vasāmase,
‘hañchema’ mañino ābhām’ iti no mantitam⁴ ahu⁵. 103.
2. Yāva yāva⁶ nighañsāma⁸ bhiyyo vodāyate mani,
brāhmañan tv-eva⁹ pucchāma: ‘kim kiccam idha mañ-
ñasiti’. 104.

15 Tattha dariyā ti mañiguñhāya¹⁰, vasāmase ti vasāma, hañchemā¹¹ ti hanissāma¹², idāñ ca dāñi pucchāmā¹³ 'ti idāñ mayam kena¹⁴ kāranena ayam mani kilissamāno¹⁵ vodāyatiti¹⁶ idāñ tam pucchāma, kim kiccam idha maññasiti imasmim atthe tvām imam kiccam kīn ti manññasti¹⁷.

Atha nesam ācikkhanto Bodhisatto tatiyam gātham āha:

- 20 3. Ayam mañī¹⁸ veluriyo akāco vimalo subho,
nāssa sakkā sirim hantum, apakkamatha sūkarā ti. 105.

Tattha akāco ti akakkaso, subho ti sobhano¹⁹, sirin ti pabham, apakkamathā ti imassa manissa pabhā²⁰ nāsetum na sakkā, tumhe pana imam maniguñham pahāya aññattha gacchathā 'ti.

- 25 Te tassa katham sutvā tathā akāñsu. Bodhisatto jhānam uppādetvā Brahmaloka-parāyano ahosi.

Satthā imam desanam²¹ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā tāpaso²² aham evā“ 'ti. Mañisūkarajātakam²³.

¹ Bīd add pi. ² Bīd pavattetvā. ³ Bīd ghañsiya-. ⁴ Ck hachema, C^a hañjema? Bīd haññāma. ⁵ Ck mattitam, Bīd mantinam, Rd mantitam. ⁶ C^a ahu, Bd āhu. ⁷ Bīd yāvatā. ⁸ Bīd mañi ghañsāma. Ck Bīd ghāsā. ⁹ Bīd idāñcidāñ in the place of brāhmañan tveva. ¹⁰ Bīd -yam. ¹¹ Ck hañchemā, C^a hañjema? Bīd haññāmā. ¹² Bīd add mayam pi vivanñnam karissāma. ¹³ Ck tena. ¹⁴ Bd kilissiya-, Bīd kilisiya-. ¹⁵ Bīd -teti. ¹⁶ Bīd -siti. ¹⁷ Bīd -ni. ¹⁸ C^a -no corr. to -no. ¹⁹ Bd -bham. ²⁰ Bīd dhammadē-. ²¹ Bīd add pana. ²² Bīd mañi-ghañsajātakam pañcamam.

6. Sālukajātaka.

Mā sālukassa pihayīti. Idam Satthā Jetavane viharanto thullakumārikapalobhana m¹ ārabba kathesi. Tam Cullanāradakassapajātakē² āvibhavissati. Tam pana bhikkhum³ Satthā „saccaṁ kira tvaṁ⁴ bhikkhu ukkanṭhitō⁵ „ti pucchitvā⁶ „evam⁷ bhante“⁵ ti „ko tam ukkanṭhāpesitī⁸ „thullakumārikā⁹ bhante“¹⁰ ti. Satthā „esā te bhikkhu anatthakārikā, pubbe pi¹⁰ tvaṁ etissā vivāhatthāya¹¹ āgataparisāya uttaribhañgo ahositī“ vatvā bhikkhūhi yācito atītam¹² āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente¹⁰ Bodhisatto Mahālohitagono nāma ahosi, kaniṭṭhabbhātā pan' assa Cullalohito nāma, ubho pi gāmake ekasmim kule kammarin karonti. Tassa kulassa ekā vayappattā kumārikā atthi, tam aññam kulaṁ vāresi. Atha naṁ kulaṁ¹³ „vivāhakāle¹⁴ uttaribhañgo¹⁴ bhavissatī“ Sālukam nāma sūkaram yāgubhattena¹⁵ paṭijaggi, so hetṭhāmañce sayati. Ath' ekadivasam Cullalohito¹⁶ bhātaram āha: „bhātika, mayam imasmim kule kammarin karomā, amhe nissāya imam kulaṁ jīvati, atha ca pan' ime manussā amhākam tīṇapalālamattam¹⁵ denti, imam pana sūkaram yāgubhattena posenti, hetṭhāmañce sayāpenti, kin nām' esa¹⁶ etesam karissatī“. Mahālohitō „tāta, mā tvaṁ etassa yāgubhattam patthayi¹⁷, etissā¹⁸ kumārikāya vivāhadivasam¹⁹ etam pana uttaribhañgam kātukāmā ete maṁsassa²⁰ thullabhāvakaraṇattham posenti, katipāhaccayena tam passa²¹ hetṭhāmañcato nikkhāmetvā²² vadhitvā khandākhandikam²³ chinditvā āgantukabhattam kayiramānan²⁴ ti vatvā purimā dve gāthā samuṭṭhāpesi:

¹ Bid add bhikkhum. ² Bid cūla-. ³ Bid add pakkosāpetvā. ⁴ Bid omit bhikkhu. ⁵ Bid add sī. ⁶ Bid pucchi. ⁷ Cks evam. ⁸ Cks -titī. ⁹ Bid -kāya. ¹⁰ Bid omit pi. ¹¹ Bi vivāhakāleneva, Bd -kāle. ¹² Bid kule. ¹³ Ck -lo. ¹⁴ Bi -ge. ¹⁵ Bi -palāsa-. ¹⁶ Cc kinte in the place of kinnāmesa. ¹⁷ Ck pattha, Bd paṭhāhi. ¹⁸ amhākam tīṇa --- etissā wanting in Bd. ¹⁹ Bid -se. ²⁰ Bid maṁsā. ²¹ Bid passisāma. ²² Bi nikkhāmitvā, Bd niharitvā?

1. Mā Sālukassa pihayi, āturannāni¹ bhuñjati,
apposukko bhusam khāda², etam dīghāyulakkhaṇam. 106.
2. Idāni so idhāgantvā atithi yuttasevako,
atha dakkhasi Sālukam sayantam musaluttaram³ ti. 107.

5 Tatrāyañ⁴ saṃkhepattho: tāta tvāñ mā Sālukasūkara-bhāvañ patthayi,
ayañ hi āturannāni⁵ maranabhojanāni bhuñjati, yāñ bhuñjitvā nafrass' eva
maranāñ pāpuñissati, tvām pana apposukko nīrālayo hutvā attano laddham
idam⁶ palālamissakañ⁷ bhusam khāda, etam dīghāyubhāvassa lakkhaṇam sañ-
jānanāñ nimittam, idāni katipāhass' eva so⁸ vevāhikapuriso⁹ mahatīya pari-
10 saya yutto¹⁰ yuttasevako idha atithi hutvā āgato bhavissati, ath' etam Sālukam
musalasadisena uttarotthena samannāgattā musaluttaram māritum¹¹ sayantam
dakkhasitī.

Tato katipāhass' eva vevāhikesu¹² āgatesu¹³ Sālukam māre-
tvā uttaribhāngam¹⁴ akāmsu. Ubho¹⁵ gonā tam tassa pavat-
15 tim¹⁶ disvā „amhākam bhusam eva varan“ ti mantayiṁsu¹⁷.

Satthā abhisambuddho hutvā tadatthajotakam¹⁸ tatiyam gātham āha:
s. Vikantañ¹⁹ sūkaram disvā sayantam²⁰ musaluttaram
jaraggavāsā cintesum²¹: var' amhākam bhusam ivā 'ti. 108.

Tattha bhusāmivā 'ti bhusam eva²² amhākam varam uttaman ti.

20 Satthā imāñ dhammadesanañ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam
samodhānesi: (Saccapariyosāne so bhikkhu sotāpattiphale patitthahi)
„Tadā thullakumārikā etarahi thullakumārikā²³, Sāluko ukkanthi-
tabhikkhu ahosi²⁴, Cullalohito Ānando, Mahālohitō pana aham eva²⁵
'ti. Sālukajātakam²⁶.

25

7. Lābhagarahajātaka.

Nānummatto ti. Idam Satthā Jetavane viharanto Sāri-
puttatherassa saddhivihārikam ārabba kathesi. Therassa kira

¹ Cks -rantāni. ² vadhitvā --- khāda wanting in B̄. ³ B̄d mussa. ⁴ B̄d
tatthāyam. ⁵ Cks B̄ -rantāni. ⁶ B̄d imam. ⁷ B̄d palāsa-. ⁸ B̄d omit so.
⁹ B̄d vivāhopuriso. ¹⁰ B̄t yuttayuttam, B̄d yuttattā. ¹¹ so Ck B̄d; Cs vāritum.
¹² B̄d vivāhe, B̄t vivāhake. ¹³ B̄d āgate ¹⁴ B̄d -gam ¹⁵ B̄d add te. ¹⁶ B̄d
vipattim. ¹⁷ B̄d cintayiṁsu. ¹⁸ Ck -tikam. ¹⁹ so B̄d; B̄t vikanta, Cks vikat-
tañ. ²⁰ Cks sayam. ²¹ B̄d -vāvicint-. ²² B̄d idha. ²³ B̄d add ahosi. ²⁴
B̄d omit ahosi. ²⁵ B̄t adds chaṭhamam, B̄d chaṭhamam.

saddhivihāriko theram upasamkamitvā vanditvā ekamantam nisinno „lābhuppattipati padam me bhante kathetha¹, kiñ karonto cīvarādīnam lābhī hotīti“ pucchi. Athassa thero „āvuso, catuh' aṅgehi samannāgatassa lābhasakkāro uppajjati, attano abbhautare hirim² bhinditvā sāmaññam pahāya anummatteva ummattena viya bhavitabbam,³ pisunā vācā vattabbā, naṭasadisena bhavitabbam, vikinnavācena kutūhalena bhavitabban⁴ ti imam⁵ lābhuppattipati padam kathesi. So tañ patipadam garahitvā utthāya pakkanto. Thero Saththaram upasamkamitvā⁶ tañ pavattini ācikkhi. Saththā „na so Sāriputta bhikkhu idān⁷ eva lābhām garahi⁸ pubbe pi garahi⁹ yevā“ ti vatvā therena 10 yācito atitam āhari:

Atite Bārāpasiyam Brahmadatte rājjam kārente Bodhisatto brāhmaṇakule nibbattitvā vayappatto solasavassakāle yeva tiñnam vedānam¹⁰ atthārasannam¹¹ sippānam pariyośānam¹² patvā disāpāmokkhācariyo¹³ hutvā pañcamānavakasatāni sippam vācesi. Tatr' eko māṇavo sīlācārasampanno ekadivasam ācariyam upasamkamitvā „kathaṁ imesam sattānam lābho uppajjatīti“ lābhapatipadam¹⁴ pucchi. Ācariyo „tāta imesam sattānam catūhi¹⁵ kāraṇehi lābho uppajjatīti“ vatvā paṭhamam gātham āha:
90

1. Nānummatto nāpisuno nānaṭo nākutūhalo
mūlhesu labhate lābhām, esā te anusāsanīti. 109.

Tattha nānummatto ti na anummatto, idam vuttam hoti: yathā ummattako nāma itthipurisadārake disvā tesam vathhālañkārādīni vilumpati tato tato macchamānasapūvādīni balakkārena gahetvā khādati evam¹⁶ evam yo¹⁷ gihibhūto 25 ajjhattabahiddhāsamutthānam hirottappam pahāya kusalākulam agaṇetvā nirayabhayaṁ abhāyanto lobhābhībhūto pariyādinnacitto¹⁸ kāmesu pamatto sandhīchedādīni sāhasikakammāni karoti, pabbajito pi hirottappam¹⁹ pahāya kusalākulam agaṇetvā nirayabhayaṁ abhāyanto Saththā paññattam sikkhāpadam maddanto lobhena abhibhūto pariyādinnacitto²⁰ cīvarādimattam nissāya attano 30 sāmaññam vijahitvā pamatto vejjakammadūtakammādīni karoti veludānādīni nissāya jīvikām²¹ kappeti²², ayan anummatto pi ummattasadisattā ummattro

¹ Bi kathehi. ² Ck hiram, Bid hiriotappam. ³ Bid idam. ⁴ Bid add vanditvā. ⁵ Bid -hati. ⁶ Bid pubbe pesā garahati. ⁷ Bid add ca. ⁸ Bid -sānañca. ⁹ Bid nippattipari-. ¹⁰ Ck Hd -kkho āc-, Bi -kkhā āc-. ¹¹ Bid lābhuppatti-pati-. ¹² Ck Bi -uhī. ¹³ Bid omit evam. ¹⁴ Bid omit yo. ¹⁵ Ck -diñña-, Cē -diñna- corr. to -diñña-. ¹⁶ Ck hiriot-. ¹⁷ Bid -tañ. ¹⁸ Cks -si.

nāma, evarūpassa khippaṁ läbho uppajjati, yo pana evam na ummatto¹ lajjī kukkuccako esa mūlhesu² apanditesu³ purisesu läbham na labhati, tasmā läbhatthikena ummattakena viya bhavitabban ti, nāpi suṇo ti tatthāpi⁴ yo⁵ pisuṇo hoti asukena idam nāma katan ti rājakule pesuññam upasamharati so 5 aññiesam yasaṁ acchinditvā attano gaṇhāti, rājāno pi nām⁶ ayam amhesu sase-
neho ti⁷ ucce thāne thapenti, amaccādayo pi 'ssa ayam no rājakule paribhin-
deyya ti bhayena dātabbam maññanti, evam etarahi pisuṇassa läbbo uppajjati,
yo pana apisuṇo so na mūlhesu läbham labhati⁸. evam attho veditabbo, nā-
naṭo ti läbham uppādentena naṭena viya bhavitabbam, yathā naṭo hiriottappam⁹
10 pahāya naccagītavāditehi kīlam katvā dhanam samharati evam eva läbhatthikena
hiriottappam⁹ bhinditvā itthipurisadārakānam¹⁰ sondasahāyena viya hutvā nā-
nappakāram keśīm karontena vicaritabbam, yo evam anaṭo so mūlhesu läbham
na labhati, nākuṭuhalo ti kutūhalo nāma vippakīṇavāco, rājāno hi amacca-
parivutā amacce pucchanti: asukaṭṭhāne kira manusso mārito gharām viluttam
15 paresam dārā padharhsitā ti sūyatī, kesam nu kho idam kamman ti¹¹ tattha
sesesu¹² akathentesu yeva uṭṭhahitvā asuko ca¹³ asuko ca nāmā 'ti vadati¹⁴,
ayam kutūhalo nāma, rājāno tassa vacanena te purise pariyesitvā¹⁵ nisedhetvā
imam nissāya no nagaraṁ niccoram jātan ti tassa mahantaṁ yasaṁ denti, sesāpi
janā ayam no rājapurisehi¹⁶ puṭṭho suyuttaṁ¹⁷ duyuttaṁ¹⁸ katheyyā¹⁹ ti bha-
20 yena tass' eva dhanam denti²⁰, evam kutūhalassa läbbo uppajjati, yo pana aku-
tūhalo esa na mūlhesu labhati läbham, esā te anusāsanīti esā amhākāra
santikā tuyham läbhānusatthi²¹.

Antevāsiko ācariyassa kathaṁ sutvā läbham garahanto

9. Dhi-r-atthu tam yasaläbham dhanaläbhañ ca brāhmaṇa
yā vutti vinipātena adhammacaraṇena²² vā. 110.
25 9. Api ce pattam ādāya anāgāro paribbaje
esā va jīvikā seyyā yā cādhammena esanā ti 111.
gāthādvayam²³ āha.

Tattha yā vutti ti yā jīvitavutti, vinipātenā 'ti attavinipātena²⁴ adham-
30 macariyā²⁵ vā²⁶ ti adhammakiriyā²⁷ visamakiriyā vadhabandhana-
garahādīni²⁸ attānam²⁹ vinipātētā adhammarā caritvā yā vutti tañ ca yasa-

¹ Bid anumatto in the place of na u. ² Bi anumūlesu, Bd amulhosu. ³ Bi pa-. ⁴ Bd etthāpi. ⁵ Bid add pana. ⁶ Bi tam, Ck omits pi nām. ⁷ Bi hoti, Bd hotiti. ⁸ Bid labhate läbham ti. ⁹ Bid hirot-. ¹⁰ Bi -dārikadārakānam, Bd -dārikadārikānam. ¹¹ Bid adds vutte. ¹² Cks sese. ¹³ C omits ca. ¹⁴ manusso --- vadati wanting in Bi. ¹⁵ Bid -setvā. ¹⁶ Ck rājapariyesati, Cs rājāparisesti, Bd rājāpuriso ti corr. to rāja-. ¹⁷ Bd -tta. ¹⁸ Bd viyu-. ¹⁹ Bi -yyāsi. ²⁰ Ck tasseva pavadanti, Ck tasseva vadenti. ²¹ Bid läbhādīsu anu-. ²² Bd -cariyāya. ²³ Ck Bi gātha-. ²⁴ Bid attano vi-. ²⁵ Cks -yam. ²⁶ Cks cā. ²⁷ Bid add vinipātakiriyā. Bid ca bandhana-. ²⁸ so Cks Bi attāni, Bd attā.

dhanalābhān ca sabbam dhir athu nindāmi garahāmīti¹, na me etena² attho ti adhippāyo, pattamādāyā 'ti bhikkhābhājanam gahetvā, anāgāro paribbaje ti ageho³ pabbajito hutvā vicareyya, na ca sappuriso kāyaduccaritādīvasena adhammacariyam⁴ careyya, kimkāraṇā: esā va jīvikā seyyā yā cādhammena⁵ esanā ti yā esā⁶ adhammena jīvikapariyesanā⁷ tato esā pattahatthassa⁸ 5 parakulesu bhikkhācariyā va seyyā satagūnena sahassaguṇena sundaratarā ti dasseti.

Evaṁ māṇavo pabbajjāya guṇam vanṇetvā nikhamitvā isipabbajjam pabbajitvā dhammena bhikkham pariyesanto sa-māpattiyo⁹ nibbattetvā Brahmaloka-parāyano ahosi. 10

Satthā imam dhammadesanaṁ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā māṇavo lābhagarahālikabikkhu¹⁰ ahosi, ācariyo pana aham evā“ 'ti. Lābhagarahājātakam¹¹.

8. Macchuddānajātaka.

Agghanti macchā ti. Idam Satthā Jetavane viharanto 15 ekam kūṭavāṇijam ārabba kathesi. Vatthum heṭṭhā kathitam eva.

Atite Bārāṇasiyam Brahmā datte rajjam kārente Bodhisatto kuṭimbikakule¹² nibbattitvā viññūtam patto¹³ kuṭumbam sañṭhapesi. Kaniṭṭhabhātaro¹⁴ pi 'ssa atthi. Tesaṁ 20 aparabhāge pitā kālakato¹⁵. Te ekadivasaṁ „pitu santakaṁ vohāram sādhessāmā¹⁶“ 'ti ekam gāmam gantvā kahāpana-sahassam labhitvā āgacchantā nadītitthe nāvam patimānento¹⁷ puṭabhāttam bhuñjīmsu. Bodhisatto atirekabhattam Gaṅgāya macchānam datvā nadīdevatāya pattim adāsi, devatā pattim 25 anumoditvā yeva ca¹⁸ dibbena yasena vaddhitvā attano yasa-vaddhiṁ¹⁹ āvajjamānā tam kāranam aññāsi. Bodhisatto pi

¹ Bid -mi. ² Bid eten. ³ Bi anāgāho, Bd anāgeho. ⁴ Ck adhammam, Bid -yañ.

⁵ Cks ca adh-. ⁶ Bi esanā, Bd esana. ⁷ Ck -kaṁ-, C-ka corr. to kaṁ, Bi -ta-, Bd -tam-. ⁸ Ck pattu-, C- pattā corr. to patta-. ⁹ Bid abhiññūsāmā-

¹⁰ C- -hita-, Bid -garahabhi-. ¹¹ Cks -garukajā-, Bi -gahejā-. Bid add sattamanī.

¹² Bid kuṭumbiya-. ¹³ Bid -tappatto. ¹⁴ Bi -bhā, Bd -bhātā. ¹⁵ Bd pitari - -te. ¹⁶ Bid karissāmā. ¹⁷ so Cks; Bid paṭimānento. ¹⁸ Bid omit ca. ¹⁹ Bi -vutti, Bd -vuḍḍhi.

välukāya¹ uttarāsañgam pattharitvā nipanno niddaiñ okkami. Kaniṭhabhātā pan' assa thokam corapakatiko, so te kahāpanē Bodhisattassa adatvā sayam eva gaṇhitukāmo² tāya kahāpañabhaṇḍikāya sadisam̄ ekam̄ sakkharābhaṇḍikam̄³ katvā 5 dve pi bhaṇḍikā ekato thapesi. Tesam̄ nāvañ abhirūhitva Gaṅgā-majjhagatānam̄⁴ kaniṭho nāvañ kotthetvā⁵ „sakkharabhaṇḍikam̄ udake khipissāmīti“ sahassabhaṇḍikam̄ khipitvā „bhātika sahassabhaṇḍikā udake patitā, kin ti karomā“ 'ti āha. „Udake patitāya kim̄ karissāma, mā cintayīti“ nadī- 10 devatā cintesi „ahañ iminā dinnam̄ pattim̄ anumoditvā dibbayasena vaddhitā⁷, etassa santakañ rakkhissāmīti“ attano ānubhāvena tam̄ bhaṇḍikam̄ ekañ mahāmukham̄ maccham̄ gilāpetvā sayam̄ ārakkhañ gaṇhi. So pi kho coro geham̄ gantvā „bhātā me vañcito“ ti bhaṇḍikam̄ mocento sakkharā⁸ 15 passitvā hadayena sussantena mañcassa atanīm⁹ upagūhitvā¹⁰ nipajji. Tadā kevaṭṭā maccham̄¹¹ gahañatthāya jāle¹² khipīmsu. So maccho devatānubhāvena jālam̄ pāvisi. Kevaṭṭā tam̄ ga- 20 hetvā¹³ vikkiñitum̄ nagarañ paviñthā. Manussā mahāmaccham̄ disvā mūlañ pucchanti. Kevaṭṭā „kahāpañasahassañ ca satta¹⁴ māsake datvā gaṇhathā¹⁵“ ti vadanti. Manussā „sahassaggha- 25 ḥakamaccho¹⁶ pi no dittho“ ti parihāsañ karonti. Kevaṭṭā maccham̄ gahetvā Bodhisattassa gharadvāram̄ gantvā „imam̄ maccham̄ gaṇhathā“ 'ti āhamsu. „Kim assa mūlan“ ti. „Satta māsake datvā gaṇhathā“ 'ti. „Aññesam̄ dadamānā kathañ dethā“ ti. Aññesam̄ sahassena ca sattahi ca māsa- 30 kehi dema, tumhe pana satta māsake datvā gaṇhathā“ 'ti. So tesam̄ satta māsake datvā maccham̄ bhariyāya pesesi. Sā macchassa kucchiñ phālayamānā¹⁷ sahassabhaṇḍikam̄ disvā

¹ C^e välū-, Bⁱ välukāyan̄. ² B^d -ma. ³ B^d -ra-. ⁴ Bⁱ -jho-, B^d -jjhe-. ⁵ C^e kotthetvā corr. to koṭhe-, B^d khobhetvā. ⁶ sakkharabhaṇḍikam̄ - - - cintayīti wanting in Bⁱ. ⁷ B^d -itvā. ⁸ B^d -rañ. ⁹ Bⁱ attani, B^d aṭṭani. ¹⁰ B^d -guyhi-. ¹¹ Bⁱ macchā, B^d maccha. ¹² B^d -lañ. ¹³ C^k omits gahetvā. ¹⁴ B^d add ca. ¹⁵ B^d agghantī. ¹⁶ C^k -naka-, B^d -niko-. ¹⁷ Bⁱ phāletvā, B^d phaliyamānā.

Bodhisattassa ārocesi. Bodhisatto tam oloketvā attano lañ-chain' disvā sakabhāvāni² ñatvā „idāni ime kevatṭā imain macchañi aññesañi dadamānā sahassena c'eva sattahi ca³ māsakehi, denti amhe pana datvā sahassassa⁴ amhākaiñ santa-kattā satt' eva māsake gahetvā adamīsu, idam antaram ajā-nantaiñ na sakkā kañci⁵ saddahāpetun“ ti cintetvā pañhamam gātham āha:

1. Agghanti macchā adhikam sahassaiñ,
na so atthi yo ima⁶ saddaheyya,
mayhañ ca assū⁷ idba satta māsā,
aham pi tam macchuddānam⁸ kiñeyyan ti. 112.

Tattha adhikan ti aññehi pucchitā kevatṭā sattamāsādhikaiñ sahassaiñ agghatiti vadanti⁹, na so atthi yo imam saddaheyya ti so juriso n'atthi¹⁰ yo imain kāranam paccaikkhato ajānanto mama vacanena saddaheyya, ettkaiñ vā¹¹ macchā agghantiti yo imain saddaheyya so n'atthi, tasmā yeva te aññehi na gahitā ti pi¹² attho, mayhañ ca assū¹³ ti mayhañ pana¹⁴ sattamāsakā ahesiñ, macchuddānam¹⁵ ti macchavaggam¹⁶, tena hi macchena saddhim aññe pi macchā ekato baddhā, tam¹⁷ sakalam pi macchuddānam¹⁸ sandhāy' etaiñ vuttam, kiñeyyan ti kiñissam¹⁹, satt' eva māsake datvā ekamacchamattam²⁰ gañphin ti attho.

Evañ ca pana vatvā idam²⁰ cintesi²¹: „kin nu kho nissāya mayā ete kahāpanā²² laddhā“ ti. Tasmim khane nadīdevatā ākāse adissanānarūpā²³ thatvā „aham Gañgādevatā, tayā macchānam atirekabhattam datvā mayhañ patti²⁴ dinnā, tenā-ham tava santakam rakkhantī²⁵ āgatā²⁶“ ti dipayamānā

2. Macchānam bhojanam datvā mama dakkhiñam ādisi²⁷,
tam dakkhiñam sarantiyā katañ apacitim tayā ti 113.
gātham āha.

¹ C^a lañjam? B^d lañcanam. ² B^d sakasentekabhā-. ³ Bi omits ca. ⁴ Bi -ssāya, B^d -ssam. ⁵ B^d kiñci. ⁶ C^k B^d imam. ⁷ C^k B^d assu. ⁸ B^d macchuddānam. ⁹ B^d -tīti. ¹⁰ B^d na atthi. ¹¹ B^d omit vā ¹² B^d omit pi. ¹³ B^d panassa. ¹⁴ B^d macchadānam ¹⁵ C^{ks} -ggā. ¹⁶ B^d bandhanāmam. ¹⁷ B^d sakalamacchadānam. ¹⁸ C^{ks} kiñissa, B^d kiñi. ¹⁹ B^d ethhakaiñ macchavaggam. ²⁰ B^d imam. ²¹ Bi mantesi. ²² C^k Bi -ne, C^{ks} -ne corr. to -ne, B^d -ne. ²³ C^k -rūpena, B^d dissamānarūpā ²⁴ C^{ks} pattim. ²⁵ all four MSS. -ti. ²⁶ C^k -tlyā āsatā. ²⁷ B^d ādāsi.

Tattha dakkhiṇān ti imasmīn thāne pattidānām dakkhiṇā¹ nāma jātām, kataṁ apacitīm tayā ti tam tayā mayham kataapacitīm² sarantiyā³ idam⁴ tava dhanam rakkhitān ti attho.

Idam vatvā⁵ pana sā devatā tassa kaniṭṭhena kataṁ⁶
5 kūṭakammam sabbam kathetva „eso dāni⁷ hadayena sussan-
tena nipanno, duṭṭhacittassa vadḍhi⁸ nāma n'atthi, aham pana
tava santakaṁ mā nassīti⁹ dhanām te āharitvā adāsiṁ, idam¹⁰
tava kaniṭṭhacorassa adatvā sabbam tvām ñeva gañhāhīti¹¹
vatvā tatiyām gātham āha:

- 10 a. Paduṭṭhacittassa na phāti¹² hoti,
na cāpi tam devatā pūjayanti
yo bhātarām pettikām sāpateyyam
avañcayī¹³ dukkatakammakārīti¹⁴. 114.

15 Tattha na phāti¹⁵ hotīti evarūpassa puggalassa idhaloke vā paraloke
vā vadḍhi¹⁶ nāma na hoti, na cāpi tan¹⁷ ti tam puggalam tassa santakaṁ
rakkhanānā devatā na pūjenti.

Iti devatā mittadūbhicorassa¹⁸ kahāpaṇe na¹⁹ dātukāmā²⁰
evam āha. Bodhisatto pana „na sakkā evam kātun“ ti²¹ tassa
20 pi pañcasatāni pesesi yeva.

Satthā imam desanām²² āharitvā saccāni pakāsetvā jātakām sa-
modhānesi: (Saccapariyosāne vāñijo sotāpattiphale patiṭṭhabhi) „Tadā
kaniṭṭhabhātā idāni kūṭavāñijo, jeṭṭhabhātā pana alām evā“ 'ti.
Macchuddānajātakām²³.

25

9. Nānacchandajātaka.

Nānacchandā²⁴ mahārājā 'ti. Idam Satthā Jetavane
viharanto āyasmato Anandassa aṭṭhavaralābhām ārabba ka-
thesi. Vatthum Ekādasanipāte Junhajātake āvibhavissati.

¹ Bd -nam. ² tam dakkhiṇān --- apicitīm wanting in Bi. ³ Bid add mayā.
⁴ Bd imam. ⁵ Bid add ca. ⁶ Bi kaṭa, Bd kata. ⁷ Bid idāni. ⁸ Ck vadḍhilim,
Bid vuḍḍhi. ⁹ Bid nassīti. ¹⁰ Bid imam. ¹¹ Bid gañhathā ti. ¹² Ck pāni,
Bi pati. ¹³ Ck -yi, Bd -si, Bi bhavañcali. ¹⁴ Bid dukkaṭa-. ¹⁵ Cks pāti. ¹⁶
Bid vadḍhi. ¹⁷ Cks pan. ¹⁸ Cks -bhī-, Bid -dubbhi-. ¹⁹ Bd -ηam. ²⁰ Bd
adā-. ²¹ tam puggalam --- kātun ti wanting in Bi. ²² Bid dhammadesanām.
²³ Bid macchadāna-, and add aṭhamam. ²⁴ Bid nānāchandā.

Atite pana Bodhisatto Bārāṇasiyām Brahmadatte
 rajaṁ kārente tassa aggamahesiyaṁ kucchinhi nibbattivā va-
 yappatto Takkasilāyaṁ sippāni¹ uggahetvā pitu accayena raj-
 jaṁ pāpuni. Tassa thānato apanīto pitu purohitō atthi, so
 duggato hutvā ekasmim jarāgehe² vasati. Ath' ekadivasam³
 Bodhisatto aññātakavesena rattibhāge nagaram parigañhanto
 carati. Tam enām katakammacorā ekasmim surāpāne surām⁴
 pivitvā aparam pi ghaṭerādāya attano gehām gacchantā antara-
 vīthiyām disvā „are kho si tvan“ ti vatvā paharitvā uttar-
 sāṭakam gahetvā ghaṭam ukkhipitvā⁵ tāsentā⁶ gacchimsu. So⁷ 10
 pi kho brāhmaṇo tasmim khaṇe nikhamitvā antaravīthiyām
 thito nakkhattam olokento⁸ rañño amittānam⁹ hathagata-
 bhāvam īnatvā brāhmaṇim āmantesi. Sā „kim ayyā“¹⁰ ti vatvā
 vegena tassa santikam āgatā¹¹. Atha naṁ sā āha: „bhoti
 amhākam rājā amittānam vasam gato“ ti. „Ayya, kin te rañño¹²
 santike pavattiyā¹³, brāhmaṇā jānissantīti“. Rājā brāhma-
 ṇassa saddam sutvā thokam gantvā dhutte āha: „duggato 'mhi
 sāmī¹⁴, uttarāsaṅgam gahetvā vissajjetha man“ ti. Te pu-
 nappuna¹⁵ kathentam¹⁶ kāruññena vissajjesum. So tesam va-
 sanageham sallakkhetvā nivatti. Brāhmaṇo¹⁷ pi „bhoti am-²⁰
 hākam rājā amittahatthato mutto¹⁸“ ti āha. Rājā tam pi
 sutvā¹⁹ pāsādam abhirūhi²⁰. So vibhātāya rattiyā brāhmaṇe
 pakkosāpetvā „kim ācariyā rattim nakkhattam olokayitthā“²¹ 'ti
 pucchi. „Āma devā“²² 'ti. „sobhanam²³ asobhanan“²⁴ ti.
 „Sobhanam²⁵ devā“²⁶ 'ti. „Koci gāho²⁷ n'atthīti“. „N' atthi²⁸
 devā“²⁹ 'ti. Rājā „asukagehato brāhmaṇam pakkosathā“³⁰ 'ti
 purāṇapurohitam³¹ pakkosāpetvā „kim ācariya rattim te

¹ Bīd sabbasi-. ² Bīd jara-. ³ Cks surām. ⁴ Bīd ukkhipāpetvā. ⁵ Ck Bīd -to.

⁶ Bīd -ketvā. ⁷ Bīd amitta. ⁸ Ck āgantvā corr. to āgatā, Bī gantvā, Bī āgato.

⁹ Cks -yāsā, Bī pattiya, Bī pattayaśā. ¹⁰ Cks sāmī, Bīd sāmīti. ¹¹ Bīd -nnam.

¹² Bī -te. ¹³ Bīd atha porāṇakaparohito brā-. ¹⁴ Cē amutto. ¹⁵ Bī adds tam
 pi gehām sallakkhetvā, Bīd tassa gehām s.

¹⁶ Cks -ruhi, Bīd -rūyhi. ¹⁷ Cē -nam, Bīd kim sobhaṇanti, omitting asobhanan ti.

¹⁸ Ck -no, Cē -no, Bīd -nam.

¹⁹ Bīd viggaho. ²⁰ Bīd porāṇakapa-.

nakkhattam diṭṭhan“ ti pucchi. „Āma devā“ 'ti. „Atthi koci gāho“ ti. „Āma mahārāja, ajjarattim tumhe amittavasam gantvā muhutten' eva muttā“ ti. Rājā „nakkhattajānanakena nāma evarūpeṇa bhavitabban“ ti sesabrahmaṇe nikkaḍḍhā-
 5 petvā „brāhmaṇa paśanno 'smi, te varam gaṇhā“ ti āha.
 „Mahārāja puttadārena saddhiṁ mantetvā gaṇhissāmīti“. „Gaccha mantetvā ehīti“. So gantvā brāhmaṇī ca puttañ ca sunīsañ ca dāsiñ ca pakkositvā „rājā me varam deti“, kiñ gaṇhāmīti“ pucchi. Brāhmaṇī „mayham dhenusatam ānehīti“
 10 āha. Putto chattamāṇavo nāma „mayham kumudavaṇṇehi“ sindhavehi yuttañ ājaññarathan“ ti. Sunīsa „mayham manikundalam ādīm“ katvā sabbālamkāran“ ti. Puṇṇā nāma dāsi
 „mayham“ udukkhalamusalañ c' eva suppañ cā“ 'ti. Brāhmaṇo pana gāmavaram gahetukāmo rañño santikam gantvā
 15 „kiñ brāhmaṇa pucchito te dāro“ ti. „Puṭṭho“ āma mahārāja¹⁰, pucchitā¹¹ na pan' ekacchandā¹²“ ti vatvā paṭhamam gāthadvayam¹³ āha:

1. Nānacchandā¹⁴ mahārāja ekāgare vasāmase,
 ahām gāmavaram icche, brāhmaṇī ca gavam satañ, 115,
- 20 2. Chatto¹⁵ ca ājaññarathaiñ, kaññā ca maṇikuṇḍalam,
 yā c' esā Puṇṇikā jammī udukkhalam abhikamkhati¹⁶. 116.

Tattha icche ti icchāmi, gavam satan ti rohiṇīnam¹⁷ guṇyam¹⁸ satam, kaññā ti suvisā, yā cesā ti yā esā amhākaiñ ghare Puṇṇikā nāma dāsi
 25 sā jammikā lāmikā suppamusalebi saddhiṁ udukkhalam abhikenkhati¹⁹ icchatīti²⁰.

Rājā „sabbesam icchiticchitam dethā“ 'ti āṇapento

¹ Bid viggaho-. ² Bid -hāhī. ³ Bid -sāpetvā. ⁴ Bid dadāti. ⁵ Bd adds catubi.

⁶ Bd ādi. ⁷ dhenusatam --- dāsi mayham wanting in Bd. ⁸ Bd pucchitā te

puttadārā, Bi te puttadāro puṭṭho. ⁹ Bi omits puṭṭho. ¹⁰ Bid devā ti in the

place of mahārāja. ¹¹ Bi -te, Cks -to. ¹² Bid anekacchandā in the place of

napaneka-. ¹³ Cks gātham. ¹⁴ Cks nānācch-, Bid nānāch-. ¹⁵ Bidutto. ¹⁶

Cks -khati. ¹⁷ Bi dhenuna, Bd khira. ¹⁸ Bi guṇa, Bd gunnam. ¹⁹ Bd -tīti.

²⁰ Bd -ati.

3. Brāhmaṇassa gāmavaram detha brāhmaṇiyā gavaṁ satam
Chattassa ājaññaratham¹ kaññāya maṇikundalam,
yañ c' etam Puṇṇikam jammim paṭipādetha udukkhalan
ti 117.

gātham āha.

5

Tattha yañcetan ti yañ² etam Puṇṇikan ti vadati tam jammim udukkhalam paṭipādetha sampaticchādethā ti.

Iti rājā yañ³ brāhmaṇena patthitaṁ⁴ tañ ca aññāñ ca mahantam yasaṁ datvā „ito paṭṭhāya amhākam kattabba-kiccesu ussukkam āpajjā⁵“ ti vatvā brāhmaṇam attano san- 10 tike akāsi.

Satthā imam desanam⁶ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā brāhmaṇo Ānando ahosi, rājā pana aham evā⁷ 'ti. Nānacchanda-jātakam⁸.

10. Sīlavīmaṇsa-jātaka.

15

Sīlam kireva kalyāṇam ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekaṁ sīlavīmaṇsakabrāhmaṇam ārabba kathesi. Vaṭṭhūm pana paccuppannam pi atītam pi heṭṭhā Ekanipāte Sīlavīmaṇsajātakē vitthāritam eva, idha pana

Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente tassa 20 purohito „attano sīlam vīmaṇsissāmīti“ heraññakaphalakato⁹ dve divase ekekam kahāpanam gaṇhi. Atha naṁ tatiyadivase coro ti gahetvā rañño santikam nayiṁsu. So antarāmagge ahigundike sappam kīlāpente¹⁰ addasa. Atha naṁ rājā disvā „kiss' evarūpam¹¹ akāsīti“ pucchi. Brāhmaṇo „attano sīlam 25 vīmaṇsitukāmatāyā¹² 'ti vatvā¹³“

1. Sīlam kir' eva kalyāṇam sīlam loke anuttaram, passa ghoraviso nāgo sīlavā ti na haññati. 118.

¹ Cks -ssājañña-, Bīd puttassa aja-. ² Bīd add ca ³ Bīd omit yañ. ⁴ Ck patitam, C^a patthi, B^b pati, B^c patti. ⁵ Bīd -jjāhī. ⁶ Bīd dhammadde-. ⁷ Cks nānācch-, Bīd nāch-, Pā nānāch-, Bīd add navamam. 10. Cfr. L. Feer in J. As. 1875 T. 6 p. 265 ⁸ Bīd hi-, Bīd hiraññapa-. ⁹ Bīd kilāyante, Bīd kilayante. ¹⁰ Bīd rājā kasmā evarūpam. ¹¹ Bīd add imam gātham āha.

2. So 'ham sīlam samādissaiñ loke anumatañ sivam
ariyavuttisamācāro yena vuccati sīlavā. 119.
3. Nātīnañ ca piyo hoti mittesu ca virocati
kāyassa bhedā sugatim upapajjati sīlavā ti 120.

5 āha.

Tathā sīlan ti acāro kīrā 'ti anussavatthe nipāto, kalyānan ti sobha-
ṇam¹, sīlam kīra² kalyānan ti evam pāññitā vadantīti attho, passā 'ti attānam
eva vadati, na haññatīti param pi na viheñheti parena pana³ na viheñhiyati,
samādissan ti sāmādiyāmi⁴, anumatañ sivan ti khemam nibbhayan ti
10 evam pāññitehi sampaticchitam, yena vuccatīti yena sīlena sīlavā puriso
ariyānam Buddhādinam pātipattim samācaranto ariyavuttisamācāro ti vuccati
tam aham samādiyissāmīti⁵ attho, virocatīti pabbatamatthake aggikkhandho
viya virocati.

Evañ Bodhisatto tīhi gāthāhi sīlavaññam pakāsento rañño
15 dhammarām desetvā „mahārāja mama gehe pitu santakam mātu
santakam attanā uppāditam tayā dinnañ ca bahudhanam⁶ atthi
pariyanto na paññāyati, aham pana sīlam vīmañsanto heraññi-
kato⁷ kahāpane gañhim, idāni mayā imasmiñ loke jātigotta-
kulapadesānam⁸ lāmakhabhāvo sīlass' eva ca¹⁰ jetthakabhāvo
20 nāto, aham pabbajissāmi, pabbajjam me¹¹ anujānāhīti¹² anu-
jānāpetvā raññā punappuna yāciyamāno pi nikamma Hima-
vantam pavisitvā isipabbajjam pabbajitvā¹³ samāpattiyo¹⁴ nib-
battetvā Brahmaloka-parāyano ahosi.

Satthā imāñ desanam¹⁴ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā
95 sīlavīmañsako purohitabrahmano¹⁵ aham evā¹⁶ 'ti. Sīlavīmañsa-
jātakam¹⁶. Abbhantaravaggo catuttho¹⁷.

¹ Ck -vatti, Bī -vutthi. ² Bīd omit āha. ³ Ck -nam. ⁴ Bīd kireva. ⁵ Bīd
parehi pl. ⁶ Bīd -da-. ⁷ Ck bahūm-. ⁸ Bīd hiraññā halakato. ⁹ Bīd jātikula-
gotta-. ¹⁰ Bīd omit ca. ¹¹ Bīd me pabbajjam. ¹² Bīd abhiññā ca. ¹³ Bīd
add ca. ¹⁴ Bīd dhammadde-. ¹⁵ Bīd -to-, and add pana. ¹⁶ Bīd add dasamañi.
¹⁷ Bīd add tassuddānam: abbhantaraseyyakañca vadḍhakī sīrijātakam mañi su-
kara sālukam läbhagaraha macchadānam nāññachandam sīlavīmañsakam abbhant-
taravaggo ti vuccati.

5. KUMBHAVA GGA.

1. Bhadraghaṭajātaka.

Sabbakāmadadam kumbhan ti. Idam Satthā Jetavane viharanto Anāthapiṇḍikassa bhāgineyyam ārabbhā kathesi. So kira mātāpitunnam santakā¹ cattālisahiraññakoṭīyo pānavyasanena² nāsetvā setṭhino santikam agamāsi³. So pi 'ssa „vohāram karohīti“ sahassam adāsi, tam pi nāsetvā puna agamāsi. Puna tassa⁴ pañca satāni dāpesi, tāni vināsetvā puna āgatassa dve thūlasātakē dāpesi, te pi nāsetvā āgataṁ⁵ givāya⁶ gahetvā⁷ nīharāpesi. So anātho hutvā parakuddam⁸ nissaya kālam akāsi. Tam enam kaḍdhetvā⁹ bahi chaḍ- 10
deśum¹⁰. Anāthapiṇḍiko vihāram gantvā sabbam tam bhāgineyyassa pavattim Tathāgatassa ārocesi. Satthā¹¹ „tvam etam¹² katham san-
tappessasi yam aham pubbe sabbakāmadadam kumbham datvā¹³ san-
tappetum nāsakkhin“ ti vatvā tena yācito atitam āhari:

Atite Bārānāsiyam Brahmādatte rajjam kārente 15
Bodhisatto setṭhikule nibbattitvā¹⁴ pitu accayena setṭhiṭ-
thānam labhi. Tassa gehe bhūmigatam eva cattālisakoṭidha-
nam ahosi. Putto pan' assa eko yeva. Bodhisatto¹⁵ dānādīni
puññāni katvā kālakāto¹⁶, Sakko devarājā hutvā nibbatti. 20
Ath' assa putto vithim āvaritvā¹⁷ maṇḍapam kāretvā mahā-
janaparivuto nisīditvā suram¹⁸ pātum ārabhi. So laṅghanadhā-
vanagītanaccādīni¹⁹ karontānam sahassam²⁰ dadamāno itthison-
ḍasurāsonḍamāṁsasonaḍibhāvam āpajjivtā „tvam²¹ gītam
tvam²² naccam tvam²³ vāditam“ ti samajjathiko²⁴ pamatto²⁴
hutvā āhiṇḍanto nacirass' eva cattālisakoṭidhanam²⁵ upabhoga- 25

¹ Ck -kā. ² Ck pana-, Bd piṇabya-, Bd pānabya-. ³ Bid āg-. ⁴ Bid punassa.

⁵ Bid punāgatam. ⁶ Bid -yaṁ, Ck jīvā. ⁷ Bid gāhāpetvā. ⁸ Ck -kuḍīham?

Bd -kuṭam, Bd -kuṭam. ⁹ Bid -itvā, Bd ākaḍḍhitvā. ¹⁰ Bid chaṭe-, Bd chaṭte-.

¹¹ Bd adds kira, Bd kim. ¹² Ck ekam. ¹³ Bid adds pavī, Bd pi. ¹⁴ Ck nibbatti.

¹⁵ Bid add pana. ¹⁶ Bid kālañka-. ¹⁷ so Ck; Ck avāritvā, Bid vitti vicaritvā,

Bd vithiyam otaritvā. ¹⁸ Ck surā. ¹⁹ in the place of gīta, Bd has ābharaṇa,

Bd surana. ²⁰ Bid repeat sahassam. ²¹ Bd kva. ²² Bid kva. ²³ Ck Bid

samajjī-. ²⁴ Bid vasamitto. ²⁵ Ck satāsītiko-, Ck sattāsīti-.

paribhogūpakaraṇāni¹ ca² nāsetvā duggato kapaṇo pilotikam
nivāsetvā vicari. Sakkō āvajjanto³ tassa duggatabhāvam ūnatvā
puttapemenāgantvā⁴ sabbakāmadadam kumbham datvā „tāta
yathāyam⁵ kumbho na bhijjati tathā nam rakkha, imasmim te
5 sati dhanassa paricchedo nāma na bhavissati, appamatto ho-
hīti⁶ ovaditvā⁷ devalokam eva gato. Tato paṭṭhāya⁸ pivanto
vicari⁹. Ath' ekadivasam matto tam kumbham ākāse khipitvā⁹
paṭicchanto¹⁰ ekavāram virajjhi¹¹. Kumbho bhūmiyam patitvā
bhijji. Tato paṭṭhāya puna daliddo hutvā pilotikam nivāsetvā
10 kapālahattho bhikkham caranto parakuḍḍam¹² nissāya kā-
lam akāsi.

Satthā imām atītam āharitvā

1. Sabbakāmadadam kumbham kuṭam¹³ laddhāna dhuttako
yāva so¹⁴ anupāleti tāva so sukhā edhati. 121.
  - 15 2. Yadā matto ca ditto¹⁵ ca pamādā kumbham abbhidā
tadā¹⁶ naggo ca pottho¹⁷ ca pacchā bālo vibāññati. 122.
  - a. Evam eva yo dhanām laddhā amatto¹⁸ paribhuñjati
pacchā tappati¹⁹ dummedho kuṭam²⁰ bhinno²¹ va dhuttako ti 123.
imā abhisambuddhagāthā vatvā jātakam samodhānesi:
- 90 Tattha sabbakāmadadan ti sabbe vatthukāme dātum samattham kum-
bham, kuṭan²⁰ ti kumbhavevacanām, yāvā²² 'ti yattakanā kālām, anupāletiti
yo koci evarūpam labhitvā yāva rakkhati tāva so sukhā edhatīti atho,
matto ca ditto¹⁵ cā 'ti surāmadena matto dappena ditto¹⁶, pamādā kum-
bham abbhidā ti pamādena kumbham bhindi²³, naggo ca pottho²⁴ cā 'ti
95 kadāci potthakapilotikāyā nivattattā²⁵ pottho, evamevā 'ti evam evam²⁶,
amatto²⁷ ti appamānena²⁸, tappatīti socati.

„Tadā bhadraghātabhedako²⁹ dhutto setthibhāgineyyo ahosi,
Sakkō pana aham evā³⁰ 'ti. Bhadraghāṭajātakam³⁰.

¹ Ck -gapakāra-, Bd -gagūpakara-, Bi -gupakaranādīni. ² Bi vi, Bd pī. ³ Ce -jjento. ⁴ Bid -na āg-. ⁵ Ck yathā, Bd yathā ayam, Bi omits yathā. ⁶ Bid ovādetvā. ⁷ Bid add suram. ⁸ Bid -ratī. ⁹ Ce repeats khipitvā. ¹⁰ Bid sampa-.
¹¹ Ck Bi -rajjī. ¹² Bi -kuṭam, Bd -kuṭtam. ¹³ Ce kū.. ¹⁴ Bid nam. ¹⁵ Bid ritto. ¹⁶ Ce tato. ¹⁷ Bid poṭho ¹⁸ Bid pamatto ¹⁹ Cks tapati. ²⁰ Ce kū-.
²¹ so Cks; Bi bhitvā, Bd phidā. ²² Bid yāvan. ²³ Cks bhijji. ²⁴ Bd poṭho,
Bi heṭhā. ²⁵ Ce nivattattā corr. to -vatthattā ²⁶ Bid eva ²⁷ Cks -ttā, Bid pa-
matto. ²⁸ Ck -nena, Ce -nena corr. to -ṇena, Bid pamādena. ²⁹ Bi suraghā-.
³⁰ Bi surāghā-, Bid add pathamam.

2. Supattajātaka.

Bārāṇassam mahārājā 'ti. Idam Satthā Jetavane vi-haranto Bimbādeviyā Sāriputtatherena dinnarohitamaccharasam¹ navaghatamissakam² sālibhattam ārabba kathesi. Vatthum hetthā kathita-Aobhantara jātakē³ vatthusadisam eva. Tadāpi⁴ theriyā udara-vāto kuppi. Rāhulabhaddo therassa ācikkhi. Thero tam āsanā-sālāya nisidāpetvā Kosalarañño nivesanam gantvā rōhitamaccharasam⁵ navasappimissakam sālibhattam āharitvā tassa adāsi. So āharitvā mātu theriyā adāsi. Tassā bhuttamattāya udaravāto paṭippassambhi. Rājā purise pesetvā parigānāhāpetvā tato paṭṭhāya theriyā tathārūpam⁶ bhattam adāsi. 'Ath' ekadivasam⁷ dhammasabhāyam katham samut-thāpesum: „āvuso dhammasenāpati therim⁸ evarūpena nāma bhojanena santappesīti“. Satthā āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ 'ti vutte „na bhikkhave idān⁹ eva Sāriputto Rāhulamātāya pathhitam deti, pubbe¹⁰ pi. adāsi yevā“ 'ti vatvā atitam āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmādatte rajjam kārente Bodhisatto kākayoniyam nibbattitvā vayappatto asītiyā kākasahassānam jetthako Supatto nāma kākarājā ahosi, aggamahesī pana¹¹ Suphassā⁹ nāma kākī ahosi, senāpati Sumukho nāma. So asītikākasahasseehi¹⁰ parivuto Bārāṇasiṁ upanissāya vasi. So ekadivasam⁷ Suphassam⁹ ādāya gocaram pariyesamāno¹¹ Bārāṇasirañño mahānasamatthakena agamāsi. Sūdo rañño nānāmacchamānsavikatiparivārabhojanam¹² sampādetvā thokam bhājanāni vivaritvā usumam palāpento atthāsi. Suphassā¹³ macchamānsagandham¹⁴ ghāyitvā rājabhojanam bhuñ-jitukāmā hutvā tam divasam akathetvā¹⁵ dutiyadivase „ehi bhadde gocarāya gamissāmā“ ti vuttā¹⁶ „tumhe gacchatha, mayham eko dohalo atthīti“ vatvā „kīdiso¹⁷ dohalo“ ti vutte „Bārāṇasirañño bhojanam bhuñjitukām¹⁸ amhi“, na kho pana¹⁹

¹ Bid dinnam, C^s-sa-. ² C^k-sata-, Bid navasappimi-. ³ Bd kathitam-, Bd -tameva-. ⁴ Bid add hi, ⁵ Bid -macchamānsarasam-. ⁶ Bid add bhikkhū, ⁷ Bid -riyā, ⁸ Bid panassa, ⁹ Bid -pa-. ¹⁰ Bid asītiyā kā-. ¹¹ Bi -yesanto.

¹² C^s-paribhojanam, Bid -panitabho-. ¹³ C^k Bid -pa-. ¹⁴ Bid manasamaccha-. Bi adds va. ¹⁵ Bid vutte. ¹⁶ Bid kim. ¹⁸ Bi -momhi, Bd -māmhi.

sakkā mayā tam laddhuṁ, tasmā jīvitam pariccajissāmi devā“
 ‘ti āha. Bodhisatto cintayamāno nisidi. Sumukho āgantvā¹
 „kim mahārāja anattamano sīti“ pucchi. Rājā tam attam
 ārocesi. Senāpati „mā cintayi mahārājā“ ‘ti te ubho pi assā-
 5 setvā „ajja tumhe idh’ eva hotha, mayam bhattam āharissāmā“
 ‘ti vatvā pakkāmi. So kāke sannipātētvā tam kāraṇam ka-
 thetvā „etha bhattam āharissāmā“ ‘ti kākehi saddhim Bārā-
 ṇasim² pavisitvā mahānasassāvidūre³ kāke vagge vagge katvā⁴
 tasmin tasmim thāne ārakkhatthāya⁵ thapetvā sayam atthahi
 10 kākayodhehi⁶ saddhim mahānasacchadane nisidi. Rañño
 bhattacharanakālam ullokayamāno⁷ te ca kāke āha: „ahaṁ rañño
 bhatte hariyamāne bhājanāni pātessāmi, bhājanesu⁸ patitesu
 mayham jīvitam n’ atthi, tumhesu cattāro janā mukhapūram
 bhattam cattāro macchamānsam gahetvā⁹ sapajāpatikam kāka-
 15 rājam¹⁰ bhojetha, ‘kaham senāpatiti¹¹ vutte¹² pacchato ehititi¹³
 vadeyyāthā“ ‘ti. Atha sūdo¹⁴ bhojanavikatiṁ sampādetvā
 kājena¹⁵ gahetvā¹⁶ rājakulam pāyāsi. Tassa rājañgaṇam¹⁷
 gatakāle kākasenāpati kākānam saññam datvā sayam uppā-
 titvā bhattachārakassa¹⁸ ure nisiditvā nakhapañjaren¹⁹ pahari-
 20 tvā kanayaggavannena²⁰ tuṇḍena nāsaggam assa abhihantvā²¹
 utṭhāya dvīhi pādehi²² mukham assa pidahi. Rājā mahātale
 camkamanto mahāvātāpānena olketvā tam kākassa kiriyam
 disvā bhattachārakassa²³ saddam datvā „bho bhattachāra²⁴, bhā-
 25 janāni chaddetvā²⁵ kākam eva gaṇhā²⁶ ‘ti āha. So bhā-
 janāni chaddetvā²⁷ kākam dalham gaṇhi. Rājā pana²⁸ „ito
 ehit²⁹ āha. Tasmin khaṇe³⁰ kākā āgantvā attano pahonakam

¹ Bid -siyam. ² Bid -sassa avi-. ³ Bid ārakkhanathāya. ⁴ Bid kākasūrayo-

⁵ Bid olokiyamāno. ⁶ Bid add pana. ⁷ Bd adds netvā, Bi netvā passa. ⁸ Bid

-rājanām. ⁹ C adds ca. ¹⁰ Bid add mama. ¹¹ Cks ehitⁱ, Bid ehitⁱ. ¹² Bid add

rañño. ¹³ Bid kārena. ¹⁴ Bid gāhāpetvā ¹⁵ Bi -ne, Bd -na ¹⁶ Bid -kārakassa.

¹⁷ Bid -pañcarena. ¹⁸ Bid kalāyaggasadisena. ¹⁹ C -gantvā, Bid abhipaharanto.

²⁰ Bid pakkhapā-. ²¹ Bi -kārakassa. ²² Bi -kāraka, Bd -hāraka. ²³ Bid bhat-
 tabhā-. ²⁴ Ck chaddhe-. ²⁵ Bid -hāhi. ²⁶ Bid rājāpi namⁱ. ²⁷ Bid add te.

bhuñjitvā sesam vuttaniyāmena¹ gahetvā agamam̄su². Tato sesā āgantvā sesam³ bhuñjim̄su. Te pi attha janā gantvā rā-jānam sapajāpatikam bhojesum. Suphassāya dohaļo⁴ vūpa-santo⁵. Bhattachārako kākam rañño upanesi. Atha naṁ rājā puechi: „bho kāka, tvaṁ mamañ ca na lajji bhattachārakassa 5 ca nāsañ khañdesi bhattachājanāni ca bhindi attano ca jīvitam na rakkhi, kasmā evarūpam kammam akāsiti“. Kāko „mahā-rāja, amhākam rājā Bārāṇasiṁ upanissāya vasati, sham assa senāpati, tassa Suphassā nāma bhariyā dohalinī tumhākam bho-janañ bhuñjitukāma, rājā tassā dohalam mayham ācikkhi, 10 aham̄ tath' eva mama jīvitam pariccajītvā āgato, idāni me tassā bhojanam̄ pesitam̄, mayham manoratho matthakan patto, iminā kārañena mayā evarūpam⁶ katan“ ti dīpento

1. Bārāṇassam⁷ mahārāja kākarājā nivāsiko

asItiyā sahassehi Supatto parivārito. 124.

15

2. Tassa dohalinī bhariyā Suphassā maccham⁸ icchatī
rañño mahānase pakkam pacceggham rājabhojanam. 125.

3. Tes' āham pahito dūto rañño c' amhi idhāgato,
bhattu apacitim kummi, nāsāyam akaram̄ vañan ti 126.

20

Tattha Bārāṇassan⁹ ti Bārāṇasiyam, nivāsiko¹⁰ ti nibaddhbavasa-nako, pakkan ti nānappakārena sampāditañ, keci siddhan ti sajjhayanti, paccegghan¹¹ ti accuplañam¹² aparivāsiñam¹³ macchamam̄savakatisu vā pacceka-paccekamettamahagghan¹⁴ ti pacceggham, tesāham pahito dūto rañño camhi idhāgato ti tesam ubhinnam pi aham dūto āñattikaro raññā¹⁵ c' ambi¹⁶ pahito, tasmā idha āgato ti attho¹⁷, bhattu apacitim kummi ti sv-āham evam̄ āgato¹⁸ attano bhattu apacitim sakkrasammānam̄ karomi, nāsā-yam¹⁹ akaram̄ vañan ti mahārāja iminā kārañena tumbe ca attano ca jīvitam agañayitvā²⁰ bhattachājanām²¹ pātāpetum bhattachārakasas nāsāya mukhatundena²² vañam̄ akāśim, mayā attano rañño apaciti katā, idāni tumhe yañ icchatha tam̄ dañḍaiñ²³ karothā 'ti.

25

26

27

28

29

30

¹ Bid -meneva. ² Bid -mīñsu. ³ Ck Bd sesā, Bi sesa. ⁴ Cks -lām. ⁵ Bid vū-pasami. ⁶ Bid add kanūmām. ⁷ Bi -ṇasyam, Bd -ṇassyam. ⁸ Bi tasmitum, Bd bhakkhitum. ⁹ Bi -ṇasīyan, Bd -ṇassyān. ¹⁰ Cks -sako. ¹¹ Ck pacchagghan, Bd paccekkhan. ¹² Ck abbhunham, Bd abbhīñham. ¹³ Bi samparivāritam, Bd samparivāsitanī. ¹⁴ Cs -metha-, Bid omit one pacceka. ¹⁵ Bd rañño. ¹⁶ Bd ca ambi. ¹⁷ Cks attano, Bi atto. ¹⁸ Bid āñatto. ¹⁹ Bid nāsāya. ²⁰ Cks agañ-hitvā, Bid agañetvā. ²¹ Bd -bhojanam. ²² Cs Bid -tuñḍakena. ²³ Bi danta.

Rājā tassa vacanam sutvā „mayam tāva manussabhūtānam mahantam yasam datvā amhākam suhajje kātum¹ na sak-koma, gāmādīni dadamānāpi amhākam jīvitadāyakam na labhāma, ayam kāko saññāno attano rañño jīvitam pariccajati² ativiya sappuriso madhurassaro dhammiko³ ti gunesu pasiditvā tañ ca⁴ setacchattena pūjesi. So attano laddhena chatta-tena⁵ rājānam eva pūjetvā Supattassa⁶ gunam⁷ kathesi. Rājā tam⁸ pakkosāpetvā dhammam sutvā ubhinnam⁹ pi¹⁰ tesam attano bhojananiyāmena bhattam pañthapesi, sesakākānam 10 devasikam ekam¹¹ tañḍulamānam pacāpesi¹², sayañ ca Bodhisattassa ovāde ṭhatvā sabbasattānam abhayam datvā pañcasilāni rakkhi¹³. Supattakākovādo¹⁴ sattavassasatāni pavatti¹⁵.

Satthā imam desanam¹⁶ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā rājā Anando ahosi, senāpati¹⁷ Sāriputto, Suphassā Rāhulamātā, Su-16 patto pana¹⁸ aham evā“ 'ti. Supattajātakam¹⁹.

3. Kāyavicchindajātaka.

Puñthassa me ti. Idam Satthā Jetavane viharanto aññataram purisam ārabba kathesi. Sāvatthiyam kira eko²⁰ puriso pañdurogena attito²¹ vejjehi pañikkhitto, Puttadāro pi 'ssa „ko imam pañijaggitum sakkotiti“ cintesi. Tassa²² etad ahosi: „sac' āham imamhā rogā vuñthahissāmi²³ pabbajissāmī“. So katipāhen'eva kiñci sappayam labhitvā ārogo²⁴ hutvā Jetavanam gantvā²⁵ pabbajjam yāci. So Satthu santike pabbajjañ ca upasampadañ ca labhitvā nacirass' eva arahattam pāpuñi. Ath' ekadivasam bhikkhū dhammasabhāyam 25 katham samuñthāpesum: „āvuso asuko nāma pañdurogī ‘imamhā rogā vuñthito pabbajissāmī’ cintetvā pabbajito c' eva arahattāñ ca patto“ ti. Satthā āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sanni-

¹ Bi sukahajje tum. ² Bid -ji. ³ Bi dhammākathiko, Bd dhammakatiko. ⁴ Bid tam, leaving out ca. ⁵ Bid setacha-. ⁶ Ce supannassa, Bid bodhisattassa. ⁷ Bid gune. ⁸ Bid nam. ⁹ Bi -nnā, Bd -nnam. ¹⁰ Cks hi. ¹¹ Bid ekadopi. ¹² Bi thapesi. ¹³ Ce -insu, Bid rakkhati. ¹⁴ Bid add pana. ¹⁵ Bid pavattati. ¹⁶ Bid dhammadē. ¹⁷ Bid sumukhose- ¹⁸ Cks omit pana. ¹⁹ Bid add dutiyam. ²⁰ Ck kira eko. ²¹ Ck addhito, Bi atiko. ²² Ce athassa. ²³ Bid muñcissāmi. ²⁴ Cks Bi ar-. ²⁵ Bid add satthāram.

sinnā“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ 'ti vutte „na bhikkhave“ ayam eva, pubbe pañditāpi evam vatvā rogā vuṭṭhāya pabbajitvā attano vadḍhim akāmsū“ 'ti vatvā atitām āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto brāhmaṇakule nibbattitvā vayappatto kuṭumbam sañṭhapetvā vasanto pañdurogī ahosi. Vejjāpi paṭijaggitum nāsakkhiṁsu, puttadāro pi² vippaṭisārī ahosi. So ,imamhā rogā vuṭṭhito pabbajissāmī“ cintevā kiñcid eva sappāyam labhitvā ārogo³ hutvā Himavantam pavisitvā isipabbajam pabbaji⁴. So samāpattiyo ca abhiññāyo ca⁵ uppādetvā jhāna-¹⁰ sukhena viharanto „ettakam kālam evarūpaṁ sukaṁ⁶ nālaṭthan⁷“ ti udānam udānento

1. Puṭṭhassa⁸ me aññatarena vyādhinā
rogena bālham dukkhitassa ruppato
parisussati khippam idam kalebaraṁ⁹
puppham yathā paṁsuni¹⁰ ātape kataṁ. 127.
2. Ajaññam jaññasamkhātam asuciṁ sucisammataṁ
nānākuṇapaparipūraṁ jañnarūpaṁ apassato. 128.
3. Dhi-r-atthu tam āturaṁ pūtikāyam
jegucchiyam¹¹ asuciṁ vyādhidhammaṁ
yattha-ppamattā¹² adhimucchitā pajā
hāpentī maggam sugatūpapattiyā ti 129.
imā gāthā abhāsi.

Tattha aññatarenā 'ti atthānavutiyā rogesu ekena pañdurogavyādhinā,
rogenā 'ti rujanasabbhāvattā evarīladdhena nāmena, ruppato ti ghattiyamānassa¹³
piḷiyamānassa, paṁsuni¹⁴ ātape katan ti yathā vātātapena¹⁵ tattavālikāya
ṭhpitam sukumāram¹⁶ puppham parisusseyya evam parisusseyyā¹⁶ 'ti attho,
ajaññam jaññasamkhātan ti paṭikkūlam¹⁷ amanāpam eva bālānam manā-
pan ti saṅkhāram gatam, nānākuṇapaparipūran ti kesādīhi dvattimāsāya
kuṇapehi paripuṇnam, jañnarūpaṁ apassato ti apassantassa andhabāla-²⁰

¹ Bid add idāneva. ² Bid piṣsa. ³ Ck ar-. ⁴ Bid -jītvā. ⁵ Bid abhiññāyo ca samāpattiyo ca. ⁶ Bid add nāma. ⁷ Bid na laddhan. ⁸ Bd phu-. ⁹ Ck Bd kāle-, Bd kathēvaraṁ. ¹⁰ Ck paṁsuni. ¹¹ Bd ji-. ¹² Bid yatthapam-. ¹³ Ck Bd paṁsuni, Bi paṁsūni. ¹⁴ Bid ātape. ¹⁵ Bid sukhuma. ¹⁶ Bid -ssatī. ¹⁷ Bd patikūlam, Bd paṭikkūlam.

puthujjanassa¹ manṣparī sādhurūpaṁ paribhogasabbhāvam² hutvā upaṭṭhāti,
akkhimhā akkhiḍgūthako ti ādinā nayena pakāsito assa³ sabbhāvo bālānam upaṭṭhāti,
āturan ti niccagillānām, adhīmucchitā ti kilesamucchaya ativiya
5 mucchitā, pajā ti andhabhālaputhujjanā, hāpentī maggam sugatūpapat-
tiyā ti imasmīm pūtikāye laggālaggitā hutvā apāyamaggam pūrentā⁴ deva-
manussabhedāya sugatiupapattiya maggam pariḥāpentī⁵.

Iti Mahāsatto nānappakārato asucibhāvaṁ niccātura-
bhāvañ ca parigāñhanto kāye nibbinditvā yāvajivam cattāro
brahmavihāre bhāvetvā Brahma-loka-parāyano ahosi.

10 Satthā imām dhammadesanām āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam
samodhānesi: (Bahujanā sotāpattiphalādīni pāpuṇīmsu) „Tadā tāpaso
pana aham eva ahosin⁶“ ti. Kāyavicchindajātakaṁ⁷.

6. Jambukhādakajātaka.

Ko 'yam bindussaro⁸ vaggū 'ti. Idam Satthā Veļu-
15 vane⁹ viharanto Devadatta-Kokālike ārabba kathesi. Tadā hi
Devadatte parihinalābhaskakāre Kokāliko kulāni upasamkamitvā „Deva-
dattathero Mahāsammata-paveniya¹⁰ Okkāka-rājavainse jāto asambhinne
khattiyyavamse vadḍhito tipiṭako¹¹ jhānalābhī madhurakatho dhamma-
kathiko, detha karotha¹² therassā“ 'ti Devadattassa vannam bhāsatī.
20 Devadatto pi „Kokāliko udicca-brāhmaṇakulā nikhamitvā pabbajito
bahussuto dhammakathiko, detha karotha Kokālikassā“ 'ti Kokālikassa
vannam bhāsatī. Iti¹³ te aññamaññassa vannam bhāsitvā kulagharesu
bhuñjantā vicaranti. Ath' ekadivasam dhammasabhāyam¹⁴ kathaṁ
samuṭṭhpesum: „āvuso Devadatta-Kokālikā aññamaññassa abhūta-
25 gunam¹⁵ kathetvā bhuñjantā vicarantī“ . Satthā āgantvā „kāya nu
'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti pucchitvā „imāya
nāmā“ 'ti vutte „na bhikkhave idān' ev' ete abhūtagunam¹⁵ kathetvā
bhuñjanti, pubbe p' evam bhuñjīmsu yevā“ 'ti vatvā atītam āhari:

Atīte Bārānasiyam Brahmādatte rajjam kārente
so Bodhisatto aññatarasmiṁ jambusandē¹⁵ rukkhadevatā

¹ Bid omit andha. ² Ck parisakkhasabbhāvam, C^a sukhasabbhāvam. ³ Bi asu-
bhassa, Bd asubba. ⁴ Bid pūretvō, ⁵ Bid -tīti. ⁶ Bid sham evā, omitting
ahosi. ⁷ Bid kayañibbinda-, and add tatiyam. ⁸ Bid bindusaro. ⁹ Bid jetavane
10 Ok -paveniya. ¹¹ Bid tipiṭakadhero. ¹² Bi omits karotha. ¹³ Bid omit iti.
14 Bid add bhikkhu. ¹⁵ Bid -gunakatham. ¹⁶ Bid jambuvanasanđe.

hutvā nibbatti. Tatr' eko kāko jambusākhāya nisino jambupakkāni khādati. Ath' eko sigālo āgantvā uddham̄ olokento kākam disvā „yan nūnāham̄ imassa abhūtagunam̄ kathetvā jambūni khādeyyan“ ti tassa vanṇam̄ kathento imam̄ gātham̄ āha:

1. Ko 'yam̄ bindussaro vaggū pavadantānam̄² uttamō,
accuto jambusākhāya moracchāpo va kūyatīti. 130.

Tattha bindussaro ti bindunā avisatena³ piṇḍitena⁴ sarena samannā-gato, vaggū⁵ ti madhumadhurasaddo⁶ ti, accuto ti na cuto sunisinno⁷, moracchāpo va kūyatīti taruṇamoro va manāpena sarena⁸, ko nām' eso kū-¹⁰ jatīti vadati.

- Atha nam̄ kāko paṭipasāmsanto⁹ dutiyam̄ gātham̄ āha:
9. Kulaputto va¹⁰ jānāti kulaputte¹⁰ pasāmsitum̄,
vyagghacchāpasarīvanṇa¹¹ bhuñja samma dadāmi te ti. 131.

Tattha vyagghacchāpasarīvanṇa¹² 'ti tvām̄ mayham̄ vyagghapotaka-¹⁵ samānavanṇo khāyasi¹³, tena tam̄ vadāmi: ambho vyagghacchāpasarīvanṇa¹⁴, bhuñja samma dadāmi te ti vayassa yāvadattham̄ jambupakkāni khāda, ahan te dadāmīti.

Evañ ca pana vatvā jambusākham̄ cāletvā phalāni pātesi. Ath' asmim̄¹⁵ jamburukkhe nibbattadevatā¹⁶ te ubho pi abhū-²⁰ tagunakatham̄ kathetvā jambūni khādante disvā tatiyam̄ gātham̄ āha:

3. Cirassam̄ vata passāmi musāvādi¹⁷ samāgate
vantādan̄ kunapādañ ca aññamaññam̄ pasāmsake ti. 132.

Tattha vantādan̄ ti paresam̄ vantabhattakhādakan̄ kākam̄, kunapādañ²⁵ cā 'ti kuṇapakhādaukan̄¹⁸ sigālañ ca.

Imāñ ca pana gātham̄ vatvā sā devatā bheravarūpāram-maṇam̄ dassetvā te tato palāpesīti.

¹ B̄d -gunakatham̄. ² B̄d santānam̄, B̄d saravantānam̄. ³ B̄d avisarena, B̄d abhisandena. ⁴ B̄d omits piṇḍitena. ⁵ Ck madhumadh-, Ck mudumadh-, B̄d madhutimadh-, B̄d madhurasaddo. ⁶ B̄d sannisinno. ⁷ B̄d saddena. ⁸ B̄d paṭipasāmsento, Ck paṭipassanto. ⁹ B̄d pa. ¹⁰ B̄d -ttam̄. ¹¹ Ok̄s -ṇṇo, B̄d byagghacchāpasarīvanṇo, B̄d -sarīvanṇa. ¹² Ok̄s -ṇṇo, B̄d byagghacchāpasarīvanṇo. ¹³ B̄d khādasi. ¹⁴ B̄d byagghacchāpasarīvanṇa, Ok̄s vyagghacchāpasarīvanṇo. ¹⁵ B̄d atha tasmi. ¹⁶ B̄d adhivattā-. ¹⁷ all four MSS. -di. ¹⁸ Ck -mādanakan̄. B̄d -khādakan̄.

Satthā imam dhammadesanām āharitvā jātakam samodhānesi:
„Tadā sigālo Devadatto ahosi, kāko Kokāliko, rukkhadevatā pana
aham evā“ 'ti. Jambukhādakajātakam¹.

5. Antajātaka

5 Usabhass' eva te khandho ti. Idam pi Satthā tatth' eva
viharanto² te yeva dve jane ārabbha kathesi. Paccuppannavatthum³
purimasadisam eva.

Atīte pana Bārānasiyam Brahmā datte rajjam kā-
rente Bodhisatto ekasmiṁ gāmūpacāre erāṇḍa rukkhade-
10 vatā hutvā nibbatti. Tadā ekasmiṁ gāme⁴ matam jaraggavam
nikkaḍḍhitvā gāmadvāre erāṇḍavane chaddesum. Eko sigālo
āgantvā tassa māṁsam khādi. Eko kāko āgantvā erande ni-
lino tam disvā „yan nūnāham etassa abhūtaguṇakatham kathe-
tvā māṁsam khādeyyan“ ti cintetvā paṭhamam gātham āha:

15 1. Usabhassēva te khandho sīhassēva vijambhitam,
migarāja namo ty-atthu, api kiñci labhāmase ti. 133.

Tattha namo ty atthū 'ti namo te atthu.

20 Tam sutvā sigālo dutiyam gātham āha:
2. Kulaputto va⁵ jānāti kulaputte⁶ pasāṁsitum,
mayūragīvasāmīkāsa⁷ ito pariyahi vāyasā 'ti. 134.

Tattha ito pariyāhīti erāṇḍato otaritvā ito yenāham tenāgantvā mām-
sam khādā 'ti vadati.

25 Tam tesam kiriyam disvā sā⁸ rukkhadevatā tatiyam gā-
tham āha:
8. Migānam kotthuko⁹ anto pakkhinam¹⁰ pana vāyaso
erāṇḍo anto rukkhānam, tayo antā samāgatā ti. 135.

Tattha anto ti hīno lāmako.

¹ Ck -vādaka-, Bi jampusākhādajā-, Bd jampukhādajā-, Bid add catuttham. ² Bid idam satthā jetavane viharanto. ³ Bid -vatthu. ⁴ Bid gāmake. ⁵ Bid pa.
⁶ Bid -puttam. ⁷ Bid -sā. ⁸ Bid omit sā. ⁹ Bid siṅgālo. ¹⁰ Bid -inam.

Satthā imam dhammadesanaṁ āharitvā jātakam samodhānesi:
„Tadā sigālo Devadatto ahosi, kāko Kokāliko, rukkhadevatā pana
aham evā 'ti. Antajātakam¹,

6. Samuddajātaka.

Ko nāyan ti. Idam Satthā Jetavane viharanto Upanan- 5
dattheram ārabba kathesi. So hi mahagghaso mahātanho ahosi,
sakatapūrehi paccayehi santappetum na sakkā, vassūpanāyikakāle²
dvīsu tīsu vihāresu vassam upagantvā ekasmim upāhanā³ thapeti⁴
ekasmim kattarayaṭhim ekasmim udakatumbam⁵, ekasmim sayam
vasati, janapadavihāram gantvā paññataparikkhāre⁶ bhikkhū disvā ariya- 10
vamsakatham kathetvā te⁷ paññukulāni gāhāpetvā tesam cīvarāni
gaṇhāti⁸, mattikapatte⁹ gāhāpetvā manāpamanāpe patte ca¹⁰ thāla-
kāni ca gaṇhāti¹¹, gahetvā yānakam püretvā Jetavanam āgacchatī¹².
Ath' ekadivasam¹³ dhammasabhāyam katham samūthāpesum: „Āvuso 15
Upanando Sakyaputto mahagghaso mahiccho aññesaṁ paññipattim ka-
thetvā samaññaparikkhāram¹⁴ yānakam püretvā āgacchatī“. Satthā¹⁵
āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti
pucchitvā „imāya nāmā“ 'ti vutte „ayuttaṁ bhikkhave Upanandena
kataṁ parisam ariyavamsam kathentena, paññamataram hi¹⁵ attanā
appicchena¹⁶ hutvā pacchā paresam ariyavamsam kathetum vattatī“ 20
Attanam eva paññamataram patirūpe¹⁷ nivesaye, (Dhp. v. 158.)

ath' aññam anusāseyya, na kiliseya paññito ti
imam Dhammapade gātham desetvā¹⁸ Upanandam garahitvā „na bhik-
khave idān' eva Upanando mahiccho pubbe mahāsamudde¹⁹ pi yāva
udakā rakkhitabbam maññiti²⁰“ vatvā atitām āhari:

Atite Bārāṇasiyam Brahmādatte rajjam kārente
Bodhisatto samuddadevatā hutvā nibbatti. Ath' eko
udakakāko²¹ samuddassa uparibhāgehi²² gacchanto²³ „samudde
udakam pamānena pivatha, rakkhantā pivathā“ 'ti maccha-

¹ Bid add pañcamam. ² Bid vassu-. ³ Bid -nam, C^s -nam corr. to -nā. ⁴ Bid -si. ⁵ C^s -kumhām. ⁶ Bid paññita-. ⁷ Bid tesam. ⁸ Bid -ati. ⁹ C^s -kā-.
¹⁰ Bid omit ca. ¹¹ Bid omit gaṇhāti. ¹² Bi āgacchi. ¹³ Bid add bhikkhu.

¹⁴ so Ok^s instead of -rānam? Bid -re. ¹⁵ Ok omits hi, Bi -raññi, Bd -rañhi.

¹⁶ Bid icho. ¹⁷ Bi pañ-. ¹⁸ Bi dassetvā. ¹⁹ Bid -ddam. ²⁰ Bi saññiti, Bd mañ-
ñatīti. ²¹ Bi uddeca, Bd omits udaka. ²² Bi -ge, Bd -gena. ²³ Bid vicaranto.

samghe¹ sakunasaṁghe vārento² carati³. Tam disvā samudda-devatā paṭhamam gātham āha:

1. Ko n' āyam̄ lonato yasmiṁ samantā paridhāvati,
macche makare ca⁴ vāreti ūmīsu⁵ ca vihaññatāti. 136.

5 Tattha ko nāyan ti ko nu ayam̄.

Tam sutvā samuddakāko dutiyam̄ gātham āha:

2. Anantapāyi⁶ sakuno atitto tidiśāsuto
samuddam pātum icchāmi sāgaram saritam̄⁷ patin⁸ ti. 137.

Tass' attho: aham̄ anantaṁ⁹ sāgaram pātum icchāmi ten' amhi anan-
10 tapāyi¹⁰ nāma sakuno, mahatiyā pana¹¹ apūraṇiyatañhāya samannāgatattā
atitto ti pi aham̄ disāsuto viśāsuto pākaṭo, sv-āham̄ sakalasamuddam sun-
darānam ratanānam ākarattā¹² sāgarena vā¹³ khatattā¹⁴ sāgaram saritānam¹⁵
patibhāvena saritam̄ patim̄¹⁶ pātum icchāmīti.

Tam sutvā samuddadevatā tatiyam̄ gātham āha:

15 3. So ayam̄¹⁷ hāyati c' eva pūrat' eva¹⁸ mahodadhi,
nāssa nāyati¹⁹ pītatto²⁰, apeyyo kira sāgaro ti. 138.

Tattha soyān²¹ ti so ayam̄, hāyati cevā 'ti udakassa osakkanelāya
hāyati nikhamanavelāya pūrati, nāssa nāyatāti assa mahāsamuddassa sace
pi nām̄ sakalo²² loko pīveyya tathāpi ito ettakam̄ nāma udakam̄ pītarū²³ pari-
20 yanto na paññāyati, apeyyo kira 'ti esa²⁴ kira sāgaro na sekā konaci
udakam̄ khepetvā pātun ti.

Evañ ca pana vatvā²⁵ bheravarūpārammaṇam̄ dassetvā
samuddakākam̄ palāpesi.

Satthā imam̄ desanam̄²⁶ āharitvā jātakam̄ samodhānesi. „Tadā
95 samuddakāko Upanando ahosi, devatā pana aham evā²⁷ 'ti. Samud-
dajātakam̄²⁷.

¹ Cks -gha. ² B̄ repeats vārento. ³ B̄ vicarati. ⁴ B̄ makarante, B̄ makāre.
⁵ B̄ ūmīsu. ⁶ C̄ -yi, B̄ anandapāyi, B̄ ānāntapāyi. ⁷ B̄ pītarū. ⁸ all
four MSS. pati. ⁹ B̄ ānanda-, B̄ ānanta-. ¹⁰ B̄ anandapāyi, B̄ anāntapāyi.
¹¹ B̄ pi. ¹² C̄ ākārattā, B̄ agarattā, B̄ agārattā. ¹³ B̄ ca, B̄ omits vā.
¹⁴ B̄ khanittattā, B̄ khālitattā. ¹⁵ B̄ pari-. ¹⁶ B̄ pītarū patitam̄, B̄ sari-
patitam̄. ¹⁷ C̄ svāyam̄, C̄ sāyam̄ corr. to svāyam̄, B̄ so aham̄, B̄ sāyam̄.
¹⁸ C̄ pūrateca. ¹⁹ so all four MSS. ²⁰ so Cks; B̄ pīvanto. ²¹ B̄ so ayān,
B̄ sāyan. ²² C̄ -le, B̄ -la. ²³ so Cks; B̄ pivatanti, B̄ pīvitanti. ²⁴ B̄ id
eso. ²⁵ B̄ adds sū. ²⁶ B̄ dhammadde-. ²⁷ B̄ add chātham̄.

7. Kāmavilāpajātaka.

Ucce sakuna¹ omānā² 'ti. Idam Satthā Jetavane vi-
haranto purāṇadutiyikapalobhanam ārabbha kathesi. Paccup-
pannavatthum Puppharattajātakē āvibhavissati³, atitam Indriyajātakē
āvibhavissati.

5

Tam pana purisam jīvasule⁴ uttāsesum⁵. So tattha ni-
sinno ākāsenā gacchantaram⁶ kākam⁷ disvā tāva kharam pi tam⁸
vedanam agaṇetvā piyabhariyāya sāsanam pesetum⁹ kākam
āmantento imā gāthā āha:

1. Ucce sakuna¹ omāna¹⁰ pattayāna¹¹ vihaṅgama¹² 10

vajjāsi¹³ kho tvaṁ vāmurum¹⁴, ciram kho sā karissati¹⁵.

139.

2. Idam kho sā na jānāti asim¹⁶ sattiñ¹⁷ ca odditam,
sā¹⁸ candī¹⁹ kāhati kodham, tam²⁰ me tapati²¹ no idha.

140. 15

3. Esa²² uppalasannāho nikham ussisake²³ katam
kāsiyañ²⁴ ca mudum²⁵ vattham, tappatu²⁶ dhanakāmiyā²⁷
ti. 141.

Tattha omānā²⁸ 'ti caramāna²⁹ gacchamāna³⁰, pattayānā³¹ 'ti tam eva
ālapati, tathā vihaṅgamā 'ti, so hi patte³² yānāni katvā gamanato pattayāno 90
ākāse gamanato vihaṅgamo, vajjāsi ti vadeyyāsi, vāmurun³³ ti kadaliKKhan-
dhasamānaūrum mama sūle nisinnabhāvam vadeyyāsi, ciram kho sā karis-
satīti³⁴ sā imā pavattim ajānamāna mama ḡamanam ciram karissati³⁵ ciram
me gamanassa³⁶ piyassa na ca³⁷ āgacchatīti³⁸ evam cintessatīti attho, asim³⁹
sattiñ cā ti asisamānatāya⁴⁰ sattisamānatāya ca sūlam eva sandhāya vadati, 25

¹ Bid -nā. ² Bi demā, Bd demānā. ³ so Cks; Bid kathitam. ⁴ Bi Jivantisule, Bd jivitisule. ⁵ Bi utta-, Bd uttāpesum. ⁶ Bid āga-. ⁷ Bi ekakām, Bd ekañ kākam. ⁸ Bd khirampillitam. ⁹ Bd adds tam. ¹⁰ Bi dehanā, Bd demōnā. ¹¹ Bd -nā. ¹² Bid -mā. ¹³ Bid -si. ¹⁴ Bid cāmu-. ¹⁵ Bd sañrissati. ¹⁶ C^a Bid asi. ¹⁷ Bid satti. ¹⁸ C^k yā. ¹⁹ C^a Bid -i. ²⁰ Bid tam. ²¹ Bid tappati. ²² Bid esā. ²³ Bd nikhañcussi-, Bi nikhañcūlāpakobitam. ²⁴ Bid -kañ. ²⁵ Bid -du. ²⁶ Bid tappetu. ²⁷ Cks -mikā, Bd -kāpīyā. ²⁸ C^a Bid -nā. ²⁹ C^a Bid -nā, Bid tathā tathā dayhamāna (Bd dayyamānā) gacchamāna in the place of cara---. ³⁰ Bid pattohi, C^a pattena. ³¹ Bid cāmu-. ³² Bi kirissatīti, Bd sa-
rissatīti. ³³ Bi sarissati, Bd sarissatīti. ³⁴ so Cks; Bi gatassa, Bd katassa. ³⁵
C^k nā ma, Bid omit naca. ³⁶ Bid anāgacchatīti. ³⁷ C^k Bid asi. ³⁸ Bi adds ca.

taṁ¹ hi tassa uttāsanatthāya oḍḍitām̄ ṭhapitām̄, caṇḍiti kodhanā kodhan² ti aticirāyatiti³ mayi⁴ kodhanā karissati, tam⁵ me tapatīti⁶ taṁ tassa kuṭṭhanām̄ tapati, no idhā 'ti idha pana idam̄ sūlam̄ maññ na tapatīti dīpeti, esa⁷ uppalaśannāho ti ādihi ghare ussīsake ṭhapitām̄ attano bhaṇḍam̄ ācik-
 5 khati, tattha uppalaśannāho ti uppalo va⁸ sannāho⁹ uppalaśadiso kato¹⁰, so ca¹¹ sannāhasajjo¹² cā 'ti attho, nikkhān̄ cā¹³ 'ti pañcahi suvaṇṇehi katam̄ aṅguleyakam̄¹⁴, kāsikañ ca mudum̄¹⁵ vatthan ti mudum̄ kāsikasāṭakayu-
 gam̄¹⁶ sandhāyāha, ettakam̄ kira tena¹⁷ ussīsake nikkhittam̄, tappatu¹⁸ dha-
 nakāmīyā¹⁹ ti etam̄ sabbarām̄ gahetvā sā mama piyā dhanatthikā iminā dhanena
 10 tappatu¹⁸ pūrā²⁰ tuṭṭhā²¹ hotū 'ti.

Evam̄ so paridevamāno va kālam̄ katvā niraye nibbatti.

Satthā imam̄ desanam̄²² āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam̄ samodhanesi: (Saccapariyosāne ukkanṭhitabhikkhu sotāpattiphale pa-
 titṭhahi) „Tadā bhariyā²³ etarahi bhariyā va²⁴, yena pana²⁵ deva-
 15 puttēna tam̄ kāraṇam̄ dīṭṭham̄ so aham̄ evā²⁶ 'ti. Kāma vilāpa-
 jātakam̄²⁷.

8. Udumbarajātaka.

Udumbarā cime²⁸ pakkā ti. Idam̄ Satthā Jetavane vi-
 haranto aññatarām̄ bhikkhum̄ ārabba kathesi. So kira aññataras-
 20 mīm̄ paccantagāmīake vihāram̄ kāretvā vasati, ramaṇīyo vihāro piṭṭhi-
 pāsāne nivittho, mandasammajjanatthānam̄²⁹ udakaphāsu³⁰, gocara-
 gāmo na³¹ dure³², sampiyāyamānā manussā bhikkham̄ denti. Ath'
 eko bhikkhu cārikam̄³³ caramāno tam̄ vihāram̄ pāpuṇi, nevāśikatthero³⁴
 tassāgantukavattam̄³⁵ katvā punadivase tam̄ ādāya gāmām̄ pindāya
 95 pāvisi, manussā tassa³⁶ bhikkham̄ datvā svātanāya nimantayim̄su,
 āgantuko³⁷ katipāhām̄ bhuñjītvā cintesi: „eken' upāyena³⁸ bhikkhum̄

¹ Bid tañ. ² Ck kodhanām̄ kodhanā, C^a kodhanām̄ kodhan. ³ Bi caṇḍi kā-
 māti kodhani ati-, Bd sā caṇḍiti kodhanā kāhati kodhan ti ati-. ⁴ Bi may-
 ham̄. ⁵ Bid tañ. ⁶ Bid tappa-. ⁷ Bid esa-. ⁸ C^a Bid ca. ⁹ Bid add ca uppala-
 šannāho, ¹⁰ Bid kañ. ¹¹ C^a sova, Bid yoca. ¹² Bi sannāhapakko, Bd sannā-
 hako. ¹³ Ck nikkhām̄. ¹⁴ Bi aṅgulimaddikam̄, Bd -muddikam̄. ¹⁵ Bid -du-
¹⁶ Bid mudukam̄ pi sātaka-. ¹⁷ Bid dhanam̄. ¹⁸ Bid -tappetu. ¹⁹ Bid -piyā.
²⁰ Bi pūratu, Bd pūretu. ²¹ Bi mudusantṭhā, Bd santuṭṭhā. ²² C^a Bid dham-
 made-. ²³ Bi adds va, Bd ca. ²⁴ Bid omit va and add ahosi. ²⁵ Ck omits pana.
²⁶ Bid add sattamānī. ²⁷ Bid came, C^a vime. ²⁸ Bi mañḍappasam-, Bd mañ-
 dalasam-. ²⁹ Bid -sukam̄. ³⁰ Bid nāti. ³¹ Bi adds niccasaccasanne, Bd nac-
 cāsanno. ³² Bid -kañ. ³³ Bid -siko. ³⁴ Bid tassa āg-. ³⁵ Bid pañitam̄.
³⁶ Bi so āgamītvā. ³⁷ Bid add tam̄.

vañcetvā nikkaññhitvā¹ imam vihāram gañhissāmīti². Atha nañ therūpaññhānam āgataim³ puechi: „kim⁴ āvuso Buddhūpaññhānam⁴ akāsīti⁵“. „Bhante imam vihāram paññjaggantā⁶ n'atthi, ten' amhi na gatapubbo⁷“ ti. „Yāva tvañ Buddhūpaññhānam¹ gantvā āgacchasi tāvāham paññjaggissāmīti⁸. „Sādhu bhante“ ti nevāsiko „yāva 5 mamāgamanā there mā pamajjithā⁹ ‘ti manussānam vatvā pakkāmi. Tato paññhāya āgantuko „tassa nevāsikassa ayañ cāyañ“ ca doso¹⁰ ti vatvā te manusse paribhindi. Itaro pi Satthāram vanditvā punāgato. Ath' assa so senāsanam na⁹ adāsi. So ekasminn thāne vasitvā puna-divase piññdaya gāmām pāvisi. Manussā sāmīcimattam pi na kariñsu. 10 So vippatisārī hutvā puna Jetavanam gantvā tam kārañam bhikkhūnam ārocesi. Te¹⁰ dhaniniasabhāyam kathañ samutthāpesum: āvuso asuko kira bhikkhu asukam bhikkhum vihāra nikkaññhitvā sayam tattha vasatīti¹¹. Satthā āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kāthāya sannisinnā¹²“ ti pucchitvā „imāya nāmā¹³ ‘ti vutte „na bhikkhave idān' eva pubbe pi so imam vasanaññhāna nikkaññhi yevā¹⁴ ‘ti 15 vatvā atitam āhari:

Atite Bārāñasiyam Brahmādatte rajjam kārente Bodhisatto araññe rukkhadevatā hutvā nibbatti. Tattha vassāne sattasattāhañ devo vassi. Ath' eko rattamukhakhud-damakkaṭo¹² ekissā anovassikāya pāsāñadariyā vasamāno eka-divasam darīdvare¹³ atemanaññhāne sukhena nisīdi. Tatth' eko kālamukhamahāmakkaṭo¹⁴ tinto¹⁵ sītena pīliyamāno vicaranto tam tathā nisinnam¹⁶ disvā „upāyena tam¹⁷ nīharitvā ettha vasissāmīti¹⁸ cintetvā kucchiñ¹⁸ olambitvā¹⁹ suhitākāram das- 25 sento²⁰ tassa purato ṭhatvā paññhamaiñ gātham āha:

1. Udumbarā c' ime²¹ pakkā nigrodhā ca kapitthanā²² ,
ehi nikkhama²³ bhuñjassu, kim jighacchāya mīyasīti²⁴. 142.

¹ Bi paññikametvā. ² Bd āgantvā. ³ Cks kim. ⁴ Ck Bi ñ buddhu-. ⁵ Bi ñ nā-kāsīti. ⁶ Bi ñ jagganto. ⁷ Cks natthītinamhi gatapubbo. ⁸ Bi ñ ca ayañ. ⁹ C^a Bi omit na ¹⁰ Bi ñ add bhikkhū. ¹¹ Bi ñ vasīti. ¹² Bi ñ -khuddakama-. ¹³ Ck Bd dari-, Bi giri-. ¹⁴ Bi kāladukkha-, Ck khālamukhamahākakkaṭo. ¹⁵ Ck tintento, C^a cintento. ¹⁶ Cks nisinnamānāni. ¹⁷ Bi ñam. ¹⁸ Ck kujjhīm, C^a kucchi, Bi kujhīt. ¹⁹ so all four MSS. ²⁰ Bi ñ dassetvā. ²¹ Bi ñame, Bd came, C^a pime. ²² C^a kapitthākā, Bi kapitħānā. ²³ Ck Bd nikkhama. ²⁴ Bi ñ milāsīti.

Tattha kapitthanā ti bilakkhū¹, ehi nikhamā² 'ti ete udumbarādayo phalabhāranamitā³, aham pi khāditvā suhito āgato⁴, tvam pi gaccha bhuñ-jassū 'ti.

So pi tassa vacanam⁵ saddahitvā phalāphalāni⁶ bhuñjitu-
5 kāmo⁷ nikhamitvā tattha tattha⁸ vicaritvā kiñci alabhanto puna āgantvā⁹ tam antodariyam¹⁰ pavisitvā nisinnam disvā „vañcessāmī nan“ ti tassa purato ṭhatvā dutiyam gātham āha:

1. Evam so¹¹ sukhito¹² hoti yo vaddham¹³ apacāyati
yathāham ajja suhito dumapakkāni-m-āsito ti. 143.

10 Tattha dumapakkāni māsito ti udumbarādīni rukkhaphalāni khāditvā asito¹⁴ dhāto¹⁵ suhito¹⁶.

Tam sutvā mahāmakkaṭo tatiyam gātham āha:

1. Yām vanejo vanejassa vañceyya kapino kapi¹⁷
daharo pi tam¹⁸ na saddheyya na hi jinno¹⁹ jarākapīti. 144.

15 Tass' attho: yan vane jāto kapi vane jātassa kapino²⁰ vañcanam²¹ ka-reyya tam²² daharo pi²³ tayā sadiso pi²⁴ vānaro na saddaheyya²⁵, mādiso pana jinno²⁶ jarākapi mahallakamakkaṭo na hi saddaheyya, sattakkhattum pi bhañantassa tumhādisassa na saddahati²⁷, imasmim²⁸ padese sabbam phalāpha-lam vasesena²⁹ kilinnam patitam³⁰, puna tava imam³¹ ṣhānam n'atthi gacchā 'ti.

20 So tato va pakkāmī.

Satthā imam desanam³² āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā khuddamakkaṭo³³ nevāsiko ahosi, kālamahāmakkaṭo³⁴ āgantuko, ruk-khadevatā pana aham eva“ 'ti. Udumbarajātakam³⁵.

¹ Cks -u, Bd milakkhu, Bi milabikkhu. ² Bd nikhamā. ³ Bd -bhārenanamitā, Bi -bhāre namitā. ⁴ Bi adds si, Bd smiri. ⁵ Bid add sutvā. ⁶ Bid phalāni. ⁷ Bid khāditu. ⁸ Ck Bi only one tattha. ⁹ Bid punāg-. ¹⁰ Bid antopasānada-. ¹¹ Bid kho. ¹² Bid suhito. ¹³ Bid vuddham. ¹⁴ Ck Bd āsito. ¹⁵ Bid gato, Ck dhāno. ¹⁶ Bid omit suhito. ¹⁷ Cks kapim. ¹⁸ Bid omit tam. ¹⁹ Ck jinna, Cs jinna, Bi jinno. ²⁰ Bid kapissa. ²¹ Ck cavanam, Cs vacanam. ²² Ck nam. ²³ Bid omit daharo pi. ²⁴ Bid add daharo. ²⁵ Bid saddheyya. ²⁶ Ck jinna, Cs jinno. ²⁷ Bid saddahiti. ²⁸ Cs adds hi, Bid himavatap. ²⁹ Ck casesana, Cs vasesana. ³⁰ Cks kiñcimatthiti, Bi kilinnam patitam, Bd kilinnapatitam. ³¹ Bd idam. ³² Bid dhammadē-. ³³ Bid khuddakama-. ³⁴ Bid kāla-. ³⁵ Bid add athamam.

9. Komāyaputtajātaka.

Pure tuvan¹ ti. Idam Satthā Pubbārāme² viharanto keļisilake³ bhikkhū ārabba kathesi. Te kira bhikkhū Satthari uparipāsāde viharante hetṭhāpāsāde ditṭhasutādīni kathentā kalahañ ca paribhāsañ ca kathentā⁴ nisidīmu. Satthā Mahāmoggallānam⁵ āmantetvā „ehi⁵, bhikkhū samvejehiti“ āha. Thero ākāse uppatitvā pādaṅguṭhakena pāsādathūpikam⁶ paharitvā yāva udakapariyantā pāsādām kampesi. Te bhikkhū marañabhayabhītā nikhamitvā bahi atṭhaimsu. Tesam so keļisilakabhāvo⁷ bhikkhusu pākaṭo jāto. Ath' ekadivasam⁸ dhammasabhāyām kathām samuṭṭhāpesum: „avuso ekacce¹⁰ bhikkhū evarūpe niyyānikasāne pabbajitvā keļisilā⁹ hutvā caranti¹⁰, aniccam dukkham anattā ti vipassanāya kammam¹¹ na karontīti“. Satthā āgantvā „kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā“ ti pucchitvā „imāya nāmā“ ti vutte „na bhikkhave idān' eva pubbe pi¹² keļisilakā¹³ yevā“ ti vatvā atitām āhari:¹⁵

Atite Bārāṇasiyām Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto ekasminm gāmake brāhmaṇakule nibbatti. Komāyutto ti naṁ sañjāniṁsu. So aparabhāge nikhamitvā isipabbajam pabbajitvā Himavantapadese vasi. Ath' aññe keļislakā¹⁴ tāpasā Himavantapadese¹⁵ assamām māpetvā vasimsu, ka- siṇaparikammamattam pi nesam n'atthi, araññato phalāphalāni āharitvā khāditvā hasamānā¹⁶ nānappakārāya keļiyā¹⁷ viti- nāmenti. Tesam santike¹⁸ makkaṭo atthi, so pi keļislako¹⁹ va²⁰ mukhavikārādīni karonto tāpasānam nānāvidham keļim²¹ dasseti. Tāpasā tattha ciram vasitvā lonambilasevanatthāya manussapathamā āgamimsu. Tesam gatakālato paṭṭhāya Bodhisatto tam ṭhānamā āgantvā²² vāsam kappesi. Makkaṭo tesam viya tassāpi keļim²³ dassesi. Bodhisatto accharam paharitvā „susikkhitapabbajitānam santike vasantena nāma

¹ Ck tvan. ² Bid jetavane. ³ Ck kili-, Bi kolisila, Bd kelisila. ⁴ Bid karontā.

⁵ Bid ete. ⁶ Bd -tūpikam, Bi -bhummikam. ⁷ Bid kelisilabhāvo. ⁸ Bid add bhikkhū. ⁹ Bid add bhikkhū. ¹⁰ Bid vicaranti. ¹¹ Bid kammatṭhānam. ¹² Bd pete.

¹³ Bd keļisilā. ¹⁴ Bid kelisilā. ¹⁵ Bid -ppa-. ¹⁶ Ck vasamānā, Ck hasamānā?

Bd haṁsamānā, Bd phāyamānā? ¹⁷ Bi kelisilā, Bd kelisiluya. ¹⁸ Bid add eko.

¹⁹ Bid keli-. ²⁰ Bd ca. ²¹ Bid kelim. ²² Bi gaintrā.

ācārasampanna kāyādīhi susaññatena¹ jhāne² suyuttēna³
bhavitūm vattatitī⁴ tassa ovādām adāsi. So tato paññāya
sīlavā ācārasampanno⁵ ahosi. Bodhisatto pi tato aññattha
agamāsi. Atha te tāpasā loñambilam sevitvā tam thānam
5 agamiñsu⁶. Makkato pubbe viya tesam kelim⁷ na dassesi.
Atha nañ tāpasā „pubbe⁸ āvuso amhākarā purato kelim⁹ karosi
idāni na karosi, kiñkarañā¹⁰ ti pucchanto¹¹ pañhamāñ gātham āha:

1. Pure tuvām¹² sīlavatañ sakāse¹³
okkandikam¹⁴ kīlasi assamamhi,
10 karoh¹⁵ are¹⁶ makkañiyāni makkañta,
na tam mayām sīlavatañ ramāmā 'ti. 145.

Tattha sīlavatañ sakāse¹⁷ ti kelisīlānam¹⁸ amhākarā santike, ok-
kandikan ti migo¹⁹ viya okkandikatvā²⁰ kīlasi, karohare²¹ ti karohi²² are²³
ti²⁴ ālapanañi, makkañiyāni mukhamakkañkai²⁵ kīlāsañkhātāni²⁶ mukha-
15 vikārāni²⁷, na tam mayām sīlavatañ ramāmā 'ti yañ pubbe tava kelisīlāñ
kelivatañ ca tam mayām etarahi na ramāma nābhīramāma, tvam pi no na
ratnāpesi, kin nu kho kārañan ti.

- Tam sutvā makkañta dutiyam gātham āha:
2. Sutā²⁸ hi mayham paramā²⁹ visuddhi³⁰
90 Komāyaputtassa bahussutassa,
mā dāñi³¹ maññi maññi tuvām³² yathā pure,
jhānāniyuttā viharāma āvuso ti. 146.

Tattha mayhan ti karañatthe sampadānam, visuddhitī³³ jbānavi-
suddhi³⁴, bahussutassā 'ti bahunnam kasiñparikammānam atthannañ ca
25 samāpattinām sutatā c' eva paññividdhattā ca bahussutassa, tuvan ti tesu ekañ
tāpasāñ ālapanto idāni mā marām tvam pure viya sañjāni³⁵ nāham purimasadiso
acariyo me laddho ti dīpeti.

¹ Bid susamvuttena. ² Bi sādarena sādarena. ³ Bi susamvuttena, Bd suyutta-
payuttena. ⁴ Bi sīlacāgacāra-. ⁵ Bid ḥgamāñsu. ⁶ Ck kelim, Cs kelim corr.
to keñlin, Bi kili, Bd kili. ⁷ Bid add tvam. ⁸ Cs kelili corr. to keñlin, Bd keli.
⁹ Ck pucchanti corr. to -tā. ¹⁰ Bi vasanivakasena, Bd pakāse. ¹¹ Bid -nti.
¹² Cs -haro, Bi na karomareti, Bd karopāre. ¹³ Bd pakāse, Bi sīlavassamāñkāse.
¹⁴ Bid keli-. ¹⁵ Bid okkantikamigo in the place of okkandikantimigo. ¹⁶ Bid
okkantetvā. ¹⁷ Bid karomāre. ¹⁸ Bi omits karohi. ¹⁹ Bd omits karohi are.
²⁰ Bid iti. ²¹ Bid -kā-. ²² Ck kīlā-, Bid kili-. ²³ Bd -rādīni. ²⁴ Cs sunā,
Bd suno. ²⁵ Cs Bi -marām. ²⁶ Cs Bi -ddhīm. ²⁷ Ck tvam. ²⁸ pubbe --- dāni
wanting in Bi. ²⁹ Cks -nti, Bid -ddhīti. ³⁰ Cks -im. ³¹ Ck sajāni, Bi sañcāni.

Tam sutvā tāpaso¹ tatiyām gātham āha²:

3. Sace pi selasminī vapeyyu³ bijam
devo ca vasse n' eva hi tam ruheyya,
sutā hi tayā⁴ paramā visuddhi,
ārā tuvam makkaṭa jhānabhūmiyā ti. 147.

5

Tass' attho: sace pi pāśānapiṭhe pañcavidbañc bijam vapeyyuñ devo ca sammā vasseyya akhettatāya tam n' eva⁵ ruheyya⁶, evam eva⁷ tam⁸ tayā paramajjhānavisuddhi suṭā⁹, tvam pana tiracchānayoniko¹⁰ ārā jhānabhūmiyā dūre thito, na sakkā tayā jhānaiñ nibbattetun ti makkaṭaiñ garahim̄su.

Satthā imam desanām¹¹ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam sa- 10 modhānesi: „Tadā keļisilatāpasā¹² ime bhikkhū ahesum, Komāyaputto pana aham evā¹³ 'ti. Komāyaputtajātakam¹⁴.

10. Vakajātaka.

Parapāṇarodhā ti. Idam Satthā Jetavane viharanto purāṇasanthavam¹⁵ ārabba kathesi. Vatthum Vinaye vitthārato 15 āgatam eva, ayañ pan' ettha saṅkhepo: Ayasmā Upaseno¹⁶ duvassiko¹⁷ ekavassikenā saddhivihārikenā¹⁸ saddhim Satthāram upasamkamitvā Satthāram garahito vanditvā pakkanto. Vipassanām paṭṭhapetvā arahattam patvā¹⁹ appicchatādiguṇayutto terasadhūtaṅgāni²⁰ sanādāya parisam pi terasadhūtaṅgadharām²¹ katvā Bhagavati temāsam patisallīne²² sapariso 20 Satthāram upasamkamitvā parisam nissāya paṭhamam garaham labhitvā adhammikāya katikāya ananuvattane²³ dutiyam sādhukāram labhitvā „ito paṭṭhāya dhūtaṅgadharā²⁴ bhikkhū yathāsukham upasamkamitvā mām passantū“ ti Satthāram katānuggaho²⁵ nikhamitvā bhikkhūnam tam attham ārocesi. Tato pabhuti bhikkhū dhūtaṅgadharā²⁶ 25 lutvā Satthāram²⁷ dassanāya upasamkamitvā Satthari patisallāna²⁸ vutthite tattha pañcukūlāni chaddetvā attano maṭṭacivārān' eva²⁹ gaṇhim̄su. Satthā sambahulehi bhikkhūhi saddhim senāsanacārikam

¹ Ck -sa. ² Ck āhainsu ³ C^a -yyumi. ⁴ Cks tesam, B^a mayā corr. to tayā ⁵ Bid na. ⁶ Bi viraleyya, B^a viruleyya. ⁷ C^a -varū. ⁸ C^a B^a omit tam. ⁹ Ck adds natasutā, Bi nasutā nasutā. ¹⁰ B^a -nikattā. ¹¹ B^a dhammadē- ¹² Ck Bid keli-. ¹³ Bid add navamani. ¹⁴ Ck -santakam corr. to -tañ, C^a -santhatam, Bi sañdavāni, B^a sañthavarū. ¹⁵ Ck -ne, Bi upaneseno ¹⁶ Ck sudavassiko, C^a vassiko. ¹⁷ Bid omit saddhi-. ¹⁸ Bi arahappatto, B^a arahattampatto. ¹⁹ Ck -dhu-. ²⁰ Bid paṭi-. ²¹ Bid anuvattane. ²² Bid gatā-. ²³ Bi satthū. ²⁴ Bid pattaci-.

caranto tattha tattha patitāni pañsukūlāni disvā pucchitvā tam attham
sutvā „bhikkhave imesaṁ nāma bhikkhūnāni vatasamādānam¹ nacirat-
thitikām vakassa² uposathakanumasadisaṁ ahositi“ vatvā atitām ēhari:

Atite Bārāṇasiyām Brahmadatte rajjam kārente
5 Bodhisatto Sakko devarājā ahosi. Ath' eko vako³ Gañ-
gātire pāsāṇapitthe vasati. Atha Gañgāya himodakam āgantvā
tam pāsāṇam parikkhipi. Vako³ abhirūhitvā pāsāṇapitthe
nipajji, n' ev' assa gocaro atthi na gocarāya gamanamaggo,
udakam pi vadḍhat' eva, so cintesi: „mayham n'eva gocaro
10 atthi na gocarāya gamanamaggo, „nikkamimassa⁴ pana⁵ nipaj-
janato⁶ uposathakamīn varan⁷“ ti manasā va uposatham
adhitthāya sīlāni samādiyitvā⁸ nipajji. Tadā Sakko āvajjamāno
tassa tam dubbalasamādānam ñatvā „etānī vakaṁ⁹ vihethes-
sāmīti¹⁰“ elakarūpena āgantvā tassāvidure¹¹ ṭhatvā attānam
15 dassesi. Vako tam disvā „aññāsmīm divase uposathakammam
jānissamīti¹² utthāya taiñ ganhituṁ pakkhandi¹³. Elako pi ito
c' ito ca pakkhanditvā¹⁴ attānam gaheṭuṁ na adāsi¹⁵. Vako
tam gaheṭum asakkonto nivattitvā āgamma „uposathakammam
tāva me na bhijjatī“ tatth' eva puna nipajji. Sakko Sak-
20 kattabhāven' eva ākāse ṭhatvā „tādisassa dubbalajjhāsayassa
kiñ uposathakamīna, tvam mama¹⁶ Sakkabhāvam ajānanto
elakamīsaṁ khāditukāmo ahositi“ tam vihethetvā garahitvā
devalokam eva gato.

1. Parapāṇarodhā jīvanto māmsalohitabhojano¹⁵

25. vako³ vataṁ samādiyi¹⁶ upapajji uposatham. 148.

2. Tassa Sakko vataṁ ñāya ajarūpen¹ upāgami,

vītatapo¹⁷ aijhappatto bhañji¹⁸ lohitapo tapam. 149.

---

¹ Bid dhiitañgasamā-. ² Bid ba-. ³ Bid ba-. ⁴ so Ck; C* nikamimassa corr.
to -mimassa, Bi niggamantassāpi, Bd nikhamantaseipi. ⁵ C* Bid omit pana. ⁶
Bi nimajanato, Bd nimujjanato. ⁷ Bi varataran, Bd varaiitaran. ⁸ Bid -dayitvā.
⁹ Bid vimāheissamīti ¹⁰ Bi omits ta-, Bd tassa avi-. ¹¹ Ck pakkandi, Bi pak-
kantā. ¹² Bi pakkan-. ¹³ Bid nādāsi. ¹⁴ Bid mani. ¹⁵ Ck Bid meisaṁ-. ¹⁶
Bid -dāya. ¹⁷ Bi vikandapo, Bd vigantapo. ¹⁸ Bi bhijja, Bd bhindi.

s. Evam evam¹ idh' ekacce samādānasmiṁ² dubbalā
lahum karonti attānam vako³ va ajakāraṇā ti 150.
tisso pi abhisambuddhagāthā.

Tattha upapajji uposathān ti uposathavāsāni upagato, vataññāsiti⁴
tam dubbalavatam aññāsi, vītatapo⁵ ajjhappatto ti vigatatapo hutvā upa-
gato, tam khāditūn pakkhanto⁶ ti attho, lohitapo ti lohitapāyī⁷, tapan ti
tam attano samādānam tapani bhindi 5

Satthā imam desanam⁸ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā
Sakko⁹ aham evā“ 'ti. Vakajātakam¹⁰. Kumbhavaggo pañ-
camo¹¹. Tikanipāta vanṇanā nitthitā¹². 10

¹ Bid -va. ² Bid -namhi ³ Bid ba-. ⁴ Ck vanaññāsiti, C^a vataññāsiti, Bⁱ tavaññā-
siti, Bd vataññābhiti. ⁵ Bi vikantapo, Bd vikantapo corr to vigantapo. ⁶ Bi pak-
kandito, Bd pakkhandito ⁷ all four MSS. -yi. ⁸ Bid dhammadde-. ⁹ Bid add
pana. ¹⁰ C Bid ba-, Bid add dasamāni. ¹¹ Bi adds surāgharasuputtajā kāya-
nippindajambukā antusamuddā kānavi udummakomāyaputtamke jātakam dasamam
bhave vaggo kumudapavuccati. ¹² Bd adds bhadraghaṭāni supattañ ca kāya-
tunditudaiñ ca jampukū bhantāni samuddakāmavilāsanī udumparāni komāya-
puttāni bāhanti.

